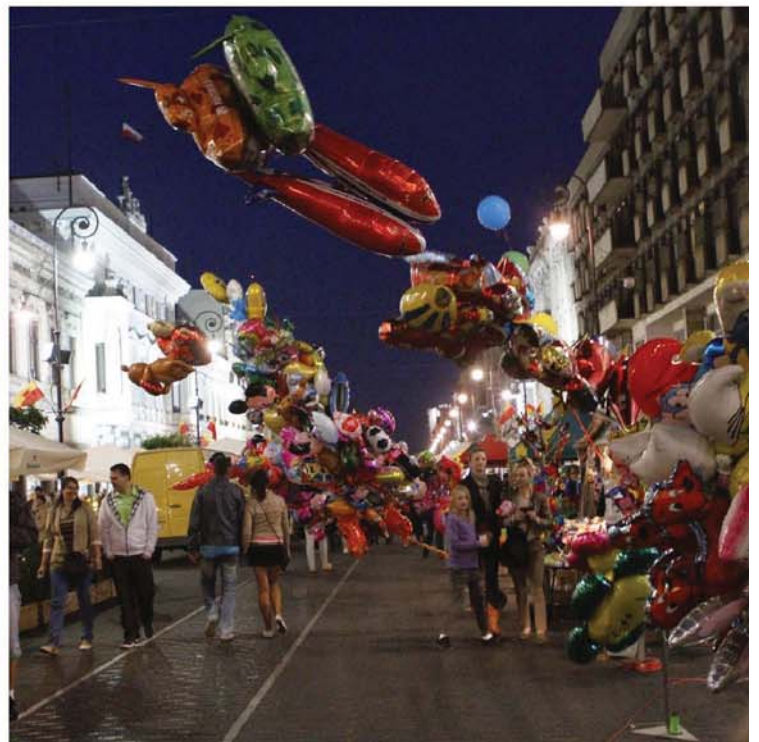

2017

RAPORT O STANIE MIASTA

RAPORT PEŁNY

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
WIZJA.....	3
Potencjał miasta	3
Rynek pracy	12
FILAR: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA	20
1. NOWE CENTRUM ŁODZI	20
2. FUNKCJONALNA METROPOLIA ŁÓDZKA W PEŁNI WYKORZYSTUJĄCA POŁOŻENIE W CENTRUM EUROPY I KRAJU	28
3. ŁÓDŹ PRZEDSIĘBIORCZA, KREATYWNA I INNOWACYJNA	32
FILAR: SPOŁECZEŃSTWO I KULTURA.....	56
1. MIASTO – DOBRO WSPÓLNE	56
2. KULTURA U PODSTAW.....	94
3. ŁÓDŹ UCZĄCA SIĘ	119
FILAR: PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	145
1. REWITALIZACJA ŚRÓDMIEŚCIA.....	145
2. ZIELONA, UPORZĄDKOWANA ŁÓDŹ.....	163
3. MIASTO ZRÓWNOWAŻONEJ KOMUNIKACJI	186
4. MIASTO BEZPIECZNE.....	198
FUNDAMENT	206
ŁÓDŹ SPRAWNIE ZARZĄDZANA, OSZCZĘDNA I GOSPODARNA	206
ŁÓDŹ W ŚWIETLE WSKAŹNIKÓW STATYSTYCZNYCH	247
SPIS TABEL.....	253
SPIS RYSUNKÓW.....	258

WIZJA

Przyjazne, twórcze i dynamiczne miasto zrównoważonego rozwoju o konkurencyjnych warunkach życia, pracy i inwestowania, wykorzystujące historyczny, infrastrukturalny i kreatywny potencjał.

Potencjał miasta

Łódź – metropolia i stolica województwa¹

W dniu 30.12.2017 r. Łódź liczyła 693,79 tys. mieszkańców. Liczba mieszkańców Łodzi w I półroczu 2017 stanowiła 28% populacji województwa łódzkiego (wg stanu w dniu 30.06.2017 r.). Rok wcześniej łodzianie stanowili 28,1% populacji województwa. Obserwowany od wielu lat ubytek liczby ludności to rezultat ujemnego przyrostu naturalnego oraz w dużo mniejszym (czterokrotnie) stopniu migracji, mieszkańców na pobyt stały głównie w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym.

Łódź koncentruje na swoim terytorium największą część potencjału demograficznego oraz gospodarczego Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. Miasto pełni szereg funkcji, których zasięg ma charakter ponadregionalny. Metropolia Łódzka to trzeci pod względem liczby mieszkańców i jednocześnie jeden z najważniejszych ośrodków gospodarczych w Polsce.

Tereny zurbanizowane i komunikacyjne zajmują tylko blisko połowę powierzchni miasta. Lesistość, jak na ośrodek wielkomiejski, jest wysoka i wynosi ponad 10%, o czym w największym stopniu decyduje położony na północy miasta kompleks Lasu Łagiewnickiego (ok. 1 200 ha).

W wielofunkcyjnej Łodzi dominuje sektor usługowy, zatrudniający ponad 70% pracujących. Ponad 60% zatrudnionych w usługach to pracujący w edukacji, służbie zdrowia oraz handlu hurtowym i detalicznym. Wśród usług egzogenicznych należy podkreślić nadrzędną rolę tzw. działalności profesjonalnej, w tym przede wszystkim projektowej, badawczej, prawniczej, bankowej oraz z zakresu szeroko pojmowanych usług sektora BPO.

Liczba pracujących w sektorze łódzkich przedsiębiorstw w końcu marca 2017 r. wyniosła 135,8 tys. osób i w stosunku do zanotowanej w marcu 2016 r. wzrosła o 4,2%. W województwie łódzkim liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw wzrosła w tym okresie o 3,7%. W konsekwencji udział pracujących w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w Łodzi wśród ogółu pracowników sektora przedsiębiorstw w województwie wzrósł o 0,3 p. proc. do poziomu 37,9%.

W końcu marca 2017 r. pracujący w przetwórstwie przemysłowym oraz w handlu; naprawach pojazdów samochodowych stanowili łącznie 62,1% ogółu pracujących w sektorze łódzkich przedsiębiorstw.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w marcu 2017 r., wyniosło 124,9 tys. osób. W porównaniu z poziomem notowanym w marcu 2016 r. liczba zatrudnionych wzrosła o 3,6%.

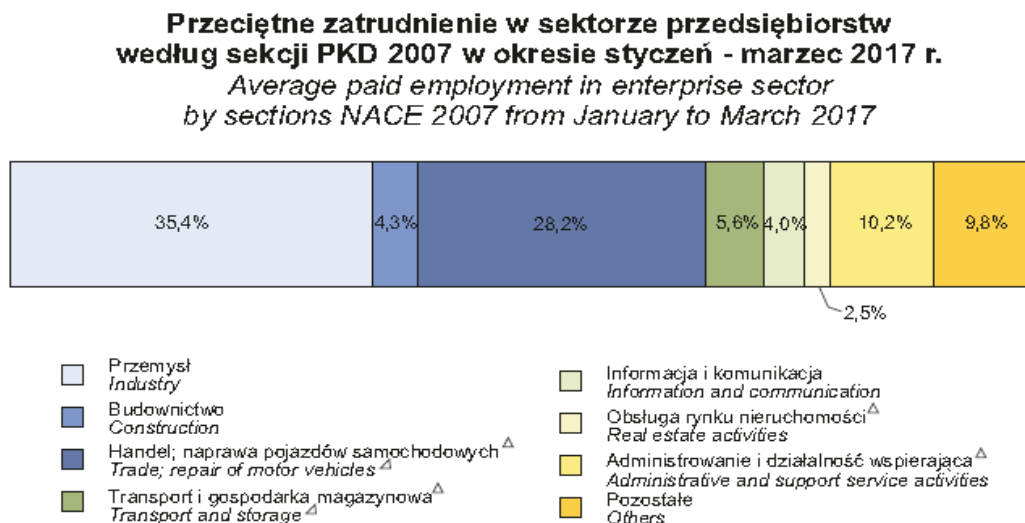
Przeciętne zatrudnienie w okresie styczeń-marzec 2017 r. ukształtowało się na poziomie 4,8% wyższym niż w I kwartale 2016 r., w województwie nastąpił w tym czasie wzrost o 3,7%.

Wzrost zatrudnienia w skali roku odnotowano w sekcjach: zakwaterowanie i gastronomia (o 16,9%), administrowanie i działalność wspierająca (o 13,8%), obsługa rynku nieruchomości (o 11,6%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 10,5%), transport i gospodarka magazynowa (o 9,0%) oraz przemysł (o 2,7%). Spadek zatrudnienia odnotowano sekcjach: informacja i komunikacja (o 30,7%) oraz budownictwo (o 8,1%).

¹ W materiale wykorzystano zapisy Diagnozy Strategicznej Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Łodzi (2014 r.) oraz dane z Sytuacji społeczno – gospodarczej Łodzi, I kwartał 2017 r., Urząd Statystyczny w Łodzi.

Rys. 1. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw, stan na marzec 2017 r.

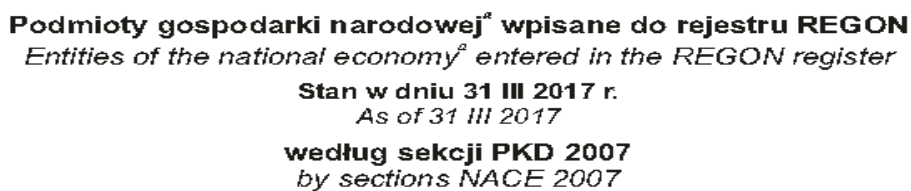

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sytuacja społeczno – gospodarczej Łodzi, I kwartał 2017 r.

W 2017 r., w Łodzi działało 9 500 firm zarejestrowanych w KRS (spółki prawa handlowego), w tym 1040 z udziałem kapitału zagranicznego oraz około 55 700 firm w postaci indywidualnej działalności gospodarczej i spółek cywilnych.

W 2017 roku w Łodzi działalność rozpoczęły 5053 nowe firmy (indywidualne działalności gospodarcze i s.c.) oraz 1321 podmiotów (zarejestrowanych w KRS według danych Centralnego Ośrodka Informacji Gospodarczej, Baza Danych za 2017 r.).

Rys. 2. Struktura podmiotów gospodarczych, stan na marzec 2017 r.

Źródło: na podstawie Sytuacji społeczno – gospodarczej Łodzi, I kwartał 2017 r.

Główne funkcje metropolitalne Łodzi:

- akademicka – w Łodzi, w roku akademickim 2016/2017, w szkołach publicznych studiowało 62.956 osób. W województwie łódzkim, w szkołach wyższych niepublicznych, których większość zlokalizowana jest w Łodzi studiowało 24.445 osób. W tymże roku akademickim odnotowano 20.519 absolwentów ogółem (szkoły wyższe publiczne i niepubliczne, w tym studia pierwszego stopnia, studia pierwszego stopnia z tytułem inżyniera, studia pierwszego stopnia z tytułem licencjata, studia magisterskie jednolite, studia drugiego stopnia) – wg GUS „Szkoły Wyższe i ich finanse 2016 r. Jako największy atut Łodzi wskazuje się dużą koncentrację szkół o profilu artystycznym oraz kierunków kształcenia związanych ze specjalizacjami: ekonomia, rachunkowość i finanse, logistyka, architektura, budownictwo, informatyka, włókiennictwo, przemysł odzieżowy.
- transportowo-logistyczna – funkcja ta kształtuje się przede wszystkim dzięki dogodnemu położeniu w sieci dróg kołowych (bliskość skrzyżowania autostrad A1 i A2 oraz drogi ekspresowej S8) oraz bardzo dynamiczny rozwój funkcji logistycznej, której centrum wyznacza Łódź z gminą Stryków. Dodatkowym, ważnym atutem jest lokalizacja międzynarodowego Portu Lotniczego im. Władysława Reymonta oraz jednego z największych w Polsce kolejowych terminali przeładunkowych (Łódź - Olechów).
- kulturalna - w Łodzi działa 20 muzeów, w tym unikalne na skalę Europy Centralnej Muzeum Włókiennictwa, jedyne w Polsce Muzeum Kinematografii, Muzeum Animacji oraz Muzeum Książki Artystycznej i Muzeum Sztuki z największymi zbiorami sztuki współczesnej. Widzów zaprasza blisko 20 scen teatralnych, funkcjonują liczne galerie, kina, domy kultury i druga pod względem wielkości w kraju sieć miejskich bibliotek.
- gospodarczo-finansowa – Łódź jest ważnym w Polsce centrum usług outsourcingowych dla biznesu, usług wspólnych oraz instytucji bankowych.

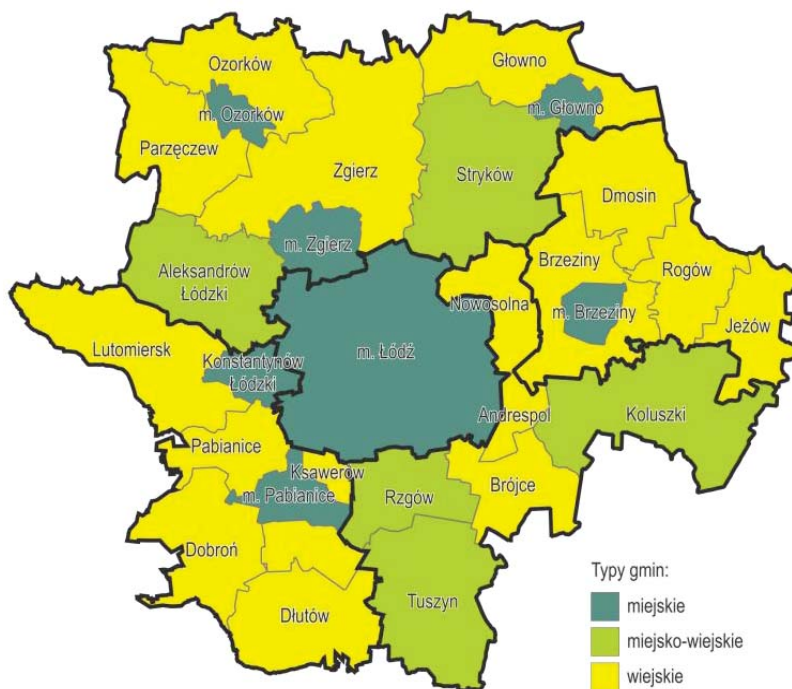
Łódzki Obszar Metropolitalny²

Zgodnie z delimitacją, zawartą w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, Łódzki Obszar Metropolitalny obejmuje obszar pięciu powiatów: Miasto Łódź, łódzki wschodni, brzeziński, zgierski i pabianicki. Podstawowymi założeniami delimitacji ŁOM były:

- dobre powiązania komunikacyjne z miastem centralnym, umożliwiające 30-minutową dostępność do Łodzi,
- istnienie miast o silnym potencjale społeczno-ekonomicznym, pozwalającym na rozwój funkcji wyspecjalizowanych lub uzupełniających funkcje metropolitalne Łodzi,
- obecność terenów inwestycyjnych, a także terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych.

² na podstawie Diagnozy Strategicznej Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Łodzi (2014 r.) oraz Strategii ŁOM (luty 2016).

Rys. 3. Podział administracyjny Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.

Źródło: Strategia ŁOM, luty 2016

Według danych Stowarzyszenia Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego (<http://www.lom.lodz.pl>), ŁOM to obszar 2,5 tys. km², zamieszkały przez 1,1 mln osób. W jego skład wchodzi 28 gmin i miast. Największe z 12 miast, poza Łodzią, to Pabianice (68 tys. mieszkańców) i Zgierz (57 tys.), a w następnej kolejności Aleksandrów Łódzki i Ozorków (oba nieznacznie powyżej 20 tys. mieszkańców).

Stowarzyszenie Łódzki Obszar Metropolitalny

Łódź od 2014 roku bardzo intensywnie i efektywnie współpracuje z gminami i starostwami z otaczających powiatów, tworzącymi wspólnie Stowarzyszenie Łódzki Obszar Metropolitalny (SŁOM). W skład Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego wchodzi 28 gmin (wliczając w to miasto Łódź oraz wszystkie gminy miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie), będących częściami w sumie 5 powiatów (powiatu grodzkiego Łodzi oraz 4 powiatów ziemskich: brzezińskiego, łódzkiego wschodniego, pabianickiego i zgierskiego). Miasto Łódź – lider i inicjator utworzenia stowarzyszenia,

- powiaty: Brzeziński, Łódzki Wschodni, Pabianicki, Zgierski, Łódź;
- gminy: Aleksandrów Łódzki, Andrespol, Brójce, Brzeziny, Dłutów, Dmosin, Dobroń, Głowno, Jeźów, Koluszki, Ksawerów, Lutomiersk, Nowosolan, Ozorków, Pabianice, Parzęczew, Rogów, Rzgów, Stryków, Tuszyn Zgierz;
- miasta: Aleksandrów Łódzki, Brzeziny, Głowno, Koluszki, Konstantynów Łódzki, Łódź, Ozorków, Pabianice, Rzgów, Stryków, Tuszyn, Zgierz.

Stowarzyszenie działa na podstawie ustawy z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach oraz Statutu. Głównymi celami Stowarzyszenia są:

- wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów członków Stowarzyszenia,
- sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji jednostek samorządu terytorialnego ŁOM,
- promowanie partnerskiego modelu współpracy,
- wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego ŁOM,

- kształtowanie wspólnej polityki stowarzyszonych jednostek samorządu terytorialnego,
- zwiększenie wpływu ŁOM na kształt i sposób realizacji działań na jego obszarze wspieranych w ramach polityki spójności.

Efektom tej współpracy jest Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, a konsekwencją realizacja projektów obejmujących funkcjonalny obszar miejski, otwierających i aktywizujących lokalny rynek pracy, w tym przede wszystkim Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Strategia ta przedkłada się nie tylko na indywidualne projekty ponadlokalne, ale także na zwiększenie konkurencyjności łódzkiej metropolii.

Stowarzyszenie w ramach systemu zarządzania funduszami unijnymi ma status Instytucji Pośredniczącej (IP). Zasady współpracy pomiędzy Stowarzyszeniem a Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 uregulowane są w Porozumieniu w sprawie powierzenia zadań w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne zawartym z Zarządem Województwa Łódzkiego w dniu 22 października 2015 roku. Działania oraz podział alokacji przeznaczonej na Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w województwie łódzkim są następujące:

- niskoemisyjny transport miejski (21,2 mln EUR),
- odnawialne źródła energii (2,6 mln EUR),
- termomodernizacja budynków (49,9 mln EUR),
- ochrona powietrza (4,6 mln EUR),
- gospodarka wodnokanalizacyjna (8,6 mln EUR),
- dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kult (21,4 mln EUR),
- rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego (71,3 mln EUR),
- technologie informacyjno-komunikacyjne (2 mln EUR),
- wsparcie przedsiębiorczości (8,6 mln EUR),
- aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (12 mln EUR).

Łączna wartość alokacji na realizację projektów infrastrukturalnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi 181,6 mln EUR. Natomiast alokacja na projekty społeczne finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego 30,6 mln EUR.

Stowarzyszenie Łódzki Obszar Metropolitalny realizuje zadania, zgodnie z powierzonym zakresem obejmującym: identyfikację projektów do dofinansowania w ramach Strategii ZIT,

- monitorowanie przygotowania wniosków o dofinansowanie projektów wskazanych w Strategii ZIT,
- wzywanie beneficjentów zidentyfikowanych projektów do złożenia wniosków o dofinansowanie,
- weryfikacja projektów pod kątem zgodności ze Strategią ZIT,
- monitorowanie wykonywania Strategii ZIT i osiągania celów poddziałań,
- współpraca przy ewaluacji programu operacyjnego,
- udział w opiniowaniu dokumentów składających się na system realizacji RPO WŁ 2014-2020.

Do końca 2017 roku zostało zawartych 79 umów, w tym 49 w ramach EFRR oraz 30 w ramach EFS, osiągając poziom kontraktacji 62,88% alokacji ZIT.

Miasto o konkurencyjnych warunkach pracy i inwestowania

Łódź to jedno z najlepiej skomunikowanych miast Polski. Decyduje o tym dostępność do sieci dróg kołowych oraz w nieco mniejszym stopniu do systemu kolejowego.

Łódź położona jest na skrzyżowaniu autostrad A1 i A2, drogi ekspresowej S8 oraz łącznika A2 – S8 przyszłej

zachodniej obwodnicy miasta S14. Dokonana modernizacja i budowa dróg pozwala na przejazd z Łodzi do Warszawy w czasie 1,5 godziny, a także w krótkim czasie do Berlina.

Rys. 4. Łódź jako węzeł komunikacyjny

Źródło: Zarząd Nowego Centrum Łodzi.

Położenie Łodzi w centrum Polski jest atutem miasta z punktu widzenia włączenia go do Transeuropejskiej Sieci Transportowej, łączącej państwa członkowskie Unii Europejskiej. Spośród dziesięciu głównych korytarzy sieci TEN -T (Trans-European Network - Transport) przez Polskę przebiegają 2 krzyżujące się w pobliżu Łodzi korytarze sieci bazowej:

- Korytarz Bałtyk-Adriatyk prowadzący z polskich portów Gdańsk i Gdynia oraz ze Szczecina i Świnoujścia przez Toruń, Łódź, Katowice dalej przez Czechy lub Słowację i przez wschodnią Austrię do słoweńskiego portu Koper oraz do włoskich portów w Trieście, Wenecji i Rawennie. Obejmuje on trasy kolejowe, drogowe, porty lotnicze oraz terminale kolejowo-drogowe.
- Korytarz Morze Północne-Bałtyk rozciągający się od portów Morza Północnego w Antwerpii, Rotterdamie, Amsterdamie, Bremie i Hamburgu przez Polskę (Poznań, Łódź, Warszawa) do granicy białoruskiej i do portów państw bałtyckich w Klaipędzie, Windawie, Rydze i Tallinnie, jak również do Helsinek. Obejmuje on trasy kolejowe, drogowe, porty lotnicze, terminale kolejowo-drogowe, śródlądową drogę wodną „Mittelland Kanal” oraz połączenia „autostrady morskiej” do Finlandii. Kluczowym projektem jest w tym kontekście „Rail Baltic(a)”, prowadząca do Kowna, Rygi i Tallinna.

Rys. 5. Korytarze TEN-T w Polsce

Źródło: http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/doc/ten-t-country-fiches/pl_pl.pdf

Wybudowany podziemny multimodalny dworzec centralny i budowa tunelu średnicowego pod śródmieściem oraz

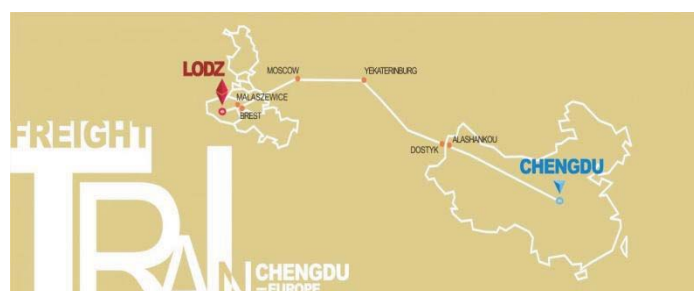

uwolnienie terenów po Dworcu Łódź – Fabryczna i liniach kolejowych otwiera przed miastem wiele nowych możliwości. Łódź zamierza z nich skorzystać, realizując program Nowe Centrum Łodzi oraz planując w przyszłości wykorzystanie tunelu dla nowoczesnych połączeń kolejowych.

Łódź od wielu lat zabiegała o chińskie względy. W 2013 r. Chińczycy po raz pierwszy zaprezentowali koncepcję budowy nowego jedwabnego szlaku. Pomysł polegał na połączeniu łądem wschodnich Chin z Europą co stanowiłoby alternatywę dla amerykańskiej dominacji na morzach. Sieć kolejowych połączeń miała prowadzić przez Polskę, a jej ważnym punktem miała być Łódź. Na mapach i w prezentacjach pokazywali miasto, jako centrum Europy. Budowa szlaku ma pochłonąć nawet 100 miliardów dolarów. Plan zakładał m.in. zbudowanie w Europie Wschodniej dużego centrum przeładunkowego, gdzie towary byłyby magazynowane, konfekcjonowane i wysyłane dalej. Na takie centrum przez lata rozmów wskazywano Łódź. Wskazywana także była do tego lokalizacja tj. 33-hektarowa działka Agencji Mienia Wojskowego przy ul. Pryncypalnej. Posiadająca bocznice kolejową, która znacznie zmniejszałaby koszty i skomplikowanie inwestycji. W 2015 roku teren został objęty strefą ekonomiczną. To miało być dodatkową zachętą do inwestowania. Wystarczyło go sprzedać. Firma Hatrans założyła z Chińczykami spółkę. To ona miała kupić teren i prowadzić inwestycję. Mówiło się o wydatkach rządu 120 mln zł. Działka miała wydaną decyzję o warunkach zabudowy. Agencja Mienia Wojskowego po raz drugi ogłosiła przetarg na ten teren, bo pierwszy został odwołany. Cena: 41 mln zł. Miał zostać rozstrzygnięty 7 grudnia 2016 r. 4,5 mln zł wadium trzeba było wpłacić do pierwszego grudnia. Jednak pod koniec listopada postępowanie znów wstrzymano. Jak tłumaczyła Agencja, z powodu "konieczności dokonania ponownej analizy sposobu zagospodarowania nieruchomości". W styczniu 2017 decyzją ministra obrony narodowej Agencja odstąpiła od przetargu Przez Chińczyków zostało to bardzo źle odebrane. Łódzkie biuro zostało zamknięte.

Pięć lat temu zostało otwarte bezpośrednie połączenie kolejowe-cargo między Łodzią a chińskim miastem Chengdu. Pociągi towarowe, pokonują liczącą 9,8 tys. km trasę w czasie 12-14 dni. Operatorem pociągu w Polsce jest łódzka firma logistyczna Hatrans. Również UMŁ, na mocy uchwały z 29 kwietnia 2015 r., intensyfikuje współpracę z Miastem Chengdu w Chińskiej Republice Ludowej.

Rys. 6. Połączenie kolejowe między Łodzią a Chengdu.

Źródło: <http://www.gochengdu.cn/>

Dzięki centralnemu położeniu, bogatemu zapleczu akademickiemu, atrakcyjnym kosztom prowadzenia biznesu, konkurencyjnym kosztom najmu powierzchni biurowych i magazynowych, dobremu klimatowi biznesowemu, dobrze wykształconej kadrze, Łódź staje się jednym z największych centrów biznesowych w Polsce. Priorytetowe dla Miasta są nowoczesne branże centra usług biznesowych (BPO, IT oraz R&D), logistyka, produkcja AGD, przemysł elektroniczny, a także biotechnologia, produkcja gier komputerowych oraz nowoczesne włókiennictwo.

Uwagę nowych inwestorów przyciąga rozwój i poszerzanie działalności przez firmy, które funkcjonują w Łodzi

od kilku lat. Oprócz największego pracodawcy sektora outsourcingu usług biznesowych, firmy Infosys BPO, która sukcesywnie zwiększa zatrudnienie, w Łodzi dynamicznie rozwijają się firmy Tom Tom, GFT (dawniej Rule Financial), Ericpol i Nordea Operations Centre. Światowe marki, jak na przykład firma UPS otworzyła w Łodzi centrum usług wspólnych. Liczna jest również grupa przedsiębiorstw z sektora IT wdrażających innowacyjne rozwiązania mobilne (m.in.: Mobica, Teleca, Cybercom). Warto podkreślić, że wiele firm produkcyjnych zdecydowało się otworzyć w Łodzi tzw. back office lub centrum R&D (m.in.: B/S/H, Indesit, Amcor). Dowodem na przyjazną atmosferę dla biznesu są kolejne projekty inwestycyjne przedsiębiorstw obecnych w mieście od lat ABB, Gillette i Hutchinson. Z nowych inwestorów deklarujących w 2017 r. inwestycje w Łodzi można wymienić firmy: Whirlpool, LS Bedding, Digital Workforce, LGR Packaging, IRIS Telecommunication Poland Sp. z o.o., Philips Lighting, Commerz System.

Współpraca między biznesem a miastem i uczelniami jest jednym z elementów determinujących rozwój. Według Rankingu Szkół Wyższych - Perspektywy 2017, najlepszą uczelnią w naszym regionie została Politechnika Łódzka – uplasowała się na 14. pozycji w Polsce (w 2016 r. miejsce 11.), Uniwersytet Łódzki zajął – 15 miejsce (jedna pozycja wyżej w stosunku do 2016 r. Uniwersytet Medyczny w Łodzi uplasował się na miejscu 20.

Konsekwencja w podejmowanych działaniach zwiększających atrakcyjność gospodarczą Łodzi oraz rozwój Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej przyniosły wymierne korzyści w postaci wielu inwestycji, zwłaszcza w sektorach priorytetowych - AGD, BPO, logistyka, IT. Łodzi zaufały znane, międzynarodowe firmy, Fujitsu Technology Solutions, Accenture, DHL Express, SouthWestern BPO, Nordea Operations Centre, Hewlett-Packard, ACS również Xerox Company, Dell, Procter&Gamble, Amcor, Hutchinson, Indesit, B/S/H i Barry Callebaut Manufacturing Polska.

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, poza Łodzią, posiada siedem podstref w obrębie Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego (Aleksandrów Łódzki, Brójce, Koluźki, Ksawerów, Ozorków, Stryków oraz Zgierz), na terenie których działa ponad 200 firm zatrudniających łącznie ponad 25 tys. osób³. ŁSSE zajmuje w sumie 1 339 ha i składa się z 44 podstref w województwach łódzkim, wielkopolskim i mazowieckim. Przedsiębiorcy zainteresowani rozpoczęciem działalności w ŁSSE mogą skorzystać z pomocy publicznej, sięgającej nawet 55% kwalifikowanych kosztów inwestycji lub dwuletnich kosztów pracy.

ŁSSE w 2017 roku wydała 26 zezwoleń na działalność w Strefie (w 2016 r. 16). Inwestorzy zadeklarowali nakłady inwestycyjne rzędu 1,27 mld zł (w 2016 r. 1,17 mld zł). W minionym roku utworzono 1218 miejsc pracy (w 2016 r. utrzymano ich 4947 a utworzono 1016). Największym inwestorem w podstrefie Ksawerów jest firm Miele. W Strefie inwestują nie tylko duże, zagraniczne firmy ale także dzięki pomocy firmy z sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Przykładem jest Strefa RozwoYou. Umowy podpisało już 200 firm, a 6 mln zł trafiło do pracowników małych i średnich przedsiębiorstw. Strefa realizuje też program Startup Spark wspierający młode, innowacyjne firmy. Partnerami są duże przedsiębiorstwa ułatwiające wdrożenie innowacji. W 2017 r. wystartowało 27 startupów. Każdy z nich otrzyma 200 tys. zł, w tym 40 tys. zł w formie usług. W czerwcu tego roku ma być oddana do użytku hala magazynowo-produkcyjna. Będzie udostępniona małym i średnim przedsiębiorstwom, które będą mogły skorzystać z pomocy publicznej na zasadach obowiązujących w ŁSSE. Nowością ma być również otwarcie placówki edukacyjnej od 1 września. Technikum Automatyki i Robotyki ŁSSE ma zapewnić fachowców dla firm działających w tej branży.

Miasto proponując konkurencyjne warunki pracy i inwestowania oferuje zwolnienia od podatku od nieruchomości, zwrot kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy, dofinansowanie szkoleń dla pracowników, w tym w zakresie nauki niszowych języków obcych.

³ Diagnoza Strategiczna Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Łodzi (2014 r.) .

Inną propozycją konkurencyjnych warunków pracy i inwestowania są efekty współpracy łódzkiego samorządu z uczelniami i biznesem mającej na celu wspieranie zarówno młodych osób wkraczających na rynek pracy jak i inwestorów (przedsiębiorców) jest unikatowy w Polsce program „Młodzi w Łodzi”. W ramach programu współpracuje już 275 łódzkich firm (w tym firmy-Partnerzy karty rabatowej Młodzi w Łodzi) oraz największe łódzkie uczelnie publiczne i niepubliczne.

Potwierdzeniem sprzyjającego klimatu biznesowego są opinie łódzkich przedsiębiorców, których współpraca z Miastem odbywa się za pośrednictwem Biura Obsługi Inwestora. Dzięki niemu Miasto jest kluczowym partnerem publicznym, wspierającym inwestorów, w tym strategicznych na terenie Łodzi. Ścisłe współpracując z administracją publiczną wszystkich szczebli, w tym z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych, ościennymi gminami, Łódzką Specjalną Strefą Ekonomiczną, urzędami pracy, a także uczelniami wyższymi, deweloperami i agencjami doradztwa zawodowego, zapewnia dedykowaną obsługę dla każdego inwestora.

Łódź miasto rozwoju

W 2017 r. Łódź posiadała budżet zrównoważony, z niewielkim deficytem i wysoką nadwyżką operacyjną na poziomie 273,3 mln zł (to najważniejszy wskaźnik ukazujący bezpieczeństwo finansów publicznych. Sześć lat temu tj. w roku 2011 nadwyżka wynosiła zaledwie 20 mln zł). W 2017 r., deficyt miasta zaplanowano na kwotę 133,7 mln zł. W poprzednich latach sięgał on - w 2014 r. ponad 441 mln zł, w 2015 roku 304 mln zł, a w 2016 r. - 24,8 mln zł.

Inwestycje infrastrukturalne zwiększają atrakcyjność Łodzi. Właśnie tu realizowana jest największa publiczna inwestycja europejska - budowa Nowego Centrum Łodzi. Po zakończonym procesie rewitalizacji ten ponad 100-hektarowy obszar postindustrialny będzie pełnił funkcje komercyjne oraz publiczno-kulturalne. Kluczowy element Nowego Centrum Łodzi to wielopoziomowy, podziemny dworzec kolejowy z kondygnacjami schodzącymi na poziom 16,5 metra pod powierzchnię terenu. Rozbudowano infrastrukturę ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb transportu publicznego, poprzez stworzenie multimodalnego węzła transportowego, wraz z budową nowego systemu dróg, komunikacji publicznej i parkingów.

Tym, co wyróżnia Łódź na tle innych miast w Polsce jest skala rewitalizacji strefy wielkomiejskiej (program „Miasto Kamienic” oraz projekt rewitalizacji obszarowej kwartałów śródmiejskich). Głównym celem prowadzonych prac jest podniesienie jakości i warunków życia mieszkańców Łodzi poprzez kompleksowy remont miejskich kamienic, powstałych na przełomie XIX i XX wieku i aktywizację społeczno-ekonomiczną mieszkańców. Ważnym czynnikiem jest również poprawa estetyki przestrzeni miejskiej w centrum, zmniejszenie emisji CO₂, poprzez likwidację indywidualnych źródeł ogrzewania oraz podniesienie atrakcyjności centralnego obszaru Łodzi dla inwestorów i zwiększenie ruchu turystycznego.

22 września 2017 r. agencja ratingowa S&P's potwierdziła długoterminową ocenę ratingową dla Łodzi na poziomie „BBB+” z perspektywą stabilną. Zdaniem agencji wyniki budżetowe Łodzi w ostatnich latach uległy poprawie, choć nadal cechuje je niestabilność. Perspektywa stabilna oceny odzwierciedla oczekiwanie agencji, że Łódź utrzyma zdrowe wyniki budżetowe, dostateczną płynność i niewielkie zadłużenie spłacane z podatków w okresie nadchodzących dwóch lat. Agencja zakłada, że w ciągu trzech najbliższych lat Łódź odnotuje mocne salda operacyjne wspierane przez ścisłą kontrolę kosztów i przychody z tytułu podatków. Odnotowano także poprawę wyników finansowych miasta, chociaż prognozuje się, że pozostaną one niestabilne ze względu na oczekiwany wzrost wydatków kapitałowych. Wysokie koszty inwestycyjne spowodują wzrost deficytu, oczekuje się jednak, że będą one trzymane w ryzach i finansowane z nowego zadłużenia w okresie objętym prognozą, jak również z częściowego wykorzystania rezerw gotówkowych. Jednocześnie agencja prognozuje, że zadłużenie pozostanie niewielkie i nie przekroczy poziomu z lat 2014-2015.

Agencja oczekuje, że w ciągu najbliższych trzech lat miasto będzie odnotowywać wzrost na poziomie odpowiadającym wzrostowi Polski, to znaczy przeciętnie o 3,2% rocznie.

Miasto aktualnie podejmuje znaczący program inwestycyjny, mający na celu ograniczenie suburbanizacji i promowanie projektów, które spełniają warunki do uzyskania wsparcia z funduszy rozwoju regionalnego UE. Aby otrzymać pełną kwotę finansowania z UE, miasto podjęło się jednocześnie realizacji kilku dużych projektów, podkreślając skupienie na inwestycjach, i prawdopodobnie będzie kontynuować te projekty w nadchodzących latach.

Starania o prawo do organizacji w Łodzi International EXPO w 2022 r.

Pod koniec 2016 r. do organizacji wystawy EXPO 2022/2023 zgłosiły się jeszcze trzy miasta. Oprócz Łodzi, która do grudnia 2016 r. była jedynym kandydatem, w ostatniej chwili wnioski złożyły także: Minneapolis (USA), Rio de Janeiro (Brazylia), Buenos Aires (Argentyna). W dniu 15.11.2017 r. ogłoszono wyniki głosowania. Argentyna wygrała ten wyścig. Polska przegrała 6 głosami. Wystawa International Expo 2023 odbędzie się zatem w Buenos Aires. Tematem wystawy będą nowe technologie. Nowoczesne budynki w samym centrum miasta, inwestycje warte 6 mld zł, setki tysięcy zagranicznych gości na ulicy Piotrkowskiej, zostawiających miliony złotych w restauracjach, muzeach, sklepach i taksówkach - tak miała wyglądać Łódź w 2022 roku. Niestety nie udało się. Łódź nie została gospodarzem wystawy Expo 2022. Chwilę po ogłoszeniu wyników, Prezydent Miasta Łodzi Hanna Zdanowska poinformowała na Facebooku, że większość inwestycji związanych z Expo i tak zostanie zrealizowana.

Rynek pracy

Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2017 r. wynosiła 6,4% i była niższa o 0,2 punktu procentowego od stopy bezrobocia w kraju oraz o 0,4% od stopy bezrobocia w województwie. W porównaniu do grudnia 2016 r. obniżyła się o 1,5%.

Tab. 1. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (stan na koniec grudnia)

Rok	Ogółem	w tym:	
		Kobiety	Z prawem do zasiłku
2013	42 180	19 933	5 491
2014	36 484	17 439	4 420
2015	32 424	15 385	3 747
2016	26 921	13 053	3 254
2017	21 896	10 627	2 673

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej UMŁ.

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łodzi na koniec grudnia 2017 r. była niższa o 5 025 w stosunku do analogicznego okresu roku 2016.

Wśród bezrobotnych 48,5% stanowiły kobiety (w 2016 r. – 48,7%) a osoby bezrobotne z prawem do zasiłku 12,2% (w analogicznym okresie 2016 r. – 12,1%).

Tab. 2. Liczba bezrobotnych wg wieku (stan na koniec grudnia)

	2015	2016
18 -24	1 690	1 269
25- 34	5 535	4 541
35 - 44	6 703	5 859
45 - 54	5 617	4 655
55 - 60	4 190	3 505
60 i więcej	3 186	2 067
Razem	26 921	21 896

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej UMŁ.

W strukturze wieku bezrobotnych dominowała, według stanu na koniec grudnia 2017r., kategoria 35-44 lata -26,8%

zarejestrowanych (2016 – 24,9%).

Tab. 3. Liczba bezrobotnych wg wykształcenia (stan na koniec grudnia)

	2013	2014	2015	2016	2017
Wyższe	4 958	4 375	4 035	3 514	3 029
Policealne i średnie zawodowe	7 718	6 720	5 868	4 878	3 806
Średnie ogólnokształcące	4 879	4 178	3 744	3 136	2 529
Zasadnicze zawodowe	8 245	7 124	5 979	4 728	3 813
Gimnazjalne i poniżej	16 380	14 087	12 798	10 665	8 719
Razem	42 180	36 484	32 424	26 921	21 896

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej UML.

Wśród bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym niż gimnazjalne. Na koniec grudnia 2017 r. grupa ta stanowiła 39,8% zarejestrowanych (2016 – 39,6%). Natomiast najmniej liczną grupę stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 11,6% oraz wyższym – 13,8%.

Tab. 4. Liczba bezrobotnych wg stażu pracy (stan na koniec grudnia)

	2013	2014	2015	2016	2017
Bez stażu	4 258	3 393	2 726	1 920	1 494
Do 1 roku	7 751	6 951	6 633	5 742	4 962
Od 1 do 5	7 751	6 621	5 949	5 024	4 305
Od 5 do 10	6 407	5 596	5 090	4 349	3 656
Od 10 do 20	6 887	6 096	5 349	4 539	3 659
Od 20 do 30	6 860	5 942	5 068	4 098	2 978
30 i więcej	2 266	1 885	1 609	1 249	842

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej UML.

Najtrudniejszą sytuację na łódzkim rynku pracy w 2017 r. miały osoby ze stażem pracy do 1 roku 4 962 osoby – stanowiąc 22,7% ogółu bezrobotnych (2016 – 21,3%).

Tab. 5. Liczba bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy (według stanu na koniec grudnia)

	2013	2014	2015	2016	2017
Do 1 miesiąca	2 766	2 427	2 146	1 994	1 722
1-3	6 359	5 294	4 332	4 180	3 602
3-6	6 318	4 795	3 873	3 272	2 985
6-12	8 057	5 954	5 621	4 100	3 447
12-24	8 822	7 202	5 832	4 768	3 608
Pow. 24 m-cy	9 858	10 812	10 620	8 607	6 532

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej UML.

Na koniec 2017 roku blisko co trzecia osoba (29,8%) pozostawała bez zatrudnienia ponad 2 lata (2016 rok – 32,0)

Tab. 6. Liczba bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy (stan na koniec grudnia)

	2013	2014	2015	2016	2017
Do 25 roku życia	3 935	2 942	2 275	1 690	1 269
Po 50 roku życia	14 734	13 341	12 113	10 311	7 881
Samotnie wychowujący dziecko do 18 roku życia	5 089	4 635	3 736	3 436	13 154
Długotrwale bezrobotni	24 253	22 765	20 571	16 723	3 478
Niepełnosprawni	4 185	3 890	3 353	2 912	2 256

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej UML.

Zdecydowana większość zarejestrowanych bezrobotnych (85,6% wg stanu na 31.12.2017 r.) znajduje się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Najliczniejszą grupą są osoby długotrwale bezrobotne, które stanowią 60,1% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Łodzi. Powyższe dane wskazują, że obsługuje on w znacznym stopniu trudnych

klientów, których aktywizacja jest dużym wyzwaniem i wymaga większego zaangażowania i nakładu pracy ze strony pracowników Urzędu. W tej sytuacji działania aktywizacyjne kierowane do grupy osób defaworyzowanych na rynku pracy muszą być długoterminowe i nie od razu wpływają na zmianę ich sytuacji zawodowej.

Powiatowy Urząd Pracy mając na uwadze problemy osób najbardziej oddalonych od rynku pracy, wymagających kompleksowej pomocy, a nie standardowych instrumentów, które w przypadku tych osób są mało efektywne, jako jeden z pierwszych w Polsce rozpoczął realizację Programu Aktywizacja i Integracja (PAI). Wzorem lat ubiegłych, również w 2017 roku zostało podpisane porozumienie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Łodzi o PAI. W ramach podjętego partnerstwa rolą PUP jest realizacja modułu związanego z aktywizacją bezrobotnych, natomiast MOPS koncentruje się na działaniach służących kształtowaniu aktywnej postawy w życiu społecznym i zawodowym poprzez poradnictwo specjalistyczne, i warsztaty trenerskie. Ponadto, Urząd kontynuował w omawianym roku kierowanie bezrobotnych na drugą edycję działań aktywizacyjnych zleczanych niepublicznej agencji zatrudnienia w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego. W ramach tej formy pomocy skierowano do agencji zatrudnienia 268 długotrwale bezrobotnych. Prowadzenie rekrutacji w ramach zleczonych działań aktywizacyjnych wymaga bardzo dużego zaangażowania pracowników Urzędu, zarówno w fazie organizacji współpracy z agencją zatrudnienia, przy doborze osób bezrobotnych, które niejednokrotnie pozostają bez pracy kilka lat i wymagają większej uwagi i poświęconego czasu ze strony doradców klienta, oraz w trakcie monitorowania realizowanych działań.

Jakość życia

Miasto, które chce odnieść długookresowy sukces gospodarczy, musi umieć stworzyć mieszkańcom dobre warunki życia. Wysoka jakość życia powoduje, że ludzie chętnie decydują się mieszkać i pracować w takim mieście, a inwestorzy chętniej podejmują decyzję o ulokowaniu tam swojej działalności. Ważną rolę w ocenie jakości życia odgrywa stan środowiska naturalnego, dostępność wysokiej jakości usług medycznych i edukacyjnych. Ogromne znaczenie ma również poczucie bezpieczeństwa.

Urząd Miasta, chcąc poznać potrzeby mieszkańców oraz monitorować realizację Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+, prowadzi cykliczne badania jakości życia w Łodzi. Z badania przeprowadzonego w 2017 r.⁴ wynika, iż w ciągu ostatniego roku nastąpiła dalsza poprawa oceny Łodzi jako miejsca do życia. Wzrost pozytywnych ocen zaobserwowano wśród wszystkich analizowanych grup (55% mieszkańców ocenia Łódź jako dobre lub bardzo dobre miejsce do życia, a jedynie 10% mieszkańców ma zdanie negatywne). Najbardziej krytyczne wobec miasta są osoby w średnim wieku (35-44 lata). Jednak i tutaj odsetek niezadowolonych jest mniejszy niż w latach ubiegłych. Najwięcej zadowolonych jest wśród mieszkańców Bałut i Polesia. Gorzej niż mieszkańcy pozostałych dzielnic oceniają Łódź respondenci z Górnej. Poziom zadowolenia mieszkańców rośnie wraz z ich poziomem dochodów.

29% mieszkańców Łodzi wyraża chęć zamieszkania w innym miejscu niż Łódź (spadek o 4pp w stosunku do roku 2016). Częściej niż pozostałe grupy wiekowe chciałyby wyjechać osoby w przedziale 18-24 lata (42%) oraz 45-54 lata (41%). Grupą najczęściej deklarującą chęć opuszczenia miasta są osoby bezrobotne (54%). Podobnie jak przy pomiarze w 2016 r. zdecydowana większość łodzian (69%) pozytywnie ocenia zmiany zachodzące w centrum Łodzi. Lepszą opinię o postępujących zmianach mają młodszy respondenci (30% ocen „zdecydowanie pozytywnie” wśród osób 18-24 lata).

Najczęściej wymienianą zaletą mieszkania w Łodzi jest jej położenie geograficzne, sprawiające, że wszędzie jest stąd blisko (uważa tak ponad co trzeci mieszkaniec, niezależnie od wieku czy miejsca zamieszkania). Drugą najczęściej

⁴ Raport z badania – „Badanie opinii publicznej w zakresie oceny jakości życia w Łodzi oraz oczekiwań mieszkańców dotyczących budżetu Miasta”, MEDIA-TOR Badania Rynku, 2016 r.

wymienianą zaletą jest „specyficzny klimat” tego miasta, wskazywany częściej przez mieszkańców Śródmieścia i Polesia (29%). Ścieżki rowerowe będące na czwartej pozycji zaraz po „przyjaźni i związanymi ze sobą ludźmi”, wymieniane są przede wszystkim przez mieszkańców Widzewa, Śródmieścia i Bałut.

Dla najmłodszych badanych osób (18-24 i 25-34 lata) zaletą jest głównie duża liczba klubów, kawiarni i pubów, imprez oraz szeroka oferta kulturalna. Mieszkańcy Bałut zwracają uwagę na obecność lasów oraz bliskość natury. Wskazuje na nią co piąty mieszkaniec tej dzielnicy. Osoby z Polesia i Śródmieścia cenią Łódź za przyjaźnię oraz dużą ilość związanych ze sobą ludzi.

W opinii mieszkańców największym problemem Łodzi przestało być bezrobocie (spadek liczby wskazań o 17pp). W tej chwili łodzianie częściej zwracają uwagę na brud, zaśmiecone ulice (41%) oraz trudności z poruszaniem się po mieście oraz stare zrujnowane kamienice (37%). Te trzy główne wady pojawiają się na pierwszych miejscach wśród mieszkańców w zasadzie całego miasta, niezależnie od zamieszkiwanej dzielnicy.

Podobnie jak w roku 2016 zwracano też uwagę na zły stan dróg (28%), brak miejsc pracy (25%), małą liczbę miejsc parkingowych (17%) oraz zanieczyszczenie powietrza (17%). Istotnymi wadami są również wysokie koszty utrzymania w Łodzi. Dotyczy to zarówno wysokich czynszów (20%), cen w sklepach, jak i drogich biletów na imprezy kulturalne. Częściej aspekt finansowy jest wymieniany przez osoby starsze oraz o niższym statusie materialnym.

„Strategia Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+”

Okolo 70% ludności Europy mieszka na obszarach miejskich, a obecne tendencje sugerują, że do roku 2030 ludność miejska będzie liczyć 375 mln, czyli 75% populacji UE. Dlatego planowanie rozwoju miast wymaga pogłębionej refleksji strategicznej. Stąd też władze Łodzi w sposób kompleksowy podeszły do budowania systemu planowania strategicznego. Punktem wyjścia i kręgosłupem działań jest „Strategia Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+” przyjęta przez Radę Miejską w czerwcu 2012 roku. Została przygotowana w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, rozwoju inteligentnego, pomocniczości, skuteczności i gospodarności oraz zasadę koncentracji działań. „Strategia...” zawiera filar gospodarczy, którego celem jest zwiększenie dochodów łodzian i miasta, społeczny służący wzrostowi kapitału społecznego oraz środowiskowy, którego priorytetem jest miasto zdrowe i przyjazne dla mieszkańców. Wszystkie filary oparte są na fundamencie, który ma na celu usprawnienie zarządzania miastem oraz wskazanie narzędzi systemowych realizacji i monitoringu strategii (Rys. 7).

Rys. 7. Schemat „Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+”

Źródło: Biuro Strategii Miasta.

Konsekwentne wdrażanie Strategii od kilku lat usprawnia zarządzanie miastem, czemu towarzyszy wzrost liczby miejsc pracy, a także poprawa wizerunku miasta, poprzez tworzenie tętniącego życiem odnowionego centrum, z dobrze funkcjonującą komunikacją miejską. Dzięki wdrażaniu strategii poprawiany jest poziom bezpieczeństwa i stan czystości

Łodzi. Powstaje coraz więcej dostępnych i dobrze zagospodarowanych terenów zielonych, podnoszony jest poziom edukacji i dostępność do przedszkoli oraz żłobków. Strategia stanowi też impuls do zbudowania w Łodzi kultury współpracy, zaufania i aktywności obywatelskiej.

Efektywność wdrażania Strategii wzmocniana jest przez system polityk sektorowych i programów operacyjnych. W ramach tej części systemu wprowadzono procedurę przygotowywania corocznego raportu o stanie miasta z informacją o realizacji strategii. Niniejszy raport przedstawia dokonania z 2017 r. Jest to już szósty, tego typu raport opracowany przez Biuro Strategii Miasta.

Rankingi międzynarodowych wydawnictw i organizacji, w których uczestniczyła Łódź

Ranking fDi EUROPEAN CITY OF THE FUTURE 2017/18

Fdi Magazine – anglojęzyczny dwumiesięcznik z grupy Financial Times specjalizujący się w problematyce zagranicznych inwestycji bezpośrednich opublikował ranking „Europejskie Miasta i regiony przyszłości 2017/18”. Ranking wskazuje europejskie lokalizacje miasta i regiony w pięciu kategoriach: potencjał gospodarczy, kapitał ludzki i jakość życia, efektywność kosztowa, infrastruktura i przyjazność dla biznesu oraz strategia przyciągania inwestycji oceniając ich perspektywę dla rozwoju bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

W kategorii szczegółowej dotyczącej miast polskich Polish Cities of the Future 2017/18 zestawienie plasuje Łódź na pozycji 6, po Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu i Gdańsku.

W kategoriach szczegółowych:

- potencjał gospodarczy - Łódź uplasowała się na 6 miejscu po tych samych miastach, jak w kategorii ogólnej,
- kapitał ludzki i jakość życia - Łódź zajęła miejsce 10,
- efektywność kosztowa – Łódź zajęła miejsce 2 po Białymstoku
- przyjazność dla biznesu - Łódź zajęła takie samo położenie jak w klasyfikacji ogólnej.

Łódź Miastem Kreatywnym sieci UNESCO.

W październiku 2017 r. Łódź ogłoszona została Miastem Kreatywnym Sieci UNESCO. W Polsce tym bardzo prestiżowym tytułem cieszą się tylko Kraków i Katowice. Oficjalne ogłoszenie, że Łódź wchodzi do Sieci Miast Kreatywnych nastąpiło na 39 sesji generalnej UNESCO. Łódź otrzymała tytuł Miasta Filmu.

Rankingi krajowe

Ranking Samorządów Rzeczypospolitej 2017

W XIII edycji Rankingu Samorządów "Rzeczypospolitej" Łódź zajęła 5 miejsce w kategorii miast na prawach powiatu. Wyprzedziły ją tylko Poznań, Bielsko-Biała, Nowy Sącz oraz Opole.

W pierwszej „piętnastce” z dużych aglomeracji poza Poznaniem i Łodzią są jedynie Gdańsk i Gdynia. Jest to najwyższa pozycja Łodzi w rankingu samorządów tego opiniotwórczego, prestiżowego dziennika.

Ranking jest corocznym kompendium wiedzy o inwestycjach i innowacjach w polskich samorządach. W Rankingu wyróżniane są samorzady, które najsukuteczniej dbają o rozwój i podniesienie jakości życia swoich mieszkańców, w zgodzie z regułami odpowiedzialności i bezpieczeństwa finansowego.

Tab. 7. Ranking Samorządów Rzeczpospolitej 2017

2017	2016	Miasto	Województwo	Punkty	
1	2	Poznań	wielkopolskie	73,79	
2	-	Bielsko-Biała	śląskie	68,63	
3	9	Nowy Sącz	małopolskie	68,02	
4	-	Opole	opolskie	67,86	
5	14	Łódź	łódzkie	67,71	
6	17	Świnoujście	zachodniopomorskie	67,42	
7	3	Gliwice	śląskie	66,52	
8	-	Wrocław	dolnośląskie	65,51	
9	7	Rzeszów	podkarpackie	65,19	
10	20	Krosno	podkarpackie	64,54	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Rzeczpospolitej.

V edycja ogólnopolskiego rankingu Perły Samorządu Dziennika Gazety Prawnej

Ideą ogólnopolskiego rankingu Dziennika Gazety Prawnej Perły Samorządu jest wybór najlepszych prezydentów, burmistrzów i wójtów oraz gmin wiejskich, miejsko-wiejskich, miast poniżej i powyżej 100 tys. mieszkańców. Wszystkie gminy w Polsce, niezależnie od wielkości, zamożności i położenia geograficznego realizują te same, zadania i obowiązki względem społeczności lokalnych. Miano Perły Samorządu wg organizatorów plebiscytu, powinny nosić te z nich, które wyróżniają się w realizacji tych zadań. W edycji 2017 szczególne znaczenie ma jakość realizacji obowiązków gmin.

Tab. 8. Ranking samorządowców (Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców):

1	Paweł Adamowicz	Gdańsk
2	Jacek Jaśkowiak	Poznań
3	Wojciech Szczurek	Gdynia
4	Krzysztof Żuk	Lublin
5	Grzegorz Sapiński	Kalisz
6	Tadeusz Ferenc	Rzeszów
7	Hanna Zdanowska	Łódź
8	Zygmunt Frankiewicz	Gliwice
9	Tadeusz Truskolaski	Białystok
10	Piotr Grzymowicz	Olsztyn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Rzeczpospolitej.

W tegorocznym rankingu oceniano osiągnięcia władarzy skupione wokół czterech różnych obszarów aktywności samorządowca: władarz jako menedżer, władarz jako koordynator, władarz jako wizjoner i władarz jako reprezentant.

Tab. 9. Ranking samorządów (Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców):

1	Poznań
2	Gdańsk
3	Lublin
4	Gliwice
5	Katowice
6	Gdynia
7	Łódź
8	Rzeszów
9	Olsztyn
10	Białystok

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Rzeczpospolitej

Ranking Gmin i Powiatów Związku Powiatów Polskich w 2017 roku

Ogólnopolski Ranking Powiatów i Gmin prowadzony przez Związek Powiatów Polskich oparty jest na zasadzie bezpłatnego i dobrowolnego uczestnictwa samorządów szczebla gminnego i powiatowego. Ranking jest jedynym w Polsce tego rodzaju przedsięwzięciem, zarządzanym przez ekspertów w trybie on-line. Zwycięstwo wiąże się z przyznaniem tytułu

„Dobry Polski Samorząd”. Samorzady podzielone są na sześć kategorii jednostek: powiaty do 60 tys. mieszkańców; od 60 do 120 tys.; powyżej 120 tys. mieszkańców; miasta na prawach powiatu; gminy miejskie i miejsko-wiejskie oraz gminy wiejskie. Ranking trwa przez cały rok.

W 2017 roku Łódź zajęła **28 miejsce** (w 2016 r. 25) przed m.in. Wrocławiem, Poznaniem, Gdynią (37 miejsce). Samorzady sklasyfikowane w Rankingu są oceniane przez ekspertów ZPP według wielu kryteriów w dziesięciu grupach tematycznych: działania proinwestycyjne i prorozwojowe; rozwiązania poprawiające jakość obsługi mieszkańca oraz funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego; rozwój społeczeństwa informacyjnego; rozwój społeczeństwa obywatelskiego; umacnianie systemów zarządzania bezpieczeństwem informacji; promocja rozwiązań z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej; wspieranie działań na rzecz gospodarki rynkowej; promocja rozwiązań ekoenergetycznych i proekologicznych; współpraca krajowa i międzynarodowa; działania promocyjne.

Ranking miast przyjaznych dla biznesu 2017 r. - miesięcznik "Forbes"

Ranking publikowany jest corocznie w III kwartale roku ale uwzględnia on dane za rok poprzedni. Czyli w 2017 r. za rok 2016. Ranking od lat posiada tych samych liderów. Pozycja Łodzi w poszczególnych latach jest podobna. Nikt nie jest w stanie zagrozić dominacji Warszawy. W aglomeracji liczącej prawie 1,7 mln w roku 2016 przybyło ponad 12 tys. firm. Oznacza to, że na 1000 mieszkańców przypada ich prawie 7, w Poznaniu jest to 4,3 firm, a we Wrocławiu 3,9. W Łodzi na 1000 mieszkańców przypada 1,3 firm.

Tab. 10. Ranking samorządów miast przyjaznych dla biznesu

MIASTA POWYŻEJ 300 TYS. MIESZKAŃCÓW							
miejsowość	ludność	nowe firmy 2016	wykreślenia 2016	upadłości 2016	firmy netto	firmy na 1000 mieszkańców	miejsce w rankingu
WARSZAWA	1739586	15147	2940	85	12122	6,97	1
POZNAŃ	544612	2863	494	22	2347	4,31	2
WROCŁAW	634404	2863	365	29	2469	3,89	3
KRAKÓW	762508	3324	694	39	2591	3,40	4
KATOWICE	300797	1128	170	11	947	3,15	5
LUBLIN	341368	863	116	5	742	2,17	6
GDAŃSK	461798	1156	306	3	847	1,83	7
SZCZECIN	407043	809	98	6	705	1,73	8
ŁÓDŹ	703186	1278	330	12	936	1,33	9
BYDGOSZCZ	356961	428	73	13	342	0,96	10

Źródło: CEOIG

Konkursy, nagrody i wyróżnienia.

Konkurs Eurobuild Awards

Potwierdzeniem mocnej pozycji Łodzi w dziedzinie inwestycji i nieruchomości jest wyróżnienie Łodzi jako miasta najbardziej przyjaznego inwestorom w konkursie Eurobuild Awards. Konkurs ten ma na celu wyłonienie najlepszych firm działających na rynku budownictwa i nieruchomości komercyjnych w Europie Środkowo-Wschodniej.

W 2017 r. Łódź kolejny raz została wyróżniona podczas dorocznej Gali Eurobuild Awards. Kapituła nagród złożona z 238 jurorów - profesjonalistów branży nieruchomości, wybrała zwycięzców w 31 kategoriach, spośród 200 nominowanych. Miasto Łódź zostało wybrane Miastem Najbardziej Przyjaznym Inwestorom – kategoria ta dedykowana jest miastom, które posiadają najbardziej efektywną strategię przyciągania inwestorów, a oceniane są takie czynniki jak m.in. koszty

prowadzenia biznesu, zachęty inwestycyjne, infrastruktura, dalsze plany rozwoju, czy współpraca z lokalnymi władzami. W ścisłej trójce nominowanych Łódź znalazła się z Katowicami i Warszawą.

Inne wyróżnienia:

- wyróżnienie za znaczące zasługi na rzecz rozwoju sektora nowoczesnych usług biznesowych przyznane przez ABSL (Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych);
- Investment Award 2017 w kat. City przyznane przez EuropaProperty.com;
- Prime Property Prize 2017 - nagroda portalu propertynews.pl Prime Property Prize 2017 w kategorii Miasto Przyjazne Inwestorom;
- Prologis przyznało nagrody „100 Najbardziej Pożądanych Lokalizacji Logistycznych w Europie 2017” dla najlepszych lokalizacji w Europie - Polska Centralna - Łódź: najbardziej pożądana lokalizacja poza Europą Zachodnią;
- V edycja rankingu miast polskich Polskiego Związku Firm Deweloperskich - II miejsce dla Miasta Łodzi (sprawność prowadzenia procesów inwestycyjnych w mieście);
- 1. miejsce wg raportu ABSL "Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce w 2017 r." - łódzkie władze samorządowe doceniono przez branżę nowoczesnych usług dla biznesu w Polsce.

FILAR: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA

Łódź otwarta na świat - wzrost poziomu życia mieszkańców Łodzi dzięki pełnemu gospodarczemu wykorzystaniu potencjału infrastrukturalnego związanego z centralnym położeniem na mapie regionu, Polski i Europy, a także z jej wiodącą rolą w aglomeracji łódzkiej.

1. NOWE CENTRUM ŁODZI

Stworzenie służącego realizacji wizji nowoczesnego obszaru aktywności społecznej i gospodarczej o bardzo dobrej dostępności komunikacyjnej.

Zakres programu

Nowe Centrum Łodzi to obszar obejmujący 100 hektarów w sercu Miasta, ograniczony ulicami Narutowicza, Kopcińskiego, Tuwima i Piotrkowską, podzielony na 3 strefy:

- Strefa I (40 ha) to teren, na którym ma toczyć się całodobowe życie dzięki zrównoważeniu funkcji kulturalnych, komercyjnych i mieszkaniowych (obszar priorytetowy obecnie wdrażanego Programu NCL).
- Strefa II (30 ha) to obszar, na którym powinny być realizowane przedsięwzięcia komercyjne z uwzględnieniem programów rewitalizacyjnych, mających na celu zachowanie historycznej tkanki miejskiej, a także stworzenie struktury urbanistycznej powiązanej z sąsiednim obszarem.
- Strefa III (30 ha) to obszar historycznej zabudowy wielkomiejskiej z przełomu XIX i XX wieku, obejmujący kwartały wymagające intensywnej rewitalizacji i uzupełnień, a jednocześnie priorytetowe dla Lokalnego Programu Rewitalizacji 2014-2020.

Rys. 8. Nowe Centrum Łodzi.

Źródło: Zarząd Nowego Centrum Łodzi.

Owoce tego ogromnego urbanistycznego wyzwania będzie obszar, który pomoże odzyskać blask łódzkiemu śródmieściu i określi charakter Łodzi na najbliższe lata jako miasta partycypacji, aktywności społecznej, w tym przemysłów kreatywnych.

Rada Miejska 20 maja 2015 roku zmieniła uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Nowe Centrum Łodzi. Obecnie, realizacja Programu przebiega w oparciu o wytyczne wynikające z Master Planu:

- Wizja NCŁ - Nowe Centrum Łodzi to symbol miasta budzącego się do życia. Wzór silnego centrum, czerpiącego najlepsze wzorce z bogatej historii i emanującego nowoczesnością. To dostępna, bezpieczna i atrakcyjna przestrzeń do prowadzenia biznesu, pracy, życia oraz spędzania wolnego czasu. To miejsce inspirujące do nowych pomysłów i pobudzające do działania. Otwarte na ludzi, przyjazne dla każdego.
- Cele strategiczne Programu NCŁ:
  - Cel 1 Jakość życia - Wzrost zaufania mieszkańców, turystów i środowiska biznesu do centrum miasta oraz stworzenie atrakcyjnego miejsca do życia i spotkań poprzez działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa oraz rozwój oferty komercyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej
  - Cel 2 Rewitalizacja - Rewitalizacja Nowego Centrum Łodzi jako impuls do przyspieszenia procesu odnowy Strefy Wielkowiejskiej oraz rozwoju miasta do wewnątrz
  - Cel 3 Transport - Wdrożenie usprawnień infrastruktury komunikacyjnej oraz rozwiązań organizacji transportu zbiorowego i indywidualnego zwiększających dostępność śródmieścia oraz miasta w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej
  - Cel 4 Innowacje - Wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań wprowadzanych na obszarze Nowego Centrum Łodzi, stanowiącego inkubator dla nowych pomysłów i technologii, jako bodźca do rozwoju całej Łodzi.

W zakres Programu NCŁ wchodzi 32 projekty o łącznej wartości 2,63 mld zł. Do końca 2017 r. zrealizowane zostały 23 projekty. Szczegóły dotyczące projektów znajdują się w tabeli na następnej stronie.

Dworzec Łódź Fabryczna, Węzeł Multimodalny oraz budowa Tunelu Średnicowego

W sierpniu 2011 r. rozpoczęła się największa dworcowa inwestycja w Polsce, która stanowi miejsce pierwszego kontaktu z miastem dla osób przybywających do Łodzi. Istotnymi elementami przekształceń było przeniesienie całej infrastruktury kolejowej dworca pod ziemię, na poziom - 16,5 m oraz stworzenie nowoczesnych rozwiązań transportowych, które wpłyną na optymalizację obsługi komunikacyjnej tego obszaru.

Uruchomienie nowego dworca Łódź Fabryczna nastąpiło 11 grudnia 2016 r. To kluczowy element Nowego Centrum Łodzi oraz istotna część węzła multimodalnego, który połączy kolej aglomeracyjną i konwencjonalną, autobusową komunikację dalekobieżną, komunikację miejską i prywatny transport samochodowy. Zgodnie z założeniami węzeł komunikacyjny zintegruje lokalne, metropolitalne, regionalne, krajowe i międzynarodowe przewozy transportowe.

Węzeł multimodalny

Obiekt posiada trzy poziomy. Na pierwszym, osiem metrów pod ziemią, znajduje się dworzec kolejowy z poczekalnią, kasami i obiektami komercyjnymi. Tu mieści się też wielostanowiskowy przystanek dla autobusów dalekobieżnych i podziemny parking. Na drugim poziomie (- 16,5 m) znajduje się stacja kolejowa z czterema peronami i ośmioma torami. Na poziomie „zero” znajdują się wejścia główne do budynku dworca.

Węzeł Multimodalny obejmuje:

- stanowiska autobusowe (po północnej stronie dworca kolejowego) oraz miejskie, regionalne i dalekobieżne przystanki autobusowe,
- nowo wybudowane linie tramwajowe - 1,4 km,
- parkingi Park&Ride - strefy postojowe krótkoterminowe dla podróżnych, stanowiska parkowania rowerów w garażach, systemy zjazdów i ramp dojazdowych do Węzła.

Tunel Średnicowy

W grudniu 2017 r. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. podpisały umowę na budowę tunelu średnicowego - nowego połączenia Łodzi Fabrycznej ze stacjami Łódź Kaliska i Łódź Żabieniec.

Zadania „Opracowanie dokumentacji projektowej oraz realizacja robót budowlanych w formule „Projektuj i Buduj” w ramach projektu POLIŚ 5.1-15 „Udrożnienie Łódzkiego Węzła Kolejowego (TEN-T), etap II, odcinek Łódź Fabryczna – Łódź Kaliska/ Łódź Żabieniec” zrealizuje konsorcjum firm Energopol Szczecin i Przedsiębiorstwo Budowy Dróg i Mostów z Mińska Mazowieckiego. Wartość inwestycji 1,29 mld zł netto (1,59 mld zł brutto). Zakończenie inwestycji planowane jest w grudniu 2021 r.

Budowa tunelu to kolejny etap prac, udrażniających Łódzki Węzeł Kolejowy. Pierwszym etapem była budowa tunelu kolejowego na odcinku Łódź Widzew – Łódź Fabryczna wraz z nowym dworcem kolejowym Łódź Fabryczna.

Tab. 11. Główne projekty wchodzące w zakres Programu NCL

LP	Nazwa projektu	Budżet w tys. zł		Harmonogram		Rzeczowy poziom realizacji prac w %	Realizacja budżetu w %
		Aktualny	Wykonanie	Data rozpoczęcia	Planowana data zakończenia		
1	"Modernizacja linii kolejowej Warszawa Łódź, etap II, Lot B2 - odcinek Łódź Widzew - Łódź Fabryczna ze stacją Łódź Fabryczna oraz budowa części podziemnej dworca Łódź Fabryczna przeznaczonych dla odprawy i przyjęć pociągów oraz obsługi podróżnych. Przebudowa układu drogowego i infrastruktury wokół multimodalnego dworca Łódź Fabryczna - budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego nad i pod ul. Węglową".	1 759,29	1 759,29	sie 11	gru 16	100%	100%
2	W powyższym zadaniu wliczono też: Węzeł Multimodalny przy Dworcu Łódź Fabryczna*	435,38	432,34	sie 11	gru 16	100%	99%
3	Rewitalizacja EC-1 i jej adaptacja na cele kulturalno-artystyczne	310,00	230,18	sty 08	gru 15	100%	74%
4	Rewitalizacja EC-1 - rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych (Program Nowe Centrum Łodzi)	0,90	0,65	paź 15	gru 16	100%	73%
5	Rozwój funkcji wystawienniczo - edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym	20,00	0,32	lis 16	paź 19	10%	2%
6	Poszerzenie oferty kulturalno - edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej	20,00	0,06	lis 16	sty 20	10%	0%
7	Przebudowa układu drogowego wokół multimodalnego dworca Łódź Fabryczna**	99,27	60,54	sty 10	gru 20	40%	61%
8	EC-1 - Południowy - Wschód.	0,30	0,30	mar 13	gru 13	100%	100%
9	Rewitalizacja EC-1 Południowy Wschód (Program Nowe Centrum Łodzi)	21,70	0,89	cze 16	lip 19	12%	4%
10	Specjalna Strefa Kultury - prace przygotowawcze i dokumentacyjne	1,20	1,15	lut 13	gru 14	100%	96%
11	Brama Miasta - Koordynacja sprzedaży nieruchomości pod budowę Bramy Miasta. (1)	0,00	0,00	sty 13	gru 13	100%	nie dotyczy
12	Koordynacja Projektu Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego	0,00	0,00	maj 13	gru 14	100%	nie dotyczy
13	Analiza funkcjonalnego zagospodarowania terenu NCL AFZ.	0,42	0,42	sty 13	gru 13	100%	100%
14	Analiza Stanów Prawnych NCL.	0,31	0,31	sty 13	lis 13	100%	100%
15	Analiza stanu istniejącego i wybór metodyki zarządzania projektami i portfelem projektów.	0,16	0,16	mar 13	lis 13	100%	100%
16	Zakup, instalacja i wdrożenie Systemu Prowadzenia Projektów i Koordynacji Działań w obszarze NCL (Program Nowe Centrum Łodzi)	2,00	2,00	maj 14	paź 16	100%	100%
17	Opracowanie koncepcji realizacyjnej systemu monitoringu, bezpieczeństwa oraz platformy wdrażania usług typu "intelligent city" dla obszaru Nowego Centrum Łodzi	0,39	0,39	sty 14	lis 14	100%	100%
18	Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3,5 i Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi) – prace przygotowawcze	0,00	0,00	sty 14	gru 14	100%	0%
19	Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3,5 i Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi)	50,79	1,01	sty 16	gru 20	18%	2%
20	Budowa rynku wraz z układem komunikacyjnym na terenie Nowego Centrum Łodzi	90,44	0,41	sty 16	gru 22	15%	0%
21	Laboratorium transportu "LaboT" Zintegrowany program zagospodarowania terenów pod planowane Centrum Nauki i Techniki w ramach EC1 Łódź – Miasto Kultury obejmujący koncepcję utworzenia w Łodzi muzeum lotnictwa i muzeum transportu oraz program funkcjonalno - użytkowy.	0,29	0,29	mar 13	gru 13	100%	100%
22	ENTER.HUB – Europejska sieć współpracy w zakresie tworzenia multimodalnych węzłów kolejowych i ich korzyści dla miast.	0,18	0,17	lut 13	kwi 15	100%	94%
23	Master Plan dla realizacji Programu Nowe Centrum Łodzi (w tym m.in. Opracowanie strategii sprzedaży nieruchomości w obszarze	0,87	0,87	sty 14	gru 14	100%	100%

	NCL)						
24	Budowa systemu monitoringu, bezpieczeństwa oraz platformy wdrażania usług typu "intelligent city" dla obszaru Nowego Centrum Łodzi	0,00	0,00			0%	0%
25	Makieta Nowego Centrum Łodzi	0,10	0,10	lip 14	gru 14	100%	98%
26	Brama Miasta - Koordynacja sprzedaży nieruchomości pod budowę Bramy Miasta. (2)	0,00	0,00	sty 15	lip 15	100%	nie dotyczy
27	Przygotowanie dokumentacji projektowej dla potrzeb Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi (d) - Opracowanie PFU dla nieruchomości przy ul. Sienkiewicza 22, Sienkiewicza 75/77, POW 42/ Składowa 14.	0,91	0,91			0%	0%
27a	Przygotowanie zintegrowanego programu zagospodarowania terenów, w celu planowanego rozszerzenia oferty kulturalnej w ramach Programu Nowego Centrum Łodzi i połączenia funkcjonalnego ze Strefą Wielkomięską. Ideą projektu jest rewitalizacja i adaptacja obiektu pofabrycznego przy ul. Sienkiewicza 75/77 w Łodzi wraz z przystosowaniem pod nową siedzibę Teatru Pinokio oraz przestrzeni dedykowaną na prowadzenie działalności kulturalno - społecznej przez podmioty prywatne wraz z kompleksowym zagospodarowaniem przestrzeni.	0,54	0,54	cze 15	paź 15	100%	100%
27b	Przygotowanie dokumentacji dotyczącej rewitalizacji i adaptacji nieruchomości przy ul. Sienkiewicza 22 w Łodzi na potrzeby inkubatora przedsiębiorczości sektora gier komputerowych w ramach Projektu Rewitalizacji obszarowej centrum Łodzi - Projekt 2	0,38	0,38	cze 15	paź 15	100%	100%
28	Rewitalizacja obszarowa centrum Łodzi (w zakresie obszaru NCL)	156,88	10,04	sty 15	gru 22	7%	6,40%
29	Miasto Kamienic (w zakresie obszaru NCL)	51,09	37,25	sty 11	cze 17	100%	73%
30	Koordynacja sprzedaży terenu inwestycyjnego w NCL (Nieruchomości położone przy szlaku kolejowym Łódź-Koluszki)	0,00	0,00	sty 16	gru 16	50%	0%
31	Prowadzenie procesu ubiegania się przez Rzeczpospolitą Polską oraz Miasto Łódź o przyznanie praw do organizacji International Expo 2022 w tym: przygotowanie dokumentacji strategicznej dla organizacji Międzynarodowej Wystawy EXPO 2022 (Studium Wykonalności, Strategia Promocji Aplikacji)	42,68	34,95	sty 14	gru 17	100%	82%
32	Organizacja i realizacja Międzynarodowej Wystawy EXPO 2022.	0,00	0,00	sty 18	gru 23	0%	0%
	PODSUMOWANIE	2 630,16	2 142,65			86%	81%

Źródło: Wydział ds. Zarządzania Projektami

Układ drogowy wokół Nowego Centrum Łodzi

W 2017 r. zakończono realizację przebudowy trzech układów drogowych wokół Nowego Centrum Łodzi:

- ul. Lindley'a - zadanie obejmowało kompleksową przebudowę istniejącej ulicy Lindley'a jak również rozbudowę o odcinek umożliwiający podłączenie do przebudowanej ul. Węglowej. Ulica Lindley'a po przebudowie podzielona została na dwie części. Od ul. Narutowicza do budynku Uniwersytetu Łódzkiego jest miejskim podwórcem, natomiast do ul. Węglowej jezdnią z chodnikami i dopuszczonym ruchem lokalnym oraz z miejscami postojowymi. Zachowana została także stara, zabytkowa kostka granitowa i dotychczasowa zieleń została zachowana. Pojawiło się dodatkowo kilkadziesiąt nowych drzew ozdobnych oraz krzewów. Przestrzeń uzupełniona została o ławki, stojaki rowerowe oraz kosze na śmieci. Łączny koszt tej inwestycji to ponad 5 mln zł.
- ul. Składowa i Knychalskiego - ulice poddano kompleksowej przebudowie obejmującej usunięcie kolizji infrastrukturalnych, modernizację sieci podziemnych oraz całkowitą zmianę geometrii. Ulice mają uspokojony ruch samochodowy z myślą o obsłudze komunikacji lokalnej – zarówno dla mieszkańców, jak i pracowników firm i nowych biurowców. Największe zmiany dokonały się na ulicy Knychalskiego. W jej centralnej części powstał deptak z zielenią, ławkami i elementami małej architektury. Ruch samochodowy będzie odbywał się na dwóch jednokierunkowych jezdniach po obu stronach pasażu. Zmiany dotyczą też ulicy Składowej, która po przebudowie stanie się jednokierunkowa, od alei Rodziny Scheiblerów do ul. POW. Wykonano specjalne szykany, wyniesione skrzyżowania i inne elementy wymuszające zwolnienie. Na obu ulicach ułożono ponad 56 tys. m² płyt i kostki granitowej, posadzono 62 drzewa, ustawiono 40 ławek. Są już stojaki na rowery, a wkrótce pojawią się kosze na śmieci. Łączny koszt tej inwestycji przekracza 5 mln zł.
- ul. Wierzbowa - odcinek ulicy Wierzbowej od Al. Rodziny Grohmanów do ul. Tuwima stanowi kontynuację działań z 2016 r. tj.: od ul. Narutowicza. Nowo wybudowana droga umożliwiła skomunikowanie w relacji północ południe

ul. Narutowicza do Trasy WZ, zwiększając tym samym możliwość komunikacyjną dworca oraz Nowego Centrum Łodzi. Budowa obejmowała nową jezdnię wraz obustronnymi chodnikami, infrastrukturę podziemną oraz sygnalizację na skrzyżowaniu Wierzbowa/Tuwima/Przędzalniana. Łączny koszt to ok. 2 mln zł.

Budowa Alei Grohmanów - ulicy Nowowęglowej

Zarząd Inwestycji Miejskich 8 września 2017 r. podpisał umowę na budowę ulicy Nowowęglowej – przedłużenie al. Grohmanów. Inwestycję zrealizuje firma Skanska za 15,8 mln złotych. Ulica Nowowęglowa będzie drogą równoległą do Tuwima. Powstanie dokładnie nad tunelem kolejowym, którym pociągi dojeżdżają do podziemnej stacji Łódź Fabryczna.

W ramach inwestycji powstaną też specjalne łączniki, które umożliwią wjazd na ulicę Kopcińskiego. Wybudowana zostanie także nowa pętla autobusowa przy Wydawniczej oraz przebudowany zostanie fragment ulicy Tuwima. Aleja Grohmanów (Nowowęglowa) jest jedną z dwóch głównych ulic prowadzących do dworca Łódź Fabryczna i całego Nowego Centrum Łodzi. Będzie miała dwie jezdnie po dwa pasy ruchu. Powstaną przy niej chodniki, zieleńce, oświetlenie oraz droga rowerowa. Zarezerwowany zostanie także teren pod torowisko, które ma tam powstać w ramach projektu Tramwaje dla Łodzi. Zasadzonych ma zostać 300 drzew oraz 4,5 tys. krzewów.

Budowa ulicy Nowowęglowej powinna zakończyć się w drugiej połowie 2018 r.

Inwestycje na terenie NCL

W Nowym Centrum Łodzi realizowanych jest obecnie kilka dużych, prywatnych inwestycji. Po północnej stronie dworca, Skanska wybudowała biurowiec Nowa Fabryczna. Łączna powierzchnia tego okazałego budynku to 21400 m². Biurowiec liczy 9 kondygnacji – z czego dwie są podziemne. Budynek oddany został do użytku w II kwartale 2017 r.

Ta sama firma rozpoczęła prace przy tzw. Bramie Miasta. Brama Miasta to nowoczesne miejsce dla biznesu, gdzie docelowo będzie mogło pracować nawet 4 tys. specjalistów. Inwestycja będzie składała się z dwóch budynków o łącznej powierzchni najmu 40 tysięcy m², które będą w najwyższych miejscach sięgać 15 kondygnacji naziemnych. Do dyspozycji pracowników będzie dwupoziomowy parking podziemny z 231 miejscami parkingowymi i ok. 200 miejscami rowerowymi. Zgodnie z harmonogramem biurowiec powinien zostać otwarty w drugim kwartale 2019 r.

Kolejny biurowiec powstał w sąsiedztwie EC1 i nowego dworca Łódź Fabryczna. Przystanek mBank to pierwszy projekt zrealizowany przez Ghelamco Poland w Łodzi. Budowa gmachu rozpoczęła się w grudniu 2015, a zakończyła się w sierpniu 2017 r. W skład kompleksu oprócz nowo wybudowanego, sześciokondygnacyjnego budynku biurowego wchodzi zabytkowy pałacyk z oficyną, który został harmonijnie włączony w projekt. W ramach inwestycji powstał podziemny parking na 180 miejsc oraz rozbudowano infrastrukturę dla rowerzystów z miejscem na 140 rowerów i pełnym zapleczem (szatnie, prysznic). Łącznie w budynkach kompleksu znajduje się ok. 24 000 m² powierzchni biurowej, którą w całości wynajęła Grupa mBank.

Nowa przestrzeń biurowa udostępniona zostanie także przy ul. Wierzbowej 44, gdzie zabytkowa fabryka wkrótce zamieni się w nowoczesną przestrzeń biurową. Nowy inwestor, firma Mariański Group planuje utworzenie tu Fabryki Przedsiębiorczości.

W Nowym Centrum Łodzi ruszyła także budowa luksusowych apartamentowców usytuowanych przy ulicy Tuwima 32. Projekt „Perły Śródmieścia” nawiązuje formą do XIX - wiecznych kamienic. Z myślą o potrzebach mieszkańców firma Samson-Dom zaprojektowała 45 apartamentów o różnorodnych rozmiarach i konfiguracjach od mieszkań z jedną sypialnią (31 mkw) do dużych penthousów liczących nawet 132 m².

Rewitalizacja EC1 i jej adaptacja na cele kulturalno-artystyczne

Przedmiotem projektu jest rewitalizacja i adaptacja na cele kulturalno - artystyczne poprzemysłowych obiektów byłej Elektrociepłowni EC-1 oraz wzmocnienie rangi Łodzi jako istotnego ośrodka kulturalnego o znaczeniu ponadregionalnym i stworzenie warunków do rozwoju twórczości filmowej i artystycznej⁵.

Zakończono projekt „Rewitalizacja EC-1 i jej adaptacja na cele kulturalno-artystyczne”. Wartość projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wyniosła 265,0 mln zł, w tym 82,7 mln zł stanowiło dofinansowanie.

Rezultatem projektu są:

- 49 492 m² powierzchni terenu poddanego rewitalizacji,
- 2 zrewitalizowane budynki,
- 31 905 m² powierzchni użytkowej w zrewitalizowanych budynkach i obiektach,
- 38 341 m² całkowitej powierzchni użytkowej,
- 39 485 m² zagospodarowanej przestrzeni wspólnej (publicznej) na terenie zrewitalizowanym, w tym wykonano:
  - 6 637 m² parkingu tymczasowego,
  - 32 848 m² dróg, placów, chodników, trawników itp.,
  - 1 064,34 m instalacji wodociągowej,
  - 2 816,98 m instalacji kanalizacyjnej zewnętrznej,
  - 11 434 m linii energetycznej SN i NN,
  - 2 030 m linii multimedialnej światłowodowej,
  - 1 439 m linii oświetlenia placów i parkingów.

Prowadzono również działania społeczno-kulturalne. W „EC1 Łódź – Miasto Kultury” zorganizowano 4 otwarte dla publiczności spotkania związane z astronomią oraz 1 prezentację o tematyce astronomicznej na portalu Facebook. W pokazach w Planetarium udział wzięło 700 osób.

Opis wydarzeń kulturalnych, które odbyły się w 2017 r. w EC1 znajdują się w Filarze 2 w Celu 2.

Pod koniec września 2016 r. „EC1 Łódź – Miasto Kultury” nabyło od Miasta Łódź tereny EC1 Południowy Wschód, zajmowane wcześniej przez Fundację Se-Ma-For. Nabycie tych terenów umożliwiło rozpoczęcie inwestycji pod nazwą „Rewitalizacja EC-1 Południowy Wschód”, na które uzyskano dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego.

Celem projektu jest rozwój potencjału gospodarczego i turystycznego miasta i regionu poprzez stworzenie oferty edukacyjnej, rozrywkowej i kulturalnej w zakresie technologii wizualnych, gier komputerowych i komiksu. Takie zagregowanie ułatwi skuteczne wsparcie inicjatyw w dziedzinie IT, gamingu, nowych mediów i szeroko rozumianej kultury. Efektem dodatkowym będzie wzmocnienie potencjału turystycznego Łodzi oraz regionu łódzkiego. „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w 2017 r. kontynuowała działalność statutową związaną z rozwojem oferowanych usług o charakterze kulturalnym, a także z budowaniem wizerunku w świadomości odbiorców. Trwały prace związane z wykonaniem ekspozycji, wyposażeniem ścieżek edukacyjnych i uruchomieniem działalności operacyjnej Centrum Nauki i Techniki w obiekcie EC1 – Zachód. Ze względów organizacyjnych planowany na grudzień termin otwarcia został ostatecznie przesunięty na 7 stycznia 2018 r.

Zespół Centrum Nauki i Techniki koordynował równocześnie prace związane ze sprowadzeniem do Łodzi

⁵ Uchwała Nr XII/199/07 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 30 maja 2007 r. w sprawie wyrażenia zgody na realizację projektu pn. „Rewitalizacja EC-1 i jej adaptacja na cele kulturalno - artystyczne” finansowanego z mechanizmu skierowanego do regionów o najmniejszej szacowanej alokacji per capita w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO) 2007-2013.

wystawy „Leonardo da Vinci – Energia Umysłu”. Wystawa otwarta została w listopadzie 2017 r. i będzie dostępna do 3 czerwca 2018 r.

Miniony rok był drugim rokiem działalności Planetarium EC1. Przy utrzymaniu zbliżonej liczby pokazów, liczba odwiedzających nieznacznie zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego roku. Do repertuaru wprowadzono natomiast nowe pokazy, oferowane były specjalne pokazy muzyczno-wizualne, a także odbył się jeden koncert muzyczny na żywo w ramach „Sfery Muzyki”. Oferta Planetarium jest skierowana do szerokiego grona odbiorców i zróżnicowana odpowiednio do ich wieku. Część pokazów dostosowana jest do wieku grup szkolnych pod kątem użycia terminów i pojęć znanych przez uczestników, właściwych dla danego etapu edukacji. Każdy temat pokazu analizowany jest i dostosowany do aktualnej podstawy programowej. Pokazy składają się z tematycznego pokazu licencjonowanego lub prowadzonego w całości na żywo oraz uzupełnienia o aktualne zjawiska na niebie właściwe dla momentu wizyty. Każdy z pokazów uwzględnia czas na interakcję ze strony widzów, w szczególności zadawanie pytań, ustną odpowiedź pracownika planetarium zilustrowaną przygotowanymi elementami prezentacji na sferycznym ekranie Planetarium.

W ramach działalności Narodowego Centrum Kultury Filmowej kontynuowane były prace związane z przygotowaniem do uruchomienia do końca roku 2019 trzech stałych wystaw:

- Mechaniczne oko - zaplanowana jako multimedialna podróż w czasie: z ery kina cyfrowego, przez epokę taśm i projektorów analogowych, do początków kinematografii i XIX-wiecznej kultury audiowizualnej;
- Materia kina – planowana jako interaktywna wędrówka przez kolejne etapy powstawania filmu: od prac nad scenariuszem, przez dobór aktorów, kostiumy, charakteryzację, scenografię i prace na planie, po montaż, efekty specjalne, udźwiękowanie i dystrybucję;
- Kino Polonia – dotycząca historii kultury filmowej na ziemiach polskich od pierwszych projekcji po czasy współczesne.

W wyniku przeprowadzonego konkursu wyłoniono konsorcjum odpowiedzialne za przygotowanie projektu przebudowy EC1 Wschód, projektu wystaw stałych i pełnienie nadzoru autorskiego nad jego realizacją wewnątrz NCKF. Po zakończeniu działań inwestycyjnych, NCKF stanie się centralnym w Polsce i unikatowym w tej części Europy ośrodkiem kulturalnym i edukacyjno-ekspozycyjnym poświęconym kulturze filmowej.

W ciągu całego roku NCKF prowadził także szereg działań o charakterze edukacyjnym i promocyjnym, w tym cykl spotkań warsztatowych dla młodych adeptów sztuki filmowej, spotkania z twórcami kina i aktorami, pokazy filmowe. Niewątpliwym sukcesem w minionym roku było również przygotowanie aplikacji i uzyskanie dla Łodzi tytułu Miasta Filmu UNESCO.

Najważniejszym wydarzeniem w działalności Centrum Komiksu i Narracji Interaktywnej było przeprowadzenie 28 Międzynarodowego Festiwalu Gier i Komiksu. Wydarzenie, które odwiedziło 20 000 osób. Poprzedzone zostało sprowadzeniem do Łodzi unikatowej wystawy „Tytus, Romek i A'Tomek” opartej na twórczości Papcia Chmiela. Z Festiwalem kolejny raz powiązany był organizowany w EC1, Promised Land Art. Festival - międzynarodowa konferencja dla profesjonalistów pracujących w branży gier komputerowych oraz filmowej, połączona z warsztatami poświęconymi rysunkowi, grafice komputerowej, efektom specjalnym oraz sztuce animacji.

Również w minionym roku zawarto umowę na przebudowę EC1 – Południowy Wschód pod przyszłą siedzibę Centrum Komiksu i Narracji Interaktywnej. Rozpoczęte zostały pierwsze prace rozbiórkowe na tym terenie, a zespół merytoryczny prowadził intensywne prace nad scenariuszami wystaw.

W ramach działalności Łódź Film Commission odbyła się kolejna edycja Łódzkiego Funduszu Filmowego. W jej ramach wsparto 11 tytułów. ŁFC udzieliła wsparcia produkcjom filmowym na terenie Łodzi, a także promocji Łodzi jako miejsca przyjaznego ekipom filmowym, pozyskiwaniu produkcji filmowych, przygotowywaniu oferty dla producentów,

poszukiwaniu nowych obiektów zdjęciowych.

W ramach dodatkowej działalności komercyjnej miało miejsce wiele wydarzeń związanych z krótkoterminowym najmem powierzchni w EC1 Wschód. Największym wydarzeniem tego typu była Konferencja ABSL, którą odwiedziło kilka tysięcy osób, w tym goście z zagranicy. Odbyło się także kilka dużych konferencji organizowanych przez firmy z branży szkoleniowej, eventowej, komputerowej, edukacyjnej. Z naszych przestrzeni korzystały łódzkie uczelnie i instytucje. Łączna liczba krótkoterminowych najmów komercyjnych w stosunku do lat ubiegłych była niższa z uwagi na zajęcie przestrzeni Hali Maszyn pod organizację wystawy Leonardo da Vinci – Energia Umysłu.

W 2017 r. dokonano rozbudowy treści portalu internetowego www.ec1lodz.pl wraz z rozbudową treści poszczególnych podstron tematycznych (CNiT, NCKF, Planetarium, Łódź Film Commission), zwiększono działania promocyjne w mediach społecznościowych za pośrednictwem portali Facebook, Youtube, Twitter, Instagram. Powstał także nowy portal dedykowany zakupowi i rezerwacji biletów on-line.

Duży nacisk położony został na pozytywny oddźwięk informacji medialnych, publikowanych zarówno w mediach lokalnych, jak i krajowych, a osiągnięty ekwiwalent reklamowy z tytułu wszystkich publikacji na temat EC1 wyniósł ponad 4 783 000 zł.

W ramach działalności promocyjnej organizowane były wycieczki po kompleksie EC1, początkowo cyklicznie dwa razy w miesiącu. Następnie, z uwagi na wyłączenie części kompleksu pod prace przygotowawcze do otwarcia wystawy Leonardo da Vinci – Energia Umysłu i końcową fazę wyposażenia Centrum Nauki i Techniki, wycieczki organizowane były jedynie okazjonalnie, głównie na potrzeby grup zorganizowanych, zwracających się do Instytucji z prośbą o zaprezentowanie kompleksu EC1.

Jednocześnie Instytucja włączała się w bardzo wiele okazjonalnych wydarzeń organizowanych lub współorganizowanych przez Miasto Łódź i miejskie instytucje, takich jak Urodziny Łodzi, Noc Muzeów, Dzień Dziecka, Festiwal Transatlantyk, itp. Prowadzona była także działalność promocyjna poza siedzibą Instytucji, podczas współorganizowanej w Parku Źródlika Nocy Perseidów.

2. FUNKCJONALNA METROPOLIA ŁÓDZKA W PEŁNI WYKORZYSTUJĄCA POŁOŻENIE W CENTRUM EUROPY I KRAJU

Tworzenie konkurencyjnej, funkcjonalnie spójnej aglomeracji łódzkiej. Wykorzystanie szans związanych z infrastrukturą komunikacyjną łączącą aglomerację z europejskimi szlakami transportowymi, systemem sprawnego wewnętrznego transportu publicznego, dostosowanymi do potrzeb różnych przedsiębiorców terenami inwestycyjnymi. Uzyskanie korzyści z koncentracji potencjału intelektualnego i kulturowego aglomeracji.
Wspomaganie branż, które mają najlepsze perspektywy rynkowe.

Budowa wspólnego dla metropolii łódzkiej systemu transportowo-komunikacyjnego

Wprowadzona 2.04.2017 reforma siatki połączeń komunikacji miejskiej objęła także zmianę funkcjonowania części połączeń międzygminnych, utworzenie nowych połączeń międzygminnych, a także nowe rozwiązania taryfowe. W ramach rozwijania sieci połączeń:

- uruchomiono nową linię autobusową z al. Wyszyńskiego przez ul. Maratońską, ul. Sanitariuszek do pl. Wolności w Konstancynie Łódzkiej. Dzięki tej linii skomunikowane zostało osiedle Smulsko, zlokalizowane przy ul. Langiewicza, ul. Bohaterów Września, ul. Korpusu Pancernego WP,
- wydłużono linię do Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na Nowym Józefowie ul. Langiewicza oraz ul. Łąkową i ul. Przemysłową w Konstancynie Łódzkiej,
- ponadto 17 listopada 2017 r. zawarto Porozumienie Międzygminne w sprawie międzygminnej komunikacji autobusowej na linii 201 i 202, które zostaną uruchomione od 1 kwietnia 2018 r. Organizatorem przewozów będzie Gmina Andrespol, a na liniach obowiązywać będą bilety lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi.

W ramach wprowadzonej 2.04.2017 r. reformy trasy połączeń międzygminnych zostały uporządkowane i pogrupowane na obszarze Łodzi tak, aby dowoziły do większych węzłów przesiadkowych. Doprowadziło to do poprawy regularności kursowania, zwłaszcza na odcinkach wspólnych. W 2017 roku podpisanych było 20 porozumień międzygminnych:

- z Miastem Pabianice i gminą Ksawerów w sprawie obsługi linią autobusową nocną lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr N4B,
- z Gminami Andrespol, Brzeziny i Miastem Brzeziny w sprawie obsługi linią autobusową dzienną lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 90C,
- z Miastem Konstancynem Łódzkiej w sprawie obsługi linią autobusową dzienną lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr G2,
- z Miastem Konstancynem Łódzkiej oraz Gminą Lutemiersk w sprawie obsługi linią tramwajową dzienną lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 43B oraz utrzymania przez Operatora wybranego przez Organizatora infrastruktury tramwajowej w postaci torów, sieci i podstacji trakcyjnych,
- z Miastem Konstancynem Łódzkiej w sprawie obsługi dzienną linią tramwajową lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 43A oraz utrzymania przez Operatora wybranego przez Organizatora infrastruktury tramwajowej w postaci torów, sieci i podstacji trakcyjnych,
- z Miastem Konstancynem Łódzkiej w sprawie obsługi nocną linią tramwajową lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr N9 oraz utrzymania przez Operatora wybranego przez Organizatora infrastruktury tramwajowej w postaci torów, sieci i podstacji trakcyjnych,
- z Miastem Konstancynem Łódzkiej w sprawie obsługi dziennymi liniami autobusowymi lokalnego transportu

zbiorowego w Łodzi nr 97B i 94

- z Miastem Zgierz, Gminą Zgierz, Miastem Ozorków oraz Gminą Ozorków w sprawie obsługi linią tramwajową lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 46 oraz utrzymania przez Operatora wybranego przez Organizatora infrastruktury tramwajowej w postaci torów, sieci i podstacji trakcyjnych; ze względu na stan infrastruktury od 4 lutego 2018 r. na trasie funkcjonuje komunikacja zastępcza
- z Miastem Zgierz w sprawie obsługi dzienną linią tramwajową lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 45 oraz utrzymania przez Operatora wybranego przez Organizatora infrastruktury tramwajowej w postaci torów, sieci i podstacji trakcyjnych, przy czym od 4 lutego 2018 r. funkcjonuje na trasie komunikacja zastępcza
- z Miastem Zgierz w sprawie obsługi dziennymi liniami autobusowymi MUK Zgierz nr 6 i 61
- z Gminą Stryków i Miastem Zgierz w sprawie obsługi dzienną linią autobusową lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 67
- z Gminą Aleksandrów Łódzki w sprawie obsługi dziennymi liniami autobusowymi lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 78, 84A i 97A oraz nocną linią autobusową N1
- z Gminą Nowosolna w sprawie obsługi dziennymi liniami autobusowymi lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 53C, 53D, 54C, 54D, 91B, 91C
- z Gminą Rzgów w sprawie obsługi dziennymi liniami autobusowymi lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 50B, 50C, 56B i 75B
- z Gminą Rzgów w sprawie obsługi dzienną linią autobusową lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 56A,
- z Gminą Stryków w sprawie obsługi dziennymi liniami autobusowymi lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 60B, 60C
- z Gminą Andrespol w sprawie obsługi dziennymi liniami autobusowymi lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 82B i 92 oraz linią nocną N5B, a także w sprawie obsługi dziennymi liniami autobusowymi organizowanymi przez Gminę Andrespol nr 201 i 202
- z Miastem Pabianice i Gminą Ksawerów w sprawie obsługi linią tramwajową lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 41 oraz utrzymania przez Operatora wybranego przez Organizatora infrastruktury tramwajowej w postaci torów, sieci i podstacji trakcyjnych
- z Gminami Nowosolna, Brzeziny i Miastem Brzeziny w sprawie obsługi dzienną linią autobusową lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi nr 53B

Realizacja przewozów na liniach tramwajowych nie była w pełni możliwa ze względu na zły stan infrastruktury torowej. Ze względów bezpieczeństwa w 2017 okresowo zawieszono kursowanie połączeń tramwajowych do Lutomierska (linia 43B) i Pabianic (linia 41), zaś obsługę zapewniały autobusy zastępcze. Wykonanie bieżących napraw na obu liniach pozwoliło na przywrócenie ruchu jeszcze w 2017 r.

W 2017 r. kontynuowano i rozwijano współpracę na rzecz integracji taryfowej pomiędzy lokalnym transportem zbiorowym w Łodzi a organizatorami przewozów w miastach ościennych, jak również przewoźnikami kolejowymi. Utrzymano możliwość zakupu wspólnych biletów obejmujących komunikację miejską w Łodzi, Ksawerowie i Pabianicach. Wprowadzono możliwość zakupu wspólnego biletu na połączenia autobusowe pomiędzy Łodzią a Zgierzem. Utrzymano zmodyfikowaną ofertę zakupu biletów okresowych, łączonych na komunikację miejską i kolej funkcjonujących pod nazwą „Wspólny Bilet Aglomeracyjny”. Nowym rozwiązaniem jest wprowadzenie pierwszego w Polsce pełnego honorowania biletów lokalnego transportu zbiorowego w pociągach przewoźników regionalnych w obrębie granic miasta Łodzi przy jednoczesnym honorowaniu biletów przewoźników kolejowych w pojazdach lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi. Wprowadzenie honorowania biletów doprowadziło do dynamicznego wzrostu przewozów Łódzką Koleją Aglomeracyjną.

W 2017 roku PKP PLK S.A. podpisały umowę na budowę na terenie miasta średnicowego tunelu kolejowego łączącego linie 17 i 15 (dworce Łódź Fabryczna i Łódź Kaliska/Łódź Żabieniec). Inwestycja nie jest, co prawda, realizowana przez miasto, ale jej ukończenie, planowane na rok 2021, będzie miało duży wpływ na poprawę dostępności centrum miasta dla dojeżdżających do Łodzi koleją z obszaru aglomeracji, regionu i z innych części kraju. Inwestycja będzie miała duże znaczenie dla rozwoju funkcji metropolitalnych miasta, jak i dla konkurencyjności aglomeracyjnego transportu zbiorowego wobec samochodów indywidualnych.

Dostępność do autostrad i dróg szybkiego ruchu

W roku 2017 prowadzone były głównie prace o charakterze projektowym i przygotowawczym. Wykonano dokumentację projektową przebudowy i rozbudowy ulicy Szczecińskiej na odcinek od ul. Aleksandrowskiej do granic miasta w kierunku południowym (rejon ul. Pancerniaków). Koszt projektu to 761 tys. zł.

Kontynuowano prace związane z opracowaniem dokumentacji projektowej na budowę dojazdu do węzła Brzeziny na autostradzie A1. Złożony został wniosek o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia oraz został opracowany projekt architektoniczno—budowlany. W ramach powyższego zlecone zostało zamówienie uzupełniające na wykonanie dokumentacji projektowej na przebudowę/rozbudowę ul. Brzezińskiej od włączenia łącznika projektowanego dojazdu do węzła „Brzeziny” na autostradzie A1 do ul. Brzezińskiej, do ul. Kerna (rejon Centrum Handlowego MI).

Podpisano umowę na dofinansowanie rozbudowy ul. Rokicińskiej od ul. Malowniczej do granic miasta. Wartość zadania wynosi 40,6 mln zł, w tym dofinansowanie 31 mln zł. Ponadto trwają przygotowania do złożenia w 2018 r. wniosku o dofinansowanie w ramach RPO WŁ 2014-2020 dla inwestycji budowa dojazdu do węzła na autostradzie A1 - budowa III etapu Trasy Górna;

Międzynarodowy Port Lotniczy Łódź im. W. Reymonta

W roku 2016 r. Spółka zakończyła rzeczową realizację Programu pn. Rozbudowa Portu Lotniczego Łódź im. Władysława Reymonta. Na rok 2017 zaplanowano tylko te zadania inwestycyjne, które wynikały z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa operacyjnego lotniska, ograniczenia kosztów utrzymania oraz rozbudowy infrastruktury cargo w oparciu o rachunek ekonomiczny.

W ramach inwestycji warunkujących konwersję certyfikatu lotniska użytku publicznego zgodnie z wymaganiami EASA (ang. European Aviation Safety Agency) zakupiono przenośne, certyfikowane urządzenie do wykrywania śladowych ilości materiałów wybuchowych Explosive Trace Detection (ETD), wykorzystywanego przez Służbę Ochrony Lotniska do kontroli bezpieczeństwa oraz zaprojektowano i zamontowano światła ochronne Drogi Startowej wraz z infrastrukturą elektroenergetyczną. Port uzyskał ww. certyfikat w grudniu 2017 r. Ponadto w roku 2017 zintensyfikowano prace polegające na dostosowaniu infrastruktury cargo do zwiększającego się wolumenu klientów.

W wyniku wypowiedzenia umowy przez Adria Airways od 30 czerwca 2017 roku oferta łódzkiego lotniska nie zawierała możliwości połączenia z hubami lotniczymi z wykorzystaniem linii tradycyjnych.

Biorąc pod uwagę zbudowany przez 3 lata rynek przewozów lotniczych do Monachium i do Amsterdamu kontynuowanie były rozmowy z liczącymi się na rynku liniami lotniczymi z grupy Lufthansa, których model biznesowy zasadniczo odbiega od prezentowanego przez Adria Airways. W roku 2018 połączenie do Monachium zostanie ponownie otwarte, a przewoźnikiem będzie Lufthansa.

Tab. 12. Liczba pasażerów i operacji lotniczych

Rodzaj ruchu lotniczego	2013	2014	2015	2016	2017
Ruch rejsowy	317 596	214 233	256 994	235 179	204 676
Ruch czarterowy	34 523	37 629	28 760	4 361	2 169
Przekierowania	1 514	1 910	1 874	1 731	532
Ogólny ruch pasażerski	353 633	253 772	287 628	241 271	207 377
Liczba operacji	2 763	2 036	3 103	2 912	1 742
Cargo (t)	3 162	5 680	6 431	6 561	7 887

Źródło: Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta

Lotnisko od kilku lat odnotowuje tendencję wzrostową w ruchu towarowym. W 2017 roku zanotowano wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 20%, czyli 1,3 tys. ton. W 2017 roku Port Lotniczy Łódź obsługiwał 2 przewoźników regularnych (Ryanair i Adria Airways), a od końca czerwca 2017 - jednego. Obsługiwano 6 kierunków regularnych. W roku 2017 lotnisko nie obsługiwało połączeń czarterowych ogólnodostępnych, obsługujących kierunki wakacyjne we współpracy z biurami podróży.

Rok 2017 przyniósł zmianę na stanowisku prezesa lotniska. Podjęte zostały działania naprawcze. W ich wyniku w 2018 roku siatka połączeń ulegnie poprawie. Ponownie pojawią się połączenia czarterowe (2 kierunki, po jednym w Grecji i Turcji), Ryanair rozpocznie obsługę dodatkowego, nowego kierunku (Ateny), a połączenie Łódź – Monachium zostanie ponownie uruchomione przy czym przewoźnikiem będzie jeden ze światowych potentatów lotniczych – Lufthansa. Wzrost liczby połączeń daje szansę na zwiększenie liczby pasażerów obsługiwanych przez lotnisko.

Tab. 13. Liczba przewoźników lotniczych obsługiwanych przez Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta

Typ przewoźnika	2014	2015	2016	2017
Linie lotnicze regularne, w tym:	3	3	3	2
- linie lotnicze niskokosztowe	1	1	1	1
- linie lotnicze tradycyjne	2	2	2	1
Linie lotnicze czarterowe	12	4	2	0
Razem	18	7	5	2

Źródło: Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta

Tab. 14. Liczba destynacji obsługiwanych przez Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta

Przewoźnicy lotniczy	2014	2015	2016	2017
Linie lotnicze regularne, w tym:	7	8	8	6
- Ryanair	5	4	3	3
- SAS	1	-	-	-
- Adria Airways	1	2	3	3
- Czech Airlines	-	2	2	-
Linie lotnicze czarterowe	9	7	2	-
Razem	16	15	10	6

Źródło: Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta

3. ŁÓDŹ PRZEDSIĘBIORCZA, KREATYWNA I INNOWACYJNA

Rozwój na terenie aglomeracji łódzkiej gospodarki opartej na wiedzy, innowacjach i przemysłach kreatywnych, wykorzystującej potencjał łódzkiej nauki i przedsiębiorczości.

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu

W roku 2017 Łódzki Urząd Pracy otrzymał środki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w wysokości 78,3 mln zł. W stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku były to środki mniejsze o około 1 mln zł.

Tab. 15. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu

	Ilość osób bezrobotnych objęta wsparciem					Środki wydatkowane w tys. zł				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Roboty publiczne	522	493	639	740	732	4 440,4	3 630,7	6 691,04	7 808,86	8 504,14
Prace interwencyjne	122	78	186	166	319	515,8	233,3	600,19	1 189,13	1 319,38
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	1 381	1724(+25PF RON)	1 389	1 363	1218	27 345,0	39 262,2	29 112,27	32 281,86	28 812,54
Refundacja kosztów zatrudnienia bezrobotnego	422	508(+75 PFRO N)	852	660	884	7 726,2	10 343,3	13 602,63	15 796,11	13 483,70
Staże (w tym bon stażowy)	2 190	1924	1 311	1 187	1080	12 832,2	13 289,5	9 926,65	9 102,22	6 820,90
Bon zatrudnieniowy	-	13	21	6	11	-	18,1	211,29	80,12	63,06
Szkolenia	1 774	1532	953	842	589	4 035,2	2 625,2	2 259,30	2 038,47	1 415,77
Krajowy Fundusz Szkoleniowy-Kształcenie ustawiczne	-	274	1 885	1 241	1195	-	1 527,3	6 116,65	4 080,45	3 080,21
Prace społecznie użyteczne	531	331	279	158	107	533,5	329,3	172,80	157,88	103,76
Bon na zasiedlenie	-	-	-	34	43	-	-	-	272,59	397,39
Refundacja kosztów wynagrodzenia osób do 30 r.ż.	-	-	-	732	636	-	-	-	5 394,5	10 092,60
Podjęcie pracy w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego pow. 50 r.ż.	-	-	-	53	131	-	-	-	392,17	790,06
Studia podyplomowe	-	-	-	58	37	-	-	-	201,51	198,59
Stypendium z tytułu podjęcia dalszej nauki	-	-	-	11	19	-	-	-	99,36	117,9
Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem	-	-	-	5	7	-	-	-	3,96	8,55
Zwrot składek za członków spółdzielni socjalnej	-	-	-	14	-	-	-	-	6,64	-
Dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności	-	-	-	1	1	-	-	-	0,86	0,03
Badania lekarskie	-	-	-	-	-	-	-	-	113,29	98,67

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej

We wszystkich latach największe środki przeznaczane były na podjęcie działalności gospodarczej i refundację kosztów zatrudnienia bezrobotnego. Łącznie działaniami aktywizacyjnymi objęto ponad 7 tys. osób. Na jednorazowe wsparcie podjęcia działalności gospodarczej przeznaczone zostało 28,8 mln zł, a na refundowanie kosztów zatrudnienia 13,5 mln zł. Warto zwrócić uwagę, że prawie dwukrotnie, w stosunku do roku poprzedniego, wzrosła wartość środków przeznaczanych na refundację kosztów zatrudnienia osób do 30 r. życia, do 10 mln zł.

Według stanu na koniec grudnia 2017 r. liczba bezrobotnych w Urzędzie Pracy w Łodzi wyniosła 21,9 tys. osób. W porównaniu do tego samego okresu roku 2016 nastąpił spadek o 19 %.

W roku 2017 zarejestrowanych było 30 769 bezrobotnych, jednocześnie wyłączonych z ewidencji zostało 35 794 osób (z tytułu podjęcia pracy 17 604). Urząd pracy dysponował 44 554 wolnymi miejscami pracy.

Realizowane były 3 programy aktywizujące lokalny rynek pracy z środków Funduszu Pracy oraz środków PFRON.

Tab. 16. Programy aktywizujące lokalny rynek pracy w latach 2013-2017

	Całkowita wartość w tys. zł					Liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Program aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia) z wyłączeniem osób do 30 r.ż.	499,3	4 212,4	3 000	2 500	-	54	336	240	249	-
Program regionalny Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku 30-50	-	1 232,0	2 300	1 479,2	720,00	-	57	270	64	31
Program Aktywizacja i Integracja	-	13,0	43,5	16,52	10,57	-	54	130	41	32
Program wyrównywania różnic między regionami III	-	-	-	450	140,00	-	-	-	9	3

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej.

Projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

W roku 2017 Powiatowy Urząd Pracy w Łodzi realizował następujące projekty:

- „Aktywizacja osób po 29. roku życia pozostających bez pracy w mieście Łodzi (III)” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020,
  - Oś Priorytetowa: VIII. Zatrudnienie,
  - Działanie: VIII.1 Wsparcie aktywności zawodowej osób po 29. roku życia przez powiatowe urzędy pracy,
  - Zadania: prace interwencyjne, dotacje, wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy.
  - Projekt realizowany w okresie styczeń – grudzień 2017r.
  - Planowana liczba uczestników projektu w 2017 roku: 511 osób; wartość projektu 11,4 mln zł; wykorzystane środki 11,4 mln zł; wsparciem objęto 520 osób.
- „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w mieście Łodzi (III)” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
  - Oś Priorytetowa: I „Osoby młode na rynku pracy”
  - Działanie: 1.1 „Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe”
  - Poddziałanie: 1.1.2 „Wsparcie udzielane z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych”
  - Zadania: szkolenia, staże, bony na zasiedlenie, dotacje.
  - Projekt realizowany w okresie styczeń 2017 – sierpień 2018 r.
  - Planowana liczba uczestników projektu - 1 398 osób; wartość projektu 23 mln zł; środki wykorzystane w 2017 roku 12,8 mln zł.

Systemowe rozwiązania mające na celu aktywizację i poprawę pozycji łódzkich kobiet

Z różnych form wsparcia w 2017 r. skorzystało prawie 2,5 tys. kobiet.

Tab. 17. Kobiety uczestniczące w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu

	Ilość bezrobotnych kobiet objęta wsparciem				
	2013	2014	2015	2016	2017
Roboty publiczne	213	366	410	506	514
Prace interwencyjne	95	58	111	85	115
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	566	585	655	575	493
Refundacja kosztów zatrudnienia bezrobotnego	231	186	378	455	389
Szkolenia	859	760	355	345	243
Staża	1 027	1 541	844	782	694
Prace społecznie użyteczne	299	330	179	100	64

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej.

Powiatowy Urząd Pracy w Łodzi w celu zwiększenia skuteczności wsparcia aktywizacyjnego, wprowadził wiele nowych form komunikacji, by dotrzeć do jak największego grona odbiorców. Jednym z takich rozwiązań jest obecność PUP na portalu społecznościowym Facebook (praktyka rzadko stosowana przez urzędy pracy), który z jednej strony pełni funkcję informacyjno-promocyjną, z drugiej zaś ułatwia bezpośredni kontakt z odbiorcą. Kolejnym niestandardowym działaniem jest wdrożenie aplikacji mobilnej PUP24, umożliwiającej upowszechnianie wpływających ofert pracy, a użytkownikom aplikacji darmowy i automatyczny dostęp do nich.

Innowacyjne rozwiązania usprawniające funkcjonowanie, w połączeniu ze standardowymi działaniami aktywizacyjnymi podejmowanymi na rzecz osób bezrobotnych, przyczyniają się do widocznej poprawy sytuacji na łódzkim rynku pracy. Przykładem może być zmniejszenie o 18,7% liczby bezrobotnych w Łodzi w końcu 2017 roku w porównaniu do stanu z końca 2016 roku. Dla młodzieży szkolnej PUP prowadził w swojej siedzibie warsztaty w ramach „Lekcji orientacji zawodowej”, zachęcając w ten sposób osoby młode do większej świadomości oraz aktywności w wyborze drogi zawodowej. Ponadto w trakcie Dni Doradztwa Zawodowego organizowanych cyklicznie w ramach kampanii „Ucz się w Łodzi”, doradcy zawodowi gościli w wielu szkołach gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, w celu pomocy uczniom w wyborze dalszej drogi edukacji na podstawie ich predyspozycji zawodowych.

Miejskie programy wsparcia gospodarczego

W Łodzi funkcjonuje 12 programów pomocowych:

1. Program pomocy regionalnej Miasta Łodzi na wspieranie nowych inwestycji w działalność wytwórczą i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy.
2. Program pomocy regionalnej Miasta Łodzi na wspieranie nowych, dużych inwestycji i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy.
3. Program pomocy regionalnej Miasta Łodzi na wspieranie nowych inwestycji i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii.
4. Program pomocy regionalnej Miasta Łodzi na nowe inwestycje w obiekty sportowe.
5. Program pomocy regionalnej Miasta Łodzi na wspieranie nowych inwestycji w ogólnodostępne parkingi wielopoziomowe.
6. Program pomocy de minimis Miasta Łodzi na wspieranie inwestycji w nowe obiekty hotelowe oraz modernizację istniejących obiektów hotelowych.
7. Program pomocy de minimis Miasta Łodzi na prace konserwatorskie, restauratorskie, remont i rewitalizację zabytków.
8. Program pomocy de minimis Miasta Łodzi na remonty elewacji.
9. Program pomocy de minimis na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane w budynkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków Miasta Łodzi. (od 2015 r.).
10. Program pomocy de minimis na remonty elewacji budynków niewpisanych do gminnej ewidencji zabytków Miasta Łodzi (od 2015 r.).
11. Program pomocy regionalnej Miasta Łodzi na wspieranie inwestycji początkowych w działalność wytwórczą i usługową i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy (od 2016 r.).
12. Program pomocy regionalnej Miasta Łodzi na wspieranie inwestycji początkowych w budynki i budowle wpisane do gminnej ewidencji zabytków i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy (od 2016 r.).

Głównym celem pierwszych 6 programów pomocowych było pobudzanie rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, obniżanie poziomu bezrobocia, działania na rzecz pozyskiwania inwestorów, wsparcie nowoczesnych gałęzi przemysłu, a także stymulowanie wzrostu liczby inicjatyw gospodarczych w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Z pomocy mogli

skorzystać przedsiębiorcy pod warunkiem, iż rozpoczęli inwestycję w Łodzi, ponieśli określone nakłady oraz/lub utworzyli pewną liczbę nowych miejsc pracy.

Podstawowym założeniem 2 kolejnych programów pomocowych było wsparcie rewitalizacji budynków zabytkowych będących istotnym elementem tkanki urbanistycznej stanowiącej o tożsamości i historii miasta. Z pomocy mogli skorzystać zarówno przedsiębiorcy, jak i osoby fizyczne pod warunkiem, że przeprowadzili remont elewacji, prace konserwatorskie, restauratorskie bądź rewitalizację budynków lub ich części wpisanych do gminnej ewidencji zabytków. Prawo do zwolnienia od podatku od nieruchomości na podstawie tych programów można było nabyć wyłącznie do 31 grudnia 2013 roku.

Podstawowym założeniem 9 i 10 programu pomocowego jest wsparcie rewitalizacji budynków zabytkowych oraz remontu elewacji budynków niebędących zabytkami, wybudowanych przed 1970 r. w centrum miasta oraz w bezpośrednim sąsiedztwie centrum.

Natomiast głównym celem programów 11 i 12 jest pobudzanie rozwoju społeczno-gospodarczego miasta poprzez nowe inwestycje w zakresie działalności wytwórczej i usług nowoczesnych oraz nowe inwestycje w budynkach zabytkowych, a także obniżenie poziomu bezrobocia.

Prawo do zwolnienia od podatku od nieruchomości na podstawie programów 9-12 można nabyć do 31 grudnia 2020 roku.

Dla programów pomocy regionalnej maksymalna wielkość wszelkiej pomocy publicznej uzyskanej przez przedsiębiorcę w różnych formach i z różnych źródeł w związku z realizacją danej inwestycji nie mogła przekroczyć 50% kosztów kwalifikowanych, z wyjątkiem mikro i małych przedsiębiorców, dla których próg wynosił 70% oraz średnich przedsiębiorców - 60%. W przypadku programów pomocy de minimis łączna wartość pomocy otrzymanej przez przedsiębiorcę w roku podatkowym, w którym ubiegał się o pomoc oraz w okresie 2 poprzedzających go lat nie mogła przekroczyć 200 tys. euro.

Łącznie w roku 2012 z tej formy skorzystało 46 podatników (3,3 mln zł), w roku 2013 – 46 (3,2 mln zł), 2014 – 29 (3,7 mln zł), w roku 2015 – 26 (3,3 mln zł), w roku 2016 – 24 (3,5 mln zł), a w 2017 roku 27 podatników, na łączną kwotę prawie 3,4 mln zł.

Tab. 18. Programy pomocowe - zestawienie finansowe

	Nazwa programu	wartość zwolnienia od podatku od nieruchomości w roku 2012 (zł)	wartość zwolnienia od podatku od nieruchomości w roku 2013 (zł)	wartość zwolnienia od podatku od nieruchomości w roku 2014 (zł)	wartość zwolnienia od podatku od nieruchomości w roku 2015 (zł)	wartość zwolnienia od podatku od nieruchomości w roku 2016 (zł)	wartość zwolnienia od podatku od nieruchomości w roku 2017 (zł)
1	Program pomocy regionalnej miasta Łodzi na wspieranie nowych inwestycji w działalność wytwórczą i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy	-	-	-	-	-	-
2	Program pomocy regionalnej miasta Łodzi na wspieranie nowych, dużych inwestycji i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy	2 426 195	2 494 406	2 494 406	2 494 406	2 501 224	2 490 738
3	Program pomocy regionalnej miasta Łodzi na wspieranie nowych inwestycji i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii	261 478	-	-	-	-	-
4	Program pomocy regionalnej miasta Łodzi na nowe inwestycje w obiekty sportowe	-	-	-	-	-	-
5	Program pomocy regionalnej miasta Łodzi na wspieranie nowych inwestycji w ogólnodostępne parkingi wielopoziomowe	-	-	-	-	-	-
6	Program pomocy de minimis miasta Łodzi na wspieranie inwestycji w nowe obiekty hotelowe oraz modernizację istniejących obiektów hotelowych	42 242	43 988	371 959	-	-	-
7	Program pomocy de minimis miasta Łodzi na remonty elewacji	477 716	604 212	679 392	642 721	245 442	100 521
8	Program pomocy de minimis miasta Łodzi na prace konserwatorskie, restauratorskie, remont i rewitalizację zabytków	61 022	63 469	63 469	171 284	108 004	107 059
9	Program pomocy de minimis na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane w budynkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków miasta Łodzi	-	-	-	11 505	678 787	653 654
10	Program pomocy de minimis na remonty elewacji budynków niewpisanych do gminnej ewidencji zabytków miasta Łodzi	-	-	-	-	-	10 009
11	Program pomocy regionalnej miasta Łodzi na wspieranie inwestycji początkowych w działalność wytwórczą i usługową i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy	-	-	-	-	-	-
12	Program pomocy regionalnej miasta Łodzi na wspieranie inwestycji początkowych w budynki i budowle wpisane do gminnej ewidencji zabytków i tworzenie związanych z nimi nowych miejsc pracy	-	-	-	-	-	-
	Razem	3 268 653	3 206 075	3 717 041	3 320 038	3 533 457	3 361 981

Źródło: Wydział Finansowy

Wsparcie obsługi bezrobotnych oraz przedsiębiorców

Lokalne Okienko Przedsiębiorczości

Internetowy portal informacyjny dla przedsiębiorców www.przedsiębiorczosc.lodz.pl – odwiedza średnio 1 680 unikalnych użytkowników tygodniowo. Profil Przedsiębiorczość w Łodzi na Facebooku polubiło 1533 osoby. W roku 2016 bezpośrednio obsłużonych zostało 1520 klientów, natomiast w 2017 – 1490 klientów.

Łódzkie Centrum Przedsiębiorczości

UMŁ ułatwiając rejestrację firm zorganizował punkt, w którym w jednym miejscu wszystkie instytucje związane z procedurą rejestracji firmy świadczą usługi konsultacyjno – doradcze (szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorców oraz zakładających własną firmę).

Tab. 19. Działalność Łódzkiego Centrum Przedsiębiorcy

	Ilość dyżurów	Liczba osób, które skorzystały z porad
2013	22	239
2014	21	259
2015	21	300
2016	24	210
2017	22	273

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą.

W 2016 roku z usług Łódzkiego Centrum Przedsiębiorczości skorzystało 210 osób (podczas 24 dyżurów), przeprowadzonych zostało 48 szkoleń, z udziałem 620 osób. W minionym roku z jego usług skorzystały 273 osoby (22 dyżury), przeprowadzonych zostało 31 szkoleń, z których skorzystało 654 uczestników.

Ewidencja licencji, zezwoleń i działalności gospodarczej

Łącznie w 2017 r. pozytywnie rozpatrzono 5324 sprawy, kończąc je wydaniem decyzji administracyjnych:

- wydano 2590 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, 602 decyzje wygaszające zezwolenia oraz 147 decyzji zmieniających,
- udzielono 309 licencji na transport drogowy taksówką, wydano 227 decyzji wygaszających takie licencje, dokonano 583 zmian ich treści,
- dokonano 288 wypisów z zaświadczeń na przewozy drogowe na potrzeby własne oraz dokonano 37 zmian takich zaświadczeń,
- udzielono 46 zezwoleń na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego (powyżej 3,5 ton) oraz 11 licencji na pośrednictwo przy przewozie rzeczy,
- dokonano 300 wypisów z uprawnień transportowych oraz 21 decyzji wygaszających, dokonano 160 ich zmian oraz zawieszono 3 uprawnienia.

Tab. 20. Ewidencja działalności gospodarczej

Rodzaje przyjętych wniosków – załatwiane sprawy	2013	2014	2015	2016	2017
Wpisy do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej	42 303	40 359	37 146	35 993	35 858
Zaświadczenia z archiwalnej ewidencji działalności gospodarczej	1 702	698	469	431	433

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej.

Złożone przez przedsiębiorców wnioski do CEIDG przekształcane są na formę dokumentu elektronicznego „od ręki”.

W latach szkolnych 2016/2017 i 2017/2018 prowadzone były w łódzkich szkołach ponadgimnazjalnych prelekcje dotyczące rejestracji działalności gospodarczej. Przeprowadzono 41 godzin prelekcji w 14 szkołach (liczba uczniów objętych prelekcjami – ok. 900). Dotychczasowe działania Biura w tym zakresie spotkały się z życzliwym przyjęciem młodzieży jak i kadry nauczycielskiej.

Nowoczesna gospodarka

Bionanopark

„Bionanopark” sp. z o.o. jest parkiem naukowo-technologicznym z atrakcyjną ofertą badawczą, inwestycyjną oraz inkubacyjną skierowaną do firm i instytucji działających w obszarze zaawansowanych technologii. Spółka posiada także własne centrum konferencyjne, które umożliwia zorganizowanie wydarzenia dla 300 uczestników.

Bionanopark to przede wszystkim nowoczesne centrum wdrożeniowe dla biznesu, w którym znajdują się wyposażone w najwyższej klasy sprzęt badawczy laboratoria bio- i nanotechnologiczne:

- Biofizyki Molekularnej i Nanostrukturalnej - prowadzi badania pozwalające na ocenę korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania innowacyjnych produktów, specjalizuje się w charakteryzowaniu materiałów wytworzonych z zastosowaniem nanotechnologii, bioinżynierii i inżynierii materiałowej oraz ich biologicznej ocenie,
- Biotechnologii Przemysłowej – prowadzi badania nad optymalizacją warunków hodowli mikrobiologicznych i reakcji enzymatycznych,
- Badań Strukturalnych Nanomateriałów - oferuje szerokie spektrum badań związanych z wytwarzaniem oraz charakterystyką nanomateriałów,
- Medycyny Spersonalizowanej i Biotechnologii - prowadzi analizy biologii komórkowej i molekularnej, a także badania indywidualnych predyspozycji do zachorowalności na konkretną chorobę,
- Biosensorów i Elektroniki Organicznej - wykonuje badania optymalizacji struktury materiałów organicznych oraz kompozytów stosowanych w urządzeniach elektronicznych,
- Autentykacji Produktów - umożliwia badania izotopowe produktów, służące kontroli deklarowanych źródeł ich pochodzenia oraz metod ich wytwarzania,
- Symulacji Molekularnych - umożliwia analizowanie reakcji zachodzących w złożonych układach molekularnych i submolekularnych. Jego podstawą jest Analizator Rzeczywistych Układów Złożonych – unikalny w skali światowej cyfrowy symulator.

Laboratoria Bionanoparku posiadają certyfikat wystawiony przez Biuro ds. Substancji Chemicznych, będący potwierdzeniem zgodności działania z zasadami DLP - Dobrej Praktyki Laboratoryjnej oraz certyfikat potwierdzający zgodność Systemu Zarządzania Jakością z normami ISO 9001:2008 i ISO 13485:2012.

Pracownia Indywidualnych Implantów Medycznych, na podstawie badań diagnostyki obrazowej, projektuje i wytwarza implanty czaszki, oczodołu i żuchwy, dopasowane są do struktur anatomicznych konkretnego pacjenta. Implanty posiadają Świadectwa Wolnej Sprzedaży.

Zleceniodawcami laboratoriów Bionanoparku są firmy farmaceutyczne, chemiczne, spożywcze i kosmetyczne oraz instytuty badawcze i uczelnie z regionu, kraju i zagranicy. Ze względu na kompleksowość oferty badawczej Bionanopark może wykonywać zlecenia dla praktycznie każdej branży przemysłu. Spółka może też uczestniczyć jako konsorcjant w międzynarodowych projektach badawczych.

W ramach Bionanoparku funkcjonuje także inkubator technologiczny, który oferuje młodym firmom działającym w branży nowoczesnych technologii doskonałe warunki do rozwoju dzięki pomocy de minimis. Oznacza to dostęp

do nowoczesnej infrastruktury biurowej na preferencyjnych warunkach finansowych oraz pakiet bezpłatnych usług doradczych, szkoleniowych i promocyjnych. Firmy, które obecnie są lokatorami inkubatora zajmują się m.in. udoskonalaniem stworzonej przez siebie, unikalnej na skalę światową, technologii pozyskiwania jadalnego białka z rzepaku, tworzeniem aplikacji i gier komputerowych, energetyką odnawialną, wykonywaniem projektów w wirtualnej rzeczywistości i drukiem 3D. Odnoszą znaczące sukcesy i są laureatami wielu prestiżowych nagród, jak choćby Nagroda Gospodarcza Wojewody Łódzkiego, Nagroda Prezydenta Miasta Łodzi, tytuł Lidera Nowoczesnych Technologii, Skrzydła Biznesu, Parkowych Orłów, Krajowego Lidera Innowacji oraz European Business Award.

Od chwili uruchomienia Inkubatora (w październiku 2007 r.) z jego pomocy skorzystało ponad 140 firm. W 2017 roku przyjęto kolejne jedenaście a aktualnie z oferty inkubatora korzysta 44 firm z różnych branż.

Pozyskiwanie inwestorów

Obsługa inwestorów

Dzięki dobremu klimatowi biznesowemu, dobrze wykształconej kadrze, Łódź przekształca się z gospodarki opartej na przemyśle włókienniczym, w gospodarkę bazującą na wiedzy i usługach. Priorytetowe dla rozwoju gospodarczego miasta są nowoczesne centra usług biznesowych (BPO i IT), biotechnologia, produkcja gier komputerowych, a także produkcja AGD, logistyka i przemysł elektroniczny.

W 2017 r. inwestorzy zadeklarowali utworzenie 6 tys. miejsc pracy. Nowe firmy obsługiwane i pozyskane w tym czasie to Whirlpool, LS Bedding, Digital Workforce, LGR Packaging, IRIS Telecommunication Poland Sp. z o. o., Philips Lighting, Commerz System.

Tab. 21. Inwestycje pozyskane w 2017 r.

Lp.	Nazwa inwestora	Liczba zadeklarowanych miejsc pracy
1	ET Logistik / Geis	130
2	Decathlon	240
3	salon Audi / Krotoski/Cichy	110
4	Vistex	30
5	AppYourself	10
6	TRW	200
7	Infosys	440
8	Mabion	5
9	Mobica	90
10	Yamada	200
11	Gamon	100
12	Whirlpool	210
13	Fujitsu	500
14	Whirlpool (SSC)	200
15	Cybercom	20
16	Sii	80
17	TomTom	100
18	Harman	50
19	Arvato	500
20	ZF	22
21	Castorama	300
22	Exaco	5
23	Flex	700
24	HSV	70
25	Wirthwein	400
26	Whirlpool	60
27	Conduent	150
28	Commerz Systems	120
29	Media 4U	10
30	Barry Callebaut (produkcja)	15
31	Bilplast	200
32	Stora Enso	260
	Razem	5927

Źródło: Biuro Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą

Równocześnie Miasto prowadziło opiekę poinwestycyjną dla firm poprzez:

- ułatwienie inwestorom współpracy z potencjalnymi partnerami, takimi jak: PUP, UŁ, PŁ, ŁSSE, PAIH itp.;
- pomoc w komercjalizacji powierzchni biurowej i magazynowej oraz sprzedaży działek inwestycyjnych;
- organizacja spotkań biznesowych, konferencji, seminariów;
- zaangażowanie inwestorów w inicjatywy Miasta;
- program wspierający firmy w poszukiwaniu potencjalnych pracowników – „Łódź kreuje miejsca pracy”;
- program „Młodzi w Łodzi”;
- współpracę z innymi komórkami i jednostkami UMŁ, m.in. ZDiT, ZIM, ŁCW, EC1.

Tab. 22. Inwestycje

Wsparcie inwestora na etapie przygotowania i realizacji inwestycji		Liczba pozyskanych inwestycji					Oddana powierzchnia w m ²				
		2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Biurowe	zrealizowane	3	1)	4	5	7	ok. 22 000	Ok. 2 500	ok. 25 000	ok. 164 700	78069
	w realizacji	2	5	8	9	13					147638
Hotelowe* (l. pokoi)		1	-	-	-	1	190	*	-	-	205
Usługowo-rozrywkowe		0	0	1	-	bd	0	0	120 651	-	bd
Logistyczno-produkcyjne	zrealizowane	1	4	1	1	1	ok. 8 300	49 600	31 500	206 220	32 000
	w realizacji	2	1	4	6	2					100 000

*- w trakcie realizacji 3 projekty, łącznie ponad 350 pokoi

Źródło: Biuro Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą

Działania dedykowane dla branży produkcyjnej i logistycznej:

- Łódzkie Regionalne Targi Pracy i Rozwoju Osobistego – w związku z olbrzymim zapotrzebowaniem na pracowników na lokalnym rynku pracy, UMŁ oraz Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego we współpracy z Powiatowymi Urzędami Pracy i Międzynarodowymi Targami Łódzkimi postanowili zorganizować drugą edycję targów. Wydarzenie zgromadziło ponad 75 wystawców oraz tysiące odwiedzających. W ramach Targów odbyła się pierwsza edycja konkursu TOP 5 Pracodawców Miasta Łodzi;
- organizacja „dni rekrutacyjnych” w UMŁ dla firm z branży (m.in. P&G, Geis);
- współorganizacja Międzynarodowego Forum Producentów AGD.

Działania dedykowane dla branży BSS:

- organizacja 8. Konferencji ABSL w Łodzi;
- organizacja „dni rekrutacyjnych” w UMŁ dla firm z branży (m.in. Fujitsu, T-mobile, McCormick);
- organizacja śniadania biznesowego pt. „Potrzeby biznesowe firm, a niedobór talentów w regionie - rosnący potencjał Miasta Łodzi szansą dla pracodawców na pozyskanie wyspecjalizowanych pracowników”.

Inne aktywności:

Projekt „PRZYJEDŹ, ZOBACZ, ZAINWESTUJ”

Promocja gospodarcza w ramach projektu unijnego pn. „Przyjedź, zobacz, zainwestuj” w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Projekt będzie realizowany do sierpnia 2018 r.

- Promocja gospodarcza Łodzi poprzez opracowanie i wydawnictw promocyjnych – w 2017 roku zostały wydane 4 numery biuletynu „Łódź Kreuje Innowacje”.
- Promocja gospodarcza Łodzi w mediach branżowych polskich i zagranicznych poprzez zamieszczanie reklam, artykułów sponsorowanych itp.

- Promocja gospodarcza Łodzi poprzez organizację wydarzeń i międzynarodowej konferencji.

Projekt „INTERNACJONALIZACJA GOSPODARCZA PRZEDSIĘBIORSTW Z REGIONU ŁÓDZKIEGO POPRZEZ DEDYKOWANE DZIAŁANIA PROMOCYJNE I TERYTORIALNY MARKETING GOSPODARCZY”

Promocja gospodarcza w ramach projektu unijnego o takiej nazwie, współfinansowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Umowa została podpisana 23 marca 2017 r. a projekt będzie realizowany do grudnia 2019r.

Celem projektu jest zwiększenie poziomu handlu zagranicznego poprzez rozwój powiązań gospodarczych pomiędzy MŚP z regionu łódzkiego działającymi w regionalnych inteligentnych specjalizacjach, a partnerami zagranicznymi, a także prezentacja potencjału gospodarczego regionu.

- Międzynarodowe targi inwestycyjne - MIPIM w Cannes oraz w Targi Expo Real w Monachium.
- Międzynarodowe wydarzenia branżowe - wydarzenie branżowe IT&BPO Forum w Berlinie; konferencja Aspire w Krakowie; wydarzenie Shared Service and Outsourcing Week w Manchester, Forum Ekonomiczne w Krynicy, wydarzenie branżowe Deloitte Annual SSC Summit w Wiedniu, Eurobuild Gala w Warszawie. Zorganizowano konferencję branżową ABSL w Łodzi .
- Organizacja misji gospodarczych - do Francji, Szwecji i Niemiec.

Projekt „INTERNACJONALIZACJA GOSPODARCZA PRZEDSIĘBIORSTW Z REGIONU ŁÓDZKIEGO POPRZEZ DEDYKOWANE DZIAŁANIA PROMOCYJNE I TERYTORIALNY MARKETING GOSPODARCZY – część II”

Wniosek o dofinansowanie tego projektu otrzymał pozytywny wynik oceny merytorycznej (100% punktów). Celem głównym projektu jest: intensyfikacja działań związanych z opracowywaniem i wdrażaniem kompleksowej oferty promocji gospodarczej oraz zwiększenie poziomu handlu zagranicznego i zwiększenie międzynarodowej rangi Łodzi i regionu poprzez budowanie sieci międzynarodowej współpracy gospodarczej, a także wsparcie sektora MŚP działającego w regionalnych inteligentnych specjalizacjach (RIS) w internacjonalizacji działalności wzmocnieniu konkurencyjności. Celami pośrednimi projektu są: silniejsza identyfikacja łódzkich przedsiębiorców jako dobrej marki, a tym samym poprawa wizerunku Łodzi jako miasta wspierającego sektor MŚP, zwiększenie wiedzy o ofercie inwestycyjnej miasta i regionu łódzkiego, budowanie przewagi konkurencyjnej nad innymi dużymi miastami w kraju, a także stymulowanie wzrostu liczby inicjatyw gospodarczych w sektorze mikroprzedsiębiorstw i MŚP, zwłaszcza start-upów.

Pozostała promocja gospodarcza

- Promocja gospodarcza poprzez publikacje materiałów promocyjnych w: Outsourcing&More, The City, Careers in Poland.
- Promocja gospodarcza poprzez udział w Gali Outsourcing Stars, Europejskim Forum Gospodarczym Łódzkie 2017, VIII Kongresie Regionów we Wrocławiu, Konferencji Biurowce w Polsce; 7th Annual EuropaProperty.
- Udział w rankingach: FDI's Polish Cities of the Future, Eurobuild Awards - „Miasto Przyjazne Inwestorom”, EuropaProperty.com - Investment Award 2017 w kat. City; portal propertynews.pl Prime Property Prize 2017 w kategorii Miasto Przyjazne Inwestorom.

Raporty

- Przygotowanie raportu wspólnie z firmą Antal i CBRE pn. „Łódź miastem nowych inwestycji” uwzględniającego ocenę otoczenia biznesowego w Łodzi przez decydentów w polskich firmach gdzie szczególnie dobrze zostało ocenione wsparcie administracji publicznej. Wskaźnik był wyższy od średniej krajowej, a docenione zostało m.in. proaktywne podejście do partnerów biznesowych. Wysoko oceniono również Łódź jako miejsce do życia - wskazując przede wszystkim bogatą ofertę kulturową, a także potencjał edukacyjny miasta - wskazując zaplecze edukacji wyższej zarówno pod kątem liczby szkół, jak i jakości kształcenia.
- Przygotowanie wspólnie z firmą Colliers raportu pn. „Łódzki Rynek Nieruchomości 2017”,

- Przygotowanie wspólnie z firmą OPG raportu pn. „Pierwotny Rynek Nieruchomości Mieszkaniowych w Łodzi 2017”,

Promocja miasta

Promocja miasta

W 2017 r. podejmowano następujące działania:

- Konkurs „Menadżer Roku” w trakcie, którego wybierani są najlepsi biznesmeni w kategorii dużych firm (powyżej 250 pracowników) oraz małych i średnich przedsiębiorstw. „Dziennik Łódzki” organizuje konkurs we współpracy z łódzką lożą Business Centre Club.
- II Ogólnopolskiego Forum Kobiet – „Kobieta łączy pokolenia” w dniach.
- Rodzinny piknik organizowany w ramach Dnia Roweru.
- Promocja nowo powstałego dworca kolejowego Łódź Fabryczna poprzez przygotowanie instalacji artystycznej oraz wywiad promujący Łódź dla Ripley Entertainment w USA.
- Rozpoczęcie Sezonu Motocyklowego Łódź 2017.
- Śniadanie Wielkanocne dla Samotnych – wydarzenie przygotowane z myślą o ludziach samotnych, na wzór Wigilii dla Samotnych. Spotkanie odbyło się po raz pierwszy w hali Expo. W przygotowaniu pomagało 100 wolontariuszy a ilość uczestników sięgnęła około 400 osób.
- XXI edycja „Nagrody im. Grzegorza Palki”, ustanowionej za wybitne zasługi dla samorządu terytorialnego w działaniach na rzecz kontynuacji demokratycznych reform, której wręczenie odbyło się 22 października 2017 r. w Muzeum Kolekcji im. Jana Pawła II (Galeria Porczyńskich), w Warszawie.
- Wydanie albumu łódzkiego zespołu Rezerwat pt. „Unikat”.
- „Serce na Gwiazdkę” świąteczna akcja charytatywna przy współpracy z Caritasem. Działania skierowane do najbiedniejszych, najbardziej potrzebujących mieszkańców Łodzi. Spotkanie i koncert, w których uczestniczyło 1 500 osób.
- Wigilia dla Samotnych, kolacja wigilijna zorganizowana w Łodzi po raz drugi w hali Expo. Wieczera wigilijna dla wszystkich chętnych, w trakcie bezpłatnego spotkania odbyły się jasełka i koncerty. W przygotowaniu wydarzenia pomagało 100 wolontariuszy, liczba uczestników wyniosła 400 osób.

Komunikacja społeczna

- Patronaty honorowe Prezydenta Miasta Łodzi. (patronatem Prezydenta objęto 504 wydarzenia i udzielono 50 odpowiedzi odmownych).
- Korespondencji okolicznościowa oraz internetowa Prezydenta Miasta.
- Korekta i akceptacja treści katalogów, folderów, ankiet i ogłoszeń wychodzących z wydziałów UMŁ.
- Monitoring mediów obejmujący codzienne prasówki i raporty cykliczne.
- Przygotowywanie i umieszczanie treści na stronie internetowej www.lodz.uml.pl oraz zarządzanie kampaniami reklamowymi w mediach społecznościowych we współpracy z Biurem Rzecznika Prasowego i Nowych Mediów.
- Wydawanie kwartalnika „Kronika Miasta Łodzi”.

Działania Oddziału Organizacji Imprez Patriotycznych i Dziedzictwa Łodzi

- Zjazd Miast Piłsudskiego 22-23 września z udziałem przedstawicieli 25 miast pielęgnujących tradycje patriotyczne i dziedzictwo Józefa Piłsudskiego. Zjazd obejmował:
  - konferencję popularno-naukową,
  - podpisanie Deklaracji Miast Piłsudskiego,

- piknik historyczny na ul. Piotrkowskiej, z udziałem rekonstruktorów historycznych,
- przedstawienie interaktywne o łódzkich wątkach z życia Józefa Piłsudskiego,
- grę miejską dla młodzieży łódzkich szkół, w której wzięły udział klasy 30 szkół,
- odsłonięcie pomnika Legionisty.
- Bieg rekreacyjny „Biegiem na urodziny Marszałka”. Udział wzięło 300 osób.
- Happening z okazji rocznicy urodzin Tadeusza Kościuszki.
- Promocja projektu Łódzkie Drogi do Niepodległości poprzez zorganizowanie stanowiska wystawienniczego Miasta Łodzi podczas pikniku niepodległościowego w Manufakturze.
- Wyjazd do Kostiuchnówki (Ukraina) wraz z łódzkimi harcerzami, którzy pielęgnują polski cmentarz legionowy. W ramach spotkania z miejscową polonią oraz przedstawicielami polskich konsulatów, promowano Zjazd Miast Piłsudskiego w Łodzi.
- Organizacja tradycyjnych uroczystości patriotycznych, które wzbogacono o dodatkowe elementy artystyczne i działania promocyjne z udziałem mieszkańców.
- Uczczenie pamięci zasłużonych łodzianek - 8 Marca.
- „Rajmundalia” – spotkanie okolicznościowe pod pomnikiem Rajmunda Rembélińskiego, połączone z promocją książki prof. Krzysztofa Woźniaka o Rajmundzie Rembélińskim (impreza z udziałem młodzieży z łódzkich szkół).
- Współpraca przy organizacji nowej instalacji Jerzego Jarowieckiego na Starym Rynku.
- Obchody uroczystości 1 Września wraz z Dniem Weterana.
- Inne uroczystości m.in.: obchody Rocznicy Katyńskiej, Dnia Sybiraka, Rocznicy Powstania Stycziowego, Rocznicy Powstania Listopadowego oraz dnia pamięci ofiar represji hitlerowskich i stalinowskich, pogrzebanych na Brusie.
- Organizacja wycieczek dla różnych grup wiekowych pod budynku Pałacu Heizla (Urząd Miasta Łodzi) w celu przybliżenia historii tego miejsca.

Łódź kreatywna

Projekt „Promocja gospodarcza łódzkiego sektora kreatywnego”

Projekt współfinansowany z środków EFRR o wartości prawie 2,3 mln zł (wkład własny Miasta 0,35 mln zł; czerwiec 2016 – grudzień 2017). Powstał w oparciu o „Strategię Promocji i Komunikacji Marketingowej Marki Łódź na lata 2010 – 2016”, która wyróżnia sektor kreatywny, jako priorytetowy w budowaniu wizerunku Łodzi w 4 obszarach: kulturze, gospodarce, edukacji oraz turystyce.

Głównym celem projektu jest promocja gospodarcza łódzkiego sektora kreatywnego na arenie międzynarodowej. Celem pośrednim jest silniejsza identyfikacja łódzkich przedsiębiorców, jako dobrej marki.

W 2017 r. podjęto następujące działania:

- Udział w wydarzeniach o charakterze wystawienniczym/festiwalowym lub okazjonalnym o zasięgu międzynarodowym w kraju i/lub za granicą o tematyce związanej z modą, designem, filmem i branżą kreatywną. W wydarzeniach w Londynie, Sztokholmie, Eindhoven i w Łodzi (Łódź Design Festival) uczestniczyło 17 wystawców - przedstawicieli łódzkiego sektora kreatywnego.
- Kampania promująca przedsiębiorców łódzkiego sektora kreatywnego, realizowana za pomocą różnych narzędzi marketingowych np.: w mediach elektronicznych i drukowanych, branżowych o charakterze międzynarodowym i na nośnikach „outdoorowych”, także niestandardowych akcji promocyjnych i gadżetów.
- Wydanie – (wersja drukowana i online) „Katalogu produktów i usług przedsiębiorców łódzkiego sektora kreatywnego” który dystrybuowany był szczególnie za granicą, za pośrednictwem miast partnerskich Łodzi, ambasad i konsulatów oraz

podmiotów o charakterze międzynarodowym. Był też rozdawany podczas wydarzeń o charakterze wystawienniczym/festiwalowym lub okazjonalnym w kraju (o zasięgu międzynarodowym) i za granicą (Londyn, Sztokholm, Eindhoven).

- Forum Miast Partnerskich (druga edycja 2017 r.) – odbywające się w Łodzi, którego uczestnikami byli partnerzy zagraniczni z miast partnerskich i inni goście zagraniczni. Forum miało na celu prezentację łódzkiego sektora kreatywnego, nawiązywanie kontaktów z partnerami zagranicznymi, pozyskiwanie informacji na temat rynków zagranicznych. Zadanie było realizowane we współpracy z Biurem Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą UMŁ.

Nośniki reklamowe Miasta

Obsługa BTL – Miasto rokrocznie w drodze przetargu nieograniczonego wyłania, operatora pneumatycznych nośników reklamowych (balonów, namiotów, ścianek konferencyjnych, roll-up'ów i namiotów stelażowych). Nośniki eksponowane są przy okazji wydarzeń promocyjnych, realizowanych na terenie Łodzi przez podmioty zewnętrzne. W 2017 r. zostało zrealizowanych 125 zleceń.

Obsługa CL – Miasto rokrocznie, w drodze przetargu nieograniczonego, wyłania operatora nośników reklamowych typu citylight. Zmiany ekspozycji dokonywane są dwa razy w miesiącu. Nośniki wykorzystywane są na potrzeby Miasta, instytucji kultury, organizatorów festiwali etc. Nośniki udostępniane są nieodpłatnie, podmioty ponoszą koszt projektu i druku plakatów. W 2017 r. miało miejsce 48 ekspozycji plakatów promujących: targi, wydarzenia kulturalne, sportowe, działania własne.

Współpraca z mediami

Emisja programów telewizyjnych:

- Toya
  - Cykl „Łódź z lotu ptaka” - dziesięć pięciominutowych programów telewizyjnych.
  - Cykl „Łódź łączy” - trzydzieści trzyminutowych programów telewizyjnych.
  - Cykl „Łódź rewitalizacja” - trzydzieści pięciominutowych programów telewizyjnych.
  - Cykl „Dzieje się w Łodzi” w - trzydzieści trzyminutowych programów telewizyjnych.
- Telewizja Polska
  - Audycja dotycząca cyklu imprez w ramach Dnia Roweru.
  - Zakup audycji będącej rejestracją jubileuszowego koncertu zespołu Trubadurzy, który odbył się 26.09.2017 r. i został wyemitowany na antenie TVP2.

Reklamy w prasie promujące Łódź:

- Rzeczpospolita - w ramach projektu pt. „Życie Ziemi Łódzkiej” z autorskiego cyklu „Życie Regionów” opracowanego przez Rzeczpospolitą -jedenaście wydań o nakładzie ogólnopolskim ze stroną dedykowaną Łodzi.
- Express Ilustrowany
  - Reklama promująca Miasto na mapach rowerowych insertowanych do sobotniego wydania gazety.
  - Publikacja fotoreportażu i relacji z obchodów rocznicy wybuchu II wojny światowej oraz fragmentów przemówienia Prezydenta Miasta Łodzi w specjalnym dodatku kolekcjonersko - edukacyjnym EI.
- Nasze Miasto - całostronicowa reklama Miasta w dodatku do wydania warszawskiego pn. „Poznaj łódzkie!” – promocja Zjazdu Miast Piłsudskiego.
- Dziennik Łódzki - publikacja w specjalnych dodatkach DŁ wydanych z okazji Dnia Edukacji Narodowej, reportażu o termomodernizacji łódzkich szkół i wywiadu z Prezydentem Miasta.
- LIFE In Łódzkie - zakup powierzchni reklamowej w bezpłatnym magazynie ukazującym się raz na dwa miesiące w Łodzi

i Województwie Łódzkim. Reklama została zamieszczona w wydaniu listopadowo-grudniowym.

- Gazeta Wyborcza:
  - Zakup reklamy internetowej „Choinka Darczyńców 2017” w serwisie lodz.wyborcza.pl – 35 tys. odsłon.
  - Zakup usługi promocji Miasta w ramach projektu „Przystanek Miasto 2017”, będącego drugą odsłoną projektu Agory z 2007 r., polegającego na przeprowadzeniu ogólnopolskiej debaty o przyszłości polskich miast.
- Reklamy w Internecie promujące Łódź - Przeprowadzone zostały dwie kampanie: komunikacyjno-reklamowa miasta w mediach społecznościowych oraz promocyjno-reklamowa na platformie społecznościowej Facebook oraz Instagram. Pierwsza część kampanii komunikacyjno-reklamowej dotyczyła udziału znanych w mediach społecznościowych influencerów, którzy odwiedzili Łódź i promowali miasto na swoich profilach w mediach społecznościowych (Facebook, Snapchat oraz Instagram). W ramach drugiej części kampanii wybrano 4 redaktorki odpowiedzialne za prowadzenie oficjalnego profilu Łodzi w aplikacji Snapchat. W okresie trwania kampanii umieściły łącznie 3 tys. postów (20 postów dziennie). Trzecia część kampanii dotyczyła płatnego zasięgu, łącznie było to ok. 50 płatnych promocji miesięcznie.

Łódzkie Centrum Wydarzeń

Łódzkie Centrum Wydarzeń powołane 18 marca 2015 r. jest samorządową instytucją kultury, której organizatorem jest Miasto Łódź. Do jej podstawowych zadań należy organizowanie przedsięwzięć artystycznych, kulturalnych i rozrywkowych o charakterze lokalnym, krajowym i międzynarodowym, w tym festiwali i przeglądów, spektakli, koncertów, wystaw, warsztatów, konferencji, cyklicznych wydarzeń miejskich, jak również promocja wydarzeń kulturalnych organizowanych na terenie Łodzi.

„Łódzkie Centrum Wydarzeń” jest nadzorowane przez Biuro Promocji, Komunikacji Społecznej i Turystyki. Do końca 2017 r. instytucja była partnerem przy projektach i realizowała następujące wydarzenia:

- Light. Move. Festival - W 2017 r., temat przewodni brzmiał: „No limits – szlakiem awangardy”, wpisujący się w obchody stulecia ruchu awangardowego w Polsce. We współpracy z największym festiwalem Światła na świecie – Fête des Lumières w Lyonie – organizatorzy zestawili ze sobą twórczość łódzkich artystów Władysława Strzemińskiego i Józefa Robakowskiego z europejskimi twórcami sztuki awangardowej oraz pokazali najnowsze prace polskich i światowych artystów wizualnych.
- Międzynarodowy Festiwal Producentów Muzycznych SOUNDEDIT- organizowany przez Fundację Art Industry koncentruje się wokół roli, jaką odgrywają producenci muzyczni. Podczas tegorocznej edycji wystąpił m.in. Gary Newman, który promował swój nowy album „Savage”.
- 594. Urodziny Łodzi – tegoroczne obchody uświetniły koncerty Hey, Natalii Nykiel i Rezerwatu, Brodki i O.S.T.R. oraz w Manufakturze – Sen, Natalia Szroeder, Wilki.
- Songwriter Łódź Festiwal - Cykl sobotnich koncertów songwriterów na ulicy Piotrkowskiej. W ramach Festiwalu dotychczas wystąpili: Tymon Tymański i Suzia, Bownik, Coals, Mary Komasa, John Porter, Meek Oh Why?, Women For Hire, Lepatriinu, Seeme, Cosmic Shapes, Kroki.
- Transatlantyk Festival – festiwal filmowy, na który składają się konkursy kompozytorskie, kino kulinarne, warsztaty, prelekcje, pokazy filmowe, spotkania ze światowymi gwiazdami kina, kino łózkowe, pokazy filmowe.
- Forum Kina Europejskiego Orlen Cinergia - festiwal filmowy odbywający się od 1992 roku w Łodzi. Jego pomysłodawcą i organizatorem od pierwszej edycji jest Sławomir Fijałkowski.
- Międzynarodowy Festiwal Fotografii w Łodzi Fotofestiwal - W tym roku Fotofestiwal zaprosił artystów, którzy używają fikcji do komentowania tego co tu i teraz. Twórcy wciągną widza w grę, w której granice między tym, co realne i nierealne przestają być oczywiste. Stąd tytuł 16. edycji „DASZ WIARĘ? / CAN YOU IMAGINE?”. Od 1 do 11 czerwca, poza

wystawami, miały miejsce: akcje w przestrzeni miejskiej, rozstrzygnięcie Grand Prix, nowy przegląd portfolio, projekcje filmów, warsztaty, wystawy książek fotograficznych, atrakcje dla dzieci.

- Kultugranty - dofinansowane projekty to: spektakl teatralny Curko Moja Ogłoś To; Re: Łódź 1905 - akcja artystyczna w przestrzeni miejskiej; Wydanie artystycznej książki fotograficznej o Łodzi pt. „Na styku szarości”; koncerty w Willi Grohmana; Łódź do POTĘGI - wystawa i manewry fotograficzne, „Witaj w mieście” - warsztaty z kultury hip-hop dla osób starszych i jeszcze starszych, projekt SOMA - premiera spektaklu i warsztaty ze świadomości ciała. Dotychczas realizacji doczekały się koncerty w Willi Grohmana oraz projekt Re: Łódź 1905.
- Night of the Proms - Koncert w Łódzkiej Atlas Arenie (Classic meets Pop). W edycji 2017 przed łódzką publicznością zaprezentowali się m.in.: OMD, Il Novecento, Anastacia, Ronan Keating, Natalie Choquette, Akademicki Chór Politechniki Łódzkiej, John Miles i Margaret.
- Łódź Design Festiwal – XI edycja odbyła się pod hasłem przewodnim: OD.NOWA. Poprzez wystawy, wykłady, panele dyskusyjne zastanawiano się nad współczesnym wzornictwem, nad projektowaniem na nowo i od nowa.
- Senioralia – dwutygodniowe wydarzenie, którego inauguracja odbywa się w pasażu Schillera. W tym roku koncert zagrał Krzysztof Krawczyk.
- Disco Fest – koncert muzyki disco w Atlas Arenie. Gwiazdą wieczoru był albański piosenkarz i producent muzyczny Claydee. Wystąpiły też polskie zespoły disco polo: Boys, Extazy, Exaited, Akcent, Weekend, Defis, Czadomen, After Party, Piękni i Młodzi, Playboys, Classic, Power Play, Mig i inni.
- Explorers Festival – uczestnicy mogli wziąć udział w prezentacjach, pokazach, projekcjach, warsztatach oraz spotkać się w gronie ludzi o podobnych zainteresowaniach, ze świata turystyki i sportu.
- Swingowy Spacer Ulicą Piotrkowską - 3. edycja odbyła się przy współpracy z ŁCW, podobnie jak ubiegłoroczna. Swingowy Spacer to miejski marsz w klimacie retro z szeregiem mini koncertów w wykonaniu znanego łódzkiego jazzbandu Sweet&Hot Jazzbandu, któremu towarzyszy grupa tancerzy lindy hopa Swing Załoga.
- 14 edycja Festiwalu Dobrego Smaku, w ramach którego restauracje i kawiarnie przygotowywały dania, desery i koktajle w atrakcyjnych cenach (danie główne - 15 zł, deser + napój - 11 zł, koktajl festiwalowy - 11 zł). W 2017 roku motywem przewodnim była kuchnia śródziemnomorska. Na festiwal składały się także warsztaty i konkursy na najlepsze danie, deser i najlepszy koktajl alkoholowy.
- II Międzynarodowy Festiwal Sztuki Ulicznej i Magii HOKUS-POKUS - Między 9 a 11 czerwca na ulicy Piotrkowskiej można było wziąć udział w warsztatach sztuki cyrkowej, pokazach iluzji, mody balonowej, śledzić popisy linoskoczków, żonglerów i lalkarzy, uczestniczyć w animacjach balonowych, bańkarskich i animacjach żywych rzeźb czy zagrać na największym bębnie świata, który waży trzy tony i ma 10 metrów średnicy. Wszystkie wydarzenia były bezpłatne.
- Dzień Dziecka na ulicy Piotrkowskiej – coroczne święto najmłodszych. W tym roku w programie znalazły się eksperymenty naukowe, pokaz karate, balonowe zoo, puszczenie wielkich baniek mydlanych, malowanie twarzy, występy kuglarzy, koło fortuny, pokazy taneczne, nauka chodzenia na szczudłach, zawody sprawnościowe z torem przeszkód, miniturniej gry w kręgle. Dzieci miały również szansę nauczyć się montażu drewnianych zabawek i sadzenia roślin, skorzystać z teleskopu słonecznego, wziąć udział w warsztatach budowania robotów i przyrządzania sushi.
- Urodziny Leona Schillera – wspólnie z Centrum Kultury Młodych zorganizowane wiele wydarzeń w przestrzeni całego Miasta, w tym widowisko interaktywne w przestrzeni pasażu Schillera.
- Urodziny Juliana Tuwima – w ramach obchodów wraz z Domem Literatury zorganizowano grę miejską „Julian Tuwim Kwiaty polskie – Ptaki polskie”, złożono kwiaty pod pomnikiem poety. W Parku Sienkiewicza prezentowano spektakl „Para buch, Frazy w Ruch”, w pasażu Schillera odbył się koncert „Budyń Julka Tuwima”. W ramach obchodów odbyły się jeszcze performatywne czytanie „Kwiatów polskich” przez Fundację Retrospekcja i nowe odczytanie „Kwiatów polskich” -

panel dyskusyjny z udziałem prof. Krystyny Ratajskiej, dr Karoliny Kołodziej i Marcela Szytenchelma. Przed koncercie zespołu Agnellus, odbył się panel dyskusyjny Fundacji Retrospekcja „Polsko-żydowska tożsamość Tuwima”.

- Festiwal kulinarny Jemy w Łodzi – dwutygodniowy festiwal kulinarny, w skład którego wchodzi tematyczne trasy kulinarne, specjalne menu degustacyjne haute cuisine, weekendowe uczyty oraz warsztaty, spotkania i prelekcje ze znanymi osobowościami świata gastronomii zaproszonymi do Łodzi specjalnie z tej okazji.
- Jarmark Bożonarodzeniowy – coroczne wydarzenie organizowane w grudniu na ul. Piotrkowskiej i w pasażu Schillera. Jarmark to oprócz stoisk handlowych również seria wydarzeń towarzyszących (warsztatów, koncertów i konkursów). Przez miesiąc najmłodszy łodzianie mogą skorzystać z atrakcji oferowanych przez wioskę św. Mikołaja („snowtubing”, karuzela wenecka, rezydencja św. Mikołaja) a dorośli mają okazję nabyć regionalne produkty, rękodzieło i akcesoria świąteczne.
- Teatralny Pasaż Róży – biletowane spektakle teatralne w pasażu Róży współorganizowane z Fundacją Kamila Maćkowiaka – „Chamlet”, „One Mąż Show”, „Lament na placu Konstytucji”, „Kredyt zaufania”.
- Piotrkowska Kameralnie – cykliczne koncerty plenerowe w pasażu Rubinsteina organizowane z Grohman Orchestra.
- Teatr na Piotrkowskiej – „Ziemia obiecana” – bezpłatne wydarzenie otwierające sezon teatralny w Łodzi odbywające się w pasażu Schillera.
- Kino na Piotrkowskiej – seria seansów kina plenerowego organizowanego wraz z Muzeum Kinematografii.
- The Look of the Year – coroczny konkurs na najlepszego modela i modelkę wzmacniającej wizerunek Miasta, jako Centrum Przemysłów Kreatywnych w zakresie mody.
- Łódź Young Fashion - wydarzenie modowe skierowane do środowiska młodych twórców, organizowane przez Akademię Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi oraz miasto Łódź.
- Showroom Tour – II edycja imprezy modowej, do której przyłączają się showroomy z ul. Piotrkowskiej, w tym roku połączona z targami Towary.
- Towary – targi mody i designu, stworzone dla ludzi z pasją, kreatorów mody, twórców sztuki użytkowej i producentów żywności. Jubileuszowa edycja targów odbyła się na dworcu Łódź Fabryczna.
- Przecieki Sztuki – Tomasz Kajszczyk „Totem”, Marta Krześlak „Wszystko się ułoży”. Mark Jankins 5 instalacji w przestrzeni ulicy Piotrkowskiej, Baptiste Laprieno „Fake True”.
- Wielka Szarża po Piotrkowskiej – jedna z najważniejszych miejskich imprez charytatywnych w ramach Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. W paradzie na ul. Piotrkowskiej prezentuje się blisko 100 jeźdźców, powozów i zaprzęgów konnych, jak również pojazdy wyścigowe, terenowe, zabytkowe klasyki oraz inne oryginalne pojazdy. W trakcie imprezy ma miejsce ekspozycja pojazdów, pokazowe akcje ratownicze, koncerty, wyścigi i prezentacja koni.
- Urbanator Days – unikatowe wydarzenie artystyczne, stworzone przez Michała Urbaniaka, międzynarodowej sławy skrzypka, saksofonistę, kompozytora, który jako jedyny Polak dostąpił zaszczytu gry z Milesem Davisem. W ramach festiwalu odbywa się koncert z jam session oraz warsztaty z zaproszonymi przez Urbaniaka artystami. Festiwal gromadzi najbardziej gorące nazwiska światowej sceny jazzu, solu i rapu.

Działalność informacyjna ŁCW:

Kampanie informacyjno-reklamowe w prasie, Polska Presse:

- Super Expres – Urodziny Łodzi, Jarmark Bożonarodzeniowy,
- Rynek Łódzki – Urodziny Łodzi, Jarmark Bożonarodzeniowy.

Spoty radiowe:

- Radio Łódź – Songwriter – 400 spotów, informacja na portalu internetowym radia.
- Radio Eska – Jarmark Bożonarodzeniowy – 40 spotów;

- Radio Łódź – audycja wigilijna z artystami występującymi na Songwriter Łódź Festiwal oraz 20 zapowiedzi audycji.
Spoty telewizyjne:
- TV Toya – Urodziny Łodzi i Jarmark Bożonarodzeniowy: organizacja studia plenerowego z wejściem antenowym 15 min.
- TVN - promocja wizerunkowa miasta Łodzi poprzez emisję:
  - 20 BELEK PARTNERSKICH 10" + produkcja
  - 60 BILLBOARDÓW SPONSORSKICH 8" + produkcja
  - 60 SPOTÓW PARTNERSKICH 20" + produkcja
  - 50 SPOTÓW KONKURSOWYCH 20" (w ramach serialu ULTRAVIOLET).
  - Udostępnienie miejsca do zdjęć w audycji „Polska na weekend 360" nadawanej w programie telewizyjnym TVN24 oraz TVN24 Biznes i Świat oraz emisja 30-sekundowego spotu w ramach pakietu internetowego REACH MAX w celu przeprowadzenia kampanii promującej atrakcje i wydarzenia kulturalne odbywające się w Łodzi.

Raport medialny ŁCW:

Raport Medialny obejmuje monitoring mediów (prasa, Internet, radio, telewizja i social media) wraz z ekwiwalentem reklamowym w zakresie skuteczności promocyjnej informacji z użyciem nazwy ULICA PIOTRKOWSKA i PIETRYNA. Wykonanie i przekazanie opracowanych wyników monitoringu i analiz informacji medialnych pod kątem częstotliwości, rodzaju i zasięgu mediów, wydźwięku i wielkości informacji oraz oszacowania ekwiwalentu reklamowego w zakresie skuteczności promocyjnej ul. Piotrkowskiej odbywa się w formie elektronicznej dwukrotnie w ciągu dnia oraz w formie raportów miesięcznych, a także raportu zbiorczego na koniec roku. W 2017 roku ukazało się łącznie 10 726 informacji, w tym: 7340 w Internecie, 2968 w prasie, 418 w RTV. Łączny ekwiwalent reklamowy wyniósł 125 395 484 zł, z czego: 80 023 633 zł – Internet, 42 569 045 zł – prasa, 2 802 806 zł – RTV.

Analiza mediów i badanie ekwiwalentu reklamowego

W 2017 r. Miasto zleciło analizę mediów i badanie ekwiwalentu reklamowego 35 reprezentatywnych łódzkich imprez. Wykonawcą zlecenia była firma Newspoint Sp. z o.o.

Tab. 23. Ekwiwalent reklamowy łódzkich imprez.

Wydarzenie	Liczba publikacji	Zasięg	Ekwiwalent reklamowy
Transatlantyk Festiwal	2020	20 640 070	2 608 266 zł
Light Move Festiwal	2345	29 904 174	2 371 992 zł
Łódź Design Festiwal	2014	20 770 277	2 229 704 zł
Akoja "Dotknij Teatru"	959	34 272 963	2 001 487 zł
Koncert Tini	1376	9 116 759	1 834 090 zł
Festiwal Dobrego Smaku	695	17 760 787	1 812 366 zł
Festiwal Łódź Czterech Kultur	856	16 078 602	1 720 972 zł
Soundedit Festiwal	1180	32 262 302	1 255 408 zł
Bieg Ulicą Piotrkowską	1098	29 032 201	1 215 153 zł
Festiwal Fotografii Fotofestiwal	1299	23 041 628	1 144 257 zł
Urodziny Łodzi	316	1 835 498	990 751 zł
Songwriter Łódź Festiwal	719	30 958 173	931 873 zł
Człowiek w zagrożeniu	459	22 333 669	920 730 zł
Disco Fest	176	1 517 775	865 482 zł
Ariana Grande	110	41 287 397	861 248 zł
Liga Światowa Piłki Siatkowej	201	15 070 346	766 148 zł
Złota Nitka	980	21 824 283	730 315 zł
Night of the Proms	520	37 484 471	709 364 zł
Koncert Deep Purple	628	54 175 122	637 245 zł
Festiwal Komiksu i Gier	406	14 696 618	635 563 zł
AnimArt	517	3 707 124	445 867 zł
Domoffon Festiwal	368	19 345 215	409 574 zł
The Look of the Year	218	3 914 479	348 184 zł
Forum Kina europejskiego CINERGIA	202	5 426 267	240 426 zł
Uniqua Art. Łódź	142	2 321 321	211 635 zł
Festiwal Artystów Ulicznych	114	3 395 520	184 344 zł
TOP Łódź Festiwal	13	374 512	180 324 zł
Halowy Mityng Lekkoatletyczny	154	9 583 310	152 898 zł
Koncert Hansa Zimmera	167	8 638 162	150 008 zł
Final Marcin Gortat Camp	92	8 554 906	115 689 zł
Małe Formy Grafiki	95	129 949	43 059 zł
Explorers Festiwal	68	662 306	23 804 zł
Letni Festiwal Akademia Jazzu	6	11 860	6 411 zł
	20 513	540 128 046	28 754 637

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Biura Promocji, Komunikacji Społecznej i Turystyki.

Z badania obejmującego okres styczeń – grudzień wynika, iż imprezy przyniosły 28,8 mln zł ekwiwalentu reklamowego, a wspomniano o nich w różnych mediach 20 tys. razy. Największy ekwiwalent reklamowy przyniosły - Transatlantyk Festival, Łódź Design Festival oraz Lightmove Festival.

Turystyka

W ramach promocji turystycznej Miasto uczestniczyło w krajowych i zagranicznych targach turystycznych. W 2017 r. były to imprezy:

- Targi Regiony Turystyczne „Na Styku Kultur” w Łodzi,
- „Tour Salon” Targi Regionów i Produktów Turystycznych w Poznaniu,
- Targi ITB w Berlinie,
- Międzynarodowe Targi Turystyki „Globalnie” w Katowicach,
- „Word Travel Show” w Nadarzynie.

Główne atrakcje turystyczne miasta

Główne atrakcje turystyczne w mieście to niezmiennie: ulica Piotrkowska, Księży Młyn, Manufaktura, Muzeum Miasta Łodzi, Centralne Muzeum Włókiennictwa wraz ze skansenem. Coraz większą popularnością pośród turystów cieszy się Nowe Centrum Łodzi. Budynek multimodalnego dworca Łódź Fabryczna, z racji swojego rozmiaru i nowoczesnej

architektury, postrzegany jest jako atrakcja turystyczna sama w sobie, ale stanowi również doskonały wstęp do dalszego zwiedzania NCL.

Wzrost ilości odwiedzających odnotowuje EC1 - kompleks kulturalno-artystyczno-edukacyjny powstały w miejscu pierwszej łódzkiej elektrociepłowni. W skład wchodzi Planetarium (czynne od stycznia 2016 r.), Centrum Nauki i Techniki (otwarte 8 stycznia 2018 r.), zabytkowa hala maszyn, w której organizowane są koncerty, pokazy i wystawy (w terminie od 24 listopada 2017 do 3 czerwca 2018 r. dostępna do zwiedzania jest interaktywna wystawa maszyn Leonarda da Vinci). Kompleks EC1 jest udostępniany do zwiedzania podczas Nocy Muzeów, Urodzin Łodzi, imprez masowych.

Badania ruchu turystycznego

W 2016 r. zakupiono metodologię badań, prowadzono badania w Łodzi i Województwie Łódzkim, które zakończyły się w grudniu 2016 r. W 2017 r. analizowano dane oraz opracowano raport pt. „Ruch turystyczny w Łodzi i Województwie Łódzkim w 2016 r.”. Efekty zaprezentowano podczas konferencji w kwietniu 2017 r.

Najważniejsze dane:

- ruch turystyczny w roku 2016 w regionie łódzkim oszacowano na 4,1 mln osób. Wyliczono, że 70,7% odwiedza region, zaś 29,3% - Łódź. Dla porównania, w 2010 r. 76,8 proc. wszystkich turystów, stanowiły osoby podróżujące po regionie, a pozostałe 23,2 proc. to turyści odwiedzający Łódź;
- 7,5 % (w 2010 r. - 5,1%) wszystkich przyjezdnych (Łódź + region) to obcokrajowcy. I mimo, że dla samej Łodzi ten wskaźnik jest wyższy – 13% (wobec 11,7% w 2010 r.) turystów to obcokrajowcy, to i tak, zdaniem ekspertów, wynik ten jest niezadowolający i niepokojący;
- wydatki turystów - Łódź zarobiła w zeszłym roku 1241,6 mln zł. W 2010 r. suma ta sięgała 1067,3 mln zł. Dla Łodzi kwota ta wyniosła 348,5 mln zł, a dla województwa – 775,8 mln.
- na ruch turystyczny w 2016 r. – i to nie tylko w skali regionu, ale i kraju znaczący wpływ miały Światowe Dni Młodzieży. W samym województwie łódzkim zorganizowane imprezy ŚDM przyciągnęły kilkadziesiąt tysięcy osób z całego świata.

Atlas Arena - wydarzenia

Wydarzenia 2017 roku umocniły markę MAKiS (Miejska Arena Kultury i Sportu) jako Spółki goszczącej w swoich obiektach wyjątkowe wydarzenia kulturalne i sportowe. Z początkiem roku Spółka przejęła administrowanie nowo wybudowanego Stadionu Miejskiego przy al. Piłsudskiego 138, którego liczba miejsc siedzących wynosi ponad 18 tys. Od tego czasu Spółka jest operatorem 3 obiektów, na których w 2017 roku odbyło się 149 wydarzeń. Uczestniczyło w nich ponad milion widzów. Wynik ten pozwolił przekroczyć liczbę 4,5 mln widzów odwiedzających obiekty od początku działalności.

W 2017 roku w kalendarzu spółki dominowały wydarzenia sportowe, a rok zakończył się liczbą 119 wydarzeń, które zgromadziły ponad 750 tys. widzów. W hali cyklicznie odbywały się rozgrywki ligowe siatkarek Budowlanych Łódź, Orlen Ligi, Skry Bełchatów i zmagania siatkarek Łódzkiego Klubu Sportowego. Także mecze Polskiej Ligii Światowej i Klubowe Mistrzostwa Świata w siatkówce mężczyzn w znacznym stopniu wypełniły Atlas Arenę.

Atlas Arena w 2017 roku ugruntowała swoją pozycję na muzycznej mapie Polski. Obiekt już kolejny rok przyczynia się do zwiększenia postrzegania Łodzi jako polskiej stolicy koncertowej. Pod dachem areny odbyło się 16 muzycznych imprez, które zgromadziło blisko 150 tys. fanów. Podobnie jak w poprzednich latach, magnesem dla publiczności były gwiazdy światowego formatu, m.in. Deep Purple, Queen, Ennio Morricone, Hans Zimmer, Andre Rieu, Sarah Brightman. Koncertem, który zgromadził najliczniejszą publiczność był występ zespołu Queen. Atlas Arenę odwiedziło w tym blisko 14 000 osób.

Miejska Arena Kultury i Sportu nie zapomniała o ofercie dla najmłodszych. Imprezy takie jak Disney on Ice, Dzień

Dziecka oraz Gwiazdka dla Dzieci przyciągnęły ponad 40 tys. dzieci i rodziców.

W ubiegłym roku zanotowano wzrost znaczenia hali jako centrum kongresowo-biznesowego. W różnego rodzaju targach, szkoleniach i kongresach wzięło udział ponad 70 tys. osób. Stałe dopasowywanie oferty na potrzeby tego sektora przyniosło wiele korzyści oraz zwiększyło postrzeganie obiektu jako miejsca przyjaznego dla biznesu.

2017 rok to także kolejny rozdział Stadionu Miejskiego przy Al. Unii, który przyciągnął ogólną liczbę blisko 110 tys. widzów podczas meczów ligowych piłkarzy ŁKS, rugbistów Budowlanych, Mistrzostw Europy w Rugby ale także podczas Łódzkiego Biegu Niepodległości.

Stadion Miejski przy Al. Piłsudskiego gościł w 2017 roku 368 050 widzów podczas 27 wydarzeń związanych przede wszystkim z rozgrywkami klubowymi piłkarzy drużyny Widzew Łódź. Stadion był także gospodarzem finału Polskiej Ligi Futbolu Amerykańskiego, meczu U-16 kobiet Polska – Słowacja oraz meczu U-21 Polska – Finlandia.

Rok 2017 to także czas inwestycji w obiekty dzierżawione przez Spółkę. Oddano do użytku wyremontowane łoża VIP w Atlas Arenie oraz łoża VIP na Stadionie Miejskim przy Al. Unii. Z końcem roku Spółka MAKiS przejęła również Międzynarodowe Targi Łódzkie w konsekwencji czego od 2018 r. będzie organizatorem licznych imprez targowych.

Tab. 24. Wydarzenia odbywające się w Atlas Arenie oraz na stadionach miejskich w 2017 r.

Rodzaj wydarzenia	Liczba imprez	Dni imprezowe	Liczba widzów
Atlas Arena			
Sportowe	52	54	173 500
Kulturalne	16	16	149 500
Inne	16	26	161 500
Razem Arena*	84	96	484 500
Stadion Miejski przy Al. Unii Lubelskiej			
Sportowe	38	39	96 130
Kulturalne	1	3	18 000
Razem Stadion**	39		114 130
Stadion Miejski przy Al. Piłsudskiego			
Sportowe	27	27	368 050
Razem Stadion***	27	27	368 500

*W 2016 roku odbyło się 81 imprez w Atlas Arenie, które odwiedziło 479 650 widzów.

**W 2016 roku na Stadionie odbyło 112 imprez, na których było 555 050 widzów.

***Stadion przy al. Piłsudskiego był oddany Spółce w dzierżawę w 2017 r., stąd brak porównania z 2016 r.

Źródło: Biuro Nadzoru Właścicielskiego

Turystyka i krajoznawstwo - współpraca z organizacjami pozarządowymi

W ramach promocji wewnętrznej podejmowanych jest wiele działań mających na celu przybliżenie mieszkańcom Łodzi kultury i historii miasta. Organizowane są sobotnie spacer-y i niedzielne wycieczki z przewodnikiem po Łodzi, konkursy, gry miejskie.

W 2017 r. Miasto po raz kolejny zastosowało tryb regrantingu przy realizacji zadania publicznego pn. „Upowszechnianie turystyki w zakresie turystyki i krajoznawstwa”.

Projekty realizowane w ramach regrantingu:

- Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK - wydanie numeru kwartalnika
- Wędrownik poświęcony dziedzictwu filmowemu Łodzi wraz z wycieczką śladami Łodzi filmowej (szlak dla rodzin z dziećmi).
- Fundacja Przyjaciół Zabytków Rzemiosła - „Łódź od drugiego wejrzenia vol. 8 – Karolew”; 2 spacer-y fabularne, 1 spacer inscenizowany.

- PTTK Łódź – „VI rajd czterech kultur – śladami Ziemi Obiecanej po Łodzi”.
- Towarzystwo Opieki nad Zabytkami – „Historia Łodzi filmowej z okien zabytkowego tramwaju Sanok”.
- Fundacja FKA – „Wielki test o Łodzi filmowej” plus quiz internetowy.
- Towarzystwo Ochrony Krajobrazu – „Założenia parkowe i ogrodowe łódzkich fabrykantów – drzewa jako świadkowie historii przemysłowej Łodzi”; 16 spacerów, 3 wycieczki tramwajowe.
- Towarzystwo Opieki nad Zabytkami – „Bezpłatne spacery turystyczne – „Niedziela z przewodnikiem po Łodzi”; 16 spacerów, 3 wycieczki tramwajowe.
- Fundacja Edukacyjna Siłaczka – „Łódź obiecana, śladami słynnego filmu”. Fundacja 2035 – „Dziecięca Łódź filmowa. Kontynuacja”. Organizacja 9 spacerów oraz wykonanie prezentacji multimedialnych lub fotograficznych o dziedzictwie filmowym Łodzi.
- Towarzystwo Przyjaciół Łodzi – „MPK nas wozi po przemysłowej i filmowej Łodzi”.

Działania Centrum Informacji Turystycznej

W 2017 r. obsługiwano turystów w punktach Informacji Turystycznej: przy ul. Piotrkowskiej 87 (siedem dni w tygodniu), na terenie Dworca PKP Łódź Kaliska (siedem dni w tygodniu), na terenie portu lotniczego Łódź im. Wł. Reymonta (pięć dni w tygodniu, oprócz weekendów). Od maja do września punkty IT działały w wydłużonym czasie. Punkt IT na terenie portu lotniczego Łódź ze względu na zmniejszający się ruch pasażerski zakończył działalność 1 kwietnia 2017 r.

Prowadzono portal turystyczny www.cit.lodz.pl oraz profil CIT na FB. Przygotowano kalendarz wydarzeń weekendowych oraz cotygodniowy cykl ciekawostek „Łódź jakiej nie znacie”.

Liczba obsługiwanych turystów w 2017 r. w okresie styczeń – październik to 25 551 osób.

Zgodnie z Zarządzeniem Prezydenta Miasta Łodzi, z dniem 31 października 2017 r. nastąpiła likwidacja jednostki budżetowej Centrum Informacji Turystycznej w Łodzi.

Podróże studyjne dla dziennikarzy

Miasto we współpracy z Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej w ubiegłym roku przygotowało następujące podróże studyjne dla dziennikarzy:

- wizyta prasowa dwójki dziennikarzy z Holandii, którzy pracowali nad materiałem do magazynu kulinarnego "Bouillon"
- wizyta prasowa dla dziennikarzy z Francji, pracujących dla gazety "Dernieres Nouvelles. Przygotowanie materiału do weekendowego artykułu turystycznego o atrakcjach Łodzi.
- Catherine Zerdoun, dziennikarka/redaktorka Zielonego przewodnika Michelin – Pologne (Guide Vert).
- Tadeusz Wilkosz, autor postaci bajkowej Miś Kolargol. Wizyta w związku z przekazaniem praw autorskich Miastu do postaci.
- study press dla członków Europejskiej Organizacji Związków Biur Podróży Unii Europejskiej (ECTAA).
- study press dla gości Forum Gospodarczego.

Ponadto zorganizowano blisko 60 wycieczek (37 w j. polskim i 19 w j. obcych) po Łodzi dla gości Miasta, uczestników konferencji, kongresów, spotkań naukowych i wymian międzynarodowych.

Noc muzeów

Łódzka Noc Muzeów 2017 odbyła się w maju, była to 13 edycja tego wydarzenia. W jej ramach można było

bezpłatnie zwiedzać wszystkie łódzkie muzea i wiele innych instytucji kulturalnych, które dodatkowo przygotowały atrakcyjny program dla wszystkich uczestników. W wydarzeniu wzięło udział 60 placówek. Uczestniczyło w nim blisko 100 000 łódzian.

Wydarzenia zrealizowane w ramach Nocy Muzeów:

- konkurs na plakat i motyw Nocy Muzeów 2017,
- kampania promocyjna realizowana od marca do maja 2017,
- konferencja medialna podsumowująca projekt.

Promocja miasta w ramach współpracy zagranicznej

- W maju 2017 roku zorganizowano misję akademicką w Chińskiej Republice Ludowej jej współorganizatorami byli Urząd Miasta Łodzi, łódzkie uczelnie oraz Konsulaty Generalne RP w Chengdu i Kantonie. W misji udział wzięli Wiceprezydent Miasta Łodzi oraz przedstawiciele: Uniwersytetu Łódzkiego, Politechniki Łódzkiej, Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, Akademii Sztuk Pięknych im. W. Strzemińskiego, Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi. Podczas pobytu w Chinach odbyły się liczne spotkania i prezentacje łódzkich szkół wyższych.
- Łódź świętowała jubileusz 25-lecia współpracy partnerskiej z Mińskiem (Białoruś), w ramach którego promowano Łódź jako kandydata do pozyskania międzynarodowej wystawy EXPO 2022 wspólnie z misją gospodarczą przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców z Łodzi i Województwa Łódzkiego wraz z misją akademicko-kulturalną na Białoruś. Podczas wizyty Rektor Akademii Sztuk Pięknych podpisał umowę o współpracy z Państwową Akademią Sztuk Pięknych w Mińsku, a Prorektor Uniwersytetu Łódzkiego poszerzył istniejącą już współpracę akademicką z Białorusią o kolejne dwie wyższe uczelnie w Mińsku. Ponadto Muzeum Kinematografii z Łodzi zaprezentowało wystawę plakatów wraz z przeglądem filmów o twórczości Krzysztofa Kieślowskiego. Zorganizowaliśmy także wymianę teatralną pomiędzy miastami partnerskimi. We wrześniu mieszkańcy Mińska zobaczyli spektakl pt. „Kobro” w wykonaniu Teatru Nowego im. Kazimierza Dejmka z Łodzi, natomiast w Łodzi Teatr Białoruskiej Dramaturgii z Mińska zaprezentował spektakl na podstawie opowieści Białoruskiej Laureatki Nagrody Nobla w dziedzinie literatury pt. „Modlitwa Czarnobylska”. W dowód uznania dla wieloletniej współpracy i owocnego partnerstwa Łódź podarowało Mińskowi rzeźbę Jadwigi Janus - wybitnej polskiej artystki, której twórczość związana jest z Łodzią. Rzeźbę można podziwiać w miejskim muzeum im. Zaira Azgura w Mińsku.
- Z okazji jubileuszu 20 lat współpracy partnerskiej Łodzi i Puebli, od 3 października 2017 r. do 3 stycznia 2018 r., zorganizowana została wystawa fotografii „Frida i Diego. Niech żyje życie!” , prezentacja multimedialna Gregorio Luke pn.: „Frida life and times”, konkurs dla uczestników na najlepsze przebranie pn. „Ubierz się jak Frida Kahlo”, a także cykl kina meksykańskiego pn.: „Meksyk Fridy Kahlo”. Dla mieszkańców Łodzi zostały przygotowane bezpłatne warsztaty kulinarne (2 dla dzieci i 1 dla dorosłych) w BOOK&COOK Studio kulinarne z udziałem Szefa kuchni Ambasady Meksyku. W Muzeum Kinematografii w Łodzi zaprezentowana została wystawa sukni, autorstwa Isabel March, które są inspirowane obrazami Fridy Kahlo.
- W związku z działaniami związanymi z pozyskaniem międzynarodowej wystawy EXPO 2022 przygotowano programy wizyt w Łodzi dziennikarzy z Serbii, Portugalii, Kazachstanu, Meksyku, Białorusi i Chińskiej Republiki Ludowej.
- Przygotowano programy wizyt przedstawicieli miast partnerskich w Łodzi: (Stuttgart, Mińsk, Odessa, Chengdu, Kanton), przedstawicieli innych państw (Korea), ambasadorów (Austrii, Japonii, Iranu, Danii, Ukrainy, Turcji, Wietnamu, Meksyku, Węgier), a także pomoc w przygotowaniu zagranicznych misji gospodarczych do Francji (Paryż) i Niemiec (Monachium).
- Przygotowanie i realizacja V Forum Miast Partnerskich (16-20.09.2017 r.) z udziałem: Kanton, Tianjin (Chiny), Stuttgart, Chemnitz (Niemcy), Szeged (Węgry), Mińsk (Białoruś), Odessa, Lwów (Ukraina), Tampere (Finlandia). W ramach Forum

odsłonięte zostały tabliczki poświęcone miastom partnerskim Łodzi przy Dworcu Łódź Fabryczna. Uczestnicy Forum brali udział m.in. w seminarium poświęconym zarządzaniu centrami miast w aspekcie renowacji zabytków, jak i zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społeczno-kulturalnego mającego na celu uczynienie centrów miast atrakcyjnymi do życia.

- Wizyta studyjna w Linz (Austria) pod kątem nawiązania współpracy partnerskiej - zadeklarowano współpracę z ASP w Łodzi oraz Centrum Nauki i Techniki w EC 1.

WSPÓŁPRACA W RAMACH CZŁONKOWSTWA W EUROPEJSKIM STOWARZYSZENIU WSPÓLNOT PRZEMYSŁU TEKSTYLNEGO ACTE

W październiku 2017 r. odbyło się w Łodzi XXVI Walne Zgromadzenie i Komitet Wykonawczy Europejskiego Stowarzyszenia Wspólnot Tekstylnych ACTE, którego Łódź jest członkiem od 2005 r. Członkowie ACTE ze Szwecji, Hiszpanii, Portugalii, Włoch, Belgii i Polski dyskutowali o rozwoju przemysłu włókienniczego w Europie oraz wspólnych projektach z udziałem funduszy unijnych.

Podsumowanie

Podjęte działania w ramach Filaru Gospodarka i Infrastruktura mają na celu wzrost poziomu życia mieszkańców Łodzi dzięki pełnemu gospodarczemu wykorzystaniu potencjału infrastrukturalnego związanego z centralnym położeniem na mapie regionu, Polski i Europy, a także z jej wiodącą rolą w aglomeracji łódzkiej. W rozdziale opisano działania związane z budową Nowego Centrum Łodzi, przebudową głównych ciągów komunikacyjnych w mieście, tworzeniem Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego oraz z przedsiębiorczością i przedsięwzięciami o charakterze innowacyjnym i kreatywnym. Ponadto omówiono funkcjonowanie Łódzkiego Portu Lotniczego, jak również zamieszczono informacje o największych wydarzeniach kulturalno – rozrywkowych.

Do głównych wydarzeń i rezultatów opisywanych działań zaliczono w 2017 r.:

- Zrealizowanie 23 projektów w ramach programu NCL.
- W grudniu 2017 r. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. podpisały umowę na budowę tunelu średnicowego - nowego połączenia Łodzi Fabrycznej ze stacjami Łódź Kaliska i Łódź Żabieniec.
- Zakończono realizację przebudowy trzech układów drogowych wokół Nowego Centrum Łodzi, ul. Lindley'a, ul. Składowa i Knyszalskiego, ul. Wierzbowa.
- W 2017 r. trwały prace przygotowawcze nad dojazdami do węzłów na S-14 i autostrad A-1 i A-2. Podpisano umowę na modernizację ul. Rokicińskiej stanowiącej dojazd do węzła „Łódź Wschód”.
- Rozwijana była współpraca organizacyjna i taryfowa z regionalnymi przewoźnikami kolejowymi ułatwiająca obsługę transportu w aglomeracji. Wprowadzono wzajemne honorowanie biletów w granicach administracyjnych miasta.
- Wspierano aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, a największe środki przekazano na rozpoczęcie działalności gospodarczej przez bezrobotnych oraz refundację kosztów zatrudnienia bezrobotnego.
- Wydano 26 zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.
- W hali Atlas Arena oraz na Stadionach Miejskich (al. Unii oraz al. Piłsudskiego) zorganizowano łącznie 149 imprez, które zgromadziły blisko 1 mln widzów.
- Wspólnie z Urzędem Marszałkowskim zakupiono metodologię badań, na podstawie której prowadzone są badania ruchu turystycznego w Łodzi i województwie łódzkim. W 2016 r. przeprowadzono badania. Zebrany materiał opracowano i wydano pt. „Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim w 2016 r.”. Efekty zaprezentowano podczas konferencji w kwietniu 2017 r.

FILAR: SPOŁECZEŃSTWO I KULTURA

Łódź aktywna, ucząca się i twórcza – wzrost poziomu kapitału społecznego i kulturowego dzięki rozwojowi edukacji, wzmocnieniu aktywności mieszkańców i zwiększeniu poziomu partycypacji społecznej.

1. MIASTO – DOBRO WSPÓLNE

Zbudowanie wysokiej jakości kapitału społecznego oraz partycypacji obywatelskiej łodzian.

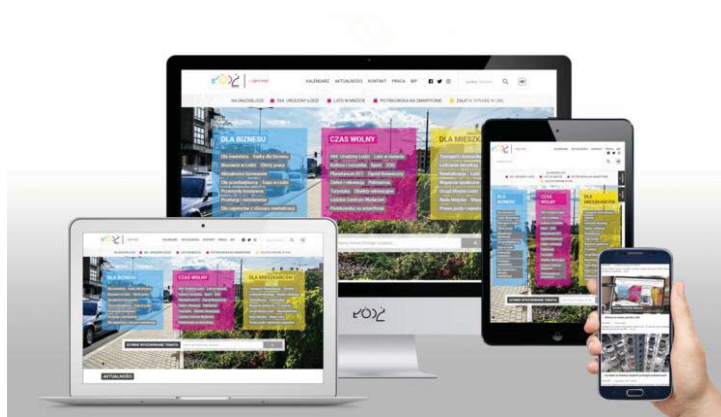
Komunikacja społeczna

Aktywne włączanie mieszkańców we współdecydowanie o przyszłości miasta wymaga stworzenia sprawnych kanałów komunikacji z mieszkańcami, w tym konsultacji społecznych, wsparcia samoorganizacji wokół ważnych lokalnych celów, a także informowania mieszkańców o działaniach Urzędu.

Serwisy internetowe

W 2017 r. oddany został do użytku nowy portalu miejski Łodzi. 12 kwietnia w wersji testowej, prowadzonej równoległe ze starym serwisem, 19 lipca nastąpiło ostateczne przełączenie serwisu.

Rys. 9. Wygląd nowego serwisu

Źródło: Biuro Rzecznika Prasowego i Nowych Mediów

Nowy portal to nowoczesny design, nowe funkcjonalności, ale przede wszystkim większa przejrzystość publikowanych informacji. Ponadto w przeciwieństwie do starego serwisu, strona jest responsywna, co ułatwia korzystanie z niej na urządzeniach mobilnych (telefony, tablety). Wejścia z tego typu urządzeń stanowiły w 2017 roku 35 % odwiedzin na stronie.

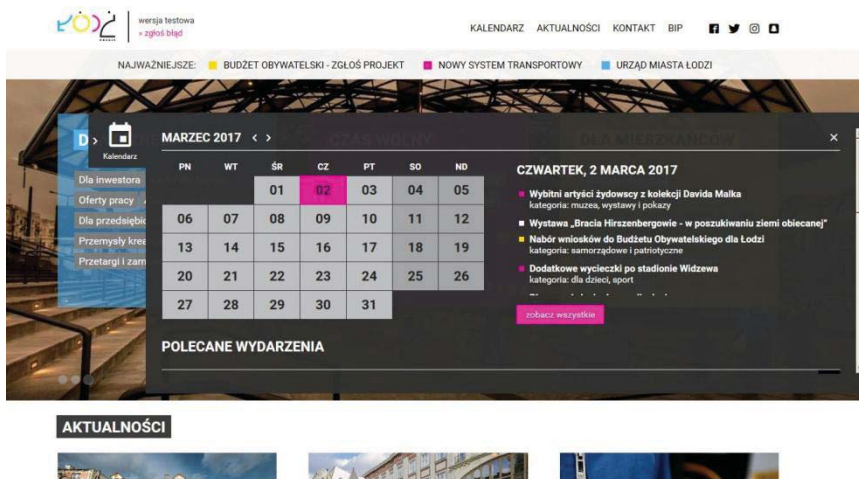
Nowy portal miejski lodz.pl gromadzi pod jedną domeną zawartość dotychczasowej strony urzędu oraz niektórych jednostek miasta: Straży Miejskiej, Ogrodu Zoologicznego, Ogrodu Botanicznego, Leśnictwa Miejskiego, Zarządu Zieleni Miejskiej, oraz strony „projektowe” np.: seniorzy.uml.lodz.pl i Kreatywna Łódź. Ponadto w ramach tego samego narzędzia powstała nowa strona Aquaparku Fala. W ramach serwisu powstała również nowa wersja Biuletynu Informacji Publicznej, wraz z modułem Zamówień Publicznych. Dzięki temu zarządzanie informacjami wraz z ich pozycjonowaniem w Internecie jest efektywniejsze, prostsze i mniej kosztowne.

Zakładki tematyczne ułatwiają odnalezienie potrzebnych informacji i załatwienie swoich spraw, bez znajomości

struktury urzędu. Temu służy też widoczny na stronie głównej podział na trzy bloki tematyczne: „Dla biznesu”, „Czas wolny” oraz „Dla mieszkańca”.

Jedną z funkcjonalności nowego portalu jest „Kalendarz wydarzeń”, w którym każdy może sprawdzić, co aktualnie dzieje się w Łodzi. Znajdują się tu informacje o wydarzeniach kulturalnych, sportowych, biznesowych i samorządowych.

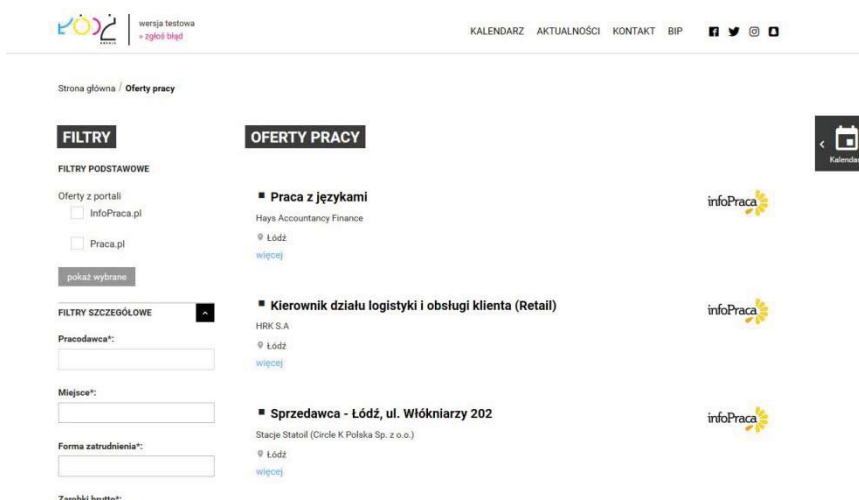
Rys. 10. Kalendarz wydarzeń

Źródło: Biuro Rzecznika Prasowego i Nowych Mediów

Na portalu lodz.pl jest też serwis zbierający ogłoszenia o pracę z miasta i regionu, który dostępny jest w module „Dla biznesu” w zakładce „Oferty pracy”.

Rys. 11. Zakładka oferty pracy

Źródło: Biuro Rzecznika Prasowego i Nowych Mediów

Portal dostosowywany jest do wymogów WCAG 2.0 na poziomie AA, czyli da możliwość pełnego korzystania przez osoby niepełnosprawne.

Nowy portal miejski to łatwość przeszukiwania informacji oraz spójna identyfikacja wizualna dla wszystkich serwisów tematycznych miasta. Otwartość i elastyczność portalu to też możliwość w przyszłości dodawania nowych stron

i komponentów bez konieczności dodatkowego finansowania i uruchamiania procedur przetargowych.

Koszt całego projektu to 418 tys. zł, co obejmuje też dwuletnie wsparcie techniczne wykonawcy portalu.

Tab. 25. Działalność internetowa

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	
	stara witryna UML (do 19/07/2017)					nowy portal (od 19/07/2017)
Liczba odwiedzin strony	1 754 728	1 779 916	1 702 583	1 646 421	1 997 840	2 710 757
Średnia dzienna liczba odwiedzin	4 800	4 800	4 600	ok. 4 500	9 989*	16 330
Unikalni użytkownicy	713 780	652 054	707 126	685 220	1 517 602	1 938 194
Powracający użytkownicy w %	61,07	64,07	61,08	ok. 60	61,6	50,6

* dane uwzględniają sztuczny ruch wygenerowany przenoszeniem danych ze starej strony na nowy portal

Źródło: Biuro Rzecznika Prasowego i Nowych Mediów

Obok łódzian największą grupą odwiedzających byli mieszkańcy Warszawy (248970 sesji), następnie Katowic, Nowego Jorku, Krakowa i Wrocławia.

Udostępnianie informacji publicznej

W 2017 r. w centralnym repertorium wniosków o udostępnienie informacji publicznej odnotowano 987 spraw, spośród których 98 zostało przekazanych do miejskich jednostek organizacyjnych.

Tab. 26. Biuletyn Informacji Publicznej

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba odwiedzin strony	1 322 819	1 482 033	1 512 509	1 388 843	1 278 361
Unikalni użytkownicy	624 751	741 177	750 970	652 852	601 294
Średni czas odwiedzin w min	2,43	2,45	2,44	2,48	2,49/4,02*

* w starym serwisie, / w nowym serwisie,

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Wydziału Organizacyjno-Administracyjnego

Serwisy społecznościowe

W 2017 przeprowadzono 3 kampanie reklamowe Łodzi na Facebooku:

- kampanię na ilość polubień, która objęła ponad 1,8 mln zasięgu i 25 882 polubień,
- kampanię komunikacyjno-reklamową Łodzi z udziałem osobowości mediów społecznościowych takich jak: Glam Paula, The Unboxall, Wielmożny Igor, Aga Grzelak, SKKF. Przeprowadzili oni relacje na kanałach społecznościowych: Facebook, Instagram, Youtube, Snapchat osiągając w sumie na wszystkich mediach ponad 3,5 mln zasięgu,
- promocję postów, która na przestrzeni 5 miesięcy, dała około 5 mln zasięgu.

Działalność wydawnicza

W ramach działalności wydawniczej w 2017 r.:

- ukazały się 4 numery „Kroniki Miasta Łodzi”,
- wydano folder „Łódź na weekend” wersja polsko – angielska, nakład 19 tys.,
- wydano ulotki:
  - „Atrakcje turystyczne Łodzi” - wersja polska - nakład 5 tys., angielska - 10 tys. i niemiecka - 3 tys.,
  - „Ulica Piotrkowska” - wersja polska i angielska nakład po 5 tys.,
  - „Wille i płace” - wersja polska i niemiecka nakład po 5 tys., wersja angielska 6 tys.,
  - „Architektura przemysłowa” - wersja polska i angielska, po 5 tys.,
  - „Książki Młyn” - wersja polska i angielska nakład po 5 tys.,

- zaktualizowano i wydano mapę Łodzi z opisem w języku polskim i angielskim, nakład 300 tys.

Włączenie społeczne

Konsultacje społeczne

W 2017 r. przeprowadzono 9 konsultacji, w których udział wzięło ponad 106 tys. osób. Dotyczyły one:

- budżetu obywatelskiego na 2018 r.,
- dostosowania sieci szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych do nowego ustroju szkolnego,
- projektu budżetu Miasta Łodzi na 2018 rok oraz projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej miasta Łodzi na lata 2018-2040”
- sposobu wykorzystania terenu dawnego poligonu na Brusie,
- projektu aktualizacji „Polityka Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi”.

Tab. 27. Konsultacje społeczne w Łodzi

	Liczba konsultacji	Liczba uczestników
2013	10	129 307*
2014	14	178 940*
2015	13	137 373*
2016	5	151 185*
2017	9	106 387*

* łącznie z głosowaniem na budżet obywatelski

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Biura ds. Partycypacji Społecznej

W konsultacjach⁶ wzięło udział:

- w spotkaniach otwartych, warsztatach – 938 osób,
- w głosowaniu na zadania do budżetu obywatelskiego – 97 983 osoby,
- poprzez złożenie formularzy konsultacyjnych, również za pomocą narzędzia elektronicznego Vox Populi – 7 466 osób.

W czasie trwania konsultacji złożono 938 propozycji i opinii.

W przypadku budżetu obywatelskiego działania informacyjne i promocyjne uwzględniły dodatkowo szeroki zestaw środków adresowanych do zróżnicowanych kategorii adresatów, od spotów radiowych i telewizyjnych, poprzez dedykowaną stronę internetową, plakaty i ulotki, po akcje w plenerze typu „Festiwal budżetu obywatelskiego” i mobilny autobus umożliwiający oddanie głosu.

W 2017 r. zorganizowano spotkania Prezydenta Miasta z mieszkańcami dotyczące inwestycji na terenie poszczególnych osiedli w ramach programu „Budujemy dzielnice”.

Budżet obywatelski

Przeprowadzone konsultacje (13 lutego - 8 października) obejmowały dwa etapy:

- przygotowanie mieszkańców do składania propozycji zadań do budżetu obywatelskiego,
- przygotowanie mieszkańców, którzy ukończyli 16 lat, do głosowania na wybrane, pozytywnie zweryfikowane, zadania ogólnomiejskie i lokalne.

W konsultacjach budżetu obywatelskiego zgłoszono 1 131 wniosków, z czego po weryfikacji pod głosowanie zostało poddanych 730. W głosowaniu oddano 138 729 kart do głosowania, z tego internetowo 104 413, wzięły w nim udział ogółem 97 983 osoby. Do realizacji zostały wybrane 233 wniosków. Na zadania w budżecie obywatelskim na 2018 r. przeznaczono 40 mln zł.

Prowadzony jest stały monitoring realizowanych projektów budżetu obywatelskiego (spotkania z wykonawcami

⁶ Nie licząc dwóch ostatnich konsultacji, z których raport na dzień składania informacji nie został jeszcze ogłoszony.

zadań dwa razy w miesiącu, comiesięczne sprawozdania z postępów w realizacji).

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Roczny Program współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie to najważniejszy dokument określający współpracę Miasta z III sektorem. Program ten podlega corocznym konsultacjom, w ramach których wszystkie zainteresowane organizacje pozarządowe mogą przysyłać propozycje nowych zadań (do 30 czerwca roku poprzedzającego).

Wieloletni Program Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na lata 2016-2018 zawiera długofalowe kierunki współpracy pomiędzy Miastem a organizacjami pozarządowymi. Jest on również odpowiedzią na realizację celów priorytetowych Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+ we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Tab. 28. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba otwartych konkursów ofert	39	39	59	59	54
Liczba złożonych ofert	1 116	889	989	832	791
Liczba NGO's, z którymi podpisano umowy konkursowe	371	349	463	360	321
Liczba NGO's, z którymi podpisano umowy w trybie konkursowym i zakupu usług	60	20	6	28	50
Wartość przeznaczona na program współpracy w mln zł	41,59	42,79	43,53	47,61	57,13

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Biura ds. Partycypacji Społecznej

We współpracy z organizacjami pozarządowymi realizowano następujące zadania publiczne:

- Łódzkie Centrum Obywatelskie – współpraca z konsorcjum organizacji: Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich „OPUS”, Fundacja Edukacji i Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego „FERSO”, Radą Organizacji Pozarządowych Województwa Łódzkiego. Celem projektu jest utworzenie ośrodka wsparcia merytorycznego i technicznego dla organizacji pozarządowych, grup nieformalnych i partnerstw działających w Łodzi. W ramach projektu przeprowadzono szkolenia oraz indywidualne konsultacje dla organizacji pozarządowych, a także cykl spotkań informacyjnych i specjalistycznych. Organizacje pozarządowe mają również otrzymać wsparcie lokalowe,
- Łódzkie Centrum Wolontariatu - wspieranie działalności na rzecz organizacji i promocji wolontariatu – współpraca z Regionalnym Centrum Wolontariatu „CENTERKO”,
- projekt „Moje Osiedle – Moi Sąsiedzi. Animacja i wsparcie inicjatyw sąsiedzkich na terenie osiedla Złotno. Zadanie wyłonione w konsultacjach społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego na 2017 rok. Współpraca z Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich „OPUS”, które zostało operatorem zadania wyłonionym w konkursie ofert w formie grantingu.

Włączanie mieszkańców w inicjatywy miejskie

W 2017 r. skoncentrowano działania na imprezach patriotycznych dotyczących dziedzictwa Łodzi:

- Zjazd Miast Piłsudskiego 22-23 września z udziałem przedstawicieli 25 miast pielęgnujących tradycje patriotyczne i dziedzictwo Józefa Piłsudskiego. Zjazd obejmował:
  - konferencję popularno-naukową,
  - podpisanie Deklaracji Miast Piłsudskiego,
  - piknik historyczny na ul. Piotrkowskiej, z udziałem rekonstruktorów historycznych
  - przedstawienie interaktywne o łódzkich wątkach z życia Józefa Piłsudskiego,
  - grę miejską dla młodzieży łódzkich szkół, w której wzięły udział klasy 30 szkół,

- odsłonięcie pomnika Legionisty.
- Bieg rekreacyjny „Biegiem na urodziny Marszałka”. Udział wzięło 300 osób.
- Happening z okazji rocznicy urodzin Tadeusza Kościuszki.
- Promocja projektu Łódzkie Drogi do Niepodległości - stanowisko wystawiennicze Miasta Łodzi podczas pikniku niepodległościowego w Manufakturze.
- Wyjazd do Kostiuchnowki (Ukraina) wraz z łódzkimi harcerzami, którzy pielęgnują polski cmentarz legionowy. Delegacji miasta Sulejówek do Zułowa (Litwa), gdzie z okazji Roku Józefa Piłsudskiego złożono kwiaty od Łodzi w miejscach poświęconych Naczelnikowi.
- Obchody tradycyjnych uroczystości patriotycznych, które wzbogacono o dodatkowe elementy artystyczne i działania promocyjne z udziałem mieszkańców.
- Uczczenie pamięci zasłużonych łodzianek - 8 marca.
- „Rajmundalia” – spotkanie okolicznościowe pod pomnikiem Rajmunda RembIELińskiego, połączone z promocją książki prof. Krzysztofa Woźniaka o tym budowniczym Łodzi.
- Współpraca przy organizacji nowej instalacji Jerzego Jarowieckiego na Starym Rynku.
- Inauguracja instalacji podczas Urodzin Łodzi na Starym Rynku (29 lipca).
- Obchody uroczystości – 1 września wraz z Dniem Weterana.
- Inne uroczystości: obchody Rocznicy Katyńskiej, Dnia Sybiraka, Rocznicy Powstania Styczniowego, Rocznicy Powstania Listopadowego oraz dnia pamięci ofiar hitlerowskich i stalinowskich represji, pogrzebanych na Brusie.
- Organizacja wycieczek dla różnych grup wiekowych z pod budynku Pałacu Heizlna (Urząd Miasta Łodzi) w celu przybliżenia historii tego miejsca.

Wsparcie projektów partnerskich

W 2017 r. wspierano:

- utworzenie Centrum Obywatelskiego na Śródmieściu we współpracy z Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS,
- współpracę z Fundacją TOMY przy organizacji Międzynarodowego Festiwalu Wolontariatu Kontakt Łódź 2017. Festiwal to cykl praktycznych działań na rzecz miasta przy udziale wolontariuszy ze społeczności lokalnej, innych części kraju i zza granicy.

Łódzka Rada Działalności Pożytku Publicznego

Łódzka Rada Działalności Pożytku Publicznego to organ konsultacyjno – doradczy, którego zadaniem jest wyrażanie opinii o współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi. Rada składa się z przedstawicieli organizacji pozarządowych (11 przedstawicieli, w tym 9 z otwartych wyborów), pracowników Urzędu (3) oraz radnych Rady Miejskiej (3). W 2017 r. konsultacje dotyczyły:

- Planu Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Miasta Łodzi do roku 2025,
- ustanowienia na obszarze rewitalizacji Miasta Łodzi Specjalnej Strefy Rewitalizacji,
- podniesienia świadczenia przysługującego rodzinie zastępczej niezawodowej oraz małżonkom lub osobie niepozostającej w związku małżeńskim przeszkolonym do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej, za czas sprawowania funkcji rodziny pomocowej,
- podniesienia wysokości wynagrodzenia dla rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- zmian opłat za usługi przewozowe lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi,
- założeń do Miejskiego Programu Mikrograntów w Łodzi oraz Funduszu Wkładów Własnych dla projektów realizowanych

przez NGO,

- szczegółowych warunków, trybu przyznawania i wysokości stypendiów dla osób zajmujących się twórczością artystyczną oraz upowszechnianiem i animacją kultury,
- „Programu współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2018”.

Komisje Dialogu Obywatelskiego

Są to ciała doradcze i inicjatywne, które mogą być powoływane przez Prezydenta Miasta na wniosek organizacji pozarządowych w różnych obszarach życia społecznego (np. niepełnosprawność, edukacja, ekologia). KDO mają umożliwiać wykorzystanie wiedzy i doświadczeń przedstawicieli III sektora oraz synergię działań Urzędu Miasta i organizacji pozarządowych przy kształtowaniu polityk publicznych. W Łodzi działają:

- KDO ds. różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji,
- KDO ds. kultury,
- KDO ds. nowoczesnej edukacji,
- KDO ds. wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych i rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnościami,
- KDO ds. polityki demograficznej i współpracy międzypokoleniowej,
- KDO ds. ochrony zwierząt i przeciwdziałania bezdomności zwierząt,
- KDO ds. rodziny, dzieci i młodzieży,
- KDO ds. rewitalizacji,
- KDO ds. przeciwdziałania uzależnieniom,
- KDO ds. sportu powszechnego,
- KDO ds. młodzieży,
- KDO ds. polityki lokalowej.

Profilaktyka i promocja zdrowia

Programy profilaktyczne

Jednym z zadań Miasta jest promocja zdrowia, edukacja zdrowotna oraz opracowywanie programów zdrowotnych (ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych). Programy skupiają się na rozpoznanych, najbardziej istotnych problemach zdrowotnych mieszkańców Łodzi, a prowadzone działania edukacyjne służą poprawie wiedzy i świadomości zdrowotnej różnych grup mieszkańców.

W 2017 roku rozpoczęto badania diagnostyczne w kierunku HCV. Skierowano większą uwagę na działania na rzecz dzieci i młodzieży: badania dzieci z klas 2 publicznych szkół podstawowych w zakresie wad kręgosłupa oraz ćwiczeń rehabilitacyjno-korekcyjnych stwierdzonych wad postawy, profilaktyki ciąży wśród nastolatków, chorób przenoszonych drogą płciową, w tym profilaktyka HIV.

Zwiększone zostało w stosunku do roku 2016 finansowanie programu szczepień ochronnych przeciw grypie dla łodzian powyżej 65 roku życia.

Szeroką skalę i trwałe efekty w postaci poradników żywieniowych i zestawów ćwiczeń na płytach DVD miał projekt „Łódź kontra choroby wątroby”, finansowany ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014 oraz budżetu państwa w ramach Programu PL13 „Ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu”. Rozpoczęto wdrażanie projektu „Łódź do zdrowia – wczesne wykrywanie przewlekłej choroby nerek wśród mieszkańców miasta Łodzi” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Łódzkiego na lata 2014-2020.

W celu redukcji zachorowalności i umieralności mieszkańców Łodzi na choroby, które stanowią największy problem zdrowotny prowadzone są działania profilaktyczne dotyczące:

- wad i chorób występujących u dzieci i młodzieży:
  - program profilaktyki wad postawy w Łodzi „Wyprostuj się!” realizowany na terenie łódzkich szkół – przebadano ok. 2,5 tys. dzieci,
- różnych problemów zdrowotnych osób w wieku dojrzałym – Bilans zdrowia kobiety dojrzałej i dojrzałego mężczyzny – profilaktyczne badania obejmujące ocenę czynników ryzyka chorób układu krążenia, rtg klatki piersiowej, a także u kobiet – konsultacja lekarza ginekologa – endokrynologa, usg piersi, usg waginalne, badanie cytologiczne (w ramach NFZ) oraz u mężczyzn - konsultacje i badania urologiczne (PSA, badanie per rectum gruczołu krokowego, badanie usg jamy brzusznej, w tym gruczołu krokowego). Ponadto prowadzona jest edukacja dotycząca profilaktyki chorób układu krążenia oraz chorób nowotworowych, ocena czynników ryzyka raka jelita grubego i informacja o badaniach kolonoskopowych – z badań skorzystało 1 396 osób,
- chorób zakaźnych, w tym:
  - program szczepień ochronnych łódzian przeciw grypie - szczepienia mieszkańców od 65 roku życia i innych grup ryzyka – zaszczepiono 6 231 osób,
  - program profilaktyki zakażeń HCV wśród mieszkańców miasta Łodzi – z badań skorzystało 2 337 osób,
- edukacja:
  - kobiet karmiących poprzez działalność Poradni Laktacyjnej – z porad skorzystały 732 kobiety,
  - w Szkole Świadomego Rodzicielstwa w Centrum Medycznym im. dr. L. Rydygiera odbyło się kursy dla 109 par bądź kobiet w ciąży,
  - „Scalony program wszechstronnego przygotowania do porodu, karmienia naturalnego, pełnienia ról rodzicielskich – SZKOŁA RODZICIELSTWA” – 9 kursów dla 142 uczestników, w tym dla 91 kobiet,
  - zdrowotna dzieci i młodzieży w ramach zadania „Profilaktyka cięż wśród nastolatków, chorób przenoszonych drogą płciową, w tym profilaktyka HIV – zajęcia warsztatowe, którymi objęto ok. 1,4 tys. osób,
- Miejski Program In Vitro dla Łodzi 2016 - 2020 – procedurze zapłodnienia pozaustrojowego w 2017 r. poddało się 185 par,
- Profilaktyka uzależnień skierowana do dzieci i młodzieży:
  - Program profilaktyki uzależnienia od alkoholu oraz alternatywne formy spędzania czasu wolnego dla uczniów gimnazjów i szkół podstawowych - warsztaty podstawowe z udziałem 1 083 uczniów z 5 gimnazjów oraz 160 godzin warsztatów artystycznych,
  - Program profilaktyki uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz alternatywne formy spędzania czasu wolnego dla szkół podstawowych i gimnazjalnych – udział 878 uczniów z 17 szkół oraz 164 godziny spotkań warsztatowych,
  - Program promocji zdrowego stylu życia oraz przeciwdziałanie zażywaniu substancji psychoaktywnych dla dzieci ze szkół podstawowych – udział 2 466 uczniów z 31 szkół,
- wsparcie w ramach Poradni Psychologii Prokreacji – skorzystało z niego 70 par, 284 kobiety oraz 46 mężczyzn,
- zadania w ramach budżetu obywatelskiego na rzecz dzieci przewlekle chorych: „Miłość na zdrowie! – opiekunki dla dzieci z Pałacu hospicjum stacjonarnego” oraz „Pozwól mi żyć – arteterapia dla dzieci z oddziałów onkologicznych”,
- Program ochrony zdrowia psychicznego:
  - promocja zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych wśród dzieci i młodzieży, podejmowana

na terenie gimnazjów,

Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Miejskim Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej udziela kompleksowej, całodobowej pomocy dla osób i rodzin w sytuacji kryzysu psychicznego poprzez:

- prowadzenie interwencji kryzysowych w siedzibie Ośrodka,
- prowadzenie telefonicznych interwencji kryzysowych,
- prowadzenie poradnictwa psychologicznego indywidualnego i rodzinnego w sytuacjach kryzysowych (katastrofa, nagła śmierć, żałoba, gwałt, przemoc w rodzinie, próby samobójcze, klęski żywiołowe, problemy materialno – bytowe, itp.).

W 2017 roku Ośrodek Interwencji Kryzysowej udzielił 3179 konsultacji psychologicznych oraz 916 porad psychologicznych w ramach Telefonu Zaufania.

Działaniami profilaktycznymi objęto 31 tys. mieszkańców Łodzi, a wydatkowano na ten cel prawie 2,1 mln zł, czyli o ponad 500 tys. zł więcej niż w 2016 roku.

Tab. 29. Działania profilaktyczne realizowane przez Miasto Łódź

		2017
Program profilaktyki zakażeń HCV wśród mieszkańców miasta Łodzi	Liczba osób	2 337
	Środki na realizację w tys. zł	75,0
Program profilaktyki wad postawy w Łodzi „Wyprostuj się!”	Liczba osób	2 500
	Środki na realizację w tys. zł	333,9
Profilaktyka ciąży wśród nastolatek, chorób przenoszonych drogą płciową, w tym profilaktyka HIV	Liczba osób	1 400
	Środki na realizację w tys. zł	100,0
Poradnia Psychologii Prokreacji	Liczba osób	470
	Środki na realizację w tys. zł	36,0
Profilaktyka Zdrowia Rodziny	Liczba osób	2 376
	Środki na realizację w tys. zł	467,0
Program szczepień ochronnych przeciw grypie	Liczba osób	6 231
	Środki na realizację w tys. zł	230,0
Promocja zdrowia	Liczba osób	15 000
	Środki na realizację w tys. zł	9,45
Miejski Program In vitro dla Łodzi 2016-2020	Liczba osób	370
	Środki na realizację w tys. zł	844,5
Razem	Liczba osób	30 684
	Środki na realizację w tys. zł	2 095,94

Źródło: opracowanie własne Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych

Łódzka Akademia Zdrowia

Od 2004 r. Łódź organizuje otwarte wykłady pod wspólnym hasłem „Łódzka Akademia Zdrowia”. Dotyczą one zagadnień zdrowia fizycznego, psychicznego, promowania zdrowego stylu życia. Od 2006 r. mają formę comiesięcznych spotkań, a od 2011 r. stali uczestnicy otrzymują „indeksy”, w których potwierdzają udział w kolejnych wykładach. W zajęciach uczestniczy każdorazowo 160 - 200 osób. Osoby, które uczestniczą w największej liczbie zajęć, na zakończenie „roku akademickiego” otrzymują drobne upominki. W roku akademickim 2017/2018 indeksy otrzymało 200 osób.

Telemedycyna

W 2016 wdrożono projekt „Miasto Zdrowia” realizowany przy współpracy z firmą Comarch, która dostarczyła niezbędne systemy informatyczne oraz urządzenia medyczne. W ramach projektu pacjenci Miejskiego Centrum Medycznego im. dr Karola Jonschera objęci zostali opieką kardiologiczną, pulmonologiczną oraz diabetologiczną. W projekt zaangażowany został personel Centrum Zdalnej Opieki Medycznej, działającego w krakowskiej placówce leczniczej iMed24, będącej częścią Spółki Comarch Healthcare. W listopadzie uruchomione zostały usługi telemedyczne. Badania osób zakwalifikowanych do pilotażowego programu trwały sześć miesięcy, do końca kwietnia 2017 roku. W tym czasie 240 pacjentów zostało objętych opieką specjalistyczną.

Łódzka Sieć Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie

Sieć powstała w 1996 r. i aktualnie skupia 164 placówki (51 przedszkoli, 71 szkół podstawowych, 34 gimnazja,

8 szkół ponadgimnazjalnych, w tym 12 placówek kształcenia specjalnego). Łącznie adresatami działań było 39 tys. dzieci i młodzieży, co stanowi 50% łódzkich uczniów. Miasto wspiera działania placówek należących do Sieci poprzez szkolenia, konferencje, zajęcia edukacyjne dla uczniów, wspólne przedsięwzięcia promujące zdrowie.

W ramach sieci w 2017 r. odbyły się:

- X Konferencja z cyklu „Edukacja dla zdrowia” – „Inny nie znaczy gorszy – od tolerancji do akceptacji” – ok. 90 uczestników,
- „Nasza szkoła FIT wesola /nasze przedszkole FIT wesole, czyli jak być zdrowym dzieckiem” – program edukacji zdrowotnej dla dzieci ze szkół podstawowych i przedszkoli – odbiorcami było 780 dzieci oraz pośrednio nauczyciele i rodzice,
- VI Wiosenny Tydzień Promocji Zdrowia „Inny nie znaczy gorszy - od tolerancji do akceptacji – działania tematyczne podejmowane w 59 przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjalnych i szkołach ponadgimnazjalnych,
- Konferencja inaugurująca działalność Łódzkiej Sieci Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie w roku szkolnym 2017/2018 „Wspólnie na straży bezpieczeństwa w szkole i w przedszkolu” – ok. 100 uczestników,
- „Twoje życie w Twoich rękach” – program nauki samobadania piersi prowadzony w gimnazjach, liceach i salonach kosmetycznych. Zrealizowano 62 godz. edukacyjne w trakcie, których przeszkolono 912 uczestniczek.

Akcje i kampanie edukacyjne

Od wielu lat w ramach programu Łódź – Zdrowe Miasto odbywają się akcje i kampanie edukacyjne organizowane i współfinansowane przez Miasto. W 2017 r. były to:

- VIII Meeting na rzecz walki z rakiem piersi i szyjki macicy – uczestniczyło 19 szkół ponadgimnazjalnych, 232 maturzystki i 19 opiekunów. Z bezpłatnych badań i konsultacji skorzystało 145 kobiet,
- Obchody Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego – organizowane wspólnie z „POMOST” Stowarzyszenie Młodzieży i Osób z Problemami Psychicznymi, ich Rodzin i Przyjaciół,
- Edukacja zdrowotna mieszkańców Łodzi - organizacja wydarzeń służących poprawie świadomości zdrowotnej: „WAMPIRIADA – Studenckie Honorowe Krwiodawstwo” - kampania promująca honorowe krwiodawstwo wśród studentów łódzkich uczelni – dwie edycje akcji (wiosenna i jesienna) – pozyskano 719 litrów krwi. W akcji uczestniczyło 1598 dawców, przy okazji 314 osób zgłosiło się do bazy dawców szpiku.
- Opracowanie 50 000 Podręczników Pierwszej Pomocy kierowanych do różnych grup wiekowych, w tym przede wszystkim młodzieży szkolnej i seniorów mieszkających w Łodzi.

Konferencje tematyczne i współpraca ze środowiskiem akademickim

Od lat Miasto angażuje się w wiele konferencji dotyczących tematyki zdrowia. W 2017 r. zorganizowano:

- X Symposium Naukowe z cyklu „Dziecko Łódzkie” pt. „Współczesne problemy zdrowotne i psychospołeczne dzieci i młodzież – stan opieki pediatrycznej w regionie łódzkim” – uczestniczyło 150 osób.
- Konferencja „Psychiatria Środowiskowa” w ramach Łódzkich Targów Ekonomii Społecznej – 150 uczestników.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi przy realizacji zadań prozdrowotnych

Główne obszary współpracy z organizacjami pozarządowymi dotyczą zadań w zakresie edukacji zdrowotnej i promowania zdrowego stylu życia kierowanych bezpośrednio do różnych grup mieszkańców Łodzi. Priorytetem są: dzieci i młodzież (te działania zostały opisane w części Łódzka Sieć Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie) oraz osoby starsze.

W szczególności działania te były zlecane organizacjom pozarządowym wybranym w konkursie ofert. Łącznie zrealizowano 17 zadań o wartości 99,0 tys. zł. Były to działania dotyczące aktywności fizycznej osób starszych i niepełnosprawnych, promocji zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, szkoły rodzicielstwa, zdrowia psychicznego, organizacji wydarzeń służących poprawie świadomości zdrowotnej. Ponadto w ramach tego konkursu zrealizowano programy: Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej Oddział Terenowy w Łodzi - „Zdrowia mam, bo o nie dbam” – zajęcia warsztatowe dla przedszkolaków i dzieci z klas I-III szkół podstawowych należących do Sieci Szkół i Przedszkoli Promujących Zdrowie, Fundacja Edukacyjna SIŁACZKA - „Nasza szkoła FIT wesola / przedszkole Fit wesole” – edukacja dzieci w zakresie zdrowego stylu życia - warsztaty w szkołach, na boiskach i w parkach.

W ramach działań na rzecz seniorów zrealizowano działania poprawiające sprawność fizyczną osób starszych: projekt „Spaceruję bo lubię” – 30 spacerów, w których łącznie wzięło udział 1060 osób; gimnastykę rekreacyjną dla seniorów w PZERil O./Łódź Bałuty, w której udział wzięło 60 osób; „Zdrowy senior – wystarczy chcieć” – 180 godz. prelekcji w domach dziennego pobytu na terenie Łodzi zakończonych wspólną imprezą profilaktyczno-artystyczną, w których uczestniczyło 60 seniorów; „Edukacja zdrowotna oraz zajęcia aktywności fizycznej dla osób starszych” – 7 wykładów, w którym z każdym uczestniczyło ok. 100 osób, ponadto przeprowadzono kurs pierwszej pomocy przedmedycznej dla 15 osób, projekt „Aktywność fizyczna w każdym wieku” realizowany przez UTW – rajdy, zajęcia rekreacyjne, ćwiczenia ruchowe, spacer, w których łącznie uczestniczyło 270 osób; „Aktywne Lato seniora i wnuczka – edycja 2017” – zajęcia profilaktyczne i aktywności fizycznej dla ok. 50 osób; „Silna Grupa” – zajęcia ruchowe, spacer, dla osób starszych.

W ramach środków finansowych przeznaczonych na Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 4 Centrach Aktywnego Seniora funkcjonowały punkty informacyjno – konsultacyjnych, w których udzielano bezpłatne porad prawnych i psychologicznych dla seniorów. Zadanie było koordynowane przez MCM Bałuty. Od października 2017 r. poradnictwem prawnym objęto również osoby przebywające w 4 Domach Pomocy Społecznej. Łącznie zapewniono 570 godzin porad prawnych oraz 390 godz. porad psychologicznych, z których skorzystały 254 osoby.

Miejskie programy przeciwdziałania uzależnieniom

Miasto Łódź przeciwdziała negatywnym zjawiskom, związanym z uzależnieniem i przemocą poprzez 3 obowiązkowe programy:

- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Podstawą programów są ustawy, dlatego zadania w kolejnych latach nie ulegają zmianom. Różnice dotyczą wysokości nakładów finansowych oraz wprowadzania dodatkowych działań na podstawie analizy potrzeb.

Tab. 30. Środki przeznaczane na miejskie programy przeciwdziałania uzależnieniom w mln zł

	2013	2014	2015	2016	2017
Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	11,0	11,3	11,3	11,4	12,2
Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii	1,2	1,9	2,2	1,7	2,0
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	1,0	0,9	1,0	0,9	1,0
Razem	13,2	14,1	14,5	14,0	15,2

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych

- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ma na celu:
  - upowszechnianie i utrwalanie postaw abstynenckich wobec alkoholu w wybranych grupach mieszkańców Łodzi,
  - minimalizacja dysfunkcji życia rodzinnego i społecznego, wywołanych szkodliwym używaniem alkoholu,
  - zmniejszanie rozmiarów naruszeń prawa na rynku alkoholowym oraz prowadzenie procedur zmierzających

- do uzyskania orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- redukcja szkód zdrowotnych spowodowanych pićem szkodliwym i uzależnieniem od alkoholu.
- Założeniem Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii jest szerokie oddziaływanie profilaktyczne, terapia oraz działania pomocowe:
  - upowszechnienie i utrwalanie w wybranych grupach mieszkańców Łodzi postaw abstynenckich wobec używania substancji o działaniu narkotycznym, z dostosowaniem do specyfiki adresatów,
  - minimalizacja dysfunkcji życia rodzinnego i społecznego, wywołanych używaniem narkotyków,
  - redukcja szkód zdrowotnych spowodowanych używaniem narkotyków u osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zakłada:
  - zwiększenie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie i sposobów jej przeciwdziałania oraz wzmacnianie postaw antyprzemocowych,
  - redukcja negatywnych konsekwencji dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie oraz korygowanie funkcjonowania sprawców.

Działania w obszarze minimalizacji dysfunkcji życia rodzinnego i społecznego oraz redukcji szkód zdrowotnych spowodowanych pićem szkodliwym i uzależnieniem od alkoholu realizowane są poprzez programy terapeutyczne dla osób uzależnionych i ich rodzin, konsultacje specjalistyczne i poradnictwo, mediacje rodzinne, reintegrację społeczną i zawodową oraz działania wspierające (dożywianie dzieci w szkołach oraz placówkach wsparcia dziennego, refundację kosztów zakupu leków). Są to zajęcia dodatkowe zgodne z założeniami profilaktyki uniwersalnej i selektywnej, imprezy promujące zdrowie oraz zajęcia sportowe i kulturalne.

Zadania w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowane są zarówno do osób dotkniętych przemocą, jak i sprawców przemocy. Dla ofiar przemocy prowadzone są poradnictwo specjalistyczne, obdukcje lekarskie, grupy wsparcia i zajęcia z psychologiem z rodziną w kryzysie, telefon zaufania, procedura „Niebieskie Karty”, pomoc prawna i socjalna, a także udzielanie bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą.

Działania skierowane do sprawców przemocy, zarówno dorosłych jak i nieletnich obejmują zajęcia korekcyjno - edukacyjne, poradnictwo specjalistyczne, a także możliwość pobytu w hostelu dla dorosłych sprawców przemocy. Istotnym elementem w zapobieganiu przemocy w rodzinie jest podnoszenie świadomości społecznej, przeprowadzanie mediacji oraz informowanie o możliwościach uzyskania pomocy.

Obok zadań ciągłych organizowane są kampanie i akcje profilaktyczno – edukacyjne. Od 2013 r. prowadzona jest kampania społeczna pod hasłem „Nie pozwól dorosnąć przemocy”, której celem jest zmiana biernej postawy osób wobec stosowania przemocy względem dzieci. Działa całodobowy bezpłatny telefon interwencyjny, który umożliwia anonimowe zgłoszenie podejrzenia o stosowaniu przemocy wobec dziecka, jak również wszelkich niepokojących przejawów zaniedbania wobec dzieci i bezzwłoczne podjęcie działań przez odpowiednie służby. W roku 2017 przyjęto 26 zgłoszeń dot. stosowania przemocy, w tym 12 wobec dzieci.

Od 2008 roku Miasto Łódź działa w ogólnopolskim projekcie Transition Facility „Wsparcie regionalnych i lokalnych społeczności w przeciwdziałaniu narkomanii na poziomie lokalnym”, którego koordynatorem jest Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Celem projektu jest stałe, wieloaspektowe monitorowanie sytuacji narkotykowej na poziomie lokalnym. Corocznie na podstawie danych uzyskanych od instytucji i podmiotów działających w tym obszarze sporządzany jest raport pn. „Monitorowanie problemu narkotyków i narkomanii na terenie gminy”. Raport jest przekazywany koordynatorowi projektu oraz wszystkim podmiotom współpracującym z Wydziałem Zdrowia UMŁ.

Działania na rzecz poprawy jakości życia

Działania podjęte na rzecz osób niepełnosprawnych

Corocznie Miasto Łódź podejmuje działania w ramach szeroko pojętej pomocy osobom niepełnosprawnym. W 2017 r. były to:

- Monitorowanie „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Mieście Łodzi w latach 2014-2020”.
- Organizowanie konkursów ofert dla organizacji pozarządowych na wykonanie zadań publicznych na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym prowadzenia zajęć rehabilitacji leczniczej i psychologicznej, zajęć rozwijających, podtrzymujących umiejętność samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych oraz ich włączania społecznego, organizowania imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, w tym o charakterze integracyjnym oraz wspieranie osób niesłyszących w kontaktach z komórkami organizacyjnymi UMŁ – usługi tłumacza języka migowego.

Tab. 31. Środki publiczne przeznaczone na realizację konkursów w tys. zł

Zadanie publiczne	2013	2014	2015	2016	2017
Prowadzenie zajęć rehabilitacyjnych	50	66,3	53,0	53,0	60,0
Prowadzenie działań z zakresu włączenia społecznego	-	-	-	37,8	30,0
Organizowanie imprez kulturalnych	18	5	18,2	-	-
Świadczenie usług języka migowego	48	48	48	48	48,0
Razem	116	119,2	119,2	138,8	138,0

Źródło: Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

- Wspieranie zadań publicznych na rzecz osób niepełnosprawnych przez w trybie uproszczonym. W 2017 r. zawarto 5 umów z organizacjami pozarządowymi na łączną kwotę 11,0 tys. zł.
- Przeprowadzanie kontroli zadań publicznych realizowanych na podstawie umów zawartych z organizacjami pozarządowymi.
- Wydawanie identyfikatorów typu „C” dla osób niepełnosprawnych uprawnionych do parkowania na odcinkach ul. Piotrkowskiej – 8 identyfikatorów.
- Aktualizacja informatorów dla osób niepełnosprawnych (Łódzki informator dla rodziców i opiekunów dzieci słabo widzących i niewidomych, Łódzki informator dla osób z orzeczoną znaczną, umiarkowaną i lekkim stopniem niepełnosprawności, Łódzki informator dla rodziców dzieci z zaburzeniami rozwoju, Informator dla rodziców dzieci w wieku 0-7 lat „Wczesne wspomaganie rozwoju” oraz Informator pn. „Dziecko z chorobą nowotworową i hematologiczną”) – wydano 3,3 tys. informatorów.
- Wydawanie kalendarzy promujących aktywność artystyczną osób niepełnosprawnych (prace dotyczące Łodzi) – 1 tys. rocznie.
- Udzielanie porad osobom niepełnosprawnym (osobiste, telefoniczne, internetowe) – ok. 9,4 tys. oraz bezpłatnych porad prawnych dla osób niepełnosprawnych (współpraca z Polską Organizacją Pracodawców Osób Niepełnosprawnych) – 91 porad.
- Opiniowanie wniosków dotyczących przyznawania lokali mieszkaniowych dla osób niepełnosprawnych – 69 opinii.
- Kierowanie osób niepełnosprawnych do odpowiednich instytucji i organizacji pozarządowych, wskazywanie właściwego sposobu załatwienia sprawy, podejmowanie interwencji w sprawach indywidualnych.
- Udział Rzecznika Osób Niepełnosprawnych w szeregu spotkań dla osób niepełnosprawnych nt. przysługujących uprawnień i ulg, w siedzibach organizacji pozarządowych, oddziałach szpitalnych lub ośrodkach dla niepełnosprawnych.

- Współpraca i wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji ich działań (wsparcie merytoryczne, mediacje z władzami miasta w sprawach negocjowania lepszych warunków prowadzenia statutowej działalności, informowanie o możliwościach aplikowania o środki finansowe)
- Zakup nowych wózków inwalidzkich na potrzeby wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, prowadzonej we współpracy z Łódzkim Sejmikiem Osób Niepełnosprawnych.
- Zapewnienie usług tłumacza języka migowego w budynkach Urzędu Miasta Łodzi.
- Prowadzenie szkoleń dla pracowników innych komórek organizacyjnych UMŁ:
  - Komunikacja z niepełnosprawnym klientem w urzędzie - szkolenie dla pracowników Biura Rewitalizacji: latarników i gospodarzy, pracujących z osobami z niepełnosprawnością,
  - Dostępność wydarzeń zgodnie z „Łódzkim standardem dostępności” - szkolenie dla kierowników komórek organizacyjnych urzędu, które organizują bądź zlecają organizację wydarzeń.
- Przeprowadzenie spotkania informacyjnego dla organizacji pozarządowych na temat „Łódzkiego standardu dostępności” w kontekście wymagań konkursowych
- Współpracę z Biurem ds. Rewitalizacji - pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z niepełnosprawnością (mediacje społeczne).
- Udział w XXV Targach Sprzętu Rehabilitacyjnego „Rehabilitacja” - prowadzenie stoiska informacyjnego.
- Zbieranie informacji na temat najbardziej pilnych potrzeb osób niepełnosprawnych, dotyczących łamania barier architektonicznych oraz priorytetowych zadań z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych realizowanych przez organizacje pozarządowe.
- Udzielanie informacji osobom niepełnosprawnym w ramach dni otwartych ZUS (dwa razy w roku).
- Organizację dwóch spotkań informacyjno-konsultacyjnych dla opiekunów osób niepełnosprawnych poświęconych ulgom i uprawnieniom przysługującym osobom niepełnosprawnym i ich opiekunom.
- Propagowanie tematyki związanej z niepełnosprawnością, uwrażliwienie społeczeństwa na potrzeby tego środowiska, w tym (radio/TV/prasa).
- Współpracę i obsługę organizacyjno-administracyjną Miejskiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych; odbyło się 8 posiedzeń Rady, zaopiniowano 24 projekty dot. prac inwestycyjnych realizowanych w mieście pod kątem dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz 2 opinie dot. podziału środków PFRON na zadania związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych.
- Współpracę z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Specjalistyczną Poradnią dla Dzieci z Wadami Rozwojowymi.
- Udział w kapitule lokalnej edycji konkursu „Lodołamacze”.
- Udział pracach Komisji Dialogu Obywatelskiego ds. wdrażania Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych i rozwiązywaniu problemów osób z niepełnosprawnościami – w 2017 r. odbyło się 7 posiedzeń.
- Udział w sympozjach, konferencjach, seminariach, spotkaniach branżowych.

Aktywizacja i poprawa jakości życia seniorów

Przemiany w strukturze społeczno-demograficznej oraz stan zdrowotny społeczeństwa skłoniły władze Miasta do rozszerzenia działań na rzecz osób starszych. Do roku 2012 współpraca z tym środowiskiem koncentrowała się na wsparciu kilku organizacji pozarządowych oferujących zajęcia promujące zdrowy styl życia. Oferta była rozproszona i nie zaspokajała wszystkich potrzeb łódzkich seniorów. W 2012 roku rozpoczęto prace nad stworzeniem systemowych rozwiązań

aktywizujących starsze pokolenie.

Celem programu pn. „Aktywizacja 60+”, realizowanego w ramach „Polityki zdrowia dla Miasta Łodzi 2020+”, jest aktywizacja oraz poprawa jakości życia osób powyżej 60 roku życia. Cele szczegółowe obejmują:

- działania na rzecz seniorów służące zwiększeniu ich uczestnictwa w życiu społecznym, szczególnie w obszarze edukacji, zdrowia, kultury i sportu,
- wspieranie i promowanie inicjatyw seniorskich, tworzenie sieci kontaktów oraz współpracy pomiędzy Urzędem Miasta Łodzi, sektorem pozarządowym, instytucjami, biznesem i osobami 60+,
- promowanie pozytywnego i aktywnego wizerunku seniora,
- rozwijanie idei wolontariatu oraz wspieranie liderów działających w lokalnych środowiskach wśród osób 60+,
- integracja międzypokoleniowa oraz międzypokoleniowy przepływ wartości.

Program jest w założeniu inicjatywą ciągłą i nie ma określonego terminu zakończenia. W 2017 roku realizowano działania zapoczątkowane w latach ubiegłych, jak i zainicjowano nowe projekty. Różnymi działaniami Oddziału ds. Polityki Senioralnej oraz Dzielnicowych Centrów Aktywnego Seniora objętych zostało ponad 100 tys. uczestników, w tym:

- Dzielnicowe Centra Aktywnego Seniora – 40 000 uczestników,
- Miejska Karta Seniora – 12 000 wydanych kart,
- Projekt „60+ Wolontariat” – 220 osób,
- Pudełko życia – 8 500 wydanych pudełek,
- Telefon życzliwości – 560 odebranych telefonów,
- Senior w sieci – 1 300 przeszkolonych osób,
- Łódzkie Senioralia – oferta przygotowana dla 60 000 osób,
- Punkt informacji przy Zespole ds. Seniorów – ok. 3 500 udzielonych informacji,
- Dodatkowo:
  - Portal internetowy – 210 000 wejść.
  - Facebook – Seniorzy w Łodzi – 1 600 polubień, zasięg postów 3 -5 tys.

Nowe projekty, inicjatywy

- Łódzka Tytka Seniora - celem projektu jest aktywizacja społeczna seniorów poprzez promowanie wydarzeń dedykowanych bezpośrednio lub pośrednio osobom 60+ organizowanych na terenie Miasta Łodzi przez miejskie jednostki organizacyjne i miejskie osoby prawne oraz organizacje pozarządowe. Publikacja wydawana jest w cyklu dwumiesięcznym w postaci koperty z wykazem wydarzeń, dystrybuowanej w miejscach najczęściej uczęszczanych przez seniorów (50 lokalizacji , w tym: punkty informacji Urzędu Miasta Łodzi, Dzielnicowe Centra Aktywnego Seniora, Miejskie Centra Medyczne) oraz zamieszczana w formie PDF na portalu seniorzy.uml.lodz.pl. W roku 2017 ukazały się 2 edycje Łódzkiej Tytki Seniora. Łączny nakład 40 tys.
- Niezbędnik Emeryta - Urząd Miasta Łodzi we współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Łodzi realizuje projekt pn. „Niezbędnik Emeryta”. Celem projektu jest aktywizacja społeczna osób przechodzących na emeryturę. W ramach projektu organizowane są cykliczne spotkania dotyczące:
  - kursów i szkoleń edukacyjnych,
  - zajęć i wydarzeń kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych oraz zdrowotnych,
  - placówek/miejsc, w których osoby 60+ mogą rozwijać swoje pasje, spotykać się z rówieśnikami lub uzyskać wsparcie specjalistów różnych dziedzin.

Uczestnicy spotkań otrzymują również pakiet materiałów informacyjnych pn. „Niezbędnik Emeryta”. W roku 2017 odbyło się jedno spotkanie.

- Konkurs Grantowy Aktywny Senior - konkurs finansowany z budżetu Miasta Łodzi zapewniający bezwrotne wsparcie finansowe dla nieformalnych grup seniorskich oraz organizacji pozarządowych. Program ma umożliwić działanie na rzecz aktywizacji osób starszych oraz promowania twórczości osób starszych poprzez wyłonienie realizatorów projektów wśród organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. W ramach zadania organizowany jest konkurs na mikrogranty wspierające realizację projektów na rzecz osób starszych. W roku 2017 osiemnastu wnioskodawców otrzymało dofinansowanie o łącznej wartości 100 tys. zł.
- Ogólnopolski Konkurs „Drzewo Pokoleń” - Oddział ds. Polityki Senioralnej we współpracy z Uniwersytetem Medycznym w Łodzi oraz Fundacją dla Uniwersytetu Medycznego zorganizował ogólnopolski konkursu „Drzewo Pokoleń”, który stanowił integralną część IV Łódzkich Senioraliów. Konkurs miał na celu wyłonienie i uhonorowanie organizacji pozarządowych, firm, instytucji jak i seniorów realizujących projekty w obszarze zdrowego i aktywnego starzenia się oraz podejmujących wszelką działalność przyczyniającą się do poprawy jakości życia osób 60+.

Projekty kontynuowane

- Dzielnicowe Centra Aktywnego Seniora - zostały utworzone jako pierwszy z elementów służących realizacji Programu „Aktywizacja 60+”. Centra służą wszechstronnej aktywizacji oraz integracji społecznej osób starszych w pobliżu miejsca zamieszkania. W Dzielnicowych Centrach seniorzy mogą korzystać z szerokiej oferty w ramach czterech bloków tematycznych (Akademia III Wieku / Aktywny Senior / Nowe Technologie / Kultura) oraz zasięgać bezpłatnie porad prawnika i psychologa. Co roku z oferty DCAS korzysta ok. 46 tys. seniorów,
- Program „Miejska Karta Seniora” - projekt skierowany do osób powyżej 60 roku życia mieszkających na terenie Miasta Łodzi lub których interesy życiowe związane są z Łodzią. Każdy mieszkaniec miasta, który ukończył 60 lat, może korzystać z przygotowanych ofert, poprzez okazanie Karty Seniora, w punktach wskazanych przez partnerów projektu.
- Projekt „60+ Wolontariat” - powstał w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie seniorów na dostęp do informacji o wydarzeniach odbywających się na terenie naszego miasta. Głównym celem projektu, jest docieranie do seniorów nieposiadających Internetu z informacjami o działaniach kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych, zdrowotnych i edukacyjnych, a także promowanie aktywnego stylu życia wśród osób 60+. Ideą projektu jest tworzenie grupy Seniorów-Liderów, którzy wiedzę nabywaną w trakcie comiesięcznych spotkań, dzielą się z rówieśnikami i bliskimi. W projekcie przez ostatni rok wzięło udział ok. 220 seniorów.
- Projekt „Pudełko Życia” jest skierowany do osób starszych, schorowanych oraz samotnych mający na celu ułatwienie niesienia skutecznej pomocy w stanach zagrożenia zdrowia i życia. Posiadanie Pudełka może pomóc w sytuacji, gdy służby medyczne muszą szybko reagować, a brak kontaktu z poszkodowanym może opóźnić akcję. Każda osoba, która zgłasza się do wybranego Oddziału ds. Obsługi Mieszkańców UMŁ otrzymuje odpowiednio oznakowane pudełko, w którym znajduje się formularz oraz naklejka do umieszczenia na lodówce. W posiadaniu pudełka jest obecnie 25 tys. seniorów.
- Telefon życzliwości to wspólny projekt Zespołu ds. Seniorów i Fundacji Subwenio, który opiera się na pracy międzypokoleniowego zespołu. Dzwoniąc pod numer 42 638 50 32 można zasięgnąć porad psychologicznych, prawniczych oraz informacji dotyczących różnych form spędzania wolnego czasu dedykowanych osobom 60+. Kadra Telefonu prowadzi ok. 550 spraw rocznie.
- Projekt „Senior w Sieci” – organizowane od 2013 roku szkolenia komputerowe oraz warsztaty „Senior w Sieci” prowadzone przez wolontariuszy. Podczas odbywających się raz w miesiącu warsztatów „Senior w Sieci” osoby starsze poznają funkcjonalności wybranych portali i poszerzają swoją wiedzę z zakresu korzystania z Internetu.
- „Łódzkie Senioralia” - głównym celem Majowych Dni Seniorów jest zachęcenie osób 60+ do aktywnego stylu życia, poszerzania wiedzy, rozwijania pasji, a także wskazanie miejsc, w których mogą rozwijać swój potencjał. W organizację

wydarzenia włączają się łódzkie organizacje pozarządowe, instytucje, podmioty działające na rzecz osób starszych oraz partnerzy Miejskiej Karty Seniora. W czwartej edycji „Łódzkich Senioraliów” w ciągu 15 dni seniorzy mieli okazję wziąć udział w 700 wydarzeniach przygotowanych przez 150 partnerów. Z oferty skorzystało ok. 60 tys. osób 60+. W ramach tej edycji wprowadzona została „Akcja 50% zniżki” na usługi u wybranych partnerów Karty. W ramach zakończenia odbyła się Gala Konkursu Drzewo Pokoleń.

- Miejska Rada Seniorów - została powołana w 2011 r., a w 2015 r. odbyły się wybory drugiej kadencji. Głównym celem Rady jest służenie seniorom poprzez reprezentowanie ich interesów wobec władz Miasta. Piętnastoosobowa Rada działa w takich obszarach jak: zapobieganie i przełamywanie marginalizacji seniorów, wspieranie aktywności ludzi starszych, mieszkalnictwo dla seniorów, profilaktyka i promocja zdrowia seniorów. Rada tworzy Zespoły Tematyczne spośród swoich członków. W roku 2017 odbyło się 18 posiedzeń Miejskiej Rady Seniorów, na których przyjęto 9 uchwał.
- Wspieranie Klubów Seniora, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych - organizacja spotkań/prelegentów, zawiązywanie partnerstwa, wspieranie organizacji w poszukiwaniu środków, wspieranie w pisaniu wniosków, rozwiązywanie problemów lokalowych, itp.
- Współpraca z podmiotami zewnętrznymi - w ramach wspierania i inicjowania działań proseniorskich Miasto współpracuje z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, klubami seniora i uniwersytetami trzeciego wiek. Wykaz organizacji można uzyskać m. in. na portalu internetowym www.seniorzy.uml.lodz.pl

Repatriacja

Miasto Łódź na przestrzeni ostatnich lat (2010-2012) zaprosiło 6 rodzin repatriantów w ramach programu „Rodak”. W 2016 r. zakończyła się procedura sprowadzenia trzysobowej rodziny repatriantów z azjatyckiej części byłego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (z Republiki Kazachstanu). Przyjazd dwojga członków rodziny do pochodzącego z zasobów komunalnych, w pełni przygotowanego i wyposażonego lokalu mieszkalnego, nastąpił w listopadzie 2016 r. Kolejni trzej członkowie tej rodziny, ze względu na sytuację osobistą przybyli dopiero 14.12.2017 r.

Współpraca i porozumienia pomiędzy Łodzią i innymi jednostkami samorządu terytorialnego

Stowarzyszenie Zdrowych Miast Polskich

Łódź jest członkiem założycielem i siedzibą powstałego w 1993 r. Stowarzyszenia Zdrowych Miast Polskich. Stowarzyszenie skupia 40 miast i gmin aktywnych w lokalnych działaniach prozdrowotnych. Działania Stowarzyszenia obejmują:

- coroczne konferencje Zdrowych Miast,
- szkolenia lokalnych koordynatorów Zdrowych Miast,
- coroczne konkursy grantów – możliwość ubiegania się o dofinansowanie drobnych przedsięwzięć lokalnych,
- wymiana informacji o działaniach prozdrowotnych w miastach członkowskich Stowarzyszenia,
- bieżąca współpraca z Biurem WHO w Polsce oraz Biurem Regionu Europejskiego w Kopenhadze - certyfikat potwierdzający spełnienie wymogów Światowej Organizacji Zdrowia,
- biuletyn i strona internetowa www.szmp.pl.

Europejska Sieć Zdrowych Miast Światowej Organizacji Zdrowia

Od 1993 r. Łódź jest też członkiem Europejskiej Sieci Zdrowych Miast Światowej Organizacji Zdrowia. O członkostwie w Sieci decyduje Światowa Organizacja Zdrowia na podstawie aplikacji składanej przez miasta. Podstawowym kryterium jest aktywność w lokalnych działaniach prozdrowotnych uwzględniających różnorodne czynniki

wpływające na zdrowie (styl życia, czynniki społeczne, środowiskowe). Aktualnie Sieć skupia 70 miast Regionu Europejskiego Światowej Organizacji Zdrowia.

W ramach działalności w sieciach w Łodzi w 2017 r.:

- zorganizowano Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia Zdrowych Miast Polskich,
- zorganizowano w Łodzi seminarium z udziałem przedstawicieli Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych nt. profilaktyki uzależnień w kontekście zapisów w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020 (marzec 2017 r.),
- udział w Europejskiej Konferencji Zdrowych Miast Światowej Organizacji Zdrowia w Pecs (Węgry) – prezentacja działań realizowanych w Łodzi: działania na rzecz seniorów, wsparcie dla kobiet / rodzin w okresie prokreacji,
- udział w XXVI Konferencji Zdrowych Miast Polskich, Polkowice – przedstawienie informacji nt. działań na wspierających kobiety/rodziny w okresie prokreacji.

Pomoc środowiskowa na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych mieszkańców Łodzi

Klientami pomocy społecznej były osoby i rodziny, które nie były w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych.

Tab. 32. Osoby korzystające z pomocy MOPS

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób	47 467	43 771	36 692	35 990	31 293
% mieszkańców	7,07	6,19	6,05	5,55	4,90

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Najliczniejszą grupę stanowiły osoby samotne lub samotnie gospodarujące, rodziny z dziećmi oraz rodziny emerytów i rencistów. Przyczyną konieczności udzielania pomocy były dysfunkcje wynikające ze złego stanu zdrowia, sytuacji na rynku pracy lub uzależnienia od środków psychoaktywnych. W wielu przypadkach dysfunkcje te były ze sobą sprzężone.

Tab. 33. Dysfunkcje występujące w środowiskach objętych pomocą

Powód trudnej sytuacji	Liczba rodzin*					Liczba osób w rodzinach				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Ubóstwo	17 128	14 055	14 348	12 003	6 810	30 912	26 541	21 817	20 287	11 586
Sieroctwo	36	23	25	23	12	60	39	42	44	24
Bezdomność	695	681	680	1653	625	893	846	828	781	725
Potrzeba ochrony macierzyństwa	2 004	1 971	1 729	1 507	1 258	7 411	7 361	6 551	5 638	4 720
Bezrobocie	16 239	15 486	13 703	12 039	10 277	33 410	31 585	27 680	23 914	19 918
Niepełnosprawność	9 724	9 457	9 150	8 812	8 339	14 357	13 913	13 199	12 384	11 410
Długotrwała lub ciężka choroba	12 271	12 160	12 049	12 009	11 601	18 531	18 278	18 055	17 534	15 560
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	4 556	4 447	3 985	3 416	2 872	12 730	12 582	11 298	9 604	7 924
Przemoc w rodzinie	101	103	116	108	96	241	259	277	250	256
Alkoholizm	1 098	1 162	1 136	1 062	1 066	1 527	1 636	1 561	1 426	1 460
Narkomania	128	130	113	119	112	162	179	150	139	142
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z Zakładu Karnego	568	494	504	450	400	769	657	675	592	530
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	10	17	19	16	8	18	37	31	36	19
Zdarzenia losowe	38	94	90	58	119	77	149	139	95	139
Sytuacja kryzysowa	9	3	6	7	186	18	9	17	18	245

* Liczby rodzin w kolumnach nie należy sumować, ponieważ powodem przyznania pomocy mogła być więcej niż jedna przesłanka.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Od lat najczęstszymi dysfunkcjami występującymi w rodzinach, którym przyznawano pomoc było ubóstwo (2017 - 35,21%), bezrobocie (2017 - 53,14%) oraz długotrwała lub ciężka choroba (2017 - 59,98%). Pomoc mieszkańcom miasta udzielana była w formie zasiłków pieniężnych oraz w formie bezgotówkowej, polegającej na pokrywaniu kosztów świadczeń

(np. pokrywaniu kosztów posiłków, leków itp.). Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej świadczenia miały charakter stały, okresowy lub celowy (świadczenia jednorazowe przyznawane na zaspokojenie określonej potrzeby np. na zakup żywności, odzieży, opału, leków i inne).

Tab. 34. Świadczenia realizowane przez MOPS

		2013	2014	2015	2016	2017
Zasiłki stałe	Wartość w mln zł	24,7	24,47	24,67	27,07	26,0
	Liczba osób	5 792	5 709	5 591	5 484	5 433
	Liczba świadczeń	56 264	56 380	54 570	53 810	52 081
	Średnia wysokość świadczenia w zł	438,00	434,02	452,16	503,00	499,21
Zasiłki okresowe	Wartość w mln zł	37,3	35,8	33,18	31,75	25,40
	Liczba osób	17 961	16 909	15 449	14 168	12 441
	Liczba świadczeń	125 434	126 690	117 100	106 863	90 429
	Średnia wysokość świadczenia w zł	298,00	282,84	283,31	297,13	280,83
Pomoc w formie posiłku*	Wartość w mln zł	6,1	5,9	5,2	4,2	3,56
	Liczba osób	9 208	8 535	7 806	6 729	5 515
	Liczba świadczeń	1 204 302	1 113 518	1 044 113	863 532	715 960
	Średnia wysokość świadczenia w zł	5,06	5,26	5,00	4,87	4,97
Zasiłki celowe**	Wartość w mln zł	14,3	14,8	14,39	12,52	15,82
	Liczba osób	21 466	17 460	17 181	15 832	13 534
	Liczba świadczeń	138 693	131 837	141 804	131 821	111 039
	Średnia wysokość świadczenia w zł	103,00	111,8	101,50	94,96	142,43
Sprawienie pochówku	Wartość w mln zł	1,0	1,0	0,9	1,0	0,92
	Liczba osób	324	299	277	286	265
	Liczba świadczeń	324	299	277	286	265
	Średnia wysokość świadczenia w zł	3 190,72	3 316,87	3 289,77	3 510,69	3 467,69
Zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	Wartość w tys. zł	19,0	23,4	28,00	23,7	57,2
	Liczba osób	38	38	32	30	47
	Liczba świadczeń	38	38	32	30	49
	Średnia wysokość świadczenia w zł	500,00	614,47	875,00	790,00	1 167,35
Bilety kredytowane	Wartość w zł	609,00	1 081,5	800,48	84,90	66,60
	Liczba osób	19	23	18	3	2
	Liczba świadczeń	22	24	26	4	4
	Średnia wysokość świadczenia w zł	28,00	45,06	30,79	21,23	16,65
Wynagrodzenie za sprawowanie opieki dla kuratorów osób częściowo ubezwłasnowolnionych	Wartość w zł	-	-	101 815,00	52 386,58	50 886,52
	Liczba osób	-	-	301	11	14
	Liczba świadczeń	-	-	301	210	242
	Średnia wysokość świadczenia w zł	-	-	338,26	249,46	210,27
Razem	Wartość w mln zł	83,4	82,0	78,5	76,6	71,8

* Liczba świadczeń równa się ilości posiłków.

** w pozycji wykazane zostały wszystkie zrealizowane zasiłki, w tym wypłacone w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, w ramach projektu „Apteka Komunalna” oraz Projektu systemowego „Nowy Obraz Pomocy Społecznej w Łodzi”

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Pośród wypłaconych świadczeń najwięcej środków wydatkowano na zasiłki stałe, a następnie na zasiłki okresowe. Natomiast największa grupa świadczeniobiorców korzystała z zasiłków celowych.

W 2017 r. Centrum Świadczeń Socjalnych udzielało wsparcia finansowego w formie następujących świadczeń:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka,
- świadczenie rodzicielskie,
- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne,
- zasiłek dla opiekuna,
- świadczenie z funduszu alimentacyjnego,
- dodatek mieszkaniowy i dodatek energetyczny,
- jednorazowe świadczenie na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Tab. 35. Osoby korzystające z pomocy Centrum Świadczeń Socjalnych

Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin/gospodarstw domowych		
	2015	2016	2017
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	10 052	10 825	11 950
Pozostałe świadczenia rodzinne	21 086	22 436	23 273
Fundusz alimentacyjny	3 566	3 386	3 101
Świadczenia wychowawcze	nie obowiązywało	35 910	40 069
Dodatki mieszkaniowe	14 988	13 604	12 204
Dodatki energetyczne	4 500	4 522	4 399
Jednorazowe świadczenie „Za życiem”	nie obowiązywało	nie obowiązywało	53

Źródło: Centrum Świadczeń Socjalnych.

Ponadto Centrum Świadczeń Socjalnych podejmuje działania wobec dłużników alimentacyjnych, na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. W 2017 r. podjęto działania wobec 3 627 dłużników (2016 – 3 926).

W 2017 r. wypłacono łącznie 476,90 mln zł (w 2016 – 392,27 mln zł) różnych świadczeń, a wzrost spowodowany był wprowadzeniem nowego jednorazowego świadczenia „Za życiem, wzrostem wypłat świadczenia wychowawczego (500+) oraz wzrostem wypłat zasiłku rodzinnego.

Tab. 36. Wypłacone przez Centrum Świadczeń Socjalnych świadczenia

Rodzaj świadczenia	wartość w mln zł		
	2015	2016	2017
Dodatki mieszkaniowe	30,16	27,50	25,50
Dodatki do zasiłku rodzinnego	4,29	4,41	4,44
Zasiłek rodzinny	23,36	27,03	29,53
Zasiłek rodzinny z dodatkami	36,22	41,22	44,43
Zasiłek pielęgnacyjny	23,47	23,34	23,11
Świadczenie pielęgnacyjne	20,25	23,66	27,88
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	3,53	4,18	3,89
Fundusz alimentacyjny	24,23	22,70	21,44
Specjalny zasiłek opiekuńczy	0,73	1,17	1,34
Zasiłek dla opiekuna	1,55	1,29	0,95
Świadczenie rodzicielskie	-*	9,90	12,66
Świadczenie wychowawcze	-*	205,35	280,97
Dodatek energetyczny	0,55	0,56	0,55
Jednorazowe świadczenie „Za życiem”	-*	-*	0,21

* nie obowiązywało

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Centrum Świadczeń Socjalnych.

Pomoc państwa w zakresie dożywiania

W ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” stosowano 2 formy pomocy wydawanie posiłku lub wypłata zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności. Pomocą w formie posiłków objęte były dzieci do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej (posiłki w żłobkach, przedszkolach i szkołach) oraz osoby dorosłe (posiłki w jadalniach i kuchniach społecznych). Na realizację zadania wydatkowano 16,61 mln zł (2016 - 14,21), z czego 3,35 mln zł (2016 - 3,5) pochodziło z budżetu Miasta.

Tab. 37. Środki wydatkowane w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Budżet gminy w mln zł	4,7	4,7	4,6	3,4	3,5	3,3
Budżet państwa w mln zł	13,2	12,5	13,5	12,7	10,7	13,3
Razem	17,9	17,2	18,1	16,1	14,2	16,6

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W przypadku dzieci oraz uczniów program przewidywał możliwość objęcia pomocą bez konieczności ustalania sytuacji rodzinnej – decyzję o skorzystaniu z posiłku podejmował dyrektor przedszkola lub szkoły. W 2017 r. tego rodzaju pomocą objęto 36 dzieci (2016 – 102), wydano 2 236 posiłków (2016 - 3 878) o wartości 10,9 tys. zł (2016 - 18,68).

Osoby i rodziny, w których występował problem uzależnienia od alkoholu korzystały z jadalni i kuchni społecznych usytuowanych w 5 punktach miasta, prowadzonych przez podmioty niepubliczne: Caritas Archidiecezji Łódzkiej, Polski

Komitet Pomocy Społecznej, Centrum Służby Rodzinie oraz Konwent Bonifratrów. Kuchnie i jadalnie zapewniały od poniedziałku do piątku gorące posiłki oraz wydawały suchy prowiant na dni wolne od pracy.

Z pomocy żywnościowej w jadalniach i kuchniach społecznych skorzystały łącznie 933 osoby (2016 – 963).

Tab. 38. Zasiłki celowe na zakup posiłku lub żywności

		2013	2014	2015	2016	2017
Posiłki ogółem	Wartość w mln zł	6,1	5,9	5,2	4,2	3,6
	Liczba osób	9 208	8 535	7 806	6 729	5 515
	Liczba świadczeń	1 204 302	1 113 518	1 044 113	863 532	715 960
	Średnia wysokość świadczenia w zł	5,06	5,26	5,00	4,87	4,97
w tym: posiłki dla dzieci	Wartość w mln zł	5,0	4,8	4,1	3,2	2,6
	Liczba osób	8 272	7 695	6 899	5 777	4 593
	Liczba świadczeń	988 664	895 295	825 910	665 765	515 263
	Średnia wysokość świadczenia w zł	5,06	5,31	5,01	4,83	4,95
Zasiłki celowe na zakup posiłku lub żywności	Wartość w mln zł	11,1	12,2	10,9	10,0	13,06
	Liczba osób	17 404	15 961	14 830	13 741	12 363
	Liczba świadczeń	115 255	110 551	111 958	101 954	92 440
	Średnia wysokość świadczenia w zł	96,57	110,56	97,34	98,12	141,26
Razem	Wartość w mln zł	17,2	18,1	16,1	14,2	16,6

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Projekt „Apteka Komunalna”

Projekt skierowany jest do najuboższych mieszkańców Łodzi, wymagających pilnego zaopatrzenia w niezbędne leki i środki opatrunkowe. Celem programu była poprawa skuteczności leczenia, a także umożliwienie podjęcia leczenia przez osoby o niskim statusie ekonomicznym. Pomoc na zakup leków i materiałów opatrunkowych przyznawana była na zasadach ogólnych określonych w ustawie z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, czyli w formie zasiłków celowych oraz specjalnych zasiłków celowych i wypłacana bezpośrednio klientom MOPS.

Tab. 39. Pomoc na zakup leków i materiałów opatrunkowych.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób	1 330	3 394	3 652	3 569	3 408	2 832
Średnia wysokość pomocy udzielonej rodzinie w skali roku w zł	225,56	163,03	165,59	169,42	177,47	142,71

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W omawianym okresie z tej formy pomocy skorzystało 2 832 osoby (2016 - 3 408), a wartość zrealizowanych świadczeń wyniosła 404,1 tys. zł (2016 - 604,8).

Działania na rzecz opieki nad dzieckiem i rodziną

Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny

Celem pracy asystentów rodziny było udzielanie rodzinie pomocy w pokonywaniu bieżących problemów, w nabyciu i doskonaleniu umiejętności społecznych oraz zwiększeniu kompetencji rodzicielskich. O przydzieleniu asystenta rodziny, który prowadził pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania wnioskował pracownik socjalny. Asystent rodziny prowadził pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Podstawowe zadania asystenta obejmowały:

- opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi,

- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci.

Tab. 40. Asystenci rodzin i rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny

	2013	2014	2015	2016	2017
Asystenci rodzin (etaty)	20	27	23	19	20
Liczba rodzin objętych opieką asystenta rodziny	430	470	441	361	490

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miastana podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W 2017 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej dysponował 20 etatami asystentów rodziny, a narastająco w ciągu roku pracowało 24 asystentów rodziny. Wsparciem asystenta rodziny objęto łącznie 490 rodzin.

Placówki wsparcia dziennego

Placówki wsparcia dziennego stanowiły jedną z form wspierania rodziny, mającą na celu udzielenie pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. W 2017 r. placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewniającej dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań,
- opiekuńczo-specjalistycznej, do której zadań należała w szczególności opieka i wychowanie, pomoc w nauce, organizacja czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań, organizacja zajęć socjoterapeutycznych, terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych oraz logopedycznych,
- pracy podwórkowej realizującej działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Zadaniem pracowników placówek wsparcia dziennego było pomaganie rodzicom w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W tym celu podejmowali współpracę ze szkołami, kuratorami sądowymi, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej i innymi podmiotami działającymi w środowisku lokalnym. Wychowankowie placówek objęci byli pomocą w zakresie dożywiania, a także doposażenia w artykuły szkolne. Zapewniono im możliwość atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, rozwijania swoich zainteresowań. Dzięki podejmowanym przez pracowników działaniom wychowankowie placówek wsparcia dziennego mieli szansę na wyrównywanie szans edukacyjnych.

Placówki wsparcia dziennego w 2016 i 2017 r. prowadzone były przez organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Podmioty niepubliczne prowadziły 28 placówek, dysponujące 915 miejscami. Dla porównania w 2015 r. podmioty niepubliczne prowadziły 27 placówek, dysponujących 885 miejscami, natomiast Miasto prowadziło 3 placówki, planowane na 80 miejsc. W 2017 r. z placówek tych skorzystało narastająco 1 465 osób.

Tab. 41. Placówki wsparcia dziennego

		2014	2015	2016	2017
Miasto Łódź	Liczba placówek	4	3	-	-
	Liczba miejsc	100	80	-	-
	Liczba osób korzystających	164	885	-	-
Podmioty niepubliczne	Liczba placówek	33	27	28	28
	Liczba miejsc	1 090	885	915	915
	Liczba osób korzystających	1 632	1 431	1 565	1 565
Razem	Liczba placówek	37	30	28	28
	Liczba miejsc	1 190	965	915	915
	Liczba osób korzystających	1 796	1 477	1 565	1 465

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Instytucjonalne formy pieczy zastępczej

Na terenie Łodzi funkcjonowało 29 placówek opiekuńczo-wychowawczych (2016 – 28), w tym 8 niepublicznych (2016 – 7), zapewniających dzieciom pozbawionym opieki rodziców, całodobową opiekę i wychowanie.

Tab. 42. Miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

	2013	2014	2015	2016	2017
Miejsca w placówkach	566	572	566	566	574
Dzieci objęte instytucjonalną formą pieczy zastępczej	617	634	612	571	573
Skierowania do łódzkich placówek	329	404	341	327	339
Dzieci oczekujące na miejsce w placówce (stan na 31 grudnia)	105	92	68	33	23

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Rodzinne formy pieczy zastępczej

W 2017 r., gotowość do podjęcia się opieki nad dziećmi zadeklarowało 206 osób (2016 – 199), z czego 86 (2016 – 31) zgłosiło się bezpośrednio do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a 120 osób (2016 – 168) było ocenianych przez koordynatorów na podstawie zlecenia sądu opiekuńczego. Weryfikowano kandydatów poprzez prowadzenie wizytacji w miejscu zamieszkania, rozmowy, obserwacje oraz gromadzenie odpowiedniej dokumentacji. Łącznie w ubiegłym roku pozytywnie zweryfikowano 74 osoby (2016 – 146) obowiązane do odbycia szkolenia. W 2017 szkolenie ukończyło 21 osób, a 47 ukończy je w 2018 roku. Należy zauważyć, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami, kandydaci na rodzinę zastępczą spokrewnioną nie muszą legitymować się świadectwem ukończenia szkolenia.

W 2017 r. zaplanowano utworzenie 12 nowych rodzin zastępczych zawodowych. W ramach tego limitu zostało zawartych 6 umów (2016 – 4), w tym 3 z kandydatami na rodzinę zastępczą zawodową, 1 z kandydatką na rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego, a także z 2 kandydatami na rodzinę zastępczą zawodową specjalistyczną. Ponadto podpisano 2 umowy na rodziny zastępczych zawodowych, które powstały w wyniku przekształcenia z rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz 2 umowy na prowadzenie rodzinnych domów dziecka, które powstały w wyniku przekształcenia z rodziny zastępczej zawodowej.

W 2017 r. zorganizowano dwa szkolenia podstawowe dla 27 kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe oraz dla osób prowadzących rodzinne domy dziecka, a także dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego (2016 – cztery szkolenia dla 54 kandydatów). Ponadto przeprowadzono dwa szkolenia uzupełniające dla 12 kandydatów (w tym dla 10 osób, które brały udział w szkoleniu podstawowym).

W 2017 roku nastąpiło zmniejszenie liczby przeszkolonych osób, z powodu rezygnacji z pracy pracownika, który miał uprawnienia do prowadzenia szkoleń dla kandydatów na rodzinne formy pieczy zastępczej. W związku z powyższym szkolenia prowadził tylko jeden zespół trenerski. W tym czasie dwóch pracowników zdobywało uprawnienia do zostania trenerem.

Prowadzący rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka zostali w 2017 r. skierowani na szkolenie pn. „Budowanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości u dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej” mające na celu podniesienie kwalifikacji i umiejętności wychowawczych, które zorganizowała ukończyło 20 osób.

W ubiegłym roku w MOPS zatrudnionych było 10 pedagogów i psychologów. W ramach zadań realizowanych na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej specjaliści udzielili:

- 543 specjalistycznych porad 179 rodzinom (w 2016 r. - 690 porad dla 240 rodzin),
- 29 konsultacji rodzicom biologicznym dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej (w 2016 r. – 28),
- 523 konsultacji pracownikom sprawującym opiekę nad rodzinnymi formami pieczy zastępczej (w 2016 r. – 472),
- zbadali za pomocą testów psychologicznych 213 kandydatów deklarujących chęć podjęcia się funkcji rodzinnej pieczy zastępczej (w 2016 r. - 213),
- sporządzili 217 diagnoz psychofizycznych dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej wraz z zaleceniami dla opiekunów (w 2016 r. - 194),
- sporządzili 140 opinii dla kandydatów na rodziców zastępczych (2016 – 136) oraz 121 opinii psychologicznych dla rodzin już funkcjonujących (w 2016 r. - 69),
- prowadzili 120 spotkań terapeutycznych dla rodzin zastępczych (w 2016 r. - 57),
- uczestniczyli w 920 zespołach, w tym 824 ds. oceny sytuacji dzieci, 30 ds. oceny sytuacji rodziny i 66 ds. oceny sytuacji dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego (w 2016 r. 770 zespołów, z czego 661 ds. oceny sytuacji dzieci, 30 ds. oceny sytuacji rodziny i 79 ds. oceny sytuacji dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego).

Z każdą rodziną zastępczą zawodową oraz z prowadzącymi rodzinny dom dziecka pracuje specjalista (psycholog lub pedagog) przydzielony do konkretnej rodziny. Specjaliści służą również wsparciem publicznym placówkom opiekuńczo - wychowawczym typu rodzinnego.

Tab. 43. Rodziny formy pieczy zastępczej

	Liczba rodzin					Liczba dzieci				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Rodziny zastępcze spokrewnione	764	735	739	749	753	936	930	932	940	953
Rodziny zastępcze niezawodowe	297	296	266	266	271	343	344	325	319	321
Rodziny zastępcze zawodowe	17	20	20	21	22	47	49	50	54	55
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	13	15	14	15	17	19	23	21	22	25
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	27	25	22	21	20	127	98	79	80	84
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem wielodzietne rodziny zastępcze	2	11	-	-	-	8	4	-	-	-
Rodzinne domy dziecka	9	10	11	13	14	56	65	72	77	84

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Współpraca i porozumienia między Łodzią i innymi jednostkami samorządu terytorialnego

W przypadku niemożności umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej) na terenie powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, przepisy pozwalają na zawarcie odpowiednich porozumień.

W tym zakresie Miasto Łódź współpracowało w 2017 r. z:

- 38 powiatami, w tym z 10 zawarto 15 nowych porozumień. Dotyczyły one 14 dzieci pochodzących z innych powiatów. Łącznie, w rodzinnych formach pieczy zastępczej funkcjonujących na terenie Łodzi przebywało 80 dzieci z innych powiatów,
- 79 powiatami, w tym z 16 zawarto 23 nowe porozumienia. Dotyczyły one 23 łódzkich dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. Łącznie, porozumienia regulowały sytuację 226 dzieci,
- 27 powiatami i 2 województwem, w tym z 3 zawarto 3 nowe porozumienia. Dotyczyły one 3 łódzkich dzieci umieszczonych w placówkach na terenie innych powiatów. Łącznie w 2017 r. w placówkach na terenie innych powiatów umieszczono 6 dzieci (1 porozumienie na 3 dzieci zostało podpisane już w 2018 r.). Ponadto podpisano 13 porozumień z Województwem Łódzkim na umieszczenie 13 dzieci w Interwencyjnym Ośrodku Preadopcyjnym „Tuli Luli”

prowadzonym przez Fundację „Gajusz” na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego (łącznie w 2017 r. umieszczono tam 16 dzieci – trzy porozumienia zostały podpisane w 2018 r.).

- 6 powiatami, w tym z 1 zawarto 1 nowe porozumienia. Dotyczyło ono dziecka pochodzącego z innego powiatu, umieszczonego w łódzkiej placówce.

Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym

Usługi opiekuńcze

Realizatorami usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania podopiecznych pomocy społecznej (niepełnosprawnych z powodu wieku lub choroby) były:

- Polski Komitet Pomocy Społecznej,
- Polski Czerwony Krzyż,
- Fundacja „Okaż Serce”,
- Zbór Kościoła Chrześcijan Baptystów,
- Stacja Opieki Środowiskowej Konwentu Bonifratrów,
- Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych.

Pomoc obejmowała zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację zaleconą przez lekarza oraz w miarę możliwości utrzymywanie kontaktów z otoczeniem. Wymiar czasu świadczonych usług uzależniony jest od stanu zdrowia i sytuacji rodzinnej podopiecznego.

Tab. 44. Usługi opiekuńcze

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób, które skorzystały z usług	3 979	3 714	3 738	3 782	3 507
Liczba godzin świadczonej pomocy w tys.	1 102,2	990,0	900,0	932,6	689,4
Wydatki związane z realizacją usług opiekuńczych w mln zł	12,0	11,5	10,5	10,9	13,0

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Pomoc w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych była świadczona przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach. W omawianym roku sięgała 9 666 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych (2016 – 12 143), z których skorzystało 49 osób (2016 – 65). Jej koszty wyniosły 201,5 tys. zł (2016 – 207,2).

Dzienne Domy Pomocy Społecznej

Osoby o obniżonej sprawności psychofizycznej, które z uwagi na zaawansowany wiek, stan zdrowia lub skomplikowaną sytuację rodzinną wymagały wsparcia korzystały z Dziennych Domów Pomocy Społecznej. Placówki te prowadzone są przez Miasto oraz - Caritas Archidiecezji Łódzkiej. W strukturach organizacyjnych MOPS znajduje się 17. miejskich Domów Dziennego Pobytu i 1 w strukturze Domu Pomocy Społecznej. Dysponowały one łącznie 830 miejscami. W 2017 r. z placówek tych skorzystało 1 089 osób (analogicznie jak w 2016 r.).

Caritas Archidiecezji Łódzkiej prowadził 2 Domy o łącznej planowanej liczbie miejsc - 95. Placówki zapewniały podopiecznym posiłki, zajęcia wspierająco - rehabilitacyjne, pomoc w sprawach osobistych, rodzinnych, urzędowych i mieszkaniowych, terapię zajęciową, aktywne formy spędzania czasu, uczestnictwo w kulturze itp. W roku 2017 z placówek niepublicznych skorzystało 106 osób. Dla porównania w roku 2016 z usług tych domów skorzystało 113 osób.

Dzienny Dom „Senior-WIGOR” jest ośrodkiem wsparcia dziennego, z usług którego mogą korzystać mieszkańcy Łodzi - osoby nieaktywne zawodowo w wieku powyżej 60 roku życia. Placówka dysponuje 50 miejscami, w szczególności zapewnia usługi:

- socjalne, w tym zapewnienie minimum jednego gorącego posiłku,
- edukacyjne,
- kulturalno-oświatowe,
- aktywności ruchowej lub kinezyterapii,
- sportowo-rekreacyjne,
- aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy),
- terapii zajęciowej.

Dodatkowo Dom angażuje seniorów w działania samopomocowe i na rzecz środowiska lokalnego.

Domy Pomocy Społecznej

W 2017 r. na terenie Łodzi funkcjonowało 15 domów pomocy społecznej o różnym profilu, w tym:

- 13 prowadzonych przez Miasto Łódź,
- 2 prowadzone na zlecenie Miasta przez podmioty niepubliczne.

Placówki te łącznie dysponowały miejscami dla 2 001 pensjonariuszy.

W 2017 r. nastąpiła zmiana profilu jednego z domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie na typ łączony dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz zmniejszenie miejsc w jednym z domów pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych. W tym roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zlecał prowadzenie Rodzinnego Domu Pomocy dla 4 osób niepełnosprawnych intelektualnie.

W opisywanym roku w łódzkich domach pomocy społecznej rotacyjnie przebywało 2 361 osób (2016 - 2 340). Ponadto w domach pomocy społecznej poza powiatem łódzkim znajdowało się 198 mieszkańców Łodzi (2016 - 186).

Tab. 45. Liczba miejsc w domach pomocy społecznej

Typ domu pomocy społecznej	Liczba placówek w 2017	Liczba miejsc statutowych w 2017	Liczba osób oczekujących				
			2013	2014	2015	2016	2017
dla osób w podeszłym wieku	4	334	296	143	65	58	46
dla osób przewlekle somatycznie chorych	3	820	685	577	345	462	448
dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	2	200	18	15	13	29	29
dla osób przewlekle psychicznie chorych	3	401	352	318	236	231	207
dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	1	49	18	12	3	0	0
dla osób dorosłych niepełnosprawnych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	1	178	-	-	-	-	13
dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (mężczyzn)	1	19	2	8	3	13	4
Razem	15	2 001	1 378	1 073	665	793	747

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Wydatki bieżące związane z prowadzeniem domów pomocy społecznej w 2017 r. wyniosły 79,8 mln zł (2016 - 76,3 mln zł). Wydatki na utrzymanie mieszkańców Łodzi w domach pomocy społecznej poza powiatem łódzkim wyniosły 4,7 mln zł (2016 - 4,4).

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Rehabilitacją społeczną osób niepełnosprawnych określoną w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2017 r. objął 5 572 osoby na kwotę 14,4 mln zł.

Tab. 46. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych w I. osób

	2013	2014	2015	2016	2017
Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	822	1 174	1 016	1 394	1 317
Dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego	2 247	2 855	2 676	2 004	2 778
Dofinansowanie do pokrycia kosztów usuwania barier w komunikowaniu się, technicznych i architektonicznych	383	530	404	404	522
Dofinansowanie organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz osób niepełnosprawnych	29	37	33	33	27
Dofinansowanie usług tłumacza migowego lub tłumacza przewodnika	-	-	29	21	10
Udział w warsztatach terapii zajęciowej	331	296	296	334	334*
Dofinansowanie w ramach programu „Aktywny samorząd”	589	603	607	708	584

*296 osób uczestniczyło w 9 warsztatach terapii zajęciowej, a 38 niepełnosprawnych łodzian uczestniczyło w warsztatach terapii zajęciowej działających na terenie Zgierza i Pabianic

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Tab. 47. Wydatki poniesione na rehabilitację społeczną w mln zł.

	2013	2014	2015	2016	2017
Budżet miasta	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Środki PFRON	11,2	13,5	11,87	12,38	13,85
Razem	11,7	14,1	12,42	12,95	14,4

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

W 2017 roku po raz kolejny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizował program „Aktywny samorząd” adresowany do osób niepełnosprawnych. Głównym celem programu było wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestniczenie osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym oraz w dostępie do edukacji. Wpłynęło 626 wniosków dotyczące tego programu we wszystkich obszarach wsparcia, z czego rozpatrzono pozytywnie 584. Program „Aktywny samorząd” był finansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Koszt wyniósł 2,2 mln zł. Program kończy się 15 kwietnia 2018 r.

Orzekanie o niepełnosprawności

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności działający przy MOPS decyduje o ustaleniu stopnia niepełnosprawności. Posiadanie orzeczenia uprawnia do podjęcia pracy w warunkach chronionych, korzystania z dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, korzystania z zasiłków i świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków z pomocy społecznej o charakterze stałym, otrzymania karty parkingowej.

Tab. 48. Działalność Miejskiego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba wydanych legitymacji	4 038	3 781	3 303	2 946	2 786
Liczba wydanych orzeczeń ogółem,	13 524	16 014	13 864	11 750	10 895
w tym osoby przed 16 rokiem życia	1 223	1 380	1 216	1 350	1 304

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

W 2017 r. Miejski Zespół wydał 10 895 orzeczeń, o 855 mniej niż w 2016 r. Ponadto Zespół wystawił 2 786 legitymacji potwierdzających posiadanie niepełnosprawności (w 2015 r. – 2 946 legitymacji).

Opłacanie składki zdrowotnej

MOPS opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne określonym grupom klientów, którzy nie podlegali obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu (art. 66 ust. 1), w szczególności 4 620 osobom pobierającym zasiłek stały, 122 objętym indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego w Centrum Integracji Społecznej, 1 uchodźcy objętego indywidualnym programem integracji, 33 osobom realizującym kontrakt socjalny (art. 50 ust. 2) oraz 6 osobom bezdomnym wychodzącym z bezdomności – niepodlegającym obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu.

Tab. 49. Opłacanie składki zdrowotnej ze środków MOPS

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba opłaconych składek	49 066	48 432	45 851	46 607	46 390
wartość opłaconych składek w mln zł	2,0	2,0	2,0	2,2	2,2

Źródło: Opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom

Specjalistyczne usługi opiekuńcze przyznawane są na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego. Dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Z takich usług świadczonych przez Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych skorzystało 56 osób, w czasie 25 479 godzin usługowych o wartości 868,2 tys. zł (2016 - 43 osoby, 22 533 godziny o wartości 730,5 tys. zł).

Na terenie Łodzi funkcjonowało 5 Środowiskowych Domów Samopomocy oferujących 205 miejsc prowadzonych przez:

- Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych (60 miejsc),
- Łódzkie Towarzystwo Alzheimerowskie (20 miejsc),
- Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Łodzi (44 miejsca),
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Łodzi (55 miejsc),
- Stowarzyszenie Młodzieży i Osób z Problemami Psychicznymi, ich Rodzin i Przyjaciół „POMOST” (26 miejsc).

Środowiskowe domy samopomocy świadczyły usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. W 2017 r. z usług ŚDS skorzystało 286 osób (2016 – 283).

Na terenie Łodzi funkcjonują kluby samopomocy - Klub Lokalnej Integracji „Lonia” oraz Klub Samopomocy prowadzony przez Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych. Przeznaczone są dla osób, które oczekują na przyjęcie do środowiskowych domów samopomocy bądź były już ich uczestnikami. Kluby zapewniały wsparcie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności w zakresie aktywizacji, rehabilitacji i integracji społecznej, w miarę możliwości, przy współudziale najbliższej rodziny uczestnika. Świadczyły usługi w postaci indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i zajęć z zakresu kształtowania umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. W roku 2017 r. z usług klubów samopomocy skorzystało 114 osób (2016 – 91).

Mieszkania Chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Osobom z zaburzeniami psychicznymi, bezpośrednio po zakończeniu hospitalizacji umożliwiono pobyt w Mieszkaniach Chronionych prowadzonych przez Towarzystwo Przyjaciół Niepełnosprawnych w Ośrodku Rehabilitacyjno-Wypoczynkowym „Zacisze” w Jedliczach oraz 4 w Łodzi.

W czasie pobytu w Mieszkaniach Chronionych podopieczni przygotowywani byli do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Ogółem w 2017 r. takie mieszkania zapewniały 40 miejsc, z których rotacyjnie skorzystało 46 osób (2016 – 43).

Domy Dziennego Pobytu dla Osób Niepełnosprawnych

W ramach MOPS działają 2 Domy Dziennego Pobytu dla Osób Niepełnosprawnych przy ul. Rojnej (45 miejsc organizacyjnych), z filią przy ul. Piotrkowskiej (20 miejsc dla osób powyżej 18 roku życia) oraz przy ul. Ćwiklińskiej

(35 miejsc). Placówki dysponują miejscami przeznaczonymi dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, z dziecięcym porażeniem mózgowym, zespołem Downa i autyzmem. W wyjątkowych sytuacjach i w miarę wolnych miejsc, dopuszcza się pobyt osób w wieku powyżej 35 roku życia. Domy zapewniają podopiecznym opiekę medyczną, psychologiczną, terapeutyczną i wychowawczo-rewalidacyjną, opartą na indywidualnych programach usprawniania. W 2017 r. z miejsc w Domach Dziennego Pobytu rotacyjnie skorzystało 108 osób (2016 – 104).

Wydawanie decyzji potwierdzającej prawo do świadczeń opieki zdrowotnej

Na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych wydawano decyzje potwierdzające prawo do świadczeń opieki zdrowotnej. Prawo to przyznano osobom, które nie były ubezpieczone i spełniały kryterium dochodowe określone w ustawie o pomocy społecznej.

Tab. 50. Decyzje potwierdzające prawo do świadczeń opieki zdrowotnej

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba wydanych decyzji	1 986	1 779	1 877	2 144	2 759
Wydatki związane z wydawaniem decyzji w tys. zł	80	69,5	72,4	79,6	105,0

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

W 2012 r. powołano Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi przedstawiciele różnych instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zadaniem Zespołu było integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny liczył 18 członków, reprezentujących Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wydział Edukacji, Centrum Służby Rodzinie, Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Psychoterapii w Łodzi, Miejskie Centrum Zdrowia Publicznego, Komenda Miejska Policji, Fundacja Pomocy Rodzinie Opoka, Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej, Liga Kobiet Polskich, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sąd Okręgowy V i VII Wydział Rodzinny, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych, Prokuratura Okręgowa, Centrum Praw Kobiet.

„Niebieska karta”

W 2017 r. procedurę „Niebieskie Karty” zastosowano 1 422 razy (2016 - 1 318), w tym przez:

- Policję – 1 271 (2016 - 1 206),
- Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 1 (2016 – 4),
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – 120 (2016 – 77),
- Służbę Zdrowia – 10 (2016 -7),
- Wydział Edukacji – 19 (2016 – 24).

Tab. 51. Formy przemocy w rodzinie – procedury „Niebieskiej karty”

	Wobec osób dorosłych		Wobec małoletnich		Ogółem	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Fizyczna	1 040	1 034	183	139	1 223	1 173
Psychiczna	1 229	1 171	187	226	1 416	1 397
Seksualna	16	28	4	6	20	34

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

W 1 173 przypadkach stwierdzono występowanie przemocy fizycznej (w tym 139 wobec dzieci), a w 1 397 przypadkach była to przemoc psychiczna (w tym 226 wobec dzieci). Przemoc seksualną stwierdzono w 34 przypadkach (w tym 6 wobec dzieci).

Tab. 52. Liczba środowisk, w których w wyniku zastosowania procedury „Niebieskiej karty” podjęto kroki prawne

	2016	2017
Poinformowanie prokuratury, asystent rodziny	321	407
Skierowanie zawiadomień do MKRPA	161	111
Skierowanie na terapię ofiar przemocy	715	765
Odebranie dziecka z rodziny na wniosek pracownika socjalnego	13	23

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Analiza zjawiska przemocy domowej wskazuje, że jej sprawcami byli przede wszystkim mężczyźni (ok. 84%). Charakterystycznym zjawiskiem jest również wysoka korelacja fizycznych i psychicznych form przemocy.

Kolejnym elementem Programu było szkolenie podnoszące kwalifikacje z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli instytucji oraz służb, działających w obszarze przeciwdziałania przemocy) w rodzinie. W szkoleniu wzięło udział 19 osób.

Specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy

Ofiary przemocy miały możliwość korzystania ze schronienia w prowadzonym przez Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Psychoterapii Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, przy ul. Franciszkańskiej. Ośrodek zapewniał ofiarom przemocy schronienie, pomoc socjalną i terapeutyczną. Ofiarom przemocy udzielane były porady pielęgniarские, psychologiczne, prawne, socjalne, prowadzono terapię indywidualną, grupową, rodzinną oraz zajęcia socjoterapeutyczne. W 2017 r. z pomocy udzielanej w placówce korzystały rotacyjnie 163 osoby, w tym 73 kobiety, 3 mężczyzn oraz 87 dzieci.

Projekty dofinansowane

W 2017 r. prowadzono następujące projekty:

- „Świetlice.Lodz” - celem projektu jest poprawa dostępu do usług społecznych ograniczających ubóstwo i wykluczenie społeczne poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego już funkcjonujących. W ramach Projektu 14 placówek wsparcia dziennego, prowadzonych przez 9 partnerów, rozszerzyło ofertę skierowaną do 420 dzieci oraz 199 rodziców. W 2017 r. ze wsparcia skorzystało 716 osób, a koszty realizacji wyniosły 1,84 mln zł (w tym 53,6 tys. zł wkładu własnego).
- „Razem z Rodziną” – w projekcie wzięło udział 64 rodzin biologicznych, którym decyzją sądu umieszczono dzieci w pieczy zastępczej, 77 rodzin zastępczych oraz 5 rodzinnych domów dziecka i placówek opiekuńczo – wychowawczych, w których przebywa nie więcej niż po 14-tu wychowanków. Celem projektu jest wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka poprzez umożliwienie im skorzystania z pomocy psychologa, logopedy, specjalisty ds. FAS i nadpobudliwości, wolontariuszy, wyjazdowych warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców zastępczych. Jednocześnie z rodzinami biologicznymi, którym odebrano dzieci, prowadzona jest

praca pod kątem przywrócenia im zdolności do pełnienia ról rodzicielskich i stworzenia warunków do powrotu dziecka do rodziny biologicznej. W ramach projektu wzmocniony został potencjał kadrowy MOPS, zatrudniono 3 asystentów rodziny, 3 Koordynatorów Rodzinnej Pieczy Zastępczej, logopedę, psychologa, 2 osoby prowadzące Grupy Wsparcia. Całkowite koszty realizacji w 2017 r. wniosły 920,6 tys. zł, w tym 101,6 tys. zł wkładu własnego.

- „Aktywny Krok” - realizowany jest w partnerstwie z Zakładem Doskonalenia Zawodowego w Łodzi i skierowany jest do 230 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Celem projektu jest aktywizacja społeczno-zawodowa oraz przywrócenie zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, będących mieszkańcami Łodzi i podopiecznymi MOPS. W 2017 r. w projekcie wzięło udział 139 nowych uczestników. Całkowita wartość projektu wyniosła 872,3 tys. zł.
- „Rodzina w Centrum” – projekt mający na celu wzmocnienie usług świadczonych rodzinom przeżywającym trudności i obejmuje wsparcie rodzin asystentami rodziny. Skierowany jest do rodzin, którym decyzjom sądu odebrano dziecko i umieszczono w pieczy zastępczej, a także do tych, którym grozi odebranie dziecka. Praca asystenta rodziny w ramach projektu nakierowana jest na powrót/pozostanie dziecka w rodzinie biologicznej, do ich zadań należy także osłabienie stereotypów związanych z postrzeganiem roli kobiety i mężczyzny w życiu domowym i społecznym. Projekt skierowany jest do 225 rodzin biologicznych. W jego ramach utworzono Centrum Umiejętności Rodzicielskich i Adaptacyjnych. W 2017 r. w projekcie wzięło udział 788 osób, koszty realizacji 1,15 mln zł, w tym wkład własny 147,4 tys. zł.
- „Opiekuńcza Łódź” – realizowany w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Rodzin Działających na Rzecz Zdrowia Psychicznego „Dla Rodziny”, Towarzystwem Przyjaciół Niepełnosprawnych, Fundacją Pomocy Niepełnosprawnym "Okaż Serce" oraz Łódzkim Sejmikiem Osób Niepełnosprawnych. Skierowany jest do osób zależnych lub niesamodzielnych, w tym osób starszych lub z niepełnosprawnościami oraz do ich rodzin i opiekunów faktycznych. Uczestnicy projektu uzyskują dostęp do psychologa, Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej, mieszkania wspomagane, rodzinnego domu pomocy społecznej, usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, wypożyczalni sprzętu wspomagającego lub pielęgnacyjnego. Zakłada się, że ze wsparcia w ramach projektu skorzystają 592 osoby (w tym 422 osoby zależne/niesamodzielne i 170 opiekunów faktycznych). W 2017 r. nie poniesiono kosztów związanych z realizacją projektu.

Działania na rzecz aktywizacji zawodowej

Działania te w 2017 r. obejmowały:

- wydanie 97 skierowań do wykonywania prac społecznie użytecznych. Program realizowany we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Łodzi (2016 – 153),
- zorganizowanie prac społecznie użytecznych dla 71 osób finansowanych z funduszu pracy (2016 – 117) oraz dla 32 osób finansowanych z rezerw MPiPS w ramach Programu Aktywizacja i Integracja (2016 – 41).

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej

W 2017 r. MOPS współpracował z organizacjami pozarządowymi, które realizowały następujące zadania publiczne:

- Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych:
  - prowadzenie placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej oraz pracy podwórkowej,
  - przeprowadzenie szkoleń dla asystentów rodziny, w tym superwizji,
  - podnoszenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców dzieci czasowo powierzonych w pieczy zastępczej oraz rodziców przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

- Rozwój pieczy zastępczej:
  - prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych (typu socjalizacyjnego, rodzinnego i specjalistyczno-terapeutycznego),
  - prowadzenie mieszkań chronionych dla pełnoletnich wychowanków opuszczających formy pieczy zastępczej,
  - organizowanie szkoleń podwyższających umiejętności osób prowadzących rodzinną pieczę zastępczą, w tym superwizję.
- Udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym:
  - prowadzenie placówek dla osób bezdomnych,
  - realizacja programów „Autobus dla bezdomnych i potrzebujących”, „Mieszkania wspierane dla osób bezdomnych” oraz „Świetlica dla osób bezdomnych”.
- Organizowanie i świadczenie pomocy osobom, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność, chorobę lub inne przyczyny, potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu bądź wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostki opieki całodobowej:
  - prowadzenie jednostek specjalistycznego poradnictwa, dziennych domów pomocy, ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w formie środowiskowych domów samopomocy oraz klubów samopomocy, mieszkań chronionych dla osób z różnymi niepełnosprawnościami, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, domów pomocy społecznej, punktu pomocy charytatywnej,
  - organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych,
  - organizowanie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
  - realizacja programu osłonowego „Wyciągamy dzieci z bram – kontynuacja sprawdzonych działań”.
- Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w zakresie zmniejszania negatywnych następstw dla ofiar i świadków występowania przemocy w rodzinie:
  - prowadzenie specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
  - zorganizowanie szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Realizacja Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie ograniczenia zaburzeń życia rodzinnego i społecznego wywołanych nadużywaniem alkoholu, przemocą i innymi czynnikami niszczącymi życie rodzinne i społeczne:
  - prowadzenie hosteli dla osób z problemem alkoholowym, banków żywności oraz 5 jadalni i kuchni społecznych dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin (dorosłych i dzieci), specjalistycznych placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczo-specjalistycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym,
  - wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie centrum integracji społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu.
- Realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w zakresie ograniczenia zaburzeń życia rodzinnego i społecznego wywołanych używaniem substancji psychoaktywnych
  - organizowanie i prowadzenie ośrodków rehabilitacyjno-readaptacyjnych (hosteli) dla osób uzależnionych i szkodliwie używających substancje psychoaktywne, które ukończyły program terapeutyczny,
  - realizacja programów reintegracji zawodowej dla bezrobotnych oraz społecznej dla osób uzależnionych lub szkodliwie używających, które ukończyły program terapeutyczny.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej od września 2016 r. przejął prowadzenie postępowań w sprawach przyznawania świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych w Łodzi.

Prawo do takiej pomocy przysługuje:

- uczniom szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchaczom kolegiów pracowników służb społecznych do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia,
- wychowankom publicznych i niepublicznych ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim oraz upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- uczniom szkół niepublicznych nieposiadających uprawnień szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych do czasu ukończenia obowiązku nauki.

Świadczeniami pomocy materialnej o charakterze socjalnym są stypendium szkolne i zasiłek szkolny. W 2017 r. wydatki wyniosły 3,73 mln zł, w ramach których pozytywnie rozpatrzono wnioski 5 638 uczniów i słuchaczy.

„Karta Dużej Rodziny”

Program „Łódzka Karta Dużej Rodziny”

W 2017 r. wnioski o wydanie kart złożyło 1 535 rodzin, w tym 505 nowych. Pozostałe wnioski dotyczyły przedłużenia ważności kart, wydania ich duplikatów, bądź wymiany kart typu „3” na „4+”. W okresie tym wydano 7 290 kart. Łączna liczba kart wydanych od początku funkcjonowania programu wynosi 22 611.

W roku 2017 wzbogacona została oferta Łódzkiej Karty Dużej Rodziny - deklaracje udziału w programie zgłosiło 24 partnerów, w tym Ośrodek Kultury Górna, sklepy i punkty usługowe różnych branż, instytucje edukacyjne i kulturalne i podmioty świadczące usługi medyczne. Karta promowana była poprzez uaktualnianie strony na portalu. Strona ta zyskała w 2017 r. nową, bardziej przyjazną dla użytkownika szatę graficzną.

Program „Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny”

Program uruchomiony 16 czerwca 2014 r. jako zadanie zlecone z zakresu administracji publicznej, koordynowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Program jest skierowany do rodzin wielodzietnych, z trójką lub większą liczbą dzieci w celu zapewnienia im nowych ulg i uprawnień. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki. Osoby niepełnosprawne otrzymają kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. W roku 2017 przyjęto 536 wniosków o dodanie nowej rodziny, 8 wniosków o uzupełnienie rodziny i dodanie nowych osób oraz przyznano 29 kart dla nowego członka rodziny, 145 nowych kart dla osób, które były już posiadaczami i 42 duplikaty kart.

Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Dzięki Karcie osoby z rodzin wielodzietnych otrzymują m.in. ustawowe zniżki na przejazdy kolejowe (rodzice lub małżonkowie rodziców 37% na bilety jednorazowe oraz 49% na miesięczne); zniżki w opłatach paszportowych (75% w przypadku dzieci i 50% dla rodziców i małżonków rodziców) oraz darmowe albo zniżkowe wstępy do wielu instytucji i placówek.

Sport

Konkursy ofert

W roku 2017 przeprowadzono:

- 20 konkursów ofert na podstawie ustawy z 24 kwietnia 2003 o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 8 konkursów ofert na podstawie ustawy z 11 września 2015 o zdrowiu publicznym;
- 2 nabory wniosków na podstawie uchwały z 28 grudnia 2016 w sprawie określenia warunków oraz trybu finansowania rozwoju sportu na terenie Miasta Łodzi;
- 1 nabór wniosków na podstawie uchwały z 30 sierpnia 2017 w sprawie zatwierdzenia regulaminu nagród dla zawodników osiągających wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym oraz uchwały z 20 maja 2015 w sprawie zatwierdzenia regulaminu przyznawania nagród dla trenerów.

W 2017 r. podpisano 150 umów, przyznano dotacje 53 organizacjom, w działaniach uczestniczyło ok. 69 tys. osób. Środki przeznaczone na ten cel wyniosły 13,6 mln zł. Konkursy dotyczyły zadań:

- „Wspieranie rozwoju sportu” – wsparcie finansowe uczestnictwa łódzkich zespołów w rozgrywkach ligowych.
- „Wspieranie szkolenia sportowego”, w łódzkich klubach sportowych, a także wsparcie uczestnictwa łódzkich drużyn ligowych we współzawodnictwie sportowym.
- „Upowszechnianie sportu wśród dzieci i młodzieży szkolnej”, którego celem jest organizacja współzawodnictwa międzyszkolnego w co najmniej 5 dyscyplinach sportowych oraz rywalizacja sportowa uczniów szkolnictwa specjalnego.
- „Organizacja imprez sportowo–rekreacyjnych”, polegające na wsparciu imprez sportowych o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym, a także na realizacji różnorodnych przedsięwzięć o charakterze rekreacyjnym.
- „Organizacja zajęć sportowych w grach zespołowych dla kobiet aktywnych zawodowo” – zwiększenie dostępności wyspecjalizowanych zajęć dla kobiet aktywnych zawodowo mieszkanek Łodzi.
- „Organizacja imprez i zajęć sportowych z udziałem osób z niepełnosprawnością”, których głównym celem jest integracja osób niepełnosprawnych, poprawa ich sprawności fizycznej oraz osiąganych wyników we współzawodnictwie sportowym.
- „Łódź Sportowa - organizacja imprez sportowo - rekreacyjnych”, mające na celu zapobieganie uzależnieniom alkoholowym, kształtowanie umiejętności współżycia w grupie, a także promowanie zdrowego trybu życia.
- „Trener Osiedlowy”, program, w ramach którego w obiektach sportowych przy łódzkich placówkach edukacyjnych, pod opieką trenerów, przeprowadzone są zajęcia sportowo - rekreacyjne dla dzieci i młodzieży.
- „Sport to zdrowie – udział we współzawodnictwie sportowym w kategoriach młodzików i juniorów”, których celem jest promowanie aktywności fizycznej poprzez systematyczne treningi i udział we współzawodnictwie sportowym.

W ramach działań zwianych z budżetem obywatelskim w 2017 r. przyznano dotacje 2 organizacjom o łącznej wartości 34 tys. zł, a w działaniach uczestniczyło ponad 60 osób.

W ramach inicjatywy lokalnej prowadzono działanie pn. Fiero! Cup 2017 – Sportowy Piknik Rodzinny. Wydatkowano 10 tys. zł, a w działaniu uczestniczyło 300 osób, które brały udział w turniejach i konkurencjach oraz ok. 1,5 tys. mieszkańców odwiedzających piknik.

W ramach działania pn. „Organizacja spektakularnych imprez międzynarodowych” wydatkowano 1,2 mln zł, uczestniczyło w nim ponad 5 tys. zawodników z różnych krajów oraz 28 tys. widzów. Podjęto również czynności mające na celu zwiększenie udziału mieszkańców w imprezach rangi międzynarodowej (Liga Światowa Mężczyzn w piłce siatkowej w latach 2016-2018, Klubowe Mistrzostwa Świata w piłce siatkowej mężczyzn 2017, Mistrzostwa Polski i meczów

reprezentacji Polski w rugby) – wydatkowano 2,5 mln zł.. Łącznie dofinansowano 52 imprezy rekreacyjno-sportowe.

Najważniejsze imprezy sportowe odbywające się w Łodzi w 2017:

- Międzynarodowy Halowy Mityng Lekkoatletyczny,
- DOZ Maraton Łódź,
- Bieg Olimpijczyków,
- Bieg Ulicą Piotrkowską Rossmann Run,
- Klubowe Mistrzostwa Świata w piłce siatkowej mężczyzn 2017,
- Mistrzostwa Europy w Rugby 7,
- Otylia Swim Tour,
- Ogólnopolski Finał „Czwartków Lekkoatletycznych”,
- Liga Światowa Mężczyzn w piłce siatkowej,
- XII SuperFinał rozgrywek Polskiej Ligi Futbolu Amerykańskiego,
- Międzynarodowy Wyścig Kolarski „Solidarności” i Olimpijczyków,
- Plaża Open,
- Finał Marcin Gortat Camp,
- Bieg Fabrykanta,
- Lodomania z Czerkawskim,
- Grand Prix - Puchar Polski w pływaniu,
- Bieg Niepodległości,
- Klubowy Puchar Europy Głuchych w Koszykówce Kobiet i Mężczyzn,
- Bieg Sylwestrowy.

W Miejskim Ośrodku Sportu i rekreacji zorganizowano ponad 160 imprez (własnych i organizowanych przez podmioty zewnętrzne), w których uczestniczyło prawie 150 tys. osób

Stypendia i nagrody sportowe

Na podstawie uchwał Rady Miejskiej w sprawie zatwierdzenia regulaminu stypendiów sportowych dla zawodników osiągających wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym, a także dla zmotywowania sportowców do dalszego rozwoju oraz dla uhonorowania łódzkich szkoleniowców, których zawodnicy osiągnęli wysokie wyniki w 2017 roku, po raz kolejny, przyznano stypendia i nagrody.

Tab. 53. Stypendia i nagrody sportowe

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba stypendiów i nagród	645	502	325	316	187
wartość przyznanych stypendiów i nagród w tys. zł	833	673,6	578,3	600	907

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Wydziału Sportu.

Uczestnictwo w projekcie stypendialnym „Sportowa Akademia Veolii”, dzięki czemu 4 zawodników z Łodzi, uzyskało stypendium sportowe oraz możliwość edukacji w zakresie szeroko rozumianego marketingu sportowego, umiejętności współpracy z biznesem przy projektach sponsoringowych, podstaw public relations i zasad kontaktowania się z mediami w ramach kształtowania wizerunku sportowca.

Poprawa funkcjonowania istniejącej bazy sportowej

W ramach optymalizacji efektów inwestycji sportowych dokonano konserwacji obiektów użytkowanych przez kluby sportowe, a inne zmodernizowano i dostosowano do współczesnych potrzeb. W 2017 r. na to działanie wydatkowano prawie 887 tys. zł. Dodatkowo w ramach działań częściowo finansowanych z budżetu obywatelskiego zmodernizowano obiekty sportowe i rekreacyjne wydając prawie 3,1 mln zł.

Dostęp do bazy rekreacyjno sportowej

Szeroki dostęp do równomiernie rozmieszczonej bazy rekreacyjno-sportowej, zapewnia Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji. Liczba sprzedanych wejściówek na teren obiektów pływalni „Wodny Raj” i „Promienistych” oraz lodowisk krytych „Bombonierka”, „Retkinia”, „Wodny Raj” „Stawy Jana”, rolkowisko „Retkinia” oraz Miasteczko Ruchu Drogowego w 2017 r. wynosiła ponad 282,9 tys. .Liczba wypożyczeń sprzętów wodnych na przystaniach „Stawy Jana” oraz „Arturówek” sięgnęła prawie 5,4 tys.

Ewidencja klubów sportowych

Liczba uczniowskich klubów sportowych, a także klubów sportowych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz klubów i związków sportowych w 2017 r. zmniejszyła się o 9. Tendencja malejąca wynikała z zakończenia działalności i likwidacji klubów, niż zakładania nowych podmiotów. W 2017 roku zarejestrowało się 10 nowych klubów z osobowością prawną, natomiast 14 klubów zostało zlikwidowanych i wykreślonych, w tym 7 z ewidencji klubów sportowych. Dwa kluby są w trakcie procesu likwidacji. W 6 przypadkach likwidacje wszczęte były z inicjatywy zarządów klubów. Tylko dla jednego klubu proces likwidacji wszczęto na drodze sądowej. Najczęstszą przyczyną likwidacji były trudności finansowe, organizacyjne, kadrowe.

Na koniec roku nadzorem Prezydenta Miasta Łodzi za pośrednictwem Wydziału Sportu objętych było 452 stowarzyszeń i związków sportowych, w tym 262 kluby sportowe (102 uczniowskie kluby sportowe oraz 160 klubów nieprowadzących działalności gospodarczej), natomiast pozostałe 190 to stowarzyszenia kultury fizycznej (150) i związki sportowe (40) wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego.

W 2017 roku w sprawach wniosków dotyczących ewidencji klubów sportowych Wydział Sportu wydał 87 decyzji administracyjnych oraz 94 zaświadczenia. Średni czas oczekiwania na załatwienie wniosków w sprawach kończących się decyzją wynosił 16 dni, natomiast w sprawach zakończonych zaświadczeniem 2 dni.

Działania promujące sport i kulturę fizyczną wśród mieszkańców

Miasto wsparło finansowo systematyczne szkolenie sportowe ponad 5 tys. zawodniczek i zawodników, dzięki czemu udało się utrzymać korzystny bilans punktowy w Systemie Sportu Młodzieżowego. Miasto utrzymało VII miejsce na 919 sklasyfikowanych gmin. Należy zaznaczyć, że uzyskany wynik punktowy jest jednym z najwyższych w ostatnich latach (w 2017 roku Łódź zdobyła 4 451,44 pkt. – ponad 330 punktów więcej niż w 2016 r.).

W ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2017 w 15 obiektach sportowych przy łódzkich placówkach edukacyjnych, pod opieką trenerów osiedlowych, przeprowadzone były zajęcia sportowo-rekreacyjne dla dzieci i młodzieży. Odnotowano prawie 24,4 tys. wejść na poszczególne zajęcia.

Kontynuowano program „Mój przyjaciel wf”, stanowiący odpowiedź na plagę zwolnień z zajęć wychowania fizycznego. W pierwszym roku funkcjonowania (2015/2016) program wdrażany był we wszystkich łódzkich gimnazjach, natomiast do szkół podstawowych i ponadpodstawowych skierowane zostały wybrane działania. W roku 2017, ze względu

na wprowadzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zmiany, których skutkiem była decyzja o likwidacji gimnazjów zdecydowano, że program będzie wdrażany głównie w szkołach podstawowych i ukierunkowany szczególnie na promocję aktywności fizycznej. W ramach przedsięwzięcia prowadzone były konsultacje i warsztaty dla dyrektorów i nauczycieli wychowania fizycznego, modelowe i otwarte zajęcia, a także programy promujące aktywność fizyczną. Porównując liczbę zwolnień z całego roku szkolnego z pierwszym rokiem funkcjonowania programu, można stwierdzić, że w szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach ogólnokształcących oraz zespołach szkół ponadgimnazjalnych łączna liczba zwolnień zmniejszyła się o kolejne 22,1 %. Program będzie kontynuowany w 2018 roku.

Programy sportowo - rekreacyjne

W zajęciach cyklicznych prowadzonych w ramach programów sportowo-rekreacyjnych w 2017 roku wzięło udział prawie 32 tys. osób:

- „Sprawny Przedszkolak” – autorski program MOSiR; zajęcia ogólnorozwojowe odbywają się w przedszkolach.
- „Gimnastyka sportowa dla dzieci” – program współorganizowany przez MOSiR oraz REGIMIS Studio Sportu i Rekreacji Jacka Włuki. Zajęcia z gimnastyki sportowej odbywają się w hali sportowej przy ul. Karpackiej raz w miesiącu dla grup zorganizowanych oraz raz w miesiącu jako zajęcia otwarte.
- „Gimnastyka sportowa dla dorosłych” – program współorganizowany przez MOSiR oraz ADGIM. Zajęcia z gimnastyki sportowej odbywały się w hali sportowej przy ul. Karpackiej raz w miesiącu jako zajęcia otwarte.
- „Gimnastyka sportowa dla rodzin” – program współorganizowany przez MOSiR, REGIMIS oraz ADGIM. Zajęcia z gimnastyki sportowej prowadzone w hali sportowej przy ul. Karpackiej dwa razy w miesiącu jako zajęcia otwarte.
- „Akademia Młodych Orłów” – program współorganizowany przez PZPN, ŁZPN oraz UMŁ w imieniu, którego program realizuje MOSiR. Treningi piłkarskie od poniedziałku do piątku dla, wyselekcjonowanych podczas „Dni Talentu”, grup dzieci.
- „Przez sport do wiedzy” – autorski program MOSiR. Uczniowie łódzkich szkół podstawowych i gimnazjów zwiedzają halę sportową oraz uczestniczą w zajęciach sportowych.
- „Mali Siłacze na Maty” – autorski program MOSiR. Zawody z podstaw zapasów dla dzieci z łódzkich szkół podstawowych w hali przy ul. ks. Skorupki 21.
- „Sześciobój Drużynowy o Puchar Dyrektora MOSiR” – autorski program MOSiR, w ramach którego uczniowie łódzkich szkół podstawowych rywalizują ze sobą w takich konkurencjach jak: bieg sztafetowy, wyścigi rzędów, tenis stołowy, gry zespołowe, unihokej oraz piłka nożna.
- „Wprowadzamy gwiazdy sportu do szkół” – program współorganizowany przez MOSiR oraz Zespół Szkół Samochodowych. Instruktorzy prowadzą prelekcje i zajęcia sportowe z uczniami na terenie szkoły.
- „Technikum Piłkarskie MOSiR Łódź” – autorski program MOSiR; treningi piłki nożnej dla dzieci; 3 razy w tygodniu na Orliku przy ul. Rzgowskiej i 2 razy w tygodniu na Orliku przy ul. Karpackiej w okresie kwiecień-wrzesień.
- „Sprawny Senior” – autorski program MOSiR w skład, którego wchodzi szeroka oferta bezpłatnych zajęć dedykowanych łódzkim seniorom: nordic walking, gimnastyka w wodzie, ćwiczenia w wodzie wzmacniające mięśnie przykręgosłupowe i brzucha, gimnastyka ogólnorozwojowa, aerobik dla seniorów, tai chi.
- „Aktywizacja Podopiecznych z Miejskich Domów Pomocy Społecznej” – autorski program MOSiR; instruktor sportu prowadzi cotygodniowe zajęcia ruchowe dla podopiecznych DPS; obecnie programem objęta jest jedna placówka przy ul. Rudzkiej.
- „Bądź bezpieczny z MOSiR” - autorski program MOSiR w skład, którego wchodzi samoobrona dla kobiet oraz WSL

Combat; zajęcia prowadzone były 3 razy w tygodniu w hali sportowej przy ul. ks. Skorupki.

- „Centrum Sportu i Kultury Japońskiej” – program współorganizowany przez MOSiR oraz Fundację Surei No Mon mający na celu popularyzację japońskiej kultury różnorodnych sztuk walki. Zajęcia sportowe prowadzone 3 razy w tygodniu w hali sportowej przy ul. ks. Skorupki; spotkania wzbogacone były pokazami origami, ceremoniałem parzenia herbaty i innych związanych z szeroko pojętą kulturą japońską.

Łódzka Rada Sportu

Łódzka Rada Sportu przy Prezydencie Miasta Łodzi powołana została jako organ opiniodawczo-doradczy w zakresie kultury fizycznej i sportu. Wśród członków Rady są przedstawiciele największych klubów ligowych, sportu młodzieżowego, szkolnego i powszechnego, klubów odnoszących największe sukcesy w sportach indywidualnych, sportu akademickiego, najpopularniejszej, choć przeżywającej kryzys, piłki nożnej, były gwiazdy polskiego sportu, są też biznesmeni sponsorujący sport i znający zasady marketingu sportowego, a także posłanka z sejmowej komisji sportu. W minionym roku obradowała 8 razy i przyjęła trzy uchwały dotyczących niezwykle istotnych propozycji i rozwiązań ukierunkowanych na rozwój łódzkiego sportu. Można stwierdzić, że Rada jest najaktywniejszym tego typu organem w skali kraju.

2. KULTURA U PODSTAW

Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze dzięki efektywnemu wykorzystaniu potencjału kulturalnego i kreatywnego Łodzi.

Miejskie instytucje kultury

W Łodzi działa 25 miejskich instytucji kultury, w tym:

- 5 instytucji artystycznych:
  - Teatr Nowy im. Kazimierza Dejmka,
  - Teatr Powszechny,
  - Teatr Muzyczny,
  - Teatr „Pinokio”,
  - Teatr Lalek „Arlekin”,
- 4 muzea:
  - Muzeum Miasta Łodzi,
  - Muzeum Kinematografii,
  - Centralne Muzeum Włókiennictwa,
  - Muzeum Tradycji Niepodległościowych,
- Miejska Galeria Sztuki,
- 7 domów kultury:
  - Akademicki Ośrodek Inicjatyw Artystycznych,
  - Bałucki Ośrodek Kultury,
  - Centrum Kultury Młodych,
  - Ośrodek Kultury „Górna”,
  - Poleski Ośrodek Sztuki,
  - Dom Literatury w Łodzi,
  - Widzewskie Domy Kultury,
- Pozostałe instytucje kultury:
  - Centrum Dialogu im. Marka Edelmana,
  - EC -1- Łódź Miasto Kultury,
  - Fabryka Sztuki,
- 5 bibliotek:
  - Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Śródmieście im. Andrzeja Struga,
  - Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Polesie,
  - Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Bałuty im. Stanisława Czernika,
  - Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Górna im. Władysława Stanisława Reymonta,
  - Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Widzew im. Lucjana Rudnickiego.

Działalność łódzkich teatrów

Skala uczestnictwa w spektaklach mieszkańców Łodzi w 2017 r. w odniesieniu do poprzedniego roku wzrosła o ponad 5%. Łącznie łódzkie teatry odwiedziło 303,6 tys. widzów. Było to o ponad 17 tys. więcej niż w ubiegłym roku.

W 2017 roku odbyło się o 5 premier i 44 spektakli więcej, niż w roku ubiegłym.

Tab. 54. Działalność łódzkich teatrów miejskich

		2013	2014	2015	2016	2017
Teatr Nowy im. K. Dejmka	Liczba premier	11	7	7	3	7
	Liczba przedstawień	309	301	333	387	359
	Liczba widzów	53 869	56 942	56 563	60941	48066
Teatr Powszechny	Liczba premier	7	13	12	12	12
	Liczba przedstawień	340	328	354	334	372
	Liczba widzów	74 140	69 256	76 663	75125	84601
Teatr Lalek „Arlekin”	Liczba premier	5	3	4	5	4
	Liczba przedstawień	403	368	443	395	414
	Liczba widzów	53 913	39 073	49 194	46126	55869
Teatr „Pinokio”	Liczba premier	6	7	6	3	3
	Liczba przedstawień	387	422	376	333	339
	Liczba widzów	43 448	44 029	39 304	38445	39405
Teatr Muzyczny	Liczba premier	4	2	1	2	4
	Liczba przedstawień	122	117	116	103	112
	Liczba widzów	74 356	76 434	79 652	65699	75683
Razem	Liczba premier	33	32	30	25	30
	Liczba przedstawień	1 561	1 536	1 322	1552	1 596
	Liczba widzów	299 726	285 734	301 376	286 336	303 624

Źródło: Wydział Kultury

W 2017 roku łódzkie teatry otrzymały dofinansowanie w wysokości 1,4 mln zł. Większość dofinansowania pochodziła z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Naukowego (984,9 tys. zł). Najwięcej dofinansowania otrzymał teatr Arlekin (532,5 tys. zł).

Tab. 55. Dofinansowanie teatrów w 2017 r.

Tytuł projektu	źródło dofinansowania (grantodawca/nazwa programu)	wartość dofinansowania w tys. zł	Beneficjent
Program „Teatr i taniec”	MKiDN	170	Teatr Arlekin
Manufaktura	Manufaktura	12	Teatr Arlekin
Compensa TU SA	Compensa TU SA	10	Teatr Arlekin
Centrum Dialogu	Centrum Dialogu	5	Teatr Arlekin
Program „Edukacja kulturalna”	MKiDN	89	Teatr Arlekin
Instytut Teatralny	Instytut Teatralny	6,1	Teatr Arlekin
Program „Patriotyzm Jutra”	Muzeum Historii Polski	40	Teatr Nowy
Konkurs na wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej	Instytut Raszewskiego	6,7	Teatr Nowy
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna	Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna	10	Teatr Nowy
Program „Wydarzenie artystyczne dla dzieci i młodzieży”	MKiDN	254, 5	Teatr Pinokio
Program „Kultura Dostępna”	Narodowe Centrum Kultury	35	Teatr Pinokio
Łato w teatrze	Instytut Teatralny	208,2	Teatr Pinokio
Program „Ojczysty – dodaj do ulubionych”	Narodowe Centrum Kultury	35	Teatr Pinokio
MKiDN	MKiDN	100	Teatr Muzyczny
MKiDN	MKiDN	29	Teatr Muzyczny
Program „Teatr i Taniec”	MKiDN	225	Teatr Powszechny
Program „Infrastruktura Kultury”	MKiDN	117,4	Teatr Powszechny
Program „Interwencje”	Narodowe Centrum Kultury	40	Teatr Powszechny

Źródło: Wydział Kultury.

Ze środków sponsorskich łódzkie teatry otrzymały łącznie ponad 200 tys. zł.

Tab. 56. Środki sponsorskie pozyskane przez teatry w 2017 r.

Tytuł projektu	sponsor	wartość dofinansowania w tys. zł	Beneficjent
III Międzynarodowy Festiwal Sztuki Animacji Animart	Compensa TU	10	Teatr Arlekin
III Międzynarodowy Festiwal Sztuki Animacji Animart	Manufaktura - Apsys	12	Teatr Arlekin
Spektakl „Kościusko. Ostatnia bitwa”	Łódzka Specjalna Strefa ekonomiczna	10	Teatr Nowy
Premiera spektaklu „Les Miserables”	Ośrodek Wypoczynkowy KALWA	123	Teatr Muzyczny
Koncert „Step by step”	Dom Mody Teresa Kopias	30% na zakup sukienek do koncertu	Teatr Muzyczny
Realizacja XXIII edycji Międzynarodowego Festiwalu Sztuk Przyjemnych i Nieprzyjemnych	Amcor Tobacco	10	Teatr Powszechny
Spektakl w ramach cyklu „Dziecko w sytuacji”	Amcor Tobacco	30	Teatr Powszechny
Spektakl w ramach cyklu „Dziecko w sytuacji”	Veolia	20	Teatr Powszechny
Spektakle Teatru dla niewidomych	Amcor Tobacco	5	Teatr Powszechny
Spektakle Teatru dla niewidomych	Veolia	8	Teatr Powszechny

Źródło: Wydział Kultury

Najważniejsze wydarzenia i inicjatywy realizowane przez teatry w 2017 r.:

- Międzynarodowy Festiwal Sztuki Animacji AnimArt - wzięło w nim udział 26 teatrów z 12 krajów, które dały w sumie 33 pokazy na trzech scenach Teatru Arlekin i na rynku Manufaktury. Pokazano przedstawienia dla najmłodszych, przedstawienia rodzinne i dla dorosłych.
- Projekt „DuoPolis Kulturalne Warszawa - Łódź” - nawiązanie stałej współpracy pomiędzy Teatrem Nowym w Łodzi, a Teatrem Imka w Warszawie. Kooperacja zakłada wzajemną wymianę i prezentację spektakli. Efektem współpracy w 2017 r. było przedstawienie „Wiele demonów”.
- Projekt „Łódź Stolicą Awangardy” realizowany przez Teatr Nowy przez cały 2017 rok. Przeprowadzono szereg działań edukacyjnych i animacyjnych w oparciu o prezentację najciekawszych łódzkich twórców działających w obszarze szeroko rozumianej sztuki współczesnej.
- VII Międzynarodowy Festiwal „Teatralna Karuzela” zorganizowany przez Teatr Pinokio miał przewodnie pytanie „Kto ty jesteś?”. Publiczność uczestniczyła w 17 wydarzeniach artystycznych, 20 warsztatach, 6 projekcjach filmów fabularnych, debatach oraz premierze „Przygody Pędrka Wyrzutka”.

Działalność łódzkich domów i ośrodków kultury

W 2017 r. liczba uczestników różnych imprez w łódzkich domach i ośrodkach kultury wyniosła prawie 167 tys. W porównaniu do roku poprzedniego w 2017 roku odbyło się o ponad 700 imprez mniej, w wyniku czego liczba uczestników w wydarzeniach kulturalnych zmalała o ponad 120 tys. W łódzkich domach kultury goszczono 73 zespoły.

Tab. 57. Działalność łódzkich domów i ośrodków kultury.

	Wskaźniki	2016	2017
Akademicki Ośrodek Inicjatyw Artystycznych	Liczba imprez	131	116
	Liczba zespołów	7	3
	Liczba uczestników	18 085	22498
Bałucki Ośrodek Kultury	Liczba imprez	526	489
	Liczba zespołów	15	22
	Liczba uczestników	38 542	34211
Centrum Kultury Młodych	Liczba imprez	213	297
	Liczba zespołów	4	12
	Liczba uczestników	28 127	26405
Ośrodek Kultury "Górna"	Liczba imprez	591	54
	Liczba zespołów	1	10
	Liczba uczestników	4452	10023
Poleski Ośrodek Sztuki	Liczba imprez	267	218
	Liczba zespołów	8	9
	Liczba uczestników	153	26691
Dom Literatury w Łodzi	Liczba imprez	257	209
	Liczba zespołów	2	5
	Liczba uczestników	15 370	13215
Widzewskie Domy Kultury	Liczba imprez	292	192
	Liczba zespołów	19	12
	Liczba uczestników	28 103	34381
Razem	Liczba imprez	2 277	1 575
	Liczba zespołów	56	73
	Liczba uczestników	295 972	167 424

Źródło: Wydział Kultury

Dofinansowanie domów i ośrodków kultury

Łódzkie domy i ośrodki kultury w 2017 r. otrzymały łącznie ze środków zewnętrznych 1,4 mln zł.

Tab. 58. Dofinansowanie domów i ośrodków kultury w 2017 r. (środki zewnętrzne)

Tytuł projektu	źródło dofinansowania (grantodawca/nazwa programu)	wartość dofinansowania w tys. zł	Beneficjent
Festiwal „Łódź Miastem Kobiet”	Firma „Delia Cosmetics”	2	Akademicki Ośrodek Inicjatyw Artystycznych
Festiwal „Łódź Miastem Kobiet”	Firma „Jamir Sobieraj i Wspólnicy”	5	Akademicki Ośrodek Inicjatyw Artystycznych
„Oblicza Łodzi”	Medikon Polska	0,25	Bałucki Ośrodek Kultury
XVII Festiwal Teatrów Przedszkolnych im. Henryka Ryla	Spółdzielnia Mieszkaniowa im. M. Reja	1,3	Bałucki Ośrodek Kultury
38 Ogólnopolski Festiwal Kultury Młodych „Działwa”	Spółdzielnia Mieszkaniowa im. M. Reja	1,3	Bałucki Ośrodek Kultury
Gwiazdy w Bałuckim	Energoterm	1	Bałucki Ośrodek Kultury
Gwiazdy w Bałuckim	Remondis	1	Bałucki Ośrodek Kultury
Łódzki Tydzień Kobiet Niezwykłych	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	5	Centrum Kultury Młodych
Dzień Dziecka	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	20	Centrum Kultury Młodych
Impreza „Powitanie lata”	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	5	Centrum Kultury Młodych
Impreza „Cudownych rodziców mam”	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	3	Centrum Kultury Młodych
Folkowy podwieczorek na Młynku	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	7	Centrum Kultury Młodych
Impreza „Retropotańcówka”	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	5	Centrum Kultury Młodych
Impreza „Jesień na sportowo”	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	5	Centrum Kultury Młodych
Inauguracja sezonu kulturalnego	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	3	Centrum Kultury Młodych
Osiedlowy Dzień Seniora	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	1,5	Centrum Kultury Młodych
Konkurs Piosenki Polskiej „Moc emocji”	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	0,5	Centrum Kultury Młodych
Konkurs koled „Śpiewajmy i grajmy Mu, małemu”	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	1,45	Centrum Kultury Młodych
Gwiazdka	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	4	Centrum Kultury Młodych
Uroczyste spotkanie z okazji Świąt Bożego Narodzenia	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	7	Centrum Kultury Młodych
Uroczyste spotkanie z okazji Świąt Bożego Narodzenia	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Osiedle Młodych”	1,5	Centrum Kultury Młodych
Koncert sylwestrowy	Rada Osiedla Chojny - Dąbrowa	4	Centrum Kultury Młodych
35 Ogólnopolskie Konfrontacje Teatrów Młodzieżowych - Centrum	MKIDN	40	Centrum Kultury Młodych
XXXII Międzynarodowe Warsztaty Folklorystyczne	Narodowe Centrum Kultury	51	Centrum Kultury Młodych
Impreza „Dzieci Na Piknik”	Rada Osiedla „Piastów - Kurak”	6	Centrum Kultury Młodych
XI Festiwal „Puls Literatury”	Narodowe Centrum Kultury - Program „Kultura Interwencje”	110	Dom Literatury
XI Festiwal „Puls Literatury”	Fundusz Popierania Twórczości ZAIKS	5	Dom Literatury
Komiks „Conrad”	MKIDN - Program „Conrad”	20	Dom Literatury
Wydanie książki „Baśnie Eliany”	MKIDN - Program „Literatura”	0,2	Dom Literatury
Wydanie książki Małgorzaty Goliczkiej - Jabłońskiej	MKIDN - Program „Literatura”	0,2	Dom Literatury
Wydanie „Tygla Kultury”	Ambasada Austrii w Polsce	4	Dom Literatury

Festiwal „Piłsudski”	Muzeum Historii Polski – „Patriotyzm Jutra”	22	Dom Literatury
Plac Zabaw Twórczych	MKIND – Program „Edukacja kulturalna”	45	Ośrodek Kultury „Górna”
Ruchy nieiteoretyczna	Narodowe Centrum Kultury – program „Bardzo młoda kultura”	10	Ośrodek Kultury „Górna”
Impreza „Świat u stóp. Młodzi adepci tańca na Górzej”	Instytut Muzyki i Tańca – Program „Myśl w ruchu”	30,7	Ośrodek Kultury „Górna”
Projekt „W Europie, z nami czy bez nas – losy wykluczonych i obcych”	Erasmus+KA2 Współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk	266,6	Poleski Ośrodek Sztuki
Projekt „Zrozumieć Europę”	Erasmus+KA2 Edukacja dorosłych, rozwój innowacyjnych rozwiązań	55,8	Poleski Ośrodek Sztuki
Projekt „Europejskie partnerstwo na rzecz działań włączających osoby zagrożone marginalizacją”	Erasmus+akcja KA2: Współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk. Partnerstwa strategiczne na rzecz edukacji dorosłych	481,6	Poleski Ośrodek Sztuki
Odkurzamy dom kultury	Erasmus+akcja KA1: mobilność edukacyjna, job shadowing	33	Poleski Ośrodek Sztuki
Bądź na Czasie – Partnerstwo strategiczne na rzecz osób wykluczonych cyfrowo	Erasmus+akcja KA2: mobilność edukacyjna, job	265,2	Poleski Ośrodek Sztuki
Festiwal Literatury	ZAIS	4	Poleski Ośrodek Sztuki
Dotknij Teatru	MKiDN	155	Poleski Ośrodek Sztuki
5. Mały książkomaniak	MKiDN/Promocja czytelnictwa UML	25	Widzewskie Domy Kultury
Widzewski bank pomysłów na kulturę cz.I i cz.II	Narodowe Centrum Kultury/ Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2017	30	Widzewskie Domy Kultury
Plac Wolności w Łodzi	Biuro programu „Niepodległa”/ program dotacyjny „Niepodległa”	17,3	Widzewskie Domy Kultury
5. mały książkomaniak	Veolia	1	Widzewskie Domy Kultury
Mikołajki w rytmie cza cza	Veolia	1	Widzewskie Domy Kultury
Dni Austrii w Domu Kultury 502	Konsul Honorowy Republiki Austrii	1	Widzewskie Domy Kultury
18 Łódzkie Konfrontacje Taneczne	Veolia	1	Widzewskie Domy Kultury

Źródło: Wydział Kultury

Najważniejsze wydarzenia i inicjatywy ośrodków kultury w 2017 r.

Akcja „Dotknij Teatru” przygotowana przez Poleski Ośrodek Sztuki. W ramach projektu powstało 21 premierowych wydarzeń łódzkiego teatru offowego dedykowanych z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Teatru.

Rozpoczęto projekt „Nowe funkcje łódzkich domów kultury”. Obejmuje on szereg prac remontowych w budynkach trzech domów kultury (Poleski Ośrodek Sztuki, Widzewskie Domy Kultury i Ośrodek Kultury „Górna”) od piwnic aż po dach, termomodernizację oraz dostosowanie obiektów dla osób niepełnosprawnych. Ponadto zakupione zostanie wyposażenie (sprzęt nagłaśniający, komputerowy, oświetlenie, meble). Modernizacje techniczne pozwolą na wprowadzenie nowych form zajęć do oferty. Dzięki dostosowaniu obiektów dla osób niepełnosprawnych możliwa będzie integracja ze środowiskiem z różnymi dysfunkcjami, nie tylko ruchowymi we wszystkich dziedzinach sztuki.

Działalność łódzkich muzeów i galerii

Łódzkie muzea i galeria w 2017 r. przygotowały o 2 wystawy stałe mniej (48 w 2016 r. i 45 w 2015 r.) oraz o 3 wystawy czasowe mniej (175 w 2016 r. i 141 w 2015 r.) w porównaniu z rokiem ubiegłym. Liczba odwiedzających w odniesieniu do lat ubiegłych znacznie wzrosła, do poziomu 739 tys. osób.

Tab. 59. Działalność łódzkich muzeów i galerii.

Instytucja	Wskaźniki	2015	2016	2017
Muzeum Miasta Łodzi	liczba wystaw stałych	16	18	15
	liczba wystaw czasowych	31	26	31
	liczba zwiedzających	96 095	70 365	100 034
Muzeum Kinematografii	liczba wystaw stałych	7	7	7
	liczba wystaw czasowych	13	52	38
	liczba zwiedzających	37 188	40 224	374 047
Centralne Muzeum Włókiennictwa	liczba wystaw stałych	10	10	11
	liczba wystaw czasowych	39	31	22
	liczba zwiedzających	70 199	32 702	146 801
Muzeum Tradycji Niepodległościowych	liczba wystaw stałych	12	13	13
	liczba wystaw czasowych	26	22	32
	liczba zwiedzających	114 814	106 828	92 981
Miejska Galeria Sztuki	liczba wystaw stałych	0	0	0
	liczba wystaw czasowych	32	44	49
	liczba zwiedzających	21 226	24 746	26 122
Razem	liczba wystaw stałych	45	48	46
	liczba wystaw czasowych	141	175	172
	liczba zwiedzających	339 522	274 865	739 985

Źródło: Wydział Kultury

Miejskie muzea włączyły się do ogólnopolskiej akcji „Muzeum za złotówkę” rekomendowanej przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, polegającej na udostępnieniu ekspozycji muzealnych dla dzieci i młodzieży do lat 16 – za symboliczną złotówkę. Celem akcji jest edukacja kulturalna, zwiększenie dostępności do instytucji kultury, wzrost uczestnictwa w kulturze.

Łódzkie muzea i galerie otrzymały łącznie ze środków zewnętrznych 9,9 mln zł. Najwięcej dofinansowania otrzymało Muzeum Tradycji Niepodległościowych (8,2 mln zł).

Tab. 60. Dofinansowanie muzeów i galerii w 2017 r. (środki zewnętrzne)

Tytuł projektu	sponsor	wartość dofinansowania w tys. zł	beneficjent
MKiDN Dziedzictwo kulturowe , Wspieranie działań muzealnych	MKiDN Dziedzictwo kulturowe , Wspieranie działań muzealnych	74	Muzeum Miasta Łodzi
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	61	
MKiDN Dziedzictwo kulturowe , Wspieranie działań muzealnych	MKiDN Dziedzictwo kulturowe , Wspieranie działań muzealnych	59	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	49,1	
NCK Kultura Interwencje	NCK Kultura Interwencje	45	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	16,9	
Muzeum Historii Polski, Patriotyzm Jutra	Muzeum Historii Polski, Patriotyzm Jutra	23	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	15	
MKiDN Kultura Cyfrowa	MKiDN Kultura Cyfrowa	50,7	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	8	
MKiDN Sztuki wizualne	MKiDN Sztuki wizualne	60	Centralne Muzeum Włókiennictwa
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	40	
MKiDN Kultura ludowa i tradycyjna	MKiDN Kultura ludowa i tradycyjna	20	
MKiDN Rozwój sektorów kreatywnych 20017	MKiDN Rozwój sektorów kreatywnych 20017	35,7	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	9,4	
MKiDN Kultura cyfrowa	MKiDN Kultura cyfrowa	67,2	
NCK Kultura Interwencje	NCK Kultura Interwencje	85	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	27,3	
Muzeum Historii Polski Patriotyzm Jutra	Muzeum Historii Polski Patriotyzm Jutra	20	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	20	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	10,5	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	34,4	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	8,3	
MKiDN Infrastruktura Kultury	MKiDN Infrastruktura Kultury	80	Muzeum Tradycji Niepodległościowych
Fundacja PGE	Fundacja PGE	29,9	
International Holocaust Remembrance Alliance	International Holocaust Remembrance Alliance	18,3	
International Holocaust Remembrance Alliance	International Holocaust Remembrance Alliance	57,3	
MKiDN Wspieranie samorządowych instytucji kultury – opiekunów miejsc pamięci	MKiDN Wspieranie samorządowych instytucji kultury – opiekunów miejsc pamięci	3551,5	
Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego	4205,5	
MKiDN Wspieranie samorządowych instytucji kultury – opiekunów miejsc pamięci	MKiDN Wspieranie samorządowych instytucji kultury – opiekunów miejsc pamięci	340	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	12	Muzeum Kinematografii

MKiDN Kultura dostępna	MKiDN Kultura dostępna	38	Miejskie Galerie Sztuki
MKiDN Sztuki Wizualne	MKiDN Sztuki Wizualne	31,9	
Muzeum Historii Polski Patriotyzm Jutra	Muzeum Historii Polski Patriotyzm Jutra	40	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	40	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	43	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	86	
PiSF Dofinansowanie przedsięwzięcia z zakresu edukacji filmowej i upowszechniania kultury filmowej, Filmowe Inicjatywy Lokalne	PiSF Dofinansowanie przedsięwzięcia z zakresu edukacji filmowej i upowszechniania kultury filmowej, Filmowe Inicjatywy Lokalne	20	
MKiDN Film	MKiDN Film	60	
Stowarzyszenie Filmowców Polskich	Stowarzyszenie Filmowców Polskich	5	
MKiDN Infrastruktura kultury	MKiDN Infrastruktura kultury	130	
UMŁ dotacja celowa na zadanie inwestycyjne	UMŁ dotacja celowa na zadanie inwestycyjne	32,5	
UMŁ dotacja celowa na zadanie inwestycyjne	UMŁ dotacja celowa na zadanie inwestycyjne	26,9	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	100	
MKiDN Sztuki wizualne	MKiDN Sztuki wizualne	55,6	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	14,2	
UMŁ dotacja celowa	UMŁ dotacja celowa	10,5	
MKiDN	MKiDN	45	

Źródło: Wydział Kultury

W ramach dotacji ze środków sponsorskich łódzkie muzea i galerie otrzymały łącznie 166,5 tys. zł oraz 35 tys. euro.

Tab. 61. Środki sponsorskie pozyskane przez muzea w 2017 r.

Tytuł projektu	sponsor	wartość dofinansowania w tys. zł	Beneficjent
Od negatywu do kopii	Bank PKO	11	Muzeum Kinematografii
27 Festiwal Człowiek w Zagrożeniu	Bank PKO	10	Muzeum Kinematografii
27 Festiwal Człowiek w Zagrożeniu	Cedrus Sp. Z o.o.	3	Muzeum Kinematografii
27 Festiwal Człowiek w Zagrożeniu	EC1 – Łódź Miasto	1,2	Muzeum Kinematografii
W kręgu awangardy – Warsztat Formy Filmowej	P.P.H.U. Alfas Zakład Pracy Chronionej	5	Muzeum Kinematografii
W kręgu awangardy – Warsztat Formy	ŁSSE	6,1	Muzeum Kinematografii
Wystawa „Zabrano nam dzieciństwo...”	Fundacja PGE	67,2	Muzeum Tradycji Niepodległościowej
Visualisation of the part of Getto.....	International Holocaust Remembrance	15 tys. euro	Muzeum Tradycji Niepodległościowej
Visualisation of the part of Getto.....	International Holocaust Remembrance	20 tys. euro	Muzeum Tradycji Niepodległościowej
Projekt edukacyjny „Spotkanie z ożywioną historią”	PZU	7	Muzeum Tradycji Niepodległościowej
Józef Panfil. Malarstwo i rysunek...	Fundacja ART. – ERIAE	5	Miejska Galeria Sztuki
VII Ogólnopolska Wystawa Haftu Krzyżkowego	Przedsiębiorstwo Handlowe „S.K” sp. Z o.o.	1,8	Centralne Muzeum Włókiennictwa
VII Ogólnopolska Wystawa Haftu Krzyżkowego	„Ariadna” S.A. Fabryka Nici	1,2	Centralne Muzeum Włókiennictwa
VII Ogólnopolska Wystawa Haftu Krzyżkowego	Haft Pasja	0,6	Centralne Muzeum Włókiennictwa
VII Ogólnopolska Wystawa Haftu Krzyżkowego	Systeo	0,4	Centralne Muzeum Włókiennictwa
VII Ogólnopolska Wystawa Haftu Krzyżkowego	Megat Dariusz Branny	0,7	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Ogólna działalność muzeum	RDS sp. Z o.o.	2,5	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Miasto poindustrialne i jego dziedzictwo...	RDS sp. Z. o.o	1,8	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Miasto poindustrialne i jego dziedzictwo...	Profile Sp. Z o.o	12,3	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Geyer Music Faktory	Loft Apart's Sp./ z. o. o.	2	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Geyer Music Faktory	Q4Q Impresariat Artystyczny	0,9	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Urodziny Geyera	Monnari Trade S.A.	1,8	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Ogólna działalność muzeum	Monnari Trade S.A.	22	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Uniwersytet Łódzki dla dzieci	Uniwersytet Łódzki	0,2	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Wystawa Metamorfizm	AKZO NOBEL	0,8	Centralne Muzeum Włókiennictwa
Wystawa Metamorfizm	Uni –Lux S.p z o.o	2	Centralne Muzeum Włókiennictwa

Źródło: Wydział Kultury

Najważniejsze wydarzenia i inicjatywy muzealne w 2017 r.

Projekt pn. „Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia” otrzymał dofinansowanie z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 – 2020. Całkowita wartość projektu wyniesie ponad 13 mln złotych, w tym z środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Zakłada remonty elewacji zachodniej, południowej i północnej oraz wewnątrz najstarszego skrzydła zabytkowej fabryki -

budynku A, a także renowację południowej elewacji sąsiadującego z parkiem Reymonta budynku C. Inwestycja obejmie również przebudowę pomieszczeń w pozostałych skrzydłach Białej Fabryki, tj. budynkach B i D, a także prace w Skansenie Łódzkiej Architektury Drewnianej (instalację centralnego ogrzewania, docieplenie oraz przebudowę zabytkowych domków, zagospodarowanie terenu.)

Po zakończeniu inwestycji, odwiedzający Centralne Muzeum Włókiennictwa będą mogli oglądać nową wystawę stałą, poświęconą rozwojowi technologii włókienniczej. Kolejna ekspozycja, również o charakterze stałym, powstanie w nieczynnej dotąd willi letniskowej znajdującej się w Skansenie Centralnego Muzeum Włókiennictwa. Na parterze i pierwszym piętrze budynku będzie można zobaczyć wystawę poświęconą dziejom willi z Rudy Pabianickiej, a także dawnym zwyczajom i formom wakacyjnego wypoczynku, przygotowaną w oparciu o unikatowe zbiory Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi.

Także wnętrza domków w skansenie zostaną wzbogacone o nowe ekspozycje ukazujące wnętrza łódzkich mieszkań i zakładów rzemieślniczych z różnych okresów, począwszy od II połowy XIX w. po lata 80. XX w. Utworzenie w budynku B nowego magazynu studyjnego, otwartego dla zwiedzających, nie tylko znacząco zwiększy przestrzeń do przechowywania obiektów, ale także pozwoli na udostępnienie odbiorcom większej liczby ważnych zbiorów związanych z dziewiarstwem w ujęciu technicznym oraz efektów końcowych produkcji dziewiarskiej.

Projekt dopełnia dwie duże poprzednie inwestycje: modernizację i adaptację budynku dawnego kompleksu pofabrycznego – skrzydła D, utworzenie Skansenu oraz przebudowę i utworzenie muzeum interaktywnego Kotłownia.

Pozostałe instytucje kultury

Od 2014 r. miejskie instytucje kultury: Fabryka Sztuki i Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w oparciu o interpretację Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ze względu na charakter prowadzonej działalności, zostały zakwalifikowane do kategorii pozostałe instytucje kultury.

W 2017 r. liczba uczestników odwiedzających instytucje kultury znacznie wzrosła w odniesieniu do ubiegłego roku. Centrum Dialogu odwiedziło prawie 17 tys., zaś Fabrykę Sztuki o ponad 1 tys. uczestników więcej.

Tab. 62. Działalność pozostałych instytucji kultury w 2017 r.

Pozostałe instytucje kultury		2015	2016	2017
Fabryka Sztuki	Liczba imprez	128	174	238
	Liczba uczestników	108 023	25 216*	26375 *
Centrum Dialogu im. Marka Edelmana	Liczba imprez	187	260	309
	Liczba uczestników	24 363	27 476	44425

* bez uczestników: Łódź Design Festival i Fotofestiwal 2017

Źródło: Wydział Kultury

W ramach dofinansowania Centrum Dialogu i Fabryka Sztuki otrzymały łącznie 1,1 mln zł (Centrum dialogu 745 tys. zł, Fabryka Sztuki 451,1 tys. zł).

Tab. 63. Dofinansowanie pozostałych instytucji kultury w 2017 r.

źródło dofinansowania/sponsor (grantodawca/nazwa programu)	wartość dofinansowania w tys. zł	Tytuł projektu	beneficjent
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego // Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży	42	Nie ma dzieci, są ludzie – Prawa dziecka to prawa człowieka - wystawa czasowa	Centrum Dialogu im. Marka Edelmana
Narodowe Centrum Kultury // Kultura Interwencji 2017	68	Łódź Pamięta	
Dotacja celowa UML	18	Łódź Pamięta	
Muzeum Historii Polski // Patriotyzm Jutra 2017	40	Raport 2017: Dzieci	
Narodowe Centrum Kultury // Ojczysty – dodaj do ulubionych 2017	44	Bałucki Słownik #2	
Dotacja celowa UML	80	Artystyczny Helenów z awangardą w tle	
	21	Dzieci XXI wieku	
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego // Literatura(projekt trzyletni – podano wartość na rok 2017)	32	Chava Rosenfarb „Drzewo życia” tom 3	
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego // Muzyka	400	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
Narodowe Centrum Kultury	79	Twórcze spotkania w Fabryce Sztuki	
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – program „Kultura ludowa i tradycyjna”	23	ETNO-kreatywni # 3	
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – program „Przemysły kreatywne”	75	St_Art – na początek dla kreatywnych	
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – program „Sztuki wizualne”	43,2	Performtech 2017	
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – program „Promocja Kultury polskiej za granicą – promesa”	170	Latawiec i trąbka – Festiwal Polskiej Sztuki dla Dzieci	
Instytut Książki w Krakowie	47,5	KROPKA+KRESKA. Festiwal Książki Obrazkowej dla Dzieci	
Fundacja PZU	13,4	KROPKA+KRESKA. Festiwal Książki Obrazkowej dla Dzieci	

Źródło: Wydział Kultury

Ze środków sponsorskich Centrum dialogu uzyskało w 2017 r. 218,8 tys. zł. Główna część środków była przeznaczona na Festiwal Czterech Kultur.

Tab. 64. Środki sponsorskie pozyskane przez pozostałe instytucje kultury w 2017 r.

źródło dofinansowania/sponsor (grantodawca/nazwa programu)	wartość dofinansowania w tys. zł	Tytuł projektu	beneficjent
Goldie Morgentaler	13,8	Chava Rosenfarb „Drzewo życia” tom 3	Centrum Dialogu im. Marka Edelmana
Marek Rokicki // DAROWIZNA	0,5	Działalność Centrum Dialogu	
Rolland Vossebrecker // DAROWIZNA	0,8	Działalność Centrum Dialogu	
Rolland Vossebrecker // DAROWIZNA	1,2	Działalność Centrum Dialogu	
VIRAKO (inny podmiot podpisywał umowę, do sprawdzenia)	16	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
BMW TŁOKIŃSKI	5	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
SKANSKA	10	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
ROSSMANN	35	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
CLARIANT	30	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
OPG	5	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
Profile sp. z o.o.	25	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
Łódzka Spółka Infrastrukturalna // DAROWIZNA	50	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
Taube Foundation	17,5	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
Ambasada Izraela	5	Festiwal Łódź Czterech Kultur	
Infosys	4	Festiwal Łódź Czterech Kultur	

Źródło: Wydział Kultury

Działalność łódzkiej sieci bibliotek

Sieć łódzkich bibliotek tworzy 5 miejskich jednostek wraz z 79 filiami działającymi na terenie całego miasta. W stosunku do ubiegłych lat łódzkie biblioteki odnotowały znaczny spadek liczby posiadanych woluminów (o ponad 80 tys. w odniesieniu do 2016 roku). Liczba czytelników zapisanych w bibliotekach znacznie wzrosła. Czytelnicy wypożyczyli w 2017 r. ponad 2 miliony woluminów.

Tab. 65. Działalność łódzkich bibliotek w latach 2012-2016.

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba woluminów (książek, czasopism, zbiorów specjalnych)	1 282 014	1 272 124	1 245 531	1 192 074	1 111 341
Liczba wypożyczeń	3 264 512	3 245 916	3 198 926	2 903 481	2 414 678
Liczba czytelników	112 053	111 865	109 169	104 523	421 496

Źródło: Wydział Kultury.

Z dofinansowania łódzkie biblioteki otrzymały ponad 300 tys. zł. w 2017 roku. W ramach środków sponsorskich biblioteki otrzymały prawie 50 tys. zł (49,5 tys. zł)

Tab. 66. Dofinansowanie bibliotek w 2017 r. (środki zewnętrzne)

Źródło dofinansowania (grantodawca/nazwa programu)	wartość dofinansowania w tys. zł	beneficjent
Biblioteka Narodowa w Warszawie	24,9	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź - Górna
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (program „Partnerstwo dla Książki”)	25,5	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Polesie
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego za pośrednictwem Biblioteki narodowej	22,2	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Polesie
Fundacja mBanku/ Konkurs grantowy: Wakacje z matematyką pn. Wakacyjne wygibasy	4,1	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Bałuty
Fundacja Potęga/ Konkurs grantowy: pn. Bajka do potęgi	5	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Bałuty
Biblioteka Narodowa/ Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa. Zakup nowości wydawniczych	27,5	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Bałuty
Budżet obywatelski/ Zakup książek i audiobooków	50	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Bałuty
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa”- Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek publicznych	21,7	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Śródmieście
Budżet Obywatelski 2017/ Zakup książek – nowości wydawniczych dla czytelników Filii nr 11 MBP Łódź – Śródmieście	5	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Śródmieście
Budżet Obywatelski 2017/ Zakup nowości wydawniczych dla filii nr 12 MBP Łódź – Śródmieście przy Szpitalu Klinicznym im. Barlickiego w Łodzi	4	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Śródmieście
Budżet Obywatelski 2017/ Zakup książek dla dzieci i młodzieży dla filii nr 14 MBP Łódź – Śródmieście	5	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Śródmieście
Rada Osiedla „Katedralna” - zadanie inwestycyjne/ Wyposażenie i wdrożenie nowoczesnego sprzętu komputerowego i multimedialnego oraz stworzenie stanowiska w pełni przystosowanego dla osoby słabowidzącej w Filii nr 9	40	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Śródmieście
Rada Osiedla „Katedralna” Rada Osiedla Śródmieście –Wschód/ Dofinansowanie działalności bibliotek śródmiejskich	14,3	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Śródmieście
MkiDN/ Zakup nowości wydawniczych do bibliotek	21,6	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Widzew
MkiDN/ Teraz Książka w ramach programu „Partnerstwo dla Książki 2017”	5	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Widzew
Budżet Obywatelski	85,4	Miejska Biblioteka Publiczna Łódź-Widzew

Źródło: Wydział Kultury.

Tab. 67. Środki sponsorskie pozyskane przez biblioteki w 2017 r.

Tytuł projektu	sponsor	wartość dofinansowania w tys. zł	Beneficjent
Dzień Dziecka	RSM Botanik	2,5	MBP Łódź-Polesie
Warsztaty ceramiczne	RSM Botanik	0,4	MBP Łódź-Polesie
Mikołajki	RSM Botanik	2,5	MBP Łódź-Polesie
Zakup książek z Dużym Drukiem	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Piaski” w Łodzi	0,5	MBP Łódź-Polesie
Dotacja z Rady Osiedla „Stare Polesie”	Rada Osiedla „Stare Polesie”	2	MBP Łódź-Polesie
Zakup książek i audiobooków	SM Radogoszcz Wschód	5	MBP Łódź-Bałuty
Zakup książek i audiobooków	SM Pojezierska	1,2	MBP Łódź-Bałuty
Działania reklamowe Ergo Hestii A.A. wspierające działalność kulturalną – oświatową Filii nr 2	Sopockie Towarzystwo Ubezpieczeń Ergo Hestia S.A.	1	MBP Łódź-Śródmieście
Apel od czytelników – dobrowolne wpłaty	czytelnicy	34,4	MBP Łódź-Widzew

Źródło: Wydział Kultury

Centralizacja Miejskich Bibliotek

W 2017 r. trwał proces centralizacji bibliotek miejskich, czego efektem jest powstanie od 1 stycznia 2018 r. nowej instytucji. Biblioteka Miejska powstała z połączenia pięciu dzielnicowych placówek: Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Bałuty im. Stanisława Czernika, Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Górna im. Władysława Stanisława Reymonta, Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Polesie, Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Śródmieście im. Andrzeja Struga oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Widzew im. Lucjana Rudnickiego. Co za tym idzie także 73 filii na terenie całego miasta zostały połączone. Równolegle prowadzone są prace nad wdrożeniem nowego wspólnego oprogramowania bibliotecznego, które umożliwi łatwy dostęp do informacji o ofercie wszystkich placówek bibliotecznych zlokalizowanych w Łodzi. W 2018 r. planowane jest również wdrożenie programu Łódzkiej Karty Bibliotecznej, która umożliwi wypożyczanie i oddawanie książek w dowolnej lokalizacji w mieście.

Imprezy kulturalne organizowane na terenie parków i zieleńców

Ważnym projektem aktywizującym przestrzeń kultury w mieście są imprezy kulturalne na otwartej przestrzeni miejskiej. Instytucje kultury, organizacje pozarządowe lub artyści wykorzystują tereny parków do działań artystycznych.

- **„Swingujący Helenów”** - piknik rozpoczynający lato organizowany w parku Helenów przez Centrum Dialogu im. Marka Edelmana. W programie znalazły się koncerty Stan Breckenridge, Samokhin Band, Dixie Friends oraz Jazz in Łódź, warsztaty artystyczne dla dzieci, puszczanie baniek mydlanych i pokazy tańca. Nie zabrakło też tradycyjnego puszczania wianków.
- **LDZ Alternatywa** jedno z ważniejszych wydarzeń na muzycznej letniej mapie Łodzi. Organizowany przez Fabrykę Sztuki wakacyjny cykl bezpłatnych koncertów prezentuje publiczności najciekawsze zjawiska polskiej (a okazjonalnie także zagranicznej) sceny alternatywnej. Dzięki starannemu doborowi wykonawców cotygodniowe koncerty regularnie gromadzą kilkusetosobową publiczność spragnioną muzyki pomijanej na ogół przez komercyjne media..
- **„Letni Kinematograf Rozrywkowy”** dwa bloki tematyczne w przestrzeniach (Starego Rynku i w Parku Źródlika) organizowane przez Muzeum Kinematografii. W programie znalazły się filmy o tematyce szpiegowskiej nakręcone od 1962 do 1977 roku oraz filmy zrealizowane od końca lat 70. XX.
- **Letni Festiwal Filmowy „Polówka”** - wakacyjna propozycja filmowa projekcji plenerowych. Pokazy odbywały się od czerwca do września w siedmiu lokalizacjach, EC1, Centralne Muzeum Włókiennictwa, Park Podolski, EC1 – NCKF, Park na Zdrowiu, „Nowa Fabryczna”, Park Ulianowski, Centrum Handlowo-Rozrywkowego Sukcesja (Dach) – Łódzka Riwiera.
- **Teatralna Karuzela** - spektakle, warsztaty, projekcje, debaty, koncerty, animacje i inne wydarzenia organizowane w m.in. w Teatrze Pinokio i w Parku Sienkiewicza. W 2017 roku program festiwalu odnosił się do jubileuszu obchodów Stulecia Awangardy. W nawiązaniu do tej tematyki został stworzony interdyscyplinarny, bezpłatny program edukacji artystycznej dla dzieci i młodzieży.

Zielona Łódź

Projekt Zielona Łódź prowadzony jest przez Zarząd Zieleni Miejskiej od 2013 roku. Obejmuje wszelkie działania promujące tereny zielone, w szczególności miejskie parki, Ogród Botaniczny, Miejski Ogród Zoologiczny, Leśnictwo Miejskie. Celem Zielonej Łodzi jest organizowanie w przestrzeni publicznej różnego rodzaju otwartych imprez oraz aktywności skierowanych do wszystkich mieszkańców naszego miasta. Zwiększenie potencjału rekreacyjnego parków i jednostek podległych ZZM osiągane jest we współpracy z organizacjami, instytucjami, placówkami, z którymi Zarząd wspólnie

organizuje wydarzenia kulturalne i sportowe, plenerowe koncerty, wernisaże, zajęcia warsztatowe, spacery itp. Dzięki projektowi stworzono dodatkowe udogodnienia dla osób aktywnie spędzających czas w parkach, wyznaczono trasy dla narciarzy i biegaczy.

W 2017 r. w imprezach organizowanych przez Zarząd Zieleni Miejskiej udział wzięło ponad 20 tys. osób.

Tab. 68. Imprezy kulturalne, które odbyły się na terenie łódzkich parków i zieleńców w 2017 r.

Imprezy	Miejsce lub częstotliwość	Frekwencja w osobach (w przybliżeniu)
Zajęcia narciarskie	1,5 miesiąca (Park Piłsudskiego)	2500
Spacer z przewodnikiem Cykl spacerów i wycieczek rowerowych z Zieloną Łodzią	35 spacerów po różnych parkach	50-80 osób na każdym spacerze
Koncert majowy	Park Źródlika I	120
Koncerty Letnie w Altanie	8 koncertów, Park Źródlika I	8 koncertów po ok. 600 osób
Tai chi	22 spotkania w różnych parkach	200
Joga w parku	Park Źródlika, Piłsudskiego (czerwiec-wrzesień)	2000
Zajęcia fitness	16 spotkań, Park Zaruskiego	400
Pikniki rodzinne	Ogród Botaniczny, Zdrowie, Park Julianowski	Brak możliwości oszacowania
Treningi gry w bule	25 zajęć, Park Staromiejski	500
12 godzinny rajd po łódzkich parkach	Różne parki	40
Warsztaty plastyczne	8 warsztatów w różnych parkach	20 osób na każdym zajęciach
Warsztaty fotograficzne	16 warsztatów w różnych parkach	20 osób na każdym zajęciach
Warsztaty ekologiczne (Gry Parkowe)	4 spotkania, Park Źródlika I	60
Zajęcia z jazdy na nartorolkach	14 zajęć, Zdrowie	140
Obserwacje chmur	Park Poniałowskiego	20
Koncert muzyki szantowej	Park Julianowski	100
Warsztaty animacji foto.	3 spotkania, Ogród Botaniczny	45
Warsztaty entomologiczne	Park Piłsudskiego	100
Zajęcia narciarskie	1,5 miesiąca (Park Piłsudskiego)	2500
Spacer z przewodnikiem Cykl spacerów i wycieczek rowerowych z Zieloną Łodzią	35 spacerów po różnych parkach	50-80 osób na każdym spacerze
Koncert majowy	Park Źródlika I	120

Źródło: Zarząd Zieleni Miejskiej

W ramach projektu funkcjonuje portal internetowy (www.zielonalodz.info). Zawiera kalendarium wydarzeń, informacje o rekreacyjnej infrastrukturze parkowej, galerie foto i video, strefę dla najmłodszych z możliwością plików do pobrania (kolorowanki, karty pracy). Dodatkowym źródłem informacji oraz medium, na którym realizowane są konkursy oraz quizy sprawdzające wiedzę przyrodniczą jest strona Facebook (www.facebook.com/Zielonalodz).

Działania realizowane przez Zarząd Zieleni Miejskiej w znaczny sposób przyczyniają się aktywizacji społeczności lokalnych, w szczególności seniorów. Pozytywnym skutkiem jest również podnoszenie świadomości mieszkańców na temat otaczającej ich przestrzeni oraz możliwości, jakie im daje np. poprzez możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu.

Inwestycje realizowane w 2017

W 2017 r. realizowano inwestycje miejskie w dziedzinie kultury na łączną kwotę 18,2 mln zł: (w tym wydatki Wydziału Kultury oraz dotacje dla miejskich instytucji kultury).

Tab. 69. Najważniejsze inwestycje miejskie w dziedzinie kultury realizowane w 2017 r.

Nazwa zadania	Termin zakończenia	Wartość kosztorysowa w mln zł	Zadania realizowane w 2016 r.
Nowe funkcje łódzkich domów kultury	2017-2019	8 105 901, 88 zł	Modernizacja pięciu budynków domów kultury
Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek	19.12.2016 – 10.2019	8 025 450, 10 zł	Przebudowa i rozbudowa filii bibliotecznych, zakup wyposażenia oraz wdrożenie jednolitego oprogramowania bibliotecznego i Łódzkiej Karty Bibliotecznej.
Poprawa efektywności i dostępności energetycznej siedziby Zespołu Tańca Ludowego „Harnam” w Łodzi	I kwartał 2018 – III kwartał 2020	2 500 000,00 zł	Modernizacja energetyczna budynku
Rewaloryzacja i modernizacja ogrodu przy pałacu Poznańskiego obecnej siedziby Muzeum Miasta Łodzi - aplikacja do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Program: Ochrona Zabytków).	II kwartał 2018 – III kwartał 2019	556 232,60 zł	Renowacja zabytkowych elementów ogrodu pałacowego
Podwórko Siudmaka	I kwartał 2017 – II kwartał 2018	1 050 000 zł	Projekt realizacji podwórka przy ul. Więckowskiego 4, elewację kamienicy ozdobi motyw pochodzący z obrazu Władysława Siudmaka "Narodziny Dnia".

Źródło: Wydział Kultury

Opis poszczególnych inwestycji:

Nowe funkcje łódzkich domów kultury:

- Poleski Ośrodek Sztuki budynek ul. Struga 90: kompleksowa modernizacja budynku oraz remont sali widowiskowej – scena i pomieszczenie akustyka i świateł, przystosowanie budynku do prowadzenia działalności.
- Poleski Ośrodek Sztuki budynek ul. Krzemieniecka 2a: modernizacja budynku (parkiety, taras, schody, ogród, elewacja).
- Widzewskie Domy Kultury DK „WIDOK”: modernizacja budynku.
- Widzewskie Domy Kultury DK „502” – termomodernizacja budynku oraz montaż windy dla niepełnosprawnych.
- Ośrodek Kultury Górna: modernizacja budynku wraz z montażem windy dla niepełnosprawnych.

Do gminnej ewidencji zabytków miasta Łodzi wpisane są obiekty: przy ul. Krzemienieckiej 2a, nr 497; przy ul. Piłsudskiego 133, nr 886, przy ul. Siedleckiej 1, nr 1453.

Poprawa efektywności energetycznej siedziby Zespołu Tańca Ludowego „Harnam” w Łodzi

- modernizacja energetyczna budynku.

Rewaloryzacja i modernizacja ogrodu przy pałacu Poznańskiego obecnej siedziby Muzeum Miasta Łodzi

- renowacja zabytkowych elementów ogrodu pałacowego małej architektury oraz fontanny i oświetlenia remont nawierzchni. Podstawowym celem jest przywrócenie świetności ogrodu i podniesienie jego atrakcyjności w nawiązaniu do historii Muzeum. Stworzona przestrzeń będzie stanowiła doskonałą wizytówkę miasta, świadczącą o jego bogatej kulturze i historii i stanie się obowiązkowym punktem na mapie turystycznej Łodzi.

Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek

- celem projektu jest wzrost liczby osób korzystających z oferty kulturalnej łódzkich bibliotek.

Cel zostanie osiągnięty poprzez otwarcie łódzkich bibliotek na potrzeby mieszkańców związane z planowanym rozszerzeniem ich oferty kulturalnej, a także ułatwienie i usprawnienie dostępu do oferty kulturalnej możliwe dzięki przewidzianym zakupom sprzętu i wdrożeniu technologii informacyjno- komunikacyjnych. Projekt obejmuje przebudowę i rozbudowę dwóch filii Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi: nr 14 i nr 25 zlokalizowanych odpowiednio przy ul. Powstańców wielkopolskich 3 i Tadeusza Boya-Żeleńskiego 15. Ponadto w ramach projektu przewiduje się zakup

wyposażania na potrzeby filii miejskich bibliotek publicznych w Łodzi oraz wdrożenie jednolitego oprogramowania bibliotecznego i Łódzkiej Karty Bibliotecznej.

Współpraca między placówkami edukacyjnymi, instytucjami społeczno-kulturalnymi, organizacjami pozarządowymi, artystami i niezależnymi animatorami

Podjęmowane działania obejmowały:

- Program edukacji Kulturalnej. W 2017 r. trwały intensywne działania zmierzające do opracowania programu edukacji kulturalnej dla Łodzi. W pierwszej połowie roku przeprowadzono badania ankietowe oferty z zakresu edukacji kulturowej prowadzonej w placówkach edukacyjnych, miejskich instytucjach kultury oraz przez organizacje pozarządowe działające w sektorze kultury. W drugiej połowie roku został powołany Zespół do spraw opracowania założeń programu pod roboczą nazwą „Program edukacji kulturalnej dla Łodzi”. W grudniu podczas spotkania z przedstawicielami sektora kultury w Łodzi zostały zaprezentowane założenia programu edukacji kulturowej.
- Kontynuację programu „Aktywizacja 60+” w pięciu miejskich ośrodkach kultury, w których funkcjonują Centra Aktywnego Seniora. CAS to wieloelementowy, interdyscyplinarny projekt o charakterze społeczno-edukacyjnym, którego istotą jest kształtowanie wśród seniorów nawyków do czynnego, kreatywnego spędzania wolnego czasu, rozwoju umiejętności, nauki radzenia sobie w nowych sytuacjach oraz dostosowania się do realiów obecnego świata. Centra służą wszechstronnej aktywizacji oraz integracji społecznej osób po 60 roku życia, w miejscu ich zamieszkania.
- **Akademia Kultury Seniora.** Projekt zainicjowany został w 2016 r. i kontynuowany był w 2017 r. skierowany jest do łódzkich seniorów. Projekt ma na celu uzupełnienie oferty kulturalnej miejskich instytucji adresowanej do osób 60+ o propozycje spotkań z ciekawymi i znanymi ludźmi, odbywały się również wykłady, warsztaty i pogadanki z zakresu szeroko pojętej kultury. Zajęcia w ramach Akademii są bezpłatne i odbywają raz w miesiącu w Dużej Sali Obrad UML. Tematy kolejnych spotkań ustalane są na bieżąco w konsultacji z uczestnikami Akademii, podobnie jak terminy oraz czas, dostosowywane są do ich sugestii i preferencji. Projekt cieszy się coraz większą popularnością i na prośbę uczestników kontynuowany jest w 2018 r.
- Zapewnienie możliwie zrównoważonego dostępu do kultury w obszarze miasta jest kontynuacją inicjatywy „Strefa Kultury Otwartej”, przedsięwzięcia zainicjowanego przez Radę Osiedla Olechów - Janów i Ośrodek Kultury „Górna”. Działania odbywają się w dwóch szkołach podstawowych, a program kulturalny kierowany jest do wszystkich mieszkańców. Oprócz regularnych zajęć, na terenie Olechowa odbywające się wydarzenia artystyczne, gry miejskie, rodzinne warsztaty.
- Wdrożenie zasady udziału dzieci w zajęciach upowszechniający kulturę i sztukę w ramach Programu Wspierania Rodziny w Mieście Łodzi na lata 2015-2017.
- Miejskie instytucje kultury przyjęły system ulg i preferencji oferowanych członkom rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie Łodzi oraz system ulg i zniżek dla osób powyżej 60 roku życia.
- Współpracę z organizacjami pozarządowymi w sferze edukacji kulturalnej na rzecz dzieci i młodzieży, w tym promocję dokonań artystycznych, działania włączające dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem oraz program wspierania artystycznej twórczości amatorskiej, ze szczególnym uwzględnieniem osób 60+.
- Kontynuację współpracy z organizacjami pozarządowymi w ramach Komisji Dialogu Obywatelskiego ds. Kultury powołanej 6 lutego 2013 r. KDO ds. Kultury pełni funkcję opiniująco-doradczą oraz rekomenduje i nadzoruje proces wdrażania Polityki rozwoju kultury 2020+ dla Miasta Łodzi. W 2017 r. odbyło się 6 spotkań KDO ds. Kultury w ramach których przygotowano rekomendację do aktualizacji Polityki Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi, konsultowano nowy regulamin programu Stypendia artystyczne Prezydenta Miasta Łodzi oraz opracowano rekomendacje

do regulaminu otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury.

- W marcu 2017 r. Wydział Kultury we współpracy z katedrą Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego oraz z przedstawicielami wybranych łódzkich rad osiedli prowadził projekt badawczy w zakresie zwiększenia udziału czytelnictwa wśród mieszkańców Łodzi. Projekt dotyczył przebadania losowo wybranych mieszkańców pod kątem potrzeb i oczekiwań stawianym bibliotekom zlokalizowanym na terenie miasta Łodzi. W proces badawczy zostały zaangażowane Rady Osiedla.
- **Dygot w mieście Łodzi.** Z inicjatywy Wydziału Kultury zorganizowano wieloetapowy konkurs na łódzkie opowiadanie kryminalne w formie sztafety literackiej. W 2017 roku odbyły się dwa etapy, w 2018 projekt będzie kontynuowany.
- **Podwórko Wojciecha Siudmaka.** Projekt podwórka artystycznego, inicjujący wraz z Pasażem Róży cykl łódzkich podwórek artystycznych. Do współpracy zaproszono jednego z najbardziej znanych na świecie polskich malarzy i rzeźbiarzy, pochodzącego z województwa łódzkiego Wojciecha Siudmaka. Artysta przedstawił projekt obrazu, którego elementy mają zostać wpisane w elewację kamienicy, zaproponował także elementy małej architektury oraz technologię wykonania (obraz zostanie utrwalony na płytach ceramicznych). W styczniu 2018 roku podpisano umowę przewidującą termin wykonania prac na 6 miesięcy.
- **Koncerty awangardowych grup muzycznych w Klubie Lokal.** Koncerty i specjalne pokazy promujące twórczość młodych muzyków i kompozytorów m.in. grupy „METALIC PERCUSSION TRIO”.
- **Śniadania Awangardowe.** Projekt zorganizowany z okazji obchodzonego w 2017 roku Stulecia Awangardy. W klubie Lokal w pasażu Schillera raz w miesiącu spotykali się przedstawiciele świata sztuki i kultury. Punktem wyjścia każdej rozmowy była tradycja i dziedzictwo awangardy, ale spotkania dotyczyły sztuki w ogóle, granic wolności artystycznej wypowiedzi, relacji tradycja-zmiana, sztuka-społeczeństwo. W ciągu roku odbyło się 12 spotkań transmitowanych na żywo w Radio Łódź. Wśród gości znaleźli się m.in.: Michał Urbaniak, Piotr Trzaskalski, Anda Rottenberg, Ewa Partum, Wojciech Siudmak. Śniadania Awangardowe były inicjatywą Wydziału Kultury.
- **Nagroda „Mecenas łódzkiej kultury”.** Inicjatorem nagrody jest Prezydent Miasta Łodzi. W 2017 r. po raz drugi Statuetka „Mecenas Łódzkiej Kultury” została wręczona podczas uroczystości Inauguracji Roku Kulturalnego w Centrum Dialogu im. Marka Edelmana. Wyboru dwóch laureatów (w kategorii duża i mała firma) dokonała kapituła składająca się m.in. dziennikarzy, laureata ubiegłorocznej nagrody, urzędników i przedstawiciela Komisji Kultury Rady Miejskiej.

Rozwój kapitału kulturowego i kreatywnego tworzącego atrakcyjność miasta, jako miejsca zamieszkania dla nowych mieszkańców

Przemysły kreatywne

Program Urzędu Miasta Łodzi „Lokale dla kreatywnych” ma zachęcić przedsiębiorcze osoby do wynajmowania po preferencyjnych stawkach czynszu lokali przy głównej ulicy i lokowania tam unikatowych form działalności artystycznej, handlowej lub gastronomicznej. Mogą to być galerie sztuki, butiki, księgarnie i antykwariaty, kawiarnie, lokum dla firm projektowych i pracowni. W konkursach „Lokale dla kreatywnych” preferowani są najemcy, którzy mają najciekawsze pomysły na działalność. W 2017 roku przyznano 12 lokali dla kreatywnych.

Pracownie artystyczne

Zgodnie z zasadami określonymi w 2012 r. prawo do najmu pracowni przysługuje twórcom deklarującym wybór Łodzi na miejsce życia i twórczości. Przyznanie pracowni odbywa się w drodze konkursu, a komisja konkursowa składa się z przedstawicieli środowiska artystycznego, radnych Komisji Kultury i pracowników Urzędu Miasta. Pracownie twórcze

są częścią mecenatu sprawowanego przez Samorząd Łódzki i stanowią istotne narzędzia kształtowania polityki kulturalnej. Program ma na celu zachęcić przedstawicieli sektora kultury, młodych lub ze znaczącym dorobkiem do wybierania Łodzi jako miejsca swoich działań.

Prawo do najmu pracowni przysługuje twórcom:

- deklarującym wybór Łodzi na miejsce życia i twórczości, w szczególności malarzom, rzeźbiarzom, fotografikom, grafikom (z wyjątkiem twórców posługujących się wyłącznie techniką komputerową) artystom z dziedziny form przemysłowych, tkaniny artystycznej, ceramiki, szkła artystycznego, artystom sztuk projektowych, będącym absolwentami uczelni artystycznych lub członkami związków i stowarzyszeń twórczych,
- których średni miesięczny dochód w przeliczeniu na jedną osobę nie przekracza:
  - 750 % najniższej emerytury w gospodarstwie domowym jednoosobowym,
  - 600 % najniższej emerytury w gospodarstwie domowym wieloosobowym.

W 2017 roku wpłynęło 21 wniosków, z których przyznano 14 pracowni dla twórców kultury. Obecnie Miasto wynajmuje 131 pracowni twórczych.

Profesjonalizacja zarządzania kulturą

Zintegrowany Program Rewitalizacji Księżego Młyna

Rewitalizacja obszaru Księżego Młyna, ograniczonego ulicami Przędzalnianą – Tymienieckiego – Magazynową – Fabryczną, polega na modernizacji istniejących budynków, zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków oraz wprowadzeniu nowych funkcji użytkowych. Projekt pn. „Szlakiem architektury włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna.” wspomaga:

- rozwój kapitału kulturowego i kreatywnego tworzącego atrakcyjność miasta,
- wsparcie rozwoju przemysłów kreatywnych na obszarze Księżego Młyna,
- wsparcie Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi w utworzeniu Instytutu Designu w budynku szkoły przy ul. Księży Młyn 13/15,
- przekształcenie jednego z najcenniejszych historycznie miejsc w uporządkowany, odnowiony urbanistycznie, ekonomicznie i społecznie obszar atrakcyjny dla mieszkańców i inwestorów,
- aktywizację społeczną i gospodarczą mieszkańców służącą włączeniu społecznemu i likwidacji obszarów biedy, oraz podniesienie ich bezpieczeństwa,
- ułatwienie transportu ekologicznego poprzez włączenie obszaru Księżego Młyna w sieć miejskich ścieżek rowerowych,
- optymalizację wydatków energetycznych w wyniku termomodernizacji budynków,
- budowę parkingu przy ul. Fabrycznej 17a.

Działalność związana z rewitalizacją Księżego Młyna w 2017 r. obejmowała:

- Rozstrzygnięto nabór na partnerów podmiotów spoza sektora finansów publicznych dla Projektu „Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna”. Komisja wyłoniła następujących partnerów: Wspólnota Mieszkaniowa Fabryczna 21 oraz dwóch przedsiębiorców.,
- Złożono do Stowarzyszenia Łódzki Obszar Metropolitalny wniosek o dofinansowanie ze środków UE dla Projektu „Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna.”,
- Dokonano aktualizacji wszystkich niezbędnych dokumentacji projektowych i decyzji konserwatorskich, które utraciły ważność,
- W 2016 r. nastąpiło wyodrębnienie z Projektu „Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna” zadania pn.: „Budowa, przebudowa i renowacja budynków przy ul. Przędzalnianej nr 91”. We wrześniu 2017 r.

zakończono remont i przebudowę budynków przy ul. Przędzalnianej nr 91. Do budynków przeprowadzili się lokatorzy z budynków przy ul. Przędzalnianej nr 57 i Księży Młyn nr 8 i 10.,

- Zakończono remont i przebudowę budynków nieruchomości przy ul. Przędzalnianej 91 dla potrzeb lokali zamiennych (21 lokali). Zadanie było dofinansowane z Banku Gospodarstwa Krajowego,
- Rozpoczęto remont budynku przy ul. Przędzalnianej nr 57. Zadanie to nie jest objęte dofinansowaniem ze środków UE. Wykonanie rzeczowe w 2017 r. wynosi 60%.

W 2017 r. poza działaniami o charakterze inwestycyjnym podejmowane były działania mające na celu wprowadzenie nowych funkcji o charakterze artystycznym na teren Księżego Młyna. Działania te polegają na wspieraniu rozwoju sektora kreatywnego poprzez wynajem lokali dla twórców i organizację cyklicznych wydarzeń artystycznych - Pchlich Targów. Na Księżym Młynie odbywają się również zajęcia i warsztaty szkoleniowe z zakresu rewitalizacji z udziałem studentów różnych uczelni, przedstawicieli z Polski i z zagranicy. W ramach działań związanych z projektem rewitalizacji Księżego Młyna rozstrzygnięto przetarg na prowadzenie tzw. „Domu Turysty”.

EC1 Łódź – Miasto Kultury

EC1 Łódź – Miasto Kultury” w 2017 r. kontynuowała działalność związaną z rozwojem usług o charakterze kulturalnym, a także z budowaniem wizerunku w świadomości odbiorców. Na mocy zawartej 2015 roku umowy, od 2016 r. „EC1 Łódź – Miasto Kultury” zostało instytucją współprowadzoną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Utworzony został specjalistyczny oddział Narodowe Centrum Kultury Filmowej, którego rolą jest:

- upowszechnianie i popularyzacja kultury filmowej poprzez organizację wystaw, przeglądów i innych przedsięwzięć o zasięgu krajowym i międzynarodowym,
- prowadzenie wieloaspektowej działalności edukacyjnej dotyczącej historii filmu polskiego i światowego, estetyki filmowej i środków wyrazu, społecznych funkcji filmu,
- prezentację dorobku polskiej i światowej kinematografii, między innymi poprzez prowadzenie pokazów i prezentacji multimedialnych, w tym również w kinie sferycznym;

Działania realizowane przez instytucję w 2017 r.:

- Przygotowywano ekspozycję i wyposażenie Centrum Nauki i Techniki w zachodniej części kompleksu EC1,
- Aplikowano o dofinansowanie na projekt pn. „Poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej”, ze skutkiem pozytywnym,
- Aplikowano o dofinansowanie na projekt pn. „Rozwój funkcji wystawienniczo-edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym” ze skutkiem pozytywnym,
- Podpisano umowę o dofinansowanie projektu pn. „Narodowe Centrum Kultury Filmowej – rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi”,
- Wybrano Wykonawcę „Przebudowy, nadbudowy i rozbudowy zespołu dawnych warsztatów na potrzeby „Centrum Komiksu i Narracji Interaktywnej,” prowadzonego w ramach projektu pn. „Rewitalizacja EC-1 Południowy Wschód”,
- Wybrano Wykonawcę „Opracowania projektu przebudowy EC1 Wschód wraz ze stworzeniem koncepcji plastyczno-przestrzennej wnętrza oraz wykonania szczegółowego opracowania dokumentacji projektowej pełnobrażowej i projektów wystaw stałych w Narodowym Centrum Kultury Filmowej w Łodzi,
- EC1 z Łódzkiego Funduszu Filmowego (finansowanego przez Miasto Łódź) wsparło wkładem koprodukcyjnym 11 produkcji filmowych: „Zimna wojna”, „Dom tułaczy”, „Ja teraz kłamię”, „Ułaskawienie”, „Who will write our history”, „Położna”, „Sztuka zrozumienia”, „Pamiętniki Florki IV”, „Wielkie zmartwienie” i „Sacculina Carsini”. To największa

w 10 letniej historii funduszu filmowego liczba dofinansowanych produkcji.

- 31 października 2017 roku Łódź została przyjęta do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO jako Miasto Filmu. Operatorem starań było Narodowe Centrum Kultury Filmowej. W ramach prac nad wnioskiem Narodowe Centrum Kultury Filmowej:
  - Przeprowadziło szczegółową inwentaryzację zasobów filmowych miasta, istotnych wyzwań dotyczących tego obszaru oraz oczekiwań i potrzeb środowiska filmowego (Zorganizowało cykl 5 spotkań z przedstawicielami łódzkiego środowiska filmowego, poświęconych zagadnieniom produkcji filmowej, edukacji filmowej oraz organizacji wydarzeń specjalnych i upowszechniania kultury filmowej, przeprowadzono badania opinii publicznej „Uczestnictwo Mieszkańców Łodzi w Kulturze Filmowej”, „Badania potrzeb i opinii łódzkiego środowiska filmowego”, badanie typu desk research służące inwentaryzacji filmowych zasobów miasta)
  - Nawiązało regularne kontakty z przedstawicielami Miast Filmu należących do sieci oraz centrali UNESCO (podjęto współpracę z przedstawicielami wybranych miast, w tym Bradford, Rzymu i Galway, stałą współpracę z biurami projektu w Krakowie Mieście Literatury oraz Katowicach Mieście Muzyki UNESCO, zorganizowało podróże służbowe do Bradford (lider grupy Miast Filmu) oraz Turynu i Rzymu celem szczegółowego zapoznania się z działalnością podmiotów prowadzących projekt, odbycia konsultacji dotyczących wniosku i zawartych w nim propozycji projektów oraz ustalenia możliwości współpracy w realizacji projektów; zorganizowano stoisko informacyjne projektu Łódź Miasto Filmu UNESCO w ramach kandydatury EXPO 2022)
  - Przygotowało materiały promujące miasto w kontekście jego filmowego charakteru (strona www, animacja, broszura informacyjna, gadżety, ścianka promocyjna)
  - Przygotowało wniosek aplikacyjny oraz całość towarzyszącej mu dokumentacji (listy rekomendacyjne etc.) i złożyło go w dniu 15 czerwca 2017 roku.
  - W celu promocji sukcesu złożonej aplikacji Narodowe Centrum Kultury Filmowej zleciło (wydanie 8-stronicowego dodatku do ogólnopolskiego świątecznego wydania Gazety Wyborczej promującego Łódź Miasto Filmu UNESCO, 1-miesięczną kampanię billboardową na terenie Łodzi.)

Najważniejsze wydarzenia organizowane przez instytucję w 2017

- **Otwarcie międzynarodowej wystawy „Leonardo da Vinci – Energia Umysłu”** „Leonardo da Vinci – Energia Umysłu” to ponad 70 eksponatów, w tym historyczne modele, interaktywne instalacje, filmy oraz współczesne przykłady bio-inspirowanej robotyki, lotnictwa i technologii materiałowej. Wernisaż odbył się 24 listopada 2017 r. w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi. Koncepcja sprowadzenia wystawy jest pokłosiem współpracy „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, z Cité des Sciences et de l'industrie, z siedzibą w Paryżu, największym Centrum Nauki w Europie. Wspólnie z Museo Nazionale della Scienza et della Tecnologia Leonardo da Vinci oraz Deutsches Museum z Monachium jest ono producentem projektu. Polskim suplementem do wystawy jest część opracowana przez zespół Narodowego Centrum Kultury Filmowej, prezentująca archeologię mediów, czyli wynalazki i projekty poprzedzające powstanie fotografii, filmu i kina. Jej tytuł to „Od marzeń o lataniu do fabryki snów. Polscy Leonardowie”. Na wystawie można zobaczyć jedyny na świecie zrekonstruowany biopleograf.
- **„Energia kina w EC1” i Ogólnopolska premiera „Powidoków” Andrzeja Wajdy.** Przedpremierowe pokazy filmowe ostatniego filmu Andrzeja Wajdy oraz najlepszego europejskiego filmu roku - „Toni Erdmann”. 12 i 13 stycznia 2017 r. Hala Maszyn EC1 zmieniła się w wyjątkową salę kinową. Wszystko za sprawą cyklu pokazów filmowych, który otworzyła uroczysta premiera ostatniego obrazu Andrzeja Wajdy – „Powidoki”. W wydarzeniu wzięli udział twórcy filmu, a pamięć Mistrza uczciła plejada gwiazd polskiego kina. Łodzianie mogli obejrzeć „Powidoki” 13 stycznia podczas seansów

w EC1.

- **Obchody 10-lecia Łódzkiego Funduszu Filmowego** - obchody rozpoczęły się organizacją uroczystej premiery filmu „Powidoki” Andrzeja Wajdy w zabytkowej Hali Maszyn EC1 Łódź, na którą twórcy i realizatorzy przyjechali specjalnym pociągiem z Warszawy. W ciągu całego roku organizowano projekcje i spotkania z autorami wybranych filmów funduszowych (łącznie 16 pokazów), które otrzymały dofinansowanie w ostatnich latach z funduszu. Pochodzących z Łodzi grafików zaproszono do zaprojektowania autorskich plakatów inspirowanych nakręconymi w mieście filmami (łącznie 6 plakatów dedykowanych: 2 filmom animowanym, 2 dokumentalnym i 2 fabularnym). Przygotowano także specjalne reportaże, opowiadające o kulisach produkcji 6 różnych obrazów oraz we współpracy z Agora SA przygotowano reportaż multimedialny dedykowany 10-leciu, który był dystrybuowany na stronach Gazety Wyborczej w Łodzi i 5 innych miastach w Polsce.
- **Historie Przyszłości” - podsumowanie niezwykłych warsztatów filmowych NCKF:** Ponad 130 godzin warsztatów, 50 uczestników, 5 zupełnie nowych scen, mnóstwo nauki, dużo dobrej zabawy – w NCKF zakończył się projekt „Historie Przeszłości – reinterpretacje polskiego kina”. „Projektując »Historie Przyszłości« chcieliśmy połączyć naukę o filmie z kształceniem pewnych medialnych kompetencji. Ale przede wszystkim mieliśmy ambicje nauczyć uczestników, jak się filmy naprawdę realizuje” – powiedział Michał Pabiś-Orzeszyna z Narodowego Centrum Kultury Filmowej, koordynator warsztatów. To właśnie NCKF zaprosiło gimnazjalistów, licealistów i studentów na warsztaty filmowe poświęcone reinterpretacjom polskiego kina. Uczestnicy oglądali, dekodowali, rozkładali i składali na nowo polskie filmy, a przede wszystkim kręcili je prawdziwym, profesjonalnym sprzętem pod czujnym okiem zawodowców: reżysera, instruktora aktorstwa, operatora, dźwiękowców, oświetleniowców i scenografów. W efekcie ich starań powstały dodatkowe sceny do znanych i cenionych rodzimych produkcji: „Matki Joanny od Aniołów”, „Faraona”, „Poszukiwanego, poszukiwanej”, „Kingsajzu” i „Wielkiego Szu”.
- **THE U.S. AIR FORCES IN EUROPE BAND w Hali Maszyn EC1:** 22 kwietnia w Hali Maszyn EC1 odbył się niezwykle koncert. Zespół Amerykańskich Sił Lotniczych w Europie (U.S. Air Force In Europe Band) w pełnym trzydziestoosobowym składzie zaprezentował repertuar pochodzący m.in. z największych hitów Hollywoodu i Broadwayu.
- 28. Międzynarodowy Festiwal Komiksu i Gier w Łodzi a obok tego: konkurs dla grafików „EC1 Łódź – Miasto Przyszłości”, wystawa „Tytus, Romek i A’Tomek” w EC1. Międzynarodowy Festiwal Komiksu i Gier istnieje od 1991 roku i jest największą tego typu imprezą w Polsce oraz Europie Środkowo-Wschodniej. Do 1998 roku funkcjonował jako Ogólnopolski Konwent Twórców Komiksu. MFKiG to przede wszystkim miejsce spotkań twórców i miłośników sekwencyjnych historii obrazkowych oraz elektronicznych mediów interaktywnych.
- **Organizacja warsztatów EAVE** - największe w Europie warsztaty dla producentów filmowych odbyły się w dniach 19 – 25 czerwca w Łodzi. W ramach EAVE@Poland lokalni producenci mogli wziąć udział w serii wykładów otwartych, zaplanowanych na 23 czerwca w EC1. Polskimi współorganizatorami wydarzenia byli Krajowa Izba Producentów Audiowizualnych i „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi. Wydarzenie było współfinansowane przez Polski Instytut Sztuki Filmowej. Liczba uczestników: 90 osób z zagranicy w tym producenci filmowi i wykładowcy, 100 uczestników z Polski (z branży filmowej). EAVE Producers Workshop to największe w Europie warsztaty dla producentów audiowizualnych. Ten roczny program szkoleniowy co roku gromadzi 50 wyselekcjonowanych producentów z całego świata, którzy w trakcie trzech ośmiodniowych sesji pracują nad doskonaleniem swojego zawodowego warsztatu. Każda z sesji odbywa się w innym europejskim mieście. W Łodzi odbył się warsztat poświęcony finansowaniu i produkcji.

Tab. 70. Stała działalność EC-1 w 2017 r.

Nazwa	Liczba uczestników	częstotliwość	opłata	
			płatne	bezpłatne
Projekcje w Planetarium EC1	118 372	40 pokazów w tygodniu	tak	
Zwiedzanie kompleksu EC1	3 448	W miarę zapotrzebowania	tak	
Razem:	121 820			

Źródło: Wydział Kultury

Działalność EC1 Łódź – miasto Kultury w 2017 r.

Prowadzone w Planetarium EC1 pokazy mają na celu umożliwienie grupom szkolnym (ale i osobom indywidualnym) uzupełnienia wiedzy z zakresu astronomii, fizyki oraz pokrewnych nauk przyrodniczych (także geografia, biologia). Pokazy w planetarium składają się z tematycznego pokazu licencjonowanego lub prowadzonego w całości na żywo, oraz uzupełnienia o aktualne zjawiska na niebie właściwe dla momentu wizyty w planetarium. Pokazy dostosowane są do wieku grup szkolnych pod kątem użycia terminów i pojęć znanych przez uczestników pokazu, właściwych dla danego etapu edukacji. Każdy temat pokazu analizowany jest i dostosowany do aktualnej podstawy programowej. Każdy z pokazów uwzględnia czas na interakcję ze strony widzów, w szczególności zadawanie pytań i uzyskanie odpowiedzi poprzez ustną odpowiedź pracownika planetarium zilustrowaną przygotowanymi elementami prezentacji na sferycznym ekranie planetarium.

Narodowe Centrum Kultury Filmowej przeprowadziło następujące działania edukacyjne:

- cykl spotkań warsztatowych o charakterze edukacyjnym „Historie przyszłości. Reinterpretacje polskiego kina”. Uczestnicy projektu obejrzeli w kinie a następnie przeanalizowali pięć filmów reprezentujących dziedzictwo polskiego kina („Poszukiwany, poszukiwana”, reż. S. Bareja, „Wielki Szu”, reż. S. Chęciński, „Kingsajz”, reż. J. Machulski, „Matka Joanna od Aniołów”, reż. J. Kawalerowicz, „Faraon”, reż. J. Kawalerowicz). Następnie powstały scenariusze i storyboardy do wymyślonych scen filmowych, które zrealizowano na planie zdjęciowym, zmontowano i udźwiękowiono. Uczestnicy stworzyli też pięć esejów filmowych poprzez przemontowanie i zmodyfikowanie warstwy dźwiękowej wybranych fragmentów polskich filmów (wcześniej analizowanych). Biorący udział w warsztatach pogłębili wiedzę na temat polskiej kinematografii oraz mieli możliwość wykształcenia podstawowych umiejętności praktycznych związanych z realizacją obrazu i dźwięku (obsługi profesjonalnego sprzętu filmowego, umiejętności z zakresu obsługi programów wykorzystywanych w filmowej postprodukcji).
- EFA Young Audience Award - międzynarodowe wydarzenie kulturalne skierowane do młodej widowni z całej Europy. Odkondurowano je równolegle w 30 europejskich miastach. Polskę już po raz piąty reprezentował Wrocław, po raz pierwszy Warszawa i właśnie Łódź. Młodzi jurorzy obejrzeli i ocenili trzy konkursowe filmy. Uczestnicy przez cały dzień brali też udział w warsztatach filmowych. Kolejne segmenty odpowiadały kolejnym etapom produkcji filmowej: od preprodukcji (scenariusz, storyboard) poprzez część zdjęciową (zajęcia w hali filmowej) po postprodukcję (montaż). Całość miała formę gry w "Filmowy głuchy telefon" - grupa przekazywała to, co wytworzyła podczas poszczególnych segmentów warsztatowych następnej grupie, która przekształcała materiał w kolejnym etapie produkcji. Końcowy efekt swojej pracy uczestnicy mieli okazję zobaczyć na ekranie kinowym.
- Noc Muzeów w NCKF - w niedostępnej na co dzień przestrzeni pod Halą Maszyn, w której w przyszłości znajdować się będzie wystawa stała "Mechaniczne oko", zwiedzający mogli zobaczyć część gromadzonej przez NCKF kolekcji kamer, projektorów, przeglądark, stereoskopów oraz latarni magicznych. Pracownicy NCKF demonstrowali zwiedzającym, zasady działania zabawek optycznych i prostych aparatów projekcyjnych (np. latarni magicznej czy projektorów 8 i 16

mm).

Natomiast Centrum Komiksu i Narracji Interaktywnej, w ramach organizacji Międzynarodowego Festiwalu Gier i Komiksu, przy współpracy m.in. ze szkołami prowadziło cykl warsztatów dla uczniów w zakresie sztuki komiksu i tworzenia komiksów, połączone z konkursem na wykonanie własnego komiksu na zadany temat.

W ramach prowadzonych w 2017 roku prac przygotowawczych do otwarcia Centrum Nauki i Techniki EC1, zorganizowano dedykowane spotkanie dla seniorów prezentujące planowaną ekspozycję w obiekcie EC1 Zachód.

Ogólna oferta „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi w ramach prowadzonej działalności statutowej jest skierowana także dla seniorów i osób niepełnosprawnych, a dostosowanie obiektów dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej, a także osób niedowidzących, umożliwia skorzystanie z oferty różnym grupom odbiorców.

Tab. 71. Dofinansowanie EC-1 z środków zewnętrznych w 2017 r.

Tytuł projektu	źródło dofinansowania (grantodawca/nazwa programu)	wartość projektu w mln zł	wartość dofinansowani a w mln zł
Narodowe Centrum Kultury Filmowej – rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi	Instytucja Pośrednicząca: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Instytucja Zarządzająca: Ministerstwo Rozwoju/ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020	37,1	25,8
Rozwój funkcji wystawienniczo-edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym	Instytucja Zarządzająca: Zarząd Województwa Łódzkiego /Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020	20	13,8
Poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej	Instytucja Zarządzająca: Zarząd Województwa Łódzkiego /Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020	20	13,8
Dofinansowanie na projekty miękkie			
Historie przyszłości: reinterpretacje polskiego kina	Polski Instytut Sztuki Filmowej/ Edukacja i upowszechnianie kultury filmowej	0,145	0,20
BioPleograf. Rekonstrukcja eksperymentalna w Narodowym Centrum Kultury Filmowej	Polski Instytut Sztuki Filmowej/ Edukacja i upowszechnianie kultury filmowej	0,92	0,40
10-lecie Łódzkiego Funduszu Filmowego	Polski Instytut Sztuki Filmowej/ Edukacja i upowszechnianie kultury filmowej	0,80	0,40

Źródło: EC1 Łódź – Miasto Kultury

Łódzkie Centrum Filmowe

Spółka prowadziła stałą współpracę z produkcjami filmowymi oraz z instytucją kultury EC1. Spółka jest właścicielem około 150 000 kostiumów oraz ponad 60 000 rekwizytów filmowych i 700 sztuk broni palnej.

W roku 2017 ŁCF uczestniczyła w łódzkich imprezach kulturalnych, popularyzując wiedzę o historii Polski i kina polskiego. Brała udział w „Nocy Muzeów”, „Święcie Miasta Łodzi”, „Zjeździe Miast Piłsudskiego”. Kostiumy, rekwizyty i broń pochodząca ze spółki uświetniła wiele imprez kulturalnych: „Piknik Niepodległościowy” w Manufakturze, BRA DAY 2017, narodowe czytanie „Wesela”, „Hubertus Spalski”, spektakle teatralne i projekty PWSFTviT oraz wiele innych organizowanych przez domy kultury, biblioteki, fundacje, parafie, ośrodki pomocy społecznej oraz szkoły.

W 2017 r. zapadła decyzja o przekazaniu w 2018 r. około 100 eksponatów posiadających walory historyczne do EC1 Instytucja Kultury na wyposażenie Narodowego Centrum Kultury Filmowej.

Wsparcie produkcji filmowej - Łódź Film Commission

Łódź Film Commission to specjalna jednostka powołana do współpracy z filmowcami, działająca w strukturach Wydziału Kultury do września 2015 r. We wrześniu 2015 r. decyzją Prezydenta Miasta Łodzi, przeniesiona do „EC 1 Łódź – Miasto Kultury”. Jednostka ta udziela filmowcom kompleksowej pomocy: od poszukiwania planów filmowych po wsparcie w uzyskaniu pozwoleń niezbędnych do realizacji projektu filmowego. W ramach działalności **Łódź Film Commission** realizowana była kolejna edycja Łódzkiego Funduszu Filmowego. W jej ramach wsparto 11 tytułów. ŁFC prowadziło także działalność statutową polegającą na udzielaniu wsparcia produkcjom filmowym na terenie Łodzi, a także promocji Łodzi jako miejsca przyjaznego ekipom filmowym, pozyskiwaniu produkcji filmowych, przygotowywaniu oferty dla producentów, poszukiwaniu nowych obiektów zdjęciowych.

EC1 z Łódzkiego Funduszu Filmowego (finansowanego przez Miasto Łódź) wsparto wkładem koprodukcyjnym 11 produkcji filmowych: „Zimna wojna”, „Dom tułaczy”, „Ja teraz kłamię”, „Ułaskawienie”, „Who will write our history”, „Położna”, „Sztuka zrozumienia”, „Pamiętniki Florki IV”, „Wielkie zmartwienie” i „Sacculina Carsini”. To największa w 10 letniej historii funduszu filmowego liczba dofinansowanych produkcji.

Zorganizowanie wspólnie z producentami w sumie 7 premier filmów dofinansowanych z Łódzkiego Funduszu Filmowego: „Pomiędzy słowami”, „Ja teraz kłamię”, „Zimna wojna”, „Diagnoza”, „Who will write our history”, „Sztuka zrozumienia”, „Pamiętniki Florki, cz. 4”.

Szacowana liczba odbiorców: 2 tys. osób.

Udział w festiwalach „Człowiek w zagrożeniu”, „Animarkt”, „Transatlantyk”, „Cinergia”, „Kamera Akcja” -pokazy filmów dofinansowanych z Łódzkiego Funduszu Filmowego lub wspartych przez Łódź Film Commission, organizacja w ramach festiwalu location tour dla mieszkańców, dziennikarzy, dyskusje nt. filmów, planowana liczba odbiorców: 5 tys. osób.

W ramach działalności Łódź Film Commission:

- Międzynarodowe Stowarzyszenie Komisarzy Filmowych (AFCI) Członkostwo - współpraca dot. promocji działalności ŁFC, udział w szkoleniach i warsztatach dot. obsługi ekip filmowych, obserwowanie trendów na rynkach światowych,
- Cine-Regio – Przystąpienie w 2018 r. do organizacji zrzeszającej regionalne fundusze filmowe z Europy. Możliwość zgłaszania uwag dot. europejskiego ustawodawstwa w zakresie funkcjonowania rynku audiowizualnego, udział w szkoleniach, dostęp do badań i raportów przygotowywanych przez Komisję Europejską dot. rynku AV w Europie,
- Współpraca z producentami oraz twórcami z zagranicy w ramach obsługi międzynarodowych produkcji filmowych,
- Współpraca z festiwalami filmowymi – organizacja (w zależności od posiadanych środków) spotkań producentów łódzkich z producentami z krajów, w których odbywać się będą festiwale,
- Współpraca z klastrami animacji w Stutgarcie i Viborgu.

Łódzki Fundusz Filmowy

Konkurs Łódzkiego Funduszu Filmowego został ogłoszony w 2015 r. i dotyczył edycji z roku 2015 i 2016. Pula środków jaka została zabezpieczona na lata 2016 - 2017 wynosił odpowiednio 1,4 mln zł i 1,2 mln zł. W 2017 r. budżet funduszu filmowego był najwyższy w jego historii. W efekcie wprowadzenia nowych zasad konkursu, „EC1 Łódź - Miasto Kultury” zostanie koproducentem filmów, co oznacza większy wpływ na przebieg produkcji filmowej, promocję i dystrybucję oraz udział w przyszłych zyskach z jego eksploatacji w kinach, telewizji i w formie DVD. Korzyścią dla producentów jest z kolei możliwość wcześniejszego otrzymania środków, ponieważ część wkładu koprodukcyjnego wypłacana jest

po podpisaniu umowy (dotychczas całość środków wypłacana była po przedstawieniu rozliczenia).

Obchody 10-lecia Łódzkiego Funduszu Filmowego - obchody rozpoczęły się organizacją uroczystej premiery filmu „Powidoki” Andrzeja Wajdy w zabytkowej Hali Maszyn EC1 Łódź, na którą twórcy i realizatorzy przyjechali specjalnym pociągiem z Warszawy. W ciągu całego roku organizowano projekcje i spotkania z autorami wybranych filmów funduszowych (łącznie 16 pokazów), które otrzymały dofinansowanie w ostatnich latach z funduszu. Pochodzących z Łodzi grafików zaproszono do zaprojektowania autorskich plakatów inspirowanych nakręconymi w mieście filmami (łącznie 6 plakatów dedykowanych: 2 filmom animowanym, 2 dokumentalnym i 2 fabularnym). Przygotowano także specjalne reportaże, opowiadające o kulisach produkcji 6 różnych obrazów oraz we współpracy z Agora SA przygotowano reportaż multimedialny dedykowany 10-leciu, który był dystrybuowany na stronach Gazety Wyborczej w Łodzi i 5 innych miastach w Polsce. Pokazy na 10 lecie Łódzkiego Funduszu Filmowego w ramach Festiwalu Transatlantyk (5 tytułów po 2 pokazy)

Konkursy dotacyjne

Konkursy ofert na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury są podstawowym mechanizmem przekazywania środków finansowych podmiotom III sektora. Zgodnie z art. 11 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecenie zadań może odbywać się w formach, wspierania realizacji zadania publicznego (dofinansowania kosztów zadania) oraz powierzania realizacji zadania publicznego (sfinansowania całkowitych kosztów zadania).

Konkursy są ogłaszane przez Prezydenta Miasta i obsługiwane przez właściwe merytorycznie komórki organizacyjne Miasta. Wydział Kultury corocznie ustala zadania priorytetowe, w ramach których zostaje szczegółowo określony zakres tematyczny konkursów. W 2017 r. zorganizowano 3 otwarte konkursy ofert, w ramach których oferenci składali oferty na następujące zadania:

- wspieranie imprez kulturalnych, w szczególności z zakresu filmu, sztuk wizualnych oraz muzyki,
- upowszechnianie kultury poprzez produkcję i prezentację wydarzeń artystycznych z różnych dziedzin sztuki,
- edukacja kulturalna na rzecz dzieci i młodzieży, w tym promocja dokonań artystycznych, działania włączające dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym,
- wspieranie artystycznej twórczości amatorskiej, ze szczególnym uwzględnieniem osób 60+,
- wspieranie realizacji przedsięwzięć przybliżających łodzianom sylwetki wielkich twórców kultury łódzkiej,
- wymiana dorobku, informacji i doświadczeń z zakresu kultury,
- wspieranie imprez kulturalnych prezentujących spuściznę polskiej awangardy, inspirowanych nią lub wchodzących z nią w dialog; przedsięwzięć stawiających pytania o znaczenie awangardowego dziedzictwa dla współczesnych praktyk kulturowych,
- upowszechnianie kultury poprzez produkcję i prezentację wydarzeń artystycznych, w szczególności nawiązujących do spuścizny polskiej awangardy, inspirowanych nią lub wchodzących z nią w dialog; przedsięwzięć stawiających pytania o znaczenie awangardowego dziedzictwa dla współczesnych praktyk kulturowych,
- działania z obszaru edukacji kulturowej i animacji społeczno-kulturalnej mające na celu budowanie poczucia wspólnej tożsamości i solidarności – realizacja kampanii animacyjno-kulturalnej „Łódzka tożsamość”,
- działania artystyczne, z obszaru edukacji kulturowej, animacji społeczno-kulturalnej służące rewitalizacji społecznej.

W ramach konkursu na wsparcie realizacji zadań Miasta Łodzi w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, wpłynęło 169 ofert. W małych grantach, gdzie wartość dofinansowania nie przekraczała 50 tys. zł zostały wybrano 26 projektów do dofinansowania. W konkursie na wsparcie realizacji zadań Miasta Łodzi, w których wartość dofinansowania przekracza 50 tys. zł dofinansowanie otrzymało 19 projektów.

W pierwszej połowie 2017 r. Wydział Kultury przeprowadził dwa konkursy dla organizacji pozarządowych. Pierwszy dotyczył wsparcia wydawania niskonakładowych, niekomercyjnych publikacji związanych z Łodzią oraz drugi w formie powierzenia zadania publicznego wyłonionego w konsultacjach społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego na 2017 rok pt. „Złotno i Zdrowie w dokumentach i pamięci mieszkańców”. W wyniku naboru wniosków w tzw. konkursie wydawniczym łącznie zostały złożone 22 oferty, z czego 9 propozycji wybrano do dofinansowania.

Dodatkowo w 2017 r. po raz pierwszy Wydział Kultury zarezerwował w swoim budżecie środki przeznaczone dla organizacji pozarządowych zgłaszane w tak zwanym trybie uproszczonym, z pominięciem otwartych konkursów ofert. Kwota dofinansowania lub finansowania ze środków Miasta takiego zadania nie może przekroczyć 10 000 złotych, a termin realizacji nie może być dłuższy niż 90 dni. Łącznie wsparcie w ramach trybu uproszczonego w 2017 r. otrzymało 17 organizacji pozarządowych.

W 2017 r. w związku z potrzebą ewaluacji i aktualizacji dokumentu strategicznego „Polityka Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi”, Wydział Kultury w ramach zakupu usług we współpracy z Fundacją Res Publica im. H. Krzeczковского z Warszawy opracował raport ewaluacyjny dotyczący polityki sektorowej oraz przygotował rekomendacje do aktualizacji Polityki Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi. Raport powstał na podstawie badań socjologicznych i analiz finansowych. Badanie miało charakter ewaluacyjno-opisowy i było zorientowane na identyfikację czynników mających pozytywny lub negatywny wpływ na realizację Polityki Rozwoju Kultury 2020+ dla Miasta Łodzi. Proces badawczy został zaplanowany w sposób pozwalający z jednej strony przyrzeć się realizacji poszczególnych elementów PRK 2020+, z drugiej zaś uchwycić szerszą perspektywę obecnej roli dokumentu i nazwać wyzwania stojące na drodze do pełnej realizacji celów do 2020 roku. W grudniu 2017 r. przeprowadzono konsultacje społeczne „Polityki Rozwoju Kultury dla Miasta Łodzi 2020+”, których celem było zebranie propozycji i opinii dotyczących projektu aktualizacji dokumentu. W pierwszym kwartale 2018 r. zaplanowano przyjęcie projektu PRK przez Radę Miejską w Łodzi.

W 2017 r. po raz pierwszy Wydział Kultury realizował zadanie zgłoszone w ramach Inicjatywy Lokalnej. Inicjatywa Lokalna to forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej. Dlatego jeżeli mieszkaniec ma pomysł na realizację konkretnego, ważnego dla społeczności lokalnej przedsięwzięcia, to może złożyć wniosek do Urzędu, aby wspólnie z nim ten pomysł zrealizować. W 2017 r. w ramach Inicjatywy Lokalnej Wydział Kultury realizował zadania pt. „Nowe szaty książki – Festiwal czytania, gier i edukacji”.

Całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 59,9 tys. zł, a wkład Miasta (Wydział Kultury w Departamencie Partycypacji Społecznej i Kultury) – 34,9 tys. zł.

Stypendia artystyczne Prezydenta Miasta Łodzi

Stypendia artystyczne skierowane są do osób, które nie ukończyły 35 rok życia, zajmujących się twórczością artystyczną oraz upowszechnianiem i animacją kultury. Mogą być przyznawane w następujących dziedzinach: sztuki wizualne, sztuki projektowe, film, teatr, muzyka, taniec, literatura, a ubiegać się o nie mogą osoby prowadzące działalność twórczą w Łodzi. W listopadzie 2017 r. wprowadzono zmianę w regulaminie określającą maksymalną wysokość indywidualnego stypendium do 10 tys. zł. oraz poszerzając wachlarz kategorii projektów stypendialnych dopuszczając realizację w zakresie: animacji kultury, organizacji wydarzeń kulturalnych, edukacji kulturalnej i artystycznej i badań nad kulturą.

W 2017 roku złożono 26 wniosków i przyznano 13 stypendiów artystycznych (jeden ze stypendystów zrezygnował z przyjęcia stypendium) - 6 stypendiów, 2 filmowe, 1 muzyczne, 1 z kategorii sztuk projektowych, 1 z literatury oraz 1 projekt

teatralno - taneczny. Budżet poszczególnych projektów wynosił od 2,5 tys. zł do 12 tys. zł.

Łódź filmowa

Działania zostały opisane w Filarze I Gospodarka i Infrastruktura.

3. ŁÓDŹ UCZĄCA SIĘ

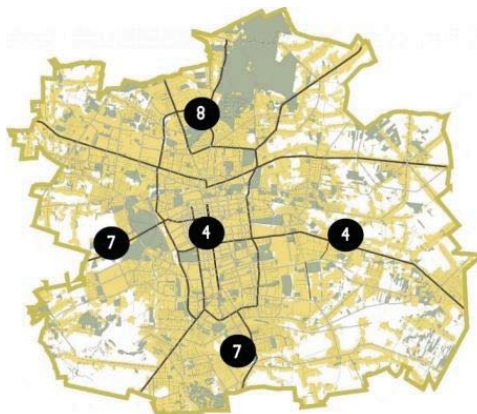
Utworzenie wysokiej rangi centrum działalności akademickiej i badawczo-rozwojowej kształcącej i doskonalącej kadry dla inwestorów w nowoczesnych branżach kluczowych dla rozwoju Łodzi, w tym wspieranie szkolnictwa zawodowego oraz stale powiększanie zasobów utalentowanych mieszkańców miasta.

Dostęp do edukacji, opieki i wychowania

Żłobki

Łódź prowadzi 30 miejskich żłobków, tworzących Miejski Zespół Żłobków (MZŻ). Placówki rozmieszczone są na terenie całego miasta.

Rys. 12. Rozmieszczenie i liczba żłobków miejskich w poszczególnych rejonach miasta

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych.

Zgodnie z ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, prowadzenie żłobka i klubu dziecięcego jest działalnością regulowaną i wymaga wpisu do rejestru Prezydenta Miasta. W roku 2017 w takim rejestrze znajdowało się 15 żłobków niepublicznych i 11 klubów dziecięcych (w tym 1 nowy).

Tab. 72. Placówki oraz miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych

	Liczba placówek					Liczba miejsc				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Żłobki publiczne	30	30	30	30	30	2 025	2 025	2 025	2 025	2 160
Żłobki niepubliczne	4	11	12	13	15	72	218	238	267	332
Kluby dziecięce	4	8	9	9	11	81	137	145	147	177
Razem	38	49	51	52	56	2 178	2 380	2 408	2 439	2 669

Źródło: Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych.

Tab. 73. Dostępność żłobków publicznych*

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba dzieci biorących udział w rekrutacji	3 092	2 352	2 918	3 110	3 160
Liczba dzieci zakwalifikowanych	2 433	2 352	2 352	2 480	2 472

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych.

* W rekrutacji, ze względu na absencje dzieci dopuszcza się większą od planu miejsc o 25% liczbę dzieci zapisywanych.

W 2017 r. wzrosła liczba miejsc w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, efektywniej wykorzystywano miejsca w żłobkach miejskich, a rosnący standard opieki był możliwy dzięki udziałowi pracowników Zespołu w szkoleniach, seminariach i konferencjach.

Przeprowadzono kontrole w 52 jednostkach ujętych w rejestrze. Wykazane uchybienia zostały usunięte w trakcie 2017 roku.

Łódzki system oświaty

System łódzkiej oświaty obejmuje placówki publiczne, niepubliczne oraz publiczne prowadzone przez osoby fizyczne bądź prawne niezaliczane do sektora finansów publicznych.

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. Miasto Łódź jest organem prowadzącym dla 146 przedszkoli oraz 168 jednostek organizacyjnych (szkół i placówek oświatowych). W ostatnim roku dokonano następujących zmian w sieci przedszkoli miejskich i szkół wszystkich typów:

- 26 kwietnia 2017 r. powołano z dniem 1 września 2018 r.:
  - szkoły podstawowe nr 84, 94, 158 oraz 198 z oddziałami sportowymi,
  - XI Liceum Ogólnokształcące,
- 15 listopada 2017 r. przekształcono Zespół Szkół Integracyjnych nr 1 w ośmioletnią Integracyjną Szkołę Podstawową nr 67 im. Janusza Korczaka.

Tab. 74. Jednostki organizacyjne oświaty prowadzone przez Miasto

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Szkoły podstawowe	83	83	83	84
Publiczne gimnazja	35	35	36	36
Zespoły Szkół Integracyjnych	1	1	1	0
Zespół Szkolno-Przedszkolny	2	2	2	2
Zespoły Szkół Ogólnokształcących	5	5	5	5
Licea ogólnokształcące	23	23	22	22
Zespoły szkół ponadgimnazjalnych	18	18	17	17
Centra kształcenia ustawicznego, jednostki doskonalenia nauczycieli	2	2	1	1
Centra kształcenia zawodowego i ustawicznego	-	-	1	1
Razem	169	169	168	168
Przedszkola miejskie	146	146	146	146

Źródło: Wydział Edukacji.

Oświata niepubliczna

Prezydent Miasta Łodzi prowadzi również ewidencję szkół i placówek niepublicznych oraz publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne bądź prawne niezaliczane do sektora finansów publicznych. Zgodnie z ewidencją w Łodzi działa 226 takich placówek.

Tab. 75. Jednostki organizacyjne oświaty prowadzone przez osoby fizyczne bądź prawne niezaliczane do sektora finansów publicznych

	2014/15	2015/16	2016/17
Przedszkola niepubliczne	59	57	58
Przedszkola specjalne	5	6	5
Punkty przedszkolne	11	16	11
Szkoły podstawowe	20	20	20
Szkoły podstawowe specjalne	5	6	6
Gimnazja	26	28	27
Gimnazja specjalne	4	4	4
Licea Ogólnokształcące	37	36	37
Licea specjalne	1	1	1
Technikum	8	9	9
Zasadnicze Szkoły Zawodowe	3	1	1
Szkoły Policealne	53	54	40
Szkoła Specjalna przysposabiająca do pracy	2	2	2
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	1	1	1
Młodzieżowe ośrodki socjoterapii	2	2	2
Bursy szkolne	3	3	3
Razem	247	246	226

Źródło: Wydział Edukacji.

Sieć szkół i placówek funkcjonujących w Łodzi uzupełniają szkoły i placówki publiczne prowadzone przez osoby fizyczne i prawne nie zaliczane do sektora finansów publicznych. Według stanu na 1 września 2016 r. na terenie miasta funkcjonowało 22 tego typu placówek.

Tab. 76. Szkoły i placówki publiczne prowadzone przez osoby fizyczne bądź prawne niezaliczane do sektora finansów publicznych

	2014/15	2015/16	2016/17
Przedszkola publiczne	5	5	6
Szkoły podstawowe publiczne	2	2	2
Gimnazja dla młodzieży publiczne	3	3	3
Licea Ogólnokształcące publiczne	5	5	5
Licea Uzupełniające publiczne	2	2	0
Szkoły Policealne publiczne	5	5	5
Bursy szkolne publiczne	1	1	1
Razem	23	23	22

Źródło: Wydział Edukacji.

Na podstawie ustawy o systemie oświaty Miasto Łódź dotuje podmioty niepubliczne. W zależności od typu i rodzaju szkoły dotacja udzielana jest w oparciu o tzw. stawki kosztowe, bądź o stawki obliczone na podstawie metryczki subwencji oświatowej. W roku szkolnym 2016/17 wypłacono dotację szkołom i placówkom niepublicznym i publicznym nie zaliczanym do sektora finansów publicznych w łącznej wysokości 135,17 mln zł (2015/16 - 123,2 mln zł).

Koszty dotacji udzielonej przez Miasto Łódź na dzieci zamieszkałe na terenie innych gmin

Miasto dokonuje wzajemnych rozliczeń z innymi gminami z tytułu zwrotu kosztów dotacji na dzieci zamieszkałe na terenie innych gmin, a uczęszczające do przedszkoli niepublicznych na terenie Miasta oraz zwrot kosztów dotacji na dzieci będące mieszkańcami Miasta Łodzi, a uczęszczające do przedszkoli niepublicznych na terenie innych gmin. W roku szkolnym 2016/17 inne gminy zwróciły Miastu 2,25 mln zł, podczas gdy samo zwróciło innym gminom 1,09 mln zł.

Struktura uczniów placówek miejskich

Od dwóch lat zwiększa się liczba oddziałów oraz liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli publicznych. W ostatnim roku szkolnym w związku z reformą oświatową zwiększyła się również liczba oddziałów oraz liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych, przy czym utrzymana została na tym samym poziomie średnia liczba dzieci w oddziale. Szkoły ponadgimnazjalne utrzymały wskaźniki na tym samym poziomie co w poprzednim roku.

Tab. 77. Struktura uczniów placówek miejskich

	Liczba oddziałów				Liczba dzieci				Średnia w oddziale			
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Przedszkola publiczne	700	661	716	735	16 943	15 761	17 310	17 940	23,8	23,8	24,2	24,4
Szkoły podstawowe	1 381	1 526	1 456	1 635	31 180	34 292	31 921	35 584	22,3	22,5	21,9	21,8
Gimnazja	489	487	494	330	12 498	12 402	12 572	8 382	25,6	25,5	25,5	25,4
Licea ogólnokształcące	341	331	324	324	9 663	9 330	9 050	9 058	28,3	28,4	27,9	28,0
Szkoły zawodowe	333	319	313	312	8 018	7 540	7 272	7 262	24,1	23,6	23,2	23,3
CKU	19	17	16	14	402	330	290	269	21,2	19,4	18,1	19,0

Źródło: Wydział Edukacji.

Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym (3-5 lat)

W roku szkolnym 2017/18 wychowaniem przedszkolnym z populacji dzieci w wieku 3-5 (17 168) objętych było 16 229. Poziom skolaryzacji wynosi 90,46% i obniżył się w stosunku do poprzedniego roku szkolnego o 3% punkty procentowe.

Tab. 78. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym (3-5 lat)

	Populacja dzieci w wieku 3-5	Dzieci uczęszczające do przedszkoli miejskich	Dzieci uczęszczające do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych	Dzieci uczęszczające do placówek nie prowadzonych przez Miasto	Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	Poziom skolarzacji
2013/14	18 993	13 947	650	2 662	17 259	90,9%
2014/15	18 804	14 330	614	2 774	17 718	94,2%
2015/16	18 017	14 392	153	2 856	17 401	96,6%
2016/17	17 467	13 301	89	2 950	16 340	93,6%
2017/18	17 168	12 948	0	3 281	16 229	90,5%

Źródło: Wydział Edukacji.

Nabór do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych oraz szkół

W roku szkolnym 2017/18 przyjęto o 826 dzieci więcej niż w poprzednim roku (17 928 nowoprzyjętych i kontynuujących). Zmniejszyła się liczba dzieci nieprzyjętych do przedszkoli miejskich oraz liczba wolnych miejsc po zakończeniu naboru.

Tab. 79. Wyniki naboru (podstawowego i uzupełniającego) do przedszkoli miejskich i oddziałów przedszkolnych

	Liczba dzieci przyjętych			Liczba dzieci nieprzyjętych			Wolne miejsca		
	2015/16	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	2017/18
Przedszkola miejskie	15 395	17 102	17 928	24	38	9	730	339	129
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	279	309	0	3	0	0	36	71	0
Razem	15 674	17 411	17 928	27	38	9	766	410	129

Źródło: Wydział Edukacji.

W roku szkolnym 2017/18 do pierwszych klas publicznych szkół podstawowych przyjęto 4 430 uczniów i utworzono 202 oddziały, tj. o 51 więcej, niż w roku poprzednim. Na zwiększenie liczby oddziałów klas pierwszych miała wpływ zmiana przepisów oświatowych, które wskazały, iż obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. W klasach pierwszych uruchomiono 16 oddziałów integracyjnych i 4 oddziały sportowe.

Tab. 80. Wyniki naboru do szkół podstawowych i gimnazjów

Typ szkoły	Łączna liczba zgłoszeń i wniosków i preferencji w rekrutacji podstawowej			Zatwierdzone arkusze organizacji po rekrutacji podstawowej i uzupełniającej					
	2015/16	2016/17	2017/18	Liczba uczniów			Liczba utworzonych oddziałów		
				2015/16	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	2017/18
Szkoły podstawowe	7 717	2 705	4 451	7 764	2 878	4 430	340	151	202
Publiczne gimnazja	4 255	4 332	-	4 211	4 385	-	163	164	-

Źródło: Wydział Edukacji.

W roku szkolnym 2017/2018 nie prowadzono rekrutacji do gimnazjów ze względu reformę systemu oświaty, zgodnie z którą na mocy art. 127 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasy pierwsze, a w następnych latach kolejne klasy dotychczasowych gimnazjów.

Tab. 81. Wyniki naboru do szkół ponadgimnazjalnych

Typ szkoły	Liczba miejsc w ofercie			Liczba oddziałów w ofercie			Organizacja po rekrutacji podstawowej i uzupełniającej					
	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17	2016/17	2017/18	Liczba uczniów			Liczba utworzonych oddziałów		
							2015/16	2016/17	2017/18	2015/16	2016/17	2017/18
LO	3 142	2 977	3 057	105	100	112	3 091	2 997	3 111	111*	104*	107*
Technikum	2 160	2 177	2 272	71	73	77	1 823	1 907	1 929	65	70	70
ZSZ/BS I st.	610	615	538	21	22	19	416	305	279	16	11	11
Razem	5 912	5 769	5 867	197	195	208	5 330	5 209	5 319	192	185	188

* W liczbie 111/104 oddziałów ujęto także 7 oddziałów terapeutycznych w XLIV LO, które nie bierze udziału w elektronicznym naborze, a młodzież kierowana jest na podstawie skierowań z poradni psychologiczno-pedagogicznych

Źródło: Wydział Edukacji.

W wyniku elektronicznej rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych w każdym typie szkół przyjęto mniej uczniów, niż było to zaplanowane w ofercie. W liceach ogólnokształcących, zaplanowano 112 oddziałów a utworzono 107, w technikum zaplanowano 77 oddziałów a utworzono 70, w branżowych szkołach I stopnia odpowiednio 19 i 11 oddziałów. Z roku na rok zmniejsza się liczba uczniów aplikująca o przyjęcie do klas pierwszych szkół ponadgimnazjalnych, jednak w roku szkolnym 2017/18 przyjęto do klas pierwszych o 84 uczniów więcej, niż w roku poprzednim.

Zatrudnienie w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych

Wśród 8 425 nauczycieli zatrudnionych w łódzkich placówkach najwięcej jest nauczycieli mianowanych (2 781) oraz dyplomowanych (2 284). Największą część stanowią nauczyciele w szkołach podstawowych (2 161) oraz w przedszkolach miejskich (1 885).

Tab. 82. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w roku szkolnym 2016/17

	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany	Razem
Przedszkola miejskie	138	522	647	578	1 885
Szkoły podstawowe	199	725	1 237	1 15	2 161
Gimnazja	42	117	311	543	1 013
Szkoła podstawowa integracyjna	1	9	33	42	85
Zespoły szkół ogólnokształcących	5	21	72	162	260
Licea ogólnokształcące	12	87	203	516	818
Zespoły szkół ponadgimnazjalnych	12	96	278	443	829
Razem	409	1 577	2 781	2 284	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji

W zatrudnione były także osoby bez stopnia awansu zawodowego zgodnie z art. 15 ust.6 ustawy prawo oświatowe, prowadzących kształcenie z zakresu przedmiotów zawodowych (13 osób).

Tab. 83. Struktura zatrudnienia nauczycieli w szkołach/placówkach specjalnych i placówkach oświatowo-wychowawczych

	Liczba etatów				
	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany	Razem
Szkoły i placówki kształcenia specjalnego	24,15	78,51	265,35	318,52	686,53
Placówki resocjalizacyjne i socjoterapii	5,42	28,31	56,14	51,88	141,75
Poradnie psychologiczno-pedagogiczne	11,56	24,1	44,12	112,54	192,32
Placówki pracy pozaszkolnej	2,87	19,85	37,33	43,7	103,75
Państwowa Szkoła Muzyczna I st.	2,07	8,72	30,67	31,8	73,26
Razem	46,07	159,49	433,61	558,44	1 197,61

Źródło: Wydział Edukacji

W roku szkolnym 2016/17 w szkołach i placówkach specjalnych, poradniach psychologiczno – pedagogicznych oraz w placówkach pozaszkolnych prowadzonych przez Miasto Łódź zorganizowano 1 197,61 etatów pedagogicznych, w tym 558,44 nauczycieli dyplomowanych, 433,61 nauczycieli mianowanych, 159,49 nauczycieli kontraktowych i 46,07 nauczycieli stażystów.

Efektywnej edukacji w zakresie pracy z uczniem z niepełnosprawnościami sprzyja systematyczne podnoszenie umiejętności i wzrost kompetencji nauczycieli. W szkołach specjalnych i placówkach 98 % nauczycieli posiada wykształcenie wyższe magisterskie, w tym 15 doktorat.

Ponadstandardowa oferta kształcenia

W roku szkolnym 2016/17 Miasto zapewniało ponadstandardową ofertę kształcenia językowego w publicznych gimnazjach i w szkołach ponadgimnazjalnych, na którą składało się:

- 10 oddziałów dwujęzycznych w szkołach podstawowych, w których uczyło się łącznie 264 uczniów,
- 30 oddziałów dwujęzycznych w gimnazjach, w których uczyło się 815 uczniów,

- 16 oddziałów dwujęzycznych w szkołach ponadgimnazjalnych, w których uczyło się 438 uczniów.

Dodatkowo w IV Liceum Ogólnokształcącym funkcjonowały 2 oddziały przygotowujące do międzynarodowej matury.

Kształcenie sportowe w różnych dyscyplinach (gimnastyka sportowa, gimnastyka artystyczna, łyżwiarstwo figurowe, lekkoatletyka, pływanie, siatkówka, piłka nożna, piłka wodna, rugby, koszykówka, piłka ręczna, tenis stołowy, tenis ziemny, strzelectwo sportowe) prowadziło 10 szkół podstawowych, 17 gimnazjów i 3 licea ogólnokształcące. W szkołach podstawowych funkcjonowało 35 oddziałów sportowych, w których w 8 dyscyplinach sportowych kształciło się 788 uczniów. W publicznych gimnazjach funkcjonowały 32 oddziały sportowe, w których w 11 dyscyplinach, kształciło się 702 uczniów, zaś w szkołach ponadgimnazjalnych funkcjonowało 9 takich oddziałów, w których w 5 dyscyplinach sportowych, kształciło się 197 uczniów.

Wyniki egzaminów

Sprawdzian po szóstej klasie

W roku 2016/2017 w wyniku wprowadzenia reformy systemu edukacji nie przeprowadzano sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej.

Egzamin gimnazjalny

Egzamin gimnazjalny składał się z trzech części. W części humanistycznej gimnazjaliści rozwiązywali zadania z historii i wiedzy o społeczeństwie (GH-H) oraz z języka polskiego (GH-P), w części matematyczno-przyrodniczej zadania z biologii, chemii, fizyki i geografii (GM-P) oraz z matematyki (GM-M). Natomiast w trzeciej części egzaminu zadania z wybranego języka obcego nowożytnego na poziomie podstawowym, albo na poziomie podstawowym i rozszerzonym.

Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej, matematyczno - przyrodniczej oraz z języków obcych (angielski, niemiecki) uzyskane przez uczniów łódzkich gimnazjów są wyższe od średnich w województwie łódzkim i w kraju.

Tab. 84. Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych

	Część humanistyczna						Część matematyczno-przyrodnicza					
	Historia i WOS			Język polski			Przedmioty przyrodnicze			Matematyka		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Miasto Łódź	66	58	61	64	70	71	52	54	55	50	51	49
Woj. łódzkie	64	56	59	63	69	70	50	52	53	48	49	47
Kraj	64	56	59	62	69	69	50	51	52	48	49	47
	Język niemiecki						Język angielski					
	PP			PR			PP			PR		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Miasto Łódź	66	68	60	59	60	61	70	70	72	52	51	55
Woj. łódzkie	55	55	53	44	46	43	66	64	67	47	44	49
Kraj	57	57	54	41	44	41	67	64	67	48	45	49

Źródło: Wydział Edukacji.

Egzamin maturalny

Zdecydowana większość absolwentów liceów ogólnokształcących oraz techników przystępuje do egzaminu maturalnego. W liceach ogólnokształcących na 2 992 uczących się w klasach maturalnych, do tego egzaminu przystąpiło 2 721, co stanowi 90,9%. W technicach na 1 387 uczących się w klasach maturalnych do egzaminu maturalnego przystąpiło 1 078 uczniów, (77,7%).

Średnie wyniki procentowe z egzaminu maturalnego z języka polskiego w łódzkich szkołach ponadgimnazjalnych są na podobnym poziomie co średnie w województwie łódzkim, a z matematyki są wyższe niż średnie w regionie. Wśród 28 liceów ogólnokształcących prowadzonych przez Miasto, 16 osiągnęło wyższy wynik z języka polskiego niż w województwie, a 15 z matematyki. Wśród 18 techników 4 uzyskały średni wynik z języka polskiego a 1 z matematyki wyższy niż w województwie. Średni wynik egzaminu maturalnego w technicach zwykle jest niższy niż w liceach

ogólnokształcących.

W siedmiu liceach ogólnokształcących wszyscy uczniowie zdali matury, a 11 liceów i 8 techników osiągnęło zdawalność powyżej średniej w województwie.

Tab. 85. Średnie wyniki egzaminów maturalnych w % we wszystkich szkołach

	Miasto Łódź	woj. łódzkie	kraj	Miasto Łódź	woj. łódzkie	kraj
	Język polski			Matematyka		
2012	47,7	54,5	54,0	53,8	65,3	56,0
2013	53,1	55,2	55,0	51,7	57,7	55,0
2014	47,1	50,2	51,0	42,6	48,6	48,0
2015	64,9	64,0	66,0	57,4	55,0	55,0
2016	57,1	58,0	59,0	53,6	57,0	56,0
2017	55,1	55,0	59,0	58,7	56,0	60,0

Źródło: Wydział Edukacji.

Zdawalność egzaminu maturalnego w 2017 roku zarówno w liceach ogólnokształcących, jak i w technicach była niższa, niż w województwie łódzkim i kraju.

Tab. 86. Zdawalność egzaminu maturalnego ogółem w % w 2017 r.

	Miasto Łódź	woj. łódzkie	kraj
	ogółem		
Licea ogólnokształcące	84,0	85,7	84,4
Technika	62,4	68,4	67,9

Źródło: Wydział Edukacji

Egzamin zawodowy

Do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w technicach przystąpiło 1 905 uczniów, z których 1 445 zdało egzamin (75,85%). Natomiast do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie w zasadniczych szkołach zawodowych przystąpiło 143 uczniów, z których 103 zdało egzamin (72,03%).

Szkolnictwo zawodowe

Miasto Łódź prowadzi 17 zespołów szkół ponadgimnazjalnych oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, w których funkcjonuje 18 techników i 12 zasadniczych szkół zawodowych (obecnie branżowych szkół I stopnia). Od kilku lat nie ma naboru do szkół policealnych dla młodzieży.

Oferta kształcenia zawodowego w roku szkolnym 2017/18 zawiera 54 zawody na poziomie technikum oraz 24 zawody w branżowej szkole I stopnia. Oferta kształcenia zawodowego jest corocznie aktualizowana i uzupełniana o nowe kierunki, w zależności od potrzeb rynku pracy. W roku szkolnym 2017/18 zaoferowano kształcenie w nowych kierunkach: technik automatyk, technik robót wykończeniowych w budownictwie, szutnik, magazynier-logistik.

W omawianym roku szkolnym z ogółu aplikujących o przyjęcie do szkół ponadgimnazjalnych zakwalifikowano do liceów 58,5% młodzieży, do techników 36,3%, a do branżowych szkół I stopnia 5,3%.

Tab. 87. Procentowy udział młodzieży w poszczególnych typach szkół.

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Licea ogólnokształcące	56,8	57,7	58,0	57,5	58,5
Technika	34,0	35,0	34,2	36,6	36,3
Zasadnicze szkoły zawodowe	9,2	7,4	7,8	5,9	5,3

Źródło: Wydział Edukacji

Tab. 88. Kierunki i liczba uczniów w systemie szkół zawodowych

	Liczba uczniów				
	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Błacharz samochodowy	92	69	56	43	36
Cukiernik	131	124	89	59	70
Elektromechanik	62	37	19	9	3
Elektromechanik pojazdów samochodowych	140	110	88	71	49
Elektryk	34	46	54	39	15
Fotograf	46	46	56	29	16
Fototechnik/Technik fotografii i multimedii	182	205	196	212	215
Fryzjer	137	124	85	79	72
Kelner	57	51	35	21	0
Kierowca mechanik	-	-	-	49	73
Kucharz	325	332	228	183	149
Lakiernik	-	16	33	37	29
Mechanik - monter maszyn i urządzeń	29	24	8	8	0
Mechanik motocyklowy	-	-	15	17	23
Mechanik pojazdów samochodowych	75	88	59	41	31
Monter - elektronik	47	28	19	9	7
Monter sieci i instalacji sanitarnych	5	21	18	19	19
Monter mechatronik	81	70	61	53	38
Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie	43	39	56	45	36
Murarz-tylnik	21	26	18	11	11
Operator obrabiarek skrawających	-	12	4	4	-
Piekarz	48	34	32	21	27
Sprzedawca	65	91	41	31	41
Stolarz	23	22	18	14	8
Technik analityk	28	44	43	49	40
Technik architektury krajobrazu	83	93	65	54	9
Technik budownictwa	148	119	89	73	63
Technik chłodnictwa i klimatyzacji	-	-	-	20	46
Technik cyfrowych procesów graficznych	284	279	228	209	230
Technik drogownictwa	87	63	25	-	-
Technik dróg i mostów kolejowych	20	19	24	23	3
Technik ekonomista	282	319	267	278	270
technik eksploatacji portów i terminali	-	-	23	47	61
Technik elektronik	178	169	167	160	145
Technik elektryk	129	119	106	87	94
Technik energetyk	101	100	94	82	71
Technik gazownictwa	171	113	94	77	62
Technik geodeta	164	144	175	170	141
Technik geolog	25	39	40	29	15
Technik handlowiec	203	202	128	107	85
Technik hotelarstwa	225	221	226	222	237
Technik hodowca koni	-	-	11	40	39
Technik informatyk	809	820	827	869	956
Technik kontroli jakości i bezpieczeństwa żywności - eksperyment	-	-	-	-	15
Technik logistik	423	436	420	427	447
Technik leśnik	-	15	23	36	47
Technik mechanik	92	84	64	62	37
Technik mechatronik	604	657	614	613	599
Technik mechatronik pojazdów samochodowych	-	-	23	46	68
Technik naprawy nadwozi pojazdów samochodowych	-	-	-	12	22
Technik obsługi turystycznej	228	247	219	214	187
Technik ochrony środowiska	30	33	38	26	17
Technik ogrodnik	34	31	36	31	27
Technik optyk	-	-	12	18	25
Technik organizacji reklamy	103	112	115	130	136
Technik pojazdów samochodowych	265	361	355	351	352
Technik procesów drukowania	35	59	41	36	35
Technik renowacji elementów architektury	20	28	16	15	6
Technik spedytor	82	98	96	81	65
Technik technologii drewna	36	36	16	18	22
Technik technologii odzieży/Technik przemysłu mody	79	75	74	78	77
Technik technologii żywności	170	145	158	129	114
Technik teleinformatyk	68	87	87	82	90
Technik transportu kolejowego	46	72	77	80	60
Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	95	147	133	144	130
Technik urządzeń dźwigowych	-	-	-	15	22
Technik urządzeń sanitarnych	140	115	108	97	101
Technik usług fryzjerskich	147	132	109	97	98
Technik weterynarii	96	123	124	115	105
Technik włókiennik	20	34	32	34	28
Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	34	49	18	18	11
Technik żywienia i usług gastronomicznych	301	481	555	553	544
Wędliniarz	16	29	21	20	4
Razem	8032	8 292	7 504	7 278	7 026

Źródło: Wydział Edukacji

Promocja kształcenia zawodowego i zachęcanie młodzieży do kontynuowania nauki w szkołach zawodowych

W roku szkolnym 2017/18 Miasto Łódź we współpracy z Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, Wojewódzkim i Powiatowym Urzędem Pracy, Powiatową Radą Rynku Pracy, pracodawcami i instytucjami rynku pracy, szkołami gimnazjalnymi i ponadgimnazjalnymi, uczelniami wyższymi, stowarzyszeniami naukowo - technicznymi oraz mediami prowadziło szeroką kampanię promocyjną „Ucz się w Łodzi”. Jej celem było zwiększenie liczby młodzieży zainteresowanej kształceniem w Łodzi, popularyzacja oferty szkół zawodowych jako odpowiedzi na zapotrzebowanie rynku pracy, przełamywanie stereotypów negatywnego myślenia o wyborze kształcenia zawodowego, promowanie efektów wynikających z pozyskania funduszy unijnych na projekty edukacyjne oraz promowanie rozwiązań sprzyjających efektywności pracy łódzkich szkół ponadgimnazjalnych.

W ramach kampanii podjęto następujące działania:

- zorganizowano konferencje prasowe promujące kształcenie zawodowe i ofertę szkół zawodowych,
- opracowano narzędzia promocyjne „Ucz się w Łodzi”. Ulotki przekazano do łódzkich gimnazjów,
- zamieszczono szczegółowe informacje o elektronicznym naborze do szkół ponadgimnazjalnych na stronach internetowych Miasta,
- zamieszczono na stronach internetowych Miasta prezentacje szkół ponadgimnazjalnych z aktualną ofertą,
- zorganizowano 6 spotkań w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych w ramach cyklu Dni doradztwa zawodowego dla gimnazjalistów,
- ukazały się artykuły prasowe, audycje radiowe i telewizyjne,
- opracowano informator o szkołach zawodowych,
- promowano porozumienie o współpracy szkoły i pracodawców podpisywane w obecności Wiceprezydenta Miasta.

Monitoring rynku pracy pod względem zapotrzebowania na konkretne kierunki zawodowe

Miasto od kilku lat finansuje działalność Obserwatorium Rynku Pracy dla Edukacji (ORPdE), które zostało powołane przy Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego w celu kompleksowego monitorowania rynku pracy dla potrzeb kształcenia, zwłaszcza zawodowego. Obserwatorium dostarcza aktualne informacje o potrzebach rynku pracy i oczekiwaniach pracodawców oraz prognozach rynku pracy.

Działania ORPdE w 2017 r. (rok szkolny 2016/17):

- monitoring zmian zachodzących na rynku pracy i w strukturze gospodarki województwa łódzkiego,
- projekt analityczno-badawczy Rynek pracy w dobie innowacyjności i przedsiębiorczości – sytuacja Łodzi po 2013 roku,
- projekt analityczno-badawczy dotyczący internetowych miejsc pracy,
- projekt badawczy w ZSP nr 5 – Badanie percepcji uczniów,
- projekty: System informacji i doradztwa edukacyjno-zawodowego z perspektywy uczniów łódzkich szkół, Plany edukacyjne i zawodowe uczniów łódzkich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
- wsparcie w kontekście uzyskanych wyników dotyczących monitorowania rynku pracy na kwalifikacje zawodowe dla wszystkich typów szkół,
- upowszechnienie danych wynikające z analiz i badań rynku pracy,
- opracowanie opinii pod kątem zapotrzebowania rynku pracy w zakresie uruchomienia nowych kierunków kształcenia w łódzkich szkołach zawodowych,
- opublikowanie kilkadziesiątu artykułów nt. monitorowania rynku pracy oraz szereg informacji o dobrych praktykach w szkołach zawodowych.

Współpraca szkół z pracodawcami

W wyniku wielu działań stworzono sieć współpracy pracodawców ze szkołami zawodowymi. Dzięki tej współpracy

dla absolwentów otwierają się szanse na dobry start zawodowy i nowe perspektywy kariery zawodowej, a proces edukacji staje się bardziej efektywny. Do najważniejszych form współpracy należy:

- prowadzenie zajęć praktycznych objętych programem kształcenia,
- prowadzenie praktyk zawodowych,
- szkolenia dla nauczycieli i uczniów,
- wycieczki zawodoznawcze,
- doposażanie pracowni specjalistycznych,
- zapewnianie miejsc pracy dla absolwentów,
- zajęcia specjalizujące dla uczniów prowadzone przez pracowników zakładów,
- finansowanie stypendiów dla uczniów i organizowanie staży dla uczniów.

Zajęcia praktyczne prowadzone są najczęściej w zakładzie pracy przez pracownika firmy. W regionie łódzkim zajęcia te organizuje ok. 90 przedsiębiorstw. Praktyki zawodowe dla uczniów łódzkich szkół zawodowych odbywają się w ponad 460 przedsiębiorstwach, a umowę patronacką ze szkołami zawarło 45 firm. Patronatem pracodawców objęte są szkoły kształcące w branży ekonomicznej, mechanicznej, elektrycznej, energetycznej, mechatronicznej, budowlanej, włókienniczo-odzieżowej, motoryzacyjnej, urządzeń sanitarnych i gazowniczych, odnawialnych źródeł energii, hotelarskiej i spożywczej.

Są to między innymi: DHL Express Polska, Polska Spółka Gazownictwa Spółka z o.o., Zakład Wodociągów i Kanalizacji spółka z o.o., HERZ Armatura i Systemy Grzewcze Spółka z o.o., Politechnika Łódzka - Wydział Elektrotechniki, Elektroniki, Informatyki i Automatyki, Wydział Technologii Materiałowych i Wzornictwa Tekstyliów, Wydział Mechaniczny; Wydział Fizyki Technicznej, Informatyki i Matematyki Stosowanej, PKP PLK, PKP INTERCITY, LEROY MERLIN, PPG Polska, GLOBCOLOR, AUTOSYSTEM Jan Sobański, Veolia Energia Łódź, BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego spółka z o.o., Mapei Polska Spółka z o.o., Atlas Sp. z o.o., KNAUF Sp. z o.o, Procter & Gamble, ABB Sp. z o.o., Teatr Muzyczny w Łodzi, Herkules PC Components, Łódzka Rada Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT - Łódź, Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Galmet, F&F, Schindler Polska, UDT, Cech Rzemiosł Różnych, Muzeum Sztuki w Łodzi, Centrum Sportowo-Rekreacyjne "Zbyszko" w Wiączyńcu Dolnym, „Engorem” spółka z o.o., Stowarzyszenie Inżynierów, Techników i Mechaników Polskich, P.U.H. Nordyński, Ariadna S.A. Fabryka Nici, Zakład Włókienniczy Biliński, PPH POLEXIM GmbH, Bank Zachodni WBK, MPK sp. z o.o., PPUH „ANDRA” Sp. z o.o, BRICOMAN, „PABIANTEX Wojtas, Tomaszewski” Sp.J.; Centrum Dystrybucyjne KAUFLAND, FAKRO Sp. z o.o,

W roku szkolnym 2016/17 szkoły zawarły nowe porozumienia o współpracy z pracodawcami. Były to:

- Porozumienie o współpracy między Miastem Łódź i Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych nr 10, a firmami: Accenture, Corning Optical Communications Polska Sp. z o.o, Technitel Polska S.A., ASD Systemy Zabezpieczeń Sp. z o.o.
- Porozumienie o współpracy między Miastem Łódź i Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9, a firmami Hutchinson Poland Sp. z o.o, Gealan Polska Sp.z o.o.
- Porozumienie między Miastem Łódź i Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych nr 15 a firmami: ATLAS, BALEX-METAL, JANMOR, DYTRYCH i Polskim Stowarzyszeniem Dekarzy,
- Porozumienie o współpracy między Miastem Łódź i Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych nr 22 a firmami Jaszpol, Krotoski Cichy, ACS, Zimny Auto.

W 2017 rozstrzygnięto V edycję konkursu „Pracodawca kreujący i wspierający edukację 2016 - Łódzkie Łabędzie” stanowiącego kontynuację działań związanych z wyróżnieniem pracodawców wspierających szkoły prowadzone przez Miasto Łódź. Organizatorem Konkursu jest Prezydent Miasta Łodzi we współpracy z Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego.

Wyróżnienia otrzymali:

- przedsiębiorstwa zatrudniające do 10 osób - "Mechatronik" Artur Grochowski;
- przedsiębiorstwa zatrudniające od 11 do 50 osób - Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „Józef Kuczka” spółka jawna, RAMP Sp. z o.o.;
- przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 50 osób - BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego Sp. z o.o., F&F Filipowski spółka jawna, Film Hotel Sp. z o.o., Galmet Sp. z o.o., Komenda Miejska Policji w Łodzi, Muzeum Sztuki w Łodzi, Veolia Energia Łódź S.A..

Statuetki Łódzkie Łabędzie otrzymali następujący pracodawcy:

- przedsiębiorstwa zatrudniające do 10 osób – „Perte Pizza” Sp. z o.o.;
- przedsiębiorstwa zatrudniające od 11 do 50 osób - Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA Oddział 1 w Łodzi;
- przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 50 osób - Andels Łódź sp. z o.o., HERZ Armatura i Systemy Grzewcze Spółka z o.o.;

Nagrodę specjalną za kreowanie procesów kształcenia i wspieranie szkolnego systemu edukacji w skali kraju otrzymała firma Atlas sp. z o.o.

Łącznie dofinansowanie kosztów kształcenia młodocianych pracowników w 2017 r. wyniosło 0,78 mln zł, a skorzystało z niego 90 pracodawców w ramach 164 wydanych decyzji.

Kształcenie ustawiczne

Miasto Łódź jest organem prowadzącym dla Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego oraz Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. W jednostkach tych prowadzone jest kształcenie dla dorosłych w formach szkolnych i pozaszkolnych.

Kształcenie dorosłych w formach szkolnych odbywało się w Centrum Kształcenia Ustawicznego na poziomie gimnazjum (103 słuchaczy) i na poziomie liceum ogólnokształcącego (187 słuchaczy).

W roku szkolnym 2016/2017 kwalifikacyjne kursy zawodowe prowadzone były w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego oraz w Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. Zorganizowano 8 grup kwalifikacyjnych kursów zawodowych, w których uczestniczyło 155 osób. Na realizację tych form przeznaczono łącznie 5,4 tys. godzin.

Profilaktyka i bezpieczeństwo

Na działalność profilaktyczną na rzecz dzieci i młodzieży przeznaczono ponad 1,16 mln zł (740 tys. zł na realizację programów przeciwdziałania alkoholizmowi i 425 tys. zł na zapobieganie narkomanii). W ramach programu zapobiegania alkoholizmowi organizowano imprezy promujące zdrowie organizacje pozarządowe oraz przez szkoły i placówki oświatowe na terenie Łodzi. Corocznie w ramach tego zadania przeprowadza się ponad 2,5 tys. godzin zajęć dodatkowych, w których uczestniczy ok. 15,5 tys. uczniów.

Placówki oświatowe z Łodzi prowadziły również zajęcia dodatkowe. Corocznie w ramach tego zadania przeprowadza się ponad 1,5 tys. godzin zajęć dodatkowych, w których uczestniczy 2,5 tys. uczniów. W 2017 r. ponad 60 % zajęć dodatkowych prowadzonych było poza szkołami i placówkami, z wykorzystaniem miejskich zasobów kultury (muzea, domy kultury, galerie) oraz w innych instytucjach i placówkach świadczących usługi dla dzieci i młodzieży.

W ramach programu przeciwdziałanie narkomanii organizowano imprezy promujące zdrowie. Zadanie realizowane było przy współpracy z organizacjami pozarządowymi w ramach ogłaszanych konkursów ofert oraz programów wsparcia i mediacji rówieśniczych realizowanych przez szkoły. Działaniami organizacji pozarządowych objęto ponad 1 500 uczniów.

W szkołach zrealizowano ponad 580 godzin programów, w tym cykl zajęć dla liderkich grup młodzieżowych, promujących pozytywne postawy społeczne. Prowadzono także zajęcia dodatkowe we współpracy z organizacjami pozarządowymi i szkołami, w ramach którego realizowano ponad 800 godzin zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży łódzkich szkół podstawowych i gimnazjalnych.

W ramach programów profilaktycznych w łódzkich placówkach prowadzone następujące projekty:

- Jestem kobietą - program dla dziewcząt klas II – III gimnazjum i klas I – II szkół ponadgimnazjalnych. Celem programu jest budowanie pozytywnych hierarchii wartości dziewcząt, podniesienie poziomu ich dojrzałości społecznej, emocjonalnej i moralnej, budowanie umiejętności krytycznej analizy skutków negatywnych zachowań społecznych (np. stosowania używek, przynależności do subkultur i sekt religijnych, stosowania i poddawania się przemocy), kształtowanie pozytywnych, akceptowanych społecznie wzorów zachowań oraz kształtowanie pozytywnych i skutecznych sposobów reagowania w sytuacjach trudnych i konfliktowych. Realizowany jest w formie cyklicznych spotkań ze specjalistami z różnych dziedzin życia społecznego oraz warsztatów dla dziewcząt. Program ten jest odpowiedzią na przemoc rodzinną, a przede wszystkim na zdarzenia związane z przemocą wobec dzieci. Jest także alternatywą dla wizerunku kobiety tworzonego przez tabloidy i „kolorowe czasopisma”.
- Aktywny obywatel - program dla uczniów, którzy chcą identyfikować problemy swojej społeczności, włączać się w ich rozwiązywanie oraz czerpią satysfakcję ze swoich działań. Podstawową cechą społeczeństwa obywatelskiego jest świadomość jego członków o potrzebach wspólnoty oraz dążenie do ich zaspokajania, czyli zainteresowanie sprawami społeczeństwa oraz poczucie odpowiedzialności za jego dobro. W nowoczesnych, otwartych społeczeństwach obywatelskich role pierwszoplanowe odgrywają aktywni obywatele, którzy podejmują działania zarówno w sferze politycznej jak i społecznej.
- Profilaktyczny hyde park - cykliczne spotkania z młodzieżą prowadzone w formie krótkiego wykładu i późniejszej debaty, w której biorą udział uczniowie i specjaliści w danej dziedzinie. Celem tych spotkań jest: przedstawianie młodzieży najistotniejszych problemów społecznych, kształtowanie umiejętności prowadzenia dyskusji i debat, przekazywanie bezpośrednich informacji na temat możliwości rozwiązywania problemów, z którymi młodzież boryka się, słuchanie opinii i stanowisk w ocenianiu aktualnych problemów, aktywizowanie społeczne młodzieży.
- Soboty ze specjalistami - program dla rodziców małych dzieci jest nową inicjatywą, związaną z poszerzeniem oferty dla rodziców małych dzieci w obszarze wsparcia i uzyskania informacji nt. problemów rozwojowych, zagrożenia niepełnosprawnością, czy też postępowania w sytuacji urodzenia dziecka niepełnosprawnego. W każdą sobotę na rodziców oczekuje grupa specjalistów (oligofrenopedagogów, tyflopodagogów, surdopedagogów, logopedów, psychologów, rehabilitantów, lekarzy itd.), do której można zgłaszać się w celu uzyskania informacji o budzącym niepokój problemie oraz poznać możliwości dalszego postępowania z dzieckiem. Celem jest ułatwienie rozwiązania problemów i wsparcie rodziców, umożliwienie dostępności do specjalistów w czasie dogodnym dla rodziców.

Szkoły posiadające nowoczesną infrastrukturę sportową

W roku 2017 baza sportowa powiększona została o 10 nowych boisk wielofunkcyjnych i 1 boisko do piłki nożnej z nawierzchnią ze sztucznej trawy (Szkoła Podstawowa nr 42). W wyniku tych działań, aktualnie bazę sportową stanowią:

- w grupie 84 szkół podstawowych – 24 boiska typu ORLIK, 25 boisk wielofunkcyjnych, 1 boisko do piłki nożnej z nawierzchnią ze sztucznej trawy, 4 korty tenisowe i 6 pływalni. W pozostałych szkołach boiska trawiaste, szutrowo-piaskowe żwirowe lub asfaltowe
- w grupie 41 publicznych gimnazjów – 3 boiska typu ORLIK, 8 boisk wielofunkcyjnych i 1 kort tenisowy oraz w pozostałych szkołach boiska trawiaste, szutrowo-piaskowe żwirowe lub asfaltowe;

- w grupie 46 szkół ponadgimnazjalnych – 10 boisk typu ORLIK, 8 boisk wielofunkcyjnych, 1 pływalnia i 1 kort tenisowy przy zespołach szkół ogólnokształcących oraz w pozostałych szkołach boiska trawiaste, piaszczysto-trawiaste lub asfaltowe.

Projekty edukacyjne i inne projekty realizowane w szkołach i placówkach oświatowych, dla których Miasto Łódź jest organem prowadzącym

W 2017 roku ogłoszono konkurs pn. „Edukacja Ekologiczna w szkołach i przedszkolach na rok szkolny 2017/2018” w ramach zadań ekologicznych współfinansowanych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi. W powyższym konkursie zostały złożone 22 wnioski, a łączna wnioskowana kwota wyniosła 358,4 tys. zł. 19 placówkom oświatowym przyznano dotacje na łączną sumę 309,42 tys. zł.

W ramach konkursu pn. „Nasza Eko-pracownia”, współfinansowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, 6 placówek wnioskowało o łączną dotację 169,44 tys. zł, a dofinansowania dla 3 placówek wyniosło 82,6 tys. zł.

Jedna placówka w ramach naboru ciągłego złożyła wniosek do WFOŚiGW na zadanie z zakresu ochrony powietrza i otrzymała 13,13 tys. zł dotacji.

Rządowy program rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych „Aktywna tablica”, uchwalony w 2017 roku, pozwolił na zawarcie dwóch umów przez Wojewodę Łódzkiego (reprezentowanego przez Łódzkiego Kuratora Oświaty) z Miastem Łódź i udzielenie dotacji 51 placówkom na łączną kwotę 698,3 tys. zł.

W 2017 roku w ramach Akcji 1 (Mobilność edukacyjna) Programu Erasmus+ zostało złożonych 12 wniosków o dofinansowanie. Podpisano 7 umów na łączną kwotę 473,9 tys. €. W ramach Akcji 2 (Partnerstwa strategiczne) złożono 13 wniosków, a 9 placówek uzyskało dofinansowanie łącznie na kwotę 202,2 tys. €.

W ramach RPO WŁ na lata 2014-2020 w 2017 roku, w konkursie kształcenia ogólnego – miasto Łódź, dofinansowanie uzyskały 23 placówki oświatowe, w sumie 18,13 mln zł. W ramach konkursu kształcenia zawodowego, spośród 15 złożonych wniosków, 13 przeszło do etapu negocjacji. Łączna suma wnioskowanego dofinansowania wyniosła 13,85 mln zł. Ponadto 8 placówek złożyło wnioski w konkursie edukacji przedszkolnej na łączną kwotę 5,5 mln zł.

Kształcenie specjalne

Rada Miejska, uwzględniając pozycję Łodzi, jako stolicy regionu, systematycznie dostosowuje sieć szkół i placówek do zmieniających się potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz potrzeb środowiska lokalnego. Uczeń z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego ma do wyboru ofertę szkół i placówek kształcenia specjalnego, integracyjnego oraz edukacji włączającej. Miasto zabezpiecza potrzeby dzieci i młodzieży z określoną niepełnosprawnością w szczególności poprzez:

- zapewnienie dzieciom od urodzenia do rozpoczęcia nauki wczesnego wspomaganie rozwoju (zwiększanie liczby Zespołów Wczesnego Wspomagania, projekt „Sobota ze Specjalistami”),
- zapewnienie wysokiej jakości usług terapeutycznych, rewalidacyjnych, rehabilitacyjnych na poziomie szkoły podstawowej, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej,
- dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych,
- wykorzystanie kadry i bazy szkoleniowej szkół i placówek kształcenia specjalnego na rzecz wsparcia ucznia niepełnosprawnego w szkołach ogólnodostępnych (projekt „Wsparcie” od 01.09.2015 r.),

- zapewnienie ciągłości edukacyjno - rewalidacyjnej placówki rozumianej jako możliwość kontynuowania edukacji, rehabilitacji i wychowania w jednej placówce,
- zapewnienie środków finansowych na łamanie barier architektonicznych i komunikacyjnych.

Ofertę edukacyjną szkolnictwa specjalnego uzupełniają Zespoły Wczesnego Wspomagania Rozwoju, które propozycję terapeutyczno – rewalidacyjną kierują do rodziny z małym niepełnosprawnym lub zagrożonym niepełnosprawnością dzieckiem.

Kształcenie specjalne obejmuje również ofertę dla młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym oraz zagrożonej demoralizacją. Oferta placówek resocjalizacyjnych dostosowana jest do zmieniających się potrzeb i oczekiwań. Miasto zabezpiecza potrzeby tej grupy młodzieży w szczególności poprzez:

- zapewnienie wysokiej jakości usług terapeutycznych i socjoterapeutycznych na poziomie szkoły podstawowej i szkoły ponadgimnazjalnej;
- dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy i możliwości zatrudnienia młodzieży z problemami w dostosowaniu się do pozytywnych zachowań społecznych;
- wykorzystanie kadry i bazy szkoleniowej szkół i placówek resocjalizacyjnych na rzecz wsparcia ucznia z zaburzonym zachowaniem w szkołach ogólnodostępnych.

Działania na rzecz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Miasto Łódź w różnych formach wsparło nauczanie dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, przewlekle chorych, niedostosowanych i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Służą temu:

- oddziały przedszkolne zorganizowane w szkołach podstawowych specjalnych – 11,
- szkoły podstawowe dla uczniów z niepełnosprawnością (w tym 3 zorganizowane w podmiotach leczniczych) – 12,
- szkoły podstawowe dla uczniów zagrożonych niedostosowaniem i niedostosowanych społecznie (w tym 1 zorganizowana przy jednostce pomocy społecznej) – 6,
- gimnazja dla uczniów z niepełnosprawnością – 4,
- gimnazja dla uczniów zagrożonych niedostosowaniem i niedostosowanych społecznie – 5,
- branżowe szkoły I stopnia specjalne dla uczniów z niepełnosprawnością – 2,
- branżowe szkoły I stopnia specjalne dla uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym i niedostosowanych społecznie – 2,
- szkoły przysposabiające do pracy – 3,
- technika dla młodzieży niesłyszącej, słabosłyszącej, niewidomej, słabowidzącej i z niepełnosprawnością ruchową – 2,
- licea ogólnokształcące dla młodzieży niesłyszącej, słabosłyszącej, niewidomej, słabowidzącej i z niepełnosprawnością ruchową - 2,
- szkoły policealne dla młodzieży niesłyszącej, słabosłyszącej, niewidomej, słabowidzącej i z niepełnosprawnością ruchową - 2.

Miasto w ramach kompleksowego wsparcia rozwoju dzieci i rodziny z małym niepełnosprawnym dzieckiem prowadzi zespoły wczesnego wspomagania rozwoju, które zapewniają specjalistyczną pomoc. W zespołach tych wspomaganiem rozwoju objętych było 397 dzieci. W ciągu ostatnich 5 lat liczba dzieci posiadających opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju systematycznie się zwiększa.

Tab. 89. Dzieci objęte wczesnym wspomaganie rozwoju

Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju	
2011/12	260
2012/13	297
2013/14	357
2014/15	361
2015/16	375
2016/17	397

Źródło: Wydział Edukacji

W roku szkolnym 2016/17 wczesne wspomaganie rozwoju prowadzone było w:

- Szkole Podstawowej Specjalnej nr 128 - dla dzieci o nieharmonijnym rozwoju i obniżonych możliwościach intelektualnych, w tym dla dzieci z niepełnosprawnością sprzężoną, autyzmem,
- Szkołach Podstawowych Specjalnych nr 168, 194 oraz Poradniach Psychologiczno-Pedagogicznych nr 2 i 3 - dla dzieci o nieharmonijnym rozwoju i obniżonych możliwościach intelektualnych, w tym dla dzieci z niepełnosprawnością sprzężoną,
- Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 4 - dla dzieci niesłyszących, słabo słyszających, z afazją oraz dzieci z niepełnosprawnością sprzężoną.

Do szkół i placówek specjalnych (dla dzieci z niepełnosprawnością) przyjmowane są dzieci i młodzież posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez poradnie psychologiczno – pedagogiczne na okres roku szkolnego, etapu edukacyjnego bądź okresu kształcenia w danej szkole. W 2017 roku wydano 307 skierowań do szkół specjalnych, czyli mniej niż przed rokiem. Do młodzieżowych ośrodków socjoterapii przyjmowani są nieletni wyłącznie na podstawie wniosku rodziców (prawnych opiekunów). Niezbędne jest także orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez zespół orzekający publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. W roku 2017 wydano:

- 178 skierowania do młodzieżowych ośrodków wychowawczych,
- 153 skierowania do młodzieżowych ośrodków socjoterapii.

Uczniowie szkół specjalnych zorganizowanych w podmiotach leczniczych realizują obowiązek szkolny bez konieczności posiadania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Inne działania szkół i placówek specjalnych

Obszar – sport

Sport jest jedną z ważniejszych form aktywizacji i rehabilitacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością. W roku szkolnym 2016/17 wszystkie szkoły i placówki specjalne aktywnie uczestniczyły w różnego rodzaju turniejach, zawodach i olimpiadach sportowych. Do najważniejszych należy zaliczyć:

- Mistrzostwa Łodzi w Siatkówce Szkół Gimnazjalnych,
- Mistrzostwa Województwa Łódzkiego w Tenisie Stołowym,
- Ogólnopolskie Biegi Przełajowe „Arturówek 2015”,
- Międzyszkolny Turniej Piłki Nożnej Szkół Gimnazjalnych,
- XIX Międzyszkolne zawody w unihokeja,
- XVIII Dziecięca Olimpiada Sportowa „Baw się na wesoło”.

W ramach działań związanych z szerzeniem aktywności fizycznej wśród uczniów i młodzieży szkoły i placówki kształcenia specjalnego organizowały szereg przedsięwzięć o zasięgu międzyszkolnym i szkolnym.

Obszar – sztuka

Drugą ważną formą pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych są działania rozwijające uzdolnienia

i pasje uczniów. W ciągu roku szkolnego uczestniczą w wielu różnorodnych i ciekawych projektach zdobywając przy tym nowe umiejętności oraz liczne nagrody i wyróżnienia. W roku szkolnym 2016/2017 uczniowie brali udział w:

- XVIII Edycji Przeglądu Twórczości Dzieci i Młodzieży „Prezentacje 2017”,
- Festiwalu Sztuk Wszelakich,
- Festiwalu Czterech Kultur,
- XV Spotkaniach Teatralnych „Terapia i Teatr 2017”,
- IV Integracyjnym Festiwalu Piosenki Dziecięcej,
- Wojewódzkim Przeglądzie Talentów Uczniów „Mam dar mam czar”,
- XVIII edycji projektu „Smaki Europy”.

Dofinansowanie dowozu uczniów do szkół specjalnych

W Łodzi uczniowie niepełnosprawni uczęszczający do szkół i placówek kształcenia specjalnego korzystają z:

- transportu Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego „Przewozy Specjalne” (238 uczniów),
- z bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską wraz z opiekunem posiadającym bilet specjalny (wydano 385 biletów),
- refundacji dowozu transportem własnym rodziców/opiekunów prawnych (79 uczniów).

Dofinansowanie do zakupu podręczników w ramach rządowego programu „Wyprawka szkolna”

Dofinansowanie do zakupu podręczników w ramach programu „Wyprawka szkolna” otrzymało w 2017 r. 513 uczniów na kwotę 131,8 tys. zł. W bieżącym roku szkolnym program „Wyprawka szkolna” obejmował uczniów:

- słabowidzących,
- niesłyszących,
- słabosłyszących,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi wymienionymi powyżej,
- posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczęszczających do: zasadniczej szkoły zawodowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego, technikum lub szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Wszyscy uczniowie szkół podstawowych i uczniowie klas II i III gimnazjów otrzymali darmowe podręczniki z udzielanej przez MEN dotacji celowej.

Placówki oświatowo-wychowawcze

W mieście funkcjonują:

- 2 bursy szkolne,
- Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia,
- 3 centra zajęć pozaszkolnych,

- Pałac Młodzieży,
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe.

W placówkach tych działają pracownie: artystyczne, fotograficzne, plastyczne, tańca, gier i wokalne. Dodatkowo prowadzona jest też nauka języków obcych. Ponadto w placówkach wychowania pozaszkolnego działają zespoły artystyczne m.in. Łódzkie Mażoretki i Cheerleaderki „Fame”, 1 Łódzka Orkiestra Gitarowa, Chór Juvenales Cantores Lodzienses, Centralny Gabinet Edukacji Filmowej i Łódzkie Młodzieżowe Centrum Wolontariatu. W Pałacu Młodzieży prowadzona jest także pracownia międzykulturowa. Ponadto placówki pozaszkolne dysponują szeroką ofertą zajęć edukacyjnych, profilaktycznych i wychowawczych skierowanych do zorganizowanych grup uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Proponowane zajęcia stanowiły z jednej strony ciekawą ofertę uzupełniającą zajęcia szkolne, z drugiej zaś były nową propozycją, mającą na celu rozwijanie u uczniów ciekawości świata, potrzeby poszukiwania własnej tożsamości kulturowej, otwartości na innych ludzi, inne kultury itd. Zajęcia mają charakter interdyscyplinarny, ponadprzedmiotowy. Prowadzone są nowatorskimi metodami warsztatowymi z wykorzystaniem infrastruktury oraz materiałów edukacyjnych. Warsztaty prowadzą doświadczeni nauczyciele, specjaliści z różnych dziedzin np. teatru, filmu literatury, historii sztuki, biologii, ekologii, żeglarstwa, edukacji artystycznej. W 2017 r. zespół Mażoretek z CZP nr 1 zajął I miejsce w Mistrzostwach Świata młodzieżowych zespołów mażoretkowych.

W centrach zajęć pozaszkolnych i Pałacu Młodzieży zajęcia stałe i okresowe realizowane są w grupach liczących do 30 wychowanków.

Uczestnikami zajęć organizowanych przez placówki wychowania pozaszkolnego jest przede wszystkim młodzież poszukująca dodatkowych możliwości rozwijania swoich zainteresowań, ale także dzieci najmłodsze, których rodzice w szczególności chcą zapewnić możliwość spędzania czasu wolnego i rozwijania pasji i dodatkowych umiejętności.

Placówki pozaszkolne prowadzą zajęcia stałe, okresowe i okazjonalne. W ciągu roku bierze w nich udział ponad 20 tys. młodzieży.

Uczestnicy zajęć dodatkowych mają możliwość udziału w imprezach i konkursach nie tylko ogólnopolskich, ale także międzynarodowych. Ponadto placówki są organizatorami konkursów m.in. Konfrontacji 2017 (Centrum Zajęć Pozaszkolnych nr 2), w ramach których odbywają się przeglądy zespołów muzycznych, instrumentalnych, wokalnych i tanecznych. Organizują również konkursy plastyczne (np. Zaczarowany papier w Centrum Zajęć Pozaszkolnych nr 3). Centrum Zajęć Pozaszkolnych nr 1 jest organizatorem cyklicznych spotkań dotyczących historii kultury dla nauczycieli, rodziców i wszystkich zainteresowanych.

We wszystkich placówkach działają kluby Seniora.

W bursach szkolnych przygotowano 540 miejsc, zaś Szkolne Schronisko Młodzieżowe udzieliło w 2017 roku ponad 20 tys. noclegów. Szkolne Schronisko Młodzieżowe jest także realizatorem, cieszącym się niezwykłym zainteresowaniem wśród szkół, cyklu wycieczek po Łodzi, połączonych z warsztatami dla dzieci oraz ciekawymi zajęciami interdyscyplinarnymi. Projekt nosi nazwę „Odkrywczy Łódź”.

Doskonalenie zawodowe

W roku szkolnym 2016/2017 nauczyciele ze szkół i placówek kształcenia specjalnego, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz placówek pozaszkolnych brali aktywny udział w wielu formach doskonalenia. Szczególnie ważnymi obszarami doskonalenia nauczycieli było podnoszenie kompetencji pedagogicznych w zakresie radzenia sobie ze współczesnymi zagrożeniami cywilizacyjnymi, praca z trudnym zachowaniem ucznia, pomoc w sytuacjach zagrożenia oraz praca z rodziną dysfunkcyjną oraz z dzieckiem niepełnosprawnym. Nauczycieli zdobywali umiejętności w zakresie mediacji, negocjacji w celu budowania pozytywnych relacji z partnerami w środowisku oświatowym, a także podnosili

kompetencje w obszarze edukacji pozaformalnej oraz umiejętności do pracy z uczniem szczególnie uzdolnionym. Zwiększali wiedzę na temat możliwości wykorzystania kulturowych zasobów miasta w tworzeniu projektów edukacyjno-artystycznych. Odbywali szkolenia w zakresie nowych zadań szkoły w aspekcie zmian przepisów o pomocy społecznej (niebieska linia, przeciwdziałanie przemocy).

Nauczyciele korzystali z różnych form doskonalenia zawodowego, w tym :

- studia podyplomowe – 48 osób;
- kursy kwalifikacyjne – 73 osoby;
- kursy doskonalące – 165 osób;
- inne formy doskonalenia – 78 osób;
- szkolenia rad pedagogicznych – 1 793 osoby.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

W Łodzi funkcjonuje 9 rejonowych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym 3 poradnie specjalistyczne. Jedna poradnia świadczy usługi psychologiczno-pedagogiczne na rzecz dwóch powiatów łódzkiego wschodniego oraz pabianickiego.

Tab. 90. Działania poradni psychologiczno – pedagogicznych.

Zadanie	2014/15	2015/16	2016/17
Liczba godzin współpracy ze szkołami i placówkami - „dyżury” psychologów i pedagogów w szkołach i placówkach.	13 810	14 112	13 857
Liczba diagnoz i badań psychologiczno-pedagogicznych	17 990	18 339	17 945
Liczba orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego	1 025	1 140	944
Liczba orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego.	698	631	639
Liczba opinii.	5 927	5 785	5 578
Liczba porad i konsultacji.	29 970	30 280	35 381
Liczba godzin z poradnictwa zawodowego.	1 521	-	671
Liczba uczniów objętych terapią logopedyczną.	2 025	1 657	1 679
Liczba uczniów objętych terapią psychologiczno – pedagogiczną.	2 736	2 569	2 495
Działalność profilaktyczna – zajęcia grupowe.	2 390	3 145	3 528
Ogółem liczba dzieci i młodzieży objętej różnymi formami pomocy psychologiczno – pedagogicznej.	15 950	15 990	15 428

Źródło: Wydział Edukacji.

Dodatkowo poradnie psychologiczno – pedagogiczne, w ramach współpracy ze środowiskiem lokalnym, organizują szereg przedsięwzięć o charakterze szkoleniowo-informacyjnym. W 2017 r. dwie specjalistyczne poradnie zorganizowały:

- konferencję pt. „Dziecko z zespołem Aspergera i autyzmem - praktyczne aspekty diagnozy, terapii, edukacji”
- warsztaty: „Dostosowanie procesu edukacyjnego do indywidualnych możliwości dziecka z zespołem Aspergera i autyzmem, tworzenie IPET-u, Nadwrażliwe, niezręczne, niespokojne - kiedy dziecku potrzebna pomoc?”
- III Wojewódzką Konferencję pt. „Jak pomóc młodym ludziom rozwinąć skrzydła - Rodzice czy Szkoła”
- warsztaty: „Dialog z rodzicami - jak rozmawiać o trudnych sprawach, ” „Wywiadówka inaczej - dobre praktyki, ” „Co robić, gdy uczeń nie radzi sobie z emocjami.”

Organizowanie czasu wolnego

W roku szkolnym 2016/17 Miasto Łódź dofinansowało zimowy i letni wypoczynek dzieci i młodzieży szkolnej. Łącznie Miasto na organizację wypoczynku przeznaczyło 2 mln zł, a skorzystało z niego 7 tys. dzieci. W ubiegłym roku 200 najmłodszych dzieci wzięło udział w koloniach letnich w ośrodku wypoczynkowym w Grotnikach. Szkolne Schronisko Młodzieżowe zorganizowało dodatkową ofertę wakacyjną - noclegi dla półkolonistów, która cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem.

Łódzkie szkolnictwo wyższe

Współpraca z uczelniami wyższymi

Promocja Łodzi akademickiej

W 2017 r., władze Miasta doceniając rolę uczelni i studentów w rozwoju Łodzi, wsparły łódzką naukę kwotą 394,6 tys. zł. Ogłoszono dwa otwarte konkursy ofert (w tym jeden dwukrotnie) dotyczące promocji i działań zmierzających do przekształcenia miasta w centrum wydarzeń naukowych i edukacji wyższej o znaczeniu międzynarodowym, zachęcających do studiowania w Łodzi i promujących osiągnięcia łódzkiej nauki. W 2017 r. dofinansowano projekty:

- Łódzkie Towarzystwo Naukowe – XVII Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi (110 tys. zł),
- Stowarzyszenie OPUS - operator konkursu pn. „Łódź Akademicka”, w ramach którego dofinansowano projekty:
  - Stowarzyszenie Edukacja Praktyczna T.K.K. – Studiuje w Łodzi (26,2 tys. zł),
  - Centrum Innowacji - Akcelerator Technologii Fundacja Uniwersytetu Łódzkiego – Projekt GGULIVRR@Lodz 2017 – (20 tys. zł),
  - Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół PWSFTviT – W tej sekundzie jesteśmy jednym z nieskończonością- (35,7 tys. zł),
  - Stowarzyszenie Pola Design (Design Field) – organizacja konkursu Hommageá 'l AvantGarde (15 tys. zł),
  - Stowarzyszenie Pola Design (Design Field) – udział studentów i pedagogów ASP w 10. Międzynarodowym Symposium Graficznym Pracowni Technik Włóknodrukowych w Międzynarodowym Centrum Sztuki KAUS w Urbino (17,8 tys. zł),
  - Stowarzyszenie Centrum Inicjatyw na rzecz Rozwoju REGIO – Łódź jako ośrodek myśli posthumanistycznej – cykl wykładów z zakresu eko-krytyki i antropozoologii (23,9 tys. zł),
  - Fundacja Rozwoju Szkoły Filmowej w Łodzi – „Śladami Stanisława Lema" - warsztaty studentów z PWSFTviT w Łodzi ze studentami z Sapir College z Izraela (37 tys. zł),
  - Stowarzyszenie Inicjatyw Studenckich – Łódź akademicka - Studia i praca w Łodzi (34,5 tys. zł).

W dodatkowym naborze w konkursie „Łódź Akademicka” na Minigranty realizowanym przez Operatora (od 1 000 do 4 000 zł) dofinansowanie otrzymały projekty:

- Spółdzielnia Socjalna ODBLASK - Z archiwów WFO (4 tys. zł),
- Fundacja Nowoczesnej Edukacji SPUNK - cykl tekstów na temat wyższych uczelni w Łodzi dla Miasta Ł (Łódzkiej Gazety Społecznej) (4 tys. zł),
- Stowarzyszenie Pola Designu - międzynarodowy zjazd „Ja, Tu i Teraz” (4 tys. zł),
- Stowarzyszenie Przyjaciół i Absolwentów PWSFTviT - Plenerowa Wystawa Fotografii pt.: „Subiektywnie” prezentowana w Opolu i Łodzi (4 tys. zł),
- Stowarzyszenie Inicjatyw Studenckich - Pracuję w Łodzi (4 tys. zł).

W trybie pozakonkursowym, na podstawie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zawarto 3 umowy na realizację zadania publicznego na łączną kwotę 18 tys. zł.

Ponadto w 2017 r. zakupiono usługę promocji Łodzi w ramach udziału zespołu Lodz Solar Team w prestiżowych zawodach Bridgestone World Solar Challenge 2017 – Wydział Mechaniczny Politechniki Łódzkiej za 24,6 tys. zł oraz Łódzkich Dni Informatyki – Fundacja Politechniki Łódzkiej za 12 tys. zł.

Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki

W kwietniu 2017 r. odbyła się XVII edycja Festiwalu. Współorganizatorami są wszystkie łódzkie uczelnie, Oddział Łódzki PAN i wiele łódzkich instytucji kulturalnych. Celem Festiwalu jest prezentacja twórczej roli nauki w rozwoju gospodarczym i kulturalnym popularyzacja i prezentacja osiągnięć naukowych oraz artystycznych, zachęcenie młodzieży do zdobywania i pogłębiania wiedzy, integrowanie środowiska akademickiego. Imprezy odbywają się na terenie uczelni,

muzeów, teatrów, w siedzibie ŁTN, PAN-u, na rynku „Manufaktury”.

ŁTN jest też pomysłodawcą i realizatorem wyróżnienia „Łódzkie Eureka” przyznanego łódzkim naukowcom przez Radę ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta za wybitne osiągnięcia naukowe, techniczne i artystyczne, które zostały dostrzeżone i nagrodzone w kraju i za granicą (w ubiegłym roku przyznano 4). W 2017 r. Miasto wsparło organizację Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki kwotą 110 tys. zł.

Stypendia Miasta Łodzi

Stypendia przyznawane są od 2011 r. wybitnie uzdolnionym studentom i doktorantom. Celem uruchomienia miejskiego programu stypendialnego było stworzenie warunków sprzyjających podejmowaniu studiów na kierunkach istotnych dla rozwoju Łodzi. Przyciąganie zdolnej, ambitnej młodzieży, również spoza regionu, w połączeniu z wysokiej jakości procesami dydaktycznymi na łódzkich uczelniach, sprzyja wzrostowi wysoko wykwalifikowanej kadry, o którą zabiegają przedsiębiorcy.

W ramach VII edycji miejskiego programu stypendialnego przyznano wybranym studentom - laureatom i finalistom olimpiad stypendia w wysokości od 1 do 1,45 tys. zł/mc oraz od 1,5 do 2 tys. zł/mc dla doktorantów. Stypendia będą wypłacane przez jeden rok akademicki, od listopada 2017 r. do lipca 2018 r. Łącznie przyznano 22 stypendia. Wśród wyróżnionych znalazło się 10 doktorantów łódzkich uczelni oraz 12 studentów – laureatów lub finalistów ogólnopolskiego etapu olimpiad przedmiotowych. Łączna kwota przeznaczona na stypendia w roku akademickim wynosi 270 tys. zł.

Drzwi Otwarte Łodzi Akademickiej

Jest to jedno z dużych przedsięwzięć w ramach projektu „Łódź Akademicka”. W jego organizację, każdego roku, włączają się władze Miasta, Stowarzyszenie Inicjatyw Studenckich oraz Uniwersytet Łódzki, Politechnika Łódzka i Uniwersytet Medyczny. Drzwi Otwarte mają na celu promocję łódzkich uczelni, zapoznanie z aktualną ofertą edukacyjną oraz zachęcenie młodych ludzi z regionu, aby studiowali właśnie w Łodzi. W 2017 r. na Drzwi Otwarte do Łodzi przyjechało ok. 500 licealistów z 5 miast województwa łódzkiego.

Promocja Miasta Łodzi w ramach Juwenaliów 2017

Po raz kolejny Juwenalia organizowane były w koncepcji wspólnego święta zrzeszonych uczelni łódzkiego środowiska akademickiego. Jednocześnie każdego roku Juwenalia, z uwagi na przygotowywany program mają indywidualny charakter w poszczególnych uczelniach. W ramach tego przedsięwzięcia odbył się uroczysty korowód (11 maja), który przeszedł ulicą Piotrkowską od pl. Wolności do pasażu im. L. Schillera. Podczas tego wydarzenia nastąpiło symboliczne przekazanie, przez Wiceprezydenta Miasta Łodzi, kluczy do bram miasta przedstawicielom samorządów studenckich łódzkich uczelni.

Wydarzenia zachęcające do studiowania w Łodzi

Od 20 października do 24 listopada 2017 r. trwała kampania promocyjna programu Młodzi w Łodzi zachęcająca do studiowania w Łodzi pod hasłem #WybieramŁódź. W ramach kampanii w mediach społecznościowych (Facebook, Instagram, Youtube) pojawiły się 1,5-minutowy oraz 30-sekundowe spoty promocyjne, w których studenci Akademii Sztuk Pięknych, Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej, Politechniki Łódzkiej, Uniwersytetu Łódzkiego oraz Uniwersytetu Medycznego opowiedzieli dlaczego wybrali Łódź.

Kampania połączona była z konkursem, w którym zadaniem uczestników było wykonanie filmu lub zdjęcia, odpowiadających na pytanie dlaczego warto wybrać Łódź jako miasto do studiowania, pracy, życia. Następnie udostępnić to na swoim profilu w mediach społecznościowych i oznaczyć hasztagami #WybieramLodz, #konkurs i zachęcać znajomych do głosowania na swoją pracę na stronie www.wybieramlodz.pl. Do konkursu zgłoszono 29 prac, które łącznie uzyskały ponad 1,3 tys. głosów (z jednego adresu mailowego można było zagłosować tylko raz na jedną pracę konkursową). Trójka Laureatów wraz z osobami towarzyszącymi wygrała MEGA Weekend w Łodzi, podczas którego mieli zapewnione noclegi

w jednym z najbardziej charakterystycznych łódzkich hoteli - Stare Kino, posiłki w najlepszych łódzkich restauracjach, zwiedzanie miasta z przewodnikiem, udział w atrakcjach kulturalnych oraz wysokie kieszonkowe. Laureaci byli zobowiązani do dokumentowania pobytu w Łodzi w mediach społecznościowych, a osoba która uzyskała najwięcej polubień dla swoich postów otrzymała dodatkowo smartfon Samsung Galaxy S7 Edge. Łącznie relacje z pobytu w Łodzi całej trójki Laureatów zebrały ponad 12 tys. polubień. Przez cały czas trwania kampanii obydwie strony wygenerowały łącznie prawie 1,7 mln wyświetleń.

Również w ramach kampanii #WybieramŁódź, wspólnie z Politechniką Łódzką, Uniwersytetem Łódzkim oraz Uniwersytetem Medycznym, w dniach 3-5 listopada 2017 r. zorganizowano event dla 45 najlepszych uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych z Bełchatowa, Kleszczowa, Piotrkowa Trybunalskiego i Łowicza pod hasłem „Zasmakuj studiowania w Łodzi”. Uczniowie mogli osobiście sprawdzić i poczuć jak studiuje się w Łodzi. Uczelnie zapewniły młodym ludziom udział w zajęciach tematycznych związanych z ich zainteresowaniami oraz noclegi w kampusach. Dodatkowo uczestnicy wydarzenia mogli zjeść posiłek w studenckiej stołówce, pobawić się w studenckim klubie oraz na koncercie Agnieszki Chylińskiej, a także zobaczyć największe atrakcje naszego miasta podczas zwiedzania z przewodnikiem. Młodzież zaprosiliśmy również na seans do Planetarium EC1 oraz do przedpremierowego obejrzenia wystawy w Centrum Nauki i Techniki. Uczestnicy wydarzenia zostali zaproszeni do zamieszczania w mediach społecznościowych zdjęć i filmików dokumentujących pobyt w Łodzi oraz do udziału w konkursie na najbardziej lubianą relację. Łącznie posty uczestników konkursu zebrały ponad 2600 polubień. Osoby, które uzyskały najwięcej polubień zostały nagrodzone drobnymi nagrodami rzeczowymi.

Program „Młodzi w Łodzi”

W ramach programu współpracuje aktywnie już 275 łódzkich firm oraz największe łódzkie uczelnie publiczne i niepubliczne. W 2017 r. realizowane były następujące inicjatywy Programu:

- X edycja programu stypendialnego „Młodzi w Łodzi” – stypendia dla najlepszych studentów, finansowanie akademików, dodatkowych lektoratów z języków obcych oraz kursów programowania (od 2016/2017) fundowane przez łódzkich pracodawców. Stypendia przyznawane były w wysokości od 700 do 900 złotych miesięcznie.

Tab. 91. Program stypendialny Młodzi w Łodzi

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba stypendiów	27	25	24	21	16	24
Zwrot kosztów zakwaterowania	3	1	1	7	9	6
Kurs programowania	-	-	-	-	11	12
Dodatkowy lektorat z j. obcego	14	26	17	15	15	38
Liczba aplikacji	500	600	400	350	360	420

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Biura Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą.

- Portal praktyk i staży www.praktyki.lodz.pl - został stworzony w celu wspierania studentów łódzkich uczelni oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych w zdobywaniu dodatkowych kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego w trakcie praktyk i staży. W 2017 r. opublikowano 994 oferty (2016 - 954). Stronę odwiedza średnio 8,6 tys. unikalnych użytkowników miesięcznie.
- VII edycja programu płatnych staży wakacyjnych „Praktykuj w Łodzi!” – program oferuje płatne staże u najlepszych łódzkich pracodawców (w 2016 – 78, a w 2017 - 73). Corocznie najlepsi stażyści otrzymują propozycje zatrudnienia u swojego pracodawcy (ok. 80%).

Tab. 92. Program płatnych staży wakacyjnych Praktykuj w Łodzi!

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba płatnych staży	110	106	180	240	350	390
Minimalna wartość stażu brutto w zł	700	700	700	900	900	1 300
Liczba aplikacji	2 000	600	3 500	3 500	3 500	4 500

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Biura Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą

- IX edycja konkursu na najlepszy biznesplan „Młodzi w Łodzi” – Mam Pomysł na Biznes”. Jest to inicjatywa mająca na celu wyróżnienie i wsparcie najlepszych biznesplanów przyszłych i obecnie funkcjonujących młodych łódzkich przedsiębiorców. Wszyscy uczestnicy, którzy zgłoszą pomysły na własny biznes, mają możliwość udziału w bezpłatnych szkoleniach oraz indywidualnym doradztwie, a najlepsi otrzymują nagrody finansowe, rzeczowe, kursy językowe lub bezpłatną obsługę księgową przyszłego przedsiębiorstwa. Dziewięć dotychczasowych edycji dostarczyło: 1 250 pomysłów biznesowych, ponad 300 profesjonalnych biznesplanów oraz 200 funkcjonujących firm. W IX edycji konkursu (2017) zgłoszonych zostało 129 pomysłów biznesowych (2016 - 146), natomiast do finału konkursu zakwalifikowało się 37 biznesplanów (2016 - 41). Kapituła wyłoniła dwóch laureatów nagrody głównej oraz przyznała 22 wyróżnienia ufundowanych przez partnerów konkursu. W tym roku w ocenę projektów zaangażowani zostali również internauci, którzy wyłonili Laureata Nagrody Internautów tj. zespół, który w najciekawszy sposób zaprezentował swój projekt biznesowy za pomocą minutowego spotu promocyjnego.
- Bezpłatne szkolenia dla studentów „Twoja Kariera w Twoich Rękach” – cykl bezpłatnych szkoleń dla studentów, organizowanych przy współpracy z Partnerami programu „Młodzi w Łodzi”.

Tab. 93. Szkolenia „Twoja Kariera w Twoich Rękach”

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba szkoleń	42	64	61	67	91	91
Liczba uczestników	750	880	845	810	1 083	1 040

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Biura Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą

- Wizyty w łódzkich firmach „Poznaj łódzkich pracodawców” – w 2017 r. studenci odwiedzili: ACCENTURE, GILLETTE, DELL, STX NEXT, ERICSSON, SII, COMARCH, GE, JTI, OSTC, ERICSSON, BILLENNIUM oraz EXACO. Łącznie w wycieczkach udział wzięło 270 osób.

Tab. 94. Wizyty w łódzkich firmach „Poznaj łódzkich Pracodawców”

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba firm	12	15	12	13	18	13
Liczba uczestników	180	285	241	254	332	270

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Biura Obsługi Inwestora

- Karta rabatowa Młodzi w Łodzi - uruchomiona w październiku 2013 roku, inicjatywa programu, w ramach której studenci łódzkich uczelni mogą uzyskać rabaty na produkty i usługi oferowane przez partnerów (teatry, szkoły językowe, szkoły tańca, auto szkoły, kluby fitness, centra rozrywki oraz lokale gastronomiczne). Karta wydawana jest bezpłatnie. Do końca roku 2017 przez zarejestrowanie się w systemie chęć otrzymania karty wyraziło 24 700 studentów, wydano łącznie 15 825 kart. Na koniec roku 2017 rabaty w ramach karty oferowało już 121 partnerów.
- Program Mia100 Talentów to inicjatywa, realizowana w ramach programu Młodzi w Łodzi, mająca na celu promowanie i wspieranie wybitnych uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Do współpracy włączyły się największe łódzkie uczelnie oraz szkoły ponadgimnazjalne. W roku 2017 wyróżnionych zostało 61 uczniów klas maturalnych. Uczniowie ci są również promowani na stronie programu Młodzi w Łodzi, na której dostępna jest również oferta łódzkich uczelni dedykowana osobom wybitnym, wachlarz stypendiów oraz informacje o wydarzeniach o charakterze akademickim, adresowanych

do tej grupy odbiorców. Program Mia100 Talentów ma w założeniu również zachęcać zdolną i ambitną młodzież do wiązania swojej przyszłości edukacyjnej, prywatnej, i w dalszej perspektywie, - zawodowej z naszym miastem.

- Patronat programu Młodzi w Łodzi - w 2017 r. patronatem objętych zostało 145 wydarzeń organizowanych przez studentów lub dla studentów.
- Strona internetowa www.mlodziwlodzi.pl ma ponad 9 600 zarejestrowanych użytkowników newslettera oraz miesięcznie ponad 16,9 tys. niepowtarzalnych użytkowników. Fanpage na Facebooku ma już prawie 19,1 tys. fanów.

Wsparcie start-upów

Działania podejmowane w 2017 r. na rzecz wspierania środowiska start-upowego:

- 59 start-upów skorzystało z 70 godzin warsztatowych i 20 spotkań eksperckich, podczas których uczyli się, jak przeprowadzać pogłębioną analizę rynku, konkurencji i potencjalnych klientów, poznali podstawowe zasady komunikacji, budowania zespołu i prezentacji.
- 21 projektów najwyższej ocenionych przez Członków Kapituły Konkursu Mam Pomysł na Biznes zostało otoczonych wsparciem biznesowym poprzez przekazanie środków finansowych o łącznej wartości ponad 70 tys. zł oraz 50 nagrodami rzeczowymi oraz usługowymi.
- Promocja dwóch projektów biorących udział w Konkursie na Biznesplan poprzez publikację artykułu w biuletynie Łódź Kreuje Innowacje: 2.

Aktywizacja zawodowa łodzian

Informację na temat działań podejmowanych przez Miasto Łódź w celu aktywizacji zawodowej łodzian umieszczono w Filarze: Gospodarka i Infrastruktura w Celu Łódź przedsiębiorcza, kreatywna i innowacyjna.

Podsumowanie

Działania podejmowane w filarze mają na celu wzrost poziomu kapitału społecznego i kulturowego dzięki rozwojowi edukacji, wzmocnieniu aktywności mieszkańców i zwiększeniu poziomu partycypacji społecznej. W rozdziale opisano działania związane z komunikacją społeczną, włączeniem społecznym, profilaktyką i promocją zdrowia oraz działania związane z kulturą, edukacją i sportem.

Główne rezultaty działań w 2017 r.:

- W roku 2016/2017 w wyniku wprowadzenia reformy systemu edukacji nie przeprowadzano sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej
- Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej, matematyczno - przyrodniczej oraz z języków obcych (angielski, niemiecki) uzyskane przez uczniów łódzkich gimnazjów są wyższe od średnich w województwie łódzkim i w kraju.
- Poziom skolaryzacji wynosi 90,46% i obniżył się w stosunku do poprzedniego roku szkolnego o 3% punkty procentowe.
- Wśród 28 liceów ogólnokształcących prowadzonych przez Miasto, 16 osiągnęło wyższy wynik z języka polskiego niż w województwie, a 15 z matematyki. Wśród 18 techników 4 uzyskały średni wynik z języka polskiego a 1 z matematyki wyższy niż w województwie. Średni wynik egzaminu maturalnego w technikach zwykle jest niższy niż w liceach ogólnokształcących.
- W siedmiu liceach ogólnokształcących wszyscy uczniowie zdali matury, a 11 liceów i 8 techników osiągnęło zdawalność powyżej średniej w województwie.
- Łódź jest pionierem działań prozdrowotnych w Polsce. Jako jedyne miasto polskie ma certyfikat Zdrowego Miasta nieprzerwanie od 1993 roku. Nasze działania profilaktyczne były wzorcem dla przedsięwzięć w innych miastach. Od początku istnienia Stowarzyszenia Zdrowych Miast Polskich przedstawiciel Łodzi pracuje w Zarządzie Stowarzyszenia (funkcja społeczna). W Łodzi mieści się siedziba Stowarzyszenia i tu odbywają się coroczne Walne Zgromadzenia, niektóre szkolenia, konferencje tematyczne.
- Do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w technikach przystąpiło 1 905 uczniów, z których 1 445 zdało egzamin (75,85%). Natomiast do egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie w zasadniczych szkołach zawodowych przystąpiło 143 uczniów, z których 103 zdało egzamin (72,03%).
- Wsparto łódzkie szkolnictwo wyższe kwotą 394,6 tys. zł.
- Działaniami profilaktycznymi objęto 31 tys. mieszkańców Łodzi, a wydatkowano na ten cel prawie 2,1 mln zł, czyli o ponad 500 tys. zł więcej niż w 2016 roku.
- Wypłacono łącznie 476,90 mln zł (w 2016 – 392,27 mln zł) różnych świadczeń, a wzrost spowodowany był wprowadzeniem nowego jednorazowego świadczenia „Za życiem, wzrostem wypłat świadczenia wychowawczego (500+) oraz wzrostem wypłat zasiłku rodzinnego.
- Konkursy dotacyjne - w wyniku naboru wniosków w tzw. konkursie wydawniczym łącznie zostały złożone 22 oferty, z czego 9 propozycji wybrano do dofinansowania. Dodatkowo w 2017 r. po raz pierwszy Wydział Kultury zarezerwował w swoim budżecie środki przeznaczone dla organizacji pozarządowych zgłaszane w tak zwanym trybie uproszczonym, z pominięciem otwartych konkursów ofert. Kwota dofinansowania lub finansowania ze środków Miasta takiego zadania nie może przekroczyć 10 000 złotych, a termin realizacji nie może być dłuższy niż 90 dni. Łącznie wsparcie w ramach trybu uproszczonego w 2017 r. otrzymało 17 organizacji pozarządowych.
- Kontynuacja programu przyznawania stypendiów artystycznych. W 2017 roku wpłynęło 21 wniosków, z których przyznano 14 pracowni dla twórców kultury. Obecnie Miasto wynajmuje 131 pracowni twórczych.

- Kontynuowano realizację programu „Aktywizacja 60+” w pięciu miejskich ośrodkach kultury, w których funkcjonują Centra Aktywnego Seniora oraz inicjatywy „Strefa Kultury Otwartej”, przedsięwzięcia zainicjowanego przez Radę Osiedla Olechów - Janów i Ośrodek Kultury „Górna” do prowadzenia kulturalnej aktywności twórczej mieszkańców osiedla.
- W 2017 roku złożono 26 wniosków i przyznano 13 stypendiów artystycznych (jeden ze stypendystów zrezygnował z przyjęcia stypendium) - 6 stypendiów, 2 filmowe, 1 muzyczne, 1 z kategorii sztuk projektowych, 1 z literatury oraz 1 projekt teatralno - taneczny. Budżet poszczególnych projektów wynosił od 2,5 tys. zł do 12 tys. zł.
- Rozpoczęto projekt „Nowe funkcje łódzkich domów kultury”. Obejmuje on szereg prac remontowych w budynkach trzech domów kultury (Poleski Ośrodek Sztuki, Widzewskie Domy Kultury i Ośrodek Kultury „Górna”) od piwnic aż po dach, termomodernizację oraz dostosowanie obiektów dla osób niepełnosprawnych. Ponadto zakupione zostanie wyposażenie (sprzęt nagłaśniający, komputerowy, oświetlenie, meble). Modernizacje techniczne pozwolą na wprowadzenie nowych form zajęć do oferty. Dzięki dostosowaniu obiektów dla osób niepełnosprawnych możliwa będzie integracja ze środowiskiem z różnymi dysfunkcjami, nie tylko ruchowymi we wszystkich dziedzinach sztuki.
- W 2017 r. trwał proces centralizacji bibliotek miejskich, czego efektem jest powstanie od 1 stycznia 2018 r. nowej instytucji. Biblioteka Miejska powstała z połączenia pięciu dzielnicowych placówek: Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Bałuty im. Stanisława Czernika, Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Górna im. Władysława Stanisława Reymonta, Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Polesie, Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Śródmieście im. Andrzeja Struga oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Widzew im. Lucjana Rudnickiego.
- Kontynuacja projektu „Zielona Łódź” polegającego na organizacji wielu ciekawych imprez plenerowych. W 2017 r. w imprezach organizowanych przez Zarząd Zieleni Miejskiej udział wzięło ponad 20 tys. osób.
- Program edukacji kulturalnej. W 2017 r. trwały intensywne działania zmierzające do opracowania programu edukacji kulturalnej dla Łodzi.
- Kontynuowano programu „Aktywizacja 60+” w pięciu miejskich ośrodkach kultury, w których funkcjonują Centra Aktywnego Seniora. CAS
- Prace rewitalizacyjne na Księżym Młynie, w tym prowadzenie animacji obszaru: Animajówki, działania artystów na Księżym Młynie, działalność Centrum Turysty Księży Młyn (Dom Turysty) w budynku przy ul. Księży Młyn nr 12, uruchomienie trzech działalności gospodarczych w budynku byłego Konsumu (restauracja, cukiernia, pamiątki), zakończenie remontu i przebudowy budynków przy ul. Przędzalnianej nr 91 (do budynków przeprowadzili się lokatorzy z budynków przy ul. Przędzalnianej nr 57 i Księży Młyn nr 8 i 10).
- Kontynuacja współpracy z organizacjami pozarządowymi w ramach Komisji Dialogu Obywatelskiego ds. Kultury
- Kontynuacja projektu „Lokale Kreatywne”. W 2017 roku przyznano 12 lokali dla kreatywnych
- W ramach działań związanych z projektem rewitalizacji Księżego Młyna rozstrzygnięto przetarg na prowadzenie tzw. „Domu Turysty”.
- Zakończono remont i przebudowę budynków nieruchomości przy ul. Przędzalnianej 91 dla potrzeb lokali zamiennych- (21 lokali).
- W październiku 2017 roku Łódź została przyjęta do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO jako Miasto Filmu.
- EC1 z Łódzkiego Funduszu Filmowego (finansowanego przez Miasto Łódź) wsparło wkładem koprodukcyjnym 11 produkcji filmowych: „Zimna wojna”, „Dom tułaczy”, „Ja teraz kłamię”, „Ułaskawienie”, „Who will write our history”, „Położna”, „Sztuka zrozumienia”, „Pamiętniki Florki IV”, „Wielkie zmartwienie” i „Sacculina Carsini”. To największa w 10 letniej historii funduszu filmowego liczba dofinansowanych produkcji.
- Otwarto międzynarodową wystawę „Leonardo da Vinci – Energia Umysłu” „Leonardo da Vinci – Energia Umysłu”
- W 2017 r. po raz pierwszy Wydział Kultury realizował zadanie zgłoszone w ramach Inicjatywy Lokalnej. Inicjatywa

Lokalna to forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej. Dlatego jeżeli mieszkaniec ma pomysł na realizację konkretnego, ważnego dla społeczności lokalnej przedsięwzięcia, to może złożyć wniosek do Urzędu, aby wspólnie z nim ten pomysł zrealizować. W 2017 r. w ramach Inicjatywy Lokalnej Wydział Kultury realizował zadania pt. „Nowe szaty książki – Festiwal czytania, gier i edukacji”.

- W 2017 r. oddany został do użytku nowy portalu miejski Łodzi
- W 2017 przeprowadzono 3 kampanie reklamowe Łodzi na Facebooku (kampanię na ilość polubień, która objęła ponad 1,8 mln zasięgu i 25 882 polubień, kampanię komunikacyjno-reklamową Łodzi z udziałem osobowości mediów społecznościowych takich jak: Glam Paula, The Unboxall, Wielmożny Igor, Aga Grzelak, SKKF. Przeprowadzili oni relacje na kanałach społecznościowych: Facebook, Instagram, Youtube, Snapchat osiągając w sumie na wszystkich mediach ponad 3,5 mln zasięgu, promocję postów, która na przestrzeni 5 miesięcy, dała około 5 mln zasięgu)
- W 2017 r. przeprowadzono 9 konsultacji, w których udział wzięło ponad 106 tys. osób
- W 2017 roku rozpoczęto badania diagnostyczne w kierunku HCV. Skierowano większą uwagę na działania na rzecz dzieci i młodzieży: badania dzieci z klas 2 publicznych szkół podstawowych w zakresie wad kręgosłupa oraz ćwiczeń rehabilitacyjno-korekcyjnych stwierdzonych wad postawy, profilaktyki ciąży wśród nastolatków, chorób przenoszonych drogą płciową, w tym profilaktyka HIV.
- Miejski Program In Vitro dla Łodzi 2016 - 2020 – procedurze zapłodnienia pozaustrojowego w 2017 r. poddało się 185 par,
- W 2017 roku Ośrodek Interwencji Kryzysowej udzielił 3179 konsultacji psychologicznych oraz 916 porad psychologicznych w ramach Telefonu Zaufania.
- Łódzka Tytka Seniora - celem projektu jest aktywizacja społeczna seniorów poprzez promowanie wydarzeń dedykowanych bezpośrednio lub pośrednio osobom 60+ organizowanych na terenie Miasta Łodzi przez miejskie jednostki organizacyjne i miejskie osoby prawne oraz organizacje pozarządowe. W roku 2017 ukazały się 2 edycje Łódzkiej Tytki Seniora. Łączny nakład 40 tys.
- Niezbędnik Emeryta - Urząd Miasta Łodzi we współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Łodzi realizuje projekt pn. „Niezbędnik Emeryta”.
- Konkurs Grantowy Aktywny Senior - konkurs finansowany z budżetu Miasta Łodzi zapewniający bezzwrotne wsparcie finansowe dla nieformalnych grup seniorskich oraz organizacji pozarządowych.
- Ogólnopolski Konkurs „Drzewo Pokoleń” - Oddział ds. Polityki Senioralnej we współpracy z Uniwersytetem Medycznym w Łodzi oraz Fundacją dla Uniwersytetu Medycznego zorganizował ogólnopolski konkursu „Drzewo Pokoleń”, który stanowił integralną część IV Łódzkich Senioraliów. Konkurs miał na celu wyłonienie i uhonorowanie organizacji pozarządowych, firm, instytucji jak i seniorów realizujących projekty w obszarze zdrowego i aktywnego starzenia się oraz podejmujących wszelką działalność przyczyniającą się do poprawy jakości życia osób 60+.
- 59 start-upów skorzystało z 70 godzin warsztatowych i 20 spotkań eksperckich, podczas których uczyli się, jak przeprowadzać pogłębioną analizę rynku, konkurencji i potencjalnych klientów, poznali podstawowe zasady komunikacji, budowania zespołu i prezentacji.

FILAR: PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

Łódź atrakcyjna, bezpieczna i zdrowa – poprawa jakości życia mieszkańców dzięki zwiększeniu atrakcyjności przestrzeni publicznej, rewitalizacji kluczowych obszarów Miasta, wykorzystaniu potencjału środowiska przyrodniczego i rozwoju zrównoważonego transportu miejskiego.

1. REWITALIZACJA ŚRÓDMIEŚCIA

Wzrost poziomu życia łódzian poprzez zwiększenie atrakcyjności centralnych obszarów miasta, odbudowę historycznej tkanki miejskiej przy nadaniu jej nowych funkcji.

Zarządzanie gminnym zasobem mieszkaniowym

W roku 2017 kontynuowano działania zmierzające do zmiany koncepcji zarządzania lokalowym zasobem Miasta. Przeniesiono zadania dotyczące „Odszkodowania za niedostarczenie lokalu socjalnego zgodnie z wyrokiem eksmisyjnym” z komórki organizacyjnej Urzędu Miasta Łodzi do miejskiej jednostki organizacyjnej oraz połączono dwie miejskie jednostki organizacyjne realizujące zadania wynikające z polityk i programów oraz zarządzające/administrujące powierzonym zasobem lokalowym.

Zarządzanie zasobem mieszkaniowym

W skład mieszkaniowego zasobu gminy Łódź wchodzi 45 015 lokali mieszkalnych (spadek o 1 154 lokali w stosunku do roku poprzedniego) i 7 054 niezasiedlonych lokali mieszkalnych.

Tab. 95. Podział zasobu mieszkaniowego

Lokale	Ilość	Powód wyłączenia
wylączone z użytkowania na stałe	2 289	zły stan techniczny – 2 011, remont nieekonomiczny - 186, planowane zbycie - 0, plany inwestycyjne - 59; inne - 33
wylączone z użytkowania czasowo	2061	planowana rewitalizacja – 1 378, remont zależny – 278, zmiana sposobu użytkowania – 252, usamodzielnienie lokali – 39, nieuregulowane stany prawne – 47, - planowanego zbycia – 525, - inne - 49
w trakcie przejmowania	803	
w obrocie (rezerwacje, wystąpienia do BGM o wydanie zgody na wskazanie, w trakcie wskazania, o wydanie skierowania)	411	
wolne do obrotu	433	
rozdysponowane z wydanym skierowaniem	550	

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

W 2017 roku kontynuowano prace dotyczące powiększenia w mieszkaniowym zasobie Miasta Łodzi zasobu lokali socjalnych. Obecny zasób lokali socjalnych wynosi 1 490 sztuk o powierzchni użytkowej 38,3 tys. m² co stanowi 3,8 % powierzchni użytkowej wszystkich lokali gminnych (2016 - 393 lokale o powierzchni 7,9 tys. m²).

Tab. 96. Wnioski o przyznanie pomieszczeń tymczasowych i umowy na lokale socjalne

	2017
Liczba wniosków o przyznanie pomieszczeń tymczasowych – zweryfikowane wyroki bez prawa do lokalu socjalnego	1 128
Liczba zawartych umów na lokale socjalne	1 167

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

W ZLM oczekiwało na realizację 11 116 spraw z roku 2016, z których ZLM :

- zawarł 2 372 umowy najmu,
- podpisał 1 243 aneksy,
- rozwiązał 630 umów najmu.

Zgodnie z planem działalności wytyczonym w ramach Polityki Miasta Łodzi dotyczącym gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+ w 2017 roku zapewniono 60 mieszkań komunalnych udostępnionych osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka.

Z 41 wniosków o przyznanie pomieszczeń tymczasowych w roku 2017 zawarto 38 umów.

Tab. 97. Ilość wszczętych postępowań w 2017 r.

Postępowanie - zgodnie z Uchwałą XLIV/827/12 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 29 czerwca 2012 r., z późn. zmianami	Ilość spraw	Wydane skierowanie
Wyroki z prawem do lokalu socjalnego	3 550	384
Wyroki bez prawa do lokalu socjalnego	1 231	41
Lokale socjalne z tytułu niedostatku	83	0
Przedłużanie umów najmu na lokale socjalne	683	0
Wykwaterowania	926	241
Znaczny stopień niepełnosprawności	244	14
Lokale przyległe	82	53
Regulacja stanu prawnego do lokalu - po jego opuszczeniu, po zgonie najemcy, po spłacie zadłużenia	1 148	730
Komisja Gospodarki Mieszkaniowej i Komunalnej	855	178
Lokale komunalne udostępnione absolwentom	84	0
Razem	8 886	1 641

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

Na podstawie 384 skierowań wydanych w 2017 roku zostało zawartych 168 umów na lokale socjalne z tytułu realizacji wyroków eksmisyjnych z prawem do lokalu socjalnego, w tym 23 eksmisje komornicze.

W 2017 r. do Bazy Zamiany Mieszkań w ZLM wpłynęło 525 ofert od kontrahentów w tym:

- 45 ofert lokali zadłużonych,
- 292 oferty najemców deklarujących spłatę zadłużenia,
- 188 ofert najemców, którzy w wyniku zamiany chcą poprawić swoje warunki mieszkaniowe bądź nie radzą sobie z kosztami utrzymania lokali o większych parametrach.

W 2017 r. wyniku wzajemnej zamiany 130 lokali odzyskano 477 754,52 zł zadłużenia poprzez przejęcie wierzytelności przez kontrahentów, którzy w jej wyniku poprawili swoje warunki mieszkaniowe. Miasto Łódź odzyskało należności, natomiast dotychczasowy najemca miał możliwość zamiany lokalu na mniejszy, o niższym standardzie oraz niższych kosztach utrzymania, adekwatnych do możliwości finansowych gospodarstwa domowego.

Ogółem w 2017 r. zrealizowano 197 zamian, w tym:

- wzajemna zamiana z kontrahentem – 130 spraw,
- rodziny wielodzietne legitymujących się Łódzką Kartą Dużej Rodziny – 10 spraw,
- seniorów, którzy głównie zajmowali lokale o powierzchni użytkowej powyżej 70m² i 80m² na adekwatne do ich potrzeb i możliwości finansowych - 28 spraw,
- pozostałe (zamian na inny wolny lokal) - 29 spraw.

Wysokość zaległości czynszowych

Wartość należności czynszowych wszystkich dłużników (także byłych najemców) lokali mieszkalnych, socjalnych i użytkowych wyniosła w 2016 r. – 389,5 mln zł, a w 2017 r. – 438,3 mln zł.

Od grudnia 2016 r. do grudnia 2017 r. wartość należności czynszowych ogółem z tytułu najmu lokali wzrosła o 48,8 mln zł.

Nieznacznie (o 1,57 %) wzrósł udział użytkowników lokali komunalnych zalegających z opłatami za mieszkania w stosunku do wszystkich użytkowników mieszkań komunalnych (2016 - 48,05%, 2017 – 49,62%)

W 2017 r. ogólna liczba zalegających w opłatach z tytułu najmu zmniejszyła się o 109 w stosunku do roku 2016, z tego:

- w zasobie gminnym o 24,
- w zasobie prywatnym o 85.

Tab. 98. Rozkład dłużników

Liczba osób zalegających w opłatach	2016	2017
W zasobie gminnym w podziale na:	37 083	37 059
najemców	13 095	12 900
bez tytułu prawnego	8 333	8 369
byłych najemców	15 655	15 790
W pozostałym administrowanym zasobie (prywatne, współwłasne, skarb państwa)	3 973	3 888
Razem	41 056	40 947

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

Tab. 99. Użytkownicy lokali komunalnych zalegających z opłatami za mieszkania (stan na 31 grudnia)*

Lokale	2016	2017
Mieszkalne		
Liczba wynajętych lokali	36 385	34 340
Liczba dłużników (najemców oraz osób którym wypowiedziano umowy najmu)	17 231	16 806
% osób posiadających zaległości	47,36%	48,94%
Socjalne		
Liczba wynajętych lokali	2 042	2 312
Liczba dłużników (najemców oraz osób którym wypowiedziano umowy najmu)	1 232	1 380
% osób posiadających zaległości	60,33%	59,69%

*dane nie uwzględniają byłych najemców

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

W 2017 roku wzrosła wartość należności czynszowych z tytułu najmu lokali mieszkalnych o 38,5 mln zł z tego w grupie byłych najemców o 24,7 mln zł. Należy zaznaczyć, że w grupie najemców odnotowano spadek zarówno w ilości dłużników (o 236 najemców), jak i wartości zadłużenia (o 0,27 mln zł).

W 2017 roku nieznacznie, bo o 1,1 mln zł, wzrosła wartość należności czynszowych z tytułu najmu lokali socjalnych a głównym jego powodem był wzrost odsetek w grupie byłych najemców.

Zwiększyła się również wartość należności czynszowych (o 9,2 mln zł) z tytułu najmu lokali użytkowych. Podobnie jak w lokalach mieszkalnych przyrost długu generuje głównie grupa byłych najemców.

Tab. 100. Użytkownicy lokali użytkowych zalegających w opłatach z tytułu najmu (dane nie uwzględniają byłych najemców)

	2016	2017
Liczba wynajętych lokali	6 067	6 045
liczba dłużników (najemców oraz osób, którym wypowiedziano umowy najmu)	2 965	3 079
% osób posiadających zaległości	48,87%	50,93%

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

Wskaźnik ściągłości w 2017 r. kształtował się następująco:

- wskaźnik ściągłości bieżącej - wyliczony jako iloraz wpłat na poczet bieżących opłat czynszowych do wartości naliczonego przypisu średni wskaźnik ściągłości czynszu (lokale mieszkalne i użytkowe) – 75,88% (założony 71,42%),
- wskaźnik zaległości czynszowych - wyliczony jako iloraz wartości zaległości czynszowych (zaległość główna) do wartości

rocznych przychodów z najmu lokali należących do zasobu komunalnego – 134,7% (założony 134,3%).

Ogółem wpływy z tytułu zaległych należności wyniosły w 2017 roku 58,5 mln zł i wzrosły w stosunku do 2016 roku o 1,7 mln zł.

Działania podjęte w zakresie odzyskiwania należności czynszowych od najemców lokali

Miasto systematycznie monitoruje czynności windykacyjne oraz wysokość zadłużenia na podstawie comiesięcznych zestawień generowanych z systemu informatycznego DOM5. Dotyczy to wszystkich lokali mieszkalnych, socjalnych i użytkowych. Priorytety to podejmowanie działań windykacyjnych wobec dłużników zajmujących lokale usytuowane w budynkach przeznaczonych do remontu na terenie objętym Projektami 1 - 8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi oraz wobec dłużników zajmujących lokale mieszkalne z pełnym wyposażeniem technicznym.

Tab. 101. Działania windykacyjne wobec dłużników lokali użytkowych

Wyszczególnienie	Ilość	
	lokale użytkowe	lokale mieszkalne
Liczba wniosków o wykonanie eksmisji przekazana do komorników sądowych	20	225
Liczba Wniosków skierowanych do komorników sądowych o egzekucję należności	26	509
Informacje, upomnienia, wezwania do zapłaty i wezwania po rygorem wypowiedzenia umowy najmu	4 529	17 704
Wezwania do zapłaty i dobrowolnego zdania lokalu, wezwania przedsądowe	259	1 442

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

Koordinowanie i przeprowadzanie eksmisji z lokali mieszkalnych osób, którym sąd nie przyznał uprawnień do lokalu socjalnego.

Po dokonaniu weryfikacji dłużników (wysokość zadłużenia na koncie finansowym lokalu, stan techniczny, wyposażenie lokalu oraz sytuacja życiowa osoby posiadającej zaległości) zostały skierowane wnioski do komorników sądowych.

Tab. 102. Eksmisje

Wyszczególnienie	2017
Wykonane do noclegowni (egzekucja komornicza lub dobrowolne zdanie lokalu po skierowaniu wniosku o eksmisję do komornika)	160
Wykonane do lokalu socjalnego (egzekucja komornicza)	18
Wykonane z lokali użytkowych	29

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

Wykonanie eksmisji z zajmowanego lokalu w roku 2017 było wstrzymywane odpowiednio:

- do noclegowni - osobom, które dokonały większej spłaty i podpisały ugody w sprawie ratalnej spłaty zadłużenia (22 osoby spłaciły 413,8 tys. zł) lub przystąpiły do programu odpracowania zaległości. Wykonanie wyroków eksmisyjnych bez prawa do lokalu socjalnego jest zawieszane, jeżeli wywiad środowiskowy wykonany przez Miejskiego Administratora Nieruchomości potwierdzi, że w lokalu zamieszkują osoby chore, w podeszłym wieku, kobiety w ciąży, dzieci,
- do lokalu socjalnego – osobom, które dokonały większej spłaty zaległości lub podpisały ugody w sprawie ratalnej spłaty zadłużenia,
- z lokali użytkowych – osobom, które spłaciły całość lub połowę kwoty zadłużenia i podpisały ugody w sprawie spłaty pozostałych zaległości w ratach.

W roku 2017 kontynuowano program odpracowania zaległości jako możliwość spłaty zadłużenia z tytułu opłat za korzystanie z lokali mieszkalnych stanowiących mieszkaniowy zasób Miasta Łodzi w formie świadczenia rzeczowego.

Przedmiotem świadczenia były prace porządkowe, prace remontowo-konserwatorskie oraz pomocnicze prace administracyjne i usługowe świadczone na rzecz Miasta.

W roku 2017 wpłynęło 200 wniosków o odpracowanie zadłużenia z czego:

- podpisano 176 porozumień,
- negatywnie rozpatrzono 24 wnioski,

Do końca 2017 r. łącznie zaległości odpracowały 294 osoby na kwotę 1,23 mln zł, a wzrost w stosunku do końca 2016 roku wyniósł blisko 0,6 mln zł, w tym 70 osób odpracowało całą kwotę wskazaną w porozumieniu, a 18 osób odpracowało kwoty powyżej 10 tys. zł.

Tab. 103. Wystąpienia na drogę sądową - w 2017 roku wobec dłużników lokali mieszkalnych i użytkowych

	Liczba
Liczba	497
Wartość przedmiotu sporu w mln zł	4,97
Wartość należności zasądzonych w mln zł	5,39*
Ilość prawomocnych orzeczeń	631

*Wartość zasądzonych należności jest wyższa z uwagi na uzyskanie prawomocnych tytułów wykonawczych z lat wcześniejszych

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

Na podstawie uchwały Rady Miejskiej w roku 2017 dokonano:

- umorzenia należności 52 dłużnikom na kwotę 0,6 mln zł,
- zawarto 947 ugód na kwotę 10,8 mln zł w tym:
  - umowy ratalne na kwotę 7,5 mln zł,
  - umowy z odroczonym terminem płatności na kwotę 3,3 mln zł (319 sztuk),
  - wartość objęta pomocą publiczną de minimis osiągnęła wartość ponad 50 tys. zł (12 sztuk).

Działania w zakresie spraw związanych z roszczeniami odszkodowawczymi właścicieli nieruchomości

Tab. 104. Roszczenia odszkodowawcze

	*
Liczba wezwań do zapłaty skierowanych do ZLM przez właścicieli nieruchomości zgłaszających roszczenie o wypłatę odszkodowania	161
Liczba zawartych porozumień	43
Szacunkowe oszczędności	565 894 zł**

*Dane dotyczą okresu od 1 lipca 2017 r. tj. od daty przejęcia zadania przez Zarząd Lokali Miejskich.

** Szacunkowe oszczędności dotyczą wyłącznie należności głównych, nie obejmują odsetek i kosztów postępowań sądowych

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

W każdym przypadku, gdy wyrok eksmisyjny nie został zrealizowany, właścicielowi proponowano zawarcie porozumienia o rezygnacji z roszczeń odszkodowawczych za niedostarczenie lokalu w zamian za wskazanie lokalu socjalnego w terminie 6 miesięcy od daty zawarcia porozumienia

Polityka gospodarowania lokalami użytkowymi

W 2017 roku kontynuowano dotychczasową politykę gospodarowania lokalami użytkowymi znajdującymi się w zasobie Miasta, której podstawowymi założeniami są zaspokojenie potrzeb lokalowych podmiotów działających na rzecz społeczności lokalnej oraz zasada jawności dysponowania lokalami.

W 2017 roku zorganizowano 6 publicznych przetargów na wysokość stawki czynszu najmu lokali użytkowych, w wyniku których wynajętych zostało 96 lokali.

Ponadto w trybie bezprzetargowym Miasto wynajęło 269 lokali.

Tab. 105. Zagospodarowanie lokali gminnych

	2016
Liczba lokali użytkowych (lokale użytkowe, garaże i pracownie twórcze z wyłączeniem komórek, pomieszczeń gospodarczych i boksów garażowych)	5 949
Liczba zajętych lokali użytkowych - najem, użyczenie, porozumienie, inne tytuły prawne,	4 114
Liczba zajętych lokali użytkowych - zajmowane bezumownie	218
w tym na rzecz organizacji pozarządowych	246
Lokali nieużytkowanych:	1617
tym pustostanów	640
w tym lokale wyłączone z użytkowania:	977
na stałe	494
tymczasowo	483

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

W stosunku do lokali wyłączonych na stałe powodami ich wyłączenia były: zły stan techniczny, remont ekonomicznie nieuzasadniony, planowane zbycie lokalu lub budynku, plany inwestycyjne Miasta; natomiast w przypadku lokali wyłączonych z użytkowania tymczasowo powodami były: remont, lokal w trakcie przejmowania, rewitalizacja obszarowa, program Mia100 Kamienic czy też planowane zbycie lokalu lub budynku, stan prawny lokalu oraz zmiana sposobu użytkowania.

W 2017 roku w stosunku do roku 2016 odnotowano spadek wolnych lokali o 60 sztuk.

W stosunku do 2016 r. zwiększyła się o 16 sztuk liczba wynajętych lokali użytkowych na rzecz organizacji pozarządowych.

Jednym z rodzajów przetargów były pisemne konkursy ofert pod nazwą „Lokale dla kreatywnych”, skierowane do określonych grup przedsiębiorców działających w sferze tzw. „Przemysłów kreatywnych”. Preferowany sposób zagospodarowania lokali to twórczość designerska i artystyczna, a także galerie sztuki, księgarnie i antykwariaty. W 2017 roku odbył się 3 przetargi, w następstwie których wyłoniono 11 najemców a 23 lokale nie znalazły chętnych najemców w wyniku przeprowadzonych konkursów.

Utrzymanie zasobu lokalowego

W 2017 roku realizowano inwestycje zmierzające do powiększenia zasobu mieszkaniowego Miasta Łodzi o pomieszczenia tymczasowe i dodatkowe lokale mieszkalne (w tym socjalne) w wyniku przebudowy obiektów, które pełniły dotychczas inne funkcje (ul. Objazdowa i ul. Rogozińskiego).

Na techniczne utrzymanie w 2017 roku zasobu mieszkaniowego Miasta tzn. na remonty bieżące, konserwacje, rozbiórki wydatkowano 39,7 mln zł, a w 2016 roku 27,7 mln zł, w tym:

- na remonty lokali zamiennych – 10,2 mln zł,
- na remonty lokali socjalnych i tymczasowych – 8,9 mln zł,
- na rozbiórki i zabezpieczenia budynków – 2,1 mln zł,
- na remonty bieżące i konserwacje – 18,5 mln zł.

Pomimo znacznego wzrostu wydatków (w stosunku do roku 2016) na remonty bieżące, konserwacje, rozbiórki o 12,1 mln zł pokryto jedynie najpilniejsze remonty bieżące, zabezpieczające, konserwacje budynków, wymagane prawem przeglądy stanu technicznego obiektów budowlanych, najpilniejsze roboty remontowe w lokalach zamieszkałych oraz w lokalach socjalnych i zamiennych – opróżnionych i przeznaczonych do ponownego zasiedlenia.

Tab. 106. Uzyskane efekty rzeczowe

Rodzaj prac	2016	2017
remont lokali wolnych przeznaczonych do ponownego zasiedlenia (lokale zamienne) w tym:	277	351
lokale użytkowe		126
remont lokali wolnych przeznaczonych do ponownego zasiedlenia (lokale socjalne, pomieszczenia tymczasowe)	234	470
remont lokali zamieszkałych	36	46
rozbiorczy budynków mieszkalnych w tym:	23	13
w strefie wielkomiejskiej	18	5
pozostałych	5	8
roboty dekararskie	41	29
wymiana stolarki okiennej i drzwiowej	180	623
remont balkonów	1	0
roboty zabezpieczające konstrukcję budynków /ściagi, stemple/	2	6
remont instalacji wewnętrznych /gazowej, elektrycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania/	16	4

Źródło: Zarząd Lokali Miejskich

Rezultaty wzrostu nakładów widoczne są głównie we wzroście liczby remontów lokali wolnych przeznaczonych do ponownego zasiedlenia (lokale zamienne i socjalne) oraz wymianie stolarki okiennej i drzwiowej.

Głównym zadaniem w zakresie remontów lokali była realizacja zadań dedykowanych, w oparciu o wystawione skierowania oraz wykazy lokali wolnych przeznaczonych do ponownego zasiedlenia dla mieszkańców wykwaterowywanych pod program „Rewitalizacji obszarowej 1 do 8” co przełożyło się na wyremontowanie 470 lokali socjalnych i pomieszczeń tymczasowych oraz 351 lokali zamiennych.

W roku 2017 wzrosła wartość wydatkowanych środków na gospodarkę mieszkaniową w zasobie gminnym o 318 zł na 1 mieszkańca z 2 756 zł w 2016 r. do 3 074 zł w 2017 roku.

W roku 2017 wprowadzono we wspólnotach mieszkaniowych pełne opomiarowywanie lokali gminnych w wodomierze.

Rewitalizacja

Program „Mia100 Kamienic”

W 2017 r. kontynuowano realizowany od 2011 r. program pn. „Miasto Kamienic”, którego celem jest poprawa stanu technicznego kamienic będących własnością Miasta oraz przywrócenie historycznego charakteru zabytkowym budynkom, poprzez renowację i odtworzenie zniszczonych elementów architektoniczno - konserwatorskich. Remont kamienic to przede wszystkim: wymiana zniszczonych elementów konstrukcyjnych budynków, wymiana wszystkich instalacji, podłączenie do sieci ciepłowniczej i wyposażenie w instalację centralnego ogrzewania, wymiana okien, drzwi, remont klatek schodowych, elewacji budynków, podwórek i zagospodarowanie ich zielenią oraz placami zabaw dla dzieci. Remont kamienic to również całkowita przebudowa lokali mieszkalnych i usługowych, polegająca na dostosowaniu ich funkcji do obowiązujących warunków technicznych. Wyposażenie budynków w instalacje centralnego ogrzewania pozwala na likwidację pieców grzewczych, co ma znaczący wpływ na ochronę środowiska i poprawę bezpieczeństwa ich mieszkańców.

Łączny budżet pn. „Mia100 Kamienic ” oraz „Miasto Kamienic” wyniósł ponad 270 mln zł:

- 2011 – 12 mln zł,
- 2012 - 44 mln zł,
- 2013 – 53 mln zł,
- 2014 – 73 mln zł,
- 2015 – 66,4 mln zł
- 2016 – 11,2 mln zł
- 2017 – 11,8 mln zł

W ramach programu w latach 2011-2017 wyremontowano 100 nieruchomości, tj. 1 595 mieszkań i 189 lokali

użytkowych.

Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi

W 2017 roku złożono wnioski o dofinansowanie unijne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 dla siedmiu projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Wszystkie wnioski złożone w 2017 oraz jeden wniosek z grudnia 2016 roku uzyskały pozytywną ocenę formalną i merytoryczną, co umożliwiło podpisanie siedmiu umów o dofinansowanie projektów w III kwartale 2017 r. oraz ostatniej umowy w IV kwartale 2017 r.

Tab. 107. Wartość dofinansowania dla ośmiu projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi

Nr projektu	Wartość całkowita	Dofinansowanie		Krajowe środki publiczne		Wartość zabezpieczonych środków w budżecie Miasta	Terminy zakończenia realizacji projektu
		Budżet Państwa	EFRR	Wkład własny	Budżet Państwa Partnera		
Projekt Nr 1	228 953 559,67 zł	4 481 954,68 zł	101 218 478,79 zł	123 253 126,20 zł	0,00 zł	123 253 126,20 zł	31/01/2022
Projekt Nr 2	126 666 784,02 zł	1 842 871,64 zł	70 042 465,11 zł	39 813 591,27 zł	14 967 856,00 zł	79 779 184,02 zł	31/01/2021
Projekt Nr 3	77 099 520,83 zł	2 995 928,66 zł	31 110 835,37 zł	42 992 756,80 zł	0,00 zł	77 099 520,83 zł	31/07/2020
Projekt Nr 4	150 067 316,35 zł	5 324 309,91 zł	69 211 616,27 zł	75 531 390,17 zł	0,00 zł	75 531 390,17 zł	31/05/2022
Projekt Nr 5	116 568 683,27 zł	6 345 105,37 zł	44 256 313,45 zł	65 967 264,45 zł	0,00 zł	116 568 683,27 zł	31/07/2022
Projekt Nr 6	93 131 062,74 zł	2 527 688,03 zł	33 342 351,23 zł	57 261 023,48 zł	0,00 zł	86 403 780,15 zł	31/12/2020
Projekt Nr 7	136 282 807,42 zł	3 059 491,35 zł	59 688 538,17 zł	73 534 777,90 zł	0,00 zł	73 534 777,90 zł	31/12/2021
Projekt Nr 8	51 907 926,38 zł	1 215 134,97 zł	23 225 365,24 zł	27 467 426,17 zł	0,00 zł	27 467 426,17 zł	31/12/2021
Razem	980 677 660,68 zł	27 792 484,61 zł	432 095 963,63 zł	505 821 356,44 zł	14 967 856,00 zł	659 637 888,71 zł	

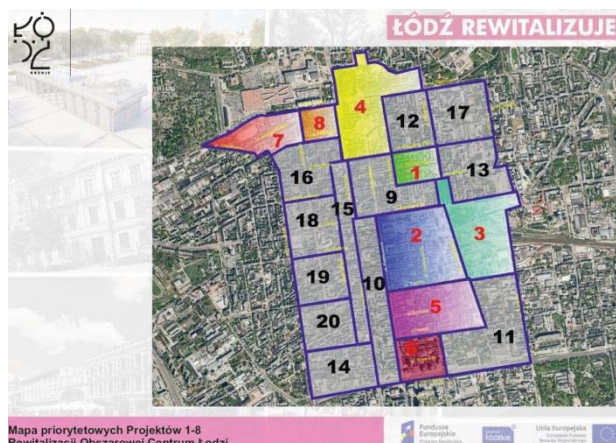
Źródło: Biuro ds. rewitalizacji

Ogółem w ośmiu projektach ROCL zaplanowano do realizacji 120 zadań inwestycyjnych, w tym 69 remontów budynków oraz 51 innych inwestycji, głównie drogowych i zieleniarskich (zrehabilitowane zostaną trzy parki, dwa pasáže, Stary Rynek, dwa place oraz powstanie jeden parki kieszonkowy). Łączna całkowita wartość projektów 1-8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi wynosi 980,7 mln zł.

W 2017 r. rozpoczęto proces wyłaniania Wykonawców dla wszystkich zadań inwestycyjnych znajdujących się w zakresie ośmiu projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Na koniec roku 2017 w ramach Projektów 1-8 ROCL ogłoszono 84 postępowania przetargowe, spośród których wyłoniono 26 wykonawców, a kolejnych 6 jest w trakcie podpisywania umów (przełom stycznia/lutego 2018 r.).

Równolegle do prowadzonych działań inwestycyjnych na obszarach ośmiu projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi odbyło się siedem spotkań z mieszkańcami i przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą w nieruchomościach, które przeznaczone są do remontów. Na początku lutego odbyły się dwa spotkania dla najemców lokali użytkowych, podczas których omówiony harmonogram prac budowlanych w poszczególnych nieruchomościach, struktura lokali po przeprowadzonych remontach oraz procedura wynajmowania użytkowych lokali zamiennych. Spotkania z mieszkańcami nieruchomości odbyły się w okresie kwiecień-czerwiec 2017 r. (pięć spotkań), a ich tematem było omówienie procesu przeprowadzek, przekazanie wstępnych terminów jego realizacji oraz poinformowanie mieszkańców o obecnie realizowanych przez Miasto inwestycji.

Rys. 13. Obszar rewitalizacji

Źródło: Zarząd Inwestycji Miejskich

W 2017 r. kontynuowano rozpoczęte pod koniec 2016 r. prace nad opracowaniem regulaminu udzielania dotacji na roboty budowlane polegające na remoncie lub przebudowie oraz na prace konserwatorskie i prace restauratorskie w odniesieniu do nieruchomości niewpisanych do rejestru zabytków, które zostały wprowadzone jako załącznik do przyjętej dnia 22 marca 2017 r. uchwały XLIII/1095/17 Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji miasta Łodzi, zmienionej uchwałą z dnia 15 kwietnia 2017 r. Na podstawie podjętej uchwały, Prezydent Miasta Łodzi 19 czerwca 2017 roku ogłosił otwarty nabór wniosków na wykonanie robót budowlanych polegających na remoncie lub przebudowie oraz pracach konserwatorskich i pracach restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości nie wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji, na które Miasto Łódź udzieli dotacji w 2018 r. W ramach tego programu do końca lipca 2017 r. przedstawiciele wspólnot mieszkaniowych, prywatni właściciele oraz użytkownicy wieczysti złożyli 119 wniosków dotacyjnych.

W 2017 r. zgodnie z przyjętym w Gminnym Programie Rewitalizacji harmonogramie opracowano dwa systemy monitorowania procesu rewitalizacji: System monitorowania realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi oraz System oceny postępów osiągnięcia celów Gminnego Programu Rewitalizacji. Na podstawie opracowanych systemów przygotowano testowy raport z monitoringu realizacji GPR.

Miasto rozpoczęło również współpracę z Łódzkim Ośrodkiem Geodezji w zakresie systemu gromadzenia i przetwarzania danych niezbędnych do realizacji zadania „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej sferze wielkomiejskiej miasta Łodzi” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach RPO WŁ na lata 2014-2020.

W 2017 r. kontynuowało współpracę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, w ramach której rozliczono w pełni pozyskane w 2016 roku lokale przy ul. Gdańskiej. Maksymalne wsparcie finansowe ze środków Funduszu Doplát na przedsięwzięcie polegające na wykupie lokali mieszkalnych w wyniku podpisanych z Bankiem Gospodarstwa Krajowego umów wynosiło 30 %, co ostatecznie stanowiło kwotę 162,6 tys. zł.

Ponadto, w związku z realizacją umowy z 2015 r. w grudniu 2017 r. przystąpiono do rozliczenia inwestycji wynikającej z podpisanej z Bankiem Gospodarstwa Krajowego umowy dotyczącej udzielenia finansowego wsparcia na pokrycie części kosztów przedsięwzięcia polegającego na budowie przez Widzewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o. budynku mieszkalnego przy ul. Wysokiej w Łodzi z 25 lokalami mieszkalnymi, uzyskując wsparcie 1,3 mln zł (co wyniosło 40 % całkowitej kwoty faktycznych kosztów przedsięwzięcia i stanowiło maksymalny poziom wsparcia wynikający z umowy).

Projekt pilotażowy II

Od stycznia 2017 roku, na zlecenie Ministerstwa Rozwoju realizowany jest Projekt Pilotażowy II pt. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi – etap 2”. (Pilotaż II)

Pilotaż II to projekt społeczny, skierowany do mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz przedsiębiorców prowadzących działalność na obszarze. Ma na celu wypracowanie modelowych rozwiązań problemów zdiagnozowanych w ramach poprzedniego projektu pilotażowego oraz ich przetestowanie w realnych warunkach trwającego procesu rewitalizacji w Łodzi. Zrealizowane zostaną działania, w ramach których przewiduje się wypracowanie rozwiązań możliwych do upowszechniania i stosowania również przez inne samorządy.

W 2017 roku projekt objął następujące działania:

- Zatrudnienie 8 Gospodarzy Obszarów i 8 Latarników Społecznych, których głównym zadaniem jest wsparcie i pomoc mieszkańcom obszaru rewitalizacji, którzy w związku z tym procesem muszą się przeprowadzić.
Gospodarz jest odpowiedzialny za bezpośredni kontakt z mieszkańcami, pomoc i wsparcie w rozwiązywaniu bieżących problemów mieszkalno – bytowych oraz problemów związanych z działaniami rewitalizacyjnymi, kierowanie mieszkańców do odpowiednich jednostek mających na celu pomoc w rozwiązaniu problemów (w tym towarzyszenie mieszkańcom w spotkaniach z urzędnikami), wsparcie mieszkańców w wypełnianiu niezbędnej dokumentacji, przekazywanie mieszkańcom rzetelnej informacji o procesie rewitalizacji, pomoc w rozwiązaniu problemu zadłużenia czynszowego.
Latarnik odpowiada za kompleksową pomoc i wsparcie w rozwiązywaniu problemów społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji obszarowej, sieciowanie, działania aktywizacyjne. Świadczona pomoc, powinna przyczynić się do aktywizacji społeczno-zawodowej oraz kompleksowego rozwiązania problemów mieszkańców.
- Realizacja zamówienia „Opracowanie modelu Latarnika Społecznego” – dokonano odbioru 3 zadań, z 4.
- Zatrudnienie specjalisty ds. komunikacji z przedsiębiorcami, do którego zadań należy wsparcie i współpraca z właścicielami lokali użytkowych z obszaru rewitalizacji, bezpośredni kontakt z przedsiębiorcami, udzielanie informacji o planowanych zmianach w ich otoczeniu oraz zebranie ich uwag i opinii a także wypracowanie rozwiązań dla pojawiających się problemów, inicjowanie zmian w przepisach dot. przedsiębiorców.
- Wyłonienie wykonawcy na „świadczenie usługi szkoleniowej polegającej na opracowaniu programu szkoleń (w formie warsztatów), ich organizacji oraz przeprowadzeniu, a także opracowaniu i wykonaniu materiałów szkoleniowych”. Szkolenia z właściwego rozumienia procesu rewitalizacji i rozwoju kompetencji miękkich dla 266 osób w wymiarze 40 h szkoleniowych. Opracowano programy szkoleń w formie warsztatów, zebrano listy uczestników, ustalono harmonogram warsztatów dla 18 grup szkoleniowych. Każda z grup składa się z urzędników różnych wydziałów, pracowników administracji, pomocy społecznej, policji, straży miejskiej, kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i innych osób zaangażowanych w proces rewitalizacji oraz Zespół Gospodarzy i Latarników. W roku 2017 przeszkolono dwie grupy szkoleniowe „mix” po 15 osób oraz zespół Latarników i Gospodarzy (16 osób).
- Zorganizowano i przeprowadzono dwa seminaria poświęcone tematyce rewitalizacji i wyzwaniom z nią związanych:
  - pierwsze seminarium edukacyjne: „Łódź rewitalizuje – rola edukacji w rewitalizacji Miasta Łodzi” odbyło się w dniu 2.06.2017 r., przy współpracy z Biurem Strategii; skierowane było do przedstawicieli łódzkich placówek edukacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem tych szkół, które znajdują się w obszarze rewitalizacji, zaś jego celem było przybliżenie tematu rewitalizacji w kontekście właściwego rozumienia tego procesu oraz jego przełożenia na działania edukacyjne w naszym mieście, jak również przekazanie dyrektorom informacji nt. planowanych konkursów unijnych, w których ich szkoły mogą brać udział.

- drugie seminarium: „Łódź rewitalizuje, Łódź współpracuje” odbyło się w dniu 30.11.2017 r., poświęcone było współpracy Miasta z trzecim sektorem. Celem spotkania było przekazanie informacji na temat bieżących oraz planowanych działań realizowanych w ramach procesu rewitalizacji przez Miasto Łódź i NGO. Ponadto omówione zostały działania możliwe do realizacji przez NGO i Miasto w ramach konkursów unijnych (zawieranie partnerstw z NGO).
- studia podyplomowe – udział 21 osób w studiach podyplomowych. 16 osób rozpoczęło zajęcia w 2017 roku, a 5 rozpoczyna w 2018 roku.
- Wyłonienie wykonawcy pierwszego etapu działania: wypracowanie modelu projektowania partycypacyjnego tj. „Opracowanie modelu prowadzenia partycypacji społecznej w projektowaniu przestrzeni publicznej dla inwestycji miejskich”, polegający m.in. na opracowaniu modelu przeprowadzenia partycypacji społecznej w projektowaniu przestrzeni publicznej dla inwestycji miejskich na podstawie zaplanowanych działań partycypacyjnych. Przeprowadzono kampanię informacyjną zachęcającą mieszkańców do udziału w spotkaniach i warsztatach. W grudniu przeprowadzono pierwsze spotkania z mieszkańcami m.in. spacery diagnostyczne (w tym jeden dedykowany dla dzieci) i dyżury konsultacyjne.
- Przygotowanie do ogłoszenia przetargów na opracowanie kolejnych modeli.

Program adaptacji pomieszczeń niemieszkalnych na cele mieszkalne „Łódzki Strych”

W 2017 roku kontynuowano program adaptacji pomieszczeń niemieszkalnych na cele mieszkalne. Zagospodarowanie przestrzeni poddaszy to pomysł Miasta na optymalizację wykorzystania zasobu komunalnego, oraz propozycja dla osób, które wykorzystując niejednokrotnie osobisty potencjał mają szansę na „stworzenie” własnego mieszkania.

Te trzy, bardzo istotne czynniki: zagospodarowanie, zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych oraz pobudzenie kreatywności, przyświecały rozpoczętemu w maju 2013 r. programowi „Łódzki Strych”. W pierwszej edycji programu do adaptacji wskazane zostały poddasza w 18 nieruchomościach. Oferta wzbudziła największe zainteresowanie wśród studentów.

Na 10 wybranych wniosków 7 pochodziło od tej grupy osób. W 2014 roku ogłoszono kolejne dwie edycje programu, w których zaproponowanych zostało 12 nowych adresów nieruchomości. W sierpniu 2015 r. została ogłoszona IV edycja programu „Łódzki Strych”. Do programu wytypowanych zostało 9 nieruchomości, w których wskazano 16 pomieszczeń niemieszkalnych, z możliwością ich adaptacji. Do programu wpłynęło 19 wniosków, spośród których 15 poddano rozpatrzeniu. W wyniku posiedzenia Komisji wybrano 3 wnioski, a 9 wpisano na listę warunkową. W styczniu 2016 r. została ogłoszona V edycja programu „Mieszkanie na strychu”. Do programu wytypowanych zostało 6 nieruchomości, w których wskazano 16 pomieszczeń niemieszkalnych, z możliwością ich adaptacji. Do programu wpłynęło 60 wniosków, spośród których 20 zostało odrzuconych z uwagi na niespełnienie wymogów formalno – prawnych. W wyniku posiedzenia Komisji wybrano 8 wniosków, a 24 wpisano na listę warunkową.

W maju 2017 r. została ogłoszona VI edycja programu „Mieszkanie na strychu”. Do programu wytypowano 5 nieruchomości, w których wskazano 13 pomieszczeń do adaptacji. Do programu wpłynęły 63 wnioski, z czego 41 spełniło wymogi formalno-prawne. W wyniku posiedzenia komisji wybrano 9 wniosków, a 6 wpisano na listę rezerwową. Ostatecznie, adaptowanych w VI edycji Programu jest 8 pomieszczeń niemieszkalnych.

Łącznie od początku Programu wpłynęły 242 wnioski o adaptację strychów

Księży Młyn

Opis dotyczący realizacji tego programu znajduje się w Filarze II Społeczeństwo i Kultura.

Rewitalizacja dokonana przez podmioty prywatne

W procesie inwestycyjnym prowadzonym przez podmioty prywatne w 2017 r. uzgodniono lub wydano pozwolenia na remonty elewacji budynków zabytkowych albo nowych inwestycji na zabytkowych obszarach dla: 71 kamienic, 9 oficyn, 113 nowych budynków, 8 zespołów fabrycznych, 18 dotyczących kolorystyki, 6 budynków użyteczności publicznej oraz 1 przebudowa ulicy.

Gospodarowanie nieruchomościami

Sprzedaż nieruchomości

W roku 2017 wystawiono do przetargu:

- 113 nieruchomości:
  - Wartość nieruchomości wystawionych do przetargu: 128,2 mln zł
  - Liczba ogłoszonych przetargów: 177
  - Liczba wylicytowanych nieruchomości: 60
  - Wartość sprzedanych nieruchomości: 75,74 mln zł
- 116 lokali mieszkalnych i użytkowych:
  - Wartość lokali wystawionych do przetargu: 15,45 mln zł
  - Liczba ogłoszonych przetargów: 146
  - Liczba wylicytowanych lokali: 99
  - Wartość sprzedanych lokali: 36,91 mln zł

Wydano 112 decyzji o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, sprzedano 11 nieruchomości, jedną oddano w użytkowanie wieczyste a nabytych zostało:

- 22 nieruchomości lokalowe o łącznej powierzchni 968,5 m²,
- przeprowadzono 8 transakcji nabycia nieruchomości w trybie wykupu lub zamiany, w wyniku których Miasto pozyskało nieruchomości gruntowe (zabudowane oraz niezabudowane) o łącznej powierzchni 11 325 tys. m².

Pozyskano nieruchomości (zarówno lokalowe jak i gruntowe) są niezbędne do realizacji zadań i zamierzeń inwestycyjnych Miasta Łodzi. Głównymi zamierzeniami inwestycyjnymi, na które w 2017 roku były pozyskiwane nieruchomości są zadania związane z rewitalizacją obszarową.

Prowadzone były oprócz tego postępowania, których efektem jest pozyskanie nieruchomości pod istniejącymi drogami (Partyzantów, Dębowskiego, Drozowa, Stalowa i al. Pamięci Ofiar Litzmanstadt Getto) czy też na zadania realizowane przez Wydział Gospodarki Komunalnej (odwodnienie ul. Pomorskiej).

Prowadzone były również postępowania wynikające z przysługującego Gminie Łódź ustawowego prawa pierwokupu nieruchomości. W minionym roku wpłynęło 2 399 warunkowych umów sprzedaży nieruchomości, podlegających rozpatrzeniu pod kątem skorzystania bądź też nieskorzystania przez Miasto z tego prawa.

Dzierżawy

Nieruchomości miejskie oraz nieruchomości, których Miasto Łódź jest posiadaczem wdzierżawiane są na okres do lat trzech lub w formie wieloletniej. W 2017 roku uzyskano dochód w wysokości 15,03 mln zł, z czego 5,8 mln zł

z dzierżaw wieloletnich.

Współpraca ze wspólnotami mieszkaniowymi

Zarząd Lokali Miejskich w 2017 r. kontynuowano działania dotyczące uporządkowania działalności we Wspólnotach Mieszkaniowych, w których Gmina Łódź posiadała swoje udziały.

W celu wzmocnienia nadzoru właścicielskiego w roku 2017 rozszerzono osobowe składy zarządów o pracowników ZLM w 4 wspólnotach mieszkaniowych, gdzie Miasto Łódź posiada ponad 80% udziałów w częściach wspólnych.

Liczba Wspólnot Mieszkaniowych na koniec 2017 roku wyniosła 2116 i zmniejszyła się w stosunku do roku ubiegłego o 36 wspólnot mieszkaniowych z czego w 100% sprywatyzowano 35 wspólnot mieszkaniowych. Tendencja spadkowa została odnotowana także we wspólnotach z udziałem miasta powyżej 50%.

W wyniku przeprowadzenia regulacji udziałów w częściach wspólnych (umożliwiających kontynuację sprzedaży lokali przez Gminę Łódź) zmierzających do całkowitego wyjścia Miasta ze wspólnot zwiększyła się o 273 liczba wspólnot z udziałem miasta poniżej 50%.

W związku z powyższymi działaniami Miasto ponosi mniejsze koszty zarządu.

„Zielone Podwórka”

Program kierowany jest do Wspólnot Mieszkaniowych, w których właścicielem lokali niewyodrębnionych jest Miasto, korzystających z nieruchomości na podstawie umów użyczenia zawartych z Miastem. Celem programu jest wspomaganie społeczności lokalnych w ich dążeniu do polepszenia standardu życia oraz warunków wypoczynku, poprzez poprawę estetyki otoczenia budynków. Udział Miasta we współfinansowaniu projektu nie może przekroczyć 75%, natomiast maksymalna wartość dofinansowania nie może być wyższa niż 35 tys. zł.

W 2017 roku chęć udziału w programie wyraziło 19 Wspólnot Mieszkaniowych, zakwalifikowano i zrealizowano 10 projektów (Komunardów, Tuwima, Kasprzaka, Gandhiego, Powstańców Wielkopolskich, Ossowskiego, Bojowników Getta Warszawskiego, Górna, Lenartowicza, Suwalska).

Całkowita kwota realizacji programu „Zielone Podwórka” wyniosła 411.566,85 zł.

W ramach Programu wykonano następujące prace: remont nawierzchni ciągów pieszych, rekultywację terenów zielonych, nasadzenia roślin, montaż elementów małej architektury (urządzenia siłowni plenerowej, ławki, gazony, kosze na śmieci).

Poprawa przestrzeni miejskiej

Zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami

W 2017 r.:

- prowadzono gminną ewidencję zabytków, w ramach której:
  - zweryfikowano i uzupełniono bazy danych, w tym dokumentację fotograficzną, archiwalną i architektoniczną,
  - opracowano i założono karty adresowe zabytków nieruchomych, włączono 13 obiekty do ewidencji gminnej,
  - zaktualizowano wykaz kart adresowych zabytków figurujących w gminnej ewidencji zabytków został udostępniony na stronie UMŁ oraz w BIP zainteresowanym podmiotom,
  - zlecono wykonanie kart ewidencyjnych zabytków architektury i budownictwa w ramach umów zewnętrznych (38 kart),
- kompetencje Miasta w zakresie ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego znacząco zwiększa porozumienie Wojewody

- Łódzkiego i Prezydenta Miasta Łodzi z 30 grudnia 2011 r. w sprawie powierzenia Miastu Łódź prowadzenia niektórych spraw, realizowanych przez Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W 2017 r. wydano 682 postanowienia, w tym 211 w sprawach uzgodnienia projektów decyzji o warunkach zabudowy i 47 w sprawie ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego. Wydano także 280 decyzji administracyjnych (spadek o 8%), dotyczące przede wszystkim pozwoleń na prowadzenie prac przy obiekcie zabytkowym, umieszczania na zabytku urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, kontroli stanu zachowania, a także podziału nieruchomości zabytkowych. Na mocy Porozumienia służby Miejskiego Konserwatora Zabytków wszczęły i prowadziły postępowania w sprawie przeprowadzenia kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W 2017 r. prowadzono procedury dot. 12 nieruchomości. W wyniku w/w kontroli zostało wydanych 8 zaleceń pokontrolnych i 4 decyzje. Przeprowadzono również procedury nadzoru prac wykonywanych na podstawie wydanych decyzji i postanowień,
- podpisano Aneks do Porozumienia Wojewody Łódzkiego i Prezydenta Miasta Łodzi z 2011 w sprawie powierzenia Miastu Łódź prowadzenia niektórych spraw z zakresu właściwości Wojewody Łódzkiego, realizowanych przez Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Aneks do Porozumienia, który jest dokumentem obligatoryjnym, przedłużającym ważność zawartych w porozumieniu ustaleń na kolejny rok, został przygotowany i skonsultowany z właściwymi jednostkami Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, a następnie podpisany w 2017 r. Na podstawie Aneksu Miasto Łódź otrzymało dotację celową w wysokości 6 tys. zł na wykonanie 5 kart ewidencyjnych obiektów zabytkowych,
  - rozpatrzono 2 839 spraw (wniosków składanych przez jednostki oraz zewnętrznych klientów Urzędu), co stanowi wzrost w stosunku do roku 2016 o 16%, i zawierających m.in.: wytyczne konserwatorskie do prac remontowych i innych działań podejmowanych w obiektach zabytkowych, opinie do projektów architektonicznych, wytyczne konserwatorskie dla projektów studenckich, informacje dot. gminnej ewidencji zabytków, wytyczne do decyzji o warunkach zabudowy, wytyczne konserwatorskie do warunków zabudowy, zaświadczenia i informacje z zakresu ochrony zabytków,
  - prowadzono prace nad projektami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – wytyczne konserwatorskie do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
  - udzielono 23 dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków niestanowiących własności miasta Łodzi na kwotę 3,54 mln zł. Ponadto w 2017 r. ogłoszono otwarty konkurs ofert na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków niestanowiących własności Miasta Łodzi, na które Miasto Łódź udzieli dotacji w 2018 r.,
  - został otwarty nabór wniosków na wykonanie w/w prac w stosunku do nieruchomości niewpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji,
  - przygotowano i przyjęto uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi nowy regulamin w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze miasta Łodzi,
  - W ramach prowadzenia działania na rzecz wpisania łódzkiego Cmentarza Żydowskiego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w 2017 prowadzono rozliczenie II transzy dotacji w wysokości 100 tys. zł i kontrolę prawidłowości realizacji zadania za 2016 r.,
  - zorganizowano konkurs „Zabytek dobrze utrzymany”, którego celem było wyróżnienie dysponentów obiektów zabytkowych, przejawiających szczególną troskę i dbałość o budynki stanowiące historyczne dziedzictwo Łodzi. Konkurs został zorganizowany w ramach zadania własnego, gdyż nie wpłynęła oferta w trybie art. 19a (współpracy z organizacjami pozarządowymi). Przyznano 3 nagrody: Prezydenta Miasta Łodzi dla Zakładów Zenit, Miejskiego

Konserwatora Zabytków dla kamienicy przy Wólczańskiej 37 oraz mieszkańców (w wyniku głosowania internetowego spośród 20 propozycji) - dla Akademii Muzycznej - Pałac K. Poznańskiego,

- w formule współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi realizowano projekt edukacyjny dotyczący upowszechniania wiedzy o łódzkich zabytkach wśród młodzieży szkolnej. W ciągu roku zorganizowano 55 warsztatów (9 w gimnazjach, 28 w technicach, 18 w liceach). Zajęcia przybliżają młodzieży historię, rozwój miasta oraz tematykę dot. zabytkowych obiektów. Forma zajęć powoduje, iż zaangażowana jest cała grupa. Forma warsztatów pozwala w jasny, przejrzysty sposób przekazać treści merytoryczne (m.in. historię i rozwój miasta, czym jest zabytek i charakterystykę historycznej zabudowy w Strefie Wielkomięskiej) przy jednoczesnej aktywacji uczniów. Łączenie nauki i zabawy powoduje, iż dzieci chętnie się w nie angażują, a przekazywane informacje przyswajają bez trudu,
- w ramach projektu Szlak Zabytków Techniki w Łodzi kontynuowano prace związane z realizacją. Wydano 100 egzemplarzy albumu fotograficznego „Zabytki Techniki Łodzi”, 500 egzemplarzy „Przewodnik po Szlaku Zabytków Techniki Łodzi” wraz z mapą szlaku - również 500 egzemplarzy,
- w ramach realizacji programu „Mała Konserwacja” zlecono wykonanie konserwacji detali sztukatorskich, ceramicznych, drewnianych i żeliwnych z przeznaczeniem wyeksponowania w lapidarium detalu za kwotę 39,9 tys. zł (rozestanie ofert, sporządzenie umowy, uczestnictwo w bieżącym nadzorze merytorycznym i odbiorze, rozliczenie),
- w ramach poprawy stanu estetycznego przestrzeni publicznych w mieście prowadzone były następujące działania:
  - konsultacje z projektantami przy opracowywaniu projektów remontów dróg w 2017 r.,
  - współpraca z Zarządem Dróg i Transportu i Zarządem Inwestycji Miejskich przy planowanych remontach dróg położonych w obszarach objętych ochroną konserwatorską,
- w ramach udzielonych gwarancji na wykonane prace budowlane przy obiektach zabytkowych prowadzone były przeglądy i odbiory pogwarancyjne w kamienicach: Jaracza, Piotrkowska, Piotrkowska. W ramach tych działań złożono do sądu wnioski o mediację w sprawie prac konserwatorsko-remontowych wykonanych w Szpitalu Jonschera przed upływem okresu gwarancji,
- opracowano wkład merytoryczny do książki o Antonim Szramie. Celem zadania było przygotowanie materiału stanowiącego kanwę do publikacji poświęconej pierwszemu łódzkiemu Konserwatorowi Zabytków. Dzięki jego staraniom powstał pierwszy spis obiektów znajdujących się pod ochroną. Książka będzie przedstawiła A. Szramę zarówno od strony pracy zawodowej, naukowej i osiągnięć na tych polach, jak również przybliży jego prywatną sylwetkę,
- sporządzone zostało sprawozdanie z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. (Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2014-2017) za lata 2015-2016, które następnie przedstawione zostało w imieniu Prezydenta Miasta Łodzi Radzie Miejskiej,
- kontynuowano Dokumentowanie i badanie łódzkiego dziedzictwa – kolorystyka kamienic północnej pierzei ul. Moniuszki. Zlecono wykonanie analogicznych badań dla pierzei północnej. Ustalono pierwotną kolorystykę dla kamienic przy ul. Moniuszki, Sienkiewicza i Piotrkowskiej,
- na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ustanowiono kolejnych 14 społecznych opiekunów zabytków,
- 30-31 maja 2017 r. odbyło się ogólnopolskie 7. Spotkanie Opiekunów Pomników Historii. Miasto współorganizowało spotkanie wraz z Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Dwudniowa konferencja odbyła się w Centralnym Muzeum Włókiennictwa. Miejski Konserwator Zabytków wygłosił referat pn. "Adaptacja, konserwacja, restauracja, kreacja - różnorodne podejście do zachowania przemysłowej tkanki architektonicznej Łodzi". Dla uczestników zorganizowana została wycieczka po najważniejszych obiektach zabytkowych Łodzi uznanych za Pomnik Historii. Efektem spotkania było:
  - udział ok. 120 osób. Gościom w ramach wycieczki zaprezentowane zostały obiekty i tereny Łodzi uznane za Pomnik

- Historii,
- podjęte zostały rozmowy na temat wsparcia finansowego i zarządzania Pomnikami Historii,
  - osoby związane z tematyką dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków z całego kraju poznały zabytki i historię Łodzi na przykładzie najbardziej reprezentatywnych obiektów objętych tytułem Pomnika Historii,
  - złożenie wniosku Miasta Łodzi do uzyskania Znak Dziedzictwa Europejskiego. W roku 2016 nastąpiło zgłoszenie łódzkiego wniosku obejmującego obszar Pomnika Historii „Łódź - wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego” do I etapu Konkursu. Decyzją Komitetu ds. Znak Dziedzictwa Europejskiego Łódź otrzymała pozytywną rekomendację do ubiegania się o nominację na szczeblu międzynarodowym. Przygotowano formularz zgłoszeniowy (dwujęzyczny: polski i angielski) i przesłany do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które przekazało zgłoszenie do Komisji Europejskiej. W dniu 7 grudnia 2017 r. opublikowany został raport komisji konkursowej dot. obiektów, które otrzymały odznaczenie. Łódź, pomimo pozytywnej opinii na temat europejskich wartości kulturowych miasta, uzyskała negatywną opinię ws. otrzymania znaku ze względu na niezadowalający poziom uwzględnienia tych europejskich wartości w propozycji zarządzania znakiem,
  - opracowanie Informatora o finansowaniu prac w obiektach zabytkowych. Informator został przygotowany dla wszystkich właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych oraz obiektów znajdujących się na terenach objętych ochroną obszarową lub granicami Specjalnej Strefy Rewitalizacji. W informatorze opisane zostały wszystkie możliwe na chwilę obecną możliwe źródła finansowania remontów w budynkach. Informator będzie na bieżąco aktualizowany i udostępniany w formie papierowej i elektronicznej na stronie UMiL,
  - kontynuowano działania związane z poprawą stanu zachowania i estetyki łódzkich kamienic:
    - informowanie właścicieli kamienic o możliwości zwolnienia od podatku od nieruchomości budynków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków w związku z przeprowadzeniem prac remontowych,
    - tworzenie, wdrażanie i ulepszanie procedur związanych z prowadzeniem prac remontowych kamienic w ewidencji zabytków m.in. opracowanie wytycznych konserwatorskich oraz zakresu oczekiwanych dokumentacji,
    - uzgadnianie dokumentacji projektowych, spotkania z projektantami, korekty, wydawanie postanowień na etapie wydawania pozwoleń na budowę,
    - kontynuacja współpracy z Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego dotycząca poprawy stanu technicznego i estetyki obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, w ramach której uczestniczono w 35 kontrolach,
  - prowadzone były lub kontynuowane następujące działania mające na celu wzmocnienie opieki i ochrony łódzkich zabytków:
    - przygotowanie (aktualizacja) katalogu obiektów zabytkowych w zagrożeniu oraz obiektów do zagospodarowania,
    - weryfikacja budynków przeznaczonych do wyłączenia z użytkowania z obszaru całego miasta - udział w oględzinach,
    - udział w oględzinach nieruchomości w związku z trwającymi postępowaniami w sprawie wpisania do rejestru zabytków nieruchomych,
    - opiniowanie projektów zadań budżetu obywatelskiego dotyczących obiektów zabytkowych – w ramach tego zadania wydawane były opinie i wytyczne dla zadań zgłoszonych do budżetu obywatelskiego, które dotyczyły lub miały bezpośredni wpływ na obiekty zabytkowe miasta,
    - opiniowanie rozbiórki obiektów historycznych zakwalifikowanych do rozbiórki zarządzanych przez Miasto.

Ulica Piotrkowska

Park Kulturowy ulicy Piotrkowskiej zwany dalej Parkiem Kulturowym stanowi nowe rozwiązanie usprawniające działania w zakresie poprawy estetyki tej przestrzeni. Uchwała w sprawie utworzenia parku kulturowego została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego w 2016 roku. Poprawa estetyki ulicy Piotrkowskiej oraz ulic do niej przylegających na odcinku od ulicy Ogrodowej/Północnej do alei Mickiewicza/Piłsudskiego, w granicach wyznaczonych ulicami Zachodnią i Kościuszki oraz Wschodnią i Sienkiewicza, prowadzona była w oparciu o zapisy regulaminu Parku Kulturowego. Dotyczyły one form i rodzajów urządzeń reklamowych, zasad prowadzenia działalności gospodarczej poza budynkami, zasad sytuowania elementów małej architektury i wyposażenia technicznego budynków.

W ramach poprawy estetyki ulicy Piotrkowskiej w roku 2017 prowadzone były następujące działania:

- realizowanie zadań wynikających z utworzenia Parku Kulturowego ulicy Piotrkowskiej – jako narzędzia umożliwiającego skuteczne i szybsze reagowanie na niepokojące działania w przestrzeni publicznej ulicy Piotrkowskiej i jej przecznic. W konsekwencji zachowanie dbałości o estetykę tego obszaru pod kątem urządzeń reklamowych, w kwestii obiektów małej architektury, ogródków gastronomicznych i obiektów handlowych, prowadzenia działalności gospodarczej poza budynkami lub prowadzenia robót budowlanych,
- współpraca ze Strażą Miejską w ramach monitorowania obszaru parku kulturowego – Straż Miejska nakłada mandaty lub kieruje sprawę do sądu z wnioskiem o ukaranie sprawcy wykroczenia,
- skierowanie 23 zawiadomień do Policji o możliwości popełnienia wykroczenia w przypadkach łamania prawa w kwestii urządzeń reklamowych i obiektów budowlanych. W takim wypadku Policja, po przeprowadzeniu dochodzenia, kieruje sprawę do sądu z wnioskiem o ukaranie sprawcy – około połowa tych spraw została w roku 2017 rozpatrzona przez sąd, który zasądzał kary pieniężne i nakaz usunięcia nieprawidłowości,
- dla 2 obiektów konieczne było wszczęcie postępowań administracyjnych na mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art.45): w wyniku pierwszego postępowania urządzenie reklamowe zostało zmienione, drugie postępowanie jest w toku,
- działania dot. obiektów handlowych niетrwale związanych z gruntem polegały na informowaniu ich właścicieli lub dysponentów o konieczności usunięcia ich z terenu parku kulturowego. W efekcie udało się usunąć elementy zagospodarowania niezgodne z regulaminem parku kulturowego z jednej lokalizacji. Podobne kroki zostały skierowane w stosunku do kiosków usytuowanych na placu Wolności (2 obiekty) i przy ul. Piotrkowskiej 146. Na wniosek tuł. Biura władający terenem (ZDiT) nie przedłużył umów na dzierżawę terenu przy pl. Wolności. W stosunku do jednego obiektu będzie uruchomiona procedura wykonania zastępczego. W odniesieniu do obiektu przy ul. Piotrkowskiej 146 sprawa została przekazana do Straży Miejskiej, która następnie wystąpiła do Sądu z wnioskiem o ukaranie sprawcy,
- systematyczne monitorowanie wszystkich obiektów znajdujących się na terenie Parku Kulturowego ulicy Piotrkowskiej – sprawdzanie stanu urządzeń reklamowych, umożliwiające szybkie reagowanie na nowe, nielegalne i niezgodne z wytycznymi MKZ reklamy na elewacjach; kontrolowanie wykonywania przez najemców i właścicieli zaleceń MKZ ws. Reklam,
- utworzenie bazy fotograficznej zawierającej aktualny stan elewacji budynków znajdujących się przy ulicy Piotrkowskiej oraz reklam wielkoformatowych na obszarze Parku Kulturowego ulicy Piotrkowskiej,
- przekazywanie najemcom i właścicielom lokali użytkowych wytycznych MKZ dla urządzeń reklamowych na terenie zabytkowego układu urbanistycznego ulicy Piotrkowskiej – w ramach tego działania właścicielom i najemcom lokali użytkowych przy ulicy Piotrkowskiej przekazane zostały informacje o zakresie ochrony konserwatorskiej na terenie zabytkowego układu urbanistycznego, dopuszczalnych formach urządzeń reklamowych oraz procedurze uzgadniania

tych urządzeń ze służbami konserwatorskimi wynikających z zapisów Uchwały o utworzeniu parku Kulturowego ulicy Piotrkowskiej,

- zawiadamianie najemców i właścicieli o konieczności zmiany urządzeń reklamowych, dostosowania ich do wytycznych regulaminu Parku Kulturowego lub uzyskania na nie pozwolenia MKZ – w ramach tego działania do właścicieli kamienic i użytkowników lokali usługowych wysyłane były zawiadomienia o konieczności usunięcia nośników reklamowych nieposiadających zgody służb konserwatorskich oraz informacje o sposobie legalnego umieszczania urządzeń reklamowych. W efekcie tych działań około 50 nośników reklamowych niezgodnych z regulaminem parku kulturowego zostało usuniętych lub zmienionych na zgodne z wytycznymi Miasta.

Efektem działań były zmiany dotychczasowych form reklam. Prowadzone na bieżąco interwencje spowodowały, iż zniknęły z witryn folie reklamowe i kasetony, z balkonów usunięto banery, usunięto nielegalne reklamy, a część została wymieniona na nowe estetyczne i zgodne z regulaminem parku kulturowego. Osoby, które z premedytacją nie przestrzegały regulaminu parku kulturowego, podlegały karze finansowej i były obligowane przez wyrok sądu do usunięcia nieprawidłowości. Najemcy lokali na ulicy Piotrkowskiej zaczęli stosować procedurę, dotyczącą umieszczania urządzeń reklamowych, zgodnych z Uchwałą o utworzeniu parku kulturowego. Istnieje jeszcze szereg nośników reklamowych posiadających zezwolenia z lat poprzedzających wprowadzenie przepisów uchwały, co do których nie ma podstaw prawnych egzekwowania ich likwidacji. Natomiast świadomość konieczności dbania o estetykę przestrzeni publicznej wśród najemców oraz właścicieli lokali przy ulicy Piotrkowskiej systematycznie rośnie, czego dowodem są liczne wnioski o wydanie pozwolenia na umieszczanie reklam na zabytku, składane do MKZ przez nowych najemców lokali użytkowych. Świadczy o tym także mniejsza ilość nowo pojawiających się nielegalnych reklam.

2. ZIELONA, UPORZĄDKOWANA ŁÓDŹ

Poprawa jakości życia Łódzian i zwiększenie atrakcyjności miasta dzięki wykorzystaniu potencjału środowiska przyrodniczego, zachowaniu i porządkowaniu przestrzeni aktywnej biologicznie i obszarów służących rekreacji i budowaniu zdrowego stylu życia.

Działania związane z tym celem realizowane były w obszarze polityki przestrzennej oraz komunalnej i ochrony środowiska zgodnie z uchwalonymi przez Radę Miejską 16 stycznia 2013 r. politykami sektorowymi: „Polityką komunalną i ochrony środowiska Miasta Łodzi 2020+” oraz „Strategią przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+”.

Planowanie przestrzenne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi.

Aktualizacją „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi” zajmuje się Miejska Pracownia Urbanistyczna (MPU). Główne działania MPU w 2017 r. wynikające z założeń Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+ dotyczyły rozwoju miasta „do wewnątrz” oraz wprowadzenia niezbędnych zmian w układzie komunikacyjnym. W 2017 r.:

- kontynuacja prac nad sporządzeniem uwarunkowań rozwoju przestrzennego miasta, opracowywanie założeń i kierunków rozwoju przestrzennego miasta oraz rozpatrywano wnioski złożone do Studium.
- prezentacja projektu Studium na posiedzeniach MKU-A,
- wprowadzenie korekt do projektu Studium wynikających z opinii i uzgodnień wewnętrznych oraz stanowiska Miejskiej Komisji Urbanistyczno – Architektonicznej,
- przekazanie projektu Studium do opiniowania przez komórki organizacyjne UMŁ i miejskie jednostki organizacyjne oraz przedłożenie dokumentu do konsultacji,
- utworzenie dodatkowych punktów konsultacyjnych dla mieszkańców:
  - Łódzkie Centrum Kontakt z Mieszkańcami,
  - 5 dodatkowych lokalizacji - szkoły podstawowe,
- opracowywanie dokumentu wraz z przygotowaniem projektu zarządzenia Prezydenta Miasta Łodzi,
- organizowanie spotkań dotyczących problematyki Studium:
  - spotkanie eksperckie w sprawie ustalenia listy oraz zakresu ochrony dla dóbr kultury współczesnej w Łodzi,
  - z Komisją Planu Przestrzennego, Budownictwa, Urbanistyki i Architektury Rady Miejskiej w Łodzi,
  - z Towarzystwem Urbanistów Polskich, z Łódzkim Stowarzyszeniem Rzeczników Majątkowych, z Łódzką Okręgową Radą Izby Architektów oraz Stowarzyszeniem Architektów Polskich Oddział w Łodzi,
  - Komisją Planu Przestrzennego, Urbanistyki, Budownictwa i Architektury,
  - Publiczna dyskusja nad projektem Studium.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

W 2017 roku kontynuowano prace zgodnie z ustalonym w 2014 r. harmonogramem sporządzania mpzp na lata 2014-2018:

- Etap 1 – sporządzanie planów miejscowych, których opracowanie stanowi priorytet z uwagi na konieczność uporządkowania struktury Strefy Wielkomiejskiej, a także planów których uchwalenie jest konieczne dla powstrzymania niekontrolowanej suburbanizacji.

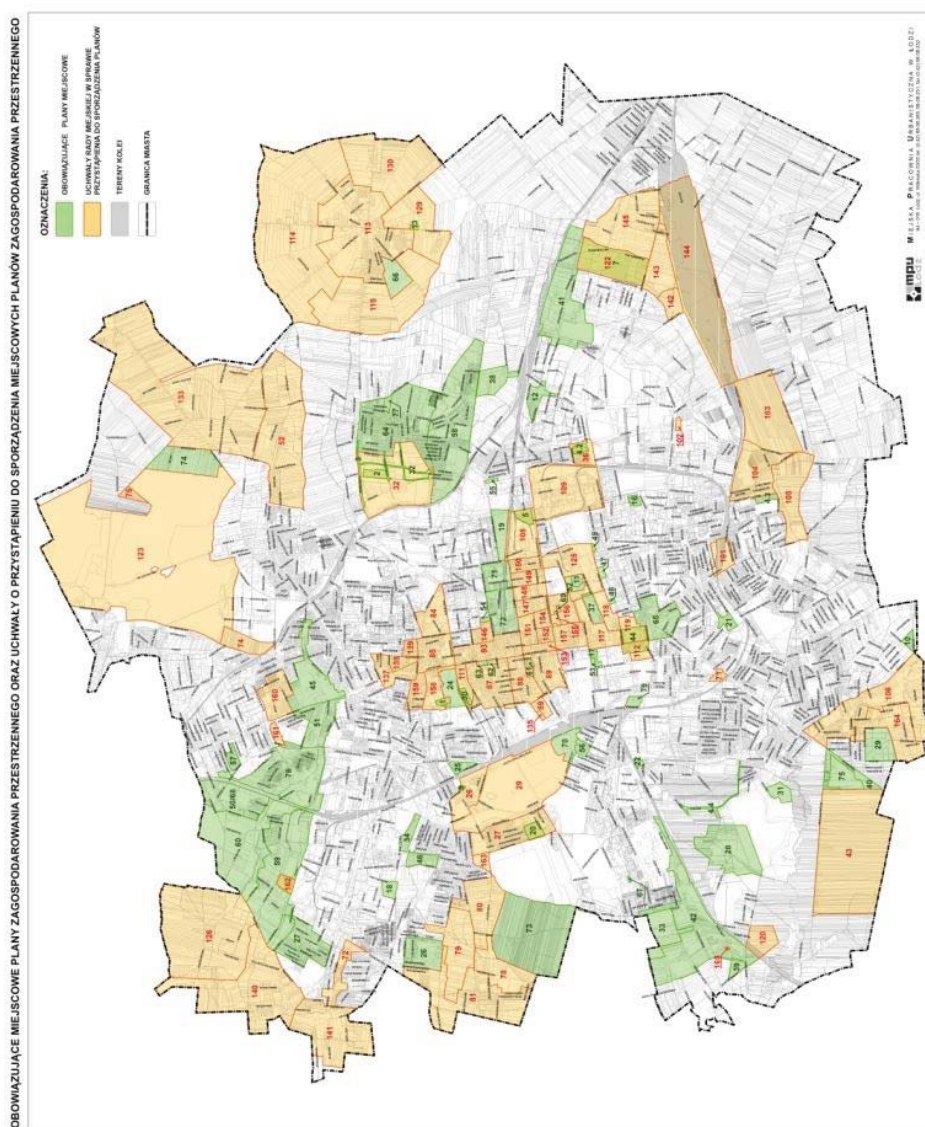
- Etap 2 - sporządzenie planów miejscowych, których uchwalenie zapobiegnie niekontrolowanej suburbanizacji, i pozwoli na ograniczenie zabudowy na obszarach oznaczonych w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jako tereny zieleni leśnej, parkowej oraz upraw rolnych.
- Etap 3 – sporządzanie planów miejscowych, których uchwalenie ma na celu uporządkowanie istniejących terenów zabudowy jednorodzinnej, rezydencjonalnej i zagrodowej oraz zapewnianie ład przestrzennego w sąsiedztwie terenów wyłączonych z zabudowy oraz takich, których opracowanie uzależnione jest od możliwości MPU.

Tab. 108. Przygotowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (stan na koniec grudnia)

Zakres informacji	Liczba dokumentów				Powierzchnia ogółem (ha)				% udział w powierzchni miasta			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Powierzchnia obowiązujących mpzp	70	77	bd	92	2641	3116	4723	5302	9,01	10,62	16,09	18,06
Uchwalone mpzp	11	8	11	10	422	656	1583	600	1,44	1,93	5,47	2,05
Przystąpienia do sporządzenia mpzp	7	26	16	13	721	1614	1381	953	2,47	5,27	4,69	3,26
Mpzp w przygotowaniu.	46	52	53	55	6873	5585	5147	5493	23,44	19,04	17,54	18,72

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Miejskiej Pracowni Urbanistycznej.

Rys. 14. Obszary przeznaczone do objęcia MPZP w latach 2014 - 2018.

Źródło: Miejska Pracownia Urbanistyczna

Prace projektowe prowadzone w MPU w roku 2017 spowodowały wzrost stopnia pokrycia miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego o 5,47 punkta procentowego i obecnie wynosi on 18,06% - 5 302 ha powierzchni miasta. Uchwalono następujące plany:

- Zabytki - Kwartał Łąkowa (59) dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic Andrzeja Struga i Łąkowej,
- Struga II (135) dla części miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Andrzeja Struga, Łąkowej i alei Włókniarzy,
- Sokołówka (126) dla części miasta Łodzi położonej w dolinie rzeki Sokołówki, obejmującej zachodnią część Osiedla Sokołów,
- Piotrkowska – Ramisch (152) w rejonie alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulic: Piotrkowskiej, Nawrot i Henryka Sienkiewicza,
- Piotrkowska – Kościuszki (153) w rejonie alei: Tadeusza Kościuszki i Adama Mickiewicza oraz ulic: Andrzeja Struga i Piotrkowskiej,
- Julianów – Al. Róż (166) w rejonie alei Róż oraz ulic: Łągiwnickiej, Julianowskiej, Zgierskiej, dr. Władysława Biegańskiego, Krzewowej, Pogodnej, Zdrojowej i Przyrodniczej,
- M1 (176) dla części obszaru miasta Łodzi położonej na terenie osiedla Stoki, w rejonie ulic: Brzezińskiej, Andrzeja Kerna i Stokowskiej,
- Ogród Botaniczny (181) dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Konstantynowskiej, Krzemienieckiej, Retkińskiej i Kusocińskiego,
- Włókiennicza (146) - dla części obszaru miasta Łodzi położonej w rejonie ulic: Wschodniej, Rewolucji 1905 r., J. Kilińskiego, Włókienniczej, S. Jaracza, G. Piramowicza i G. Narutowicza,
- Park na Janowie (180) dla części obszaru miasta Łodzi obejmującej park pn. „Park na Janowie”, położonej w rejonie alei Hetmańskiej oraz ulic: Juranda ze Spychowa, Maćka z Bogdańca i Oleńki Billewiczówny.

W 2017 r. Rada Miejska przyjęła uchwały o przystąpieniu do opracowania 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni 953,32 ha – 3,26 % obszaru miasta. Obecnie Miejska Pracownia Urbanistyczna kontynuuje pracę nad 55 projektami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni 5 493 ha – 18,72 % obszaru miasta.

Pozostałe działania Miejskiej Pracowni Urbanistycznej:

- opracowano portfolio zawierające informacje na temat opracowywanych w MPU miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- sporządzono 31 prognoz i aktualizacji prognoz oddziaływania na środowisko sporządzonych na potrzeby miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym prognozę oddziaływania na środowisko do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi,
- sporządzono 31 prognozy skutków finansowych uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- sporządzono 4 opracowania ekofizjograficzne na potrzeby sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- zorganizowano „Dni otwartych MPU w Łodzi” mających na celu zapoznanie mieszkańców z działalnością Miejskiej Pracowni Urbanistycznej,
- zorganizowano spotkanie z delegacją z Szanghaju – przedstawicielami służb miejskich zajmujących się rozwojem miasta oraz problematyką budownictwa mieszkaniowego, w celu wymiany doświadczeń w zarządzaniu rozwojem i urbanizacją miast,
- opracowano miejski program inwestycyjny ZIELONE POLESIE dla obszaru Starego Polesia, mającego na celu koordynację działań związanych z poprawą jakości życia. Program uhonorowany nagrodą Fundacji Rozwoju Demokracji

Lokalnej imienia Jerzego Regulskiego za najlepszą ideę urbanistyczną w Polsce w 2017 r.,

- rozpoczęto opracowywanie miejskiego programu inwestycyjnego BAŁUTY OD NOWA dla obszaru Bałut – uzyskanie pozytywnej opinii MKU-A,
- zarejestrowano 1729 uwag i wniosków do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi oraz 3387 uwag do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- rozpoczęto prace zespołu ds. modelowania i wizualizacji 3D w ramach projektu UE pn. „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”, w szczególności:
  - wdrożenie technologii oraz rozpoczęcie prac związanych z przetwarzaniem danych pozyskanych ze skaningu naziemnego dla potrzeb modelowania i wizualizacji 3D,
  - przygotowanie standardów opracowania i aktualizacji cyfrowych makiet 3D oraz rozpoczęcie prac nad wykonaniem pilotażowej cyfrowej makiety architektonicznej stanu projektowanego dla obszaru 4 rewitalizacji,
  - wykonanie cyfrowej makiety 3D stanu istniejącego dla obszarów wskazanych w harmonogramie prac Zespołu,
- przygotowano poster na konferencję Proremita organizowanego przez Politechnikę Łódzką (październik 2017 r.),
- przedstawiono prezentację dot. nowych technologii w MPU na Kongres GIS 2017,
- przygotowano materiały graficzne dotyczące planów miejscowych sporządzonych dla rejonu ul. Piotrkowskiej – materiał na konkurs Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa (maj 2017 r.),
- przygotowano materiały graficzne dotyczące programu Zielone Polesie – materiał na konkurs Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej imienia J. Regulskiego,
- wykonano na zlecenie MPU model ruchu dla układu komunikacyjnego do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi,
- wzięto udział w spotkaniach dotyczących działań inwestycyjnych Miasta w strefie Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi, w tym z gestorami przebiegu sieci ciepłowniczej, gazowniczej, elektroenergetycznej na obszarze projektów,
- wzięto udział w konferencji „Współczesne dworce jako wielofunkcyjne huby” w Centrum Konferencyjnym EC1 - Łódź Miasto Kultury.
-

Ochrona środowiska

Zachowanie stabilności ekologicznej miasta i ochrona lokalnej różnorodności biologicznej

Łódź jest miastem o dużym udziale terenów zielonych. Lasy zajmują 9,32 % powierzchni miasta, w tym największy las miejski w Polsce – Las Łagiewnicki. Ogólnie dostępne tereny zieleni urządzonej (parki, zieleńce) stanowią 2,4% powierzchni, a składa się na nie 36 parków utrzymywanych przez Zarząd Zieleni Miejskiej, z czego 13 wpisanych jest do rejestru zabytków. Powierzchnia terenów zieleni przypadająca na 1000 mieszkańców miasta wynosi 2,71 ha.

Tab. 109. Lasy w Łodzi (w % pow. miasta)

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Lasy komunalne	5,14	5,14	5,12	5,12	5,12	5,13
Lasy państwowe	0,68	0,69	0,69	0,69	0,69	0,69
Lasy niepubliczne	3,63	3,60	3,56	3,48	3,51	3,53
Razem	9,45	9,43	9,37	9,29	9,32	9,35

Źródło: Zarząd Zieleni Miejskiej.

Zwiększenie udziału lasów w powierzchni miasta w dużej mierze zależało od zmian zachodzących w lasach niepublicznych.

Tereny objęte obszarowymi formami ochrony przyrody stanowią 9,2% powierzchni miasta. Ochrona lokalnej różnorodności biologicznej odbywa się poprzez zachowanie reliktyw naturalnej przyrody i korytarzy ekologicznych łączących tereny zieleni urządzonej, ośrodki różnorodności biologicznej na obszarze zurbanizowanym miasta i w jego strefie peryferyjnej.

W zakresie ochrony środowiska wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono prace pielęgnacyjne przy 13 pomnikach przyrody, w tym w 2 alejach klonowych – wzdłuż ul. Zdrowie i drogi krajowej nr 71 i przeprowadzono waloryzację 23 drzew przewidzianych do ochrony w formie pomnika przyrody,
- ustanowiono ochronę i oznaczenie 1 nowego pomnika przyrody,
- przygotowano dokumentację przyrodniczą do projektu ustanowienia 2 użytków ekologicznych – „Bagno Ługi” i „Opadówka”, na terenie Lasu Łągiwnickiego,
- monitorowano występowanie barszczu Sosnowskiego i Mantegazziego,
- dokonywano bieżącej kontroli stanu zachowania walorów przyrodniczych obszarowych form ochrony przyrody i stanu pomników przyrody oraz przeciwdziałanie czynnikom zagrażającym ich walorom,
- zaopiniowano 37 projektów zmian zagospodarowania terenu, 5 projektów inwestycyjnych i 12 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz zaopiniowanie 113 propozycji sprzedaży nieruchomości Miasta pod kątem zachowania naniesień roślinnych.

Leśnictwo Miejskie

Przedmiotem działalności Leśnictwa w 2017 r. było, w szczególności:

- prowadzenie gospodarki leśnej na nieruchomościach powierzonych w administrowanie i znajdujących się we władaniu Leśnictwa (część gruntów zlokalizowana jest na terenie Gminy Pabianice) o powierzchni łącznej – 1 610 ha, w tym grunty leśne (lasy) – 1 512 ha,
- sprawowanie nadzoru nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa na terenie miasta Łodzi o łącznej powierzchni 1 034 ha,
- prowadzenie edukacji przyrodniczo-leśnej,
- administrowanie zabytkami kultury zlokalizowanymi na terenie lasów komunalnych,
- udzielanie pomocy i opieki zwierzętom wolno żyjącym, w ramach Ośrodka Rehabilitacji Dzikich Zwierząt oraz redukcja nadmiernie rozwiniętej populacji zwierzyny łownej, głównie dzików.

Leśnictwo Miejskie uzyskało dotację z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na utrzymanie siedlisk łąkowych. W ramach tego zadania wykonano wykoszenie łąkowych siedlisk przyrodniczych na powierzchni 51,70 ha.

W ramach środków z Budżetu Obywatelskiego dofinansowano w kompleksie leśnym na Lublinku m.in. utrzymanie porządku i czystości, wykaszanie łąk, utworzenie łąki kwietnej, wykonanie nowych elementów zagospodarowania rekreacyjnego, w tym deszczochronu – altany i blokad wjazdowych.

W okresie letnim prowadzone były patrole Straży Miejskiej w uroczysku Lublinek.

Na terenie lasów komunalnych, w celu poprawy stanu zdrowotnego lasu, zwiększenia jego naturalnej odporności, ochrony przed zagrożeniem pożarowym, zwiększenia atrakcyjności turystycznej przeprowadzono:

- odnowienia i zalesienia – 0,20 ha,
- poprawki i uzupełnienia w uprawach i młodnikach - 0,18 ha,
- pielęgnowanie upraw i gleby – 12,65 ha,

- pielęgnowanie upraw i czyszczenia wczesne – 1,70 ha,
- pielęgnowanie młodników i czyszczenia późne 4,90 ha,
- melioracje agrotechniczne - 0,20 ha,
- ochrona pożytecznej fauny i zwiększenie naturalnej odporności lasu, (wywieszenie nowych skrzynek lęgowych – 30 szt., naprawa starych budek lęgowych – 183 szt., dokarmianie ptaków – 50 kg karmy, zabezpieczanie upraw przed zgrzyzaniem: chemiczne – 0,60 ha, mechaniczne – 1,00 ha),
- usuwanie nieczystości stałych i śmieci z terenów leśnych - zebrano ok. 300 m³,
- odnowienie pasów przeciwpożarowych wzdłuż dróg publicznych o dużym natężeniu ruchu (2,60 km) i porządkowanie fragmentów lasów położonych w sąsiedztwie intensywnie wykorzystywanych ścieżek spacerowych i ulic z materiałów łatwopalnych – 27,40 ha,
- remonty dróg – 0,10 km,
- remonty budowli wodnych, bieżące utrzymanie mostów i przepustów – 42 szt.,
- dokarmianie zwierzyny - 1 205 kg karmy i bieżące naprawy paśników i lizawek - 51 szt.,
- remonty i konserwacja istniejących obiektów i elementów zagospodarowania turystycznego – 152 szt. oraz bieżące utrzymanie obiektów zagospodarowania turystycznego - 17 szt.,
- nowe elementy zagospodarowania turystycznego: 39 szt.,
- stałe utrzymywanie 8 przenośnych kabin sanitarnych WC,
- usuwanie zagrożeń generowanych przez drzewa, pozyskano 1 568 m³ drewna z zabiegów sanitarnych oraz usuwania drzew zagrażających, w tym wiatrołomów i śniegołomów,

Zadania obejmujące nadzór nad gospodarką leśną w lasach niepaństwowych wykonywane były w formie:

- lustracji terenowych i oceny stanu lasów prowadzonej przez leśniczych – 641,40 ha; w wyniku przeprowadzonych lustracji wszczęto 17 postępowań administracyjnych oraz podjęto interwencje w kilku przypadkach dotyczących stanu czystości lasu (zgłoszenia do Straży Miejskiej oraz bezpośrednio do właścicieli lasów),
- czynności podejmowanych z urzędu oraz na wniosek właścicieli lasów, w 2017 r. prowadzono 41 postępowań administracyjnych z udziałem właścicieli lasów niepaństwowych,
- wydania 1 670 zaświadczeń o objęciu/nie objęciu lasu uproszczonym planem urządzenia lasu lub decyzją ustalającą zadania z zakresu gospodarki leśnej,
- instruktaży i doradztwa z zakresu gospodarki leśnej dla właścicieli lasów – 80 instruktaży,
- wydania 2 świadectw legalności pozyskania drewna,
- analiz postanowień i decyzji zezwalających na wyłączenie z produkcji gruntów leśnych, wydawanych przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi - 18 decyzji,
- badania poprawności ustaleń użytków leśnych wg danych ewidencji gruntów.

Edukacja przyrodniczo-leśna prowadzona jest przez Leśnictwo Miejskie od 2000 roku, głównie w formie terenowych zajęć dla zorganizowanych grup dzieci i młodzieży. Prowadzone są również zajęcia stacjonarne, np. dla dzieci i młodzieży w szpitalach lub wychowanków Specjalnych Ośrodków Szkolno-Wychowawczych oraz Pogotowia Opiekuńczego. Wszystkie zajęcia oraz materiały są bezpłatne. W 2017 roku przeprowadzono zajęcia dydaktyczne i warsztaty dla 5 937 dzieci i młodzieży z Łodzi i okolic.

Wydarzenia o tematyce przyrodniczo – kulturalno – edukacyjnej:

- Ferie zimowe, półkolonie letnie, rajd Ekoskrzata dla dzieci z sieci przedszkoli ekologicznych w Łodzi,
- Konkurs edukacyjny - plastyczny „W krainie lasu”,

- Piknik ekologiczny, organizowany przez Marszałka Województwa Łódzkiego w ramach którego na specjalnie przygotowanym stoisku przyrodniczym dotyczącym ekosystemu leśnego, prezentowano działalność edukacyjno – ekologiczną Lesnictwa.
- warsztaty przyrodniczo - plastyczne w Teatrze Arlekin, będące imprezą towarzyszącą premierze przedstawienia dla dzieci, pn. „Królowna z drewna”.

W 2017 roku otrzymano także dotację finansową z środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, która obejmowała dodruk materiałów edukacyjnych, opracowanie i posadowienie w terenie tablic dydaktycznych. Najważniejszym zadaniem w ramach projektu było doposażenie sali edukacyjnej w Leśnictwie m.in. w ławki z blatami edukacyjnymi, krzeselka, mikroskopy oraz wiele innych drobniejszych elementów niezbędnych do prowadzenia zajęć. W obszarze Lasu Łągiewnickiego oraz Lasu na Lublinku i Harcerskiego Lasu wystawiono łącznie 15 tablic przyrodniczo-informacyjnych.

Leśnictwo zapewnia ochronę i bieżące utrzymanie dwóch zabytkowych kaplic drewnianych pw. św. Antoniego z II połowy XVII wieku i św. Rocha z I połowy wieku XVIII. W 2017 r. przeprowadzono niezbędne prace remontowe w zabytkowych kaplicach. Zadanie to realizowane było z algorytmu oraz konkursu Prezydenta Miasta Łodzi. Wykonano kompleksowy remont dachu na kaplicy Św. Rocha i Sebastiana z wymianą całości poszycia z gontu, przyłączy telekomunikacyjne do systemu p-poż. kaplic oraz drobne prace remontowe w obu kaplicach.

Utrzymanie zieleni miejskiej

W ramach bieżącego utrzymania zieleni, na terenie dróg publicznych, wewnętrznych i na terenach niezabudowanych wykonano następujące prace:

- posadzono 5 291 krzewów, 515 drzew oraz 2800 bylin, pnączy i traw ozdobnych w parkach i zieleńcach miejskich,
- usunięto 424 drzewa suche lub zamierające oraz 1819 drzew powalonych w parkach i na zieleńcach miejskich (w tym 1378 drzew powalonych w wyniku sierpniowych i październikowych wichur),
- dokonano obsadzeń kwietników sezonowych o pow. 2 158,9 m² i 71 gazonów kwietnikowych roślinami jednorocznymi,
- przeprowadzono zabiegi pielęgnacyjne na 2141 drzewach oraz na 3162 starych krzewach na terenie parków i zieleńców,
- przeprowadzono zabiegi pielęgnacyjno-sanitarne w skupinach starych krzewów o pow. 21 290 m²,
- zrekultywowano zniszczone trawniki o pow. 11 916 m²,
- przeprowadzono wiosenne wygrabienia liści i zanieczyszczeń z trawników na terenach zieleni na pow. 290,5 ha oraz jesienne wygrabianie liści na pow. 276,33 m²,
- przeprowadzono wiosenne odkrycie krzewów róż w różankach na pow. 4877 m² oraz jesienne zabezpieczenie róż przed zimą 4 306,3 m²
- w ramach walki ze szrotówkiem kasztanowcowiaczkiem, założono 2 080 pułapek feromonowych na 1 201 drzewach,
- zamontowano na terenach zieleni miejskiej 109 koszy na śmieci i 132 ławek parkowych oraz wymieniono 1 895 listew przy ławkach parkowych oraz pomalowano 504 ławki i 904 kosze na śmieci,
- przeprowadzono przeglądy techniczne urządzeń zabawowych i sportowych w parkach i na zieleńcach,
- zakupiono platformę dla ptactwa wodnego i zakotwiczo ją na stawie w Parku im. W. Reymonta
- w Nowoczesnej Strefie Wypoczynku, Rekreacji i Animacji urządzonej w Parku im. J. Piłsudskiego w miejsce dawnego lunaparku, wybudowano zespół linariów i ścian wspinaczkowych, strefę urządzeń dynamicznych, street workout. Wybudowano tor dla rowerów w północnej części Strefy oraz zagospodarowano teren wokół toru. Ponadto

- w południowo-zachodniej części Parku im. J. Piłsudskiego przebudowano ciąg pieszy o pow. 269 m²,
- w Parku im. J. Poniatowskiego w miejsce starej zniszczonej fontanny wybudowano nową, wykonano zabiegi pielęgnacyjne na 402 drzewach i w skupinach krzewów o pow. 2843,5 m², usunięto 119 drzew suchych i zamierających oraz wykarczowano stare, zasychające krzewy na pow. 3205 m². Ponadto wbudowano: przyłącza energetyczne do amfiteatru, WC i schronu. Zamontowano 1 kamerę do monitoringu fontanny,
  - w Parku im. Szarych Szeregów zamontowano 10 urządzeń siłowni (w tym 3 podwójne) oraz wybudowano z kostki betonowej 353 m² alejek i nawierzchni pod urządzeniami. Ponadto zamontowano komplet urządzeń do ćwiczeń typu street workout wraz z nawierzchnią poliuretanową o pow. 100 m² pod urządzeniami,
  - w Parku Podolskim wybudowano tężnię solankową o konstrukcji drewnianej wypełnionej tarczyną, o dł. 9,5 m i wysokości 3,8 m. Wokół tężni wykonano nawierzchnię z kruszywa oraz plac z kostki betonowej o pow. 122 m², na którym ustawiono 14 ławek oraz 5 koszy na śmieci,
  - na zieleńcu przy ul. Gdańskiej i Wólczańskiej na placu zabaw dostawiono 1 urządzenie zabawowe wielofunkcyjne, wymieniono zniszczoną piaskownicę,
  - zmodernizowano plac zabaw w Parku im. W. Reymonta poprzez dostawienie 7 urządzeń zabawowych, usunięcie 1 zniszczonego, wykonano dojście do piaskownicy o pow. 110 m²,
  - powiększono zieleńiec przy ul. Łososiowej o 1,08 ha, na którym wybudowano alejki z kostki betonowej o pow. 1576 m², urządzone plac zabaw, siłownię, zamontowano zestaw do ćwiczeń typu street workout, ukształtowano górkę widokową, na górcie urządzone tor crossowy, wybudowano 2 trejaże, pergolę murowaną, zamontowano ławki, kosze, stojaki na rowery, wybudowano oświetlenie terenu. Założono trawniki oraz wprowadzono nasadzenia roślinne (drzewa, krzewy, byliny),
  - na zieleńcu pomiędzy ul. Lutomierską a ul. Drewnowską zamontowano 23 lampy solarne z LED-owymi źródłami światła,
  - w Parku Widzewskim ustawiono pięć urządzeń siłowych oraz wykonano nawierzchnię z kostki betonowej pod nimi o pow. 107 m²,
  - na stawach w Parku Helenów zamontowano 3 pływające fontanny,
  - doposażono plac zabaw w Parku im. J. Matejki.
  - na zieleńcu przy ul. Wojska Polskiego (na wprost ul. Marynarskiej) urządzone siłownię składającą się z 7 podwójnych urządzeń do ćwiczeń (w tym jedno dla osób niepełnosprawnych) oraz wybudowano z kostki betonowej nawierzchnię pod urządzeniami,
  - przeprowadzono rewitalizację placu zabaw w Parku Źródłiska I, poprzez dostawienie 7 nowych urządzeń zabawowych oraz piaskownicy, dostawienie ławek, koszy, odnowienie starych urządzeń,
  - rozebrano zagrażającą bezpieczeństwu kładkę łączącą Park nad Jasieniem z osiedlem mieszkaniowym przy ul. Zbiorczej oraz wybudowano nowe przejście w miejsce usuniętej kładki z kostki betonowej o pow. 155 m² wraz z ukształtowaniem skarp i założeniem trawników na skarpach o pow. 456 m²,
  - plac zabaw na zieleńcu przy ul. Junackiej doposażono w 3 nowe urządzenia zabawowe,
  - na Placu Piastowskim wybudowano w nowym układzie alejki i place z kostki betonowej o łącznej pow. 1476 m², urządzone ogrodzony plac zabaw. Wykonano ogrodzenie boiska do gier oraz zakupiono wyposażenie boiska,
  - na zieleńcu u zbiegu ulic Gdańskiej i Kopernika wybudowano alejki z kostki betonowej na pow. 474 m², założono pola piaskowe o pow. 603 m² pod urządzeniami zabawowymi, zamontowano nowy wielofunkcyjny zestaw zabawowy oraz 3 podwójne urządzenia do ćwiczeń siłowych (w tym 1 dla niepełnosprawnych), wybudowano murek oporowy z siedziskami, wyremontowano ogrodzenie zieleńca oraz istniejące urządzenia zabawowe,
  - w Parku na Smulsku zamontowano 7 solarnych latarni parkowych z LED-owymi źródłami światła oraz 13 słupków

- ograniczających wjazd do parku, w tym dwa kładzione (dla umożliwienia wjazdu firmie obsługującej park),
- ogrodzono plac zabaw w Parku im. Armii Łódź oraz dostawiono jedno wielofunkcyjne urządzenie zabawowe, 2 stojaki na rowery,
  - opracowano dokumentację projektowo-kosztorysową dotyczącą budowy oświetlenia Parku Sielanka,
  - wykonano zabiegi pielęgnacyjne w koronach drzew stanowiących pomnik przyrody - Aleję Klonów Srebrzystych,
  - poddano pielęgnacji 3340 pni drzew w pasach drogowych i na terenach niezabudowanych,
  - usunięto 1018 pni drzew oraz posadzono i utrzymywano: 602 drzew oraz 3 159 krzewów i bylin. Obsadzono roślinami kwiatnikowymi 864 m² oraz 173 donic (stojących oraz wiszących na barierkach i latarniach). Prace zrealizowano w pasach drogowych i na terenach niezabudowanych m.in. w ramach rewitalizacji Strefy Śródmiejskiej,
  - Zarząd Zieleni Miejskiej wydał 23,13 mln zł na zapewnienie przyjaznych ludziom warunków życia w mieście, poprzez utrzymywanie we właściwym standardzie istniejących terenów zieleni oraz tworzenie nowych terenów tego rodzaju.

Tab. 110. Prace pielęgnacyjne w parkach i zieleńcach i w pasach drogowych.

	2013	2014	2015	2016	2017
Drzewa poddane pielęgnacji	6 213	10 401	15 578	7 499	5 481
Nasadenia drzew	953	1 181	1 990	947	1 117
Wycięte drzewa	2 177	2 403	1 985	1 526	1 442
Nasadenia krzewów	Bd.	20 548	15 195	43 549	8 450
Nasadenia roślin kwiatnikowych i bylin w pasach drogowych	Bd.	30 727	44 726	188 donic (1 177 m ²) 68 gazonów (1 680,1 m ²)	173 donice (864 m ²) 71 gazonów (2 158,9 m ²)

Źródło: Opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Zarządu Zieleni Miejskiej.

Na terenie łódzkich parków, zieleńców, Ogrodu Botanicznego oraz lasów komunalnych w 2017 roku poza działalnością Zielonej Łodzi odbyło się około stu imprez o charakterze sportowym i kulturalnym, realizowanych przez zewnętrzne podmioty. Najważniejsze z nich:

- Noc pod spadającymi gwiazdami w Parku Źródlika EC-1 Łódź - Miasto Kultury,
- imprezy towarzyszące Międzynarodowemu Festiwalowi Filmów Przyrodniczych im. Włodzimierza Puchalskiego w Ogrodzie Botanicznym oraz Palmiarni,
- imprezy plenerowe Związku Harcerstwa Polskiego;
- cykl letnich imprez pn. „Park Śniadaniowy” w Parku Źródlika I,
- wydarzenia towarzyszące Festiwalowi Łódź 4 Kultur,
- 20 obchody Międzynarodowego Dnia Książki zorganizowane przez Dom Literatury w Łodzi,
- imprezy plenerowe Izby Architektów Rzeczypospolitej Polskiej,
- cykl letnich spektakli plenerowych we współpracy z Virako/Monopolis w Parku Źródlika I,
- Letni Festiwal Filmowy „Polówka”,
- cykl imprez „Latający Dom Kultury” Fundacji FORM.ART,
- Festiwal Kolorów na łódzkich Błoniach,
- Festiwal Teatralna Karuzela Teatru Pinokio,
- Light Move Festival,
- charytatywne biegi Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii (dwa razy w roku),
- marsze, rajdy i biegi na orientację organizowane przez Uczniowski Klub Sportowy ORIENTUŚ ŁÓDŹ,
- cykl imprez biegowych „Zabiegana Łódź” w pięciu łódzkich parkach,
- imprezy biegowe Politechniki Łódzkiej,
- Mistrzostwa Województwa Łódzkiego w biegach przełajowych organizowane przez Łódzki Okręgowy Związek Lekkiej

Atletyki,

- Bieg Kobiet Zawsze Pier(w)si 2017,
- impreza towarzysząca Biegowi Ulicą Piotrkowską,
- impreza biegowa „City Trail on Tour”,
- cykl imprez biegowych GP Łodzi „City Trail”,
- szereg rodzinnych festiwali osiedlowych w łódzkich parkach.

Projekt Zielona Łódź realizowany jest przez Zarząd Zieleni Miejskiej od 2013 roku. Obejmuje wszelkie działania promujące tereny zielone Łodzi, a w szczególności miejskie parki, Ogród Botaniczny, Leśnictwo Miejskie. Celem Zielonej Łodzi jest organizowanie w przestrzeni publicznej różnego rodzaju otwartych imprez oraz aktywności, skierowanych do wszystkich mieszkańców naszego miasta. Zwiększenie potencjału rekreacyjnego parków i jednostek podległych Zarządowi Zieleni Miejskiej realizowane jest poprzez podejmowanie współpracy z organizacjami, instytucjami, placówkami, z którymi Zarząd wspólnie organizuje wydarzenia kulturalne i sportowe, plenerowe koncerty, wernisaże, zajęcia warsztatowe, spacer, itp. Wykaz wszystkich przeprowadzonych imprez jest opisany w Filarze II, w celu „Kultura u podstaw”.

Ogród Botaniczny

Do podstawowych zadań ogrodów botanicznych należy prowadzenie udokumentowanych kolekcji roślinnych i edukacja w zakresie ochrony przyrody. Jednak w chwili obecnej najważniejszym zadaniem ogrodów jest prowadzenie ochrony ex situ zagrożonych wyginięciem gatunków flory, ze szczególnym uwzględnieniem flory lokalnej, a następnie wprowadzanie jej do środowiska przyrodniczego na podstawie zatwierdzonych programów ochrony gatunków.

W Ogrodzie Botanicznym prowadzona jest ochrona ex situ 41 gatunków roślin chronionych i zagrożonych wyginięciem, pochodzących ze stanowisk naturalnych. Są wśród nich: dzwoniecznik wonny, kosaciec bezlistny, pełnik alpejski, żmijowiec czerwony, wierzba lapońska, skalnica gronkowa, koniczyna pannońska, miłek wiosenny, czyściec kosmaty, sasanka słowacka, len złocisty, długosz królewski, ostnica włosowata.

W 2017 r. w Ogrodzie Botanicznym kontynuowano prace związane z realizacją regionalnych programów ochrony gatunków roślin zagrożonych wyginięciem na terenie województwa łódzkiego (tj. piaskowca trawiastego, goździka siniego, zimoziołu północnego i goździka piaskowego). Przeprowadzono monitoring wszystkich stanowisk zastępczych i naturalnych piaskowca trawiastego, goździka siniego zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Bełchatów oraz Nadleśnictwa Piotrków.

Ogród Botaniczny wystąpił do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska z wnioskiem o pozwolenie na zbiór ze stanowisk naturalnych dzwoniecznika wonnego w latach 2017 - 2018. W październiku 2017 r. zebrano nasiona dzwoniecznika ze stanowisk Mierzyce oraz Redzeń, na pozostałych stanowiskach rośliny nie wydały nasion. Ogród Botaniczny wystąpił również z wnioskiem o pozwolenie na zbiór różnych gatunków chronionych mszaków z terenów leśnych, na których planowane było dokonanie zrębów zupełnych. Rośliny zebrane zostały w lipcu z terenu Nadleśnictwa Piotrków i wykorzystywane są do celów dydaktycznych.

W ramach działań na rzecz ochrony przyrody, gromadzone są w kolekcjach szklarniowych gatunki roślin objęte Konwencją Waszyngtońską (CITES). Obecnie w zbiorach roślin egzotycznych Ogródu Botanicznego znajduje się 1976 roślin należących do 513 taksonów objętych Konwencją. Rośliny te stanowią bardzo cenny element kolekcji, wykorzystywane w edukacji oraz popularyzacji szeroko pojętej wiedzy przyrodniczej. Część z nich uprawiana jest w szklarniach Ogródu (między innymi liczne kaktusy i aloesy), pozostałe – eksponowane są w pawilonach Palmiarni (w tym stare okazy sagowców, sukulentów i storczyki). Dodatkowo miłek wiosenny i śnieżyczka przebiśnieg uprawiane są w gruncie na terenie Ogródu

Botanicznego.

W ramach powiększania udokumentowanych kolekcji roślinnych na terenie Ogrodu Botanicznego posadzono ponad 19 tys. drzew, bylin, krzewów i roślin kwiatowych. Kolekcja Roślin Szklarniowych w 2017 r. zyskała w sumie 607 roślin, a do kolekcji pozyskano 23 nowe taksomy głównie z rodziny storczykowatych i mięsożernych.

W 2017 roku na terenie Ogrodu Botanicznego oraz Palmiarni odbyły się 27 wystawy i inne imprezy tematyczne o charakterze przyrodniczo-kulturalnym, w tym 6 imprez plenerowych (Wystawa tulipanów, Majówka w Ogrodzie, Wystawa piwonii, Rośliny lecznicze, Tydzień liliowców, Plenerowy pokaz filmów przyrodniczych – laureatów XVII edycji Międzynarodowego Festiwalu Filmów Przyrodniczych im. Wł. Puchalskiego).

Frekwencja na wszystkich imprezach zorganizowanych w Ogrodzie i Palmiarni w 2017 roku wyniosła 112 tys. osób.

Ogród Botaniczny uczestniczył w organizacji XVII Międzynarodowego Festiwalu Filmów Przyrodniczych im. W. Puchalskiego, w trakcie którego odbyły się plenerowe pokazy filmów, wystawy fotografii W. Puchalskiego oraz zajęcia edukacyjne. Ponadto w sali Ogrodu Botanicznego odbyła się wystawa prac przedszkolaków z Sieci Przedszkoli i Szkół Ekologicznych (ok. 200 zwiedzających) oraz wystawa prac konkursowych studentów pierwszego roku Wydziału Architektury i Urbanistyki zorganizowana we współpracy z Politechniką Łódzką, którą obejrzało 280 osób. Na terenie Ogrodu Botanicznego odbyły się również dwie łódzkie edycje ogólnopolskiego biegu z cyklu „Botaniczna Piątka”.

Na terenie Palmiarni zorganizowano 6 dodatkowych imprez: dwie wystawy fotografii Piotra Borasy „Nad widnokretem” i „Astroobserwacje”, wystawa Agnieszki Wojnarowskiej „Nikaragua – kraina wulkanów”, wystawa fotografii Włodzimierza Puchalskiego „Ludzie Puszczy” i Szymona Bara „Wiosna w magnoliowym gaju”, „Wystawa płaskorzęb ptaków” Janusza Niziołka, w których łącznie uczestniczyło 31 852 osób.

W okresie sprawozdawczym w Palmiarni odbyły się dwa koncerty towarzyszące imprezom „Walentynki wśród Palm” oraz „Andrzejkę w Palmiarni”, których wysłuchało 230 osób.

W maju ubiegłego roku zorganizowane zostały wycieczki z przewodnikiem w ramach Łódzkich Senioraliów, w których wzięło udział 59 osób – w Ogrodzie Botanicznym oraz 54 osoby w Palmiarni. W ramach obchodów Urodzin Łodzi, zorganizowano wycieczki z przewodnikiem po Ogrodzie (58 uczestników) oraz po Palmiarni (53 uczestników). Na terenie Ogrodu Botanicznego obchodzony był Wielki Dzień Pszczół, w imprezie udział wzięło 886 osób.

Edukacja ekologiczna prowadzona przez Ogród Botaniczny i Palmiarnię:

- w Ogrodzie Botanicznym odbyło się
  - 201 tematycznych zajęć edukacyjnych (192 wycieczki z przewodnikiem i 9 zajęć dydaktycznych w sali), w których wzięło udział 4513 osób z różnych placówek województwa łódzkiego,
  - 118 warsztatów, w których udział wzięło 2489 dzieci,
  - 45 prelekcji, pokazów i zajęć warsztatowych, w których łącznie udział wzięło 1446 osób,
  - 2 konkursy wiedzy przyrodniczej tj.: XVII Ogólnolódzkiego konkursu ekologicznego „Przyjaciel przyrody” oraz konkursu przyrodniczego „Opraw ramką wspomnienie”, w których wzięło udział łącznie 54 dzieci.
- w Palmiarni odbyło się:
  - 243 tematycznych wycieczek z przewodnikiem, w których wzięło udział 4998 uczestników z różnych placówek województwa łódzkiego,
  - 67 warsztatów dla dzieci i młodzieży szkolnej, w których uczestniczyło 1482 osób,
  - 12 prelekcji i pokazów, które zgromadziły w sumie 347 uczestników.

W 2017 r. w ramach zadania „Akademia różnorodności Ogrodu Botanicznego w Łodzi”, dofinansowanego przez WFOŚiGW po raz pierwszy ruszył projekt edukacji przyrodniczej skierowany do osób dorosłych i całych rodzin, w ramach którego, w godzinach popołudniowych lub w czasie weekendów, odbywały się następujące zajęcia:

- „Przygody z wodą. Co żyje w stawie, czyli owady i inne „robaki” – 20 weekendowych zajęć warsztatowych, w których uczestniczyło 3368 osób,
- „Ziołowe czwartki w Botaniku” – 27 spotkań, w których uczestniczyło 1620 osób,
- „Świat roślin i zwierząt województwa łódzkiego” – cykl 8 prelekcji dotyczących różnorodności biologicznej województwa łódzkiego, odbywających się w Palmiarni Ogrodu Botanicznego, w których uczestniczyło 191 osób.

W ramach powyższego projektu wydano również ulotkę z planem Ogrodu Botanicznego, przybliżającą osobom zwiedzającym tematykę zajęć odbywających się w ramach „Akademii Różnorodności” i ułatwiającą samodzielne poruszanie się po rozległym terenie Ogrodu.

W roku 2017 w ramach zadania „Zabujaj się w bioróżnorodności w Ogródzie Botanicznym w Łodzi”, dofinansowanego przez WFOŚiGW na terenie Ogrodu rozmieszczono 9 ławek dźwięku, które przybliżają osobom bujającym się na nich zagadnienia związane z różnorodnością świata roślin i zwierząt województwa łódzkiego. W ramach powyższego projektu wydano również ulotkę z planem Ogrodu Botanicznego, która przybliżyła zwiedzającym zagadnienia dotyczące różnorodności biologicznej i ułatwia im samodzielne poruszanie się po rozległym terenie Ogrodu.

Najważniejsze inwestycje realizowane przez Ogród Botaniczny w Łodzi w 2017 r.:

- wykonanie projektu „Ogrodu różanego” niezbędnego do opracowania wniosku o dofinansowanie projektu „Budowa Ogrodu Różanego w stylu wiktoriańskim, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.
- realizacja ścieżki dydaktycznej „Różnorodność w obrębie rodzaju Paeonia” w ramach zadania „Akademia różnorodności Ogrodu Botanicznego w Łodzi”, dofinansowanego przez WFOŚiGW.

Miejski Ogród Zoologiczny (MOZ)

Miejski Ogród Zoologiczny w ramach działalności statutowej prowadzi przede wszystkim hodowlę zwierząt zagrożonych wyginięciem w środowiskach naturalnych. Obecnie prowadzona jest hodowla 28 gatunków objętych międzynarodowymi programami hodowlanymi (EEP – European Endangered Species Programme), z których najwartościowszymi gatunkami są: lew azjatycki, marykina, pingwin toniec, daniel mezopotamski. W kolekcji znajdują się także 34 gatunki objęte księgami rodowodowymi dla zwierząt (ESB – European Studbook) m. in.: binturong, kea, lemur katta. W 2017 łódzkie zoo wzbogaciło się o szereg nowych zwierząt, z których najwartościowszymi gatunkami są: nandu plamiste, wielkomysz filipińska, padalec i wiosłonóg kostnogłowy.

Przekształcenia infrastruktury MOZ pod kątem dobrostanu mieszkańców ogrodu oraz podniesienia walorów ekspozycyjnych dla zwiedzających poprzez przeprowadzenie szeregu modernizacji istniejących obiektów i budowę nowych (np. pawilon Małpiarni, część ekspozycja Wiwarium, nowy budynek Strusiarni). Wszystkie nowe ekspozycje nawiązują do naturalnych biotopów występowania tychże zwierząt, co wpływa na stan ich hodowli. Rozwijanie hodowli wspomnianych gatunków zwierząt wpisuje się do celów Dekady Bioróżnorodności ONZ.

W 2017 roku w ramach ochrony „in situ” ogród zoologiczny we współpracy z koordynatorem gatunku, wysłał samca wari rudego do Madagaskaru na Madagaskar w celu stworzenia nowego programu hodowlanego. Dzięki takim działaniom istnieje szansa na odbudowę populacji gatunku w środowisku naturalnym. Lemur wari rudy, to ssak z rodziny lemurowatych,

endemit występujący tylko w Parku Narodowym Masoala na Madagaskarze. Gatunek ten jest krytycznie zagrożony wyginieciem, przypisuje się mu bardzo wysokie ryzyko wymarcia w stanie dzikim w niedalekiej przyszłości.

Ważnym wydarzeniem było wyklucie się po raz pierwszy w historii łódzkiego zoo 7 młodych pingwinów przyłdkowych. Hodowlę zachowawczą tego gatunku ogród rozpoczął 2 lata temu. Przyjechało wtedy 35 ptaków z 3 europejskich ogrodów zoologicznych. Pingwin przyłdkowy – toniec jest gatunkiem zagrożonym wyginieciem, występuje u wybrzeży Afryki Południowej od Namibii do Mozambiku. Jego liczebność szacuje się obecnie na niespełna 50 000 dorosłych osobników. Liczebność ta maleje ze względu na coraz intensywniejsze połowy ryb, pożywienia tońców. Dużym zagrożeniem jest też zanieczyszczenie wód przybrzeżnych Afryki, a w szczególności katastrofy spowodowane wyciekami ropy z tankowców.

Łódzkie ZOO wzięło udział w 5 miejskich imprezach: w Targach Turystycznych „Na Styku Kultur”, Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki, Łódzkim Mixerze Regionalnym, promocji Budżetu Obywatelskiego - edycja 2018. Stoisko łódzkiego zoo wzbogaciło także obchody Dnia Wody w Pabianicach.

W 2017 roku ZOO było współorganizatorem Ogólnołódzkiego Konkursu Ekologicznego „Przyjaciół Przyrody” oraz Ogólnopolskiego Konkursu Origami, z wystawą nagrodzonych i wyróżnionych prac pod hasłem „Zwierzęta Afryki” eksponowanych w pawilonie Motylarni.

Zajęcia edukacyjne z zakresu przyrody odbywały się w łódzkim ZOO przez cały rok 2017 i były adresowane do grup zorganizowanych ze wszystkich poziomów nauczania w oparciu o aktualną podstawę programową. Oferta edukacyjna skierowana była zarówno do placówek przedszkolnych i szkolnych, jak i domów kultury, domów opieki społecznej, klubów sportowych i innych placówek. Prelekcje edukacyjne stanowiły utrwalenie i poszerzenie lekcji przyrody i biologii, rozwijając wrażliwość przyrodniczą oraz kształtując u młodych ludzi postawę odpowiedzialności za obecny i przyszły stan środowiska.

W okresie sprawozdawczym na terenie łódzkiego zoo przeprowadzono 274 zajęcia edukacyjne (lekcje tematyczne dla różnych grup wiekowych wzbogacone pokazami oswojonych zwierząt dydaktycznych oraz warsztaty edukacyjne), w których wzięło udział 6704 osób – dzieci i młodzież z nauczycielami z różnych placówek Łodzi i województwa łódzkiego.

Największym zainteresowaniem cieszyły się tematy: „Bioróżnorodność – poznać, zrozumieć, chronić”, „Przegląd kręgowców”, „Nie taki wąż straszny”, „Przegląd płazów i gadów”.

W 2017 roku na terenie ZOO odbywały się cykliczne imprezy edukacyjne, najczęściej o charakterze pikników rodzinnych. Każda z nich miała w założeniu przesłanie edukacyjne i miała na celu zapoznanie zwiedzających z tematyką poświęconą danej grupie zwierząt, np. Dzień Wielkich Kotów, Dzień Żyrafy, Imprezy poruszały zagadnienia ochrony różnorodności biologicznej, problemy ocieplania klimatu, przemytu zwierząt, były wzbogacane wykładami zoologicznymi, quizami i konkursami. Imprezy edukacyjne adresowane były do odbiorców indywidualnych, rodzin z dziećmi i młodzieżą. Łódzkie ZOO zorganizowało 13 imprez plenerowych i spotkań edukacyjnych, w których uczestniczyło 24 570 osób. Wśród nich najważniejsze to: „Be My Little Valentine”, „Tapir Tapira”, „Noc z ómami w łódzkim ZOO”, „Światowy Dzień Żyrafy”, „Dzień Zebry”, „Dzień Wielkich Kotów”, „Urodziny ZOO – Dzień Pandy Małej”, „Światowy Dzień Zwierząt”, „Rossmann Dzieciom”.

W 2017 roku wszystkim chętnym udostępniono grę terenową „Bioróżnorodność – ginący skarb przyrody”, która zawierała 10 elementów (umożliwiających rozwiązanie hasła) rozmieszczonych w oznakowanych miejscach Ogrodu. W kasie biletowej wydano łącznie 500 kart do gry. Uczestniczyły w niej rodziny z dziećmi i młodzieżą. Ponadto zwiedzający mogli korzystać z bezpłatnej aplikacji mobilnej Audio Trip.

Pawilon hodowlano – wystawienniczy „Orientarium”

W 2016 r. podjęta została przez Radę Miejską uchwała w sprawie utworzenia jednoosobowej Spółki Miasta Łodzi – Miejskiego Ogrodu Zoologicznego w Łodzi. Na pokrycie kapitału zakładowego Spółki wniesiony został wkład niepieniężny w postaci ogrodu zoologicznego. Realizacja inwestycji zapewni zmianę odbioru ZOO, poprawę warunków bytowych zwierząt, a także zredukowanie niekorzystnej sezonowości. Stworzy warunki do pozyskania nowych gatunków zwierząt do łódzkiego ZOO. Przeprowadzenie planowanej inwestycji ożywi ogród zoologiczny, miasto Łódź, województwo łódzkie, jak również uatrakcyjni cały region środkowej Polski. Wizja „Orientarium” nie konkuruje z innymi tego typu obiektami, które uzupełniają się wzajemnie. „Orientarium” będzie obiektem unikalnym w skali Polski i świata. Łódzkie ZOO znajdzie się pod względem atrakcyjności ekspozycji w czołówce ogrodów europejskich.

Przewidywana liczba odwiedzających, szacowana na 1,5 – 2,0 mln osób rocznie, w tym ok. 70% spoza Łodzi, przyczyni się również do powstawania nowych miejsc pracy oraz zwiększy strumień pieniędzy w obszarach hotelarstwa, gastronomii oraz innych usług związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Koszt inwestycji szacowany jest na 309 mln zł netto. Inwestycja zostanie sfinansowana z emisji przez Spółkę obligacji. Okres realizacji obejmie lata 2017-2019.

Działania realizowane w 2017 r. obejmowały:

- podpisanie umowy z konsorcjum firm Mosty Łódź S.A. oraz SKB S.A. na budowę wielofunkcyjnego budynku Orientarium, wartość kontraktu 262 mln zł brutto. Okres realizacji 36 miesięcy od dnia podpisania umowy, tj. wrzesień 2017- wrzesień 2020 r. Pod inwestycję przeznaczono 7,5 ha powierzchni ogrodu, tj. prawie 50%. W budynkach pawilonu znajdują swoje miejsce słonie indyjskie, orangutany, pantera mglista, niedźwiedź malajski, rekiny, rafa koralowa. Zakres zadań obejmuje również przebudowę wybiegów zewnętrznych lwów i tygrysów oraz remont wybiegów zewnętrznych pingwinów łącznie z budową nowego basenu zewnętrznego.
- inwestycje w poprawę infrastruktury istniejącej o łącznej wartości 1,8 mln zł netto, w postaci: remontu alejek, remontu pawilonu małpiarni, stworzenie nowego budynku strusiarni wraz z wybiegami zewnętrznymi.

Ochrona zwierząt

Zgodnie z ustawą o ochronie zwierząt z 21 sierpnia 1997 r. Urząd Miasta Łodzi zapewnia opiekę zwierzętom bezdomnym, obowiązkową sterylizację albo kastrację zwierząt, opiekę kotom wolno żyjącym (zakup domków, dokarmianie, ograniczanie ich populacji), całodobową opiekę weterynaryjną w przypadkach zdarzeń drogowych lub innych zdarzeniach losowych z udziałem zwierząt, usypianie ślepych miotów, poszukiwanie nowych właścicieli dla bezdomnych zwierząt i fakultatywnie znakowanie zwierząt. Prowadzenie edukacji prozwierzęcej. W tym celu corocznie przyjmowany jest „Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt w Łodzi”.

Tab. 111. Miejskie Schronisko dla Zwierząt.

	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba przyjętych psów	2 191	2 054	2 043	2 030	1 861
Liczba przyjętych kotów	726	757	775	884	849
Liczba wydanych psów	2 150	1 401	1 217	1 108	896
Liczba wydanych kotów	533	575	564	681	638
Liczba zwierząt oznakowanych	2 088	2 028	883	1 915	1 772
Liczba wysterylizowanych kotów	1 956	1 588	1 164	1 543	1 423

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa.

W okresie sprawozdawczym stan psów w Schronisku: styczeń 2017 r. 376 szt., grudzień 2017 r. 441 szt. Dzięki metodzie znakowania zwierząt do swoich właścicieli wróciło 857 psów i 76 kotów.

W ramach realizacji zadań związanych z ochroną zwierząt wynikającą z „Programu Opieki nad Zwierzętami Bezdomnymi oraz Zapobieganiu Bezdomności Zwierząt” Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa:

- zapewniał zwierzętom bezdomnym miejsca w Schronisku dla Zwierząt,
- zapewniał opiekę nad kotami wolno żyjącym, w tym ich dokarmianie w sezonie zimowym,
- odławiał zwierzęta bezdomne,
- przygotował plan sterylizacji lub kastracji zwierząt, zapewniającego właścicielom zwierząt lub innym osobom, pod których opieką zwierzęta pozostają, finansowanie 100 % kosztów zabiegów sterylizacji i kastracji psów i kotów utrzymywanych na terenie Miasta Łodzi,
- zapewniał obowiązkową sterylizację lub kastrację zwierząt w Schronisku dla Zwierząt z siedzibą w Łodzi,
- poszukiwał właścicieli bezdomnych zwierząt,
- wskazywał gospodarstwa rolne w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich,
- zapewniał całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach drogowych z udziałem zwierząt,
- zapewniał znakowanie psów i kotów właścicielskich,
- prowadził wraz ze Strażą Miejską i innymi podmiotami organizacyjnymi, działania edukacyjne i informacyjne, mające na celu promowanie właściwych postaw i zachowań w stosunku do zwierząt.

Dzięki realizacji tych zadań osiągnięto:

- pogłębienie współpracy z organizacjami społecznymi (dokarmianie kotów wolno żyjących przez ich opiekunów w sezonie zimowym karmą suchą zakupioną przez Miasto Łódź),
- rozszerzenie zakresu usług weterynaryjnych dotyczących zwierząt bezdomnych,
- dużą skuteczność w identyfikacji zwierząt zwracanych ich właścicielom dzięki metodzie znakowania (microchip),
- zmniejszenie liczby zwierząt bezdomnych w Schronisku dla Zwierząt dzięki prowadzonym akcjom adopcyjnym i sterylizacji zwierząt przyjmowanych do schroniska,
- finansowanie 50 % kosztów zabiegów kastracji domowych zwierząt właścicielskich utrzymywanych na terenie Miasta Łodzi,
- zakupiono 50 domków dla kotów wolno żyjących (użyczone wspólnotom, spółdzielniom mieszkaniowym, itp.) oraz 1000 kg suchej karmy dla kotów wolno żyjących.

Budowa nowego schroniska dla zwierząt bezdomnych

Głównym problemem w zakresie programu zapobiegania bezdomności zwierząt jest trudna sytuacja Schroniska dla Zwierząt wynikająca z niedogodnej lokalizacji, małej powierzchni nieruchomości, starych, mało funkcjonalnych obiektów – bez możliwości ich rozbudowy i budowy nowych.

Wydział Ochrony Środowiska, w ramach przygotowań do budowy nowego miejskiego schroniska dla zwierząt bezdomnych uzyskał decyzję o zatwierdzeniu projektu budowlanego i udzieleniu pozwolenie na budowę schroniska: Na skutek odwołań wniesionych od tej decyzji, Wojewoda Łódzki uchylił wydane pozwolenie na budowę i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi I-ej instancji, określając jednocześnie zakres niezbędnych korekt i zmian do wprowadzenia w projekcie budowlanym. Po dokonaniu korekt w dokumentacji projektowej, ponownie uzyskano pozwolenie na budowę schroniska. Wobec złożenia odwołań od kolejnej decyzji, sprawę przekazano do rozpatrzenia organowi II-ej instancji. Do dnia opracowania niniejszej informacji Wojewoda Łódzki nie zajął stanowiska w tej sprawie.

Zadanie budowy nowego obiektu miejskiego schroniska dla zwierząt bezdomnych, od 01 lipca 2016 r. zostało przekazane Zarządowi Inwestycji Miejskich, wartość zadania wynosi: 12,74 mln zł. W 2017 r. ZIM ogłosił postępowanie

i zawarł umowę na adaptację dokumentacji projektowej w celu optymalizacji przyjętych rozwiązań. W październiku została odebrana koncepcja schroniska, w grudniu wystąpiono o pozwolenie na budowę. Realizacja inwestycji planowana jest w latach 2017–2020.

Ośrodek Rehabilitacji Dzikich Zwierząt

Z każdym rokiem wzrasta ilość zwierząt trafiających do Ośrodka Rehabilitacji Dzikich Zwierząt. W 2017 r. prowadzono leczenie i rehabilitację oraz udzielono pomocy i opieki 2 042 zwierzętom, w tym 1 651 objętym ochroną gatunkową. Zapewniono opiekę 716 osobnikom młodocianym, 288 zwierzętom rannym w kolizjach drogowych, 323 chorym oraz z obrażeniami wewnętrznymi, 114 zabłąkanym, 387 z urazami mechanicznymi oraz 214 zwierzętom pogryzionym i innym.

Systematycznie wzrasta ilość interwencji z udziałem zwierząt. Wzrasta też zagęszczenie populacji niektórych, niepożądanych gatunków zwierząt łownych na terenie Łodzi, głównie dzików. W ramach działań związanych z redukcją populacji odłowiono 202 dziki i 2 lisy oraz odstrzelono 12 dzików i 1 lisa.

Zwiększając się ilość zwierząt trafiających do Ośrodka wymaga zwiększenia zatrudnienia na stanowiskach pielęgniarzy zwierząt. Celowe jest przy tym zapewnienie funkcjonowania Ośrodka również w porze nocnej, w szczególności wiosną i latem. W 2017 roku w ramach budżetu obywatelskiego dofinansowano działalność Ośrodka Rehabilitacji Dzikich Zwierząt zwiększając jego obsadę kadrową (2 etaty pielęgniarzy), sfinansowania usług weterynaryjnych oraz zakupu kary i leków dla zwierząt. W 2018 r. dzięki zadaniu realizowanemu w ramach V edycji budżetu obywatelskiego, sfinansowany zostanie zakup sprzętu medyczno-weterynaryjnego, modernizacja woliery i zagród dla zwierząt, zwiększenie zatrudnienia, zakup karmy i leków oraz obsługa weterynaryjna.

Wzrasta ilość interwencji, których głównym powodem jest postępujący wzrost liczebności populacji niektórych, niepożądanych na terenie miasta gatunków zwierząt łownych. Problem ten jest szczególnie zauważalny w populacji dzików. W związku z tym konieczne jest zintensyfikowanie działań związanych z redukcją populacji. W tym celu w ramach zadania z budżetu obywatelskiego z wykonana będzie mobilna odłownia wyposażona w system elektronicznego monitoringu.

Gospodarka komunalna

Gospodarka wodno-kanalizacyjna

W 2017 r. wykonano 557 nowych przyłączy do sieci wodociągowej i 216 do kanalizacyjnej, dzięki czemu 99,5% gospodarstw domowych w Łodzi korzystało z sieci wodociągowej (wraz ze zdrojami), a 98,4% z sieci kanalizacji sanitarnej⁷. Zużycie wody z sieci wodociągowej wyniosło – 35,8 tys. m³, w tym gospodarstwa domowe 27,0 m³. Na 1 mieszkańca gminy wyniosło 38,84 m³/r⁸. W 2017 r. poniesione nakłady przez ŁSI. oraz Miasto w łącznej wysokości 31,3 mln zł (Miasto – 6,6 mln zł, Spółka ŁSI – 24,7 mln zł).

⁷ Dane wg szacunku ZWiK na koniec 2017 r.

⁸ Przy założeniu liczby mieszkańców Łodzi na dzień 31.06.2017 r. 696 tys. osób

Tab. 112. Długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w Łodzi (w km)

	2013	2014	2015*	2016**	2017
Długość sieci kanalizacyjnej					
sieć sanitarna	682	686,5	679,9	694,9	698,9
sieć ogólnospławna	408,9	410,5	408,3	410,3	412,5
sieć deszczowa	551,7	568,2	567,7	578,3	579,8
przyłącza do nieruchomości	372,6	382,8	304,4	391,2	393,2
Długość sieci wodociągowej					
sieć rozdzielcza i magistrale*	1613,7	1620,5	1593,6	1644,0	1647,4
przyłącza *	532,5	539,9	457,4	559,5	562,8

* Dane na I półrocze 2017r.

**Dane wg szacunku ZWiK na Koniec 2017 r.

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej

W 2017 wykonano następujące zadania inwestycyjne gospodarki wodno-kanalizacyjnej:

- poprawa stanu zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków w drodze odpłatnego nabywania urządzeń od osób, które wybudowały je z własnych środków. W 2017 r. sfinalizowano umowy, na podstawie których przejęto odpłatnie sieć wodociągową o wartości 291,2 tys. zł - dł. 2 278 mb, sieć kanalizacyjnej o wartości 82,5 tys. zł (sieć sanitarna o dł. 557,22 mb). Łączna wartość przejętych sieci od inwestorów obcych w 2017 r. wynosiła 373,7 tys. zł.,
- ŁSI wydała na inwestycje wodno-kanalizacyjne 24,7 mln zł (w tym 5,04 mln zł na system zaopatrzenia w wodę i 19,64 mln zł na odprowadzanie ścieków),
- Miasto w zakresie inwestycji własnych poniosło nakłady na budowę nowych sieci wodociągowych wraz z przyłączami wodociągowymi 62,3 tys. zł. Łącznie nakłady poniesione przez Miasto na sieci wod-kan wyniosły 435,9 tys. zł.

Mała retencja i zagospodarowanie wód opadowych:

- na systemem odwodnienia miasta poniesiono nakłady w wysokości 507,1 tys. zł,
- wykonano 16 programów funkcjonalno-użytkowych dla inwestycji kanalizacji deszczowej (kanał ul. Starorudzka, ul. Telefoniczna, 5 osadników na kanalizacji deszczowej oraz modernizację podczyszczalni ścieków deszczowych),
- wykonano model opadowy dla miasta Łodzi wraz z prognozą do 2050 roku,
- zlecono opracowanie Karty Informacyjnej Przedsięwzięcia (KIP) dla inwestycji polegającej na przebudowie koryta rzeki Jasień poniżej ul. Dubois – kanał ulgi (etap I 2017, etap II 2018),
- wykonano ocenę możliwości poprawy stosunków wodnych celem eliminacji podtopień nieruchomości położonych w rejonie ulic Zygmunta, Wrzecionowej i Kolumny.

Utrzymanie rzek i zbiorników wodnych:

- prace konserwacyjne, przeciwpowodziowych, naprawcze oraz projektowe na rzekach i zbiornikach na terenie miasta o wartości: 1,47 mln zł,
- konserwacja odcinków rzek: Karolewka, Olechówka, Łódka, Bałutka, Sokołówka, Zimna Woda, Aniołówka i Cieku z Grabieńca,
- wykonano konserwację i prace związane z bieżącym utrzymaniem zbiorników wodnych: Wycieczkowa, Staw Wasiaka, Zgierska, Teresy, Pabianka, Żabieniec, Przędzalniana, Oblęgorska, Tomaszowska, Rzemieślnicza. W ramach konserwacji wykonano odmulenie uregulowanych koryt rzek m.in. Łódki w rejonie ul. Źródłowej, Aniołki w rejonie Alek,
- wykonano nieplanowane roboty zabezpieczające przed powodzią na wylocie ze zbiornika Tomaszowska i w korycie rzeki Aniołki.

Utrzymanie kanalizacji deszczowej

- dla zapewnienia właściwej eksploatacji systemu kanalizacji deszczowej, Miasto dzierżawi od Spółki Łódzkiej Spółki Infrastrukturalnej nowo wytworzony majątek kanalizacji deszczowej w ramach projektu unijnego „Wodociągi i oczyszczalnia ścieków w Łodzi II” oraz ponosi koszty jego utrzymania, w tym również czynsz dzierżawny. Całkowity

koszt utrzymania kanalizacji deszczowej wynosił 3,67 mln zł.

- Zakład Wodociągów i Kanalizacji wykonał następujące roboty:
  - konserwacja kanałów – 32 411 m,
  - czyszczenie wpustów - 6 456 szt.,
  - konserwacja podczyszczalni wód deszczowych - 1 256 r-g,
  - badania jakości ścieków deszczowych na wylotach do rzek - 636 badań,
  - kontrola zanieczyszczeń w separatorach - 944 r-g,
  - wykonano również roboty remontowe polegające na odcinkowych naprawach kanałów tzw. rękaw – 8 sztuk oraz naprawy wylotów. Łącznie wydatki na roboty naprawcze 67,8 tys. zł.

W zakresie poboru wody na cele przeciwpożarowe i socjalno-bytowe mieszkańców.

Pobór wody na cele przeciwpożarowe i socjalno-bytowe mieszkańców w 2017 r. kosztował 523,0 tys. zł. Ze względu na wysokie koszty dostawy wody przez źródle uliczne prowadzone są działania zmierzające do zmniejszenia ich liczby w wyniku czego w 2017 r. wyłączono z eksploatacji 19 źródeł.

Gospodarka odpadami

Główne zadania w zakresie gospodarki odpadami:

- kontynuowano odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych w poszczególnych sektorach miasta przez:
  - Bałuty - FB Serwis S.A.,
  - Górna i Polesie - MPO - Łódź,
  - Śródmieście - Tonsmeier Centrum Sp. z o.o.,
  - Widzew - Remondis,
- monitorowano prawidłowości postępowania z odpadami komunalnymi zarówno po stronie firm odbierających odpady, jak i po stronie właścicieli nieruchomości,
- wystawiano upomnienia i tytuły wykonawcze do egzekucji z tytułu zadłużenia za opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- wzywano właścicieli nieruchomości do składania deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, jeśli taka nie została złożona. W przypadku, gdy deklaracja nie została uzupełniona – wszczynano postępowania, aż do wystawienia decyzji administracyjnej określającej wysokość opłat.

Tab. 113. Kontrole dotyczące odbierania odpadów komunalnych

		Uwagi	
		2016	2017
Gospodarka odpadami	liczba zgłoszonych nieprawidłowości w zakresie odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości	4 653	5 034
	liczba przeprowadzonych kontroli odbioru odpadów komunalnych	6 241	6 699
	liczba wysłanych wezwań do usunięcia nieprawidłowości	444	11 066
masa zebranych odpadów komunalnych (Mg)		221 683,90	225 851,10

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej

- zorganizowano 15 plenerowych pikników ekologicznych promujących selektywną zbiórkę odpadów,
- zawarto umowę z firmą Abrys Technika na „Zakup i dostawę pojemników do selektywnej zbiórki odpadów” w ilości 360 szt. (z czego dostarczono 150 pojemników),
- na bieżąco aktualizowano strony internetowe poświęcone nowemu systemowi gospodarki odpadami: www.uml.lodz.pl/odpady oraz czystemiasto.uml.lodz.pl.

Inne działania wspierające utrzymywanie czystości w mieście:

- kontynuacja programu zbiórki przeterminowanych leków i termometrów, którego celem jest wyeliminowanie odpadów niebezpiecznych i przekazanie ich do termicznej utylizacji. Mieszkańcy mogą przeterminowane leki nieodpłatnie dostarczyć do łódzkich aptek, w których ustawiono specjalne pojemniki (leki do 168 aptekach, a termometry do 5 aptek). W 2017 roku zebrano 18.424 kg przeterminowanych leków i ok. 4 kg termometrów rtęciowych,
- kontynuacja programu zbiórki nakrętek od butelek z tworzyw sztucznych, realizowanego pod hasłem „Zakręcone Miesiące”, który ma na celu promowanie idei selektywnej zbiórki odpadów. W 2017 r. zebrano 1020 kg nakrętek,
- kontynuacja programu zbiórki zużytych i niepotrzebnych płyt kompaktowych CD i DVD pod hasłem „Na tropie CD”. W 2017 r. zebrano około 70 kg płyt,
- kontynuacja programu „Posprzątaj, to nie jest kupa roboty”. W ramach programu w 2017 r. zakupiono 210 koszy ulicznych oraz 1,2 mln worków przeznaczonych do gromadzenia psich nieczystości.

Tab. 114. Wydatki na gospodarkę komunalną w mln zł

	Uwagi	2013	2014	2015	2016	2017
Gospodarka odpadami	odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych oraz selektywna zbiórka odpadów komunalnych	24,81	59,3	87,8	101,7	99,2
Gospodarka wodnokanalizacyjna	utrzymanie kanalizacji deszczowej, utrzymanie rzek i zbiorników wodnych, utrzymanie przyłączy wod.-kan. do posesji gminnych, program małej retencji, inwestycje modernizacyjno-odtworzeniowe, regulacja rzek związanych z kanalizacją deszczową, inwestycje realizowane przez ŁSI	9,10	29,2	49,4	29,9	31,3
Energetyka miejska	Termomodernizacja obiektów gminnych, Termomodernizacja obiektów miasta - SP nr 34 i ZSO nr 1, Modernizacja sal gimnastycznych wraz z zapleczem w obiektach oświatowych	18,62	9,33	17,2*	11,4	33,4
Utrzymanie czystości	umowy na cykliczne i interwencyjne letnie i zimowe utrzymanie dróg publicznych, bieżące i interwencyjne utrzymanie terenów niezabudowanych i dróg wewnętrznych, usuwanie dzikich wysypisk śmieci, utrzymanie szaleatów miejskich, usuwanie graffiti, realizacja Programu „Zielone Podwórka”, zakup ulicznych koszy na śmieci, utrzymanie cmentarzy i pomników na terenie Miasta	66,59	48,38	46,4	37,7	47,3
Razem		119,12	146,26	200,86	200,85	211,20

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej

Czystość w mieście

W celu utrzymania standardów czystości w Łodzi stałym sprzątnięciem objęta jest powierzchnia 6 805 229 m², w tym:

- 3 393 576 m² w bieżącym utrzymaniu terenów gminnych niezabudowanych. Prace polegają na całorocznym stałym utrzymaniu terenu (5 dni w tygodniu w sezonie letnim, natomiast w okresie od 1 listopada do 31 marca, 7 dni w tygodniu). W zakres utrzymania letniego wchodzi koszenie trawników, usuwanie liści, opróżnianie koszy ulicznych, oczyszczanie słupów ogłoszeniowych i powierzchni falistych, wymiana piasku w piaskownicach i na polach piaskowych placów zabaw, cięcie pielęgnacyjne krzewów i żywopłotów. Oczyszczanie bieżące zimowe polegające na likwidacji gołoledzi poprzez posypywanie piaskiem oraz odśnieżanie terenów utwardzonych (chodników oraz dróg dojazdowych, parkingów w osiedlach).
- 3 411 653 m² w cyklicznym oczyszczaniu pasów dróg publicznych. Prace polegają na całorocznym stałym utrzymaniu terenu (5 dni w tygodniu w sezonie letnim, natomiast w okresie od 1 listopada do 31 marca, 7 dni w tygodniu). W zakres prac wchodzi usuwanie przerostów traw, chwastów, piasku, ziemi i innych zanieczyszczeń. Wykonuje się również koszenie trawników, usuwanie liści, opróżnianie koszy ulicznych, oczyszczanie obiektów inżynierskich, przejść podziemnych, tuneli, przystanków komunikacji miejskiej (tramwajowe oraz autobusowe – z wyłączeniem trasy ŁTR, która obsługiwana jest przez MPK) jak również likwidacja śliskości i usuwanie śniegu.

Rejon Śródmieścia objęty jest szczególnym utrzymaniem w zakresie czystości i porządku. Podzielony jest on na trzy obszary utrzymania:

- ul. Piotrkowską z placem Wolności – powierzchnia 48 717 m²,
- al. Schillera i pasaż 6-go Sierpnia – powierzchnia 10 912 m²,
- tereny niezabudowane – powierzchnia 160 446 m².

Tereny te utrzymywane są 7 dni w tygodniu łącznie z sobotami, niedzielami i świętami.

Łącznie w roku 2017 na utrzymanie czystości w okresie letnim i zimowym na drogach publicznych i wewnętrznych oraz na terenach niezabudowanych wydatkowano 47,3 mln zł

W ramach tego zadania, na terenach nie objętych stałym utrzymaniem, a należącym do gminy, opróżniane były kosze na śmieci i psie nieczystości, koszone trawy, wykonano wiosenne i jesienne wygrabianie, utrzymywane były piaskownice i słupy ogłoszeniowe, przycinane żywopłoty oraz utrzymywane gazony z nasadzeniami kwiatowymi. Ponadto odśnieżane były chodniki, parkingi, dojścia, dojzdy, schody etc. Wykonywane było również pozimowe oczyszczanie dróg oraz mechaniczne i ręczne oczyszczanie jezdni wraz z opaskami przykrawężnikowymi.

W roku 2017 zlikwidowano 2 084 dzikich wysypisk (w 2016 r. 3 355), co stanowi zmniejszenie o ok. 38 %.

Tab. 115. Likwidacja dzikich wysypisk i masa zebranych odpadów

Rok	zlikwidowane dzikie wysypiska	masa zebranych odpadów w Mg
2016	3 355	221 683,90
2017	2 084	225 851,10

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej

Program Zielone Podwórka

W 2017 roku chęć udziału w programie wyraziło 19 Wspólnot Mieszkaniowych, zakwalifikowano i zrealizowano 10 projektów : Komunardów 4/4a/4b, Tuwima75, Kasprzaka 22, Gandhiego 12, Powstańców Wielkopolskich 26, Ossowskiego 8, Bojowników Getta Warszawskiego 16, Górna 23/25, Lenartowicza 20, Suwalska 1.

Całkowita wartość programu „Zielone Podwórka” wyniosła 411,6 tys. zł.

W ramach Programu wykonano: remont nawierzchni ciągów pieszych, rekultywację terenów zielonych, nasadzenia roślin, montaż elementów małej architektury (urządzenia siłowni plenerowej, ławki, gazony, kosze na śmieci).

Energetyka miejska

W obszarze energetyki miejskiej w 2017 r. kontynuowano działania z lat poprzednich związane z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej. Celem termomodernizacji jest obniżenie kosztów ogrzewania i energii elektrycznej oraz poprawa estetyki i funkcjonalności budynków. Realizowana jest ona poprzez ocieplanie ścian, dachów, stropodachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, modernizację instalacji centralnego ogrzewania (kotłów i węzłów), wymianę opraw oświetlenia wewnętrznego, montaż instalacji odzysku ciepła ze ścieków (alternatywne pozyskiwanie energii z kanałów sanitarnych).

W 2017 roku zostały zakończone prace termomodernizacyjne w placówkach oświatowych w ramach projektów współfinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020:

- „Racjonalizacja zużycia energii-termomodernizacja obiektów edukacyjnych Miasta Łodzi. Etap I
  - Szkoły Podstawowe nr 109 i nr 110
  - Przedszkole Miejskie nr 153

- IX Liceum Ogólnokształcące
- Zespół Szkół Ekonomii i Usług (wcześniej: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2), Zespół Szkół Samochodowych (wcześniej: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 7) oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 9
- „Racjonalizacja zużycia energii-termomodernizacja obiektów edukacyjnych Miasta Łodzi. Etap II
  - Szkoła Podstawowa nr 205 wraz z Publicznym Gimnazjum nr 36 oraz Szkoły Podstawowe: nr 122, nr 55, nr 172, nr 162 wraz z Publicznym Gimnazjum nr 43
  - Licea Ogólnokształcące nr XXXI, XXIV, XLIV
  - Zespół Szkół Ekonomiczno - Tutystyczno - Hotelarskich im. Władysława Grabskiego
- Szkoły Podstawowe nr 55 i nr 109

Wartość zadań osiągnęła poziom 10 mln zł. Miasto pozyskało z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dofinansowanie w formie dotacji w wysokości: 3,8 mln zł i pożyczki 3,8 mln zł oraz z Ministerstwa Sportu w wysokości: 314,4 tys. zł.

W 2017 roku zostały złożone trzy wnioski aplikacyjne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na termomodernizację 9 placówek oświatowych.

W ramach Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w grudniu 2016 r. został złożony wniosek aplikacyjny pn.: „Racjonalizacja zużycia energii - termomodernizacja obiektów edukacyjnych Miasta Łodzi. Etap I”. Realizacja prac budowlanych planowana jest na lata 2017-2020, łączny koszt to 93,2 mln złotych, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej ma wynosić 79,2 mln złotych. Do 2020 roku planowana jest termomodernizacja energetyczna 70 budynków.

Oprócz efektu energetycznego oraz korzyści ekonomicznych i estetycznych prace termomodernizacyjne wiążą się z osiągnięciem wymiernego efektu ekologicznego w postaci obniżenia emisji do atmosfery zanieczyszczeń gazowych i pyłowych.

Korzystając z ogłoszonego w marcu 2015 roku konkursu z dziedziny edukacji ekologicznej, Miasto Łódź złożyło wniosek o dofinansowanie projektu pn.: „Zielony Klimat Miasta Łodzi - główna misja - niska emisja”. Ma on za zadanie pogłębienie wiedzy o gospodarce niskoemisyjnej, odnawialnych źródłach energii, przeciwdziałaniu zmianom klimatu oraz działaniom związanym z obchodami Międzynarodowego Roku Światła. Podczas realizacji całego zadania funkcjonowała strona internetowa: www.misjaniskaemisja.lodz.pl.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Łodzi

W grudniu 2017 roku Rada Miejska przyjęła uchwałę w sprawie przyjęcia do realizacji „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Łodzi”. Dokument stanowi aktualizację Planu gospodarki niskoemisyjnej przyjętego uchwałą przez Radę Miejską listopadzie 2015 roku z późniejszymi zmianami. PGN jest dokumentem strategicznym, który w swym założeniu ma przyczynić się do:

- podniesienia efektywności energetycznej,
- zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Plan bazuje na informacjach dotyczących wielkości zużycia energii oraz wielkości emisji dwutlenku węgla. Podstawowe założenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łodzi:

- realizacja działań na rzecz efektywności energetycznej;
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego;
- łagodzenie skutków wzrostu cen energii;

- zapobieganie wyczerpywania się zasobów;
- zapewnienie konkurencyjności gospodarki;
- promocja nowych wzorców konsumpcji;
- adaptacji do skutków zmian klimatu;
- ochrona klimatu i redukcja emisji gazów cieplarnianych.

Realizacja działań zaplanowanych w harmonogramie rzeczowo - finansowym do roku 2020 pozwoli na redukcję energii finalnej o 4,88% (828 108,00 MWh/rok) i redukcję emisji CO₂ o 9,50% (553 886,70 MgCO₂/rok). Nastąpi również zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych o 0,12% (23 090,00 MWh/rok). Łączny koszt zaplanowanych działań wyniesie 6,4 mln. zł.

W czerwcu 2017 roku został opracowany „Raport z realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Łodzi”. Prowadzenie monitoringu jest konieczne dla śledzenia postępów we wdrażaniu PGN i osiąganiu założonych celów w zakresie ograniczenia emisji CO₂ i zużycia energii, a także konieczne dla wprowadzania ewentualnych poprawek. Raport został przygotowany na podstawie ankiet monitoringowych wypełnionych przez interesariuszy PGN, którzy na etapie opracowania PGN zgłosili zadania do realizacji. Raportem został objęty teren administracyjny miasta Łódź.

Mocą Zarządzenia Prezydenta Miasta z marca 2017 roku po raz czwarty z rzędu została powołana Łódzka Grupa Zakupowa energii elektrycznej (ŁGZ) składająca się z jednostek samorządowych wchodzących w skład Stowarzyszenia Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, podległych Miastu jednostek oraz zainteresowanych podmiotów działających na terenie województwa łódzkiego. Grupa zakupowa, podobnie jak w ubiegłym roku działa na podstawie porozumienia zawartego przez wszystkich członków 13 kwietnia 2017 roku, zawierającego upoważnienie dla Miasta Łodzi do przygotowania i przeprowadzenia postępowania na zakup energii elektrycznej na przyszły rok. W listopadzie 2017 roku został dokonany wybór najkorzystniejszej oferty w postępowaniu przetargowym prowadzonym w trybie nieograniczonym pod tytułem „Dostawa energii elektrycznej dla członków Łódzkiej Grupy Zakupowej 2018”. Na podstawie badania ofert ustalono, że najkorzystniejszą ofertę złożyła firma „CORRENTE” z Ożarowa Mazowieckiego z jednolitą stawką we wszystkich grupach taryfowych na poziomie 219,60 zł. netto za 1 MWh. W stosunku do średnich stawek cennikowych z taryfy lokalnego sprzedawcy jest to cena o ok. 25% niższa, która w ciągu całego roku przyniesie wymierne oszczędności w rachunkach za prąd.

Łódzką Grupę Zakupową tworzą:

- Miasto Łódź i 7 innych partnerów z Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego (ŁOM): Dmosin, Koluszki, Parzęczew, Rogów, Stryków, Miasto Zgierz oraz Województwo Łódzkie wraz z podległymi jednostkami,
- jednostki bezpośrednio podległe Miastu Łódź – wszystkie placówki edukacyjne, domy pomocy społecznej, ŁZUK, ŁOG, Zarząd Dróg i Transportu, Zarząd Zieleni Miejskiej, MOSiR, Straż Miejska i inne,
- łódzkie placówki kulturalne – teatry, muzea, domy kultury, biblioteki;
- łódzkie placówki ochrony zdrowia – m.in. szpitale, przychodnie, ZOZy;
- 13 łódzkich spółek miejskich: Aqua Park Łódź, EXPO – Łódź, Grupowa Oczyszczalnia Ścieków, Łódzki Regionalny Park Naukowo - Technologiczny, Łódzki Rynek Hurtowy „Zjazdowa” S.A., Miejska Arena Kultury i Sportu, Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania, Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta, Widzewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, Zakład Wodociągów i Kanalizacji, Łódzka Spółka Infrastrukturalna, Miejski Ogród Zoologiczny w organizacji, Centrum Medyczne im. dr Ludwika Rydygiera,
- spółka z Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Partner Logistic,
- komendy Państwowej Straży Pożarnej: 6 powiatowych komend PSP, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Łodzi, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Łodzi;

- pozostałe jednostki i podmioty z Województwa Łódzkiego: Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, TV i Teatralna im. L. Schillera, Uniwersytet Medyczny, Samorządowa Przychodnia Zdrowia w Tuszynie, Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 1, Centralny Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, Przedsiębiorstwo Komunalne Gminy Konstantynów Łódzki, Ikoma Wieluń 2 Sp. z o.o., „Grosz” Krzysztof Klepaczeko.

Działania przeciwnośmogowe

W zakresie przeciwdziałania niskiej emisji (działań przeciwnośmogowych) uruchomiono program dotacyjny na wymianę źródeł ogrzewania – z nieekologicznego na ekologiczne. Jest on realizowany przez WOŚiR na podstawie uchwały Rady Miejskiej w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowych z budżetu miasta Łodzi na przedsięwzięcia inwestycyjne służące ochronie powietrza, trybu postępowania w sprawie udzielania sposobu rozliczania. W budżecie Miasta na 2017 rok zabezpieczono na wymianę ogrzewania 3 mln zł, po rozliczeniu dotacji faktyczne zaangażowanie wyniosło 1,4 mln zł.

Beneficjentami dotacji były wspólnoty mieszkaniowe, właściciele kamienic i domków jednorodzinnych, właściciele i najemcy lokali mieszkalnych w budynkach komunalnych, wspólnotowych i prywatnych. W wyniku działania programu zlikwidowano 619 pieców opalanych paliwami stałymi. Do sieci ciepłowniczej zostały podłączone 22 budynki wielorodzinne.

We współpracy z Ministerstwem Środowiska był przygotowywany Plan Adaptacji do Zmian Klimatu dla Miasta Łodzi. Przyjęcie Planu planowane jest na rok 2018. Opracowany został również projekt nowego Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Łodzi na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025, którego przyjęcie jest planowane w 2018 r. Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa również opracuje nową mapę akustyczną Miasta Łodzi oraz Program ochrony środowiska przed hałasem.

3. MIASTO ZRÓWNOWAŻONEJ KOMUNIKACJI

Wzrost jakości życia i atrakcyjności gospodarczej miasta dzięki rozwojowi przyjaznego i zrównoważonego systemu komunikacji publicznej, zintegrowanego w skali Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.

W roku 2017 realizowane były przede wszystkim zmiany organizacyjne oraz prace przygotowawcze do modernizacji zaplanowanych na rok 2018 i lata kolejne. Niemniej jednak wykorzystano także posiadane zasoby do przeprowadzenia mniejszych inwestycji kontynuujących rozpoczęte programy, uzupełniających główne, zakończone już inwestycje w rejonie dworca Łódź Fabryczna i trasy WZ, a także rozpoczynające kolejne duże projekty modernizacyjne w tym w ramach projektu Kompleksowy program niskoemisyjnego transportu publicznego w metropolii łódzkiej współfinansowanego z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Tab. 116. Działania w obszarze transportu

	2013	2014	2015	2016	2017
Długość zmodernizowanych i wyremontowanych dróg w km	20,11	27,35	5,12	4,35	-
Długość wyremontowanych torowisk (w obu kierunkach) w km	6,08	0,673	17,63	-	1,6
Długość wybudowanych ścieżek rowerowych w km	8,15	27,2	10,4	6,35	5,0
Powierzchnia wyremontowanych chodników w tys. m ²	b.d.	ok.100	39,5	34,9	28,4

Źródło: opracowanie Biura Strategii Miasta na podstawie danych Zarządu Dróg i Transportu

Wiele remontów dróg wykonano przy współdziałaniu Rad Osiedli, których członkowie uczestniczyli w procesie inwestycyjnym. Znając lokalne potrzeby mieszkańców wskazywali odcinki ulic do remontu, miejsca ustawienia ławek, stojaków rowerowych czy też barierek zabezpieczających zieleńce przed parkowaniem samochodów. Mieszkańcy i ich reprezentanci byli włączani m. in. w proces tworzenia organizacji ruchu (np. w ramach wytyczania strefy tempo 30 na os. Radogoszcz Wschód) i korekty w siatce połączeń.

W roku 2017 Zarząd Dróg i Transportu wydał 9276 decyzji administracyjnych, rozpatrzył 49 odwołań, uchylił bądź zmienił 43 decyzje, 77 unieważnił. Wysokość dochodów z opłat za zajęcie pasa drogowego oraz umów dzierżaw dróg wewnętrznych w 2017 r. wyniosła 11,5 mln zł

Największą zmianą organizacyjną było wdrożenie 2 kwietnia 2017 reformy układu linii lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi przygotowywanej w poprzednich latach. Poprzedziły ją trwające pół roku konsultacje społeczne (na przełomie 2015 i 2016 roku), a także prace analityczne, w tym wykonane w porozumieniu z jednostkami zewnętrznymi – Uniwersytetem Łódzkim i Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wprowadzenie zmian wiązało się także z szeroko zakrojoną akcją informacyjną zorganizowaną wspólnie przez miasto i MPK-Łódź sp. z o.o. Równoległe do zmiany przebiegu linii wprowadzono także:

- zmianę taryfy opłat za korzystanie z komunikacji miejskiej,
- honorowanie biletów lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi w pociągach przewoźników regionalnych w granicach administracyjnych miasta,
- częściową zmianę i rozbudowę systemu identyfikacji wizualnej systemu komunikacji miejskiej,
- korektę organizacji ruchu i sieci przystanków oraz pracy sygnalizacji świetlnej,
- ujednoczenie i uporządkowanie nazw przystanków i pętli,
- zmiany porozumień międzygminnych regulujących funkcjonowanie połączeń wyjeżdżających poza granice miasta,
- na życzenie przewoźnika - korektę rozwiązań organizacyjnych w przewozach i korektę czasów przejazdów pojazdów komunikacji miejskiej.

Reforma układu linii miała charakter optymalizacyjny, bez zwiększania wykonywanej pracy przewozowej. Zakładała lepszą dystrybucję połączeń w obrębie miasta. Rozszerzyła sieć komunikacji zbiorowej o ponad 30 km i 100 przystanków, stworzyła nowe połączenia bezpośrednie, wyrównała częstotliwości kursowania i poprawiła regularność kursowania na poszczególnych ciągach komunikacyjnych, a także wprowadziła możliwość podróżowania po Łodzi pociągami regionalnymi w ramach biletu lokalnego transportu zbiorowego. Rozwiązania wprowadzone w ramach reformy wykorzystywały infrastrukturę wybudowaną w ramach wcześniejszych działań inwestycyjnych, w tym węzeł multimodalny Łódź Fabryczna i zmodernizowaną trasę WZ wraz z węzłami przesiadkowymi.

W ramach propagowania proekologicznego stylu życia oraz ekologicznych założeń Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+ ZDiT promował zrównoważony transport. Zorganizowano łódzkie obchody Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu kładące największy nacisk na promocję alternatywnych wobec samochodu form podróżowania i ich wpływ na jakość życia. Organizowano też uczestnictwo w Europejskiej Rywalizacji Rowerowej - rywalizacji europejskich miast polegającej na przejechaniu największej liczby kilometrów przez mieszkańców.

Transport zbiorowy

2 kwietnia 2017 wdrożona została reforma układu linii lokalnego transportu zbiorowego w Łodzi. Część linii autobusowych została wprowadzona w głąb osiedli, w tym takich, które mimo wysokiej intensywności zabudowy nie posiadały dotychczas obsługi, a strefy dojścia przekraczały normatywne odległości definiowane na poziomie 300 - 400 metrów. Na wniosek mieszkańców oraz na podstawie badań dostępności uruchomiono komunikację autobusową na ulicach: Bednarskiej, Sternfelda i św. Wojciecha, Widzewskiej, Franciszkańskiej (na pn. od ul. Wojska Polskiego), Armii Krajowej (na pd. od al. Wyszyńskiego), Zbaraskiej i Kossaka, Żubardzkiej i Inowrocławskiej, Proletariackiej oraz Nowe Sady (na pd. od Obywatelskiej).

W obrębie całej sieci wprowadzono równą, dwunastominutową częstotliwość kursowania linii w godzinach szczytu, która objęła 50 głównych linii lub pakietów linii tramwajowych i autobusowych. Zmiana taka pozwala na powtarzalną w ciągu dnia koordynację przesiadek oraz koordynację różnych linii jadących wspólnym odcinkiem, co prowadzić powinno do zmniejszenia średniego czasu oczekiwania na przystanku a tym samym skrócenia łącznego czasu podróży. W obrębie centrum, a więc w obszarze szczególnie narażonym na kongestię, dążono do zapewnienia jak największej sieci ulic obsługiwanych z częstotliwością kilkunastominutową, a więc przez więcej niż jedną linię układu głównego, co powinno zapewnić konkurencyjność wobec podróży samochodem indywidualnym. Starano się eliminować pokrywanie się komunikacji autobusowej i tramwajowej na długich odcinkach, zwłaszcza tam, gdzie komunikacja autobusowa kursuje w ruchu ogólnym zatłoczonymi odcinkami dróg, a komunikacja tramwajowa ma wydzielone torowisko i wysoką regularność kursowania. Wprowadzono także kategorię linii zmianowych oznaczonych literami, obsługujących wahadłowo przewozy pomiędzy dużymi zakładami pracy a najbliższym węzłem przesiadkowym, głównie w godzinach zmian. Zrealizowano także liczne postulaty z konsultacji społecznych, w tym dotyczące zapewnienia połączeń bezpośrednich pomiędzy wskazywanymi punktami.

Jednocześnie przeprowadzona została także korekta sieci linii nocnych. Przede wszystkim przywrócono półgodzinną częstotliwość kursowania przy jednoczesnej rezygnacji z obsługi odcinków najbardziej peryferyjnych i z dłuższego pokrywania się komunikacji dziennej i nocnej. Uruchomiona została także dodatkowa linia autobusowa N8 obsługująca wschodnią część Śródmieścia, Księży Młyn, Zarzew i Dąbrowę, a trasy niektórych linii - skorygowano.

Taryfa opłat za przejazd została przemodelowana, aby promować stałych pasażerów ze szczególnym uwzględnieniem grup i rodzin. Wprowadzone rodzaje biletów odpowiadają najbardziej typowym charakterystykom podróży, wprowadzono stałe relacje cenowe pomiędzy poszczególnymi rodzajami biletów - np. bilet na strefę 1+2 kosztuje zawsze 120% ceny odpowiedniego biletu na strefę 1. Obniżono ceny biletów rocznych, aby ich zakup był bardziej korzystny niż

kwartalnych i miesięcznych. We wrześniu 2017 r. prowadzono także specjalne, tańsze bilety roczne i miesięczne dla młodzieży ze szkół podstawowych oraz seniorów. Wyrównano różnice w cenie pomiędzy poszczególnymi biletami czasowymi, aby ułatwić możliwość dokasowania i przedłużenia czasu podróży. Obniżono ceny biletów jednodniowych zmieniając ich zakres ważności z 24 godzin do jednego dnia kalendarzowego. Wprowadzono tanie bilety weekendowe i dla małych grup podróżujących z dziećmi, przy czym rozszerzono zakres stosowania tych drugich na 1 lub 2 osoby dorosłe podróżujące z 1, 2 lub 3 dziećmi, niezależnie od pokrewieństwa pomiędzy podróżnymi. Z myślą o pasażerach dojeżdżających regularnie na niewielkie odległości w obrębie aglomeracji wprowadzono także możliwość zakupu tańszego biletu miesięcznego obowiązującego wyłącznie w strefie 2, czyli poza granicami administracyjnymi Łodzi.

Dalsze zmiany taryfy były następstwem zmian organizacyjnych. Na prośbę przewoźnika, dla zapewnienia wyższej punktualności kursowania, zaprzestano sprzedaży biletów przez motorniczych i kierowców likwidując jednocześnie niekompatybilne z łódzkim systemem jednorazowe bilety bezprzesiadkowe. Należy przy tym zaznaczyć, że każdy z pojazdów wyposażony jest w automat do sprzedaży biletów, ponadto bilety dostępne są w kilkudziesięciu biletomatach stacjonarnych i w kilkuset punktach handlowych.

Dużą zmianą organizacyjno-taryfową było wprowadzenie pierwszego w Polsce pełnego honorowania biletów lokalnego transportu zbiorowego w pociągach przewoźników regionalnych w granicach administracyjnych miasta. Wymagało to podpisania stosownych porozumień i wzajemnego honorowania części biletów kolejowych w autobusach i tramwajach MPK. Zmiana ta została przyjęta entuzjastycznie i spowodowała gwałtowny wzrost liczby pasażerów podróżujących koleją w obrębie miasta. Jak podaje Łódzka Kolej Aglomeracyjna w roku 2017 liczba podróżnych na trasie Łódź Kaliska – Łódź Widzew, pozwalającej na korzystanie z biletów lokalnego transportu zbiorowego, wzrosła 2,5-krotnie.

W związku z potrzebą wymiany większości rozkładów jazdy i innych elementów informacji pasażerskiej wynikającą ze zmian tras poszczególnych linii przygotowano zmianę systemu informacji wizualnej. Wprowadzono elementy informacji wizualnej przenikające cały system informacji, a także poprawiono walory użytkowe poszczególnych elementów. Wprowadzono logo i markę „Łódź Łączy” i jednolity kod graficzny wspólny dla całości systemu. Wprowadzono kod kolorystyczny wyróżniający poszczególne główne ciągi komunikacji tramwajowej. Kolory te zastosowano także na nowym schemacie, który jako pierwszy w Polsce objął wszystkie linie tramwajowe i autobusowe dzienne. Schemat został następnie umieszczony na wszystkich przystankach wyposażonych w wiatę, a także na stronach internetowych przewoźnika i miasta. Został także wydrukowany w formacie kieszonkowym i dystrybuowany był zarówno przez wolontariuszy na przystankach, jak i bezpośrednio do mieszkań. Przygotowano także nowy wzór tabliczki z rozkładem jazdy jednoznacznie informujący o przebiegu poszczególnych wariantów trasy oraz o lokalizacji przystanku względem ulicy. Poprawiono czytelność tabeli z godzinami odjazdów. Na wiatkach przystankowych zamontowano ekspozytyory z dużą, czytelną nazwą przystanku oraz numerami linii zatrzymujących się na przystanku. Każdy z elementów jest wymienny co ułatwia aktualizację w przypadku zmian tras. Ze względu na całościową wymianę elementów informacji pasażerskiej wykonano także aktualizację i korektę nazw przystanków oraz pętli, przy czym wprowadzono zasadę, że pętle nazywane są w pierwszej kolejności od nazw osiedli, zaś przystanki – od nazw ulic, placów i cmentarzy. Całościowa, jednorazowa zmiana sfery informacyjnej pozwoliła na zminimalizowanie wydatków przy jednoczesnym znaczącym podniesieniu poziomu informacji pasażerskiej.

Całościowa reforma komunikacji miejskiej spotkała się z licznymi reakcjami ze strony mieszkańców oraz lokalnych mediów. Opinie docierające wszystkimi kanałami komunikacji posłużyły jako materiał do ewaluacji i korekty układu, która rozpoczęła się po pół roku funkcjonowania sieci. Przygotowanie korekty planowanej na IV kwartał 2017 r. opóźniło odstąpienie od realizacji umowy przez wybranego w drodze przetargu wykonawcę kompleksowych badań nappełnień. Niewykonanie badań ograniczyło zasób danych o rzeczywistej liczbie użytkowników połączeń, które pozwoliłyby zobiektywizować zgłoszenia mieszkańców. Korektę wynikającą z najczęściej zgłaszanych uwag wprowadzono ostatecznie

4 lutego 2018 r.

W 2017 r. pojazdy komunikacji miejskiej wykonały pracę przewozową rzędu 53,5 mln wozokilometrów.

Tab. 117. Praca transportu tramwajowego i autobusowego

Rodzaj trasy	Ilość mln wzkm				
	2013	2014	2015	2016	2017
MPK tramwaje (bez ŁTR)	23,42	21,81	21,44	25,54	24,82
MPK tramwaje ŁTR (linia 11 odrębna umowa)	0,99	0,95	0,95	0,96	0,95
MPK autobusy	27,26	28,74	29,74	27,5	27,24
RAZEM MPK	51,67	51,50	52,13	54	53,01
Koro autobusy	0,30	0,30	0,36	0,36	-
MUK Zgierz autobusy	0,42	0,40	0,40	0,40	0,46
RAZEM z Markab/MUK Zgierz	52,39	52,21	52,89	54,76	53,47

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu.

Przychody ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej wyniosły 145,7 mln, a ze sprzedaży wspólnych biletów (Biletu Aglomeracyjnego, Biletu Łódzko - Pabianickiego, Biletu Łódzko - Zgierskiego) 4 mln zł, a wydatki na transport zbiorowy (umowa powierzenia dla MPK oraz ŁTR) 377,7 mln zł. Wpływy z biletów pokryły ok.40% wydatków na transport zbiorowy i osiągnęły najwyższy poziom od przynajmniej 5 lat.

Tab. 118. Przychody ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej i wydatki na transport zbiorowy (w mln zł).

Rok	Przychody z biletów	Wydatki w zakresie transportu zbiorowego	Udział przychodów w wydatkach w %
2012	142,91	368,05	39
2013	140,04	374,50	37
2014	144,87	344,04	42
2015	135,48	382,87	35
2016	135,81	363,10	38
2017	149,64	377,69	40

Źródło: Biuro Strategii Miasta na podstawie danych Zarządu Dróg i Transportu.

Tabor MPK- Łódź oraz infrastruktura torowo - sieciowa

W 2017 r. MPK – Łódź eksploatowało 202 autobusy przegubowe, z czego 173 niskopodłogowych oraz 206 jednoczłonowych (100% niskopodłogowych). Ze wszystkich eksploatowanych autobusów 179 posiada klimatyzację. W 2016 r. MPK – Łódź eksploatowała 500 tramwajów w tym: 82 przegubowe. Z całego taboru tramwajowego 67 wagonów posiada całkowicie lub częściowo niską podłogę (12,3% pojazdów, 23% pociągów), a 32 tramwaje są wyposażone w klimatyzację.

W 2017 r. MPK- Łódź:

- zakupiło 1 używany, niskopodłogowy tramwaj Siemens NF6D,
- zmodernizowało 5 wagonów M8C do typu M8CN (wstawienie części niskopodłogowej, zmieniony design),
- zmodernizowało 2 wagony Bombardier Cityrunner i 6 wagonów (3 składy) Konstal 805N.

Większe dostawy taboru nastąpią w roku 2018 zgodnie z przyjętymi planami. Będą to w pierwszej kolejności dostawy tramwajów niskopodłogowych nowych i używanych oraz autobusów klasy midi.

Łączna długość torów tramwajowych w Łodzi wynosi 221 km. Właścicielem infrastruktury torowo-sieciowej jest Miasto Łódź, a MPK – Łódź jest jej dzierżawcą. Na terenie miasta eksploatowane są linie dwutorowe wspólnie z jezdnią (31% torów), których okres eksploatacji wynosi 15 lat oraz dwutorowe (w większości) linie w pasach wydzielonych (69% torów) o okresie eksploatacji 20 lat. Szacuje się, iż kapitalnego remontu wymaga jeszcze około 30% infrastruktury

torowo-sieciowej. Remonty przeprowadzone w 2017 r. prezentuje tabela:

Tab. 119. Remonty sieci tramwajowej przeprowadzone w 2017 r. (bez kompleksowych modernizacji ulic).

Ulica / odcinek	Zakres wykonanych prac
skrzyżowanie al. Wióknarzy/ul. Konstantynowska	Remont torowiska w obrębie skrzyżowania – wymiana kratownicy
skrzyżowanie ul. Zgierska / ul. Dolna	Wymiana zwrotnicy
odcinek ul. Kopernika – ul. Gdańska	Wymiana torowiska w jezdni na odc. 1 709 m toru pojedynczego
odcinek ul. Konstantynowskiej od al. Unii Lubelskiej do pętli Zdrowie wraz z pętlą	Remont sieci trakcyjnej na odc. 3 000 m
odcinek ul. Zielonej od ul. Żeligowskiego do ul. 1 Maja	Remont sieci trakcyjnej na odc. 1 850 m.
odcinek ul. Kilińskiego od ul. Doroszewskiego do ul. Przybyszewskiego	Remont sieci trakcyjnej na odc. 3 800 m
odcinek ul. Aleksandrowskiej od ul. Szczecińskiej do ul. Chochoła	Rozpoczęty remont torowiska oraz sieci trakcyjnej na odc. 1393 m (prace rozpoczęte, kontynuowane w 2018 r.)

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu.

W 2017 r. remontowano łącznie 3 102 m toru pojedynczego oraz 10 043 m sieci trakcyjnej. Ponadto na sieci tramwajowej prowadzone były działania inwestycyjne w ramach kompleksowych modernizacji dróg.

Usprawnienia obsługi pasażerów komunikacji publicznej

Wprowadzenie reformy układu połączeń nastąpiło równoległe z szeregiem zmian w informacji pasażerskiej, taryfie opłat i obsłudze pasażerów, a dalsze zmiany były sukcesywnie uruchamiane w ciągu roku: wprowadzono nowy wygląd rozkładów jazdy, schematów, tabliczek przystankowych i tablic z nazwami przystanków i numerami linii, możliwość przyjmowania opłat dodatkowych za przejazdy bez ważnego biletu za pomocą 21 biletomatów stacjonarnych, możliwość uiszczenia nałożonej opłaty dodatkowej za przejazd bez ważnego biletu na miejscu kontroli oraz wyposażono biletomaty stacjonarne w dyspensery kart, które pozwalają na otrzymanie MIGAWEK na okaziciela i zakup na nie biletów okresowych na okaziciela.

Na liniach 10A i 10B wprowadzono Open Payment System, który pozwala na wniesienie opłaty za przejazd (zakup biletu) bezpośrednio w nowoczesnych terminalach biletowych za pomocą standardowych zbliżeniowych kart płatniczych. W systemie tym wysokość opłaty za przejazd zależna jest od rzeczywistej liczby przejechanych przystanków. Uruchomiono w ramach systemu MIGAWKA obsługę wydawania i sprzedaży biletów specjalnych w formie elektronicznej.

Opracowano i udostępniono wniosek o wydanie Migawki w językach: angielskim, niemieckim oraz ukraińskim.

Ponadto ZDiT i MPK- Łódź uczestniczą w projekcie Ministerstwa Cyfryzacji, którego celem jest obsługa karty MIGAWKA za pomocą aplikacji mObywatel. W niedalekiej przyszłości powinien on pozwolić na obsługę biletów okresowych łódzkiego transportu zbiorowego za pomocą urządzeń mobilnych (smartfonów).

Kontrola jakości usług i taboru

Wskaźnikiem jakości transportu zbiorowego jest jego punktualność. W 2017 r. 84% kursów tramwajów, 90% autobusów i 83% kursów Łódzkiego Tramwaju Regionalnego odbyło się zgodnie z rozkładami jazdy. Oznacza to zauważalny wzrost punktualności, który częściowo wynika z zakończenia prac infrastrukturalnych, a częściowo z reorganizacji układu połączeń ograniczającego kursowanie komunikacji autobusowych po odcinkach o przekroczonej przepustowości oraz zmian w organizacji ruchu na rzecz uprzywilejowania ruchu pojazdów, zwłaszcza tramwajów.

Tab. 120. Punktualność komunikacji zbiorowej

	ŁTR					Tramwaje					Autobusy				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Skontrolowanych	1330	1238	1218	1331	1317	10124	10124	10103	13797	12106	12750	13134	14329	15872	14416
Odssetek pozytywnych	88,2	77,5	82,27	81,67	82,69	86,53	86,53	80,29	80,9	83,53	88,84	86,05	84,19	74,74	89,87

Źródło: opracowanie własne Biura Strategii Miasta na podstawie danych Zarządu Dróg i Transportu.

Ponadto przeprowadzono kontrole przygotowania taboru do obsługi pasażerów. Badanymi elementami były m. in. czystość, oznakowanie, sprawność kasowników i biletomatów, urządzenia grzewcze, klimatyzacji, oświetlenia wewnętrznego, urządzeń głośnomówiących. W 2017 r. pod względem przygotowania taboru do obsługi pasażerów wykonano 2 644 kontrole tramwajów (142 czyli 5,6% oceniono negatywnie) oraz 2 144 kontrole autobusów (145 czyli 6,8% oceniono negatywnie). Dodatkowo przeprowadzono 46 kontrole przystanków tramwajowych (skontrolowano 569 przystanków tramwajowych, z czego 39 oceniono negatywnie) oraz 79 kontrole przystanków autobusowych (skontrolowano 1 896 przystanków autobusowych, z czego 130 oceniono negatywnie).

Transport drogowy

Łączna długość dróg w Łodzi wynosi 1452 km. Drogi te podzielono na publiczne (drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne) oraz wewnętrzne (spoza katalogu dróg publicznych). Z punktu widzenia utrzymania nawierzchni są one podzielone na drogi o nawierzchniach utwardzonych (asfaltowe, betonowe, kamienne, brukowcowe) i o nawierzchniach nieulepszonych (gruntowe, tłuczniowe, z materiałów odzyskowych i inne). Odrębną grupę stanowią ciągi piesze. Powierzchnia chodników na terenie miasta w 2017 r. wyniosła 3 mln m².

Tab. 121. Drogi w podziale na kategorie

Kategoria dróg	Długość dróg ogółem (km)
krajowe	67,9
wojewódzkie	15,3
powiatowe	405,9
gminne	548,5
wewnętrzne	414,5
Razem	1 452,1

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu.

W ramach prac nad Obszarowym Systemem Sterowania Ruchem wykonano optymalizację programów pracy sygnalizacji świetlnej pod kątem wdrożonej nowej siatki połączeń na terenie całego miasta. Zastąpiono też starsze rozwiązania w algorytmach sterowania ruchem nowymi, upłynniając tym samym ruch w najważniejszych korytarzach transportowych. Ponadto wprowadzono dodatkowe zabezpieczenia sprzętowe zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych usterek systemu.

Dokonano zmian organizacji ruchu związanych z poprawą bezpieczeństwa na drogach:

- Janosika - Powstańców Śląskich - zmiana geometrii przejazdu przez skrzyżowanie, zamontowanie elementów inżynierii ruchu, oraz wyznaczenie przejścia dla pieszych,
- Nastrojowa – wprowadzenie strefy tempo 30, zmiana organizacji parkowania, wprowadzenie nowego oznakowania pionowego i poziomego.
- budowa aktywnych znaków D-6 na przejściach dla pieszych, które wykrywają pieszych zbliżających się do przejścia i załączających sygnały świetlne dla kierowców; do montażu urządzeń wytypowano dwa niebezpieczne przejścia dla pieszych (Jana Pawła II przy Rogozińskiego i Rzgowska przy Powszechej)

W ramach działalności bieżącej naprawiono ubytki w nawierzchni o łącznej powierzchni 28 150 m² za 3,1 mln zł.

W 2017 r. w ZDiT złożono 2340 wniosków roszczeniowych za szkody powstałe na drogach w mieście z czego:

- 1861 wniosków dotyczących szkód w pojazdach,
- 472 wnioski dotyczące szkód osobowych,
- 7 wniosków dotyczące szkód majątkowych.

Kwota roszczeń związanych ze zgłaszaniem szkód komunikacyjnych w 2017 r. za 3 kwartały wyniosła 38,7 tys. zł brutto. Wielkość roszczeń za IV kwartał 2017 r. będzie znana na koniec marca 2018 roku .

Chodniki, oświetlenie ulic, oznakowanie

Zbudowano chodniki w ulicach: Kolumny, Dennejskiej, Pienistej, Ogińskiego, Juranda ze Spychowa, Ziemowita, Odnowiciela, Jantarowej, Oszczepowej, Byszewskiej, Huta Jagodnica. Wartość robót wyniosła 2,1 mln zł brutto. Ponadto wykonano remonty chodników o łącznej powierzchni 28,4 tys. m² za 5,6 mln zł, a także wybudowano nowe chodniki w ramach kompleksowych działań inwestycyjnych.

Realizowano także zadania w ramach Budżetu Obywatelskiego. Był to montaż progów zwalniających i korekta organizacji ruchu na ul. Źródłowej, Niemojewskiego, Dyspozytorskiej, Pryncypalnej, a także wyznaczenie lub wyposażenie przejść dla pieszych na ul. Łagiewnickiej (2 lokalizacje) i Nowomiejskiej.

Wykonane zostało oświetlenie w ulicach: Szklarskiego, Magazynowej, Henrykowskiej, Paprociowej, Tymienieckiego oraz wzdłuż torów PKP od ul. Grzybowej do ul. Drewnowskiej. Wartość robót wyniosła 37,5 tys. zł.

Miejsca parkingowe w mieście

Strefa płatnego parkowania (SPP) w Łodzi SPP jest podzielona na dwie podstrefy: wewnętrzną „A” i okalającą ją „B”.

Rys. 15 Strefa Płatnego Parkowania w Łodzi.

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu.

Tab. 122. Opłaty za postój w strefie płatnego parkowania w 2017 r. w zł.

Opłaty za postój	Podstrefa A	Podstrefa B
za pierwsze ½ godz	1,50 zł	1,00 zł
za pierwszą godz	3,00 zł	2,50 zł
za drugą godz	3,50 zł	3,00 zł
za trzecią godz	4,00 zł	3,50 zł
za czwartą i każdą kolejną godz	3,00 zł	2,50 zł

*Opłaty za poszczególne godziny sumują się.

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu.

W 2017 r. stawki opłat w Strefie Płatnego Parkowania i jej zasięg nie zmieniły się, a wpływy z opłat wzrosły w stosunku do poprzedniego roku o około 6% z 8,84 mln zł w roku 2016 do 9,35 mln zł w 2017 r.

Na terenie miasta zostało wyznaczone łącznie 17 nowych miejsc postojowych dla niepełnosprawnych we wszystkich częściach miasta:

- ul. Narciarska 10/12 (1 szt.)

- al. Wyszyńskiego przy Pałacu Młodzieży (2 szt.)
- ul. Kopernika 55a (1 szt.)
- ul. Liściasta 50a (2 szt.)
- ul. Czarnieckiego 1 (1 szt.)
- ul. Łukasińskiego 3 (1 szt.)
- ul. Gersona 7 (1 szt.)
- ul. Suwalska 1 (1 szt.)
- ul. Leśmiana 1 (1 szt.)
- ul. Bartoka 43 (1 szt.)
- ul. Gorkiego 79 (1 szt.)
- ul. Adamieckiego (1 szt.)
- ul. Wojewódzkiego 10 (2 szt.)
- ul. Uniwersytecka 23 w zatoce (1 szt.)

Ponadto wykonano miejsca postojowe w ulicach Strzeleckiej, Olsztyńskiej oraz Szklanej. Wartość robót wyniosła 1,1 mln zł. Miejsca parkingowe wybudowane zostały także w ramach innych inwestycji m. in. budowy stadionu przy al. Piłsudskiego 138 czy przebudowy placu przy al. Piłsudskiego między ul. Sienkiewicza a ul. Piotrkowską.

Transport rowerowy

Miasto od 2012 r. stara się realizować zapisy Karty Brukselskiej, zakładające zwiększenie do roku 2020 do 15% udział komunikacji rowerowej w systemie transportowym Łodzi. Systematycznie rośnie długość dróg rowerowych, która obecnie wynosi 155 km.

Tab. 123. Długość dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych

Rok	Długość w km
2012	76,4
2013	84,4
2014	116,2
2015	125
2016	150
2017	155

Źródło: opracowanie Biura Strategii Miasta na podstawie danych Zarządu Dróg i Transportu.

Wprowadzone rozwiązania ułatwiające poruszanie się rowerzystów po łódzkich drogach

W ramach działań inwestycyjnych wybudowano drogi rowerowe w: al. Bandurskiego na odcinku Wyszyńskiego - Krzemieniecka, ul. Paderewskiego na całej długości i ul. Drewnowskiej na odcinku Stolarska - Karskiego. Rozpoczęto budowę łącznika na ul Siewnej oraz łącznika przy CKD Uniwersytetu Medycznego. Łącznie inwestycje te warte były 5,1 mln zł.

W ramach projektów z budżetu obywatelskiego wykonane zostały zmiany w organizacji ruchu. Utworzono przejazdy rowerowe: na ul. Kaczeńcowej przy ul. Aleksandrowskiej i Lutomierskiej przy Bazarowej. Oznaczono czerwoną farbą przejazdy rowerowe w całym mieście. Dopuszczono możliwość dwukierunkowej jazdy rowerem po wybranych ulicach jednokierunkowych (tzw. kontraruch): Zamkniętej, Wdzięcznej, Strzeleckie, Powszechnej, Mieszczkańskiej, Królewskiej, Obszernej, Sarmackiej, Bazarowej. Wymalowano pasy rowerowe i tzw. sierżanty rowerowe w kilkudziesięciu lokalizacjach wskazanych w tabeli.

Tab. 124. Pasy rowerowe, sierzanty oraz kontrapasy wykonane w roku 2017 w ramach realizacji zadań z Budżetu Obywatelskiego.

Lokalizacja	Odcinek
ul. Św. Teresy od Dzieciątka Jezus	od al. Włókniarzy do ul. Zgierskiej
ul. Pojezierska	od ul. Brukowej do ul. Gdyńskiej
ul. Organizacji WiN	od ul. Łagiewnickiej do ul. Franciszkańskiej
ul. Zawiszy	od ul. Łagiewnickiej do ul. Franciszkańskiej
ul. Łagiewnicka	od ul. Zawiszy do ul. Dolnej
ul. Zgierska	od ul. Limanowskiego do ul. Zgierskiej (Biedronka przy rynku)
ul. Krakowska	od ul. Siewnej do ul. Konstytucyjnej
ul. Siewna	od ul. Krakowskiej do ul. Borowej
ul. Złotno, ul. Rąbieńska	od ul. Krakowskiej do ul. Kwiatowej
ul. Kowieńska	od ul. Wileńskiej do ul. Krzemienieckiej
ul. Grodzieńska	od ul. Wileńskiej do ul. Krzemienieckiej
ul. Parkowa	od al. Włókniarzy do ul. Inżynierskiej
ul. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich	od ul. Skłodowskiej do ul. 6 Sierpnia
ul. Żeligowskiego	od ul. Struga do ul. 6 Sierpnia
ul. Zielona	od ul. Żeligowskiego do ul. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich
ul. Niższa	od rozwidlenia do ul. Broniewskiego
ul. Broniewskiego	od al. Śmigłego-Rydza do ul. Tatrzańskiej
ul. Felińskiego, ul. Tatrzańska, ul. Zapolskiej	od ul. Zapolskiej do ul. Gojawiczyńskiej
ul. Kilińskiego	od ul. Słaskiej do Ronda Insurekcji Kościuszkowskiej
ul. Lodowa, ul. Widzewska, ul. Wałowa	od ul. Przybyszewskiego do al. Piłsudskiego
ul. Wydawnicza	od al. Piłsudskiego do wlotu do centrum handlowego
ul. Przybyszewskiego, Książąt Polskich, Zakładowa	od ul. Augustów do ul. Zakładowej/ul. Olechowskiej

Źródło: Zarząd Dróg i Transportu.

Łączna długość odcinków dróg rowerowych, ciągów pieszo – rowerowych i pasów rowerowych na koniec 2017 roku wyniosła 188 km.

W okresie od 1.04 do 30.11 funkcjonował Łódzki Rower Publiczny. System posiada obecnie ok. 90 tys. zarejestrowanych użytkowników, którzy wypożyczyli rowery ponad 1,3 mln razy. Średni czas wypożyczenia trwał 14 minut 27 sekund. Przychody z funkcjonowania systemu wyniosły 282,4 tys. zł. W trakcie sezonu rowerowego uruchomiono 47 nowych stacji, a także wprowadzono możliwość wypożyczenia rowerów „cargo” ze skrzynią ładunkową.

Tab. 125. Liczba użytkowników i wypożyczeni roweru publicznego

Rok	Ilość użytkowników w tys.	Liczba wypożyczeń w mln
2016	66,4	1,53
2017	90,0	1,3

Źródło: opracowanie Biura Strategii Miasta na podstawie danych Zarządu Dróg i Transportu.

Investycje

Rok 2017 w dużej mierze był rokiem, w którym przygotowywano plany i dokumentację do inwestycji na kolejne lata. Niemniej jednak realizowano m. in. inwestycje związane z obszarem Nowego Centrum Łodzi, a także rozpoczęto pierwsze prace w ramach Kompleksowego programu niskoemisyjnego transportu publicznego w metropolii łódzkiej. W 2017 r. zrealizowano następujące inwestycje:

- Przebudowa ul. Dąbrowskiego na odcinku od Podgórej do Deotymy wraz z przebudową skrzyżowania Dąbrowskiego/Śmigłego-Rydza w ramach zadania Kompleksowy program niskoemisyjnego transportu publicznego w metropolii łódzkiej. Przebudowano i odseparowano od ruchu torowisko, przebudowano jezdnię, chodniki, drogi rowerowe, oświetlenie, sygnalizację świetlną i wybudowano nowe przystanki wraz z infrastrukturą. Wartość wykonanych robót to 12,9 mln zł.
- Przebudowa torowiska tramwajowego wraz z remontem nawierzchni na rondzie Solidarności. Przebudowa umożliwiła odseparowanie ruchu tramwajowego od indywidualnego i poprawę punktualności kursujących tam linii. Wartość robót

wyniosła 4,9 mln zł.

- Remont torowiska tramwajowego w ul. Gdańskiej na odcinku od ul. Zielonej do ul. Kopernika i w ul. Kopernika na odcinku od ul. Gdańskiej do ul. Żeromskiego. Prace pozwoliły na przywrócenie prędkości konstrukcyjnej trasy oraz poprawę komfortu jazdy. Łącznie wyremontowano 0,9 km dwutorowej trasy tramwajowej kosztem 5,1 mln zł.
- Rozbudowa ul. Składowej (od ul. Narutowicza) oraz ul. Knychalskiego (od ul. Narutowicza do ul. Nowowęglowej). Wykonano kompleksową przebudowę ulic wraz ze zmianą organizacji ruchu i jego uspokojeniem oraz nasadzeniami. Wartość wykonanych robót wyniosła 6 mln zł.
- Budowa ul. Wierzbowej (od ul. Nowowęglowej do ul. Tuwima). Wartość wykonanych robót wyniosła 1,3 mln zł.
- Rozbudowa ul. Lindleya na odcinku od ul. Narutowicza do ul. Węglowej. Wykonano kompleksową przebudowę drogi wraz ze zmianą organizacji ruchu i nasadzeniami. Ulica po przebudowie nie posiada podziału na jezdnię i chodnik, a możliwości wjazdu i ruchu pojazdów pozostają ograniczone. Wartość wykonanych robót wyniosła 5,3 mln zł brutto.
- Przebudowa ul. Kopernika na odcinku od ul. Żeromskiego do ul. Gdańskiej w ramach zadania Modernizacja i przebudowa dróg powiatowych. Zmieniono organizację ruchu i parkowania, przebudowano chodniki, ustawiono meble miejskie i wykonano nowe nasadzenia. Wartość zadania 2,6 mln zł brutto.
- Przebudowa placu wzdłuż al. Marszałka J. Piłsudskiego na odcinku od skrzyżowania z ul. Piotrkowską do skrzyżowania z ul. Sienkiewicza. W ramach zadania wymieniono nawierzchnię oraz na nowo zaaranżowano przestrzeń uzupełniając ją o zieleń i podnosząc estetykę. Wartość prac 2,5 mln zł.
- Kompleksowa przebudowa ul. Częstochowskiej od al. Śmigłego-Rydza do ul. Tatrzańskiej obejmująca jezdnie, chodniki, infrastrukturę podziemną i zieleń. Wartość prac 1,6 mln zł.
- Kompleksowa przebudowa ulic w rejonie stadionu przy al. Piłsudskiego 138 – północnej jezdni al. Piłsudskiego od ul. Widzewskiej do ul. Niciarnianej, ul. Tunelowej, ul. Sępiej, ul. Widzewskiej, ul. Józefa na odcinku od ul. Niciarnianej do Tunelowej oraz budowa nowego odcinka ul. Józefa na odcinku od ul. Tunelowej do ul. Widzewskiej. Prace obejmowały budowę infrastruktury podziemnej, jezdni, chodników, miejsc postojowych, infrastruktury towarzyszącej i nasadzenia zieleni. Łączny koszt 28 mln zł.
- Budowa przedłużenia al. Kościuszki od ul. Radwańskiej do ul. Wólczańskiej wraz z przebudową ul. Wólczańskiej do ul. Skorupki. Wartość prac 5,8 mln zł.
- Gruntowna przebudowa odcinka ul. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich od ul. Więckowskiego do ul. 1 Maja. W ramach prac wartych 1,7 mln zł wykonano kompleksową przebudowę i zmieniono organizację przestrzeni ulicy, a także uspokojono ruch i uporządkowano parkowanie. Przy wyposażeniu ulicy zastosowano szlachetne materiały i wprowadzono nasadzenia oraz małą architekturę podnosząc jej standard.
- Budowa ronda na skrzyżowaniu ulic Konstantynowskiej i Juszczakiewicza. W miejscu skrzyżowania z drogą podporządkowaną wykonano rondo turbinowe wraz z niezbędną infrastrukturą, chodnikiem do ul. Kusocińskiego i nasadzeniami. Wartość wykonanych prac wyniosła 3,7 mln zł.
- Rozpoczęte zostały roboty budowlane związane z przebudową ulic: Pogonowskiego na odcinku ul. Zielona - al. 1 Maja, 1 Maja na odcinku ul. Gdańska - ul. Wólczańska i Wólczańska na odcinku ul. Próchnika - ul. Więckowskiego. Inwestycje obejmują kompleksową przebudowę, a także m. in. zmianę wyposażenia ulic i organizacji ruchu – celem uspokojenia ruchu, a także wykonanie nasadzeń. Wartość robót 3,1 mln zł.
- W ramach przebudowy dróg na osiedlu Sikawa rozpoczęta została przebudowa: ul. Pstrowskiego na odcinku od ul. Brzezińskiej do ul. Chałubińskiego, ul. Prezydenta na odcinku od ul. Strażyskiej do ul. Giewont, ul. Raszyńskiej na odc. od ul. Pstrowskiego do ul. Janosika, ul. Powstańców Śląskich na odc. od ul. Pstrowskiego do ul. Janosika,

ul. Listopadowej na odcinku od ul. Brzezińskiej do odnogi ul. Giewont nr 102-110, ul. Giewont - odnoga o numerach 102-110. Łączna wartość robót 9,2 mln zł.

- W ramach przebudowy dróg po inwestycjach współfinansowanych przez ISPA wykonano przebudowę: ul. Kobaltowej od ul. Stasia do ul. Łupkowej, ul. Pirytovej od ul. Kobaltowej do ul. Łupkowej i rozpoczęto przebudowę ul. Powojowej od ul. Rybackiej do ul. Żołędziowej. Wartość robót 3,4 mln zł.
- W ramach przebudowy dróg na osiedlu Andrzejów wykonana została modernizacja: ul. Relaksowej na odcinku od ul. Przylesie do posesji nr 21, ul. Taborowej na odcinku od Ul. Skrzatów do granicy miasta, a także rozpoczęto modernizację ul. Osterwy od ul. Rokicińskiej do ul. Przylesie wraz z odnogą do ul. Modrzejewskiej i ul. Wybickiego od ul. Rokicińskiej do ul. Żukowskiego. Wartość robót to 0,7 mln zł brutto.
- W ramach środków w WPF rozpoczęła się kompleksowa przebudowa ulic Zbąszyńskiej i Swojskiej. Wartość zadania wynosi 3,5 mln zł.
- Przebudowa ul. Moskule od ul. Okólnej do posesji Moskule 76. Wartość robót wyniosła 2,4 mln zł.
- Przebudowa ul. Szancera. Wartość robót wyniosła 467 tys. zł.
- Przebudowa ul. Truskawkowej. Wartość robót wyniosła 910 tys. zł.
- Przebudowa ul. Grota Roweckiego. Wartość robót wyniosła 963 tys. zł.
- Wykonanie nowej nawierzchni na 10 odcinkach ulicznych obejmujących 2,66 km dróg (ulice: Mrówcza, Bzowa, Redowa, Halki, Kopalniana, Dzikich Pól, Lublinek, Zelwerowicza, Nery, Adwentowicza, Dyspozytorska) za łączną kwotę 2,2 mln zł.
- W ramach modernizacji infrastruktury przystankowej budowa przystanków w ulicach: Kruczkowskiego na wysokości posesji nr 20, Sternfelda str. wschodnia (Powszechna - Kurczaki), Okopowej na wysokości posesji nr 113, Skrzydlatej na wysokości szkoły (w obu kierunkach), Przybyszewskiego/Mechaniczna, Papierniczej na wysokości Urzędu Skarbowego (wraz z zatoką). Wartość robót wyniosła 570 tys. zł.
- Budowa sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu ul. Janosika i Telefonicznej, przebudowa skrzyżowania ulic Socjalnej i Powszechnej, wykonanie tablic SIM w ośmiu punktach. Wartość robót wyniosła 519 tys. zł brutto.
- Remont ul. Siewnej na odcinku od ul. Omłotowej do ul. Borowej wraz z fragmentem ul. Omłotowej (w tym remont chodnika o powierzchni 275 m²), o łącznej długości 0,345 km i wartości 610 tys. zł.
- Rozpoczęta została budowa ul. Nowowęglowej na odc. od ul. Wierzbowej do ul. Kopcińskiego wraz z rozbudową skrzyżowania z ul. Kopcińskiego. Inwestycja obejmuje także remont ul. Tuwima od Nowej do Wydawniczej i przebudowę pętli „Wydawnicza”. Zadanie przewidziane jest do ukończenia w 2018 roku. Wartość zadania w budżecie 20,2 mln zł, w tym dofinansowanie 12,4 mln zł.

Ponadto wykonano dokumentację projektową:

- dla modernizacji ul. Szczecińskiej na odcinku od ul. Aleksandrowskiej do granic miasta w kierunku południowym (rejon ul. Pancerniaków). Całkowity koszt projektu 761,8 tys. zł,
- przebudowy ul. Lotnej; ul. Bałtyckiej ul. Wróblewskiego na odcinku ul. Bratysławska - al. Bandurskiego, ul. Karkonoskiej, skrzyżowania ul. Brzezińskiej i Karkonoskiej, ul. Wydymowej, ul. Antoniewskiej, ul. Zawilcowej, ul. Tulipanowej, ul. Lewarowej, ul. Pionierskiej, ul. Husarskiej, ul. Zaporowej, ul. Gajcego,
- remontu wiaduktów na ul. Wojska Polskiego,
- remontu muru oporowego w ul. Zgierskiej,
- remontu estakady nad torami MPK w ul. Pabianickiej,
- budowy kładek dla pieszych w al. Wyszyńskiego,
- budowy chodników w ul. Kujawskiej, Pietrusińskiego, Złotno, Malowniczej.

Kontynuowano również prace związane z opracowaniem dokumentacji projektowej na budowę dojazdu do węzła Brzeziny na autostradzie A1 oraz podpisano umowę na dofinansowanie rozbudowy ul. Rokicińskiej na odcinku od ul. Malowniczej do granic miasta (wartość zadania: 40,6 mln zł, w tym kwota dofinansowania: 31 mln zł).

Rozpoczęto opracowanie dokumentacji projektowych dla zadań:

- przebudowa ul. Nad Dobrzynką, ulic Wróblewskiego i Czerwonej wraz ze skrzyżowaniem z ul. Wólczańską,
- budowy ronda na skrzyżowaniu ulic Pomorskiej, Edwarda i Krokusowej.

4. MIASTO BEZPIECZNE

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa, poprawa porządku publicznego, czystości i estetyki miasta

Przestępczość

Rys. 16. Podział terytorialny Komisariatów KMP Łódź

Źródło: Komenda Miejska Policji w Łodzi

W stosunku do roku poprzedniego, zgodnie z tendencją obserwowaną w ostatnich latach, nastąpiło zmniejszenie liczby stwierdzonych przestępstw o 1 053. Stwierdzono ich 16 427, z czego wykryto 8 356, co daje wskaźnik wykrywalności na poziomie 49,91%. W roku 2016 stwierdzono 17 480 przestępstw, z czego wykryto 8 174, wskaźnik wykrywalności 45,65 %.

Tab. 126. Stwierdzone przestępstwa

Tytuł interwencji	Komisariat Policji KMP Łódź								Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII	
Rozboje	88	46	53	51	18	33	47	45	381
Bójki i pobicia	35	14	21	8	12	20	10	16	136
Uszczerbek na zdrowiu	32	29	44	13	31	28	29	44	250
Kradzież z włamaniem	151	268	194	179	221	420	306	338	2 077
Kradzież cudzej rzeczy	706	741	320	374	239	557	368	397	3 702
Kradzież samochodu	1	3	1	2	1	3	2	0	13
Uszkodzenie rzeczy	131	196	106	67	141	183	142	212	1 178
Razem:	1 144	1 297	739	694	663	1 249	904	1 052	

Źródło: Komenda Miejska Policji w Łodzi.

Straż Miejska

Celem działań łódzkiej Straży Miejskiej jest działanie ukierunkowane na poprawę ładu, porządku, stanu sanitarno-porządkowego oraz likwidację drobnych wykroczeń. Piętnowano zachowania, które godzą w wizerunek Łodzi (nielegalny handel, spożywanie alkoholu w miejscach niewyznaczonych, palenie wyrobów tytoniowych w miejscach objętych zakazami oraz zaniedbania w utrzymaniu nieruchomości we właściwym stanie porządkowym). Inny obszar działania SM dotyczy bezpieczeństwa w ruchu drogowym (niestosowanie się przez kierujących do przepisów ruchu drogowego, nieprawidłowe parkowanie pojazdów, w tym na tzw. „kopertach”). Działania obejmowały również najmłodszych uczestników ruchu drogowego.

W 2017 r. wystawiono 37 410 mandatów (w 2016 r. – 37 034), udzielono 18 013 pouczeń i sporządzono 822 notatki

(w 2016 r. 17 791 pouczeń i 1 156 notatek).

Interwencje

W omawianym roku do Straży Miejskiej wpłynęło 61 835 zgłoszeń interwencyjnych. W porównaniu do 2016 r. oznacza to spadek o 3%.

Tab. 127. Interwencje Straży Miejskiej

Tytuł interwencji	2013	2014	2015	2016	2017
Zakłócanie porządku	19 115	16 922	15 777	15 395	12 941
Drogowe	14 268	14 405	16 811	17 579	18 306
Sanitaro - porządkowe	10 415	7 612	7 403	8 634	8 924
Inne	3 181	2 359	2 290	2 732	3 398
Niszczenie zieleni	2 800	3 411	3 507	3 708	3 718
Spożywanie alkoholu	2 035	1 716	1 810	1 621	1 375
Handel	1 997	2 107	1 968	1 990	1 232
Bezdomny	3 411	3 208	3 266	4 181	3 711
Zwierzęta	3 997	4 366	5 517	7 786	8 230
Razem:	61 219	56 106	58 349	63 626	61 835

Źródło: Straż Miejska w Łodzi.

Podczas działań prewencyjnych strażnicy miejscy przeprowadzili 61 191 kontroli. Głównie dotyczyły one pojazdów, terenów zielonych, placówek z alkoholem oraz rejonów szkół. W 2017 r. strażnicy uczestniczyli w zabezpieczaniu 150 zdarzeń. Głównie było to udzielanie pierwszej pomocy, w mniejszym stopniu pożary i wypadki drogowe.

W ramach interwencji dotyczących niezachowania wymogów związanych z utrzymaniem zwierząt wystawiono 270 pouczenia, 143 mandaty i sporządzono 8 notatek.

W 2017 r. mieszkańcy miasta zgłosili 1 375 interwencji dotyczących spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych. Za to wykroczenie strażnicy nałożyli 503 mandaty karne, ponadto 1 586 mandatów za próbę spożywania alkoholu w miejscach objętych zakazem. Funkcjonariusze Straży Miejskiej reagowali na wykroczenia związane z używaniem w miejscach publicznych słów ogólnie uznanych za nieprzyzwoite (art. 141 kw.). Zjawisko to najczęściej występuje łącznie ze spożywaniem alkoholu. W wyniku podjętych interwencji dotyczących wulgaryzmów wystawiono 238 mandatów (2016 r. - 179), 287 pouczeń (2016 - 38) i sporządzono 16 notatek urzędowych, stanowiących podstawę do kierowania do sądu wniosku o ukaranie (2016 r. - 16).

W omawianym roku funkcjonariusze egzekwowali przestrzeganie zasad w miejscach przeznaczonych do użytku publicznego jako stref wolnych od dymu tytoniowego. Wystawiono 369 mandatów karnych za nieprzestrzeganie tych zapisów (2016 r. - 609).

W ramach prowadzonych kontroli umieszczania plakatów, ulotek w miejscu do tego nieprzeznaczonym wystawiono 24 mandaty (2016 r. - 30) i 5 pouczeń (2016 r. - 13).

Istotne miejsce w działalności Straży Miejskiej zajmują interwencje podejmowane wobec osób prowadzących działalność handlową w miejscach do tego celu niewyznaczonych.

Tab. 128. Rezultaty interwencji dotyczących kontroli handlu w latach 2013-2017

Rok	Mandaty	Pouczenia	Interwencje zgłoszone przez mieszkańców na tel. alarm. SM
2013	4 606	519	1 997
2014	6 182	514	2 107
2015	7 990	371	1 968
2016	8 407	301	1 990
2017	5 812	206	1 232

Źródło: Straż Miejska w Łodzi.

Działania podejmowane na rzecz utrzymania właściwego stanu sanitarno-porządkowego na terenie Łodzi

obejmowały przede wszystkim kontrole miejsc przeznaczonych do gromadzenia odpadów, a także czystości i porządku posesji oraz terenów do nich przyległych.

Tab. 129. Interwencje na rzecz utrzymania właściwego stanu sanitarno – porządkowego

Rok	Działania	Administracje nieruchomości	Spółdzielnie mieszkaniowe	Prywatne	Inne	Ogółem
2013	Kontrola posesji	40 460	18 801	22 615	8 477	90 353
	Wystawione pisemne polecenia i nakazy	2 211	508	511	499	3 729
2014	Kontrola posesji	42 279	19 012	20 870	8 619	90 780
	Wystawione pisemne polecenia i nakazy	1 066	234	251	356	1 907
2015	Kontrola posesji	42 232	15 045	20 152	10 011	87 440
	Wystawione pisemne polecenia i nakazy	992	225	193	355	1 765
2016	Kontrola posesji	38 521	19 705	17 754	10 008	85 750
	Wystawione pisemne polecenia i nakazy	353	47	75	191	666
2017	Kontrola posesji	34 549	12 854	16 080	8 727	72 210
	Wystawione pisemne polecenia i nakazy	101	10	18	631	736

Źródło: Straż Miejska w Łodzi.

Kolejny rodzaj kontroli obejmuje parkowanie pojazdów oraz korzystanie z miejsc wydzielonych w tym celu. W wyniku przeprowadzonych czynności w 2017 r. wystawiono 22 029 mandatów (w 2016 r. – 17 114).

Konwojowanie

W 2017 r. kontynuowała działalność Sekcja Konwojów, której zadaniem jest przewóz dokumentów, przedmiotów wartościowych oraz wartości pieniężnych na potrzeby Miasta. Wykonano 117 profesjonalne konwoje, zleconych przez Wydział Księgowości Urzędu Miasta Łodzi. (w 2016 r. – 182).

Akcje, projekty i programy profilaktyczne

Jednym z podstawowych zadań Straży Miejskiej jest inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym. Mając na względzie poprawę bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w szkole i poza nią, łódzka Straż Miejska traktuje czynności podejmowane w tym zakresie jako priorytet. Prowadzi działania informacyjno-edukacyjne skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli, organizuje alternatywne formy oddziaływań (gry, zabawy, konkursy, festyny, półkolonie letnie i zimowe), a także przeprowadza w szkołach kontrole z psem mające na celu odnalezienie osób posiadających substancje narkotyczne.

Programy profilaktyczne zostały dostosowane do wieku poszczególnych grup odbiorców i są to:

- „Bezpieczny przedszkolak” –program dla dzieci w wieku przedszkolnym, którego celem jest uświadomienie dzieciom zagrożeń, wynikających z dnia codziennego, zarówno w domu, jak i na podwórku.
- „Bezpiecznie w domu, w szkole i na podwórku” - program dla dzieci klas I-V szkoły podstawowej, cel to uświadomienie dzieciom, jakie sytuacje i zachowania mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia oraz wyposażenie dzieci w umiejętności prawidłowego reagowania na sytuacje zagrażające ich bezpieczeństwu.
- „Warto wiedzieć – Odpowiedzialność prawna osób nieletnich” - program prowadzony od klasy VI szkoły podstawowej, poprzez klasy gimnazjalne i ponadgimnazjalne, mający na celu uświadomienie pojęcia prawa, odpowiedzialności i konsekwencji wynikających z jego łamania i nieprzestrzegania.
- „Dziecko i ruch drogowy” – program dla dzieci, mający przygotować najmłodszych do prawidłowego i samodzielnego uczestnictwa w ruchu drogowym.
- „Bezpieczeństwo w sieci” – adresaci to uczniowie kl. V, którzy mają zostać wyposażeni w umiejętności i wiedzę, pozwalającą na efektywne oraz bezpieczne korzystanie z sieci internetowej.

- „Czy mam problem” - dwugodzinne warsztaty dotyczące problematyki uzależnień, przeznaczone dla młodzieży ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
- „Młodzi przeciw przemocy” – warsztaty dla uczniów ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, których celem jest uświadomienie pojęcia prawa i odpowiedzialności, a także przedstawienie konsekwencji wynikających z jego łamania. Pokazanie, czym może zakończyć się przemoc, jakie są jej skutki w sytuacji, kiedy nikt nie zareaguje w odpowiednim czasie.
- „Tolerancja czy jej brak” – warsztaty pokazujące problemy, związane z brakiem akceptacji wśród różnych grup społecznych. Poruszane są w nim problemy ksenofobii, antysemityzmu, nazizmu, rasizmu, itp.
- „Przeciwdziałanie prostytucji i handel ludźmi” – odbiorcy to młodzież od III klas szkoły gimnazjalnej, program prowadzony w formie warsztatów, poruszający problematykę handlu ludźmi, wskazujący konsekwencje prawne, społeczne i zdrowotne prostytuowania się.
- „Bezpieczna szkoła” - w ramach akcji funkcjonariusze dokonywali penetracji terenu wokół łódzkich placówek oświatowych w celu wyeliminowania istniejących zagrożeń. Działania te odbywały się na zaproszenie szkół. W 2017 r. przeprowadzono 1 505 takich kontroli.

System monitoringu miejskiego

W grudniu 2017 r. zakończono realizację IV etapu budowy Systemu Monitoringu Miejskiego (Trasa Pabianicka). W ramach inwestycji wybudowano 15 punktów kamerowych w niewrażliwych punktach pomiędzy Placem Niepodległości a Portem Łódź (dane adresowe dostępne na stronie oraz na skrzyżowaniu ul. Wróblewskiego/Politechniki. W punktach kamerowych zainstalowano 84 kamery. Po raz pierwszy System Monitoringu Miejskiego objął zasięgiem 4 przejścia podziemne zlokalizowane w ciągu ulicy Pabianickiej. W przejściach podziemnych zainstalowano 16 kamer.

Po zakończeniu IV etapu Monitoringu liczba kamer w mieście wzrosła do 444 w 170 punktach objętych dozorem. Biorąc pod uwagę wzrost liczby kamer zwiększono również liczbę stanowisk operatorskich z 6 do 7, zakładając w 2018 roku konieczność zwiększenia zatrudnienia liczby osób (operatorów) obsługujących kamery.

Sekcja ds. pojazdów

W strukturze Oddziału Ogólnomiejskiego Straży Miejskiej w Łodzi powstała nowa Sekcja ds. Pojazdów. Sekcja rozpoczęła działalność 12 maja 2017 r. W 2017 r. skład osobowy Sekcji to 2 osoby. Funkcjonariusze odbyli specjalistyczne szkolenie w zakresie: Identyfikacja pojazdów, kwalifikacja użytkowych pojazdów porzuconych, kwalifikacji prawnych, przepisów ochrony środowiska, ceny technicznej pojazdu i recyklingu pojazdu, sporządzanie dokumentacji fotograficznej.

Funkcjonariusze Sekcji prowadzą działania skutkujące wydaniem dyspozycji usunięcia pojazdów, których stan wskazuje, że nie są używane bądź nie posiadają tablic rejestracyjnych.

Zarządzanie kryzysowe

Obrona cywilna i sprawy obronne

W 2017 r. zasadniczym celem działań obrony cywilnej było doskonalenie rozwiązań organizacyjno-prawnych, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z planowaniem, wykrywaniem zagrożeń, ostrzeganiem i alarmowaniem poprzez wdrożenie wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju. Przedsięwzięcia te zawarto w rocznym planie działania.

- dokonano aktualizacji „Planu obrony cywilnej miasta Łodzi”, „Planu ewakuacji II i III stopnia z terenu miasta Łodzi” oraz „Miejskiego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych”,

- prowadzono bieżące doposażenie magazynu w sprzęt przeciwpowodziowego.

W Powiatowych Komisjach Lekarskich przeprowadzono badania i określono kategorie zdolności do czynnej służby wojskowej 2.468 mężczyzn oraz 120 kobiet z rocznika 1999 i 613 osób z roczników wcześniejszych.

W 2017 r. wydano 471 decyzji administracyjnych dot. akcji kurierskiej oraz świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz obrony kraju oraz:

- Zatwierdzono regulaminy trzech strzelnic na terenie miasta.
- Dokonano przeglądu dokumentacji Systemu stałych dyżurów Prezydenta Miasta Łodzi.
- Przeszkolono dyrektorów komórek organizacyjnych w zakresie realizacji i planistycznego dokumentowania operacyjnych zadań obronnych dla administracji.
- Zaktualizowano „Plan przygotowania oraz wykorzystania podmiotów leczniczych Miasta Łodzi na potrzeby obronne państwa”.
- Opracowano „Plan zaopatrzenia w wodę Miasta Łodzi w warunkach specjalnych”.

Zarządzanie kryzysowe i kontrole

Zawarto umowę dotyczącą modernizacji i rozbudowy Miejskiego Systemu Alarmowania i Ostrzegania oraz świadczenia usług gwarancyjnych i wsparcia technicznego przez okres co najmniej 3 lat.

Zaopiniowano pod kątem bezpieczeństwa 26 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego części Miasta Łodzi.

Odbyło się 8 posiedzeń Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego na temat koordynacji działań służb miejskich w związku ze zdarzeniami stanowiącymi ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa.

Przeprowadzono 14 kontroli sprawdzających, w wyniku których stwierdzono, że na 62 zalecenia wydane w latach wcześniejszych, uchybienia usunięto w 75%. Wśród wykonanych zaleceń były te zagrażające życiu ludzi (chodzi o zamknięcie klatek schodowych i zainstalowanie urządzeń oddymiających). Ponadto wykonano jedną kontrolę doraźną w Biurze Miejskiego Konserwatora Zabytków. Informacja o wynikach kontroli została przesłana do Zarządu Lokali Miejskich.

Działania edukacyjne i profilaktyczne

W lutym 2017 r. rozpoczęto konkurs edukacyjny pt. „To jest ważne” adresowany do młodzieży gimnazjalnej (łącznie 11 600 uczniów). Edukację prowadzono w oparciu o multimedialną przestrzenną grę komputerową, zamieszczoną na serwerze Politechniki Łódzkiej. W ramach projektu w lutym i marcu zorganizowano szkolenie dla nauczycieli z 39 łódzkich gimnazjów. W ramach konkursu organizatorzy przygotowali, dla 1620 uczniów, cykl kilkugodzinnych wykładów z zakresu bezpieczeństwa, prowadzonych na terenie Politechniki Łódzkiej przez nauczycieli akademickich, przedstawiciela Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa UMŁ, Komendy Miejskiej Policji oraz Grupy Ratownictwa Specjalistycznego Łódź-Jędrzejów.

Konkurs trwał od 13 marca do 19 maja. Zgodnie z przyjętym regulaminem w I etapie uczniowie, wykorzystując infrastrukturę informatyczną szkół lub prywatne urządzenia mobilne, uczestniczyli w 33 tysiącach sesji gry podzielonej na pięć etapów. Do II etapu zostało zakwalifikowanych 248 uczestników w ramach, którego test wiedzy wyłonił 20 zwycięzców.

Powyższe działania są realizowane na podstawie porozumienia z 17 sierpnia 2015 r., zawartego pomiędzy Politechniką Łódzką a Miastem Łódź. W kolejnych latach planowane jest objęcie takimi działaniami dzieci i młodzież z placówek kształcenia specjalnego i młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

Kolejne przedsięwzięcie to szkolenia kadr i wychowanków 10 domów dziecka przygotowujące do udzielania pomocy przedmedycznej. Przeprowadzono również przeglądy w 10 wytypowanych domach dziecka, podczas którego omówiono z dyrektorami domów dziecka stan prawny dotyczący zabezpieczeń przeciwpożarowych.

W ramach działań profilaktycznych przeprowadzono przeglądy w 5 obiektach Urzędu Miasta Łodzi.

Podsumowanie

W rozdziale opisano działania związane z przestrzenią miasta, komunikacją miejską, rewitalizacją, ochroną środowiska oraz bezpieczeństwem. Podejmowane działania mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców dzięki zwiększeniu atrakcyjności przestrzeni publicznej, rewitalizacji kluczowych obszarów Miasta, wykorzystaniu potencjału środowiska przyrodniczego i rozwoju zrównoważonego transportu miejskiego.

Główne rezultaty działań:

- W 2017 roku złożono wnioski o dofinansowanie unijne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 dla siedmiu projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi. Wszystkie wnioski złożone w 2017 oraz jeden wniosek z grudnia 2016 roku uzyskały pozytywną ocenę formalną i merytoryczną, co umożliwiło podpisanie siedmiu umów o dofinansowanie projektów w III kwartale 2017 r. oraz ostatniej umowy w IV kwartale 2017 r.
- Ogółem w ośmiu projektach ROCL zaplanowano do realizacji 120 zadań inwestycyjnych, w tym 69 remontów budynków oraz 51 innych inwestycji, głównie drogowych i zieleniarskich (zrehabilitowane zostaną trzy parki, dwa pasaże, Stary Rynek, dwa place oraz powstanie jeden parki kieszonkowy). Łączna całkowita wartość projektów 1-8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi wynosi 980,7 mln zł.
- Od stycznia 2017 roku, na zlecenie Ministerstwa Rozwoju realizowany jest Projekt Pilotażowy II pt. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi – etap 2”. (Pilotaż II)
- W maju 2017 r. została ogłoszona VI edycja programu „Mieszkanie na strychu”. Do programu wytypowano 5 nieruchomości, w których wskazano 13 pomieszczeń do adaptacji. Do programu wpłynęły 63 wnioski, z czego 41 spełniło wymogi formalno-prawne. W wyniku posiedzenia komisji wybrano 9 wniosków, a 6 wpisano na listę rezerwową. Ostatecznie, adaptowanych w VI edycji Programu jest 8 pomieszczeń niemieszkalnych. Łącznie do VI edycji wpłynęło 242 wnioski o adaptację strychów, co wskazuje na duże zainteresowanie taką formą pozyskania własnego mieszkania.
- W procesie inwestycyjnym prowadzonym przez podmioty prywatne w 2017 r. uzgodniono lub wydano pozwolenia na remonty elewacji budynków zabytkowych albo nowych inwestycji na zabytkowych obszarach dla: 71 kamienic, 9 oficyn, 113 nowych budynków, 8 zespołów fabrycznych, 18 dotyczących kolorystyki, 6 budynków użyteczności publicznej oraz 1 przebudowa ulicy.
- W 2017 roku chęć udziału w programie „Zielone podwórka” wyraziło 19 Wspólnot Mieszkaniowych, zakwalifikowano i zrealizowano 10 projektów (Komunardów, Tuwima, Kasprzaka, Gandhiego, Powstańców Wielkopolskich, Ossowskiego, Bojowników Getta Warszawskiego, Górna, Lenartowicza, Suwalska).
- W stosunku do roku poprzedniego, zgodnie z tendencją obserwowaną w ostatnich latach, nastąpiło zmniejszenie liczby stwierdzonych przestępstw o 1 053. Stwierdzono ich 16 427, z czego wykryto 8 356, co daje wskaźnik wykrywalności na poziomie 49,91%.
- W grudniu 2017 r. zakończono realizację IV etapu budowy Systemu Monitoringu Miejskiego (Trasa Pabianicka). W ramach inwestycji wybudowano 15 punktów kamerowych w newralgicznych punktach pomiędzy Placem Niepodległości a Portem Łódź (dane adresowe dostępne na stronie oraz na skrzyżowaniu ul. Wróblewskiego/Politechniki. W punktach kamerowych zainstalowano 84 kamery. Po raz pierwszy System Monitoringu Miejskiego objął zasięgiem 4 przejścia podziemne zlokalizowane w ciągu ulicy Pabianickiej. W przejściach podziemnych zainstalowano 16 kamer.
- Kontynuowano prace nad aktualizacją „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi”.

- Nastąpił wzrost stopnia pokrycia miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego o 16,09% do 18,06% (5 302 ha) jego powierzchni. Miejska Pracownia Urbanistyczna kontynuuje pracę nad 55 projektami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o łącznej powierzchni 5 493 ha – 18,72 % obszaru miasta..
- Opracowano projekt Szlaku Zabytków Techniki w Łodzi, w ramach którego wyznaczone zostały trasy tematyczne z najciekawszymi obiektami zabytków techniki w Łodzi.
- Łącznie w roku 2017 na utrzymanie czystości w okresie letnim i zimowym na drogach publicznych i wewnętrznych oraz na terenach niezabudowanych wydatkowano 47,3 mln zł Prowadzono prace remontowe i modernizacyjne infrastruktury transportowej głównie w zakresie uzupełniającym wobec projektów zakończonych w roku 2016 i przygotowywano się do realizacji dużych inwestycji w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych w kolejnych latach
- Przeprowadzono reformę siatki połączeń porządkującą układ linii komunikacji miejskiej. Zwiększono wielkość obsługiwanego sieci o ponad 30 km i ok. 100 przystanków, wprowadzono równoodstępowe rozkłady jazdy z częstotliwością 12 minut na ok. 50 liniach tramwajowych i autobusowych. Po raz pierwszy w Polsce wprowadzono pełną i bezwarunkową możliwość podróżowania pociągami w granicach Łodzi w ramach biletu na komunikację miejską i wprowadzono spójny system informacji pasażerskiej, w tym nowe schematy i tabliczki z rozkładem jazdy.

FUNDAMENT

Łódź efektywna i przyjazna – wprowadzenie nowych standardów usług publicznych, pełne wykorzystanie atutów miasta, racjonalizacja zarządzania majątkiem komunalnym.

ŁÓDŹ SPRAWNIE ZARZĄDZANA, OSZCZĘDNA I GOSPODARNA

Racjonalizacja zarządzania majątkiem i zasobami, podniesienie jakości świadczonych usług publicznych.

Organizacyjne przygotowanie urzędu do wdrożenia i realizacji zadań w oparciu o cele i rezultaty

Reorganizacja Urzędu Miasta Łodzi

W ostatnim roku kontynuowano systematyczną reorganizację Urzędu Miasta Łodzi. Zebrane doświadczenia pozwoliły na zaproponowanie dalszych rozwiązań organizacyjnych, których celem była poprawa efektywności funkcjonowania urzędu. Zmiany dokonane w 2017 r.:

- W Departamencie Gospodarowania Majątkiem:

- 1 lutego - reorganizacja Wydziału Dysponowania Mieniem polegającą na likwidacji Oddziału Aktualizacji Opłat i Rozliczeń oraz Oddziału Ograniczonych Praw Rzeczowych i Odszkodowań oraz utworzenie w ich miejsce: Oddziału Aktualizacji Opłat za Użytkowanie Wieczyste, Oddziału Rozliczeń Udziałów we Wspólnotach Mieszkaniowych, Oddziału Ograniczonych Praw Rzeczowych oraz Oddziału Opłat i Odszkodowań.

Skoncentrowanie w Oddziale Aktualizacji Opłat za Użytkowanie Wieczyste spraw związanych wyłącznie z takimi opłatami ma zapewnić właściwy nadzór nad umowami oraz kompletne wprowadzanie danych z umów do bazy danych Łódzkiego Systemu Zarządzania Nieruchomościami. Pozwoli to na uszczelnienie dochodów z użytkowania wieczystego oraz terminowe windykacje należności miasta z tytułu tych opłat.

Celem utworzenia Oddziału Rozliczeń Udziałów we Wspólnotach Mieszkaniowych jest skoncentrowanie w jednym oddziale spraw związanych z czynnościami po sprzedaży lokali mieszkalnych i użytkowych (prawidłowe rozliczenie udziałów we wspólnotach mieszkaniowych, dokonywanie korekt innych aktów notarialnych sprzedaży lokali, podejmowanie działań z zakresu zwrotu bonifikat od ceny zakupu lokali, wykreślanie hipotek obciążających sprzedany lokal po spłacie ceny za lokal). Pozwoli to na wypracowanie prawnych ścieżek regulacji stanów własnościowych nieruchomości wspólnot mieszkaniowych oraz uporządkowanie spraw własnościowych miasta i nabywców lokali. W konsekwencji ma to przełożyć się na zmniejszenie ilości spraw sądowych, w których pozwanym jest miasto.

Powstanie Oddziału Opłat i Odszkodowań ma na celu skoncentrowanie podobnych merytorycznie zadań rozproszonych w Wydziale Dysponowania Mieniem (Oddziale Aktualizacji i Rozliczeń, Oddziale Ograniczonych Praw Rzeczowych i Odszkodowań) oraz w Wydziale Zbywania i Nieruchomości (Oddziale Nabywania Nieruchomości na Cele Inwestycyjne Miasta).

Oddział Opłat i Odszkodowań zajmuje się całością spraw związanych z odszkodowaniami związanymi z wywłaszczeniem nieruchomości w celu inwestycji miejskich. Dodatkowo w Oddziale prowadzone są zadania związane z ustalaniem opłat planistycznych i adiacenckich należące poprzednio do kompetencji Oddziału Aktualizacji Opłat i Rozliczeń. Przypisanie zadania jednemu Oddziałowi pozwala na skoncentrowanie wiedzy o dochodach i wydatkach związanych z uchwaleniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Ponadto koncentracja w jednym Oddziale zadań związanych z reprezentowaniem miasta w postępowaniach administracyjnych o ustalenie odszkodowań pozwoli na wypracowanie jednolitego sposobu działania w tego typu

sprawach.

Oddział Ograniczonych Praw Rzeczowych realizuje zadania związane z ustanawianiem służebności gruntowych i służebności przesyłu na nieruchomościach miejskich i Skarbu Państwa, pozyskiwaniem służebności gruntowej w celu zapewnienia dostępu do drogi publicznej dla nieruchomości miasta przez grunty prywatne, oddawaniem nieruchomości w trwały zarząd, oddawaniem nieruchomości w użytkowanie przez jednostki służby zdrowia oraz ogrody działkowe.

- od 1 kwietnia - przekształcenie samodzielnej komórki organizacyjnej Oddziału Nadzoru Właścicielskiego w Biuro Nadzoru Właścicielskiego. Powyższa zmiana podyktowana była wnioskami płynącymi z audytu dotyczącego sprawowania nadzoru nad spółkami z udziałem miasta i ma pozytywnie wpłynąć na dalsze funkcjonowanie nadzoru właścicielskiego.
- od 8 kwietnia 2017 r. - w związku z decyzją Prezydenta Miasta Łodzi dotyczącą zmniejszenia liczby wiceprezydentów oraz likwidacją Departamentu Gospodarowania Majątkiem, przeniesiono Biuro Inżyniera Miasta do Departamentu Architektury i Rozwoju, a Biuro Gospodarki Mieszkaniowej do Departamentu Komunikacji Społecznej i Zdrowia,
- od 1 sierpnia - utworzenie w strukturze urzędu Departamentu Gospodarowania Majątkiem, w skład którego włączono dotychczas funkcjonujące w Departamencie Obsługi i Administracji, Biuro Nadzoru Właścicielskiego, Biuro Zasobu Skarbu Państwa, Wydział Dysponowania Mieniem, Wydział Zbywania i Nabywania Nieruchomości oraz samodzielne stanowisko pracy - Geodeta Miejski,
- W Departamencie Architektury i Rozwoju:
  - od 1 stycznia - zmiana w strukturze wewnętrznej Biura Strategii Miasta, która polegała na przekształceniu Zespołu ds. Regionalnego Biura w Brukseli w Zespół ds. Współpracy z Organizacjami Międzynarodowymi. Zmiana związana była z rozwiązaniem porozumienia z 31 października 2003 r. zawartego pomiędzy Województwem Łódzkim i Miastem Łódź o współpracy w zakresie wspólnego prowadzenia i finansowania Regionalnego Biura Województwa Łódzkiego w Brukseli.
  - od 8 kwietnia 2017 r. - nadzór nad miejskimi jednostkami organizacyjnymi sprawowany dotychczas przez Dyrektora Departamentu Gospodarowania Majątkiem powierzono odpowiednio nad Zarządem Dróg i Transportu, Zarządem Inwestycji Miejskich, Centrum Usług Wspólnych – Dyrektorowi Departamentu Architektury i Rozwoju,
- W Departamencie Partycypacji Społecznej i Kultury:
  - od 1 czerwca zmianie uległa nazwa Departamentu Komunikacji Społecznej i Zdrowia na Departament Partycypacji Społecznej i Kultury.
  - od 1 czerwca - przeniesiono Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych z Departamentu Komunikacji Społecznej i Zdrowia do Departamentu Prezydenta.
  - od 1 lipca zlikwidowano Samodzielne Stanowisko ds. Kontroli w strukturze Biura Gospodarki Mieszkaniowej w Departamencie Partycypacji Społecznej i Kultury. Kontrole przeprowadzane w Zarządzie Lokali Miejskich wykonywane są przez pracowników merytorycznych oddziałów Biura Gospodarki Mieszkaniowej, natomiast pozostałe zadania przypisane do Samodzielnego Stanowiska ds. Kontroli wykonywane są przez pracowników Oddziału ds. Administracyjno-Ekonomicznych.
- W Departamencie Prezydenta:
  - od 1 sierpnia – włączono w strukturę Departamentu Prezydenta Wydział Prawny funkcjonujący dotychczas w Departamencie Obsługi i Administracji oraz dokonano zmian w wewnętrznej strukturze Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych:

- przekształcono Zespół ds. Seniorów w Oddział ds. Polityki Senioralnej,
- utworzono Samodzielne Stanowisko – Rzecznik ds. Seniorów podległego bezpośrednio Dyrektorowi Wydziału. (wykonanie uchwały Rady Miejskiej z 7 grudnia 2016 r.).
- od 24 sierpnia zmieniono strukturę wewnętrzną Biura Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą. Zmiana polegała na likwidacji 3 oddziałów Oddziału Obsługi Inwestorów, Oddziału ds. Wspierania Inwestorów Lokalnych, Oddziału ds. Nieruchomości i Infrastruktury i utworzenie w ich miejsce Oddziału Pozyskiwania i Obsługi Inwestorów. Jej celem było wyeliminowanie dysfunkcji w zasadniczych obszarach działania, optymalne zarządzanie kompetencjami pracowników oraz poprawa stosunków interpersonalnych.
- od 19 października wprowadzono zmiany w Wydziale Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa, które miały na celu uporządkowanie struktury organizacyjnej z ukierunkowaniem na zadaniowość oraz efektywne zarządzanie w oddziałach. Zmiany polegały na:
  - przesunięciu zadań związanych z obroną cywilną z Oddziału Spraw Obronnych i Obrony Cywilnej do Oddziału Profilaktyki Pożarowej. W konsekwencji zmianie uległy nazwy oddziałów odpowiednio na Oddział Profilaktyki Pożarowej i Obrony Cywilnej oraz Oddział Spraw Obronnych. Zbieżność zagadnień profilaktyki pożarowej i obrony cywilnej występuje w wielu obszarach. Podstawowym celem obu jest ochrona ludności, zbieżne są zadania dotyczące ewakuacji, zabezpieczenia infrastruktury, weryfikacja planów ochrony przeciwpożarowej i planów ochrony m.in. zabytków, wykorzystanie doraźnych budowli ochronnych m.in. jednostek OSP do celów ewakuacji i ochrony ludności, współpraca w zakresie organizacji REP-ów, wspólne kontrole obiektów pod kątem oceny zagrożeń czasu pokoju i wojny, zbieżność OC i ppoż. w zakresie przygotowania i przeprowadzenia dekontaminacji.
Należy podkreślić, że Szefem Obrony Cywilnej Kraju jest Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej. Sprawy obronne natomiast w głównej mierze dotyczą realizacji zadań we współpracy ze strukturami Wojska Polskiego, w niewielkim stopniu zazębiając się z szeroko pojętą ochroną ludności. Powyższa zmiana ma przyczynić się do lepszego wykorzystania potencjału osobowego dotychczasowego Oddziału Profilaktyki Pożarowej;
  - przesunięciu zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym z Oddziału Spraw Obronnych i Obrony Cywilnej do Centrum Zarządzania Kryzysowego (bez zmiany nazwy), co pozwoli na skupienie całości spraw związanych z zarządzaniem kryzysowym w oddziale CZK.
- W Departamencie Finansów Publicznych:
  - od 1 lutego - reorganizacja Wydziału Finansowego w Departamencie Finansów Publicznych polegająca na likwidacji Oddziału Dochodów ze Sprzedaży Lokali i Opłat oraz Oddziału Dochodów z Majątku Miasta i Skarbu Państwa i utworzenie w ich miejsce: Oddziału Dochodów z Użytkowania Wieczystego, Oddziału Dochodów z Majątku Miasta oraz Zespołu ds. Dochodów Skarbu Państwa. Celem zmian było dostosowanie do zmian organizacyjnych przeprowadzonych w ramach reorganizacji Departamentu Gospodarowania Majątkiem, związanych m.in. z potrzebą wydzielenia spraw dotyczących dochodów Skarbu Państwa, a także bardziej efektywne i racjonalne wykorzystywanie nowych systemów informatycznych.
  - od 1 marca - zmiana struktury organizacyjnej Wydziału Księgowości w Departamencie Finansów Publicznych polegała na połączeniu Oddziału Księgowości Dochodów Budżetowych Niepodatkowych z Oddziałem Księgowości Funduszy Europejskich, w wyniku którego powstał Oddział ds. Ewidencji Funduszy Europejskich oraz Dochodów Budżetowych Niepodatkowych. Głównym zadaniem nowopowstałego Oddziału jest prowadzenie bieżącej ewidencji

finansowo- księgowej oraz budżetowej projektów współfinansowanych z funduszy europejskich i innych źródeł zagranicznych a także dochodów budżetowych niepodatkowych. Powyższa zmiana wynikała z ograniczenia ilości operacji finansowo-księgowych dotyczących funduszy europejskich, wykonywanych przez komórki organizacyjne Urzędu Miasta Łodzi, w związku z przeniesieniem części ich zadań do Zarządu Inwestycji Miejskich oraz Centrum Usług Wspólnych.

- W Departamencie Obsługi i Administracji:
  - od 1 lutego 2017 zmiana polegająca na przekształceniu Zespołu Sekretaryjnego funkcjonującego w strukturze Wydziału Organizacyjno-Administracyjnego w samodzielną komórkę organizacyjną pn. Sekretariat Sekretarza Miasta. Do zadań nowotworzonej komórki organizacyjnej należy w szczególności wspieranie zadań powierzonych Sekretarzowi Miasta oraz Dyrektorowi Departamentu Obsługi i Administracji.
  - od 1 czerwca Oddział ds. Ochrony Praw Własności do Nieruchomości, funkcjonujący dotychczas jako samodzielna komórka organizacyjna w Departamencie Obsługi i Administracji, został włączony w strukturę Wydziału Dysponowania Mieniem w Departamencie Obsługi i Administracji.

Gospodarka finansowa miasta

Jednym z najważniejszych zadań łódzkiego samorządu jest kontynuowanie działań zmierzających do poprawy wyników finansowych budżetu. Strategicznymi celami polityki budżetowej w najbliższych latach pozostanie:

- zachowanie prorozwojowej polityki Miasta w perspektywie długookresowej przy zachowaniu ograniczeń reguł fiskalnych wynikających z zapisów art. 242 i 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
- utrzymanie wysokości nadwyżki operacyjnej umożliwiającej kontynuowanie polityki inwestycyjnej miasta Łodzi na poziomie wynikającym z podjętych zobowiązań oraz założeń perspektywy finansowej 2014-2020,
- zapewnienie stabilności finansowej miasta przez odpowiednią kontrolę deficytu i poziomu długu przy jednoczesnym utrzymaniu zdolności do zaciągania, obsługi i spłaty zadłużenia zapewniającego realizację programu inwestycyjnego miasta,
- koncentracja środków na dokończenie już rozpoczętych zadań inwestycyjnych w szczególności ujętych w ramach przedsięwzięć w obecnej WPF miasta Łodzi na lata 2017-2040,
- koncentracja na działaniach związanych z pozyskaniem środków z budżetu UE na lata 2014-2020 poprzez kontynuowanie przygotowania kluczowych projektów do sfinansowania w ramach ww. perspektywy (z uwzględnieniem Zarządzenia Prezydenta Miasta Łodzi Nr 5387/VI/13 z dnia 28.11.2013 r. z późn. zmianami) oraz na wygospodarowanie wkładu własnego na realizację ww. projektów.

Podstawowymi priorytetami w 2017 r. były:

- realizacja poziomu nadwyżki operacyjnej, umożliwiająca utrzymanie nowego wskaźnika obsługi zadłużenia w perspektywie kolejnych lat w limicie ustawowym, umożliwiając kontynuację polityki inwestycyjnej miasta Łodzi na poziomie wynikającym z podjętych zobowiązań oraz możliwości perspektywy finansowej,
- stopniowe ograniczanie deficytu budżetowego i ścisła kontrola poziomu zadłużenia,
- koncentracja środków na dokończenie już rozpoczętych zadań inwestycyjnych, w szczególności ujętych w ramach przedsięwzięć w obecnej WPF miasta Łodzi na lata 2015-2040,
- przygotowanie projektów do sfinansowania w nowej perspektywie budżetowej UE na lata 2014-2020 (z uwzględnieniem Zarządzenia Prezydenta Miasta Łodzi Nr 5387/VI/13 z dnia 28.11.2013 r.) i wygospodarowanie środków na ten cel w zakresie wkładu własnego.

Tab. 130. Realizacja budżetu Miasta (dane wstępne)

	2013		2014		2015		2016		2017*	
		% planu		% planu		% planu		% planu		% planu
Dochody ogółem w mln zł	3 574,7	98,6	3 396,6	98,6	3 841,4	99,7	3 908,5	100,5	3 899,8	98,0
na 1 mieszkańca w zł	5 005		4 811		5 480		5 612		5 621	
Wydatki ogółem w mln zł	3 807,3	94,3	3 837,9	94,4	3 997,5	98,2	3 840,4	95,0	3 941,7	95,0
na 1 mieszkańca w zł	5 331		5 436		5 703		5 514		5 681	
Udział wydatków majątkowych w wyd. ogółem		26 %		26,6%		27,6%		16,5%		
Wielkość nadwyżki operacyjnej w mln zł	166,9	148	226,1	120,7	279,8	133	280,8	110,2	276,8	126,0
Dochód z podatku PIT w mln zł	756,1	101	805,7	101,1	862,4	100,9	919,5	131,0	978,7	102,6
Dochód z podatku CIT w mln zł	64,6	96,8	59,6	80,4	69,1	98,2	73,6	99,8	72,0	92,0

Źródło: Wydział Budżetu.

W 2017 r. wykonanie dochodów Miasta ogółem wyniosło 3 899,8 mln zł, co stanowi 98% kwoty zaplanowanej w budżecie.

Zadłużenie Miasta zmniejszyło się o 61 mln zł tj. 2 % w stosunku do zadłużenia w 2016 r. Miasto w 2017 r. uruchomiło kredyty zagraniczne z Europejskiego Banku Inwestycyjnego w wysokości 50 mln zł przy planowanej kwocie 50 mln zł oraz kredyty krajowe z Banku BGK w kwocie 200 mln zł przy planowanej kwocie 233 mln zł. Koszty obsługi zadłużenia zrealizowano na poziomie 98 % planu po zmianach (62 % budżetu uchwalonego)

Miasto w 2017 r. osiągnęło deficyt w kwocie 42 mln zł (dane wstępne) Wysoki poziom nadwyżki operacyjnej, utrzymujący się od kilku lat, stwarza bezpieczniejsze warunki dla realizacji planowanych inwestycji (w 2017 r. nadwyżka osiągnęła poziom 276 mln zł – dane wstępne).

Tab. 131. Dochody i wydatki majątkowe na zadania współfinansowane środkami UE.

	Wydatki w mln zł	Dochody w mln zł
2011	88	17
2012	240	97
2013	430	234
2014	463	232
2015	668	494
2016	74	224
2017	44	23
Razem	2 007	1 321

Źródło: Wydział Budżetu.

Dochody Miasta ze sprzedaży mienia kształtowały się następująco:

- w 2012 r. 65,4 mln zł,
- w 2013 r.- 115,8 mln zł,
- w 2014 r.- 93,1 mln zł,
- w 2015 r.- 136,7 mln zł,
- w 2016 r.- 177,8 mln zł,
- w 2017 r. – 122,5 mln zł.

Wpływy ze sprzedaży biletów komunikacji zbiorowej w 2017 roku wyniosły 145,7 mln zł,. Dla porównania w 2016 wyniosły 137,8 mln zł. a w 2015 r. 135,5 mln zł

Ponadto, przychody ze sprzedaży wspólnych biletów: Wspólnego Biletu Aglomeracyjnego i Wspólnego Biletu Łódzko-Pabianickiego w 2017 roku wyniosły 3,9 mln zł (w 2016 r. – 3,85 mln zł).

W związku z uchwałą Nr XXI/478/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 9 grudnia 2015 r., która wprowadziła szereg zmian w wyglądzie i funkcjonowaniu Strefy Płatnego Parkowania, ZDiT wprowadził nowy taryfikator opłat parkingowych: zwiększający i różnicujący względem siebie stawki za poszczególne godziny postoju (opłaty w podstrefie „A” są wyższe od opłat w podstrefie „B”), likwidujący bilet dzienny, wprowadzający wyłącznie roczne abonamenty parkingowe, których liczba została wzbogacona o abonamenty dla pojazdów o napędzie elektrycznym (całkowicie zwolnione z opłat) oraz

hybrydowym (w preferencyjnej stawce 120 zł).

Wprowadzone zmiany przełożyły się na wzrost dochodów uzyskanych ze sprzedaży biletów i abonamentów parkingowych. Łącznie w 2017 uzyskano z tego tytułu 9,35 mln zł.

Wydatki

W 2017 r. wydatki Miasta ogółem wyniosły 3 941,7 mln zł i w odniesieniu do ubiegłego roku zmalały o 3%.

W zakresie wydatków bieżących priorytetem będzie sfinansowanie wydatków obligatoryjnych, do których należą między innymi:

- obowiązkowe obciążenia na rzecz budżetu państwa,
- wydatki z tytułu obsługi długu,
- wydatki wynikające z zawartych umów wieloletnich, wydanych decyzji, pozwoleń, wyroków sądowych ustalających odszkodowania itp.,
- wydatki z tytułu wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń,
- wydatki zapewniające ciągłość działań miasta w zaspokojeniu potrzeb społecznych.

Utrzymanie dyscypliny w zakresie wydatków bieżących będzie realizowane m.in. poprzez:

- dalszą racjonalizację poziomu wydatków administracyjnych, w szczególności poprzez zachowanie ogólnego limitu wydatków na wynagrodzenia na poziomie 2017 roku (z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów szczególnych oraz skutków decyzji podjętych w 2017 r.),
- utrzymanie ogólnego poziomu dotacji dla podmiotów realizujących zadania miasta w zakresie edukacji i pomocy społecznej na poziomie roku 2017,
- ustalenie poziomu dotacji dla miejskich instytucji kultury na poziomie 2017 r. z uwzględnieniem skutków decyzji podjętych w 2017 roku,
- utrzymanie ogólnego poziomu pozostałych wydatków bieżących w wysokości nie wyższej niż w 2017 roku.

W 2017 roku na inwestycje zaplanowano (plan po zmianach) 608,7 mln zł, wykonano 495,8 mln zł tj. 81,4 %. W 2016 roku na inwestycje zaplanowano (plan po zmianach) 766,2 mln zł, wykonano 633,8 mln zł tj. 82,7 %. W 2015 roku na inwestycje zaplanowano 1 300,8 mln zł, wykonano 1 104,4 mln zł, tj. 85%.

Najważniejsze z kierunki wydatków inwestycyjnych zrealizowanych w 2017 r. to:

- inwestycje drogowe, w tym:
  - Kompleksowy program integracji sieci niskoemisyjnego transportu publicznego w metropolii łódzkiej wraz z zakupem taboru do obsługi trasy W-Z oraz innych linii komunikacyjnych i modernizacją zajezdni tramwajowych w Łodzi – 14,4 mln zł,
  - Przebudowa dróg na osiedlu Sikawa – 12,9 mln zł,
  - Przebudowa dróg na terenie Polesie "R" – 8,7 mln zł,
  - Przebudowa układu drogowego wokół Multimodalnego Dworca Łódź – Fabryczna – 7 mln zł.
- inwestycje w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w tym:
  - Rozwój funkcji i usług oferowanych przez EC -1 Łódź Miasto Kultury- "R" – 15,1 mln zł,
- inwestycje w zakresie kultury fizycznej i sportu, w tym:
  - Program wykorzystania obszarów rekreacyjnych Łodzi w celu stworzenia Regionalnego Centrum Rekreacyjno-Sportowo-Konferencyjnego - etap II "Przebudowa Stadionu Miejskiego przy Al. Unii" – 29,3 mln zł,
  - Budowa stadionu żużlowego – 13,2 mln zł,

- Przebudowa obiektu sportowego przy ul. Minerskiej w Łodzi – 11,9 mln zł.
- inwestycje w zakresie gospodarki mieszkaniowej, w tym:
  - Miasto Kamienic „R”- 14,6 mln zł

Realizacja budżetu miasta ukierunkowana była na działania gwarantujące dalszy konsekwentny rozwój Łodzi. Od 1 stycznia 2014 roku obowiązuje nowy wskaźnik zadłużenia, który przedstawia rzeczywiste możliwości danej jednostki samorządu terytorialnego w zakresie spłaty zobowiązań. Zestawienie planowanych wskaźników przedstawia poniższa tabela.

Tab. 132. Prognoza finansowa Miasta Łodzi na najbliższe lata. (w tys. zł) *

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Dochody ogółem	3 896 588	3 977 890	4 180 736	4 155 449
Dochody bieżące	3 719 615	3.699 708	3 769 703	3 866 645
Dochody majątkowe	176 973	278 182	411 032	288 803
Wydatki ogółem	3 941 746	4 076 708	4 361 052	4 122 949
Wydatki bieżące	3 445 986	3 424 409	3 445 804	3 520 962
Wydatki majątkowe	495 759	652 299	915 245	601 986
Nadwyżka/ Deficyt budżetowy	-45 157	-98 818	-180 316	32 500
Nadwyżka/ Deficyt operacyjny	273 628	275 299	323 899	345 683
Łączne zadłużenie	2 685 260	2 804 183	2 984 500	2 952 000
Wskaźniki				
Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań	10,68	10,85	10,51	10,11
Wsk. wynikający z art. 243	9,54	9,05	7,28	7,72

* prognoza na lata 2018-2020 na podstawie uchwały NR LXVIII/1632/17 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 grudnia 2017 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej prognozy Finansowej miasta Łodzi na lata 2018-2040, Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań na lata 2018-2020 na podstawie Uchwały Nr LXVIII/1747/18 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 7 marca 2018 r. zmieniającej uchwałę w sprawie uchwalenia wieloletniej Prognozy Finansowej miasta Łodzi na lata 2018-2040

Źródło: Wydział Budżetu.

Poziom zobowiązań Miasta z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów na 31 grudnia 2017 r. wyniósł 2 685 260 tys. zł przedstawiał się następująco:

- zobowiązania z tytułu kredytów zaciągniętych na rynku krajowym 1.093 168 tys. zł
- zobowiązania z tytułu pożyczek z WFOŚiGW i NFOŚiGW 13,543 tys. zł
- zobowiązania z tytułu kredytów zaciągniętych na rynku zagranicznym (w EUR i PLN) 918 217 tys. zł
- zobowiązania zaciągnięte z tytułu emisji obligacji komunalnych 660 330 tys. zł.

W dniu 16 grudnia 2016 r. Zarząd Województwa Łódzkiego podjął uchwałę w sprawie wyrażenia pozytywnej opinii do aktualizacji Strategii Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+(Strategii ZIT) co oznacza wydanie pozytywnej opinii w zakresie możliwości finansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 inwestycji wskazanych w Strategii.

Ocena wiarygodności kredytowej Miasta Łodzi

Ocena ratingowa nadawana przez czołowe agencje jest przejrzystym i zrozumiałym dla dużych inwestorów zagranicznych i krajowych, banków, międzynarodowych instytucji finansowych oraz domów maklerskich działających na europejskich i międzynarodowych rynkach finansowych sygnałem o wiarygodności finansowej danego podmiotu.

Miasto Łódź od 2007 r. posiada wysoką ocenę wiarygodności kredytowej, przyznaną przez agencję Standard&Poor's, na poziomie BBB+, prognoza stabilna.

We wrześniu 2017 r. został podtrzymany. Ocena na poziomie BBB+ oznacza, że Łódź ma zadowalający poziom, wskazujący na odpowiednią zdolność do płacenia rat i odsetek przy jednoczesnej większej możliwości wystąpienia obniżenia

jakości walorów przy wystąpieniu zmian w koniunkturze gospodarczej i sytuacji politycznej.

Zdaniem agencji wyniki budżetowe Łodzi w ostatnich latach uległy poprawie, choć nadal cechuje je niestabilność. Perspektywa stabilna oceny odzwierciedla oczekiwanie agencji, że Łódź utrzyma zdrowe wyniki budżetowe, dostateczną płynność i niewielkie zadłużenie spłacane z podatków w okresie nadchodzących dwóch lat

Agencja zakłada, że w ciągu trzech najbliższych lat Łódź odnotuje mocne salda operacyjne wspierane przez ścisłą kontrolę kosztów i zdrowe przychody z tytułu podatków. Odnotowano także poprawę wyników finansowych miasta, chociaż prognozuje się, że pozostaną one niestabilne ze względu na oczekiwany wzrost wydatków kapitałowych. Wysokie koszty inwestycyjne spowodują wzrost deficytu, oczekuje się jednak, że będą one trzymane w ryzach i finansowane z nowego zadłużenia w okresie objętym prognozą, jak również z częściowego wykorzystania rezerw gotówkowych. Jednocześnie agencja prognozuje, że zadłużenie pozostanie niewielkie i nie przekroczy poziomu z lat 2014-2015.

Agencja oczekuje, że w ciągu najbliższych trzech lat miasto będzie odnotowywać wzrost na poziomie odpowiadającym wzrostowi Polski, to znaczy przeciętnie o 3,2% rocznie.

Miasto aktualnie podejmuje znaczący program inwestycyjny, mający na celu ograniczenie suburbanizacji i promowanie projektów, które spełniają warunki do uzyskania wsparcia z funduszy rozwoju regionalnego UE.

Sytuacja ekonomiczna spółek z udziałem Miasta Łodzi

W 2017 roku Miasto Łódź realizowało zadania własne i inne ważne dla rozwoju gminy poprzez następujące podmioty:

- 11 spółek ze 100% udziałem Miasta Łodzi:
  - Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o.
  - MPK-Łódź sp. z o.o.
  - MPO-Łódź sp. z o.o.
  - Widzewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.
  - Łódzka Spółka Infrastrukturalna sp. z o.o.
  - Zakład Drogownictwa i Inżynierii sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej
  - Aqua Park Łódź sp. z o.o.
  - Miejska Arena Kultury i Sportu sp. z o.o.
  - EXPO-Łódź sp. z o.o.
  - Miejski Ogród Zoologiczny w Łodzi sp. z o.o.
  - Łódzkie Centrum Filmowe sp. z o.o.
- 3 podmioty z większościowym udziałem Miasta Łodzi:
  - Port Lotniczy Łódź im. W. Reymonta sp. z o.o. – udział Miasta 95,62%
  - Grupowa Oczyszczania Ścieków w Łodzi sp. z o.o. – udział Miasta 99,9%
  - Bionanopark sp. z o.o. – udział Miasta 60,79%
- 4 podmioty z mniejszościowym udziałem Miasta Łodzi:
  - Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. – udział Miasta 25,55%
  - ŁRH „Zjazdowa” S.A. – udział Miasta 20,04%
  - Camerimage Łódź Center sp. z o.o. w likwidacji – udział Miasta 49,58%
  - Rosyjski Dom Handlowy sp. z o.o. – udział Miasta 49% - spółka nie prowadzi działalności gospodarczej, udziały w spółce Miasto nabyło w drodze spadku po osobie fizycznej.

Zmiany w portfelu posiadanych spółek.

Celem zapewnienia efektywnego zarządzania portfelem udziałów spółek z kapitałowym udziałem Miasta Łodzi, Prezydent Miasta Łodzi zdecydował o:

- Połączeniu dwóch podmiotów o podobnym profilu działalności, tj. Międzynarodowych Targów Łódzkich Spółki Targowej sp. z o.o. z Miejską Areną Kultury i Sportu sp. z o.o. MAKiS sp. z o.o. Celem połączenia były oszczędności w kosztach funkcjonowania podmiotów oraz wzmocnienie potencjału MAKiS sp. z o.o., który zarządza największą infrastrukturą sportowo – kulturalną w Łodzi. Połączenie nastąpiło z dniem 29 grudnia 2017 r., a MAKiS sp. z o.o. stał się następcą prawnym MTŁ ST sp. z o.o. i tym samym wszedł we wszystkie prawa i obowiązki przejmowanej Spółki.
- Wniesieniu 100% posiadanych udziałów Łódzkiego Funduszu Poręczeń Kredytowych sp. z o.o. do Bionanopark sp. z o.o. Wniesienie przez Miasto Łódź udziałów Łódzkiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. do Bionanopark Sp. z o.o. pozwoliło na skoncentrowanie narzędzi wsparcia małych i średnich przedsiębiorców w jednym wyspecjalizowanym podmiocie oraz stało się szansą na pozyskanie środków finansowych na dalszy rozwój działalności poręczeniowej. Z tym dniem 18 grudnia 2017 r. Miasto Łódź przestało być udziałowcem ŁFPK sp. z o.o. zapewniając kontynuację poręczeń w ramach Bionanoparku sp. z o.o.

Ponadto Miasto kontynuowało procesy likwidacji Camerimage Łódź Center sp. z o.o., Rosyjskiego Domu Handlowego Sp. Z o.o. oraz proces upadłości Zakładu Drogownictwa i Inżynierii sp. z o.o.

Wyniki spółek na koniec 2017 r.

- Ogólny przewidywany wynik netto wypracowany przez spółki z udziałem Miasta Łodzi w 2017 roku to strata wynosząca 6,2 mln zł. Wynik lepszy od 2016 r. o 45,4 mln zł.
- Złożyły się na nią zyski w wysokości 53,5 mln zł i straty sięgające 59,7 mln zł.
- Przekazane przez Spółki wyniki za 2017 rok są wielkościami szacowanymi, przed zamknięciem ksiąg oraz przed badaniem przez firmy audytorskie sprawozdań i mogą ulec zmianie.

Z 16 spółek 10 przyniosło zyski:

- Łódzka Spółka Infrastrukturalna sp. z o.o. – 26,5 mln zł,
- Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. – 5,7 mln zł,
- Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne – Łódź sp. z o.o. – 5,2 mln zł,
- Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. – 7,2 mln zł,
- Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania sp. z o.o. – 3,1 mln zł,
- Aqua Park Łódź sp. z o.o. – 2,8 mln zł,
- Grupowa Oczyszczalnia Ścieków w Łodzi sp. z o.o. – 1 mln zł,
- Łódzki Rynek Hurtowy „Zjazdowa” s.a. – 0,9 mln zł,
- Widzewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o. – 0,7 mln zł,
- Łódzkie Centrum Filmowe sp. z o.o. – 0,2 mln zł.

Straty wystąpiły w spółkach:

- Port Lotniczy Łódź im. W. Reymonta sp. z o.o. – 38,9 mln zł,
- Bionanopark sp. z o.o. (Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny) – 9,5 mln zł,
- Miejski Ogród Zoologiczny w Łodzi sp. z o.o. – 5,7 mln zł,
- Expo-Łódź sp. z o.o. – 2,5 mln zł,
- Miejska Arena Kultury i Sportu sp. z o.o. – 2 mln zł,
- Centrum Medyczne im. dr. L. Rydygiera sp. z o.o. – 1 mln zł.

W wyniku wcześniejszych decyzji o realizacji dużych projektów inwestycyjnych za pośrednictwem spółek, Wspólnik –

Miasto Łódź kontynuowało wsparcie ze środków budżetu Miasta na spłatę zobowiązań inwestycyjnych poprzez podwyższenie kapitału zakładowego spółek. Wkłady pieniężne wniesione zostały do pięciu Spółek w łącznej wysokości 93 438 940 zł, w tym:

- Port Lotniczy Łódź im. W. Reymonta sp. z o.o. – 18 304 900 zł,
- Expo – Łódź sp. z o.o. – 4 127 100 zł,
- MPK Łódź sp. z o.o. – 54 782 140 zł,
- Widzewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o. – 4 000 000 zł,
- Miejski Ogród Zoologiczny w Łodzi sp. z o.o. – 12 224 800 zł.

Ponadto Miasto wniosło wkłady niepieniężne do:

- EXPO-Łódź sp. z o.o. w wysokości 1 336 000 zł netto w postaci:
- - prawa własności zabudowanej nieruchomości położonej w Łodzi przy ul. Stefanowskiego 21 z przeznaczeniem pod budowę parkingu;
- Bionanopark sp. z o.o. w wysokości 410 233 zł w postaci prawa własności 1 038 udziałów Łódzkiego Funduszu Poręczeń Kredytowych sp. z o.o.

Inwestycje realizowane przez Spółki

- Aqua Park Łódź sp. z o.o. – celem zwiększenia konkurencyjności posiadanych obiektów oraz zwiększenia oferty kierowanej do mieszkańców w 2017 r. Spółka realizowała projekt rozbudowy aqua parku polegający na budowie nowej hali basenowej z dwoma basenami i basenem zewnętrznym. Szacunkowy koszt inwestycji wynosi 11 mln zł netto – termin zakończenia inwestycji planowany jest na lipiec 2018 r. Ponadto Spółka zrealizowała dodatkowe inwestycje na kwotę ok. 2 mln zł podnoszące atrakcyjność obiektu.
- Łódzka Spółka Infrastrukturalna sp. z o.o. - w 2017 roku zgodnie z uchwałą Nr XLII/821/12 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 20 czerwca 2012 r. w sprawie przyjęcia „Programu Gospodarczego gospodarki wodno-ściekowej dla Miasta Łodzi do 2033 r. realizowało inwestycje w infrastrukturę stanowiącą system zaopatrywania Łodzi w wodę i odprowadzanie ścieków. Spółka poniosła w 2017 r. nakłady na inwestycje w łącznej wysokości 33 mln zł, w tym 30,4 mln zł na modernizację sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. Ponadto ŁSI sp. z o.o. wydatkowała ok. 2 mln zł na rewitalizację kamienic wniesionych aportem do Spółki przez Miasto Łódź, w tym przy ul. Wólczańskiej 17 (przyszła siedziba spółki), ul. Ogrodowej 24, ul. Zielonej 6 i ul. Północnej 1/3.
- MPK-Łódź sp. z o.o. - w 2017 roku Spółka kontynuowała inwestycję w:
  - Odnowę taboru, głównie dokonywane w formie modernizacji dotychczas eksploatowanych wagonów tramwajowych. Spółka zmodernizowała 13 sztuk wagonów z tego 6 sztuk wagonów tramwajowych typu 805Na, 5 sztuk używanych wagonów niemieckich typu Duewag oraz 2 sztuki niskopodłogowych wagonów typu Cityrunner.
  - Odnowę wyposażenia technicznego warsztatów Spółki.

Suma nakładów przekroczyła kwotę 27 700 tys. zł. Ponadto Spółka w 2017 r. przygotowywała się do następujących inwestycji:

- nabycia 70 szt. niskopodłogowych autobusów, w tym: 24 mini, 26 jednoczłonowych i 20 przegubowych,
- zakupu 30 szt. tramwajów w ramach inwestycji współfinansowanej środkami unijnymi w ramach kompleksowego programu integracji sieci niskoemisyjnego transportu wraz z zakupem taboru do obsługi trasy W-Z oraz innych linii komunikacyjnych i modernizacją zajezdni tramwajowej w Łodzi zadanie 7,
- modernizacji zajezdni tramwajowej Chocianowice w ramach inwestycji współfinansowanej środkami unijnymi w ramach kompleksowego programu integracji sieci niskoemisyjnego transportu wraz z zakupem taboru do obsługi trasy W-Z oraz innych linii komunikacyjnych i modernizacją zajezdni tramwajowej w Łodzi zadanie 8,

- modernizacji zajezdni autobusowej na ul. Limanowskiego wraz z przygotowaniem infrastruktury dla Zakładu Obsługi Osób Niepełnosprawnych,
  - modernizacji zajezdni tramwajowej „Helenówek” pod potrzeby Zakładu Techniki,
  - modernizacji zajezdni tramwajowej na ul. Telefonicznej.
  - Jednocześnie MPK respektując zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Nowego Centrum Łodzi, uznało za celowe przygotowanie spółki do przeniesienia działalności z nieruchomości przy ul. Tramwajowej 6, celem umożliwienia realizacji w tym miejscu funkcji zgodnej z mpzp, tj. funkcji usługowej, placów publicznych oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.
- Widzewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o. w 2017 roku zakończyła inwestycję realizowaną przy ul. Wysokiej 25/27 w Łodzi, przy wsparciu Miasta Łodzi i BGK w ramach funduszu dopłat. Na ww. nieruchomości powstał budynek mieszkalny w zabudowie pierzejowej wraz z infrastrukturą i zagospodarowaniem terenu. Budynek jest sześciokondygnacyjny z 51 mieszkaniami o powierzchni użytkowej 2.290 m², garażem wielostanowiskowym o pow. użytkowej 483 m² znajdującym się w parterze budynku. Całkowity koszt realizacji inwestycji wyniósł 8 360 tys. zł, w tym w 2017 roku poniesione zostały nakłady w wysokości 4 mln zł.

Inwestycja zrealizowana jest przy udziale finansowym Miasta Łodzi w wysokości 3.650 tys. zł, z czego ok. 1.500 tys. zł to zwrot który Miasto Łódź uzyska z Banku Gospodarstwa Krajowego. Miasto Łódź w zamian za wkład pieniężny wniesiony do Spółki otrzyma prawo do wynajmu 25 mieszkań na zasadach określonych w zawartej ze Spółką umowie z dnia 26 kwietnia 2016 r. Wysokość czynszu będzie określona jako iloczyn wynajmowanej powierzchni i ustalonej maksymalnej stawki czynszu, obowiązującej w gminnym zasobie mieszkaniowym dla danego lokalu/budynku.

Wartość majątku

Wartość brutto majątku Miasta Łódź wg stanu na 31 grudnia 2017 r. wynosiła 26,1 mld zł i w porównaniu do stanu na 1 stycznia 2017 r. zwiększyła się o kwotę 5,1 mld zł. Zwiększenie wartości majątku Miasta nastąpiło głównie w wyniku poniesionych wydatków majątkowych oraz zmiany ceny szacunkowej gruntów, które nie są ujęte w ewidencji księgowej.

Powierzchnia gruntów komunalnych wynosi 48,8 m² w tym:

- pod terenami mieszkaniowymi – 9,0 mln m² o wartości szacunkowej 1,34 mld zł,
- pod terenami pozostałymi - 38,91 mln m² o wartości szacunkowej 12,3 mld zł.

Wartość szacunkowa gruntów, nieujętych w ewidencji księgowej, wg stanu na 31 grudnia 2017 r. wynosi 13,67 mld zł, co stanowi 52,39 % wartości majątku Miasta.

Wartość majątku Miasta bez uwzględnienia szacunkowej wartości gruntów na koniec 2017 r. przedstawia się następująco:

- wartość brutto – 12 421 mln zł - wzrost o 447 mln zł tj. 103,73%,
- wartość netto – 8 385 mln zł - wzrost o 32 mln zł tj. 100,38%,
- wartość majątku przypadająca na 1 mieszkańca, wg danych Wydziału Księgowości, wynosi:
  - brutto 37 609,41 zł wzrost o 7 602,83 zł, tj. 125,34 %;
  - netto 31 791,71 zł wzrost o 6 968,15 mln zł tj. 128,07%.

Tab. 133. Wartość majątku

	2016	2017
Majątek ogółem w mln zł		
brutto	20 965	26 093
netto	17 343	22 056
Majątek ogółem w mln zł bez wartości gruntów		
brutto	11 974	12 421
netto	8 353	8 385
Liczba mieszkańców	698 688	693 797
Wartość majątku na jednego mieszkańca w zł		
brutto	30 006,57	37 609,41
netto	24 823,56	31 791,71
Procentowy udział wartości netto w wartości brutto	82,73	84,53
Wartość majątku bez wartości gruntów na jednego mieszkańca w zł		
brutto	17 138,86	17 904,02
netto	11 955,99	12 086,32
Procentowy udział wartości netto w wartości brutto	69,76	67,51

Źródło: Wydział Księgowości.

Poza wydatkami, w wyniku których powstają nowe składniki majątku, bądź zwiększa się wartość użytkowanych środków trwałych Miasto przeznacza corocznie znaczne środki finansowe na remonty posiadanego majątku. Wydatki te nie mają wpływu na wzrost wartości początkowej, jednak zwiększa się jego użyteczność. Ponadto w istotny sposób zostaje powstrzymany proces jego degradacji majątku.

Wzrost nastąpił przede wszystkim w wyniku :

- poniesionych dalszych nakładów na kontynuację inwestycji bieżących oraz tych z lat poprzednich,
- zakupu gotowych środków trwałych,
- dalszych nakładów poniesionych przez Zarząd Dróg i Transportu na budowę i modernizację dróg wewnętrznych, gminnych, powiatowych,
- nabycia majątku w drodze zakupu, zamiany, odszkodowania,
- przejęcia majątku w formie spadków i darowizn (przejmowanych z mocy prawa).

Jednocześnie nastąpiło zmniejszenie majątku w wyniku: sprzedaży, zamiany, likwidacji majątku, odpisów w ciężar funduszu nakładów bez efektu ekonomicznego, niedoborów.

Prywatyzacja zasobu

Realizując przyjętą przez Gminę Łódź koncepcję prywatyzacji zasobu lokalowego (polityka mieszkaniowa Gminy Łódź na lata 2016-2020), w której jako jeden z celów operacyjnych został wymieniony cel „Miasto o rosnącym udziale mieszkań prywatnych” prowadzono następujące działania zmierzające do zmiany w strukturze własności zasobów mieszkaniowych:

- sprzedaż lokali mieszkalnych i użytkowych na rzecz dotychczasowych najemców,
- całkowite wyjście z małych wspólnot mieszkaniowych (do 7 lokali), a następnie ze wspólnot, w których Gmina ma mniejszościowy udział; docelowo – wyjście ze wspólnot pozostałych,
- rozpoczęcie procesu prywatyzacji w budynkach całkowicie należących do Miasta, w których chęć wykupu zadeklarują najemcy dysponujący co najmniej 50% udziałem w nieruchomości przy czym wszystkie lokale są lokalami samodzielnymi.

Tab. 134. Liczba wniosków dot. sprzedaży lokali wg stanu na dzień 31.12.2017 roku:

Wnioski w realizacji:	919
Wnioski przekazane do WZiNN	1 122
Odmowy	615
Wnioski, które wpłynęły do ZLM	2 656

Źródło: opracowanie własne

Zmiany poprawiające standardy jakości działania i zarządzania powierzonym majątkiem,
wprowadzone przez jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Łodzi

DEPARTAMENT ARCHITEKTURY I ROZWOJU

Biuro Architekta Miasta – działania zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

Biuro Miejskiego Konserwatora – działania zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

Biuro Strategii Miasta - kieruje działaniami na rzecz strategicznego rozwoju miasta, związanymi z budową nowoczesnego zintegrowanego systemu planowania strategicznego Miasta Łodzi. Działania podejmowane w 2017:

- Monitoring polityk sektorowych realizujących Strategię Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+ i innych dokumentów strategicznych oraz przedsięwzięć inwestycyjnych w ramach WPF, a także bieżący monitoring projektów realizowanych ze środków Unii Europejskiej.
- Koordynowanie i współdziałanie przy tworzeniu Polityki Społecznej Łodzi.
- Opiniowanie propozycji i projektów rozwojowych oraz inwestycyjnych Miasta, pod kątem zgodności ze Strategią Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+ oraz WPF.
- Opieka merytoryczna w zakresie projektów społecznych, edukacyjnych, europejskich oraz wniosków i projektów inwestycyjnych ubiegających się o dofinansowanie unijne.
- Tworzenie, weryfikacja i aktualizacja listy projektów strategicznych oraz wsparcie w pozyskiwaniu środków finansowych pochodzących z funduszy europejskich na strategiczne projekty inwestycyjne.
- Współudział w budowaniu współpracy w ramach aglomeracji łódzkiej.
- Obsługa Stowarzyszenia Łódzki Obszar Metropolitalny oraz Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.
- Tworzenie i modyfikowanie rozwiązań Modelu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego w Łodzi 2020+.
- Koordynacja i współudział przy tworzeniu założeń do Łódzkiej Polityki Demograficznej.
- Koordynacja badań Systemu Analiz Samorządowych ZMP.
- Rating Łodzi - Standard & Poor's - koordynacja procesu i obsługa merytoryczna na potrzeby wydania ocen ratingowych.
- Przygotowywanie danych do konkursów/rankingów polskich miast i samorządów.
- Współpraca przy opracowywaniu projektów rewitalizacji obszarowej Łodzi, w tym modułu rewitalizacji społecznej.
- Udział w wydarzeniach i konferencjach w obszarze tematycznym Miasto Smart.
- Działania Sekcji Miasta Łodzi Regionalnego Biura Województwa Łódzkiego w Brukseli.
- Udział w pracach sieci URBACT.
- Opiniowanie projektów do Budżetu Obywatelskiego.
- Udział w przygotowaniach do Międzynarodowej Wystawy EXPO.
- Opiniowanie dokumentów na poziomie krajowym, wojewódzkim i regionalnym.
- Przygotowanie materiałów na potrzeby NIK, w ramach prowadzonej przez tę instytucję kontroli
- Opracowanie Raportu o Stanie Miasta i realizacji Strategii.
- Udział w konferencjach tematycznych związanych z obszarem działalności Biura, w tym z planowaniem strategicznym oraz sporządzanie tez i wystąpień w ramach konferencji tematycznych.

Biuro Inżyniera Miasta - do zadań Biura należy zarządzanie ruchem na drogach publicznych, z wyłączeniem zadań Zarządu Dróg i Transportu, opracowywanie założeń do planu zapotrzebowania miasta w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz koordynacja planów tworzonych przez przedsiębiorstwa energetyczne oraz prowadzenie spraw związanych z wydawaniem uzgodnień na zajęcie gruntów stanowiących własność Miasta i Skarbu Państwa, w związku z lokalizacją urządzeń infrastruktury technicznej.

W roku 2017 Biuro Inżyniera Miasta zatwierdziło około 2500 projektów organizacji ruchu (stałej i czasowej), prowadziło kontrolę oznakowania oraz współpracowało ze ZDiT, ZIM i Policją we wprowadzaniu zmian organizacji ruchu, brało udział w przygotowaniu imprez wykorzystujących drogi publiczne, a także opiniowało koncepcje organizacji ruchu dla nowoprojektowanych odcinków dróg.

Rozpatrzone 173 wnioski w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz organizacji ruchu zgłaszane przez mieszkańców oraz instytucje, wydano 31 decyzje o wykorzystaniu dróg w sposób szczególny oraz powodujących utrudnienia w ruchu drogowym, w tym dla imprez: Maraton Dbam o Zdrowie, Light Move Festiwal, Festiwal Łódź Czterech Kultur, 594. Urodziny Łodzi, I. Bieg Charytatywny RUN w Łodzi oraz dokonano uzgodnień dla imprez o innym charakterze m.in. religijnym.

Oddział Lokalizacji Sieci w 2017 roku dokonał 673 uzgodnień dotyczących lokalizacji infrastruktury sieciowej na działkach miejskich i Skarbu Państwa. Wspólnie z Wydziałem Dysponowania Mieniem uczestniczył w pracach nad projektem procedury zmiany trybu dokonywania uzgodnień lokalizacji infrastruktury oraz ustanawiania praw do nieruchomości związanych z tą lokalizacją.

Oddział Koordynacji Infrastruktury doprowadził do przyjęcia przez Radę Miejską aktualizacji „Założeń do planu zaopatrzenia Miasta Łódź w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”. Dokonał także diagnozy modułu InDOM w systemie e-Drogowiec (działającym głównie w ramach Obszarowego Systemu Sterowania Ruchem) co do możliwości wykorzystania tego oprogramowania. Efektem jest uruchomienie modułu. Na podstawie informacji pozyskanych od gestorów i jednostek miejskich wprowadzono do systemu ok. 500 prac planowanych na lata 2018-2022. Opracowano pierwsze mapy służące diagnozie oraz ustaleniom koordynacyjnym. Oddział Koordynacji Infrastruktury we współpracy z Samodzielnym Stanowiskiem ds. Ekonomiczno-Administracyjnych wdrożył „Procedurę prowadzenia Kalendarza Dostępów do pasa drogowego Siatki Dróg Krytycznych”, której celem jest minimalizowanie wpływu prac inwestycyjno-remontowych, prowadzonych w pasach drogowych, na zdolność obsługi komunikacyjnej Miasta.

Biuro ds. Rewitalizacji Miasta –działania Biura zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

Wydział ds. Zarządzania Projektami – prowadzi działania mające na celu podniesienie kompetencji Urzędu w zakresie zarządzania projektowego oraz wprowadzenia jednolitych zasad koordynacji i monitorowania przygotowywanych. Działania w 2017 r.:

- Wprowadzenie możliwości powoływania komitetów sterujących, zespołów projektowych oraz innych grup zadaniowych dla realizacji projektów o istotnym znaczeniu dla Miasta. Zobligowanie kierowników komórek organizacyjnych do oddelegowania pracowników do zespołów projektowych.
- Implementacja w Urzędzie Miasta Łodzi oraz miejskich jednostkach organizacyjnych wprowadzonych zasad zarządzania w przypadku inicjowania projektów, uwzględniające poszczególne etapy procesu: etap identyfikacji i wstępnego opiniowania inicjatywy, jej oceny, priorytetyzacji, wyboru i autoryzacji.
- Wyznaczono i odpowiednio przeszkolono osoby koordynujące elementy zarządzania projektowego w każdej komórce organizacyjnej Miasta oraz zidentyfikowano osoby mogące pełnić funkcje kierowników projektów.

- Na bieżąco, dla każdego z prowadzonych projektów, powoływana jest pełna struktura organizacyjna projektu. Ułatwia to prowadzenie przedsięwzięcia od jego początku do zakończenia oraz wprowadzenie procesów niezbędnych dla utrzymania i korzystania z produktów projektu.
- Opisane powyżej działania prowadzone były równoległe z opracowaniem i wdrożeniem systemu informatycznego wspomagającego kompleksowe zarządzanie projektami i programami w oparciu o wdrażaną metodykę, wykorzystującego jako główną platformę Microsoft Project Server wraz z odpowiednimi aplikacjami klienckimi.
- We wrześniu 2017 r. wprowadzono System Monitorowania Projektów, odchodząc jednocześnie od procedury stosowanej w formie obiegu papierowego. Przygotowano i opublikowano „Wytyczne dotyczące metodyki zarządzania projektami”, które m.in. określają sposoby zarządzania ryzykiem projektowym, komunikacją, zakresem rzeczowym i finansowym, harmonogramem projektu oraz sposób wprowadzania zmian w projekcie.
- Przeprowadzono kolejny cykl szkoleń w formie warsztatowej, dla osób pracujących w Systemie – dla ponad 50 osób oraz przeprowadzono prezentacje indywidualne dla Kierownictwa Urzędu. Oddział ds. Metodyki i Wsparcia Zarządzania na bieżąco prowadzi indywidualne instruktaże w miarę pojawiających się potrzeb.
- Główne projekty prowadzone przez Wds.ZP w roku 2017:
  - Wieloaspektowa rewitalizacja Księżego Młyna.
  - International EXPO 2022.
  - Portal lodz.pl.
  - Program „Zielone Polesie”.
  - Nowe Centrum Łodzi, w tym: budowa tunelu średnicowego, budowa i przebudowa ulic w NCL, budowa alei Grohmanów – ul. Nowowęglowej,
  - Wybrane inwestycje prywatne na obszarze NCL - rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3,5 i Tuwima 10,
  - Promocja łódzkiego sektora kreatywnego.

Wydział Urbanistyki i Architektury

W roku 2017:

- złożonych zostało 3047 wniosków o warunki zabudowy i zagospodarowanie terenu., Najwięcej dla Widzewa – 897, Górnej – 612, Bałut – 546, a najmniej Polesia - 424 i Śródmieścia – 181,
- wydanych zostało 2 693 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Średni czas oczekiwania na decyzję w ubiegłym roku wyniósł 94 dni,
- w toku postępowań odwoławczych od decyzji o warunkach zabudowy uchylono 43 z nich,

Tab. 135. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

	2013	2014	2015	2016	2017
Ilość wniosków	2 291	2 331	2 418	2580	3047
Ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu	2 464	2 290	2 373	2415	2693
Średni czas procedowania wniosków w dniach	95	79	73	83	94

Źródło: Wydział Urbanistyki i Architektury.

- w 2017 roku złożono 5084 wniosków o pozwolenie na budowę, przebudowę, rozbudowę,
- wydano 3 751 decyzji na wykonanie robót budowlanych, z czego 1 138 dotyczyło inwestycji infrastrukturalnych, w tym 9 wydano w trybie specustawy drogowej. Wszystkie postępowania zakończono przed upływem ustawowo określonego terminu, zaś średni czas oczekiwania na decyzje wyniósł 43 dni,

Tab. 136. Pozwolenia na budowę

	2013	2014	2015	2016	2017
Ilość wniosków	4 025	3 867	3 950	4 819	5 084
Ilość wydanych pozwoleń na budowę	3 867	3 876	3 930	3 536	3 751
Średni czas procedowania wniosków w dniach	34	31	31	25	43

Źródło: Wydział Urbanistyki i Architektury.

- wystawiono 374 opinie urbanistyczne, 261 postanowień w postępowaniach podziałowych oraz 1558 zaświadczeń i 266 wypisów i wyrysów z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- przyjęto 1869 zgłoszeń o zamiarze przystąpienia do wykonania robót budowlanych, rozbiórki, zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części; w tym 25 z projektem budowlanym,
- wydano 922 zaświadczenia dotyczące samodzielności lokali lub zakwalifikowaniu obiektu do odpowiedniej kategorii,
- złożono 380 wniosków o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego i wydano 411 decyzji o ustalenie takiej lokalizacji,
- przeprowadzono 670 kwerend archiwalnych (80 % dotyczyło udostępnienia akt),
- realizując zadania wynikające z ustawy o dostępie do informacji publicznej udzielono 217 odpowiedzi na wniosek, z uwzględnieniem zasad ustawy o ochronie danych osobowych.

Miejska Pracownia Urbanistyczna – działania zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

Zarząd Dróg i Transportu – w roku 2017:

- wydano ogółem 9276 decyzji administracyjnych,
- złożono 49 odwołań, z czego rozpatrzono 49,
- uchylono 43 decyzje,
- stwierdzono nieważność 77 decyzji.

Pozostałe działania zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

DEPARTAMENT FINANSÓW PUBLICZNYCH

Biuro Nadzoru Właścicielskiego - działania prowadzone przez Wydział zostały opisane w Fundamencie w części Gospodarka Finansowa Miasta.

Biuro Egzekucji Administracyjnej i Windykacji - celem działania Biura jest egzekucja publicznoprawnych należności pieniężnych, stanowiących dochody miasta, egzekucja obowiązków o charakterze niepieniężnym oraz windykacja sądowych tytułów wykonawczych (obejmujących należności pieniężne i obowiązki niepieniężne). Biuro jest także koordynatorem współpracy jednostek organizacyjnych UMŁ z biurami informacji gospodarczych, czyli rejestrami dłużników.

Według stanu z 1 stycznia 2017 r. w ewidencji Biura Egzekucji Administracyjnej i Windykacji było zarejestrowanych:

- 108 115 administracyjnych tytułów wykonawczych (w trakcie egzekucji), wystawionych na kwotę należności głównej 153,7 mln zł,
- 2 343 sądowe tytuły wykonawcze (w trakcie windykacji i egzekucji), opiewających na kwotę należności głównej 43,5 mln zł.

W 2017 r. wpłynęło:

- 33 684 administracyjnych tytułów wykonawczych na kwotę należności głównej 40,5 mln zł,
- 630 sądowe tytuły wykonawcze na kwotę należności głównej 11,2 mln zł.

W trakcie roku zrealizowano (pobrano częściową gotówkę, całą należność, umorzono egzekucję, zwrócono tytuł do komórki wierzycielskiej):

- w sprawach administracyjnych 43 424 tytuły na kwotę 49,4 mln zł, w tym w wyniku całkowitego wyegzekwowania zamknięto 23 807 spraw, a ściągnięte zostało 12,7 mln zł, w tym:
  - 10,2 mln zł należności głównych.,
  - ponad 1 mln zł odsetek,
  - 1,5 mln zł kosztów egzekucyjnych,
- w sprawach sądowych: zrealizowano 500 tytułów wykonawczych na kwotę 5,2 mln zł, w tym w wyniku całkowitego wyegzekwowania zamknięto 295 spraw, ściągnięte zostało 4,9 mln zł, w tym:
  - 3 mln zł. należności głównych,
  - 1 mln zł odsetek,
  - 0,6 mln zł koszty postępowania i 0,3 mln zł koszty egzekucji.

Biuro Egzekucji wysłało 44 119 przesyłek, a odebrało 17 518 (w tym z urzędów zawierające po kilka i kilkadziesiąt pism będących odpowiedzią na dokonane czynności).

Biuro Egzekucji Administracyjnej wprowadziło w roku 2017 elektroniczne postępowanie egzekucyjne z rachunku bankowego oraz elektroniczne przysyłanie pism i dokumentacji do urzędów skarbowych i komorników sądowych, zgodnie z wprowadzonymi w roku 2017 zmianami prawnymi. BEA przygotowywało się do pracy w systemie ZFM

Wydział Budżetu – działania prowadzone przez Wydział zostały opisane w Fundamencie w części Gospodarka Finansowa Miasta.

Wydział Finansowy – prowadzi sprawy i obsługę:

- 4,6 tys. podatników (osób prawnych) podatku od nieruchomości,
- 48 tys. podatników opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- 206 tys. opodatkowanych nieruchomości osób fizycznych,
- 100 tys. użytkowników wieczystych i dzierżawców,
- 3,5 tys. podatników w podatku od środków transportowych, ponad 6,5 tys. opodatkowanych pojazdów,
- ponad 3 tys. miesięcznie mandatów i kar wystawianych przez Straż Miejską,
- opłaty skarbowe z całego UMŁ (z wyjątkiem Wydziału Praw Jazdy i Rejestracji Pojazdów).- ok. 22,5 tys. wpłat miesięcznie na rachunku bankowym.

W 2017 r., liczba decyzji, postanowień i zaświadczeń wydanych przez Wydział Finansowy wyniosła – 225 267, a listów i zapytań – 7 788.

Poziom wykonania dochodów w stosunku do planu wynosił (w kolejności odpowiadającej wielkości udziału w strukturze dochodów budżetowych):

- w podatku od nieruchomości – 100,22%,
- w opłacie za gospodarowanie odpadami komunalnymi – 100,28%,
- w podatku od środków transportowych – 84,86% (z uwagi na znacznie wyższe stawki podatku od środków transportu niż w gminach ościennych – z roku na rok coraz większa liczba podatników zmienia swoją siedzibę, co powoduje spadek

liczby pojazdów w Łodzi i dochodów z tego tytułu).

- w podatku rolnym – 105,26%,
- w podatku leśnym – 102,55%,
- w opłacie skarbowej 119,95 %.

Przy współpracy z Wydziałem Gospodarki Komunalnej oraz Wydziałem Informatyki przeprowadzono zamówienie mające zapewnić ciągłość obsługi systemu informatycznego dotyczącego opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na lata 2016-2017.

W 2017 r. uporządkowano na poziomie Wydziału i dokonano nowego podziału zadań związanych z obsługą finansowo-księgową należności Miasta, z wyodrębnieniem spraw dotyczących dochodów Skarbu Państwa, jak również zintensyfikowano wdrażanie nowego systemu informatycznego.

Wydział Finansowy wdrażał procedury obsługi płatności masowych w zakresie opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, podatku od nieruchomości, podatku od środków transportowych, podatku rolnego i podatku leśnego.

Wykorzystując nowoczesne narzędzia i instrumenty komunikacji pomiędzy administracją publiczną, a mieszkańcami Wydział Finansowy wraz z Wydziałem Gospodarki Komunalnej i Wydziałem Informatyki pracuje nad sukcesywnym wdrażaniem specjalnego portalu internetowego dotyczącego opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, wdrożenia indywidualnych numerów rachunków bankowych dla zobowiązanych do wnoszenia tej opłaty, uruchomienie powiadomień wysyłanych do zobowiązanych przez SMS lub e-mail. Podobnie wdrażana jest procedura obsługi płatności masowych dotycząca podatków od nieruchomości, od środków transportowych, rolnego i leśnego.

Wydział Finansowy realizuje także programy pomocowe, przewidujące preferencje w zakresie zwolnienia od podatku od nieruchomości, opisane w filarze Gospodarka i infrastruktura.

Wydział Księgowości – prowadzi obsługę finansowo-księgową, sporządza sprawozdania budżetowe i finansowe, zajmuje się naliczaniem wynagrodzeń, ewidencjonuje majątek Miasta, sporządza informacje o stanie mienia komunalnego i deklaracje VAT. Do kompetencji Wydziału należy także obsługa finansowo-księgową UMi, która jest prowadzona w sposób systematyczny, sprawny, terminowy oraz zgodny z obowiązującymi przepisami prawa. Prawidłowo, rzetelnie i terminowo naliczono i wypłacano wynagrodzenia za pracę i inne świadczenia wynikające ze stosunku pracy dla pracowników Urzędu Miasta oraz umów o charakterze cywilno-prawnym oraz dokonywano terminowych rozliczeń z Urzędami Skarbowymi i Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

W roku 2017:

- Od 1 stycznia 2017 roku wprowadzono w Mieście Łodzi scentralizowane rozliczanie podatku od towarów i usług, zgodnie z ustawą z 5 września 2016 r. o szczególnych zasadach rozliczeń podatku od towarów i usług oraz dokonywania zwrotu środków publicznych przeznaczonych na realizację projektów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej lub od państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu przez jednostki samorządu terytorialnego.
- Przy współpracy przedstawicieli firmy doradztwa podatkowego przeprowadzono szkolenia dla pracowników miejskich jednostek organizacyjnych i komórek organizacyjnych Urzędu, objętych procesem centralizacji VAT, dotyczące odliczania podatku VAT przy zastosowaniu współczynnika i pre-współczynnika. W każdym cyklu szkoleń uczestniczyło około 400 osób. Ponadto przeprowadzono 5 warsztatów szkoleniowych dla pracowników miejskich jednostek organizacyjnych i komórek organizacyjnych UMi.
- Wdrożono oprogramowanie informatyczne, aplikację SmartVAT, która jest w pełni wykorzystywana przez objęte centralizacją jednostki i niezbędna do umożliwienia centralnego rozliczania podatku VAT oraz generowania Jednolitego

Pliku Kontrolnego.

- Udzielano bieżącego wsparcia merytorycznego w zakresie rozliczania podatku od towarów i usług w scentralizowanym modelu pracownikom miejskich jednostek organizacyjnych i komórek organizacyjnych UMŁ.
- Odzyskano 14,55 mln zł z tytułu złożonych do Urzędu Skarbowego korekt deklaracji VAT-7 za lata 2010-2015 r. oraz 17,46 mln zł z tytułu scentralizowanego rozliczenia podatku VAT.
- Zmiany organizacyjne jednostek objętych centralizacją, dokonane w związku z przekształcaniem łódzkich placówek oświatowych narzuciły konieczność zgłoszenia aktualizacyjnego NIP-2 oraz przekazania go do Urzędu Skarbowego.
- Kontynuowano współpracę z zewnętrzną firmą doradcą w zakresie zastępstwa procesowego, dotyczącego rozliczania podatku od towarów i usług dla Miasta Łodzi.
- W 2017 r. pracownicy Wydziału Księgowości brali udział we wdrożeniu nowego systemu informatycznego pn. Zarządzanie Finansami Miasta. Poza tym w Wydziale Księgowości prowadzono prace w zakresie dostosowania programu ZZLiW do potrzeb UMŁ.
- W opisywanym roku miały także miejsce zmiany organizacyjne wewnątrz Wydziału, polegające na powstaniu Oddziału ds. Ewidencji Funduszy Europejskich oraz Dochodów Niepodatkowych w wyniku połączenia Oddziału Księgowości Dochodów Budżetowych Niepodatkowych z Oddziałem Księgowości Funduszy Europejskich, mające na celu usprawnienie realizacji zadań nałożonych na Wydział Księgowości..
- W 2017 r. opracowano wspólnie z Wydziałem Informatyki założenia do wdrożenia w Urzędzie Miasta Łodzi nowej formuły przelewów bankowych. Pozyskano narzędzie służące do eliminacji znaków, które nie są przyjmowane przez system bankowy, w związku z czym zredukowano do minimum problemy mogące wyniknąć podczas realizacji przelewów z systemu F-K do systemu bankowości elektronicznej.
- Szerzej wykorzystywano pocztę elektroniczną jako kanał komunikacji między pracownikami komórek organizacyjnych UMŁ. Utworzono elektroniczne skrzynki pocztowe: centralizacja.vat@uml.lodz.pl oraz doradztwo.vat@uml.lodz.pl, na które pracownicy miejskich jednostek organizacyjnych oraz komórek organizacyjnych UMŁ kierują zapytania i wątpliwości w zakresie rozliczania podatku VAT.
- Ponadto została utworzona elektroniczna skrzynka pocztowa, na którą pracownicy jednostek objętych centralizacją kierują wnioski o wydanie pisemnych interpretacji przepisów prawa podatkowego (ORD-IN), wyłącznie za pośrednictwem Wydziału Księgowości w Departamencie Finansów Publicznych UMŁ.

DEPARTAMENT GOSPODAROWANIA MAJĄTKIEM

Biuro Zasobu Skarbu Państwa - działania Biura zostały opisane w części dotyczącej Fundamentu Strategii poświęconej gospodarce finansowej.

Wydział Dysponowania Mieniem – w roku 2017 Miasto Łódź nabyło łącznie mienie ogólnonarodowe (państwowe) o wartości 430,6 mln zł (przyjmując średnią wartość gruntów na terenie Łodzi 196 zł za 1m kw.)

Dokonania oddziału w roku 2017:

- 4678 wycen nieruchomości i opinii biegłych,
- 28 świadectw energetycznych,
- 252 opracowania geodezyjno-prawne,
- zawarto 37 umów użyczenia terenów przylegających do budynków Wspólnot Mieszkaniowych,

- zawarto 10 umów użyczenia z organizacjami pozarządowymi na cele statutowe oraz 20 z innymi podmiotami,
- dokonano wyboru 10 projektów opracowanych przez Wspólnoty Mieszkaniowe w ramach programu „Zielone Podwórka”,
- wydano 72 zgody na zajęcie gminnych terenów pod docieplenie budynków,
- wydano 60 zgód na przeprowadzenie niekomercyjnych imprez okolicznościowych oraz innych akcji przez różne podmioty na terenie Łodzi,
- przygotowano 52 indywidualne aneksy oraz zawarto akty notarialne dotyczące sprostowania udziałów,
- w ramach korekty zawartych umów sprzedaży lokali komunalnych oraz zmiany udziałów w nieruchomościach wspólnych prowadzono 628 postępowań dotyczących lokali mieszkalnych,
- dokonano 391 zmian udziałów w bazie Zarządzania Mieniem oraz wysłano informacje o zmianie wysokości opłat z tytułu użytkowania wieczystego gruntu,
- z tytułu trzyletnich umów dzierżaw dochody Miasta wyniosły 9 mln 29 mln zł, a z tytułu wieloletnich umów dzierżaw 5,74 mln złotych
- prowadzono 800 spraw dotyczących porządkowania i wyjaśniania stanów prawnych nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub Miasta Łódź,
- złożono ok. 400 wniosków o założenie ksiąg wieczystych, w których w dziale II jako właściciel wpisano SP,
- złożono 500 wniosków do sądu o ujawnienie tytułu własności SP/MŁ na podst. otrzymanych decyzji wydanych w trybie art. 73 ustawy z dn. 13.10.1998,
- złożono 600 wniosków o ujawnienie tytułu Miasta Łódź na podstawie decyzji komunalizacyjnych wydanych w trybie ustawy z 10.05.1990 – przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych,
- złożono ok. 250 wniosków do sądu o ujawnienie prawa własności SP/GMŁ na podstawie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowych,
- przekazano Wojewodzie Łódzkiemu wraz z wnioskami komunalizacyjnymi Prezydenta Łodzi dokumentację inwentaryzacyjną dla 200 nieruchomości,
- złożono 364 wnioski dla nieruchomości zajętych pod drogi publiczne, które stały się od 1.01.1999 r. własnością SP lub właścicielki jednostki samorządu terytorialnego,
- w 41 sprawach komunalizacyjnych ze skarg Miasta uzyskano korzystne rozstrzygnięcia sądów administracyjnych, pozytywne decyzje Ministra SWiA oraz orzeczenia Krajowej Komisji Uwłaszczeniowej dla mienia o łącznej wartości 172,5 mln zł,
- zarejestrowano 27 spraw dotyczących roszczeń restytucyjnych w postępowaniach cywilnych (liczba takich spraw nadal prowadzonych – 195),
- zarejestrowano 36 nowych spraw dot. roszczeń restytucyjnych w postępowaniach administracyjnych (w sumie prowadzonych jest nadal 190 takich spraw z lat ubiegłych),
- skierowano 29 wniosków do Ministra Finansów
- wykonano 70 analiz prawnych na skutek zapytań mieszkańców lub w związku z prowadzonymi postępowaniami przez organy ścigania.

Wydział Zbywania i Nabywania Nieruchomości

W roku 2017:

- w 177 przetargach wystawiono 113 nieruchomości o wartości 128,22 mln zł. Wylicytowano 60 z nich, i o wartości łącznej

75,74 mln zł. W 146 przetargach wystawiono 116 lokali mieszkalnych i użytkowych o łącznej wartości 15,45 mln zł. Wylicytowano 99 lokali o wartości 36,9 mln zł,

Tab. 137. 10 najdroższych nieruchomości w 2017 r.

Adres	powierzchnia w m ²	cena transakcyjna netto w mln zł
Piłsudskiego 28 i BN oraz Kilińskiego 125,127,129,131,133 i BN	9 466	15,15
Łososiowa BN	16 542	8,4
Wczasowa 2/5 – Rowy	24 620	5
Tymienieckiego 5	1 711	4
Roosevelta 9	721	3,65
Jadzi Andrzejewskiej 5	31 411	3,47
Strażacka BN	3 968	2,7
Kilińskiego 141 i 141a	3 062	2,7
Marysińska 78/80	2 712	2,12
Kaczeńcowa BN	5 129	2,12
Łącznie		49,37

Źródło: Wydział Prawo do Nieruchomości

- w 2017 roku sprzedano 1289 lokali mieszkalnych (1220 na rzecz najemców i 69 w drodze przetargu), 25 nieruchomości zabudowane domami jednorodzinnymi na rzecz najemców; 45 lokali użytkowych (w tym 30 na rzecz najemców i 15 w drodze przetargu), 2 garaże na rzecz najemców,
- wydano 112 decyzji o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, sprzedano 11 nieruchomości, jedną oddano w użytkowanie wieczyste,
- nabyte zostały 22 nieruchomości lokalowe o łącznej powierzchni: 968,5 m²,
- przeprowadzono 8 transakcji nabycia nieruchomości w trybie wykupu lub zamiany, w wyniku których Miasto pozyskało grunty zabudowane oraz niezabudowane o łącznej powierzchni 11 325 m². Nieruchomości, które zostały pozyskane, są niezbędne do realizacji zadań i zamierzeń inwestycyjnych Miasta Łodzi.
- prowadzone były również postępowania wynikające z przysługującego Miastu Łódź ustawowego prawa pierwokupu nieruchomości. W minionym roku wpłynęło do Wydziału 2399 warunkowych umów sprzedaży nieruchomości, podlegających rozpatrzeniu pod kątem skorzystania bądź też nieskorzystania z prawa pierwokupu.

Łódzki Ośrodek Geodezji

W 2017 r.:

- kontynuowano projekt: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi”. Jego celem jest wsparcie informatyczne procesów rewitalizacyjnych obszaru w strefie wielkomiejskiej Miasta Łodzi. W ramach projektu w 2017 r. wykonano barwną ortofotomapę o rozdzielczości 0,05 m oraz Numeryczny Model Terenu dla obszaru miasta Łodzi, rozpoczęto prace związane z utworzeniem bazy Geodezyjnej Ewidencji Sieci Uzbrojenia Terenu oraz zakupiono sprzęt do Miejskiej Pracowni Urbanistycznej wykorzystywany w pracach związanych z przygotowaniem interaktywnego modelu miasta 3D. Ponadto uruchomiono prace związane z wykonaniem portalu oraz systemu raportującego do monitoringu procesów rewitalizacji w zakresie zmian społeczno-ekonomicznych oraz zmian zagospodarowania przestrzennego,
- rozpoczęto projekt: „Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS”. Celem projektu jest zwiększenie integracji usług świadczonych w obszarze polityki społecznej w Łodzi. Projekt jest realizowany, w głównej mierze, na potrzeby i przy udziale miejskich jednostek organizacyjnych: Centrum Świadczeń Socjalnych, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy i Zarządu Lokali Miejskich. 30 listopada 2017 r. została podpisana umowa o dofinansowanie projektu, w ramach RPO WŁ 2014-2020. Projekt jest realizowany w latach 2017-2019,

- z uwagi na konieczność wymiany narzędzi do prowadzenia ewidencji gruntów i budynków, Łódzki Ośrodek Geodezji zakończył projekt: „Dostawa oprogramowania do prowadzenia ewidencji gruntów, budynków i lokali oraz ewidencji miejscowości, ulic i adresów zintegrowanych z oprogramowaniem wykorzystywanym w Łódzkim Ośrodku Geodezji wraz z konwersją danych”,
  - z uwagi na konieczność wymiany narzędzi do obsługi interesantów, geodetów, rzeczoznawców majątkowych, komorników i projektantów Łódzki Ośrodek Geodezji kontynuował projekt: „Dostawa Portalu SIT”. Wymiana narzędzi informatycznych jest niezbędna z uwagi na zmiany prawne oraz usprawnienie wymiany danych i informacji z podmiotami współpracującymi z ŁOG. Zakończenie prac planowane jest w I półroczu 2018 r.,
  - kontynuowano prace związane z przetwarzaniem materiałów do postaci cyfrowej wraz z ich zaimplementowaniem do istniejącego repozytorium – OSCAN. W ramach prac zarchiwizowano cyfrowo 1944 operaty techniczne robót prawnych. Archiwizacją objęto 124 893 strony formatu - do A3 i 3340 stron powyżej formatu A3. W ramach tych prac od roku 2011 do roku 2017 przetworzono około 25% materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego,
- Oprócz zadań zapisanych w Wieloletniej Prognozie Finansowej, Łódzki Ośrodek Geodezji prowadził następujące działania:
- kontynuowano projekt: „Łódzki System Zarządzania Nieruchomościami”. Projekt ma istotne znaczenie dla systemu zarządzania nieruchomościami w mieście, gdyż jego celem jest uporządkowanie i ujednoczenie wszystkich baz danych nieruchomościowych i adresowych, funkcjonujących w poszczególnych komórkach organizacyjnych Miasta. W ramach projektu wyrównano w znaczącym stopniu zaległości związane z wprowadzaniem do systemu umów użytkowania wieczystego i przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, co przekłada się na wymierne korzyści finansowe. Zdecydowanej poprawie uległo również łączenie kont z umowami oraz uzgadniania sald dla umów z zaległościami w Wydziale Finansowym. Zakończenie prac związanych z projektem planowane jest do 30 czerwca 2018 r.
  - rozwijano InterSIT - obywatelski system informacji przestrzennej w Internecie. System zawiera wiele cennych informacji o mieście, w tym o ilości budynków (ok. 110 000), działek ewidencyjnych (ok. 145 000), numerów adresowych (ok. 58 000), ulic (ok. 2 300), ponad 1 500 obiektów punktowych, takich jak np. urzędy, kina, teatry, puby, restauracje, zabytki i wiele innych, zawiera także możliwości wyszukiwania obiektów na mapie, komunikacji miejskiej – linie, przystanki, rozkłady jazdy, obecnie system odwiedza 120 tys. użytkowników miesięcznie, W roku 2017 zarejestrowano ponad 5 mln odsłon map internetowych oraz serwisów OGC WMS/WFS. Poszerzono zakres map tematycznych w InterSIT: o mapę koncepcyjną wartości gruntów łódzkich - 2015, 2016 oraz mapę transakcji mieszkalnymi nieruchomościami lokalowymi.

Obecnie są dostępne następujące mapy tematyczne:

- Ortofotomapy Łodzi,
- Gminny Program Rewitalizacji,
- Mapa koncepcyjna wartości gruntów łódzkich - 2015, 2016,
- Mapa transakcji mieszkalnymi nieruchomościami lokalowymi,
- Mapa dawnych rzek w Łodzi,
- Mapa struktury własności działek w Łodzi,
- Mapa gminnej ewidencji zabytków,
- Rowerowa Łódź,
- Łódzki rynek mieszkaniowy – poglądowa mapa cen mieszkań,
- Mapa akustyczna Łodzi,
- Mapa hydrograficzna i sozologiczna Łodzi,

- Studium i plany zagospodarowania przestrzennego,
- Zdjęcia lotnicze 1942,
- Mapy historyczne,
- Obwody wyborcze,
- System Informacji Turystycznej.

Systematycznie zwiększana jest liczba map dostępnych również na urządzenia mobilne. Liczba aktualnych użytkowników aplikacji iEGIB wynosi 2 385, ilość wejść do iEGIB w 2017 roku 107 380. Odnotowano ponad 16 mln wejść do baz danych za pomocą serwisów internetowych prowadzonych przez Łódzki Ośrodek Geodezji. Poszerzono także zakres map tematycznych w InterSIT.

- Współpracowano z różnymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Łodzi oraz organami administracji samorządowej i państwowej, na rzecz których wykonywano szereg analiz przestrzennych i opracowań kartograficznych:
  - Wydział Dysponowania Mieniem – mapa edycyjna wspomagająca proces regulowania stanów prawnych nieruchomości, wskazanie transakcji, które dotyczą wybranych obszarów z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, mapy internetowe i opracowania dotyczące transakcji mieszkalnymi nieruchomościami lokalowymi na terenie Łodzi, aktualizacja poglądowej mapy cen mieszkań,
  - Biuro ds. Rewitalizacji – ciągła współpraca przy opracowywaniu i analizie danych o zjawiskach społecznych w latach 2016 i 2017,
  - Biuro ds. Partycypacji Społecznej - internetowa mapa projektów i zadań zgłoszonych w ramach Budżetu Obywatelskiego w roku 2017,
  - Fundacja Fenomen – ciągła współpraca przy tworzeniu i publikowaniu aktualnej mapy łódzkiej infrastruktury rowerowej,
  - Biuro Inżyniera Miasta – współpraca przy tworzeniu specyfikacji istotnych warunków zamówienia na opracowanie analizy zapotrzebowania miasta w energię,
  - Centrum Obsługi Mieszkańców – robocze mapy na potrzeby masowej akcji informowania mieszkańców o zmianach tras i linii komunikacji miejskiej (kwiecień 2017),
  - Rada Miejska - mapy ilustrujące przebieg S14, projektowanego tunelu średnicowego oraz mapy i plansze ilustrujące patronów ulic w rejonie Nowego Centrum Łodzi,
  - Biuro Strategii Miasta – analiza zaludnienia okolic podwórców, ilustracja planowanych inwestycji w ramach programu „Dzielnice budują”,
  - Najwyższa Izba Kontroli - zliczanie struktury powierzchni jednostek pomocniczych miasta oraz udziału terenów należących do zasobu nieruchomości gminy,
  - Główny Urząd Statystyczny – zliczanie mieszkańców i powierzchni w obszarze rewitalizacji,
  - Radny RM- mapy struktury własności działek na terenie Nowego Centrum Łodzi dla lat 2006-2017,
  - Uniwersytet Łódzki – opracowanie danych dotyczących stanu technicznego budynków i negatywnych zjawisk demograficznych na terenie miasta,
  - Wydział Edukacji – opracowania mapowe i statystyczne na potrzeby reorganizacji sieci szkół podstawowych i gimnazjów,
  - Wydział Dysponowania Mieniem - mapy internetowe i opracowania dotyczące transakcji mieszkalnymi nieruchomościami lokalowymi na terenie Łodzi, aktualizacja poglądowej mapy cen mieszkań.

Ponadto w roku 2017 prowadzono monitoring łódzkiego rynku nieruchomości oraz przekazywano komórkom organizacyjnym Urzędu Miasta Łodzi regularne raporty z prowadzonych badań.

DEPARTAMENT PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ I KULTURY

Biuro Promocji, Komunikacji Społecznej i Turystyki - w ramach codziennego monitoringu mediów dokonywany jest przegląd 8 tytułów wydawniczych: „Dziennik Łódzki”, „Express Ilustrowany”, „Gazeta Wyborcza”, „Gazeta Wyborcza - Łódź”, „Fakt”, „Super Express”, „Rzeczpospolita”, „Dziennik Gazeta Prawna” oraz „Gazeta Polska Codziennie”. Codzienna analiza obejmuje także łódzkie kanały telewizyjne (Toya i TVP Łódź) oraz tygodniki: „Newsweek Polska”, „Polityka”, „Wprost” oraz „W Sieci” i miesięczniki: „Press” oraz „Wspólnota – pismo samorządu terytorialnego”. Analizy obejmują ponadto krajowe i lokalne portale internetowe a także poranne rozmowy w Radiu Łódź. Łącznie w 2017 r. wykonano 302 analizy medialne (w roku 2016 – 252). Biuro zleciło ponadto w roku 2017 analizę mediów i badanie ekwiwalentu reklamowego 35 reprezentatywnych łódzkich imprez. Wykonawcą była firma Newspoint Sp. z o.o. Ponadto dokonano konsolidacji zamówień na druki.

Pozostałe działania zostały opisane w Filarze Społeczeństwo i Kultura.

Biuro Gospodarki Mieszkaniowej

W roku 2017 Biuro Gospodarki Mieszkaniowej w Departamencie Partycypacji Społecznej i Kultury UMŁ przygotowało:

- uchwałę Rady Miejskiej zmieniającej uchwałę w sprawie przyjęcia *Polityki Miasta Łodzi dotyczącej gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+ (załącznik do uchwały Nr XLIV/825/12)*,
- trzy projekty uchwał Rady Miejskiej w Łodzi zmieniające uchwałę w sprawie przyjęcia *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016 – 2020* oraz uchwałę w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie przyjęcia *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016 – 2020*,
- uchwałę Rady Miejskiej w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łodzi.

Podjęta 13 grudnia 2017 r. uchwała zmieniająca uchwałę w sprawie *Polityki Miasta Łodzi dotyczącej gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+* miała na celu umożliwienie zmiany zasad sprzedaży lokali mieszkalnych i domów jednorodzinnych na rzecz ich najemców, w związku z planowanym podwyższeniem bonifikat udzielanych przez Miasto od wartości określonych w wycenach. Zakłada się że zmiany te pozwolą na poszerzenie grupy najemców mogących nabyć lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny na własność. Wprowadzone zmiany umożliwiają odstąpienie od uzależnienia możliwości nabycia lokalu mieszkalnego przez najemców ze zwiększoną bonifikatą od terminu złożenia wniosku o jego sprzedaż i ogłoszenia w Biuletynie Informacji Publicznej wykazu nieruchomości przeznaczonych do prywatyzacji, a także odstąpienie od uzależnienia wysokości bonifikaty przy sprzedaży lokali mieszkalnych na rzecz najemców od okresu najmu lokalu przez osobę ubiegającą się o jego nabycie.

Podjęta 5 kwietnia 2017 r. uchwała zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016 – 2020* jest rezultatem zmian, jakie nastąpiły w procesach przygotowujących realizację projektów rewitalizacyjnych w Mieście (zadanie Biura ds. Rewitalizacji). Wprowadzone zmiany dotyczą zasad wdrożenia mechanizmów rekompensat z tytułu realizacji przez Miasto usługi w ogólnym interesie gospodarczym z zakresu mieszkalnictwa i projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi.

Kolejne zmiany wprowadzone zostały uchwałą z 24 maja 2017 r., zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016 – 2020*. Ich wprowadzenie wynikało

z planowanych zmian w zasadach stosowania zniżek czynszu za najem lokali mieszkalnych osobom o niskich dochodach, wymogu dostosowania nazewnictwa do stosowanego w ustawie z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, która posługuje się pojęciem „niskiego dochodu” w odniesieniu do najemców ubiegających się o obniżkę czynszu.

Wprowadzone zmiany dotyczyły między innymi: zwiększenia obniżki czynszu z tytułu niskich dochodów dla osób, których dochód w gospodarstwie domowym znajduje się w przedziale powyżej 120% do 150% najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym oraz powyżej 100% do 120% najniższej emerytury w gospodarstwie wieloosobowym, z obowiązujących wcześniej 10% do 20% obniżki czynszu, a także wprowadzenia nowej kategorii najemców uprawnionych do obniżki czynszu z tytułu niskich dochodów, poprzez podniesienie progów dochodowych uprawnionych do ubiegania się o obniżkę. Najwyższe progi dochodowe zostały ustalone na poziomie 180% najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym oraz 150% w gospodarstwie wieloosobowym. Przyjęto zasadę, że suma zniżek z tytułu zastosowania czynników obniżających oraz obniżenia czynszu z tytułu niskich dochodów nie może przekroczyć 60% stawki bazowej czynszu najmu lokali mieszkalnych. Podjęta 13 grudnia 2017 r. przez Radę Miejską uchwała *zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2016 – 2020* miała na celu dostosowanie jej zapisów do założeń uchwały Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie przyjęcia *Polityki Miasta Łodzi dotyczącej gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+* w zakresie zasad sprzedaży lokali mieszkalnych i domków jednorodzinnych na rzecz ich najemców, w związku z planowanym podwyższeniem bonifikat udzielanych przez Miasto Łódź od wartości określonych w wycenach. Ponadto w uchwale uregulowano zagadnienia związane z zasadami wdrożenia mechanizmu rekompensaty oraz określenia wskaźników służących do obliczania, kontrolowania i przeglądu wysokości rekompensaty z tytułu wykonania przez Miasto Łódź usługi w ogólnym interesie gospodarczym w zakresie mieszkalnictwa i realizacji Rewitalizacji Centrum Łodzi. W uchwale tej, ze względu na zamierzenia realizacji kolejnego zadania z zakresu rewitalizacji tj. projektu pn. „Szlakiem Architektury Włókienniczej, Rewitalizacja Księżego Młyna”, rozszerzono usługi o zadanie „Rewitalizacja Księżego Młyna” (realizowane przez Wydział ds. Zarządzania Projektami).

5 lipca 2017 r. podjęta została uchwała *zmieniająca uchwałę w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łodzi*, której projektodawcą był Wydział Dysponowania Mieniem. Podjęcie uchwały miało na celu umożliwienie uregulowania stanu prawnego nieruchomości i sanacji tytułów prawnych do lokali mieszkalnych. Wprowadzone zmiany umożliwiają zawarcie umów najmu z samoistnymi posiadaczami lokali lub ich spadkobiercami, którzy utracili tytuł własności lokalu, w związku z uznaniem w formie ugody cywilnej lub na podstawie wyroku sądu, umów ustanowienia i przeniesienia odrębnej własności lokali mieszkalnych za bezwzględnie nieważne. Po zawarciu umowy najmu z tymi osobami, możliwe będzie zawarcie umowy przenoszącej własność wyodrębnionych lokali wraz z udziałem w prawie użytkowania wieczystego lub własności nieruchomości.

Biuro Gospodarki Mieszkaniowej opracowało akty prawa miejscowego z zakresu gospodarowania gminnymi lokalami użytkowymi, dostosowując brzmienie tych aktów do zmian organizacyjnych i kompetencyjnych. Jednym z nich było zarządzenie Prezydenta Miasta uchylające zarządzenie *w sprawie wynajmu lokali użytkowych zarządzanych (administrowanych) w imieniu Miasta Łodzi przez Hale Targowe w Łodzi*, którego wydanie było związane z połączeniem od 1 stycznia 2017 r. jednostki budżetowej Hale Targowe z Zarządzeniem Lokali Miejskich. Jednocześnie przygotowany został projekt zarządzenia *zmieniającego zarządzenie w sprawie ustalenia podziału Miasta Łodzi na strefy oraz stawek czynszu najmu za lokale użytkowe*, do którego wprowadzone zostały regulacje odnośnie stosowania stawek czynszu najmu w lokalach użytkowych znajdujących się w halach targowych. W konsekwencji wydania tych aktów, przy wynajmie lokali użytkowych znajdujących się w halach targowych, obowiązują przepisy wykonawcze regulujące zasady gospodarowania lokalami użytkowymi stosowane przy wynajmie pozostałych lokali użytkowych z zasobu lokalowego miasta Łodzi,

z uwzględnieniem specyfiki tych lokali.

W 2017 r. kontynuowana była współpraca z organizacjami pozarządowymi w ramach Komisji Dialogu Obywatelskiego ds. polityki lokalowej. Przedstawiciele Biura Gospodarki Mieszkaniowej uczestniczyli w pięciu spotkaniach Komisji.

Biuro Gospodarki Mieszkaniowej wydaje skierowania do zawarcia umowy najmu lokali zamiennych, lokali socjalnych, pomieszczeń tymczasowych, pozostałych lokali mieszkalnych, na podstawie rekomendacji przedstawianych przez Zarząd Lokali Miejskich. W 2017 r. Biuro wydało 2768 skierowań, które każdorazowo poprzedzane były analizą stanu prawnego i faktycznego. Biuro nadzoruje także postępowania związane z zamianą lokali mieszkalnych, na innych wolny lokal z zasobu Miasta Łodzi oraz między kontrahentami. Wydane skierowania do zawarcia umowy najmu umożliwiły w 2017 r. dokonanie 197 zamian, w celu dostosowania wielkości i standardu lokalu do potrzeb i możliwości finansowych uczestników zamiany oraz poprawy efektywności wykorzystania zasobu mieszkaniowego Miasta. W wyniku dokonanych zamian, poprzez przejście wierzytelności byłych najemców lokali mieszkalnych przez kontrahentów zamiany wzajemnej, Miasto Łódź odzyskało wierzytelność w wysokości 477,8 tys. zł, a dotychczasowi najemcy uzyskali lokale mniejsze, o niższym standardzie i niższych opłatach czynszowych, adekwatne do możliwości finansowych gospodarstwa domowego.

Od 1 stycznia do 30 czerwca 2017 r., w ramach realizowanych przez Biuro Gospodarki Mieszkaniowej zadań w zakresie spraw związanych z roszczeniami odszkodowawczymi właścicieli nieruchomości, wobec których Miasto nie wywiązało się z obowiązku zrealizowania orzeczeń eksmisyjnych, poprzez dostarczenie osobom uprawnionym lokalu socjalnego lub wskazanie pomieszczenia tymczasowego udzielono odpowiedzi na 213 wezwań do zapłaty odszkodowania ze strony właścicieli prywatnych. W większości przypadków proponowano właścicielom nieruchomości zrzeczenie się roszczeń odszkodowawczych w zamian za wcześniejszą realizację wyroków eksmisyjnych. W wyniku podjętych negocjacji zawarto 35 porozumień z właścicielami nieruchomości. W ramach zawartych porozumień wskazano lokale socjalne gotowe do zasiedlenia lub do remontu wykonanego w krótkim czasie. Podjęte działania pozwoliły na oszczędności Miasta w wydatkach na wypłatę odszkodowań o ok. 180 tys. złotych.

W związku z rozproszeniem realizacji zadania pn. „*prowadzenie spraw związanych z wypłatą odszkodowań z tytułu niedostarczenia lokali socjalnych lub pomieszczeń tymczasowych*” pomiędzy BGM, Zarządem Lokali Miejskich i Wydziałem Prawnym, Biuro Gospodarki Mieszkaniowej podjęło w 2017 r. działania zmierzające do zmiany organizacyjnej mającej na celu usprawnienie realizacji tego zadania. Biorąc po uwagę, że zgodnie ze statutem, stanowiącym załącznik do uchwały z 20 stycznia 2016 r., zadanie dotyczące gospodarowania lokalami socjalnymi należy do Zarządu Lokali Miejskich, który ma bezpośredni wpływ na tempo i kolejność realizacji wyroków, decyduje o terminie wykonania prac przygotowujących lokal do ponownego zasiedlenia oraz posiada wewnętrzną komórkę organizacyjną odpowiedzialną za obsługę prawną przeniesiono to zadanie BGM do miejskiej jednostki organizacyjnej Zarząd Lokali Miejskich. Proponowane zmiany wprowadzono od 1 lipca 2017 r.

Zarząd Lokali Miejskich kontynuując zadanie, zawarł 43 porozumienia z właścicielami nieruchomości, co pozwoliło na oszczędności w odszkodowaniach dla właścicieli na ok. 565 tys. złotych.

Liczba lokali mieszkalnych w zasobie Miasta Łodzi

Poniższa tabela obrazuje zmniejszanie się zasobu administrowanego przez Zarząd Lokali Miejskich (wcześniej AZK/AN) w poszczególnych latach:

Tab. 138. Zasób w zarządzie Miasta

2013	2014	2015	2016	2017
------	------	------	------	------

Zasób ogółem w AN/AZK/ZLM	2 924 110	2 736 803	2 684 790	2 614 391	2 537 631
Zasób gminy	2 659 443	2 488 943	2 487 607*	2 423 523	2 361 380
Zasób pozostały	264 667	247 860	197 183	190 868	176 251

* Włączenie do zasobu lokali pozostających do 31.12.2014 r. w zarządzie WTBS Spółka z o.o.

Źródło: Biuro Gospodarki Mieszkaniowej

Liczba lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Łodzi (stan na dzień 31.12.2017 r.) – 45 015, z tego:

- lokale komunalne – 42 523
- lokale socjalne – 2 345 (łącznie z zasobem wydzielonym),
- pomieszczenia tymczasowe – 147 (łącznie z zasobem utworzonym)

Biuro Gospodarki Mieszkaniowej zaktualizowało wykaz zasobu nieruchomości powierzonych w zarządzanie Zarządowi Lokali Miejskich, wg stanu na koniec 2017 r. (tab. Powyżej).

Realizowane były działania zmierzające do wychodzenia Miasta z nieruchomości zabudowanych budynkami z jednym lokalem oraz z budynków wspólnot mieszkaniowych. Miasto Łódź w 2017 r. w wyniku sprzedaży lokali na rzecz najemców lub w drodze przetargów zbyło 22 nieruchomości zabudowane budynkami jednolokalowymi oraz wyszło z 35 nieruchomości wspólnot mieszkaniowych.

W zakresie zarządzania zasobem niewchodzącym w skład mieszkaniowego zasobu Miasta (nieruchomości prywatne i współwłasne) Biuro Gospodarki Mieszkaniowej kontynuowało podjęte w 2016 r. działania zmierzające do dokonania przeglądów w nieruchomościach, pod kątem ustalenia wysokości stosowanych stawek czynszu za wynajem lokali mieszkalnych i użytkowych oraz ich prawidłowego naliczania. W ich efekcie Zarząd Lokali Miejskich w 2017 r. doprowadził do zmiany stawek czynszu najmu lokali mieszkalnych w 156 nieruchomościach.

Zarząd Lokali Miejskich - na mocy uchwały z 20 stycznia 2016 r. doszło do utworzenia jednostki budżetowej Zarząd Lokali Miejskich. Zarząd powstał poprzez połączenie 5 administracji zasobów komunalnych (AZK Łódź-Bałuty, AZK Łódź-Górna, AZK Łódź-Polesie, AZK Łódź-Śródmieście, AZK Łódź-Widzew). Ponadto, wskutek reorganizacji Wydziału Budynków i Lokali, Zarząd Lokali Miejskich przejął zadania dotyczące gospodarowania lokalami mieszkalnymi, socjalnymi użytkowymi oraz pomieszczeniami tymczasowymi.

W roku 2017 Zarząd Lokali Miejskich kontynuował działania dotyczące zmiany koncepcji zarządzania lokalowym zasobem Miasta. W wyniku podziału zadań pomiędzy UMŁ, a ZLM – doszło do połączenia dwóch miejskich jednostek organizacyjnych wraz z przejściem pracowników z Hal Targowych przez Zarząd Lokali Miejskich (ZLM). Powyższe rozwiązania dały początek nowemu regulaminowi organizacyjnemu Zarządu Lokali Miejskich.

W ramach przeprowadzonej w ZLM reorganizacji:

- wyodrębniony został pion zasobów zewnętrznych, w skład którego weszły m.in. Hale Targowe,
- powstały nowe komórki organizacyjne w postaci samodzielnych stanowisk pracy jedno i wieloosobowych wspierające zadania poszczególnych wydziałów,
- ze struktur byłego Wydziału Administrowania Nieruchomościami (obecnie Wydział Wsparcia RON) wyłonionych zostało piętnaście Rejonów Obsługi Najemców jako komórki merytorycznie samodzielne,
- kolejną zmianą było przejście od 1 lipca 2017 r. z Biura Gospodarki Mieszkaniowej UMŁ przez ZLM nowego zadania w temacie „Odszkodowania za niedostarczenie lokalu socjalnego zgodnie z wyrokiem eksmisyjnym”,
- konkretne działania bieżące ZLM dotyczące zarządzania zasobem zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

Hale Targowe - ZLM na koniec 2017 roku administrował dwiema halami targowymi HT Górniak i HT Mała 2, w których

łącznie wynajęto 134 pomieszczenia handlowe oraz dwoma targowiskami:

- targowisko przy ul. Jaracza-Kilińskiego – 15 stanowisk,
- targowisko (tzw. „opaska”) na terenie wokół HT „Górniak” – 91 stanowisk.

Ponadto, w 2017 r. jednostka pełniła rolę inkasenta lub inkasenta zastępczego do poboru opłat targowych na 16 cmentarzach, 5 targowiskach miejskich, 9 miejscach wyznaczonych do handlu oraz 23 pozostałych miejscach handlowych. Hale targowe w 2017 r. uzyskały dochody w łącznej wielkości 2,2 mln zł, a wydały 1,3 mln złotych.

Biuro ds. Partycypacji Społecznej - działania Biura zostały opisane w Filarze Społeczeństwo i Kultura.

Wydział Kultury - działania Wydziału zostały opisane w Filarze Społeczeństwo i Kultura.

Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów - do zadań rzecznika konsumentów należy zapewnienie konsumentom ochrony praw i interesów w indywidualnych sporach z przedsiębiorcami. Rzecznik konsumentów nie posiada kompetencji do władczego i jednostronnego rozstrzygnięcia sporów. Podstawowym instrumentem prawnym pozostającym w jego dyspozycji jest występowanie do przedsiębiorców. Nieudzielenie odpowiedzi rzecznikowi jest wykroczeniem zagrożonym karą grzywny.

Działania prowadzone w 2017 r.:

- porady prawne i informacje były udzielane konsumentom telefonicznie lub osobiście w Biurze Miejskiego Rzecznika Konsumentów, a także przy użyciu poczty elektronicznej. Udzielono 4 035 porad i informacji prawnych (w roku 2016 - 2 846, w 2015 r. – 3 058, a w 2014 r. – 2 493),
- Skierowano do przedsiębiorców 1898 wystąpień (w roku 2016 - 2 048, a w roku 2015 – 2 102), w których interwencje rzecznika (często wielokrotne) dokonywane były w trybie wystąpień do przedsiębiorców. W kilkudziesięciu przypadkach możliwe było podjęcie skutecznej interwencji bez potrzeby składania pisemnych wystąpień w rezultacie działań mediacyjnych z udziałem obu stron,
- Sporządzono dla konsumentów 125 pozwów i pism procesowych (w 2016 r. – 118, w 2015 r. – 165, w 2014 r. – 119).

Zarząd Zieleni Miejskiej - działania Zarządu zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko w Celu Zielona, uporządkowana Łódź.

DEPARTAMENT OBSŁUGI I ADMINISTRACJI

Biuro Audytu Wewnętrznego i Kontroli

- w roku 2017 Biuro monitorowało wypełnianie zaleceń wydanych przez NIK i inne uprawnione organy kontroli zewnętrznej.
- Oddział Kontroli w 2017 roku realizował 111 kontroli w miejskich jednostkach organizacyjnych i komórkach organizacyjnych UMiŁ, w tym 99 kontroli problemowych, 9 sprawdzających i 3 doraźne. 31 grudnia 2017 r. zakończone zostało 100 kontroli, w tym 88 kontroli problemowych, 9 kontroli sprawdzających i 3 kontrole doraźne. W odniesieniu do będących w trakcie realizacji kontroli, w większości przypadków ukończone zostały badania w kontrolowanych podmiotach.
- Zespół Audytu Wewnętrznego realizował 10 zadań audytowych (8 zapewnających i 2 doradcze).

Wydział Informatyki – w 2017 roku realizowane były następujące zadania operacyjne:

- zapewnienie ciągłości funkcjonowania szeroko rozumianej infrastruktury informatycznej,
- realizacja wspólnie z komórkami organizacyjnymi UMŁ i jednostkami organizacyjnymi miasta (JOM) projektów strategicznych dla Miasta,
- utrzymanie produktów projektów współfinansowanych przez UE lub wykonanych w ramach Budżetu Obywatelskiego,
- podnoszenie poziomu kwalifikacji pracowników WI w zakresie realizowanych zadań.

Prace wykonane przez Wydział w ramach realizacji poszczególnych zadań w 2017 roku:

- ZSI Magistrat 2000 - obejmuje kluczowe dla Urzędu obszary funkcjonowania (budżet, finanse, księgowość, podatki, kadry) i eksploatowany jest praktycznie we wszystkich komórkach organizacyjnych Urzędu, a także w Łódzkim Ośrodku Geodezji, Zarządzie Dróg i Transportu, Centrum Świadczeń Socjalnych, Zarządzie Zieleni Miejskiej, Miejskiej Pracowni Urbanistycznej, Centrum Informacji Turystycznej (do 30.06.2017), Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, Straży Miejskiej. Dla utrzymania ciągłości pracy aplikacji, zwłaszcza w przypadku zmian przepisów prawa i zmian organizacyjnych, konieczna jest asysta techniczna. Umowa utrzymaniowa została zawarta 18.04.2016 na trzy lata. Zmieniające się przepisy prawa i konieczność dostosowania do nich oprogramowania stały się główną przesłanką zamówienia zmian wymagających prac programistycznych, np. generowanie plików JPK. Dodatkowo zmodyfikowano system ze względu na zmieniające się potrzeby użytkowników. Łącznie w 2017 r. obsłużonych zostało 598 zgłoszeń.
- Kontynuacja zakupu i wdrożenia systemu do obsługi gospodarowania odpadami. Przeprowadzenie postępowania przetargowego na projekt „Świadczenie usług utrzymania, rozwoju i asysty technicznej dla Systemu MGA”. W ramach umowy utrzymaniowej w 2017 r. obsłużono 249 zgłoszeń.
- Wprowadzenie centralnego rozliczania VAT w jednostkach budżetowych i zakładzie budżetowym Miasta Łodzi oraz przygotowania i wdrożenia odliczania podatku VAT przy zastosowaniu prewspółczynnika.
- Wdrożenie systemu informatycznego wspomagającego proces rozliczania podatku VAT dla Miasta Łodzi. System o nazwie Smartvat obejmuje wszystkie 411 Miejskie Jednostki Organizacyjne. Zrealizowano 209 zgłoszeń, w tym 34 modyfikacje prawne wynikające z potrzeb użytkowników.
- W związku z kontrolą przeprowadzaną przez Łódzki Urząd Celno-Skarbowy na Wydział Informatyki został nałożony obowiązek zebrania plików JPK ze wszystkich miejskich jednostek organizacyjnych objętych centralizacją VAT.
- System „Płatności PiK” – 2.01.2017 r. został uruchomiony system umożliwiający mieszkańcom dokonywanie przedpłaty za czynności związane z wydawaniem uprawnień do kierowania pojazdami oraz dopuszczeniem pojazdów do ruchu. Dokonywanie płatności odbywa się za pomocą płatności online lub płatności w formie przedpłaty (e-przelew) albo przy użyciu kart płatniczych lub innych elektronicznych instrumentów płatniczych bezpośrednio przy stanowiskach bieżącej obsługi mieszkańców.
- Wdrożenie infrastruktury serwerowej na potrzeby realizacji projektu ZFM.
- Wdrażanie sieci do MJO. Do końca 2017 r. do wspólnej sieci podłączonych zostało ponad 20 punktów adresowych. Kolejne 70 punktów zostanie podłączone do końca czerwca 2018 r.
- Wdrożony został system typu EZD dedykowany dla Urzędu Stanu Cywilnego, który umożliwił elektroniczny obieg dokumentów.
- Zakup serwisów i asysty technicznej dla oprogramowania narzędziowego, aplikacyjnego oraz urządzeń funkcjonujących w urzędzie, w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa oraz ciągłości sprawnego funkcjonowania.
- Aktywny udział w pracach dotyczących rozbudowy Systemu Monitoringu Miejskiego w Łodzi. W 2017 roku system został rozbudowany o nowe punkty kamerowe przy ul. Pabianickiej.

- Opracowanie kompleksowej propozycji nowej polityki bezpieczeństwa.
- Uczestniczono w pracach analitycznych UMŁ mających za zadanie zwiększenie efektywności pracy Urzędu i dostępu mieszkańców do usług publicznych.
- „Dostawa i wdrożenie systemu informatycznego wspomagającego zarządzanie finansami Miasta” (ZFM), Projekt realizowany jest zgodnie z metodyką PRINCE 2, a jego celem jest optymalizacja działań zarządczych związanych z finansami Miasta za pomocą rozwiązania informatycznego ERP. Realizacja projektu wynika z konieczności wymiany starego technologicznie, obecnie użytkowanego przez Urząd Miasta Łodzi ZSI Magistrat 2000, a także z konieczności objęcia jednym systemem informatycznych Urzędu Miasta Łodzi i Miejskich Jednostek Organizacyjnych. W roku 2017 zrealizowano: etap I – przygotowanie dokumentu, w tym prace analityczne oraz etap II – częściowe wdrożenie w UMŁ funkcjonalności w zakresie planowania finansów.
- Zakup i Wdrożenie Systemu Zarządzania Zasobami Ludzkimi i Wynagrodzeń. Trwały prace związane z przeprowadzeniem analizy przedwdrożeniowej, która aneksem została wydłużona do 13.01.2017 r. Wynikiem Analizy Przedwdrożeniowej jest Projekt Rozwiązania obejmujący czynności związane z wstępną migracją danych, dostawą systemu, wdrożeniem rozwiązania oraz konfiguracją. Występują opóźnienia w ramach realizacji umowy. Wykonawcy zostały naliczone kary umowne w wysokości 50,3 tys. zł.
- Wdrożenie usługi Office 365 dla łódzkich placówek edukacyjnych pozwoliło na zestandaryzowanie komunikacji elektronicznej w placówkach oświatowych.
- Wspólnie z ŁOG przygotowano zamówienie publiczne na rozbudowę infrastruktury informatycznej w zapasowym Data Center.
- W czerwcu 2017 roku w ramach programu przyłączania Miejskich Jednostek Organizacyjnych do sieci teleinformatycznej Urzędu Miasta, zapoczątkowano podłączenie Łódzkiego Ośrodka Geodezji do serwera telekomunikacyjnego UMŁ. W celu fizycznego wykorzystania zasobów sprzętowych ŁOG-u, dostarczono moduł telekomunikacyjny EPN, który połączono światłowodem z serwerem UMŁ.
- W ramach modernizacji infrastruktury zakupiono 350 komputerów w tym 200 dla potrzeb obsługi programu ZFM (Zarządzanie Finansami Miasta UMŁ i Miejskich jednostek Organizacyjnych).
- W III kwartale 2017 r. nastąpiła modernizacja centrali telefonicznej w UMŁ. Wymieniono serwery telekomunikacyjne, pozyskano nowe oprogramowanie AWAYA AURA 7 i dodatkowe funkcjonalności, możliwość podłączania telefonów SIP, centralne nagrywanie połączeń. Serwery telekomunikacyjne pracują w sposób redundanthy i są umiejscowione w dwóch różnych lokalizacjach, tym samym znacznie zwiększając bezpieczeństwo działania.
- Kontynuacja rozpoczętej w 2015 r. analizy dotyczącej niezgodności danych zawartych w bazach danych ŁOG i Ewidencji Nieruchomości UMŁ. Został wygenerowany raport niezgodności i przekazany do weryfikacji do Wydziału Finansowego.
- Zakup oprogramowania aplikacyjnego w postaci aplikacji konwertującej umożliwiającego współdziałanie z wdrożonymi systemami informatycznymi w UMŁ w zakresie konwersji plików generowanych przez systemy informatyczne w standardzie ELIXIR oraz SORBNET.
- Wdrożenie aplikacji OGNIVO (na podstawie umowy zawartej z KIR), która umożliwi elektroniczną komunikację administracyjnych organów egzekucyjnych z bankami w zakresie poszukiwania rachunku bankowego dłużnika. Aplikacja obejmuje elektroniczną ząjęć wierzycelności z rachunków bankowych, zapytania o rachunki bankowe dłużników, jest zainstalowana w Biurze Egzekucji Administracyjnej i Windykacji UMŁ.
- Utrzymanie sieci MSSDI (Metropolitalna sieć szerokopasmowego dostępu do Internetu) i wskaźników projektu. W roku 2017 Wydział utrzymał dostępności infrastruktury informatycznej w godzinach pracy UMŁ na poziomie 99,99 procent.

Zrealizował 25 352 zgłoszeń z zachowaniem w 95,7 % przypadków gwarantowanego poziomu usługi. Administrował 45 aplikacjami, wykorzystywanymi przez ponad 3300 użytkowników. Dokonał modernizacji infrastruktury w Wydziale Księgowości w celu zapewnienia przesyłania jednolitych plików kontrolnych. Dokonał zamiany domeny z ELODZ na MIASTO na 115 komputerach w celu uruchomienia oprogramowania Zarządzanie Zasobami Ludzkimi. Wyposażył w oprogramowanie skanujące „Kodak Capture Pro” dodatkowe stanowiska w ramach utrzymania projektu EZD. Wydatkowano na cele Wydziału 13,81 mln zł.

Wydział Organizacyjno-Administracyjny – w ramach zadań w roku 2017 Wydział:

- zapewnił obsługę protokolarną 41 posiedzeń Kolegium Prezydenta Miasta Łodzi,
- zarejestrował 2462 zarządzenia Prezydenta i 1285 interpelacji,
- przekazał 473 uchwały Rady Miejskiej właściwym merytorycznie komórkom organizacyjnym,
- przygotował 23 sprawozdania z działalności Prezydenta Miasta Łodzi pomiędzy sesjami Rady Miejskiej,
- przygotował dokumenty będące podstawą przekazania składek z tytułu uczestnictwa Miasta Łodzi w Unii Metropolii Polskich, Związku Miast Polskich, Związku Powiatów Polskich oraz Stowarzyszeniu Związków Gmin i Powiatów Regionu Łódzkiego,
- zrealizował 3986 wniosków (w roku 2016 - 2834 wnioski) o zamieszczenie materiałów w BIP,
- w 2017 r. w centralnym repertorium wniosków o udostępnienie informacji publicznej odnotowano 987 spraw, i udzielono tyleż odpowiedzi,
- w ramach zadań wynikających z ustawy o ochronie danych osobowych przeprowadził w Urzędzie Miasta 12 kontroli,
- zaktualizowano ewidencję osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych (Info-Plus), (929 upoważnień),
- przygotowano i zgłoszono w uzgodnieniu z merytorycznymi Wydziałami 17 (w 2016 r. – 4) nowych zbiorów danych osobowych do rejestracji GIODO oraz aktualizację 4 zgłoszeń dokonanych w latach ubiegłych,
- realizowano – we współpracy z innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu – zadania związane z utrzymaniem certyfikatu zgodności systemu zarządzania jakością UMŁ z normą ISO 9001:2009. Urząd Miasta Łodzi utrzymał certyfikat - ważny do 17 listopada 2019 r.
- w 2017 r. dokonano w UMŁ konsolidacji zamówień publicznych w zakresie dostaw artykułów biurowych dla Urzędu oraz 15 jednostek organizacyjnych Miasta, a także konsolidacji zamówień na świadczenie usług w zakresie rezerwacji, wystawiania, sprzedaży i dostarczania biletów lotniczych, kolejowych i autobusowych oraz rezerwacji i sprzedaży usług noclegowych.
- w 2017 r. Oddział Transportu zapewniał stałą obsługę transportową dla kierownictwa Urzędu i pozostałych komórek organizacyjnych realizując 4 597 dyspozycji, z łącznym przebiegiem 663 075 km.

Wydział Praw Jazdy i Rejestracji Pojazdów – realizuje zadania określone w ustawie z 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym, ustawie z 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami oraz w aktach wykonawczych do wymienionych ustaw. Mają one charakter obligatoryjny i związane są przede wszystkim z obsługą mieszkańców Miasta Łodzi. Ponadto do zadań Wydziału należą sprawy związane z:

- rejestrowaniem przedsiębiorców prowadzących stacje kontroli pojazdów i ośrodki szkolenia kierowców,
- wydawaniem i cofaniem uprawnień diagnostom,
- prowadzeniem ewidencji instruktorów.

W Łodzi, według stanu na 31.12.2017 r., było zarejestrowanych około 485 950 pojazdów, w tym m.in. 1400 autobusów, 2 920 ciągników samochodowych, 11 960 motocykli, 8165 motorowerów, 55 685 samochodów ciężarowych

różnych rodzajów oraz 383 187 samochodów osobowych.

- w Wydziale Praw Jazdy i Rejestracji Pojazdów w 2017 r. odnotowano ogółem 335 740 spraw, w tym:
  - dokonano 102 543 rejestracje pojazdów,
  - wydano 14 842 dokumenty potwierdzające uprawnienia do kierowania pojazdami. W dniu złożenia wniosku rozpatrywano pozytywnie 96% spraw, mimo że przepisy wyznaczają termin dwudniowy,
  - przeprowadzono kontrole we wszystkich nadzorowanych ośrodkach szkolenia kierowców i stacjach kontroli pojazdów (168 kontroli),
  - kontynuowano wysyłanie powiadomień za pomocą kanału sms lub e-mail, do właścicieli pojazdów o możliwości odbioru dokumentów komunikacyjnych,
- uzyskano ponadplanowe dochody na poziomie 13,3 mln zł, co stanowi 101,1% planu. Wydatki Wydziału sięgnęły 5 mln zł.
- W 2017 r. na 335 740 zakończonych spraw wpłynęło tylko 11 skarg, z czego 4 rozpatrzono pozytywnie dla skarżącego, a na 202 300 wydanych decyzji administracyjnych, uchylonych lub zmienionych zostało jedynie 7.

Jednocześnie podkreślić należy, iż 13 listopada 2017 r. został wdrożony przez Ministerstwo Cyfryzacji System Informatyczny Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców (CEPIK 2.0) w części dotyczącej centralnej ewidencji pojazdów (CEP). Uruchomienie systemu spowodowało wiele problemów dla mieszkańców Łodzi z zakresu rejestracji pojazdów, odnotowano spadek ilości załatwianych spraw o 30-40%, wydłużenie czasu załatwianych spraw o 30-40%. Powyższa sytuacja spowodowała także zablokowanie możliwości umawiania się na wizytę w WPJiRP celem załatwienia spraw związanych z rejestracją pojazdów. Termin oczekiwania na rezerwację wizyty wydłużył się do 30 dni.

- Wydawanie zaświadczeń oraz decyzji w sprawie nadania nr VIN oraz wykonania tabliczki znamionowej odbywało się w roku 2017 w dniu złożenia wniosku.

Wydział Spraw Obywatelskich

- Na rok 2017 przypadła tzw. „górką dowodowa” co oznaczało zwiększoną liczbę osób, wymieniających dowody osobiste z powodu upływu 10-letniego terminu ważności. W związku z tym od marca do sierpnia Wydział Spraw Obywatelskich przeprowadził akcję informacyjną przypominającą o obowiązku wymiany dowodu przed upływem terminu jego ważności oraz zachęcającą do wcześniejszego składania dokumentów w celu uniknięcia kolejek.
- Dla komfortu mieszkańców, pracownicy Oddziału Dowodów Osobistych Wydziału Spraw Obywatelskich od marca do czerwca pracowali dodatkowo w jedną sobotę w miesiącu, a od września do listopada w dwie soboty, wspierając mieszkańców w przeprowadzaniu formalności.
- W 2017 roku przyjęto 119 250 wniosków o wydanie dowodu osobistego, w tym 82 231 z powodu upływu terminu ważności. Dla porównania w 2016 r. przyjęto łącznie 80 664 wniosków.
- W 2017 r., w stosunku do roku 2016, wzrosła o ponad 318 % liczba wniosków złożonych w formie dokumentu elektronicznego.

Tab. 139. Podstawowe zadania wykonane przez Oddział Dowodów Osobistych.

Nazwa zadania	2013	2014	2015	2016	2017
Wnioski o wydanie dowodów osobistych	84 100	83 011	77 462	80 664	119 250
Wydanie					
dowodów osobistych	82 303	83 256	76 897	80 525	116 561
zaświadczeń o utracie dowodów	10 792	10 789	11 317	11 101	10 226
Informacje osobowo-adresowe	8 410	6 764	5 937	2616	2 250
Zaświadczenia z akt dowodowych	95	51	68	63	67

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich.

- Wydano 1 705 decyzji administracyjnych.
- Zweryfikowano 150 218 rekordów w rejestrze PESEL.

Tab. 140. . Podstawowe zadania związane z meldunkiem.

Nazwa zadania	2014	2015	2016	2017
Zameldowania na pobyt stały	19 491	18 867	16 544	16 183
Zameldowania na pobyt czasowy	15 627	13 966	12 928	11 439
Wymeldowania z pobytu stałego	13 234	11 347	9 459	9 578
Wymeldowania z pobytu czasowego	2 692	1 522	1 110	905
Zmiany w systemie ewidencji ludności na podstawie aktów USC	25 182	6 349	Bd	Bd.
Zaświadczenia ze zbioru ewidencji ludności	11 053	11 485	14 181	14 240
Podania z zakresu dyscypliny meldunkowej	2 284	2 357	2 052	1654
Decyzje administracyjne oraz postanowienia w sprawach o zameldowanie, wymeldowanie, uchylenie czynności materialno-technicznej zameldowania/wymeldowania	1 976	2 211	2 009	1705
Potwierdzenie, przedłużanie i unieważnianie profilu zaufanego ePUAP	2 585	1 976	2 985	3918
Sprawy dotyczące rejestru wyborców	1 320	738		

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich.

- Wpłynęło 52 031 zapytań, listów, wniosków o udostępnienie danych osobowych z rejestru mieszkańców.
- Udzielono 63 658 odpowiedzi na wnioski o udostępnienie danych osobowych z rejestru mieszkańców.
- Wydano 83 zezwolenia na sprowadzenie z zagranicy zwłok/szczałtków ludzkich w celu ich pochowania..
- W ramach prowadzonego nadzoru nad stowarzyszeniami i fundacjami złożonych zostało w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia 10 wniosków (w 2016 r. 10 wniosków).
- Wydano zalecenia 4. stowarzyszeniom w związku z działalnością naruszającą postanowienia statutu (w 2016 r. - 6).
- Przyjęto zgłoszenia o utworzeniu na terenie Miasta Łodzi i wpisano do ewidencji 32 stowarzyszeń zwykłych.
- Dokonano aktualizacji danych adresowych 2256 stowarzyszeń dla GUS.

Wydział Techniczno-Gospodarczy – do jego zadań należy w szczególności:

- administrowanie budynkami urzędu i ich obsługa techniczno-gospodarcza,
- publikowanie na tablicach ogłoszeń urzędu obwieszczeń, decyzji i innych dokumentów o charakterze urzędowym,
- prowadzenie powielarni na potrzeby urzędu.

Wydział Zamówień Publicznych

- Wydział przeprowadził szkolenia, warsztaty i konsultacje dla 27 pracowników Urzędu na temat stosowania klauzul społecznych i innych aspektów społecznych przy udzielaniu zamówień publicznych przez Urząd Miasta Łodzi, realizując jednocześnie uwagi pokontrolne NIK oraz przygotował stosowne zarządzenia Prezydenta Łodzi.
- przedstawiciele Wydziału brali udział w spotkaniu *Grupy Regionalnych Obserwatorów* oraz uczestniczyli w warsztatach w ramach projektu *Zielone zamówienia publiczne na rzecz zasobooszczędnego rozwoju regionalnego*, będących rezultatem zawartego w 2017 roku porozumienia o współpracy z Urzędem Marszałkowskim w Łodzi.
- Wydział przygotował zarządzenie Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia *Zaleceń w sprawie stosowania klauzul społecznych oraz innych aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach*

publicznych w Urzędzie Miasta Łodzi.

- Wydział wspólnie z Centrum Zamówień Publicznych i PPP, działającym na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego zorganizował międzynarodową konferencję pn. „Reforma prawa zamówień publicznych IV. Aspekty Społeczne w zamówieniach publicznych”. Konferencja zgromadziła ponad 130 gości z kraju i zagranicy, w tym obecni byli przedstawiciele UZP, PIP, GIODO, uniwersytetów polskich i zagranicznych oraz jednostek samorządu terytorialnego.
- W ramach XII posiedzenia Łódzkiej Rady Działalności Pożytku Publicznego III kadencji Wydział dokonał prezentacji praktycznego zastosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych w UMŁ.
- Przedstawiciele Wydziału brali udział w spotkaniu regionalnym jednostek samorządu terytorialnego i podmiotów ekonomii społecznej na temat dobrych praktyk stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych organizowanym przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi;
- Doświadczenia Urzędu Miasta Łodzi w stosowaniu zrównoważonych zamówień publicznych stanowią treść publikacji Urzędu Zamówień Publicznych *Dobre praktyki w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych*.
- Pracownicy Wydziału przeprowadzili dla 40 pracowników UMŁ szkolenie na temat *Kryteria oceny oferty w świetle nowelizacji ustawy Prawo zamówień publicznych w 2016 r.*

Tab. 141. Postępowania wszczęte.

Rodzaj zamówienia	Liczba postępowań						Struktura zamówień wg rodzaju w %					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dostawy	91	80	82	58	57	41	22	25	25	20	17	12,4
Usługi	294	206	192	184	232	198	70	65	59	65	71	59,6
Roboty budowlane	37	33	49	41	39	86	9	10	15	15	12	25,9
Usługi społeczne					1	7					0,3	2,1
Razem	422	319	323	283	328	332	100	100	100	100	100	100

Źródło: Wydział Zamówień Publicznych

- Wszczęto 332 postępowania o udzielenie zamówień publicznych, a struktura zamówień wskazuje nadal na dominujący udział usług (59,6 proc. postępowań).

Tab. 142. Wartości postępowań, zakończonych udzieleniem zamówienia albo zawarciem umowy ramowej.

Rodzaj zamówienia	Wartość netto w mln zł						Struktura zamówień wg rodzaju w %					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dostawy	19,2	29,7	29,3	12,9	101	25,9	6	9	13	9	24	11,7
Usługi	89,0	207,3	18,37	78,7	216	103,5	29	61	77	57	51	47
Roboty budowlane	199,5	100,5	23,69	47,4	107	90,3	65	30	10	34	25	41
Usługi społeczne					0,24	0,72					0,1	0,3
Razem	307,7	337,5	233,36	139,0	425	220,4	100	100	100	100	100	100

Źródło: Wydział Zamówień Publicznych

- Pod względem wielkości wydatkowanych środków finansowych w zamówieniach publicznych zarówno w roku 2016, jak i 2017 dominowały usługi. Stanowiły one w 2016 roku 50,8% zamówień, natomiast w roku 2017 wartość udzielonych zamówień w usługach stanowiła 47% kwoty zamówień. W przypadku dostaw nastąpił spadek zamówień o 12,2% w roku 2017 w stosunku do roku 2016, co daje udział na poziomie 11,7% wartości udzielonych zamówień.

Tab. 143. Średni czas trwania postępowań* w dniach (zamówienia powyżej 14 000 euro, ale poniżej progów UE).

	Średni czas trwania postępowań* w dniach					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dostawy	41	38	32	33	33	36
Usługi	42	31	41	37	40	37
Roboty budowlane **	53	52	56	56	57	53
Średnio dni	45	40	43	39	43	42

*liczony od ogłoszenia postępowania do zawarcia umowy

Źródło: Wydział Zamówień Publicznych.

- Przeciętny czas trwania postępowania o wartości poniżej progów unijnych w roku 2017 wynosił 42 dni, a w przypadku dostaw 36 dni. Natomiast w przypadku usług i robót budowlanych czas ten zmniejszył się odpowiednio o 3 i 4 dni w stosunku do roku 2016.

Tab. 144. Średni czas trwania postępowań* w dniach (zamówienia powyżej progów UE).

	Średni czas trwania postępowań* w dniach					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dostawy	93	91	81	69	50	71
Usługi	73	83	78	87	119	146
Roboty budowlane **	212	95	84	85	97	96
Średnio dni	126	90	81	83	89	104

*średni czas trwania postępowań w dniach - liczony od ogłoszenia postępowania do zawarcia umowy
 ** postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego na Budowę Stadionu Miejskiego

Źródło: Wydział Zamówień Publicznych.

- W przypadku zamówień, o wartościach powyżej progów unijnych, średni czas postępowania wynosił w 2017 roku 104 dni, co oznacza nieznaczne wydłużenie w stosunku do roku ubiegłego. W przypadku robót budowlanych było to 96 dni, przypadku dostaw 71 dni (nieznaczne skrócenie i nieznaczne wydłużenie w odniesieniu do roku poprzedniego).

Wydział Zarządzania Kontaktami z Mieszkańcami

- W 2017 roku wdrożono w Urzędzie Miasta system do Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją autorstwa Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku, którego podstawą było porozumienie zawarte w lipcu 2015 r. pomiędzy Wojewodą Podlaskim – a Prezydentem Miasta Łodzi. Celem wdrożenia było zastąpienie użytkowanego dotychczas komercyjnego systemu klasy EZD systemem niekomercyjnym, który znacznie obniżył koszty funkcjonowania Urzędu.
- Z dotychczas wykorzystywanego systemu EZD przeniesiono dokumenty i sprawy do systemu EZD PUW. Dzięki temu zachowano ciągłość pracy bez utraty danych. Jednocześnie zapewniono szkolenia z obsługi systemu EZD, w tym procedur zarządzania dokumentacją elektroniczną. Szkolenia przeprowadzono własnymi zasobami, bez angażowania środków finansowych. Łącznie w 2017 r. przeprowadzono 45 edycji szkoleniowych dla ponad 600 pracowników. Łącznie z rokiem 2016 przeszkolono ok. 1300 pracowników.
- Wprowadzono obowiązek elektronicznego dokumentowania przebiegu rozstrzygnięcia spraw dla 131 kategorii spraw. Łącznie w systemie EZD dokumentowanych jest 159 kategorii spraw.
- W roku 2017 rozpoczęto aktualizację usług elektronicznych na platformie ePUAP. Udostępniono nowy formularz elektroniczny pn. „Przekazanie informacji o umorzeniach”. Dotyczyło to w szczególności dostosowania podatkowych usług elektronicznych do zmian prawnych wchodzących w życie od stycznia 2018 r.
- Uwzględniając wszystkie działania związane z aktualizacją usług elektronicznych Urząd Miasta Łodzi udostępniał na koniec 2017 r. łącznie 99 formularzy elektronicznych. W ostatnich latach taka forma wymiany informacji z Urzędem szybko się rozwija. Łącznie w 2017 r. wpłynęło 23840 dokumentów elektronicznych, co w porównaniu z 2016 r. (13 126) stanowi 181%, w porównaniu z 2015 r. (14413) 165 %, z rokiem 2014 r. (8960) – 266 %, a z 2013 r. (5098) – 467 %.
- Z uwagi na obowiązujące przepisy, wyposażano pracowników UMŁ oraz radnych Rady Miejskiej w kwalifikowane certyfikaty podpisu elektronicznego. W 2017 roku odnowiono 71 certyfikatów oraz zakupiono 52 nowe. Obecnie kwalifikowany podpis elektroniczny wykorzystywany jest w kontaktach m.in. z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Regionalną Izba Obrachunkową, Krajowym Biurem Wyborczym, Krajową Izba Odwoławczą, a także z urzędami wojewódzkimi i bankami, jak również w kontaktach z osobami fizycznymi.

- W październiku 2017 r. Ministerstwo Cyfryzacji wystąpiło m.in. do Urzędu Miasta Łodzi o udzielenie wsparcia przy realizacji projektu pod nazwą: Baza Pełnomocnictw. Zgodnie z otrzymanymi informacjami celem projektu jest udostępnienie podmiotom publicznym oraz prywatnym - centralnego rejestru pełnomocnictw i usług z nim związanych.
- Na podstawie porozumienia zawartego w maju 2017 r. z Ministerstwem Cyfryzacji prowadzony był pilotaż mDokumentu. mDokument ma być w założeniu opcjonalnym i dodatkowym sposobem potwierdzenia swojej tożsamości, wybranych uprawnień do np. kierowaniem pojazdem, zaświadczeń, poświadczeń i aktów, np. małżeństwa czy urodzenia dziecka. W Urzędzie Miasta Łodzi w ramach pilotażu od maja do grudnia 2017 r. w Łódzkim Centrum Kontakt z Mieszkańcami 210 osób wykazało zainteresowanie mDokumentem.
- W związku z planowaną integracją portali administracji publicznej z Węzłem Krajowym Identyfikacji Elektronicznej, Ministerstwo Cyfryzacji zwróciło się m.in. do Urzędu Miasta Łodzi, o pomoc w zebraniu informacji dotyczących portali i systemów udostępniających e-usługi, w których zaimplementowany jest mechanizm logowania za pomocą Profilu Zaufanego. W tym zakresie uzyskano informacje od ponad 340 podległych jednostek jak i komórek organizacyjnych Urzędu.
- Prowadzono portal, w ramach którego aktualizowano Bazę Wiedzy zawierającą opisy procedur urzędowych. Obecnie Baza Wiedzy zawiera 579 procedury udostępnione mieszkańcom (w 2016 r. 554), w tym 170 (w 2016 r. 160) dotyczących 8 jednostek organizacyjnych. W 2017 roku liczba wyświetleń portalu ŁCKzM wynosiła 344 297 (w 2016 r. - 220 108).
- Uporządkowano i przekazano do Archiwum Państwowego w Łodzi materiały archiwalne pochodzące z urzędów dzielnicowych, UML, UW Łódzkiego, Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi i P.P. Targowiska Miejskie. W sumie przekazano 4693 jednostki archiwalne.
- Przyjęto 626,50 mb akt z komórek organizacyjnych urzędu, 4,5 mb akt z Centrum Informacji Turystycznej w Łodzi. Wybrakowano 362,25 mb dokumentacji niearchiwalnej kat. „B”.
- Oddział Call Center świadczył usługi teleinformacyjne w oparciu o system informatyczny ŁCKzM, obejmujące zadania komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi oraz wybranych miejskich jednostek organizacyjnych. Łącznie obsłużył w 2017 r. 128 113 połączeń telefonicznych.

Urząd Stanu Cywilnego - realizuje zadania zleczone z zakresu administracji rządowej polegające na rejestracji aktów urodzeń, małżeństw i zgonów oraz innych zdarzeń, które mają wpływ na stan cywilny osób. Rok 2017 był drugim rokiem wdrożenia informatycznej rejestracji stanu cywilnego, która w ramach rządowego projektu pl.ID. Akty stanu cywilnego są tworzone tylko w formie elektronicznej. PESEL dla dziecka jest nadawany bezpośrednio po sporządzeniu aktu urodzenia. Nowością jest możliwość uzyskania odpisu w formie elektronicznej.

Odmiejscowiono wiele czynności wykonywanych w USC (wydawanie odpisu aktu stanu cywilnego i zaświadczeń, transkrypcje aktów zagranicznych do polskich ksiąg, administracyjna zmiana imion i nazwisk). Ilość aktów zagranicznych wpisanych do polskich ksiąg w USC w Łodzi w 2014 r. wynosiła 898, w 2015 r. wzrosła do 1016, w 2016 r. już 1 397, a w roku 2017 – 1399.

Rośnie liczba czynności wykonywanych w ramach nowego zadania polegającego na sprawdzaniu i usuwaniu niezgodności danych zawartych w rejestrze PESEL. W 2015 roku usunięto 14 tys. niezgodności, w 2016 r. – ponad 16 tys., a w roku 2017 - 18631.

W roku 2017 nie zmniejszyła się liczba wydawanych papierowych odpisów stanu cywilnego. W 2016 r. wydano ich w łódzkim USC 95 tysięcy, a w roku 2017 – 103 496.

Najważniejszym zadaniem USC na najbliższe lata jest masowa migracja (przepisanie) aktów zgromadzonych

w archiwum USC do centralnego elektronicznego rejestru BUSC za pomocą aplikacji Źródło. Zbiór Archiwum USC w Łodzi liczy 3 mln aktów stanu cywilnego w formie papierowej. W 2017 roku dokonano migracji ponad 56 tys. takich aktów (w roku 2016 – 61,2 tys.).

Tab. 145. Zadania realizowane przez USC.

Sprawa wg rodzaju	2013	2014	2015	2016	2017
Akty stanu cywilnego:					
- urodzenia wg faktycznego miejsca zdarzenia	11 127	11 763	10 657	12 171	13123
- małżeństwa	2 852	3 054	2 985	3 057	2938
- zgony	10 757	10 291	10 595	10 235	10782
Odpisy z archiwum i rejestracje bieżące	223 000	125 000	76 400	95 885	103496
Przyjęte oświadczenia	4 159	5 618	6 382	4 632	5714
Wydane decyzje i zaświadczenia	5 852	4 996	3 960	6 135	bd
Zmiany w aktach na podstawie postanowień sądu, decyzji administracyjnych, oświadczeń	3 545	4 157	3 917	6 204	6202
Usuwanie niezgodności w bazie PESEL		-	14 000	16 640	18631

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego

Oddział ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy – realizuje zadania służby bezpieczeństwa i higieny pracy określonych przepisami szczególnymi w zakresie zapewnienia i przestrzegania warunków i higieny pracy w urzędzie.

DEPARTAMENT PREZYDENTA

Biuro Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą – działania prowadzone przez Biuro zostały opisane w Filarze Gospodarka i Infrastruktura oraz Społeczeństwo i Kultura.

Biuro Prezydenta – podejmowane działania:

- bieżąca obsługa Prezydenta i Wiceprezydentów, nadzorowanie i stałe monitorowanie zadań bezpośrednio przez nich zleconych,
- ścisła współpraca z Biurem Rzecznika Prasowego i Nowych Mediów Prezydenta Miasta (koordynacja komunikacji zewnętrznej Prezydenta Miasta, współorganizacja konferencji prasowych),
- współpraca z Biurem ds. Zarządzania Kadrami w zakresie monitorowania komunikacji wewnętrznej Kierownika Urzędu i nadzoru nad polityką kadrową,
- udział w pracach dotyczących zasad i trybu ustalenia dotacji na prace konserwatorskie.

Biuro Rady Miejskiej - obsługuje Komisje i Sesje Rady Miejskiej i bierze aktywny udział w przygotowywaniu uroczystości organizowanych przez Radę Miejską.

Komisje Rady Miejskiej przeprowadziły w 2017 roku łącznie 294 posiedzenia, natomiast w roku 2016 było ich 286. Podkreślenia wymaga fakt, że liczba posiedzeń Komisji, a także liczba Komisji jest w Łodzi znacząca, w porównaniu z innymi, dużymi miastami w Polsce. W Łodzi w okresie sprawozdawczym działało 19 Komisji Rady – podczas gdy np. w Gdańsku jest ich 10, w Lublinie – 11, we Wrocławiu – 14, natomiast w Poznaniu – 17.

W 2017 r. zaczęto stosować nowe sposoby pracy. Były to:

- upowszechnienie systemu powiadamiania radnych i gości o posiedzeniach Komisji drogą elektroniczną,
- wprowadzenie nowego serwisu internetowego UMŁ oraz nowej książki telefonicznej,
- wprowadzenie nowej wyszukiwarki uchwał i interpelacji poprawiło dostępność aktów prawa miejscowego oraz informacji.

Działania Zespołu ds. Komunikacji Rady Miejskiej:

- stworzenie 423 notatki prasowe opublikowane na stronie internetowej Urzędu,
- ponad 1000 postów na fanpage'u Rady Miejskiej na Facebooku.

Biuro Rzecznika Prasowego i Nowych Mediów Prezydenta Miasta – prowadzi obsługę Prezydenta, Wiceprezydentów oraz Urzędu Miasta Łodzi w kontaktach z mediami, organizację konferencji prasowych, briefingów, wystąpień w prasie, radiu telewizji i Internecie. Działalność Biura polegała na:

- udzielaniu informacji mediom dotyczących działań Prezydenta, Wiceprezydentów oraz Urzędu, autoryzacji wywiadów oraz sprostowań do mediów w przypadku niezgodności treści artykułu z prawdą,
- ustalaniu planów organizacji konferencji, eventów oraz informacji dla dziennikarzy,
- wysyłaniu komunikatów do mediów dotyczących działalności Urzędu,
- informowaniu o najważniejszych sprawach Miasta na portalach społecznościowych Tweeter oraz Facebook.

Biuro ds. Zarządzania Kadrami - w roku 2017 wdrożono następujące rozwiązania poprawiające standardy funkcjonowania UMŁ:

- zorganizowano ponownie we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji, bez wkładu finansowego, imprezę ogólnomiejską z okazji Dnia Dziecka,
- w celu podniesienia kompetencji pracowników, przy ograniczonym budżecie, zorganizowano szkolenia wewnętrzne prowadzone przez pracowników UMŁ. Realizowano także szkolenia korzystając z usług firm zewnętrznych. W rezultacie udało się przeszkolić:
  - szkolenia wewnętrzne - 234 pracowników,
  - szkolenia indywidualne - 550 pracowników,
  - szkolenie grupowe (zewnętrzne) - 283 pracowników.
- umożliwiono praktyki zawodowe i studenckie 92 osobom, dzięki porozumieniu z PUP w Łodzi staże odbyło 146 osób,
- kontynuowano prowadzenie bazy kandydatów do pracy w Urzędzie Miasta Łodzi, stanowiącej rejestr osób zainteresowanych podjęciem pracy (w ramach umowy na czas usprawiedliwionej nieobecności oraz na stanowiska pomocnicze i obsługi, gdzie nie jest wymagane przeprowadzenie naboru na wolne stanowiska urzędnicze). W 2017 roku w bazie zostało zarejestrowanych 108 osób,
- utrzymano pozytywne relacje z partnerami programu „Benefit” oraz rozszerzono program o nowe oferty. W 2017 roku współpracę prowadzono ze 138 podmiotami,
- kontynuowano prace nad wdrożeniem Systemu Zarządzania Zasobami Ludzkimi i Wynagrodzeń,
- rozpoczęto projekt „wartościowanie stanowisk pracy w Urzędzie Miasta Łodzi”,
- w celu wsparcia osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy zawarto z Powiatowym Urzędem Pracy w Łodzi 36 porozumień na zatrudnienie w ramach robót publicznych. W związku z zawartymi porozumieniami wydano bezrobotnym 406 skierowań do pracy w Urzędzie (na okres 6 miesięcy), a średni poziom zatrudnienia tych osób wyniósł 194,33 etaty,
- kontynuowano, przy użyciu instrumentów finansowych, zachęcanie pracowników, którzy posiadają uprawnienia emerytalne do odejścia z pracy. Oferta ma na celu odmłodzenie kadry w UMŁ,
- dokonano, w porozumieniu ze związkami zawodowymi zmiany w Regulaminie wynagradzania polegającej na likwidacji premii dla pracowników pomocniczych i obsługi, tym samym ujednotacono zasady wynagradzania dla wszystkich

pracowników Urzędu,

- zaopiniowano 27 wniosków dotyczących zmian organizacyjnych w Urzędzie Miasta Łodzi oraz udzielano informacji w zakresie działań poszczególnych komórek organizacyjnych UMŁ,
- zaktualizowano regulamin przeprowadzania służby przygotowawczej w Urzędzie Miasta Łodzi,
- zaktualizowano procedurę naboru kandydatów na wolne stanowiska urzędnicze oraz procedurę naboru na wolne stanowiska kierowników miejskich jednostek organizacyjnych,
- zaktualizowano procedurę dotyczącą podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników.

Wydział Prawny

W roku 2017:

- zapewniał obsługę prawną organów Miasta oraz komórek organizacyjnych Urzędu,
- wpłynęło 17 848 pism różnego rodzaju, głównie związanych z prowadzeniem spraw sądowych. Ponadto Wydział udzielił komórkom organizacyjnym UMŁ 13 133 informacje dotyczące postępowań sądowych lub braku takich postępowań, co do nieruchomości, osób fizycznych i prawnych,
- wydanych zostało 215 (287 w 2016 r.) pisemnych opinii prawnych. W statystyce nie zostały ujęte opinie prawne dotyczące umów, uchwał i zarządzeń oraz opinie przekazywane w formie innej niż pisemna, których jest większość. Ponadto we wrześniu 2017 r. została wprowadzona usługa PRAWNIK24, dostępna dla każdego pracownika UMŁ. Do końca roku wpłynęły 84 zapytania,
- wszczęto 2 092 (2 037 w 2016 r.) spraw sądowych przeciwko Miastu lub Skarbowi Państwa z udziałem Miasta lub Skarbu Państwa lub z powództwa Miasta lub Skarbu Państwa. Statystyka nie uwzględnia wszczętych w 2017 roku postępowań sędow-administracyjnych, egzekucyjnych i innych, np. przed KIO, karnych i itp. Prowadzone były również procesy wszczęte i nie zakończone w latach poprzednich,
- wydział wykonywał kontrole legislacyjne i korekty projektów aktów prawnych przekazanych wraz z Kartami projektów przez komórki organizacyjne Urzędu Miasta Łodzi i miejskie jednostki organizacyjne. Kontroli legislacyjnej poddano 2797 (2585 w 2016 r.) projektów takich aktów prawnych w tym: 488 (357 w 2016 r.) projektów uchwał Rady Miejskiej i 2309 (2228 w 2016 r.) projektów zarządzeń Prezydenta Miasta,
- przygotowano 5 (6 w 2016 r.) opinii w zakresie zgodności z zasadami techniki prawodawczej projektów uchwał Rady Miejskiej w Łodzi, przedłożonych Przewodniczącemu Rady Miejskiej przez grupy inicjatywne co najmniej 15 mieszkańców Miasta Łodzi,
- WP przygotowywał także newsletter prawny – informację o najważniejszych zmianach w przepisach prawnych istotnych dla pracowników samorządowych, przekazywany do komórek organizacyjnych UMŁ,
- w 2017 roku Wydział Prawny kontynuował, podjętą w 2016 roku, inicjatywę wewnętrznych szkoleń dla pracowników Urzędu. W roku 2017 radcowie prawni pracowali łącznie 24 tematy i przeprowadzili 29 szkolenia.

Wydział Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa - działania Wydziału zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych

W wyniku zmian oraz przekształceń na początku 2017 r. liczba nadzorowanych przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej zmniejszyła się do sześciu. Ponadto Wydział sprawuje nadzór

właścicielski nad jedną spółką prawa handlowego prowadzącą działalność leczniczą.

Sytuacja finansowa miejskich placówek opieki zdrowotnej:

- Na dzień 31.12.2017 roku wysokość zobowiązań miejskich samodzielnych zakładów opieki zdrowotnej i miejskiej spółki z o.o. w stosunku do Miasta Łódź z tytułu udzielonych pożyczek wynosiła ogółem 5,33 mln zł (należność główna) i dotyczyła Miejskiego Centrum Medycznego Bałuty.

Inwestycje finansowane w ramach dotacji celowych z budżetu Miasta w 2017 roku:

Miejskie Centrum Medyczne im. dr. K. Jonschera:

- Prace budowlane w obiektach Centrum – wykonanie 1,72 mln zł.
- Poprawienie standardów diagnozy i terapii poprzez zakup sprzętu i wykonanie prac modernizacyjnych w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym – wykonanie 0,67 mln zł.
- Zakup aparatów do badania EKG (Filia Poradni Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej dla Dorosłych, ul. Zarzewska 56/58) - Algorytm – wykonanie 14,3 tys. zł.

Centrum Medyczne im. dr. L. Rydygiera w Łodzi spółka z o.o.:

- Zakup sprzętu medycznego dla poradni rehabilitacyjnej w Przychodni Śródmieście - budżet obywatelski – wykonanie 73,5 tys. zł.
- Zakup sprzętu medycznego dla poradni rehabilitacyjnej w Przychodni Akademickiej „PaLMA” - budżet obywatelski – wartość 68,6 tys. zł.
- Przebudowa holu głównego oraz urządzenie recepcji i szatni w szpitalu ginekologiczno - położniczym - budżet obywatelski – wykonanie 294 tys. zł.

Miejskie Centrum Medyczne „Bałuty”:

- Nowoczesna diagnostyka obrazowa na osiedlu Bałuty Centrum - budżet obywatelski – wykonanie 783 tys. zł.
- Przychodnia przyjazna Niepełnosprawnym na osiedlu Bałuty Centrum - budżet obywatelski – wykonanie 245 tys. zł.
- Rewitalizacja terenu wokół Zakładu Rehabilitacji przy ul. Łanowej 18 w celu utworzenia ogólnodostępnego kompleksu rehabilitacyjno - rekreacyjnego - konkurs – wartość zadania 254.131,54 złotych.
- Modernizacja Przychodni Zdrowia wchodzących w skład MCM „Bałuty” – wykonanie 1,47 mln zł.
- Adaptacja pomieszczeń na potrzeby Przychodni „Sierakowskiego” w budynku Domu Pomocy Społecznej przy ul. Sierakowskiego 65 wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia – wykonanie 160 tys. zł.

Miejskie Centrum Medyczne „Górna”:

- Zakup aparatu USG na potrzeby Miejskiego Centrum Medycznego "Górna" w Łodzi – wykonanie 70 tys. zł,
- Modernizacja i wyposażanie Przychodni przy ul. Felińskiego 7 - budżet obywatelski – wykonanie 298,9 tys. zł.
- Modernizacja i wyposażanie Przychodni przy ul. Tatrzańskiej 109 - budżet obywatelski – wykonanie 274,4 tys. zł.
- Piękny hol wejściowy i bezpieczne schody wizytówką Przychodni przy ul. Cieszkowskiego 6 - budżet obywatelski – wykonanie 176,4 tys. zł.
- Doposażenie gabinetów lekarskich w Przychodni przy ul. Odrzańskiej 29 – wykonanie 24,5 tys. zł.
- Doposażenie rejestracji i poczekalni w Przychodni przy ul. Cieszkowskiego 6 – wykonanie 16,7 tys. zł.

Miejskie Centrum Medyczne „Widzew”:

- Stworzenie Centrum Zdrowego i Aktywnego Seniora w Miejskim Centrum Medycznym „Widzew” w Łodzi, ul. Szpitalna 6 – wykonanie 331,8 tys. zł.
- Modernizacja i doposażenie w sprzęt poradni rehabilitacji w Miejskim Centrum Medycznym „Widzew” - budżet obywatelski – wykonanie 202,4 tys.zł.

Miejskie Centrum Medyczne „Polesie”:

- Dofinansowanie termomodernizacji budynków Miejskiego Centrum Medycznego „Polesie” – wykonanie 200 tys. zł
- Pozostałe działania Wydziału zostały opisane w Filarze Społeczeństwo i Kultura.

Straż Miejska - działania Straży Miejskiej zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

DEPARTAMENT SPRAW SPOŁECZNYCH

Biuro Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej – działania prowadzone przez Biuro zostały opisane w Filarze Gospodarka i Infrastruktura.

Wydział Edukacji – działania Wydziału opisano w Filarze Społeczeństwo i Kultura.

Wydział Gospodarki Komunalnej - działania Wydziału zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa - działania zostały opisane w Filarze Przestrzeń i Środowisko.

Wydział Sportu - działania Wydziału zostały opisane w Filarze Społeczeństwo i Kultura.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - działania Ośrodka zostały opisane w Filarze Społeczeństwo i Kultura.

ŁÓDŹ W ŚWIETLE WSKAŹNIKÓW STATYSTYCZNYCH

Przemiany zachodzące w Łodzi w sposób obiektywny, niezależny od sporządzających raport, dobrze obrazują wskaźniki efektywności podejmowanych działań (określone Zarządzeniem Nr 3606/VI/2012 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 31 grudnia 2012 roku).

Tab. 146. Łódź w świetle wskaźników statystycznych.

Opis	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło	Wartość bazowa		2012		2013		2014		2015		2016		2017		
				Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	
WSKAŹNIKI																		
Wskaźnik jakości i stanu zdrowia mieszkańców	Średnia długość trwania życia w latach	lata	GUS	2011	78,4	79,1	79,3	79,8	79,6	79,8	79,6	79,6						
						70,1	70,1	71,2	71,0									
Wskaźnik atrakcyjności miasta	Saldo migracji na 1000 ludności (stan na 31.12)	%	GUS	2011	-2	-2,3	-2,2	-2,2	-1,1*	-2,2	-1,1*	-1,2*					bd	
Podstawowy wskaźnik określający sytuację na rynku pracy w Łodzi	Stopa bezrobocia (stan na 31.12)	%	GUS	2011	10,80	12,10	12,3	10,8	9,5	10,8	9,5	7,9	6,4					
Wskaźnik kondycji ekonomicznej łódzkich przedsiębiorstw	Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (rok do roku)	%	GUS	2011/2010	112,10	116,90	98,8	95,6	104,4	102,7	103,3							
Wskaźnik określający poziom wydajności łódzkich przedsiębiorstw	Dynamika wydajności pracy w przemyśle (rok do roku)	%	GUS	2011/2010	111,70	108,60	105,2	96,0	104,5	100,4	100,8							
Filar: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA																		
Wskaźnik funkcji akademickiej w mieście i regionie	Liczba studentów na 1000 mieszkańców	Liczba w tys.	GUS	2011	131,6	127,3	b.d.	113,6	109,3	113,6	bd	bd						
Wskaźnik obrazujący kondycję ekonomiczną łódzkich przedsiębiorstw oraz zamożność obywateli	Przeciętne wynagrodzenie brutto (stan na 31.12)	zł	GUS	2011	3438,57	3	3 868,8	3 993,4	4 252,88	4 322,88	4 322,88	4 322,88	4 322,88	4 322,88	4 322,88	4 322,88	4 322,88	4 322,88
						633,70	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Wskaźniki rozwoju łódzkich przedsiębiorstw	Dynamika wynagrodzeń brutto (stan na 31.12)	%	GUS	2011/2010	103,3\	105,7 \	106,5	103,2	106,5	101,7	115,0	115,0	115,0	115,0	115,0	115,0	115,0	115,0
						11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON	liczba	GUS	2011	86 805	89 431	90 769	91 488	92 202	91 488	92 202	92 202	92 202	92 202	92 202	92 202	92 202	92 202
Filar: SPOŁECZEŃSTWO I KULTURA																		
Wskaźnik określający liczbę inicjatyw miejskich poddanych do dyskusji z mieszkańcami	Liczba konsultacji społecznych	liczba	UMŁ - BPS	2011	5	32	10	14	13	14	10	13	13	10	10	10	10	9
Wskaźnik informujący o rozwoju współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi.	% budżetu miasta przeznaczony na współpracę z organizacjami pozarządowymi	%	UMŁ - BPS	2011	1,44	1,40	1,096	1,05	1,04	1,05	1,04	1,04	1,04	1,04	1,04	1,04	1,04	1,16

* tylko migracje wewnętrzne BDL

RAPORT O STANIE MIASTA – REALIZACJA „STRATEGII ZINTEGROWANEGO ROZWOJU ŁODZI 2020+”

Opis	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło	Wartość bazowa		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
				Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość
WSKAŹNIKI																	
Wskaźnik określający zaspokojenie potrzeb w zakresie opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym	Poziom skolarzyczej dzieci w wieku 3-5 lat	%	UML - WE	2011	73%	2012	76%	2013	87,86	2014	90,95	2015	96,58	2016	93,55	2017	90,46
				2011	42,50	2012	40,48	2013	42,4	2014	44,97	2015	44,6	2016	42,47	2017	44,1
				2011	103,00	2012	103,65	2013	99,28	2014	102,97	2015	Część 1 – 102,98 Część 2 – 103,85	2016	Część 1 – 101,9 Część 2 – 103,52	2017	-
Wskaźnik określający poziom kształcenia w łódzkich placówkach	Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego - część humanistyczna w odniesieniu do średniej krajowej	%	UML - WE	2011	100,60	2012	96,46*	2013	97,87	2014	104,07	2015	103,1	2016	103,57	2017	106,78
				2011	103,90	2012	104,4*	2013	97,42	2014	100,88	2015	103,2	2016	101,45	2017	105,80
				2011	119,10	2012	113,75	2013	113,9	2014	98,8	2015	100,6	2016	107,89 (licea)	2017	108,66
Wskaźniki stopnia prywatyzacji majątku gminy	Liczba lokali mieszkalnych w mieszkaniowym zasobie gminy	liczba	UML WBIL	2011	59 828	2012	57 250	2013	51 720	2014	48 627	2015	47 250	2016	46 169	2017	45 015
				2011	1 358	2012	1 978	2013	4 124	2014	3 043	2015	1 546	2016	968	2017	1 314
				2011	114,92	2012	129,38	2013	147,37	2014	167,65	2015	201,63	2016	215,25	2017	242,35
Filar: PRZESTRZEN I ŚRODOWISKO																	
Wskaźnik efektywności polityki czynszowej	Wysokość zaległości mieszkaniowych (czynsz i opłaty niezależne od właściciela)	min zł	UML - WBIL	2011	114,92	2012	129,38	2013	147,37	2014	167,65	2015	201,63	2016	215,25	2017	242,35

ŁÓDŹ W ŚWIETLE WSKAŹNIKÓW

Opis	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło	Wartość bazowa		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
				Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość
WSKAŹNIKI																	
Wskaźnik informujący o rozwoju budownictwa mieszkaniowego w gminie	Mieszkania oddane do użytkowania	liczba	GUS	2011	1 526	2012	2 595	2013	1 445	2014	1 742	2015	2 252	2016	2 066	2017	2 520
Wskaźnik określający wysokość wydatków poniesionych na polepszenie jakości mieszkaniowego zasobu gminy	Wydatki remontowe w budynkach gminy (zasób mieszkaniowy)	mln zł	UMŁ-WBiL	2011	34,2	2012	63,3	2013	102,30	2014	106,85	2015	71,58	2016	56,62	2017	84,44

RAPORT O STANIE MIASTA – REALIZACJA „STRATEGII ZINTEGROWANEGO ROZWOJU ŁODZI 2020+”

Opis	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło	Wartość bazowa		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
				Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość	Data	wartość
WSKAZNIKI																	
Wskaźnik obrazujący wpływ UMŁ na kształtowanie ładu przestrzennego w mieście	Stożek pokrycia miasta MPZP	%	MPU	2011	5,30	2012	5,40	2013	7,65	2014	8,69(uchwalone)10,07	2015	10,62	2016	16,09	2017	18,06
Wskaźnik atrakcyjności ekologicznej miasta	Udział powierzchni terenów zielonych na 1000 mieszkańców	ha	ZZM	2011	2,58	2012	2,6	2013	2,6	2014	2,65	2015	2,67	2016	2,69	2017	2,71
Wskaźnik określający preferencje komunikacyjne mieszkańców	Przychody ze sprzedaży biletów MPK	mln zł	ZDIT	2011	129,95	2012	142,91	2013	140,04	2014	144,9	2015	135,5	2016	137,8	2017	145,7
Wskaźnik informujący o rozwoju komunikacji rowerowej (zrównoważone go transportu)	Długość ścieżek rowerowych w mieście	km	ZDIT	2011	69,4	2012	76,4	2013	84,4	2014	116	2015	125	2016	150	2017	155
Wskaźniki bezpieczeństwa w mieście	Liczba odnotowanych przestępstw	liczba	GUS od 2013 KMP	2011	28 524	2012	25 716	2013	24 678	2014	20 396	2015	19 799	2016	17 480	2017	16 427
	Liczba przestępstw i wykroczeń wśród miełnych	liczba	GUS od 2013 KMP	2011	2 700	2012	2 045	2013	2 028	2014	1 584	2015	1 436	2016	1 468	2017	1 468
Fundament: ŁÓDŹ EFEKTYWNA I PRZYJAZNA																	
Wskaźniki kondycji finansowej gminy.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca	zł	UMŁ – WB	2011	3 443,06	2012	4 202,4	2013	5 005,49	2014	4 802	2015	5 463	2016	5 594	2017	5 621
	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	zł	UMŁ – WB	2011	3 707,64	2012	4 608,4	2013	5 331,06	2014	5 425	2015	5 685	2016	5 496	2017	5 681
Wskaźnik proinwestycyjności miasta.	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	%	UMŁ – WB	2011	13,40	2012	16,00	2013	26,26	2014	26,6	2015	27,6	2016	16,5	2017	14,4
Wskaźnik kondycji ekonomicznej miasta.	Wielkość nadwyżki operacyjnej w budżecie Miasta	mln zł	UMŁ – WB	2011	17,31	2012	27,6	2013	166,93	2014	226,1	2015	279,8	2016	280,8	2017	276,8
Wskaźniki określające wpływ gminy na własne dochody.	Wpływ z podatku dochodowego od osób prawnych	mln zł	UMŁ – WB	2011	68,87	2012	65,5	2013	64,57	2014	59,6	2015	69,0	2016	73,5	2017	71,9
	Wpływ z podatku dochodowego od osób fizycznych	mln zł	UMŁ – WB	2011	712,14	2012	742,5	2013	756,13	2014	805,7	2015	862,4	2016	919,4	2017	978,7

ŁÓDŹ W ŚWIETLE WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki informujące o wykorzystaniu oraz efektywności działań związanych z wydatkowaniem środków z UE.	Wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej	na podstawie dochodów z tytułu wpływu FUE w danym roku na 1 mieszkańca:	zi	BSM	2011	169,5		2	2013	420,69		2014	355,25		2015	734,04	344,81	90,72
						0	1			2	29		20	62				
		na podstawie ilości podpisanych umów o dofinansowanie z uwzględnieniem spółek miejskich	liczba			50	2	33		29			20					

Na przestrzeni 2017 r. ogólna sytuacja Łodzi mierzona przy pomocy 4 podstawowych mierników (dla średniej długości życia - brak aktualnych danych) poprawiła się. Stopa bezrobocia zmalała (o 1,5 punktu), wyniosła -6,4. Wydajność pracy oraz dynamika produkcji sprzedanej wzrosły odpowiednio o 0,8 oraz 3,3 punktu procentowego.

Przemiany w sferze gospodarki i infrastruktury mierzone przez 4 wskaźniki można określić jako pozytywne. Przeciętne wynagrodzenie w Łodzi wzrosło o 650 zł. Wzrosła również ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. Dane o liczbie studentów na chwilę obecną nie są dostępne w GUS.

W sferze określonej jako społeczeństwo i kultura mierzonej przy pomocy 8 wskaźników nie odnotowano większych zmian w porównaniu do roku 2016. Poziom skolaryzacji dzieci wieku 3 – 5 lat wyniósł 90%. Udział uczniów szkół zawodowych w ogólnej liczbie uczniów szkół ponadgimnazjalnych pozostał na zbliżonym poziomie. Wyniki egzaminu gimnazjalnego poprawiły się i nadal są wyższe niż średnia krajowa. Zdawalność egzaminu maturalnego jest zdecydowanie wyższa od średniej krajowej. Minimalnie zmniejszeniu uległa liczba konsultacji społecznych.

W sferze przestrzeni i środowisko opisywanej przez 11 wskaźników odnotowano zróżnicowane kierunki zmian, ale z przewagą tendencji pozytywnych. Zwiększyła się ilość sprzedanych lokali mieszkalnych z zasobu gminy. Niekorzystnie wciąż, zwiększają się zaległości czynszowe. W Łodzi zwiększyła się liczba mieszkań oddanych do użytku o ok. 500 sztuk. Wydatki na remonty wzrosły o około 30 mln zł.

Pomimo, że pokrycie planami zagospodarowania przestrzennego istotnie się zwiększyło to wskaźnik ten nadal był bardzo niski (18%). Oczywista jest stabilność procentowego udziału terenów zielonych w przestrzeni miasta, a bardzo pozytywnym fakt zwiększenia długości ścieżek rowerowych. Wpływy ze sprzedaży biletów MPK nieznacznie wzrosły.

Dane o bezpieczeństwie łodzian przekazane przez KMP wskazują, iż ogólna liczba stwierdzonych przestępstw nadal zmniejsza się.

Sfera określana mianem Łódź efektywna i przyjazna, co stanowi zasadnicze credo Fundamentu, była mierzona przez 8 wskaźników. Wskaźniki, przede wszystkim dotyczące budżetu miasta. Dochody oraz wydatki miasta wzrosły w odniesieniu do liczby mieszkańców. Wskaźnik decydujący o modernizacji Łodzi, (procentowy udział inwestycji w wydatkach ogółem) obniżył się. Wskaźnik nadwyżki operacyjnej, decydujący o właściwej elastyczności budżetu miasta, utrzymał się na podobnym poziomie co w roku 2016 i wyniósł około 277 mln zł. Wpływy z podatku od osób prawnych (CIT) nieznacznie spadły, natomiast z podatku od osób fizycznych wzrosły o około 60 mln do wartości – 978 mln zł.

Wartości wskaźników obrazujących wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej przedstawiły się następująco. Dochody uzyskane w 2017 r. ze źródeł europejskich w przeliczeniu na mieszkańca spadły, do wartości 91 zł. W 2017 r. podpisano 65 umowy z dofinansowaniem.

SPIS TABEL

Tab. 1. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (stan na koniec grudnia)	12
Tab. 2. Liczba bezrobotnych wg wieku (stan na koniec grudnia)	12
Tab. 3. Liczba bezrobotnych wg wykształcenia (stan na koniec grudnia)	13
Tab. 4. Liczba bezrobotnych wg stażu pracy (stan na koniec grudnia)	13
Tab. 5. Liczba bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy (według stanu na koniec grudnia)	13
Tab. 6. Liczba bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy (stan na koniec grudnia)	13
Tab. 7. Ranking Samorządów Rzeczypospolitej 2017	17
Tab. 8. Ranking samorządowców (Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców):	17
Tab. 9. Ranking samorządów (Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców):	17
Tab. 10. Ranking samorządów miast przyjaznych dla biznesu	18
Tab. 11. Główne projekty wchodzące w zakres Programu NCL	22
Tab. 12. Liczba pasażerów i operacji lotniczych	31
Tab. 13. Liczba przewoźników lotniczych obsługiwanych przez Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta	31
Tab. 14. Liczba destynacji obsługiwanych przez Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta	31
Tab. 15. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	32
Tab. 16. Programy aktywizujące lokalny rynek pracy w latach 2013-2017	33
Tab. 17. Kobiety uczestniczące w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu	33
Tab. 18. Programy pomocowe - zestawienie finansowe	36
Tab. 19. Działalność Łódzkiego Centrum Przedsiębiorcy	37
Tab. 20. Ewidencja działalności gospodarczej	37
Tab. 21. Inwestycje pozyskane w 2017 r.	39
Tab. 22. Inwestycje	40
Tab. 23. Ekwiwalent reklamowy łódzkich imprez.	49
Tab. 24. Wydarzenia odbywające się w Atlas Arenie oraz na stadionach miejskich w 2017 r.	51
Tab. 25. Działalność internetowa	58
Tab. 26. Biuletyn Informacji Publicznej	58
Tab. 27. Konsultacje społeczne w Łodzi	59
Tab. 28. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	60
Tab. 29. Działania profilaktyczne realizowane przez Miasto Łódź	64
Tab. 30. Środki przeznaczone na miejskie programy przeciwdziałania uzależnieniom w mln zł	66
Tab. 31. Środki publiczne przeznaczone na realizację konkursów w tys. zł	68

Tab. 32. Osoby korzystające z pomocy MOPS	73
Tab. 33. Dysfunkcje występujące w środowiskach objętych pomocą	73
Tab. 34. Świadczenia realizowane przez MOPS	74
Tab. 35. Osoby korzystające z pomocy Centrum Świadczeń Socjalnych	75
Tab. 36. Wypłacone przez Centrum Świadczeń Socjalnych świadczenia	75
Tab. 37. Środki wydatkowane w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	75
Tab. 38. Zasiłki celowe na zakup posiłku lub żywności.....	76
Tab. 39. Pomoc na zakup leków i materiałów opatrunkowych.....	76
Tab. 40. Asystenci rodzin i rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny.....	77
Tab. 41. Placówki wsparcia dziennego	78
Tab. 42. Miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.....	78
Tab. 43. Rodziny formy pieczy zastępczej	79
Tab. 44. Usługi opiekuńcze	80
Tab. 45. Liczba miejsc w domach pomocy społecznej.....	81
Tab. 46. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych w I. osób.....	82
Tab. 47. Wydatki poniesione na rehabilitację społeczną w mln zł.....	82
Tab. 48. Działalność Miejskiego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności	82
Tab. 49. Opłacanie składki zdrowotnej ze środków MOPS.....	83
Tab. 50. Decyzje potwierdzające prawo do świadczeń opieki zdrowotnej.....	84
Tab. 51. Formy przemocy w rodzinie – procedury „Niebieskiej karty”	85
Tab. 52. Liczba środowisk, w których w wyniku zastosowania procedury „Niebieskiej karty” podjęto kroki prawne.....	85
Tab. 53. Stypendia i nagrody sportowe.....	90
Tab. 54. Działalność łódzkich teatrów miejskich	95
Tab. 55. Dofinansowanie teatrów w 2017 r.	95
Tab. 56. Środki sponsorskie pozyskane przez teatry w 2017 r.	96
Tab. 57. Działalność łódzkich domów i ośrodków kultury.	97
Tab. 58. Dofinansowanie domów i ośrodków kultury w 2017 r. (środki zewnętrzne)	97
Tab. 59. Działalność łódzkich muzeów i galerii.	99
Tab. 60. Dofinansowanie muzeów i galerii w 2017 r. (środki zewnętrzne).....	99
Tab. 61. Środki sponsorskie pozyskane przez muzea w 2017 r.	100
Tab. 62. Działalność pozostałych instytucji kultury w 2017 r.....	101
Tab. 63. Dofinansowanie pozostałych instytucji kultury w 2017 r.	102
Tab. 64. Środki sponsorskie pozyskane przez pozostałe instytucje kultury w 2017 r.	102

Tab. 65. Działalność łódzkich bibliotek w latach 2012-2016.	103
Tab. 66. Dofinansowanie bibliotek w 2017 r. (środki zewnętrzne)	103
Tab. 67. Środki sponsorskie pozyskane przez biblioteki w 2017 r.	103
Tab. 68. Imprezy kulturalne, które odbyły się na terenie łódzkich parków i zieleńców w 2017 r.	105
Tab. 69. Najważniejsze inwestycje miejskie w dziedzinie kultury realizowane w 2017 r.	106
Tab. 70. Stała działalność EC-1 w 2017 r.	113
Tab. 71. Dofinansowanie EC-1 z środków zewnętrznych w 2017 r.	114
Tab. 72. Placówki oraz miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych	119
Tab. 73. Dostępność żłobków publicznych*	119
Tab. 74. Jednostki organizacyjne oświaty prowadzone przez Miasto	120
Tab. 75. Jednostki organizacyjne oświaty prowadzone przez osoby fizyczne bądź prawne niezaliczane do sektora finansów publicznych.....	120
Tab. 76. Szkoły i placówki publiczne prowadzone przez osoby fizyczne bądź prawne niezaliczane do sektora finansów publicznych.....	121
Tab. 77. Struktura uczniów placówek miejskich	121
Tab. 78. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym (3-5 lat).....	122
Tab. 79. Wyniki naboru (podstawowego i uzupełniającego) do przedszkoli miejskich i oddziałów przedszkolnych	122
Tab. 80. Wyniki naboru do szkół podstawowych i gimnazjów	122
Tab. 81. Wyniki naboru do szkół ponadgimnazjalnych	122
Tab. 82. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego w roku szkolnym 2016/17	123
Tab. 83. Struktura zatrudnienia nauczycieli w szkołach/placówkach specjalnych i placówkach oświatowo-wychowawczych	123
Tab. 84. Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych	124
Tab. 85. Średnie wyniki egzaminów maturalnych w % we wszystkich szkołach	125
Tab. 86. Zdawalność egzaminu maturalnego ogółem w % w 2017 r.	125
Tab. 87. Procentowy udział młodzieży w poszczególnych typach szkół.	125
Tab. 88. Kierunki i liczba uczniów w systemie szkół zawodowych.....	126
Tab. 89. Dzieci objęte wczesnym wspomaganie rozwoju	133
Tab. 90. Działania poradni psychologiczno – pedagogicznych.....	136
Tab. 91. Program stypendialny Młodzi w Łodzi	139
Tab. 92. Program płatnych staży wakacyjnych Praktykuj w Łodzi!	140
Tab. 93. Szkolenia „Twoja Kariera w Twoich Rękach”	140
Tab. 94. Wizyty w łódzkich firmach „Poznaj łódzkich Pracodawców”	140
Tab. 95. Podział zasobu mieszkaniowego	145

Tab. 96. Wnioski o przyznanie pomieszczeń tymczasowych i umowy na lokale socjalne	145
Tab. 97. Ilość wszczętych postępowań w 2017 r.	146
Tab. 98. Rozkład dłużników	147
Tab. 99. Użytkownicy lokali komunalnych zalegających z opłatami za mieszkania (stan na 31 grudnia)*	147
Tab. 100. Użytkownicy lokali użytkowych zalegających w opłatach z tytułu najmu (dane nie uwzględniają byłych najemców)	147
Tab. 101. Działania windykacyjne wobec dłużników lokali użytkowych	148
Tab. 102. Eksmisje	148
Tab. 103. Wystąpienia na drogę sądową - w 2017 roku wobec dłużników lokali mieszkalnych i użytkowych	149
Tab. 104. Roszczenia odszkodowawcze	149
Tab. 105. Zagospodarowanie lokali gminnych	150
Tab. 106. Uzyskane efekty rzeczowe.....	151
Tab. 107. Wartość dofinansowania dla ośmiu projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi	152
Tab. 108. Przygotowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (stan na koniec grudnia)	164
Tab. 109. Lasy w Łodzi (w % pow. miasta)	166
Tab. 110. Prace pielęgnacyjne w parkach i zieleńcach i w pasach drogowych.	171
Tab. 111. Miejskie Schronisko dla Zwierząt	176
Tab. 112. Długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w Łodzi (w km)	179
Tab. 113. Kontrole dotyczące odbierania odpadów komunalnych	180
Tab. 114. Wydatki na gospodarkę komunalną w mln zł	181
Tab. 115. Likwidacja dzikich wysypisk i masa zebranych odpadów	182
Tab. 116. Działania w obszarze transportu	186
Tab. 117. Praca transportu tramwajowego i autobusowego	189
Tab. 118. Przychody ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej i wydatki na transport zbiorowy (w mln zł).	189
Tab. 119. Remonty sieci tramwajowej przeprowadzone w 2017 r. (bez kompleksowych modernizacji ulic).	190
Tab. 120. Punktualność komunikacji zbiorowej.....	190
Tab. 122. Opłaty za postój w strefie płatnego parkowania w 2017 r. w zł.	192
Tab. 123. Długość dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych	193
Tab. 124. Pasy rowerowe, sierżanty oraz kontrapasy wykonane w roku 2017 w ramach realizacji zadań z Budżetu Obywatelskiego.	194
Tab. 125. Liczba użytkowników i wypożyczeni roweru publicznego	194
Tab. 126. Stwierdzone przestępstwa	198
Tab. 127. Interwencje Straży Miejskiej.....	199

Tab. 128. Rezultaty interwencji dotyczących kontroli handlu w latach 2013-2017	199
Tab. 129. Interwencje na rzecz utrzymania właściwego stanu sanitarno – porządkowego	200
Tab. 130. Realizacja budżetu Miasta (dane wstępne)	210
Tab. 131. Dochody i wydatki majątkowe na zadania współfinansowane środkami UE.	210
Tab. 132. Prognoza finansowa Miasta Łodzi na najbliższe lata. (w tys. zł) *	212
Tab. 133. Wartość majątku	217
Tab. 134. Liczba wniosków dot. sprzedaży lokali wg stanu na dzień 31.12.2017 roku:.....	217
Tab. 135. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.....	220
Tab. 136. Pozwolenia na budowę	221
Tab. 137. 10 najdroższych nieruchomości w 2017 r.	226
Tab. 138. Zasób w zarządzie Miasta.....	231
Tab. 139. Podstawowe zadania wykonane przez Oddział Dowodów Osobistych.	238
Tab. 140. . Podstawowe zadania związane z meldunkiem.	238
Tab. 141. Postępowania wszczęte.	239
Tab. 142. Wartości postępowań, zakończonych udzieleniem zamówienia albo zawarciem umowy ramowej.	239
Tab. 143. Średni czas trwania postępowań* w dniach (zamówienia powyżej 14 000 euro, ale poniżej progów UE).	239
Tab. 144. Średni czas trwania postępowań* w dniach (zamówienia powyżej progów UE).	240
Tab. 145. Zadania realizowane przez USC.....	242
Tab. 146. Łódź w świetle wskaźników statycznych.	247

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw, stan na marzec 2017 r.	4
Rys. 2. Struktura podmiotów gospodarczych, stan na marzec 2017 r.	4
Rys. 3. Podział administracyjny Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.	6
Rys. 4. Łódź jako węzeł komunikacyjny	8
Rys. 5. Korytarze TEN-T w Polsce	8
Rys. 6. Połączenie kolejowe między Łodzią a Chengdu.	9
Rys. 7. Schemat „Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+”	15
Rys. 8. Nowe Centrum Łodzi.	20
Rys. 9. Wygląd nowego serwisu	56
Rys. 10. Kalendarz wydarzeń.	57
Rys. 11. Zakładka oferty pracy	57
Rys. 12. Rozmieszczenie i liczba żłobków miejskich w poszczególnych rejonach miasta	119
Rys. 13. Obszar rewitalizacji	153
Rys. 14. Obszary przeznaczone do objęcia MPZP w latach 2014 - 2018.	164